IJA # 1399

נביאים ראשונים

Nevi'im Rishonim

Daniel Bomberg (Printer)

Venice, 5285 (1524)

ויפתח ה' לך את אוצרו הטוב

נביאים ראשונים

ודברתי על הנביאים ואנכי

חזון הרביתי וביד הנביאים אדמה

סדר הנביאים ראשונים עם פי' רש"י וקמחי ורלב"ג
מנוקדים ומסרים על פי דרכי הסופרים ... עיניכו
החוזים אשר האירו עינינו במחשך גלותנו הם
הקדומי' חכמי כנסת הגדולה ועל מפעלם ונתיבותם
דרכנו בבנין אותיות תלויים וקטנים וגדולי' ועקומים
ונקוד מרבה על הכתב והכתב מרבה על הנקוד
וסתומים ופתוחים ונכתב ולא נקרא ונקרא ולא
נכתב ואותיות מנוזרות כל אלו מונים עם ... העיון
ונדפסו במצות השר דניאל בומבירגי
ותהי ראשית מלאכתם היום יום ב'
כ"ה לחדש כסלו שנת רפ"ח
לפ"ק פה ויניציאה
העיר הגדולה:

כי לא יעשה אדני ה' דבר כי

אם גלה סודו אל עבדיו הנביאים

סדר הנביאים האשמורת התיכונה שלום התורה במעמד התורה

ומורים מים חורת משיבי נפשות

ויהי

רשי | רדק

ויהי אחרי מות משה. מחובר על סדר התור' המקויימת בפטירת משה וזה מחובר לה:

ויהי אַחֲרֵי מוֹת מֹשֶׁה עֶבֶד יְהוָה וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־יְהוֹשֻׁעַ בִּן־נוּן

וַהֲוָה בָּתַר דְּמִית מֹשֶׁה עַבְדָּא דַייָ וַאֲמַר יְיָ לִיהוֹשֻׁעַ בַּר נוּן

ויהי אחרי מות ד׳ דסמיכי בקריאה וסימ׳ ויהי אחרי מות אברהם ויברך. ויהי אחרי מות משה עבד יי׳. ויהי אחרי מות יהושע וישאלו בני ישראל. ויהי אחרי מות שאול. וסימ׳ בלשון תרגום אבא רעיא שמשא ומלכא׳ ונמסר גם בסדר חיי:

ויהי אחרי מות משה עבד יי׳ ונמצא הלשון לכתוב ב במקומו׳ ויו שלא להוסיף ולחבר דבר אל דבר כמו ויהי בימי ה השליטי ויפא אברהם את עיניו ושה בני כנען והיה ועתה ותמר כרדם ורכב וסוס והדומים להם וכבר כתבנו בספר

רלבג

ויהי אחרי מות משה. ראוי שנקדים כי הגעת הנבואה לנביא במה מתייסר בו העם אם אל טוב כפשוי אם אל טוב גופיי הוא לתועלת העם ההוא ומצד ההשגחה אל העם ההוא תגיע לנביא זאת הנבואה ואולם הנבואה שתגיע לנביא לעניניו בעצמו הנה הוא מצד ההשגחה עליו וזה כלו מבואר למי שעיין בזה בטבעיות ובדברינו בשני מספר מלחמות יי׳

מכלל אשר חברנו כיום לפרסם לתוספת עם חסרון מעט לפי ענין כל אחד מהם לפי דרך המקרא ומלת ויהי תמצא בהתחלת הדברים ואף בראשית הספרים כמו זה וכן ויהי אחרי מות יהושע ויהי איש אחד מן הרמתים ויהי בשלשים שנה ויהי בימי שפוט השופטים ויהי בימי אחשורוש וכן וי״ו אחרים בראשי הספרים ואם נאמר כי הטעם להדביק ספר אל ספר וענין זה אל הקודם לא

ראשית חכמה יראת יי׳ שכל טוב לכל עושיהם תהלתו עומדת לעד

רדק | רלבג

אמר דוד המלך עליו השלום מי שהכין את לבבו להתעסק בחכמה תחלה יתעסק ביראת יי׳ ויעשה מצוה שרש ועיקר וכל דרכיה יתנהג בחכמה שילמד על הדרך שאמרו רבותינו ז״ל כל שיראת חטאו קודמת לחכמתו חכמתו מתקיימת וכל שחכמתו קודמת ליראת חטאו אין חכמתו מתקיימת ויראת יי׳ היא התורה והמצוה ודברי הנביאים וקבלת החכמים בתורה שבעל פה והחכמה היא חכמת הפילוסופיא ואם ילמד אדם חכמת הפילוסופיא תחלה יבהל ברוחו ויעת מנחו להכחיש האותות והמופתים הגדולים הנמצאים בכתב הקדש כי הם דברים לא תכילם החכמה היא אמנם כאשר יקדים למוד התורה שהיא יראת יי׳ וישים בלבו להאמין כל הכתו׳ בה ובכל כתבי הקדש וכאשר יתבונן בהם ימצא בהם דרכי החכמה כמו שכתוב כי היא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים אשר ישמעון את כל החקים האלה ואמרו רק עם חכם ונבון הגוי הגדול הזה כי אין צריך לומר התורה והמצוה שהם בנויות על דרך השכל כי גם החוקים אשר נאמר עליהם כי אין להם טעם כן הוא שאין להם טעם נראה לרוב בני אדם אבל החכם המתבונן בהם ימצא טעמם ברור ומבואר ואחרי התבונן החכם המבין בדרכי התורה ושימה יסוד לחכמה וישתדל בלבו לקרב את הדברים הרחוקים אל הדעת וילמד חכמת הפילוסופיא אחרי כן לא תשתבש דעתו בלמדו החכמה בתורה אשר למד תחלה כי כבר תקעה יתד במקום נאמן ויקרב דרכי החכמה אליה בכל כחו ויכולתו ותהא שלמה משכורתו ואמר שכל טוב לכל עושיהם פירוש שכל טוב עיון טוב והשגחה טובה יש לכל המשתדל בשניהם ביראת יי׳ ובחכמה כי גם ביראת יי׳ לא יהיה שלם אם לא יתעסק בחכמה או יהיה פי׳ שכל טוב הצלחה טובה כמו ויהי דוד בכל דרכיו משכיל כלו׳ שיצליח המתעסק בשתיהן בעולם הזה ובעולם הבא ואמרו רבותי׳ ז״ל לומדיהם לא נאמר אלא עושיהם

אמר לוי בן גרשום אחר התהלה לאל והשאלה ממנו להיטיב לפנינו דרכו ראינו לבאר דברי הנביאי׳ כולם ולספר התועלות המגיעות מהם אם בעיון אם במדות אם בביאור קצת המצות התוריות כי קצתם נתבאר ענינם בדברי הנביאים כמו שנבאר בע״ה בהגיענו למקום מקום מהמקומות ההם ובמקומות שיראו בהם דברים סותרים אם מצד העיון או מצד שאר דברי הנביאים נעיר עליהם ונשתדל בהתרת הספקות ההם כפי שכלנו כמו שהיה מנהגנו בביאורנו לדברי התורה ונתחיל מספר יהושע כי סדרו את דברי התורה:

משה ג׳ ר״פ בקריאה וסי׳ משה עבדי מת ועתה קום עבור· משה עבד יי ובני ישראל הכום: משה ואהרן בכהניו ושמואל בקוראי שמו: תדרך ה׳ וחס׳ וסי׳ כל המקום אשר תדרך דמשנה תורה· וחברו כל מקום דיהושע· ואתה על במותימו תדרך· אתה הדרך זית ולא· על שחל ופתן תדרך· ונמסר גם בסדר עקב:

מְשָׁרֵת מֹשֶׁה לֵאמֹר: מֹשֶׁה עַבְדִּי מֵת וְעַתָּה קוּם עֲבֹר אֶת־הַיַּרְדֵּן הַזֶּה אַתָּה וְכָל־הָעָם הַזֶּה אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר אָנֹכִי נֹתֵן לָהֶם לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל: כָּל־מָקוֹם אֲשֶׁר תִּדְרֹךְ כַּף־רַגְלְכֶם בּוֹ לָכֶם נְתַתִּיו כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי אֶל־מֹשֶׁה: מֵהַמִּדְבָּר וְהַלְּבָנוֹן הַזֶּה וְעַד־הַנָּהָר הַגָּדוֹל נְהַר־פְּרָת כֹּל אֶרֶץ הַחִתִּים וְעַד־הַיָּם הַגָּדוֹל מְבוֹא הַשָּׁמֶשׁ יִהְיֶה גְּבוּלְכֶם: לֹא־יִתְיַצֵּב אִישׁ לְפָנֶיךָ כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ כַּאֲשֶׁר הָיִיתִי עִם־מֹשֶׁה אֶהְיֶה עִמָּךְ לֹא אַרְפְּךָ וְלֹא אֶעֶזְבֶךָּ: חֲזַק וֶאֱמָץ כִּי אַתָּה תַּנְחִיל אֶת־הָעָם הַזֶּה אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־נִשְׁבַּעְתִּי לַאֲבוֹתָם לָתֵת לָהֶם: רַק חֲזַק וֶאֱמַץ מְאֹד לִשְׁמֹר לַעֲשׂוֹת כְּכָל־הַתּוֹרָה אֲשֶׁר צִוְּךָ מֹשֶׁה עַבְדִּי אַל־תָּסוּר מִמֶּנּוּ יָמִין וּשְׂמֹאול לְמַעַן תַּשְׂכִּיל בְּכֹל אֲשֶׁר תֵּלֵךְ: לֹא־יָמוּשׁ סֵפֶר הַתּוֹרָה הַזֶּה מִפִּיךָ וְהָגִיתָ בּוֹ יוֹמָם וָלַיְלָה לְמַעַן תִּשְׁמֹר לַעֲשׂוֹת כְּכָל־הַכָּתוּב בּוֹ כִּי־אָז תַּצְלִיחַ אֶת־דְּרָכֶךָ וְאָז תַּשְׂכִּיל:

מְשַׁמְשָׁנֵיהּ דְמֹשֶׁה לְמֵימַר: מֹשֶׁה עַבְדִי מִית וּכְעַן קוּם עִיבַר יָת יַרְדְּנָא הָדֵין אַתְּ וְכָל עַמָּא הָדֵין לְאַרְעָא דַאֲנָא יָהֵיב לְהוֹן לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל: כָּל אַתְרָא דְתַדְרַךְ פַּרְסַת רַגְלְכוֹן בֵּיהּ לְכוֹן יְהַבְתֵּהּ כְּמָא דְמַלֵּילִית עִם מֹשֶׁה: מִמַּדְבְּרָא וְלִבְנָנָא הָדֵין וְעַד נַהְרָא רַבָּא נַהְרָא דִפְרָת כֹּל אֲרַע חִתָּאֵי וְעַד יַמָּא רַבָּא מַעְלָנֵי שִׁמְשָׁא יְהֵא תְּחוּמְכוֹן: לָא יִתְעַתַּד אֱנָשׁ קֳדָמָךְ כֹּל יוֹמֵי חַיָּיךְ כְּמָא דַהֲוָא מֵימְרִי בְּסַעְדֵּיהּ דְמֹשֶׁה כֵּן אֱהֵוֵי עִמָּךְ לָא אֶשְׁבְּקִינָךְ וְלָא אַרְחֲקִינָךְ: תְּקֵיף וְעִילַם אֲרֵי אַתְּ תַּחְסֵין יָת עַמָּא הָדֵין יָת אַרְעָא דְקַיֵּימִית לַאֲבָהַתְהוֹן לְמִתַּן לְהוֹן: לְחוֹד תְּקֵיף וְעִילַם לַחֲדָא לְמִטַּר לְמֶעְבַּד כְּכָל אוֹרָיְתָא דְפַקְּדָךְ מֹשֶׁה עַבְדִי לָא תִסְטֵי מִינַּהּ לְיַמִּינָא וְלִשְׂמָאלָא בְּדִיל דְתִצְלַח בְּכָל אֲתַר דִתְהָךְ: לָא יַעְדֵי סִפְרָא דְאוֹרָיְתָא הָדֵין מִפּוּמָךְ וּתְהֵי הָגֵי בֵיהּ יְמָם וְלֵילֵי בְּדִיל דְתִטַּר לְמֶעְבַּד כְּכֹל דִכְתִיב בֵּיהּ אֲרֵי בְּכֵן תַּצְלַח יָת דַּרְכָּךְ וּבְכֵן תַּכְשַׁט:

והלבנון ה׳ ד׳ מלאים וא׳ חסר וסי׳ נמסר בסדר אלה הדברים: ממנו ו׳ סבירין ממנה וסי׳ נמסר בסדר צו: דרכך ג׳ חס׳ בקריאה וסי׳ הודיעני נא את דרכך ואדעך למען· כי אז תצליח את דרכך· העבר עיני מראות שוא בדרכך· ונמסר גם בסדר כי תשא: ואז ד׳ וסי׳ ואז יקרב לעשתו· ואז ירצו את עונם· ואז חיל מלך בבל צרים· ואז תשכיל· ונמסר גם בסדר בא:

רלבג

חמשים ד׳ חס׳ בליש בקריא׳ וסימ׳ וחמשים עלו בני ישראל מארץ מצרים· ואתם תעברו חמשים לפני אחיכם כל גבורי· חמשים תעברו לפני· וירד הוא ופורה נערו אל קצה החמשים· ונמסר גם בסדר בשלח: כל איש אשר ימרה כל ט׳ ראשי פסוק׳ בספרא וסימ׳ כל מקום אשר תדרך כף רגלכם· כל איש אשר ימרה את

רדק

הֲלוֹא צִוִּיתִיךָ חֲזַק וֶאֱמָץ אַל־תַּעֲרֹץ וְאַל־תֵּחָת כִּי עִמְּךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכֹל אֲשֶׁר תֵּלֵךְ: וַיְצַו יְהוֹשֻׁעַ אֶת־שֹׁטְרֵי הָעָם לֵאמֹר: עִבְרוּ בְּקֶרֶב הַמַּחֲנֶה וְצַוּוּ אֶת־הָעָם לֵאמֹר הָכִינוּ לָכֶם צֵידָה כִּי בְּעוֹד שְׁלֹשֶׁת יָמִים אַתֶּם עֹבְרִים אֶת־הַיַּרְדֵּן הַזֶּה לָבוֹא לָרֶשֶׁת אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם נֹתֵן לָכֶם לְרִשְׁתָּהּ: וְלָרְאוּבֵנִי וְלַגָּדִי וְלַחֲצִי שֵׁבֶט הַמְנַשֶּׁה אָמַר יְהוֹשֻׁעַ לֵאמֹר: זָכוֹר אֶת־הַדָּבָר אֲשֶׁר צִוָּה אֶתְכֶם מֹשֶׁה עֶבֶד־יְהוָה לֵאמֹר יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם מֵנִיחַ לָכֶם וְנָתַן לָכֶם אֶת־הָאָרֶץ הַזֹּאת: נְשֵׁיכֶם טַפְּכֶם וּמִקְנֵיכֶם יֵשְׁבוּ בָּאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַן לָכֶם מֹשֶׁה בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן וְאַתֶּם תַּעַבְרוּ חֲמֻשִׁים לִפְנֵי אֲחֵיכֶם כֹּל גִּבּוֹרֵי הַחַיִל וַעֲזַרְתֶּם אוֹתָם: עַד אֲשֶׁר־יָנִיחַ יְהוָה לַאֲחֵיכֶם כָּכֶם וְיָרְשׁוּ גַם־הֵמָּה אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם נֹתֵן לָהֶם וְשַׁבְתֶּם לְאֶרֶץ יְרֻשַּׁתְכֶם וִירִשְׁתֶּם אוֹתָהּ אֲשֶׁר נָתַן לָכֶם מֹשֶׁה עֶבֶד יְהוָה בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן מִזְרַח הַשָּׁמֶשׁ: וַיַּעֲנוּ אֶת־יְהוֹשֻׁעַ לֵאמֹר כֹּל אֲשֶׁר־צִוִּיתָנוּ נַעֲשֶׂה וְאֶל־כָּל־אֲשֶׁר תִּשְׁלָחֵנוּ נֵלֵךְ: כְּכֹל אֲשֶׁר־שָׁמַעְנוּ אֶל־מֹשֶׁה כֵּן נִשְׁמַע אֵלֶיךָ רַק יִהְיֶה יְהוָה אֱלֹהֶיךָ עִמָּךְ כַּאֲשֶׁר הָיָה עִם־מֹשֶׁה: כָּל־אִישׁ אֲשֶׁר־יַמְרֶה אֶת־פִּיךָ וְלֹא־יִשְׁמַע אֶת־דְּבָרֶיךָ לְכֹל אֲשֶׁר־תְּצַוֶּנּוּ יוּמָת רַק חֲזַק וֶאֱמָץ:

ב וַיִּשְׁלַח יְהוֹשֻׁעַ בִּן־נוּן מִן־הַשִּׁטִּים

הֲלָא פַקֵּידְתָּךְ תְּקֵיף וְעִילַם לָא תִדְחַל וְלָא תִתְּבַר אֲרֵי בְּסַעְדָּךְ מֵימְרָא דַיָי אֱלָהָךְ בְּכָל אֲתַר דִתְהָךְ: וּפַקֵּיד יְהוֹשֻׁעַ יָת סַרְכֵי עַמָּא לְמֵימַר: עִבַרוּ בְּגוֹ מַשְׁרִיתָא וּפַקִּידוּ יָת עַמָּא לְמֵימַר אַתְקִינוּ לְכוֹן זְוָדִין אֲרֵי בְּסוֹף תְּלָתָא יוֹמִין אַתּוּן עָבְרִין יָת יַרְדְּנָא הָדֵין לְמֵיעַל לְמֵירַת יָת אַרְעָא דַיָי אֱלָהֲכוֹן יָהֵב לְכוֹן לְמֵירְתַהּ: וּלְשִׁבְטָא רְאוּבֵן וּלְשִׁבְטָא גָד וּלְפַלְגוּת שִׁבְטָא דִמְנַשֶּׁה אֲמַר יְהוֹשֻׁעַ לְמֵימַר: הֲווֹ דְכִירִין יָת פִּתְגָמָא דְפַקֵּיד יָתְכוֹן מֹשֶׁה עַבְדָּא דַיָי לְמֵימַר יָי אֱלָהֲכוֹן מְנִיחַ לְכוֹן וִיהַב לְכוֹן יָת אַרְעָא הָדָא: נְשֵׁיכוֹן טַפְלֵיכוֹן וּבְעִירְכוֹן יִתְבוּן בְּאַרְעָא דִיהַב לְכוֹן מֹשֶׁה בְּעִבְרָא דְיַרְדְּנָא וְאַתּוּן תְּעִיבְרוּן מְזָרְזִין קֳדָם אֲחוּכוֹן כֹּל גִּבָּרֵי חֵילָא וְתִסְעֲדוּן יָתְהוֹן: עַד דִּיְנִיחַ יָי לַאֲחוּכוֹן כְּוָתְכוֹן וְיֵירְתוּן אַף אִינוּן יָת אַרְעָא דַיָי אֱלָהֲכוֹן יָהֵב לְכוֹן וּתְתוּבוּן לַאֲרַע יְרוּתַּתְכוֹן וְתֵירְתוּן יָתַהּ דִיהַב לְכוֹן מֹשֶׁה עַבְדָּא דַיָי בְּעִבְרָא דְיַרְדְּנָא מַדְנַח שִׁמְשָׁא: וַאֲתִיבוּ יָת יְהוֹשֻׁעַ לְמֵימַר כֹּל דְפַקֵּידְתָּנָא נַעְבֵּד וּלְכָל אֲתַר דְתִשְׁלְחִנָּנָא נְהָךְ: כְּכֹל דְקַבֵּילְנָא מִן מֹשֶׁה כֵּן נְקַבֵּיל מִינָּךְ לְחוֹד יְהֵי מֵימְרָא דַיָי אֱלָהָךְ בְּסַעְדָּךְ כְּמָא דַהֲוָא בְסַעְדֵּיהּ דְמֹשֶׁה: כָּל גְּבַר דְיִסְרַב עַל מֵימְרָךְ וְלָא יְקַבֵּיל יָת פִּתְגָמָךְ לְכֹל דִתְפַקְּדִינֵיהּ יִתְקְטִיל לְחוֹד תְּקֵיף וְעִילָם:

וּשְׁלַח יְהוֹשֻׁעַ בַּר נוּן מִן שִׁטִּין

פיך· כל יושבי ההר מן הלבנון: כל ממלכת עוג· כל ערי בני אהרן הכהנים· כל ערים עשר ומגרשיהן· כל ערי הלוים בתוך· כל ערי הגרשני כל הערים לבני מררי: ולא ישמע ד׳ וסי׳ נמסר בסדר וארא:

רלבג

שְׁנַיִם־אֲנָשִׁים מְרַגְּלִים חֶרֶשׁ לֵאמֹר
לְכוּ רְאוּ אֶת־הָאָרֶץ וְאֶת־יְרִיחוֹ וַיֵּלְכוּ
וַיָּבֹאוּ בֵּית־אִשָּׁה זוֹנָה וּשְׁמָהּ רָחָב
וַיִּשְׁכְּבוּ־שָׁמָּה׃ וַיֵּאָמַר לְמֶלֶךְ יְרִיחוֹ
לֵאמֹר הִנֵּה אֲנָשִׁים בָּאוּ הֵנָּה הַלַּיְלָה
מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַחְפֹּר אֶת־הָאָרֶץ׃
וַיִּשְׁלַח מֶלֶךְ יְרִיחוֹ אֶל־רָחָב לֵאמֹר
הוֹצִיאִי הָאֲנָשִׁים הַבָּאִים אֵלַיִךְ
אֲשֶׁר־בָּאוּ לְבֵיתֵךְ כִּי לַחְפֹּר אֶת־כָּל־
הָאָרֶץ בָּאוּ׃ וַתִּקַּח הָאִשָּׁה אֶת־שְׁנֵי
הָאֲנָשִׁים וַתִּצְפְּנוֹ וַתֹּאמֶר כֵּן בָּאוּ
אֵלַי הָאֲנָשִׁים וְלֹא יָדַעְתִּי מֵאַיִן
הֵמָּה׃ וַיְהִי הַשַּׁעַר לִסְגּוֹר בַּחֹשֶׁךְ
וְהָאֲנָשִׁים יָצָאוּ לֹא יָדַעְתִּי אָנָה הָלְכוּ
הָאֲנָשִׁים רִדְפוּ מַהֵר אַחֲרֵיהֶם
כִּי תַשִּׂיגוּם׃ וְהִיא הֶעֱלָתַם הַגָּגָה
וַתִּטְמְנֵם בְּפִשְׁתֵּי הָעֵץ הָעֲרֻכוֹת לָהּ
עַל־הַגָּג׃ וְהָאֲנָשִׁים רָדְפוּ אַחֲרֵיהֶם
דֶּרֶךְ הַיַּרְדֵּן עַל הַמַּעְבְּרוֹת וְהַשַּׁעַר
סָגָרוּ אַחֲרֵי כַּאֲשֶׁר יָצְאוּ הָרֹדְפִים
אַחֲרֵיהֶם׃ וְהֵמָּה טֶרֶם יִשְׁכָּבוּן

רלבג

וְהִיא עָלְתָה עֲלֵיהֶם עַל־הַגָּג׃ וַתֹּאמֶר
אֶל־הָאֲנָשִׁים יָדַעְתִּי כִּי־נָתַן יְהוָה
לָכֶם אֶת־הָאָרֶץ וְכִי־נָפְלָה אֵימַתְכֶם
עָלֵינוּ וְכִי נָמֹגוּ כָּל־יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ
מִפְּנֵיכֶם׃ כִּי שָׁמַעְנוּ אֵת אֲשֶׁר־הוֹבִישׁ
יְהוָה אֶת־מֵי יַם־סוּף מִפְּנֵיכֶם
בְּצֵאתְכֶם מִמִּצְרָיִם וַאֲשֶׁר עֲשִׂיתֶם
לִשְׁנֵי מַלְכֵי הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר בְּעֵבֶר
הַיַּרְדֵּן לְסִיחֹן וּלְעוֹג אֲשֶׁר הֶחֱרַמְתֶּם
אוֹתָם׃ וַנִּשְׁמַע וַיִּמַּס לְבָבֵנוּ וְלֹא־
קָמָה עוֹד רוּחַ בְּאִישׁ מִפְּנֵיכֶם כִּי יְהוָה
אֱלֹהֵיכֶם הוּא אֱלֹהִים בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל
וְעַל־הָאָרֶץ מִתָּחַת׃ וְעַתָּה הִשָּׁבְעוּ־
נָא לִי בַּיהוָה כִּי־עָשִׂיתִי עִמָּכֶם חָסֶד
וַעֲשִׂיתֶם גַּם־אַתֶּם עִם־בֵּית אָבִי חֶסֶד
וּנְתַתֶּם לִי אוֹת אֱמֶת׃ וְהַחֲיִתֶם אֶת־
אָבִי וְאֶת־אִמִּי וְאֶת־אַחַי וְאֶת־אַחוֹתַי
וְאֵת כָּל־אֲשֶׁר לָהֶם וְהִצַּלְתֶּם אֶת־
נַפְשֹׁתֵינוּ מִמָּוֶת׃ וַיֹּאמְרוּ לָהּ הָאֲנָשִׁים
נַפְשֵׁנוּ תַחְתֵּיכֶם לָמוּת אִם לֹא תַגִּידוּ
אֶת־דְּבָרֵנוּ זֶה וְהָיָה בְּתֵת־יְהוָה לָנוּ
אֶת־הָאָרֶץ וְעָשִׂינוּ עִמָּךְ חֶסֶד וֶאֱמֶת׃
וַתּוֹרִדֵם בַּחֶבֶל בְּעַד הַחַלּוֹן כִּי בֵיתָהּ
בְּקִיר הַחוֹמָה וּבַחוֹמָה הִיא יוֹשָׁבֶת׃
וַתֹּאמֶר לָהֶם הָהָרָה לֵּכוּ פֶּן־יִפְגְּעוּ
בָכֶם הָרֹדְפִים וְנַחְבֵּתֶם שָׁמָּה שְׁלֹשֶׁת
יָמִים עַד שׁוֹב הָרֹדְפִים וְאַחַר תֵּלְכוּ
לְדַרְכְּכֶם׃ וַיֹּאמְרוּ אֵלֶיהָ הָאֲנָשִׁים
נְקִיִּם אֲנַחְנוּ מִשְּׁבֻעָתֵךְ הַזֶּה אֲשֶׁר
הִשְׁבַּעְתָּנוּ׃ הִנֵּה אֲנַחְנוּ בָאִים בָּאָרֶץ
אֶת־תִּקְוַת חוּט הַשָּׁנִי הַזֶּה תִּקְשְׁרִי
בַּחַלּוֹן אֲשֶׁר הוֹרַדְתֵּנוּ בוֹ וְאֶת־אָבִיךְ
וְאֶת־אִמֵּךְ וְאֶת־אַחַיִךְ וְאֵת כָּל־
בֵּית אָבִיךְ תַּאַסְפִי אֵלַיִךְ הַבָּיְתָה׃

והיה כל אשר יצא מדלתי ביתך
החוצה דמו בראשו ואנחנו נקים
וכל אשר יהיה אתך בבית דמו
בראשנו אם יד תהיה בו: ואם
תגידי את דברנו זה והיינו נקים
משבעתך אשר השבעתנו: ותאמר
כדבריכם כן הוא ותשלחם וילכו
ותקשר את תקות השני בחלון:
וילכו ויבאו ההרה וישבו שם
שלשת ימים עד שבו הרדפים
ויבקשו הרדפים בכל הדרך ולא
מצאו: וישבו שני האנשים וירדו
מההר ויעברו ויבאו אל יהושע בן
נון ויספרו לו את כל המצאות אותם:
ויאמרו אל יהושע כי נתן יהוה
בידנו את כל הארץ וגם נמגו כל
ישבי הארץ מפנינו:

ג
וישכם יהושע בבקר ויסעו
מהשטים ויבאו עד הירדן הוא
וכל בני ישראל וילנו שם טרם
יעברו: ויהי מקצה שלשת ימים
ויעברו השטרים בקרב המחנה:
ויצוו את העם לאמר כראתכם
את ארון ברית יהוה אלהיכם
והכהנים הלוים נשאים אתו ואתם
תסעו ממקומכם והלכתם
אחריו: אך רחוק יהיה ביניכם ובינו

כאלפים אמה במדה אל תקרבו
אליו למען אשר תדעו את הדרך
אשר תלכו בה כי לא עברתם בדרך
מתמול שלשום:
ויאמר יהושע אל העם התקדשו כי
מחר יעשה יהוה בקרבכם נפלאות:
ויאמר יהושע אל הכהנים לאמר
שאו את ארון הברית ועברו לפני
העם וישאו את ארון הברית וילכו
לפני העם:
ויאמר יהוה אל יהושע היום הזה
אחל גדלך בעיני כל ישראל אשר
ידעון כי כאשר הייתי עם משה
אהיה עמך: ואתה תצוה את הכהנים
נשאי ארון הברית לאמר כבאכם
עד קצה מי הירדן בירדן תעמדו:
ויאמר יהושע אל בני ישראל גשו
הנה ושמעו את דברי יהוה אלהיכם:
ויאמר יהושע בזאת תדעון כי אל
חי בקרבכם והורש יוריש מפניכם
את הכנעני ואת החתי ואת החוי
ואת הפרזי ואת הגרגשי והאמרי
והיבוסי: הנה ארון הברית אדון
כל הארץ עבר לפניכם בירדן:
ועתה קחו לכם שני עשר איש
משבטי ישראל איש אחד איש
אחד לשבט: והיה כנוח כפות
רגלי הכהנים נשאי ארון יהוה
אדון כל הארץ במי הירדן מי הירדן
יכרתון המים הירדים מלמעלה

ויעמדו נד אחד: ויהי בנסע העם מאהליהם לעבר את הירדן והכהנים נשאי הארון הברית לפני העם: וכבוא נשאי הארון עד הירדן ורגלי הכהנים נשאי הארון נטבלו בקצה המים והירדן מלא על כל גדותיו כל ימי קציר: ויעמדו המים הירדים מלמעלה קמו נד אחד הרחק מאד באדם העיר אשר מצד צרתן והירדים על ים הערבה ים המלח תמו נכרתו והעם עברו נגד יריחו: ויעמדו הכהנים נשאי הארון ברית יהוה בחרבה בתוך הירדן הכן וכל ישראל עברים בחרבה עד אשר תמו כל הגוי לעבור את הירדן: ויהי כאשר תמו כל הגוי לעבור את הירדן ויאמר יהוה אל יהושע לאמר: קחו לכם מן העם שנים עשר אנשים איש אחד איש אחד משבט: וצוו אותם לאמר שאו לכם מזה מתוך הירדן ממצב רגלי הכהנים הכין שתים עשרה אבנים והעברתם אותם עמכם והנחתם אותם במלון אשר תלינו בו הלילה: ויקרא יהושע אל שנים העשר איש אשר הכין מבני ישראל איש אחד איש אחד משבט: ויאמר להם יהושע עברו לפני ארון יהוה אלהיכם אל תוך הירדן והרימו לכם איש אבן אחת על שכמו למספר שבטי בני ישראל: למען תהיה זאת אות בקרבכם כי ישאלון בניכם מחר לאמר מה האבנים האלה לכם: ואמרתם להם אשר נכרתו מימי הירדן מפני ארון ברית יהוה

בעברו בירדן נכרתו מי הירדן והיו האבנים האלה לזכרון לבני ישראל עד עולם: ויעשו כן בני ישראל כאשר צוה יהושע וישאו שתי עשרה אבנים מתוך הירדן כאשר דבר יהוה אל יהושע למספר שבטי בני ישראל ויעברום עמם אל המלון וינחום שם: ושתים עשרה אבנים הקים יהושע בתוך הירדן תחת מצב רגלי הכהנים נשאי ארון הברית ויהיו שם עד היום הזה: והכהנים נשאי הארון עמדים בתוך הירדן עד תם כל הדבר אשר צוה יהוה את יהושע לדבר אל העם ככל אשר צוה משה את יהושע וימהרו העם ויעברו: ויהי כאשר תם כל העם לעבור ויעבר ארון יהוה והכהנים לפני העם: ויעברו בני ראובן ובני גד וחצי שבט המנשה חמשים לפני בני ישראל כאשר דבר אליהם משה: כארבעים אלף חלוצי הצבא עברו לפני יהוה למלחמה אל ערבות יריחו: ביום ההוא גדל יהוה את יהושע בעיני כל ישראל ויראו אתו כאשר יראו את משה כל ימי חייו: ויאמר יהוה אל יהושע לאמר: צוה את הכהנים נשאי ארון העדות ויעלו מן הירדן: ויצו יהושע את הכהנים לאמר עלו מן הירדן: ויהי בעלות הכהנים נשאי ארון ברית יהוה מתוך הירדן נתקו כפות רגלי הכהנים אל החרבה

רלב״ג

רלבג

גדותיו ד׳ וסימ׳ וילכו כתמל שלשום על כל גדותיו · והירדן מלא · ועלה על כל אפיקיו והלך על כל גדותיו׃
אלה הם אשר עברו את ׃ הוביש ד׳ מל׳ וסי׳ כי שמענו את אשר הוביש · אשר הוביש ר״פ · ויהי כשמוע כל מלכי ·
כל הובאיש על עם כן כתיב ׃ למען ו׳ פסו׳ אית בהון למען למען וסימ׳ כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ·

וְתָבוּ מֵי יַרְדְּנָא לְאַתְרֵיהוֹן וַאֲזָלוּ
כְּמֵאתְמְלֵי וּמִדְּקַדְמוֹהִי עַל כָּל
כֵּפּוֹהִי ׃ וְעַמָּא סְלִיקוּ מִן יַרְדְּנָא
בְּעַשְׂרָא לְיַרְחָא קַדְמָאָה וּשְׁרוֹ
בְּגִלְגְּלָא בִּסְיָפֵי מַדְנַח יְרִיחוֹ ׃ וְיַת
תַּרְתָּא עַשְׂרֵי אַבְנַיָּא הָאִילֵּין דִּנְסִיבוּ
מִן יַרְדְּנָא אֲקִים יְהוֹשֻׁעַ בְּגִלְגְּלָא ׃
וַאֲמַר לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְמֵימַר
דְּיִשְׁאֲלוּן בְּנֵיכוֹן מְחַר יַת אֲבָהַתְהוֹן
לְמֵימַר מָה אַבְנַיָּא הָאִילֵּין ׃
וּתְהוֹדְעוּן יַת בְּנֵיכוֹן לְמֵימַר
בְּיַבֶּשְׁתָּא עֲבַר יִשְׂרָאֵל יַת יַרְדְּנָא
הָדֵין ׃ דְּיַבֵּישׁ יְיָ אֱלָהָכוֹן יַת מֵי
יַרְדְּנָא מִן קֳדָמֵיכוֹן עַד דַּעֲבַרְתּוּן
כְּמָא דַּעֲבַד יְיָ אֱלָהָכוֹן לְיַמָּא דְּסוּף
דִּי יַבֵּישׁ מִן קֳדָמָנָא עַד דַּעֲבַרְנָא ׃
בְּדִיל דְּיִדְּעוּן כָּל עַמְמֵי אַרְעָא יַת
גְּבוּרְתָּא דַּיְיָ אֲרֵי תַקִּיפָא הִיא בְּדִיל
דְּתִדְחֲלוּן יַת יְיָ אֱלָהָכוֹן כָּל יוֹמַיָּא ׃
וַהֲוָה כַּד שְׁמָעוּ כָּל
מַלְכֵי אֱמוֹרָאֵי דִּי בְּעִבְרָא דְּיַרְדְּנָא
מַעַרְבָא וְכָל מַלְכֵי כְּנַעֲנָאָה דִּי עַל
יַמָּא יַת דְּיַבֵּישׁ יְיָ יַת מֵי יַרְדְּנָא מִן
קֳדָם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַד דַּעֲבָרוּ וְאִתְמְסִי
לִבְּהוֹן וְלָא אִשְׁתָּאֲרַת בְּהוֹן עוֹד
רוּחַ מִן קֳדָם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל ׃

וַיָּשֻׁבוּ מֵי־הַיַּרְדֵּן לִמְקוֹמָם וַיֵּלְכוּ
כִתְמוֹל־שִׁלְשׁוֹם עַל־כָּל־גְּדוֹתָיו ׃
וְהָעָם עָלוּ מִן־הַיַּרְדֵּן בֶּעָשׂוֹר לַחֹדֶשׁ
הָרִאשׁוֹן וַיַּחֲנוּ בַּגִּלְגָּל בִּקְצֵה מִזְרַח
יְרִיחוֹ ׃ וְאֵת שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה הָאֲבָנִים
הָאֵלֶּה אֲשֶׁר לָקְחוּ מִן־הַיַּרְדֵּן הֵקִים
יְהוֹשֻׁעַ בַּגִּלְגָּל ׃ וַיֹּאמֶר אֶל־בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אֲשֶׁר יִשְׁאָלוּן בְּנֵיכֶם
מָחָר אֶת־אֲבוֹתָם לֵאמֹר מָה הָאֲבָנִים
הָאֵלֶּה ׃ וְהוֹדַעְתֶּם אֶת־בְּנֵיכֶם לֵאמֹר
בַּיַּבָּשָׁה עָבַר יִשְׂרָאֵל אֶת־הַיַּרְדֵּן הַזֶּה
׃ אֲשֶׁר־הוֹבִישׁ יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֶת־מֵי
הַיַּרְדֵּן מִפְּנֵיכֶם עַד־עָבְרְכֶם כַּאֲשֶׁר
עָשָׂה יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם לְיַם־סוּף אֲשֶׁר־
הוֹבִישׁ מִפָּנֵינוּ עַד־עָבְרֵנוּ ׃ לְמַעַן
דַּעַת כָּל־עַמֵּי הָאָרֶץ אֶת־יַד יְהוָה כִּי
חֲזָקָה הִיא לְמַעַן יְרָאתֶם אֶת־יְהוָה
אֱלֹהֵיכֶם כָּל־הַיָּמִים ׃
ה וַיְהִי כִשְׁמֹעַ כָּל־מַלְכֵי הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר
בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן יָמָּה וְכָל־מַלְכֵי הַכְּנַעֲנִי
אֲשֶׁר עַל־הַיָּם אֵת אֲשֶׁר־הוֹבִישׁ יְהוָה
אֶת־מֵי הַיַּרְדֵּן מִפְּנֵי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל עַד־
עָבְרָנוּ וַיִּמַּס לְבָבָם וְלֹא־הָיָה בָם עוֹד
רוּחַ מִפְּנֵי בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל ׃

כי מאת יי׳ היתה לחק · למען דעת כל עמי הארץ · ואטמא אתם במתנותם · למען תינקו ושבעתם · למען
טבח טבח · ונמסר גם בסדר וירא ׃ וב׳ ל׳ מלכי ו׳ וסימ׳ ויהי כשמוע כל מלכי האמרי · ויראו גוים את שם
יי׳ · ולא נעשה פסח כמהו · וכל מלכי הארץ מבקשים ד״ה · לבד מאנשי התרים דמלכים · וחכרו ד״ה ׃

חרבות צורים: כתרגומו איזמלין חריפין וכן אף תשיב צור חרבו כמו החריפות כהפך לבדרין ואיכו חותך יפה וכן כל כלי יוצר עליך: שנית. שמלו כבר בליל יציאתם ממצרים קהל גדול יחד וזו פעם שנייה שכל ארבעים שנה שהיו במדבר לא נשבה להם רוח צפונית ולא היה להם יום נוח למול כמו ששנינו ביבמו' ורבותינו אמרו שנית זו פריעת מילה שלא נתנה לא לאברהם אביכו: גבעת הערלות. על שם המאורע נקרא שנעשו כמין גבעה: וזה הדבר. על ידי דיבור מל אותם אמר להם שבורים אתם לירש את הארץ ערלים לא כך נאמר לאברהם ואתה את בריתי תשמר וגו' ונתתי לך ולזרעך אחריך את ארץ מגוריך: כל העם היוצא: לא היה אחד מהם כאן שכולם מתו והם היו מולים שנאמ' כי מולים היו: לא מלו. כמו שפירשתי לא נשבה רוח צפונית והם הם שמלו עכשיו: ואת

וזה הדבר ד' ר"פ וסי' אשר תעשה להם לקדש· אשר מל יהושע· אשר תעשה· וזה הדבר אשר ודיםיד: הילודים ג' ב' חסרים וא' מלא וסי' וכל העם הילדים במדבר בדרך בצאתם· במקום הזה· בירושלם דד"ה· כתראה מלא:

בָּעֵת הַהִיא אָמַר יְהוָה אֶל־יְהוֹשֻׁעַ עֲשֵׂה לְךָ חַרְבוֹת צֻרִים וְשׁוּב מֹל אֶת־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל שֵׁנִית׃ וַיַּעַשׂ־לוֹ יְהוֹשֻׁעַ חַרְבוֹת צֻרִים וַיָּמָל אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל־גִּבְעַת הָעֲרָלוֹת׃ וְזֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר־מָל יְהוֹשֻׁעַ כָּל־הָעָם הַיֹּצֵא מִמִּצְרַיִם הַזְּכָרִים כֹּל אַנְשֵׁי הַמִּלְחָמָה מֵתוּ בַמִּדְבָּר בַּדֶּרֶךְ בְּצֵאתָם מִמִּצְרָיִם׃ כִּי־מֻלִים הָיוּ כָּל־הָעָם הַיֹּצְאִים וְכָל־הָעָם הַיִּלֹּדִים בַּמִּדְבָּר בַּדֶּרֶךְ בְּצֵאתָם מִמִּצְרַיִם לֹא־מָלוּ׃ כִּי אַרְבָּעִים שָׁנָה הָלְכוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר עַד־תֹּם כָּל־הַגּוֹי אַנְשֵׁי הַמִּלְחָמָה הַיֹּצְאִים מִמִּצְרַיִם אֲשֶׁר לֹא־שָׁמְעוּ בְּקוֹל יְהוָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה לָהֶם לְבִלְתִּי הַרְאוֹתָם אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה לַאֲבוֹתָם לָתֶת לָנוּ אֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבָשׁ׃

בְּעִדָּנָא הַהִיא אֲמַר יְיָ לִיהוֹשֻׁעַ עִיבֵד לָךְ אִזְמְלָן חֲרִיפִין וְתוּב גְּזַר יַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תִּנְיָינוּת׃ וַעֲבַד לֵיהּ יְהוֹשֻׁעַ אִזְמְלָן חֲרִיפִין וּגְזַר יַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּגִבְעֲתָא וּקְרָא לֵיהּ גִּבְעַת עַרְלָתָא׃ וְדֵין פִּתְגָמָא דִּי גְזַר יְהוֹשֻׁעַ כָּל עַמָּא דִּנְפַק מִמִּצְרַיִם דִּכְרַיָּא כָּל גַּבְרֵי מְגִיחֵי קְרָבָא מִיתוּ בְּמַדְבְּרָא בְּאוֹרְחָא בְּמִפַּקְהוֹן מִמִּצְרָיִם׃ אֲרֵי גְזִירִין הֲווֹ כָּל עַמָּא דִּי נְפַקוּ וְכָל עַמָּא דְּאִתְיְלִידוּ בְּמַדְבְּרָא בְּאוֹרְחָא בְּמִיפַּקְהוֹן מִמִּצְרַיִם לָא גְזָרוּ׃ אֲרֵי אַרְבְּעִין שְׁנִין הַלִּיכוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמַדְבְּרָא עַד דְּסַף כָּל עַמָּא גַּבְרֵי מְגִיחֵי קְרָבָא דִּנְפַקוּ מִמִּצְרַיִם דְּלָא קַבִּילוּ לְמֵימְרָא דַּייָ דְּקַיֵּים יְיָ לְהוֹן בְּדִיל דְּלָא לְאַחֲזָיוּתְהוֹן יַת אַרְעָא [...]קַיֵּים יְיָ לַאֲבָהַתְהוֹן לְמִתַּן לַנָא אַרְעָא עַבְדָא חֲלַב וּדְבַשׁ׃

רדק

בעת ההיא: בעוד שהיו בגלגל ... ובג' ימים היה להם להיות נכונים לעשות הפסח ולהזות ולטבול כי טמאי מתי' היו בהם ושיהיו נמולי' כלם כדי שיקריבו הפסח בו"ד והר"ל כי בי' לחדש ביום בואם הזו כלם הזאה ראשונ' שהיא הזאת ג' ובערב הפסח עשו הזאה שנייה שהיא הזאת ז' שהרי צריך בין הזאה להזאה ד' ימים ומלו בא' ד' ימים וטבלו ועשו פסחיהם בטהרה ומפני מה לא מלו הילודים במדבר א"ר ז"ל כי מ' שנים שהיו ישראל במדבר לא נשבה להם רוח צפונית כי היכי דלא ליבדרו ענני כבוד לפי' לא מלו כי רוח צפונית רפואה למכתרם וזולתה סכנה ואמ' ביומא דעיבא וביומא דשות' לא מהלינן ולא מקיזין שותא פי' אין מלין ואין מקיזין היא רוח קדים כי היא סכנה למוציאי דם ואם יאמר אדם וכי כל יום ויום כשהזכר כמול אדם שומר לו רוח צפונית יש לומר הטעם כי בכל יום נושבת כמו שאר"ז"ל ד' רוחות מנשבות בכל יום ורוח צפונית עם כל אחת מהן וברוב הימים היא לבדה גוברת על שאר הרוחות לפי' מלין בכל יום על הרוב ורוח צפונית היא המפזרת העננים כמו שכתוב רוח עברה ותטהרם ועל רוח צפונית הוא אומר כי אין יום בהיר וטהור של עם רוח צפונית וכן הוא אומ' מצפון זהב יאתה ועם שאר הרוחות ימשכו העננ' לרוב שאינן מתפזרות משפיהם ואף על פי שרוח צפונית עמהם כמו שאמרנו היא טפילה להם אבל בהיות גוברת היא מפזרת העננ' ולפי שבמדב' לא נשבה בטלו המילה ורז"ל לא אמרו טעם למה אין נשמרים עתה מלימול ביומא דשות' אבל אמרו כיון שהרגילו אינו מזיק וכן אמרו והאידנא ...

רלבג

בעת ההיא אמר יי' אל יהושע עד את יבנה יהושע: חרבות צורים הרצון בו חרבות החרי' והם הכנעני' מהכחשת אבי"ר בלע"ז. והנכס בוהו כדי שיטגס יהושע בזה המעט מהצער שאפשר בו כי יתכן בכמו אלו החרבות שיהיו בתכלית מהחדות ולזה תרגם יונתן אזמלון חריפין: ושוב מול את בני ישראל שנית· שב אל כלל העם וזה שכבר כמולו בצאת' ממצרים לתכלית שינחלו אז את הארץ ...

ואת בניהם הקים תחתם ... ערלים היו כי לא מלו אותם בדרך ... אותם שהיו מבן עשרים שנה ומעלה מתו במדבר ומבן עשרי' שנה ומטה כשאמרו מולים ולא הוצרך יהושע למול של הילדי' במדבר שלא היו יכולי' למול בדרך כמו שפירשנו ופירו' לא מלו לא מלו אותם כי הוא פעל יוצא: הקים. אשר הקים וכן לעם עליה בעבור זה עשה יי' לי והדומים להם שיחסרו ש"ן או מלת אשר וטע' הקים כי הקב"ה הקים אותם תחת אבותם לירש הארץ כמו שאמר להם אתכם והם יירשוה: תחתם. במקומם כמו שבו איש תחתיו: חיותם. הרפאם כמו וימרחו על השחין ויחי: חרפת מצרים. לפי שיצאו האבות ממצרי' והיו הבנים ערלים כמו המצריים והערלה חרפה כמו שנאמר כי חרפה היא לנו: גלגל. ככפלה בו הפ"א כי מן גלותי יאמרו גלל וכן דרך לשון הקדש בשמות הלקוחים מן הפעל להוסיף בו אות או לגרוע ממנו כמו כח מן יכחשו שמואל כי מי' שאלתיו וגם להפך סדר האותיות כמו יעבץ מן עצב: ויאכלו מעבור הארץ· מה שמן אכלו מצות וקלוי כי החדש היה אסור להם עד אחר הקרבת העומר בששה עשר בניסן ואפילו למצות מצה אסור מן החדש שאין מצות עשה דוחה את לא תעשה אלא אם כן היתה כתובה בצדה ומאין היה להם ישן ממה שהיו תגרי גוים מוכרי' להם ומלת מעבור מוכיח שהוא מן הישן כי אמרו כי נקר' עבור הדגן שהוא משנ' שעברה ושנה הבאה נקרא תבואה: ממחרת הפסח· הוא ליל חמשה עשר בניסן ויומו כי הפסח קרב בארבעה עשר ומחרתו הוא יום חמשה עשר וכן ...

ואת בניהם ד' דסמיכי בקריאה וסי' יום אשר עמדת לפני יי' אלהיך בחרב· יהושע· ויעשו האנשים· ואת בני המכים לא המית· ונמסר גם בסדר ואתחנן: אתם מל יהושע כי ערלים· עמק עכור· וישרפו אתם· ויסקלו אתם· ויצו אתם לאמר ראו אתם ארבים· ואת בניהם הקים תחתם אתם מל· אתם ו' חס' בספרא וסי'

וְאֶת־בְּנֵיהֶם הֵקִים תַּחְתָּם אֹתָם מָל יְהוֹשֻׁעַ כִּי־עֲרֵלִים הָיוּ כִּי לֹא־מָלוּ אוֹתָם בַּדָּרֶךְ׃ וַיְהִי כַּאֲשֶׁר־תַּמּוּ כָל־הַגּוֹי לְהִמּוֹל וַיֵּשְׁבוּ תַחְתָּם בַּמַּחֲנֶה עַד חֲיוֹתָם׃ וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־יְהוֹשֻׁעַ הַיּוֹם גַּלּוֹתִי אֶת־חֶרְפַּת מִצְרַיִם מֵעֲלֵיכֶם וַיִּקְרָא שֵׁם הַמָּקוֹם הַהוּא גִּלְגָּל עַד הַיּוֹם הַזֶּה׃ וַיַּחֲנוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל בַּגִּלְגָּל וַיַּעֲשׂוּ אֶת־הַפֶּסַח בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ בָּעֶרֶב בְּעַרְבוֹת יְרִיחוֹ׃ וַיֹּאכְלוּ מֵעֲבוּר הָאָרֶץ מִמָּחֳרַת הַפֶּסַח מַצּוֹת וְקָלוּי בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה׃ וַיִּשְׁבֹּת הַמָּן מִמָּחֳרָת בְּאָכְלָם מֵעֲבוּר הָאָרֶץ וְלֹא־הָיָה עוֹד לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל מָן וַיֹּאכְלוּ מִתְּבוּאַת אֶרֶץ כְּנַעַן בַּשָּׁנָה הַהִיא׃ וַיְהִי בִּהְיוֹת יְהוֹשֻׁעַ בִּירִיחוֹ וַיִּשָּׂא עֵינָיו וַיַּרְא וְהִנֵּה־אִישׁ עֹמֵד לְנֶגְדּוֹ וְחַרְבּוֹ שְׁלוּפָה בְּיָדוֹ וַיֵּלֶךְ יְהוֹשֻׁעַ אֵלָיו וַיֹּאמֶר לוֹ הֲלָנוּ אַתָּה אִם־לְצָרֵינוּ׃

וְיַת בְּנֵיהוֹן דְּקָמוּ בָּתְרֵיהוֹן יַתְהוֹן גְּזַר יְהוֹשֻׁעַ אֲרֵי עַרְלִין הֲווֹ אֲרֵי לָא גְזָרוּ יַתְהוֹן בְּאוֹרְחָא׃ וַהֲוָה כַּד שְׁלִימוּ כָּל עַמָּא לְמִגְזַר וִיתִיבוּ בְּאַתְרֵהוֹן בְּמַשְׁרִיתָא עַד דְּאִיתַּסִּיאוּ׃ וַאֲמַר יְיָ לִיהוֹשֻׁעַ יוֹמָא דֵין אַעֲדֵיתִי יַת חִיסוּדֵי מִצְרָאֵי מִן קֳדָמֵיכוֹן וּקְרָא שְׁמָא דְּאַתְרָא הַהוּא גִּלְגָּלָא עַד יוֹמָא הָדֵין׃ וּשְׁרוֹ בְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּגִלְגְּלָא וַעֲבָדוּ יַת פִּיסְחָא בְּאַרְבְּעַת עַשְׂרָא יוֹמָא לְיַרְחָא בְּרַמְשָׁא בְּמֵישְׁרֵי יְרִיחוֹ׃ וַאֲכַלוּ מֵעִיבוּרָא דְּאַרְעָא מִבָּתַר פִּסְחָא פַּטִּיר וּקְלֵי בִּכְרַן יוֹמָא הָדֵין׃ וּפְסַק מַנָּא מִיּוֹמָא דְּבַתְרוֹהִי בְּמֵיכַלְהוֹן מֵעִיבוּרָא דְּאַרְעָא וְלָא הֲוָת עוֹד לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל מַנָּא וַאֲכַלוּ מֵעֲלָלַת אַרְעָא דִּכְנַעַן [...] הַהִיא׃ וַהֲוָה כַּד הֲוָה יְהוֹשֻׁעַ בִּירִיחוֹ וּזְקַף עֵינוֹהִי וַחֲזָא וְהָא גַּבְרָא קָאִים לְקִבְלֵיהּ וְחַרְבֵּיהּ שְׁלִיפָא בִּידֵיהּ וַאֲזַל יְהוֹשֻׁעַ לְוָתֵיהּ וַאֲמַר לֵיהּ הֲלִמְסַעֲדָנָא אַתְּ אִתְיתָא אִם לְבַעֲלֵי דְבָבָנָא׃

והוריש יי' מלפניכם: עד חיותם י"א בטעם מאריך וסי' נמסר בסדר תבא: לחדש בערב ד' וסי' נמסר בסדר בא: וישא ה' חס' את וסי' נמסר בריש סדר וירא:

בחמשה עשר יום לחדש הראשון ממחרת הפסח יצאו בני ישראל: וישבת המן ...

רלבג

היום גלותי ...

רלבג

[illegible]

רש״י

[illegible]

רד״ק

[illegible]

רגלך ה׳ חס׳ בליש׳ בקריא׳ וסי׳ של נעלך מעל רגלך דיהושע · החלץ מעל רגלך · אם תשיב משבת רגלך עשות חפצך · יטבעו בבוץ רגלך · וכל כתיבי דכוו׳ חסרי׳ בבא מלא · עד אשית אויביך הדום · יוצא ט׳ מלאים בקריא׳ וסי׳ במס׳ רבתא : שופרות היובלים חד מן ז׳ זוגין

וַיֹּאמֶר לֹא כִּי אֲנִי שַׂר־צְבָא־יְהֹוָה עַתָּה בָאתִי וַיִּפֹּל יְהוֹשֻׁעַ אֶל־פָּנָיו אַרְצָה וַיִּשְׁתָּחוּ וַיֹּאמֶר לוֹ מָה אֲדֹנִי מְדַבֵּר אֶל־עַבְדּוֹ : וַיֹּאמֶר שַׂר־צְבָא יְהֹוָה אֶל־יְהוֹשֻׁעַ שַׁל־נַעַלְךָ מֵעַל רַגְלֶךָ כִּי הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אַתָּה עֹמֵד עָלָיו קֹדֶשׁ הוּא וַיַּעַשׂ יְהוֹשֻׁעַ כֵּן :

וִירִיחוֹ סֹגֶרֶת וּמְסֻגֶּרֶת מִפְּנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֵין יוֹצֵא וְאֵין בָּא : וַיֹּאמֶר יְהֹוָה אֶל־יְהוֹשֻׁעַ רְאֵה נָתַתִּי בְיָדְךָ אֶת־יְרִיחוֹ וְאֶת־מַלְכָּהּ גִּבּוֹרֵי הֶחָיִל : וְסַבֹּתֶם אֶת־הָעִיר כֹּל אַנְשֵׁי הַמִּלְחָמָה הַקֵּיף אֶת־הָעִיר פַּעַם אֶחָת כֹּה תַעֲשֶׂה שֵׁשֶׁת יָמִים : וְשִׁבְעָה כֹהֲנִים יִשְׂאוּ שִׁבְעָה שׁוֹפְרוֹת הַיּוֹבְלִים לִפְנֵי הָאָרוֹן וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי תָּסֹבּוּ אֶת־הָעִיר שֶׁבַע פְּעָמִים וְהַכֹּהֲנִים יִתְקְעוּ בַּשּׁוֹפָרוֹת : וְהָיָה בִּמְשֹׁךְ בְּקֶרֶן הַיּוֹבֵל בְּשָׁמְעֲכֶם אֶת־קוֹל הַשּׁוֹפָר יָרִיעוּ כָל־הָעָם תְּרוּעָה גְדוֹלָה וְנָפְלָה חוֹמַת הָעִיר תַּחְתֶּיהָ וְעָלוּ הָעָם אִישׁ נֶגְדּוֹ : וַיִּקְרָא יְהוֹשֻׁעַ בִּן־נוּן אֶל־הַכֹּהֲנִים וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם שְׂאוּ אֶת־אֲרוֹן הַבְּרִית וְשִׁבְעָה כֹהֲנִים יִשְׂאוּ שִׁבְעָה שׁוֹפְרוֹת יוֹבְלִים לִפְנֵי אֲרוֹן יְהֹוָה : וַיֹּאמְרוּ אֶל־הָעָם עִבְרוּ וְסֹבּוּ אֶת־הָעִיר וְהֶחָלוּץ יַעֲבֹר לִפְנֵי אֲרוֹן יְהֹוָה : וַיְהִי כֶּאֱמֹר יְהוֹשֻׁעַ אֶל־הָעָם וְשִׁבְעָה הַכֹּהֲנִים נֹשְׂאִים שִׁבְעָה שׁוֹפְרוֹת הַיּוֹבְלִים לִפְנֵי יְהֹוָה עָבְרוּ וְתָקְעוּ בַּשּׁוֹפָרוֹת וַאֲרוֹן בְּרִית יְהֹוָה הֹלֵךְ אַחֲרֵיהֶם :

וַאֲמַר לָא אֲרֵי אֲנָא מַלְאַךְ שְׁלִיחַ מִן קֳדָם יְיָ כְּעַן אֲתֵיתִי וּנְפַל יְהוֹשֻׁעַ עַל אַפּוֹהִי עַל אַרְעָא וּסְגִיד וַאֲמַר לֵיהּ מָה רִבּוֹנִי מְמַלֵּיל עִם עַבְדֵּיהּ : וַאֲמַר מַלְאֲכָא דִּשְׁלִיחַ מִן קֳדָם יְיָ לִיהוֹשֻׁעַ שְׁרֵי סֵינָךְ מֵעַל רַגְלָךְ אֲרֵי אַתְרָא דִּי אַתְּ קָאֵים עֲלוֹהִי קַדִּישָׁא הוּא וַעֲבַד יְהוֹשֻׁעַ כֵּן : וִירִיחוֹ אֲחִידָא הֲוָת בְּדַשִּׁין דְּפַרְזְלָא וּמִתַּקְפָא בְּעַבְרִין דִּנְחָשׁ מִן קֳדָם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵית דְּנָפֵיק מִינַּהּ לְמֶעְבַּד קְרָבָא וְלֵית דְּעָלֵיל בְּגַוַּהּ לְמִשְׁאַל בִּשְׁלָמָא : וַאֲמַר יְיָ לִיהוֹשֻׁעַ חֲזִי דִּמְסָרִית בִּידָךְ יָת יְרִיחוֹ וְיָת מַלְכָּהּ גִּבּוֹרֵי חֵילָא : וְתַסְחֲרוּן יָת קַרְתָּא כָּל גַּבְרֵי עָבְדֵי קְרָבָא אַקִּיף יָת קַרְתָּא זִמְנָא חֲדָא כְּדֵין תַּעְבֵּיד שִׁתָּא יוֹמִין : וְשִׁבְעָא כַהֲנַיָּא יִסְבּוּן שִׁבְעָא שׁוֹפְרַיָּא דְקֶרֶן דִּכְרַיָּא קֳדָם אֲרוֹנָא וּבְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה תַּסְחֲרוּן יָת קַרְתָּא שְׁבַע זִמְנִין וְכַהֲנַיָּא יִתְקְעוּן בְּשׁוֹפְרַיָּא : וִיהֵי בְּמִיגַד בְּקֶרֶן דִּכְרַיָּא בְּמִשְׁמַעְכוֹן יָת קָל שׁוֹפְרָא יְיַבְּבוּן כָּל עַמָּא יַבָּבָא רַבָּא וְיִפּוֹל שׁוּרָא דְקַרְתָּא וְיִתְבְּלַע תְּחוֹתַהּ וְיִסְקוּן עַמָּא גְּבַר לְקִבְלֵיהּ : וּקְרָא יְהוֹשֻׁעַ בַּר נוּן לְכַהֲנַיָּא וַאֲמַר לְהוֹן טוּלוּ יָת אֲרוֹן קְיָמָא דַּיְיָ וְשִׁבְעָא כַהֲנַיָּא יִטְלוּן שִׁבְעָא שׁוֹפְרַיָּא דְקֶרֶן דִּכְרַיָּא קֳדָם אֲרוֹנָא דַּיְיָ : וַאֲמַר לְעַמָּא עִיבְרוּ וְאַקִּיפוּ יָת קַרְתָּא וּמְזָרְזֵי חֵילָא יְעִבְרוּן קֳדָם אֲרוֹנָא דַּיְיָ : וַהֲוָה כַּד אֲמַר יְהוֹשֻׁעַ לְעַמָּא וְשִׁבְעָא כַהֲנַיָּא נָסְבֵי שִׁבְעָא שׁוֹפְרַיָּא דְקֶרֶן דִּכְרַיָּא קֳדָם אֲרוֹנָא דַּיְיָ עָבְרִין וְתָקְעִין בְּשׁוֹפְרַיָּא וַאֲרוֹן קְיָמָא דַּיְיָ אָזֵיל בָּתְרֵיהוֹן :

מן ד׳ תנינא משנא וסימ׳ נמסר במסרה רבתא דאסדרנא כר״ש הא׳ חיבורא בערך ש״ן : בשמעכם י״א מלין כתיב ב׳ וקרי ב׳ וסי׳ במסרה רבתא :

[illegible]

אחת ו׳ זקפין פתחין בקריא׳ וסי׳ קח צנצנת אחת ותן שמה כלא · אבישי אל דוד · ויחלק לכל העם לכל המון · ויאמר הבלך גזרו את הילד הזה לשנים · דזכריה · וסי׳ בלשון תרגום צלוחית בקף אבישי פל״ג פלגות עגילי · ויסבו את העיר ביום השני · ויאמר והנה בכר עפרת · ובל חקה בדה שנה תורה דכוו׳ חמשה

וְהֶחָלוּץ הֹלֵךְ לִפְנֵי הַכֹּהֲנִים תָּקְעוּ הַשּׁוֹפָרוֹת וְהַמְאַסֵּף הֹלֵךְ אַחֲרֵי הָאָרוֹן הָלוֹךְ וְתָקוֹעַ בַּשּׁוֹפָרוֹת : וְאֶת־הָעָם צִוָּה יְהוֹשֻׁעַ לֵאמֹר לֹא תָרִיעוּ וְלֹא־תַשְׁמִיעוּ אֶת־קוֹלְכֶם וְלֹא־יֵצֵא מִפִּיכֶם דָּבָר עַד יוֹם אָמְרִי אֲלֵיכֶם הָרִיעוּ וַהֲרֵיעֹתֶם : וַיַּסֵּב אֲרוֹן־יְהֹוָה אֶת־הָעִיר הַקֵּף פַּעַם אֶחָת וַיָּבֹאוּ הַמַּחֲנֶה וַיָּלִינוּ בַּמַּחֲנֶה :

וַיַּשְׁכֵּם יְהוֹשֻׁעַ בַּבֹּקֶר וַיִּשְׂאוּ הַכֹּהֲנִים אֶת־אֲרוֹן יְהֹוָה : וְשִׁבְעָה הַכֹּהֲנִים נֹשְׂאִים שִׁבְעָה שׁוֹפְרוֹת הַיֹּבְלִים לִפְנֵי אֲרוֹן יְהֹוָה הֹלְכִים הָלוֹךְ וְתָקְעוּ בַּשּׁוֹפָרוֹת וְהֶחָלוּץ הֹלֵךְ לִפְנֵיהֶם וְהַמְאַסֵּף הֹלֵךְ אַחֲרֵי אֲרוֹן יְהֹוָה הוֹלֵךְ וְתָקוֹעַ בַּשּׁוֹפָרוֹת : וַיָּסֹבּוּ אֶת־הָעִיר בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי פַּעַם אַחַת וַיָּשֻׁבוּ הַמַּחֲנֶה כֹּה עָשׂוּ שֵׁשֶׁת יָמִים : וַיְהִי בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וַיַּשְׁכִּמוּ כַּעֲלוֹת הַשַּׁחַר וַיָּסֹבּוּ אֶת־הָעִיר כַּמִּשְׁפָּט הַזֶּה שֶׁבַע פְּעָמִים רַק בַּיּוֹם הַהוּא סָבְבוּ אֶת־הָעִיר שֶׁבַע פְּעָמִים : וַיְהִי בַּפַּעַם הַשְּׁבִיעִית תָּקְעוּ הַכֹּהֲנִים בַּשּׁוֹפָרוֹת וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ אֶל־הָעָם הָרִיעוּ כִּי־נָתַן יְהֹוָה לָכֶם אֶת־הָעִיר : וְהָיְתָה הָעִיר חֵרֶם הִיא וְכָל־אֲשֶׁר־בָּהּ לַיהֹוָה רַק רָחָב הַזּוֹנָה תִּחְיֶה הִיא וְכָל־אֲשֶׁר אִתָּהּ בַּבַּיִת כִּי הֶחְבְּאַתָה אֶת־הַמַּלְאָכִים אֲשֶׁר שָׁלָחְנוּ : וְרַק־אַתֶּם שִׁמְרוּ מִן־הַחֵרֶם פֶּן־תַּחֲרִימוּ וּלְקַחְתֶּם מִן־הַחֵרֶם וְשַׂמְתֶּם אֶת־מַחֲנֵה יִשְׂרָאֵל לְחֵרֶם וַעֲכַרְתֶּם אוֹתוֹ : וְכֹל כֶּסֶף וְזָהָב וּכְלֵי נְחֹשֶׁת וּבַרְזֶל קֹדֶשׁ הוּא לַיהֹוָה אוֹצַר יְהֹוָה יָבוֹא : וַיָּרַע הָעָם וַיִּתְקְעוּ בַּשֹּׁפָרוֹת וַיְהִי כִשְׁמֹעַ הָעָם אֶת־קוֹל הַשּׁוֹפָר וַיָּרִיעוּ הָעָם תְּרוּעָה גְדוֹלָה וַתִּפֹּל הַחוֹמָה תַּחְתֶּיהָ וַיַּעַל הָעָם הָעִירָה אִישׁ נֶגְדּוֹ וַיִּלְכְּדוּ אֶת־הָעִיר : וַיַּחֲרִימוּ אֶת־כָּל־אֲשֶׁר בָּעִיר מֵאִישׁ וְעַד־אִשָּׁה מִנַּעַר וְעַד־זָקֵן וְעַד שׁוֹר וָשֶׂה

וּמְזָרְזֵי חֵילָא אָזְלִין קֳדָם כַּהֲנַיָּא תָּקְעֵי שׁוֹפְרַיָּא וְשִׁבְטָא דְבֵית דָּן אָזֵיל בָּתַר אֲרוֹנָא וְכַהֲנַיָּא אָזְלִין וְתָקְעִין בְּשׁוֹפְרַיָּא : וְיָת עַמָּא פַּקֵּיד יְהוֹשֻׁעַ לְמֵימַר לָא תְיַבְּבוּן וְלָא תַשְׁמְעוּן יָת קָלְכוֹן וְלָא יִפּוֹק מִפּוּמְכוֹן פִּתְגָּמָא עַד יוֹמָא דְּאֵימַר לְכוֹן יַבִּיבוּ וּתְיַבְּבוּן : וְאַסְחַר אֲרוֹנָא דַּיְיָ יָת קַרְתָּא אַקִּיף זִמְנָא חֲדָא וְעָלוּ בְּמַשְׁרִיתָא וּבָתוּ בְּמַשְׁרִיתָא : וְאַקְדֵּים יְהוֹשֻׁעַ בְּצַפְרָא וּנְטַלוּ כַהֲנַיָּא יָת אֲרוֹנָא דַּיְיָ : וְשִׁבְעָא כַהֲנַיָּא נָסְבֵי שִׁבְעָא שׁוֹפְרַיָּא דְקֶרֶן דִּכְרַיָּא קֳדָם אֲרוֹנָא דַּיְיָ אָזְלִין מֵיזַל וְתָקְעִין בְּשׁוֹפְרַיָּא וּמְזָרְזֵי חֵילָא אָזְלִין קֳדָמֵיהוֹן וְשִׁבְטָא דְבֵית דָּן אָזֵיל בָּתַר אֲרוֹנָא דַּיְיָ וְכַהֲנַיָּא אָזְלִין וְתָקְעִין בְּשׁוֹפְרַיָּא : וְאַסְחַרוּ יָת קַרְתָּא בְּיוֹמָא תִנְיָנָא זִמְנָא חֲדָא וְתָבוּ לְמַשְׁרִיתָא כְּדֵין עֲבַדוּ שִׁתָּא יוֹמִין : וַהֲוָה בְּיוֹמָא שְׁבִיעָאָה וְאַקְדִּימוּ כְּמִיסַק צַפְרָא וְאַסְחַרוּ יָת קַרְתָּא כְּהִלְכְתָא הָדֵין שְׁבַע זִמְנִין לְחוֹד בְּיוֹמָא הַהוּא אַקִּיפוּ יָת קַרְתָּא שְׁבַע זִמְנִין : וַהֲוָה בְּזִמְנָא שְׁבִיעֵיתָא תְּקַעוּ כַהֲנַיָּא בְּשׁוֹפְרַיָּא וַאֲמַר יְהוֹשֻׁעַ לְעַמָּא יַבִּיבוּ אֲרֵי יְהַב יְיָ לְכוֹן יָת קַרְתָּא : וּתְהֵי קַרְתָּא חֶרְמָא הִיא וְכָל דְּבַהּ קֳדָם יְיָ לְחוֹד רָחָב פּוּנְדְּקִיתָא תֵּחֵי הִיא וְכָל דְּעִמַּהּ בְּבֵיתָא אֲרֵי אַטְמַרַת יָת אִזְגַּדַּיָּא דִּי שְׁלַחְנָא : וּלְחוֹד אַתּוּן אִסְתַּמְּרוּ מִן חֶרְמָא דִּילְמָא תַחְרְמוּן וְתִסְּבוּן מִן חֶרְמָא וּתְשַׁוּוֹן יָת מַשְׁרִית דְּיִשְׂרָאֵל לְחֶרְמָא וּתְעַכְּרוּן יָתַהּ : וְכָל כַּסְפָּא וְדַהֲבָא וּמָנֵי נְחָשָׁא וּבַרְזְלָא קוּדְשָׁא אִינוּן קֳדָם יְיָ לְאוֹצַר בֵּית מַקְדְּשָׁא דַּיְיָ יִתְעֲלוּן : וְיַבִּיבוּ עַמָּא וּתְקַעוּ בְּשׁוֹפְרַיָּא וַהֲוָה כַּד שְׁמַע עַמָּא יָת קָל שׁוֹפְרָא וְיַבִּיבוּ עַמָּא יַבָּבָא רַבָּא וּנְפַל שׁוּרָא דְקַרְתָּא וְאִתְבְּלַע תְּחוֹתוֹהִי וּסְלֵיק עַמָּא לְקַרְתָּא גְּבַר לְקִבְלֵיהּ וּכְבַשׁוּ יָת קַרְתָּא : וְגַמַּרוּ יָת כָּל דִּבְקַרְתָּא מִגְּבַר וְעַד אִתְּתָא מֵעוּלֵימָא וְעַד סָבָא וְעַד תּוֹר וְאִימַּר

ס׳ במ״א נקי יהיה לביתו שנה · ונמסר גם בסדר בשלח : ולקחתם ו׳ וס׳ נמסר בסדר ויגש : העירה ט׳ בליש׳ וס׳ ויתקעו שמלתם ועכס · וירע העם ויתקעו בשופרות · ונס אל אחת · ויחנתן ואחימעץ · ואת קומי לבי · וישלח מלאכים אל אחאב · ויבא את הכים · ובני עמון ראו דד״ה · העירה והקיצה :

והוציאו ו׳ בקריא׳ וסי׳ והוציאו את בתולי הנער אל זקני · והוציאו אתו אל זקני עירו ואל שער · והוציאו את הנערה אל פתח בית אביה · והוציאו את רחב הזונה · והוציאו אלי את חמשת · והוציא את הנרה מן הקדש׃ ויוציאו י״ב בקריא׳ וסימ׳ נמסר בסוף סדר אמור׃ ותשב י״ב וסימ׳ נמסר בסדר וישב׃ וישבע ד׳ וסי׳ נמסר בסוף

וְחֲמוֹר לְפִי־חָרֶב׃ וְלִשְׁנַיִם הָאֲנָשִׁים
הַמְרַגְּלִים אֶת־הָאָרֶץ אָמַר יְהוֹשֻׁעַ
בֹּאוּ בֵּית־הָאִשָּׁה הַזּוֹנָה וְהוֹצִיאוּ
מִשָּׁם אֶת־הָאִשָּׁה וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר־
לָהּ כַּאֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתֶּם לָהּ׃ וַיָּבֹאוּ
הַנְּעָרִים הַמְרַגְּלִים וַיֹּצִיאוּ אֶת־
רָחָב וְאֶת־אָבִיהָ וְאֶת־אִמָּהּ וְאֶת־
אַחֶיהָ וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר־לָהּ וְאֵת כָּל־
מִשְׁפְּחוֹתֶיהָ הוֹצִיאוּ וַיַּנִּיחוּם מִחוּץ
לְמַחֲנֵה יִשְׂרָאֵל׃ וְהָעִיר שָׂרְפוּ בָאֵשׁ
וְכָל־אֲשֶׁר־בָּהּ רַק הַכֶּסֶף וְהַזָּהָב וּכְלֵי
הַנְּחֹשֶׁת וְהַבַּרְזֶל נָתְנוּ אוֹצַר בֵּית־
יְהוָה׃ וְאֶת־רָחָב הַזּוֹנָה וְאֶת־בֵּית
אָבִיהָ וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר־לָהּ הֶחֱיָה
יְהוֹשֻׁעַ וַתֵּשֶׁב בְּקֶרֶב יִשְׂרָאֵל עַד
הַיּוֹם הַזֶּה כִּי הֶחְבִּיאָה אֶת־הַמַּלְאָכִים
אֲשֶׁר־שָׁלַח יְהוֹשֻׁעַ לְרַגֵּל אֶת־יְרִיחוֹ׃
וַיַּשְׁבַּע יְהוֹשֻׁעַ בָּעֵת
הַהִיא לֵאמֹר אָרוּר הָאִישׁ לִפְנֵי יְהוָה
אֲשֶׁר יָקוּם וּבָנָה אֶת־הָעִיר הַזֹּאת
אֶת־יְרִיחוֹ בִּבְכֹרוֹ יְיַסְּדֶנָּה וּבִצְעִירוֹ
יַצִּיב דְּלָתֶיהָ׃ וַיְהִי
יְהוָה אֶת־יְהוֹשֻׁעַ וַיְהִי שָׁמְעוֹ בְּכָל־
ז הָאָרֶץ׃ וַיִּמְעֲלוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל מַעַל
בַּחֵרֶם וַיִּקַּח עָכָן בֶּן־כַּרְמִי בֶן־זַבְדִּי בֶן־
זֶרַח לְמַטֵּה יְהוּדָה מִן־הַחֵרֶם וַיִּחַר־אַף
יְהוָה בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל׃

וַחֲמָר לְפִתְגָם דְּחָרֶב׃ וְלִתְרֵין
גֻּבְרַיָּא דְּאַלִּילוּ יַת אַרְעָא אֲמַר
יְהוֹשֻׁעַ עוּלוּ לְבֵית אִתְּתָא פ
פּוּנְדְּקִיתָא וְאַפִּיקוּ מִתַּמָּן יַת אִתְּתָא
וְיַת כָּל דִּי לַהּ כְּמָא דְּקַיֵּימְתּוּן לַהּ׃
וְעָלוּ עוּלֵימַיָּא מְאַלְּלַיָּא וְאַפִּיקוּ יַת
רָחָב וְיַת אֲבוּהָא וְיַת אִמַּהּ וְיַת
אֲחוּהָא וְיַת כָּל דִּי לַהּ וְיַת כָּל
זַרְעֲיָתְהָא אַפִּיקוּ וְאַשְׁרִינוּן מִבַּר
לְמַשְׁרִיתָא דְּיִשְׂרָ׳׃ וְקַרְתָּא אוֹקִידוּ
בְּנוּרָא וְכָל דִּיבַהּ לְחוֹד כַּסְפָּא
וְדַהֲבָא וּמָאנֵי נְחָשָׁא וּבַרְזְלָא יְהָבוּ
בְּאוֹצַר בֵּית מַקְדְּשָׁא דַּיְיָ׃ וְיַת רָחָב
פּוּנְדְּקִיתָא וְיַת בֵּית אֲבוּהָא וְיַת כָּל
דִּילַהּ קַיֵּים יְהוֹשֻׁעַ וִיתֵיבַת בְּגוֹ
יִשְׂרָ׳ עַד יוֹמָא הָדֵין אֲרֵי אַטְמָרַת יַת
אִיזְגַּדַּיָּא דִּשְׁלַח יְהוֹשֻׁעַ לְאַלָּלָא יַת
אַרְעָא׃
וְאוֹמֵי יְהוֹשֻׁעַ בְּעִדָּנָא הַהִיא לְמֵימַר
לִיט גַּבְרָא קֳדָם יְיָ דִּיקוּם וְיִבְנֵי יַת
קַרְתָּא הָדָא יַת יְרִיחוֹ בְּבוּכְרֵיהּ
יְשַׁכְלְלִינַּהּ וּבִזְעֵיר בְּנוֹהִי יְקִים ד
דָּשַׁהָא׃
וַהֲוָה מֵימְרָא דַּיְיָ בְּסַעְדֵיהּ דִּיהוֹשֻׁ׳
וַהֲוָה שְׁמָעֵיהּ סַגִּי בְּכָל אַרְעָא׃
וְשַׁקַּרוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל שְׁקַר
בְּחֶרְמָא וּנְסֵיב עָכָן בַּר כַּרְמִי בַּר
זַבְדִּי בַּר זֶרַח לְשִׁבְטָא דִּיהוּדָה מִן
חֶרְמָא וּתְקֵיף רוּגְזָא דַּיְיָ בִּבְנֵי
יִשְׂרָאֵל׃

סדר ויחי׃ שמעו ט׳ה׳ בפרשת נדרי׳ וד׳ וסי׳ ויהי יי׳ את יהושע · מארץ רחוקה מאד באו עבדיך · שמענו את שמעו רפו · כי גדול מרדכי בבית׃

רלבג

שמלתיו ו׳ וסי׳ נמסר בסדר עקב׃ וכל יושבי ח׳ דסמיכי בקריא׳ וסי׳ וישמעו הכנעני וכל ישבי · זקנינו וכל ישבי ארצנו · ויעל המלך בית יי׳ דמלכים · ואמרת אלהם שמעו דבר יי׳ מלכי יהודה · ואתה פשחור · כי חמס לבנון · כי אתה שלות גוים · הרים רעשו מכנו דנחום׃ יוכלו י״א בקריאה וסי׳ ולא יוכלו בני ישראל

וַיִּשְׁלַח יְהוֹשֻׁעַ אֲנָשִׁים
מִירִיחוֹ הָעַי אֲשֶׁר עִם־בֵּית אָוֶן מִקֶּדֶם
לְבֵית־אֵל וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם לֵאמֹר עֲלוּ
וְרַגְּלוּ אֶת־הָאָרֶץ וַיַּעֲלוּ הָאֲנָשִׁים
וַיְרַגְּלוּ אֶת־הָעָי׃ וַיָּשֻׁבוּ אֶל־יְהוֹשֻׁעַ
וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו אַל־יַעַל כָּל־הָעָם
כְּאַלְפַּיִם אִישׁ אוֹ כִּשְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים
אִישׁ יַעֲלוּ וְיַכּוּ אֶת־הָעָי אַל־תְּיַגַּע־
שָׁמָּה אֶת־כָּל־הָעָם כִּי מְעַט הֵמָּה׃
וַיַּעֲלוּ מִן־הָעָם שָׁמָּה כִּשְׁלֹשֶׁת
אֲלָפִים אִישׁ וַיָּנֻסוּ לִפְנֵי אַנְשֵׁי הָעָי׃
וַיַּכּוּ מֵהֶם אַנְשֵׁי הָעַי כִּשְׁלֹשִׁים
וְשִׁשָּׁה אִישׁ וַיִּרְדְּפוּם לִפְנֵי הַשַּׁעַר עַד
הַשְּׁבָרִים וַיַּכּוּם בַּמּוֹרָד וַיִּמַּס לְבַב־
הָעָם וַיְהִי לְמָיִם׃ וַיִּקְרַע יְהוֹשֻׁעַ
שִׂמְלֹתָיו וַיִּפֹּל עַל־פָּנָיו אַרְצָה לִפְנֵי
אֲרוֹן יְהוָה עַד־הָעֶרֶב הוּא וְזִקְנֵי
יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲלוּ עָפָר עַל־רֹאשָׁם׃
וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ אֲהָהּ אֲדֹנָי יְהוִה לָמָה
הֵעֲבַרְתָּ הַעֲבִיר אֶת־הָעָם הַזֶּה אֶת־
הַיַּרְדֵּן לָתֵת אֹתָנוּ בְּיַד הָאֱמֹרִי
לְהַאֲבִידֵנוּ וְלוּ הוֹאַלְנוּ וַנֵּשֶׁב בְּעֵבֶר
הַיַּרְדֵּן׃ בִּי אֲדֹנָי מָה אֹמַר אַחֲרֵי אֲשֶׁר
הָפַךְ יִשְׂרָאֵל עֹרֶף לִפְנֵי אֹיְבָיו׃
וְיִשְׁמְעוּ הַכְּנַעֲנִי וְכֹל יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ
וְנָסַבּוּ עָלֵינוּ וְהִכְרִיתוּ אֶת־שְׁמֵנוּ מִן־
הָאָרֶץ וּמַה־תַּעֲשֵׂה לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל׃
וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־יְהוֹשֻׁעַ
קֻם לָךְ לָמָּה זֶּה אַתָּה נֹפֵל עַל־פָּנֶיךָ׃
חָטָא יִשְׂרָאֵל וְגַם עָבְרוּ אֶת־בְּרִיתִי
אֲשֶׁר צִוִּיתִי אוֹתָם וְגַם לָקְחוּ מִן־הַחֵרֶם
וְגַם גָּנְבוּ וְגַם כִּחֲשׁוּ וְגַם שָׂמוּ בִכְלֵיהֶם׃
וְלֹא יֻכְלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָקוּם לִפְנֵי
אֹיְבֵיהֶם עֹרֶף יִפְנוּ לִפְנֵי אֹיְבֵיהֶם כִּי
הָיוּ לְחֵרֶם לֹא אוֹסִיף לִהְיוֹת עִמָּכֶם
אִם־לֹא תַשְׁמִידוּ הַחֵרֶם מִקִּרְבְּכֶם׃

וּשְׁלַח יְהוֹשֻׁעַ גּוּבְרִין
מִירִיחוֹ לְעַי דְּעִם בֵּית אָוֶן מִמַּדְנַח
לְבֵית אֵל וַאֲמַר לְהוֹן לְמֵימַר סָקוּ
וְאַלִּילוּ יַת אַרְעָא וּסְלִיקוּ גֻּבְרַיָּא
וְאַלִּילוּ יַת עָי׃ וְתָבוּ לְוַת יְהוֹשֻׁעַ
וַאֲמָרוּ לֵיהּ לָא יִסַּק כָּל עַמָּא כִּתְרֵין
אַלְפִין גֻּבְרָא אוֹ כִּתְלָתָא אַלְפִין
גֻּבְרָא יִסְקוּן וְיִמְחוֹן יַת עָי לָא
תַּרְגֵּישׁ לְתַמָּן יַת כָּל עַמָּא אֲרֵי
זְעִירִין אִנּוּן׃ וּסְלִיקוּ מִן עַמָּא
לְתַמָּן כִּתְלָתָא אַלְפִין גֻּבְרָא
וְאַפְּכוּ קֳדָם אֱנָשֵׁי עָי׃ וּקְטַלוּ
מִנְּהוֹן אֱנָשֵׁי עַי כִּתְלָתִין וְשִׁיתָּא
גֻּבְרָא וּרְדָפוּנוּן קֳדָם תַּרְעָא עַד
דְּתַבָּרוּנוּן וּמְחוּנוּן בְּמַחֲתָנָא ו
וְאִתְמְסֵי לִבָּא דְּעַמָּא וַהֲוָה לְמַיָּא׃
וּבְזַע יְהוֹשֻׁעַ לְבוּשׁוֹהִי וּנְפַל עַל
אַפּוֹהִי עַל אַרְעָא קֳדָם אֲרוֹנָא
דַּיְיָ עַד רַמְשָׁא הוּא וְסָבֵי יִשְׂרָ׳
וְאַסִּיקוּ עַפְרָא עַל רֵישֵׁיהוֹן׃ וַאֲמַר
יְהוֹשֻׁעַ קַבֵּל בָּעוּתִי יְיָ אֱלֹהִים לְמָא
אַעֲבַרְתָּ אַעֲבָרָא יַת עַמָּא הָדֵין יַת
יַרְדְּנָא לְמִמְסַר יָתָנָא בִּידָא
דֶּאֱמוֹרָאָה לְאוֹבָדוּתָנָא וּלְוַי פּוֹן
דִּשְׁרֵינָא וִיתֵיבְנָא בְּעִבְרָא דְּיַרְדְּנָא׃
בְּבָעוּ אֲדֹנָי מָה אֵימַר בָּתַר דְּאַהֲדָרוּ
יִשְׂרָאֵל קְדָלְהוֹן לְמִהְפַּךְ קֳדָם בַּעֲלֵי
דְּבָבֵיהוֹן׃ וְיִשְׁמְעוּן כְּנַעֲנָאֵי וְכָל
יָתְבֵי אַרְעָא וְיִסְתַּחֲרוּן עֲלָנָא וִישֵׁיצוּן
יַת שְׁמָנָא מִן אַרְעָא וּמָה אַתְּ עָבֵיד
בְּדִיל שְׁמָךְ רַבָּא׃ וַאֲמַר יְיָ לִיהוֹשֻׁעַ
קוּם לָךְ לְמָא דְּנַן אַתְּ רָמֵי עַל אַפָּךְ׃
חָטָא יִשְׂרָאֵל וְאַף עָבַרוּ עַל קְיָימִי
דְּפַקֵּידִית יָתְהוֹן וְאַף נְסִיבוּ מִן
חֶרְמָא וְאַף גְּנָבוּ וְאַף כַּדִּיבוּ וְאַף
שַׁוִּיאוּ בְּמָנֵיהוֹן׃ וְלָא יִכְלוּן בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל לְמֵקַם קֳדָם בַּעֲלֵי דְּבָבֵיהוֹן
קְדָלְהוֹן יְחַזְרוּן לְמִיפַּךְ קֳדָם בַּעֲלֵי
דְּבָבֵיהוֹן אֲרֵי הֲווֹ לְחֶרְמָא לָא
אוֹסֵיף לְמֶהֱוֵי מֵימְרִי בְּסַעְדְּכוֹן אִם
לָא תְשֵׁיצוּן חֶרְמָא מִבֵּינֵיכוֹן׃

לקום · אמחצם ולא יוכלו קום · ויהונתן ואחימעץ עמדים · צפיו עורים כלם · ונלחמו אליך ולא יוכלו לך · ונתתיך לעם הזה · על מי אדברה ואעידה · לכן כה אמר יי׳ הנני מביא רעה · ונח עגלך שמרון · נעו עורים בחוצות נגאלו בדם · מים רבים לא יוכלו לכבות׃

רלבג

קׇם קַדֵּשׁ אֶת־הָעָם וְאָמַרְתָּ הִתְקַדְּשׁוּ לְמָחָר כִּי כֹה אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל חֵרֶם בְּקִרְבְּךָ יִשְׂרָאֵל לֹא תוּכַל לָקוּם לִפְנֵי אֹיְבֶיךָ עַד־הֲסִירְכֶם הַחֵרֶם מִקִּרְבְּכֶם׃ וְנִקְרַבְתֶּם בַּבֹּקֶר לְשִׁבְטֵיכֶם וְהָיָה הַשֵּׁבֶט אֲשֶׁר־יִלְכְּדֶנּוּ יְהוָה יִקְרַב לַמִּשְׁפָּחוֹת וְהַמִּשְׁפָּחָה אֲשֶׁר־יִלְכְּדֶנָּה יְהוָה תִּקְרַב לַבָּתִּים וְהַבַּיִת אֲשֶׁר יִלְכְּדֶנּוּ יְהוָה יִקְרַב לַגְּבָרִים׃ וְהָיָה הַנִּלְכָּד בַּחֵרֶם יִשָּׂרֵף בָּאֵשׁ אֹתוֹ וְאֶת־כׇּל־אֲשֶׁר־לוֹ כִּי עָבַר אֶת־בְּרִית יְהוָה וְכִי־עָשָׂה נְבָלָה בְּיִשְׂרָאֵל׃

וַיַּשְׁכֵּם יְהוֹשֻׁעַ בַּבֹּקֶר וַיַּקְרֵב אֶת־יִשְׂרָאֵל לִשְׁבָטָיו וַיִּלָּכֵד שֵׁבֶט יְהוּדָה׃ וַיַּקְרֵב אֶת־מִשְׁפַּחַת יְהוּדָה וַיִּלְכֹּד אֵת מִשְׁפַּחַת הַזַּרְחִי וַיַּקְרֵב אֶת־מִשְׁפַּחַת הַזַּרְחִי לַגְּבָרִים וַיִּלָּכֵד זַבְדִּי׃ וַיַּקְרֵב אֶת־בֵּיתוֹ לַגְּבָרִים וַיִּלָּכֵד עָכָן בֶּן־כַּרְמִי בֶן־זַבְדִּי בֶּן־זֶרַח לְמַטֵּה יְהוּדָה׃ וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ אֶל־עָכָן בְּנִי שִׂים־נָא כָבוֹד לַיהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וְתֶן־לוֹ תוֹדָה וְהַגֶּד־נָא לִי מֶה עָשִׂיתָ אַל־תְּכַחֵד מִמֶּנִּי׃ וַיַּעַן עָכָן אֶת־יְהוֹשֻׁעַ וַיֹּאמַר אׇמְנָה אָנֹכִי חָטָאתִי לַיהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וְכָזֹאת וְכָזֹאת עָשִׂיתִי׃ וָאֵרֶא בַשָּׁלָל אַדֶּרֶת שִׁנְעָר אַחַת טוֹבָה וּמָאתַיִם שְׁקָלִים כֶּסֶף וּלְשׁוֹן זָהָב אֶחָד חֲמִשִּׁים שְׁקָלִים

קוּם זַמֵּין יָת עַמָּא וְתֵימַר אִזְדַּמְּנוּ לִמְחַר אֲרֵי כִדְנַן אֲמַר יְיָ אֱלָהָא דְיִשְׂרָאֵל חֶרְמָא בֵּינָךְ יִשְׂרָאֵל לָא תִיכוּל לְמֵקַם קֳדָם בַּעֲלֵי דְבָבָךְ עַד דְּתַעְדּוּן חֶרְמָא מִבֵּינֵיכוֹן׃ וְתִתְקָרְבוּן בְּצַפְרָא לְשִׁבְטֵיכוֹן וִיהֵי שִׁבְטָא דְיִתְאַחַד מִן קֳדָם יְיָ יִקְרַב לְזַרְעָן וְזַרְעִיתָא דְיִתְאַחַד מִן קֳדָם יְיָ תִּקְרַב לְבָתִּין וּבֵיתָא דְיִתְאַחַד מִן קֳדָם יְיָ יִתְקְרַב לְגַבְרַיָּא׃ וִיהֵי דְיִתְאַחַד בְּחֶרְמָא יִתּוֹקַד בְּנוּרָא יָתֵיהּ וְכָל דִּילֵיהּ אֲרֵי עֲבַר עַל קְיָמָא דַיְיָ וַאֲרֵי עֲבַד דְּלָא כָשַׁר בְּיִשְׂרָאֵל׃

וְאַקְדֵּים יְהוֹשֻׁעַ בְּצַפְרָא וְקָרֵיב יָת יִשְׂרָאֵל לְשִׁבְטוֹהִי וְאִיתְאַחַד שִׁבְטָא דְבֵית יְהוּדָה׃ וְקָרֵיב יָת זַרְעִית יְהוּדָה וְאַחַד יָת זַרְעִית זָרַח וְקָרֵיב זַרְעִית זָרַח לְגַבְרַיָּא וְאִיתְאַחַד זַבְדִּי׃ וְקָרֵיב יָת בֵּיתֵיהּ לְגַבְרַיָּא וְאִיתְאַחַד עָכָן בַּר כַּרְמִי בַּר זַבְדִּי בַּר זֶרַח לְשִׁבְטָא דִיהוּדָה׃ וַאֲמַר יְהוֹשֻׁעַ לְעָכָן בְּרִי שַׁוִּי כְעַן יְקָרָא קֳדָם יְיָ אֱלָהָא דְיִשְׂרָאֵל וְהַב קֳדָמוֹהִי הוֹדָאָה וְחַוֵּי כְעַן לִי מָה עֲבַדְתָּא לָא תְכַסֵּי מִנִּי׃ וַאֲתֵיב עָכָן יָת יְהוֹשֻׁעַ וַאֲמַר בְּקוּשְׁטָא אֲנָא חָבֵית קֳדָם יְיָ אֱלָהָא דְיִשְׂרָאֵל וּכְדֵין וּכְדֵין עֲבָדִית׃ וַחֲזֵית בְּבִיזְתָא אִצְטְלִי בַּבְלִי חַד שַׁפִּיר וּמָאתַן סִלְעִין דִּכְסַף וְלִישָּׁנָא דִדְהַבָא חַד חַמְשִׁין סִלְעִין

רלבג

מִשְׁקָלוֹ וָאֶחְמְדֵם וָאֶקָּחֵם וְהִנָּם טְמוּנִים בָּאָרֶץ בְּתוֹךְ הָאׇהֳלִי וְהַכֶּסֶף תַּחְתֶּיהָ׃ וַיִּשְׁלַח יְהוֹשֻׁעַ מַלְאָכִים וַיָּרֻצוּ הָאֹהֱלָה וְהִנֵּה טְמוּנָה בְּאׇהֳלוֹ וְהַכֶּסֶף תַּחְתֶּיהָ׃ וַיִּקָּחוּם מִתּוֹךְ הָאֹהֶל וַיְבִאוּם אֶל־יְהוֹשֻׁעַ וְאֶל כׇּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּצִּקֻם לִפְנֵי יְהוָה׃ וַיִּקַּח יְהוֹשֻׁעַ אֶת־עָכָן בֶּן־זֶרַח וְאֶת־הַכֶּסֶף וְאֶת־הָאַדֶּרֶת וְאֶת־לְשׁוֹן הַזָּהָב וְאֶת־בָּנָיו וְאֶת־בְּנֹתָיו וְאֶת־שׁוֹרוֹ וְאֶת־חֲמֹרוֹ וְאֶת־צֹאנוֹ וְאֶת־אׇהֳלוֹ וְאֶת־כׇּל־אֲשֶׁר־לוֹ וְכׇל־יִשְׂרָאֵל עִמּוֹ וַיַּעֲלוּ אֹתָם עֵמֶק עָכוֹר׃ וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ מֶה עֲכַרְתָּנוּ יַעְכׇּרְךָ יְהוָה בַּיּוֹם הַזֶּה וַיִּרְגְּמוּ אֹתוֹ כׇל־יִשְׂרָאֵל אֶבֶן וַיִּשְׂרְפוּ אֹתָם בָּאֵשׁ וַיִּסְקְלוּ אֹתָם בָּאֲבָנִים׃ וַיָּקִימוּ עָלָיו גַּל־אֲבָנִים גָּדוֹל עַד הַיּוֹם הַזֶּה וַיָּשׇׁב יְהוָה מֵחֲרוֹן אַפּוֹ עַל־כֵּן קָרָא שֵׁם הַמָּקוֹם הַהוּא עֵמֶק עָכוֹר עַד הַיּוֹם הַזֶּה׃

ח וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־יְהוֹשֻׁעַ אַל־תִּירָא וְאַל־תֵּחָת קַח עִמְּךָ אֵת כׇּל־עַם הַמִּלְחָמָה וְקוּם עֲלֵה הָעָי רְאֵה נָתַתִּי בְיָדְךָ אֶת־מֶלֶךְ הָעַי וְאֶת־עַמּוֹ וְאֶת־עִירוֹ וְאֶת־אַרְצוֹ׃ וְעָשִׂיתָ לָעַי וּלְמַלְכָּהּ כַּאֲשֶׁר עָשִׂיתָ לִירִיחוֹ וּלְמַלְכָּהּ רַק־שְׁלָלָהּ וּבְהֶמְתָּהּ תָּבֹזּוּ לָכֶם שִׂים־לְךָ אֹרֵב לָעִיר מֵאַחֲרֶיהָ׃ וַיָּקׇם יְהוֹשֻׁעַ וְכׇל־עַם הַמִּלְחָמָה לַעֲלוֹת הָעָי וַיִּבְחַר יְהוֹשֻׁעַ שְׁלֹשִׁים אֶלֶף אִישׁ גִּבּוֹרֵי הַחַיִל וַיִּשְׁלָחֵם לָיְלָה׃ וַיְצַו אֹתָם לֵאמֹר רְאוּ אַתֶּם אֹרְבִים לָעִיר מֵאַחֲרֵי הָעִיר אַל־תַּרְחִיקוּ מִן־הָעִיר מְאֹד וִהְיִיתֶם כֻּלְּכֶם נְכֹנִים׃ וַאֲנִי וְכׇל־הָעָם אֲשֶׁר אִתִּי נִקְרַב אֶל־הָעִיר וְהָיָה כִּי־יֵצְאוּ לִקְרָאתֵנוּ כַּאֲשֶׁר בָּרִאשֹׁנָה וְנַסְנוּ לִפְנֵיהֶם׃ וְיָצְאוּ אַחֲרֵינוּ עַד הַתִּיקֵנוּ אוֹתָם מִן־הָעִיר כִּי יֹאמְרוּ נָסִים לְפָנֵינוּ כַּאֲשֶׁר בָּרִאשֹׁנָה וְנַסְנוּ לִפְנֵיהֶם׃ וְאַתֶּם תָּקֻמוּ מֵהָאוֹרֵב וְהוֹרַשְׁתֶּם אֶת־הָעִיר וּנְתָנָהּ יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם בְּיֶדְכֶם׃

מַתְקָלֵיהּ וְרַגְגְתִּנוּן וּנְסֵבְתִּנוּן וְהָא אִינוּן טְמִירִין בְּאַרְעָא בְּגוֹ מַשְׁכְּנִי וְכַסְפָּא תְּחוֹתַהּ׃ וּשְׁלַח יְהוֹשֻׁעַ אִיזְגַדִּין וּרְהַטוּ לְמַשְׁכְּנָא וְהָא טְמִירִין בְּמַשְׁכְּנֵיהּ וְכַסְפָּא תְּחוֹתַהּ׃ וְנַסִּיבוּנוּן מִגּוֹ מַשְׁכְּנָא וְאַיְתִיאוּנוּן לְוָת יְהוֹשֻׁעַ וּלְוָת כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאַתִּיכוּנוּן קֳדָם יְיָ׃ וּדְבַר יְהוֹשֻׁעַ יָת עָכָן בַּר זֶרַח וְיָת כַּסְפָּא וְיָת אִצְטְלָא וְיָת לִישָּׁנָא דְדַהֲבָא וּדְבַר יָת בְּנוֹהִי וְיָת בְּנָתֵיהּ וְיָת תּוֹרֵיהּ וְיָת חֲמָרֵיהּ וְיָת עָנֵיהּ וְיָת מַשְׁכְּנֵיהּ וְיָת כָּל דִּילֵיהּ וְכָל יִשְׂרָאֵל עִמֵּיהּ וְאַסִּיקוּ יָתְהוֹן לְמֵישַׁר עָכוֹר׃ וַאֲמַר יְהוֹשֻׁעַ מָה עֲכַרְתָּנָא יַעְכְּרִינָךְ יְיָ בְּיוֹמָא הָדֵין וּרְגַמוּ יָתֵיהּ כָּל יִשְׂרָאֵל בְּאַבְנַיָּא וְאוֹקִידוּ יָתְהוֹן בְּנוּרָא בָּתַר דִּרְגִימוּ יָתְהוֹן בְּאַבְנַיָּא׃ וַאֲקִימוּ עֲלוֹהִי דְּגוֹר אַבְנִין רַב עַד יוֹמָא הָדֵין וְתָב יְיָ מִתְּקוֹף רוּגְזֵיהּ עַל כֵּן קְרָא שְׁמָא דְאַתְרָא הַהוּא מֵישַׁר עָכוֹר עַד יוֹמָא הָדֵין׃

וַאֲמַר יְיָ לִיהוֹשֻׁעַ לָא תִדְחַל וְלָא תִתְּבַר דְּבַר עִמָּךְ יָת כָּל עַמָּא עָבְדֵי קְרָבָא וְקוּם סַק לְעַי חֲזִי דִּמְסָרִית בִּידָךְ יָת מַלְכָּא דְעַי וְיָת עַמֵּיהּ וְיָת קַרְתֵּיהּ וְיָת אַרְעֵיהּ׃ וְתַעְבֵּיד לְעַי וּלְמַלְכַּהּ כְּמָא דַעֲבַדְתְּ לִירִיחוֹ וּלְמַלְכַּהּ לְחוֹד עֲדָאָה וּבְעִירַהּ תִּבְזוֹן לְכוֹן אַתְקֵן לָךְ כְּמָנָא לְקַרְתָּא מֵאֲחוֹרַהָא׃ וְקָם יְהוֹשֻׁעַ וְכָל עַמָּא עָבְדֵי קְרָבָא לְמִיסַּק לְעַי וּבְחַר יְהוֹשֻׁעַ תְּלָתִין אַלְפִין גַּבְרָא גִּיבָּרֵי חֵילָא וְשַׁלְחִינוּן בְּלֵילְיָא׃ וּפַקֵּיד יָתְהוֹן לְמֵימַר חֲזוֹ דְּאַתּוּן כָּמְנִין לְקַרְתָּא מֵאֲחוֹרֵי קַרְתָּא לָא תַרְחֲקוּן מִן קַרְתָּא לַחֲדָא וּתְהוֹן כּוּלְּכוֹן מַתְקְנִין׃ וַאֲנָא וְכָל עַמָּא דְּעִימִּי נִתְקְרַב לְקַרְתָּא וִיהֵי אֲרֵי יִפְקוּן לְקַדָּמוּתַנָא כְּדִבְקַדְמֵיתָא וְנִיפּוּךְ קֳדָמֵיהוֹן׃ וְיִפְקוּן בַּתְרַנָא עַד דְּנִיגוּד יָתְהוֹן מִן קַרְתָּא אֲרֵי יֵימְרוּן תָּבְרִין קֳדָמָנָא כְּדִי בְקַדְמֵיתָא וְנִיפּוּךְ קֳדָמֵיהוֹן׃ וְאַתּוּן תְּקוּמוּן מִכְּמָנָא וְתִתְרְכוּן יָת קַרְתָּא וְיִמְסְרִינַהּ יְיָ אֱלָהֲכוֹן בִּידְכוֹן׃

רלבג

והיה כתפשכם את העיר תציתו את העיר באש כדבר יהוה תעשו ראו צויתי אתכם: וישלחם יהושע וילכו אל המארב וישבו בין בית אל ובין העי מים לעי וילן יהושע בלילה ההוא בתוך העם:

וישכם יהושע בבקר ויפקד את העם ויעל הוא וזקני ישראל לפני העם העי: וכל העם המלחמה אשר אתו עלו ויגשו ויבאו נגד העיר ויחנו מצפון לעי והגי בינו ובין העי: ויקח כחמשת אלפים איש וישם אתם אורב בין בית אל ובין העי מים לעיר: וישימו העם את כל המחנה אשר מצפון לעיר ואת עקבו מים לעיר וילך יהושע בלילה ההוא בתוך העמק:

ויהי כראות מלך העי וימהרו וישכימו ויצאו אנשי העיר לקראת ישראל למלחמה הוא וכל עמו למועד לפני הערבה והוא לא ידע כי אורב לו מאחרי העיר: וינגעו יהושע וכל ישראל לפניהם וינסו דרך המדבר: ויזעקו כל העם אשר בעיר לרדף אחריהם וירדפו אחרי יהושע וינתקו מן העיר: ולא נשאר איש בעי ובית אל אשר לא יצאו אחרי ישראל ויעזבו את העיר פתוחה וירדפו אחרי ישראל:

ויאמר יהוה אל יהושע נטה בכידון אשר בידך אל העי כי בידך אתננה ויט יהושע בכידון אשר בידו אל העיר: והאורב קם מהרה ממקומו וירוצו כנטות ידו ויבאו העיר וילכדוה וימהרו ויציתו את העיר באש:

ויהי במיחדכון ית קרתא תדלקון ית קרתא בנורא כפתגמא דיי תעבדון חזו דפקידית יתכון: ושלחינון יהושע ואזלו לכמנא ויתיבו בין בית אל ובין עי ממערב לעי ובת יהושע בליליא ההוא בגו עמא:

ואקדים יהושע בצפרא ומנא ית עמא וסליק הוא וסבי ישראל קדם עמא לעי: וכל עמא עבדי קרבא דעימיה סליקו ואתקרבו ואתו לקבל קרתא ושרו מציפונא לעי וחילתא בינוהי ובין עי: ודבר כחמשא אלפין גברא ושוי יתהון כמנא בין בית אל ובין עי ממערב לעי: ושויאו עמא ית כל משריתא דמציפונא לקרתא וית כמניה מערב לקרתא ואזל יהושע בבית' יא ההיא בגו מישרא: והוה כד חזא מלכא דעי ואוחיאו ואקדימו ונפקו אינשי קרתא לקדמות ישראל לאגחא קרבא הוא וכל עמיה לזמנא דימתקן ליה לקדם מישרא ואינון לא ידעין ארי כמנא להון מאחורי קרתא: ואתברו יהושע וכל ישראל קדמיהון ואפכו לאורח מדברא: ואתכנישו כל עמא די בקרתא בעי למרדף בתריהון ורדפו בתר יהושע ואיתנגידו מן קרתא: ולא אישתאר איניש בעי וביתאל דלא נפקו בתר ישראל ושבקו ית קרתא כד פתיחא ורדפו בתר ישראל:

ואמר יי ליהושע ארים ברומחא די בידך על עי ארי בידך אמסרינה ואריםיהושע ברומחא דבידיה על קרתא: וכמנא קם בפריע מאתריה ורהטו כדארים ידיה ועלו לקרתא וכבשוהא ואוחיאו ואדליקו ית קרתא בנורא:

רלבג

התועלת הראשון

ויפנו אנשי העי אחריהם ויראו והנה עלה עשן העיר השמימה ולא היה בהם ידים לנוס הנה והנה והעם הנס המדבר נהפך אל הרודף: ויהושע וכל ישראל ראו כי לכד הארב את העיר וכי עלה עשן העיר וישבו ויכו את אנשי העי: ואלה יצאו מן העיר לקראתם ויהיו לישראל בתוך אלה מזה ואלה מזה ויכו אותם עד בלתי השאיר להם שריד ופליט: ואת מלך העי תפשו חי ויקרבו אתו אל יהושע:

ויהי ככלות ישראל להרג את כל ישבי העי בשדה במדבר אשר רדפום בו ויפלו כלם לפי חרב עד תמם

וישבו כל ישראל העי ויכו אתה לפי חרב: ויהי כל הנפלים ביום ההוא מאיש ועד אשה שנים עשר אלף כל אנשי העי: ויהושע לא השיב ידו אשר נטה בכידון עד אשר החרים את כל ישבי העי: רק הבהמה ושלל העיר ההיא בזזו להם ישראל כדבר יהוה אשר צוה את יהושע: וישרף יהושע את העי וישימה תל עולם שממה עד היום הזה: ואת מלך העי תלה על העץ עד עת הערב וכבוא השמש צוה יהושע וירידו את נבלתו מן העץ וישליכו אותה אל פתח שער העיר ויקימו עליו גל אבנים גדול עד היום הזה:

ואית פניאו אינשי עי לאחוריהון וחזו והא סליק תננא דקרתא לצית שמיא ולא הוה בהון חילא למערק לכא ולכא ועמא דאפיך למדברא איתחזר על רדפא: ויהושע וכל ישראל חזו ארי כבש כמנא ית קרתא וארי סליק תננא דקרתא ותבו ומחו ית אינשי עי: ואילין נפקו מן קרתא לקדמותהון והוו לישראל במציעא אילין מכא ואילין מכא ומחו יתהון עד דלא אישתאר להון שאר ומשיזב: וית מלכא דעי אחדו כד חי וקריבו יתיה לות יהושע: והוה כד שיצי ישראל לקטלא ית כל יתבי עי בחקלא במדברא די רדפונון ביה ואיתקטלו כולהון לפתגם דחרב עד דשלימו ותבו כל ישראל לעי ומחו יתה לפתגם דחרב: והוו כל דאיתקטלו ביומא ההוא מגבר ועד איתתא תרי עשר אלפין כל אינשי עי: ויהושע לא אתיב ידיה דארים ברומחא עד דגמר ית כל יתבי עי: לחוד בעירא ועדי קרתא ההיא בזו להון ישראל כפתגמא דיי דפקיד ית יהושע: ואוקיד יהושע ית עי ושויה תל חריב לעלם לצדו עד יומא הדין: וית מלכא דעי צלב על צליב עד עידן רמשא וכמיעל שמשא פקיד יהושע ואחיתו ית נבלתיה מן צליב ורמו יתיה במעלנא תרע קרתא ואקימו עלוהי דגור אבנין רב עד יומא הדין:

רדק

רשי

בכן בָּנָא יְהוֹשֻׁעַ מַדְבְּרָא קֳדָם יְיָ
אֱלָהָא דְיִשְׂרָאֵל בְּטוּרָא דְעֵיבָל׃
כְּמָא דְפַקֵּיד מֹשֶׁה עַבְדָּא דַייָ יָת בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל כְּמָא דִכְתִיב בְּסִפְרָא אוֹרָיְתָא
דְמֹשֶׁה מַדְבְּחָא אַבְנִין שְׁלִימִין דְּלָא
אִתְרָם עֲלֵיהֶן בַּרְזְלָא וְאַסִּיקוּ
עֲלוֹתִי עֲלָיו עֲלוֹת קֳדָם יְיָ וּנְכָסוּ נִכְסַת
קוּדְשִׁין׃ וְכָתַב תַּמָּן עַל אַבְנַיָּא
יָת פִּתְגָּמֵי אוֹרָיְתָא דְמֹשֶׁה דְכָתַב
קֳדָם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ וְכָל יִשְׂרָאֵל
וְסָבוֹהִי וְסָרָכוֹהִי וְדַיָּינוֹהִי קָיְמִין
מִכָּא וּמִכָּא לָאֲרוֹנָא קֳדָם כָּהֲנַיָּא
לֵיוָאֵי נְטָלֵי אֲרוֹנָא דְקָיְמִין כְּגִיּוֹרָא כְּיִצְחָא פַּלְגֵיהוֹן לְקֳבֵל
טוּרָא דְגְרִיזִין וּפַלְגֵיהוֹן לְקֳבֵל
טוּרָא דְעֵיבָל כְּמָא דְפַקִּיד מֹשֶׁה
עַבְדָּא דַייָ לְמִבְרְכָא יָת עַמָּא יִשְׂרָאֵל
בְּקַדְמֵיתָא׃ וּבָתַר כֵּן קָרָא יָת כָּל
פִּתְגָמֵי אוֹרָיְתָא בִּרְכָן וְלֵוָטִין
וְכָל דִכְתִיב בְּסִפְרָא דְאוֹרָיְתָא׃

רשי

בכן בנא יהושע. לפי שכתוב בקריאה וסם כאשר צוה משה עבד ה׳ דיהושע. וחזקתם באר לשכר ולעשות את. ואת בני הכהנים לא הזכיר דמלבים׃ עליהן׳ בקריאה וסם׳ תתנו ברכה אש ושיבו עליהן. ובתבת עליהן כל דברי. כאשר צוה משה עבד ה׳ דיהושע. ודגזברנאות מלבהן. אשר קרינהון

רלבג

אז יבנה יהושע מזבח לה׳ אלהי ישראל בהר עיבל׃ כאשר צוה משה עבד ה׳ דיהושע. וחזקתם באר ולעשות את. ואת בני הכהנים לא הזכיר דמלבים׃ עליהן׳ בקריאה וסם׳ תתנו ברכה אש ושיבו עליהן. ובתבת עליהן כל דברי. כאשר צוה משה עבד ה׳ דיהושע. ודגזברנאות מלבהן. אשר קרינהון

בְּכֵן בָּנָא יְהוֹשֻׁעַ מַדְבְּרָא קֳדָם יְיָ אֱלָהָא דְיִשְׂרָאֵל בְּטוּרָא דְעֵיבָל׃ כְּמָא דְפַקֵּיד מֹשֶׁה עַבְדָּא דַייָ יָת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּמָא דִכְתִיב בְּסִפְרָא דְאוֹרָיְתָא דְמֹשֶׁה מַדְבְּחָא אַבְנִין שְׁלִימִין דְּלָא אִתְרָם עֲלֵיהֶן בַּרְזְלָא וְאַסִּיקוּ עֲלוֹתִי עֲלָיו עֲלוֹת קֳדָם יְיָ וּנְכָסוּ נִכְסַת קוּדְשִׁין׃ וְכָתַב תַּמָּן עַל אַבְנַיָּא יָת פִּתְגָּמֵי אוֹרָיְתָא דְמֹשֶׁה דְכָתַב קֳדָם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ וְכָל יִשְׂרָאֵל וְסָבוֹהִי וְסָרָכוֹהִי וְדַיָּינוֹהִי קָיְמִין מִכָּא וּמִכָּא לָאֲרוֹנָא קֳדָם כָּהֲנַיָּא לֵיוָאֵי נְטָלֵי אֲרוֹנָא דְקָיְמִין כְּגִיּוֹרָא כְּיִצְחָא פַּלְגֵיהוֹן לְקֳבֵל טוּרָא דְגְרִיזִין וּפַלְגֵיהוֹן לְקֳבֵל טוּרָא דְעֵיבָל כְּמָא דְפַקִּיד מֹשֶׁה עַבְדָּא דַייָ לְמִבְרְכָא יָת עַמָּא יִשְׂרָאֵל בְּקַדְמֵיתָא׃ וּבָתַר כֵּן קָרָא יָת כָּל פִּתְגָמֵי אוֹרָיְתָא בִּרְכָן וְלֵוָטִין וְכָל דִכְתִיב בְּסִפְרָא דְאוֹרָיְתָא׃

רשי

בכן בנא יהושע. מדבר׃ כמו מלמעלה אמר לה הניף עליהן ברזל. כמו שכתוב בספר תורת משה כי כן כתוב בספר תורת משה והיה ביום אשר תעברו את הירדן ונו׳ והקמות לך אבנים גדולות ושדת אותם בשיד וכתבת עם מזבח ונו׳ ולא התירו הבמות כל זמן שהיו במדבר לפי שלא היו קבועים ומיוחדים לשם אחד אבל משנכנסו לארץ התירו הבמות ומקריבין עליהם כל דברי הקרבנות וכמו שנתבאר בזבחים בפרשת תקריב ובמקומות אחרים כמו שנתבאר בספר דברים׃ ואמר לו שיבנה המזבח בהר עיבל ולא בהר גריזים כי בהר גריזים היו הברכות ובהר עיבל היו הקללות כמו שנתבאר בפרשת תקריב

ומאין ה' בקריא' וס' ויאמר אליהם יהושע · ויבא ישעיה הנביא דמלכים · וחברו דישעיה · ויאמרו אליו הגידה נא לנו דיונה · וישא את עיניו וירא את האיש הארה: שמעו ט' קמצין ה' מנהון בפרשת נדרים וד' ס' נמסר לעיל בספרא בס"ו: זה ג' ראשי פסוק' בטעם מונח לפני לגרמיה וס' זה יתנו כל העבר על הפקדים · זה

ויאמרו אל יהושע עבדיך אנחנו ויאמר אליהם יהושע מי אתם ומאין תבאו: ויאמרו אליו מארץ רחוקה מאד באו עבדיך לשם יהוה אלהיך כי שמענו שמעו ואת כל אשר עשה במצרים: ואת כל אשר עשה לשני מלכי האמרי אשר בעבר הירדן לסיחון מלך חשבון ולעוג מלך הבשן אשר בעשתרות: ויאמרו אלינו זקינינו וכל ישבי ארצנו לאמר קחו בידכם צידה לדרך ולכו לקראתם ואמרתם אליהם עבדיכם אנחנו ועתה כרתו לנו ברית: זה לחמנו חם הצטידנו אתו מבתינו ביום צאתנו ללכת אליכם ועתה הנה יבש והיה נקדים: ואלה נאדות היין אשר מלאנו חדשים והנה התבקעו ואלה שלמותינו ונעלינו בלו מרב הדרך מאד: ויקחו האנשים מצידם ואת פי יהוה לא שאלו: ויעש להם יהושע שלום ויכרת להם ברית לחיותם וישבעו להם נשיאי העדה: ויהי מקצה שלשת ימים אחרי אשר כרתו להם ברית וישמעו כי קרבים הם אליו ובקרבו הם ישבים: ויסעו בני ישראל ויבאו אל עריהם ביום השלישי ועריהם גבעון והכפירה ובארות וקרית יערים: ולא הכום בני ישראל כי נשבעו להם נשיאי העדה ביהוה אלהי ישראל וילנו כל העדה על הנשיאים: ויאמרו כל הנשיאים אל כל העדה אנחנו נשבענו להם ביהוה אלהי ישראל ועתה לא נוכל לנגע בהם: זאת נעשה להם והחיה אותם ולא יהיה עלינו קצף על השבועה אשר נשבענו להם: ויאמרו אליהם הנשיאים

ואמרו ליהושע עבדך אנחנא ואמר להון יהושע מן אתון ומנן אתיתון: ואמרו ליה מארע רחיקא לחדא אתו עבדך לשמא דיי אלהך ארי שמענא ית שמע גבורתיה וית כל דעבד במצרים: וית כל דעבד לתרין מלכי אמוראי די בעיברא דירדנא לסיחון מלכא דחשבון ולעוג מלכא דמתנן דבעשתרות: ואמרו לנא סבנא וכל יתבי ארענא למימר סבו בידכון זוודין לאורחא ואזילו לקדמותהון ותימרון להון עבדיכון אנחנא וכען גזורו לנא קיים: דין לחמנא כד חמים אזדודנא יתיה מבתנא ביום מפקנא למיתי לותכון וכען הא יבש והוה כיסנין: ואלין זיקין דחמר די מלינא כד חדתין והא אתבזעו ואילין תותבנא ומסננא בליאו מסגי אורחא לחדא: וקבילו גבריא לפיתגמיהון ולפן מן קדם יי לא תבעו: ועבד להון יהושע שלם וגזר להון קיים לקיימותהון וקיימו להון רברבי כנישתא: והוה מסוף תלתא יומין בתר דגזרו להון קיים ושמעו ארי קריבין אינון ליה ובינהון אינון יתבין: ונטלו בני ישראל ואתו לקרויהון ביומא תליתאה וקרויהון גבעון וכפירה ובארות וקרית יערים: ולא קטלונון בני ישראל ארי קיימו להון רברבי כנישתא במימרא דיי אלהא דישראל ואתרעמו כל כנישתא על רברביא: ואמרו כל רברביא לכל כנישתא אנחנא קיימנא להון במימרא דיי אלהא דישראל וכען לא ניכול לאנזקא בהון: דא נעביד להון ונקיים יתהון ולא יהי עלנא רוגזא על קיימא די קיימנא להון: ואמרו להון רברביא

לחמנו חם הצטידנו אתו · זה רע בכל אשר נעשה · אנ"ד · ונמסר גם בריש סדר כי תשא: שאלו ג' קמצין וס' ויקחו האנשים מצידם · ההולכים לרדת מצרים · נדרשתי ללא שאלו: ובקרבו ג' בקריא' וסים ובקרבו הם ישבים · ובקרבו ישים ארבו · ובקרבו ישית מרמה: לנגע ג' ב' חס וא' מלא וס' נמסר בסדר וירא:

יחיו ז' וסים' ויאמרו אלהם הנשיאים יחיו · מתים בל יחיו רפאים · יחיו מתיך נבלתי · יי' עליהם יחיו · וגם אני נתתי להם · אבותיכם איה הם · מדוע רשעים יחיו: רחוקים ז' מלאים בקריאה וסים' רחוקים אנחנו מכם מאד · ורתוקים המה מצידונים · שמעו רחוקים אשר עשיתי · אבירי לב הרחוקים מצדקה ורחוקים

יחיו ויהיו חטבי עצים ושאבי מים לכל העדה כאשר דברו להם הנשיאים: ויקרא להם יהושע וידבר אליהם לאמר למה רמיתם אתנו לאמר רחוקים אנחנו מכם מאד ואתם בקרבנו ישבים: ועתה ארורים אתם ולא יכרת מכם עבד וחטבי עצים ושאבי מים לבית אלהי: ויענו את יהושע ויאמרו כי הגד הגד לעבדיך את אשר צוה יהוה אלהיך את משה עבדו לתת לכם את כל הארץ ולהשמיד את כל ישבי הארץ מפניכם ונירא מאד לנפשתינו מפניכם ונעשה את הדבר הזה: ועתה הננו בידך כטוב וכישר בעיניך לעשות לנו עשה: ויעש להם כן ויצל אותם מיד בני ישראל ולא הרגום: ויתנם יהושע ביום ההוא חטבי עצים ושאבי מים לעדה ולמזבח יהוה עד היום הזה אל המקום אשר יבחר:

י ויהי כשמע אדני צדק מלך ירושלם כי לכד יהושע את העי ויחרימה כאשר עשה ליריחו ולמלכה כן עשה לעי ולמלכה וכי השלימו ישבי גבעון את ישראל ויהיו בקרבם: וייראו מאד כי עיר גדולה גבעון כאחת ערי הממלכה וכי היא גדולה מן העי וכל אנשיה גברים: וישלח אדני צדק מלך ירושלם אל הוהם מלך חברון ואל פראם מלך ירמות ואל יפיע מלך לכיש ואל דביר מלך עגלון לאמר: עלו אלי ועזרני ונכה את גבעון כי השלימה את יהושע ואת בני ישראל: ויאספו ויעלו חמשת מלכי האמרי מלך ירושלם מלך חברון מלך ירמות מלך לכיש מלך עגלון הם וכל מחניהם ויחנו על גבעון וילחמו עליה: וישלחו אנשי גבעון אל יהושע אל המחנה הגלגלה

ייחון ויהון מלקטי אעין ומלן מיא לכל כנישתא כמא דמלילו להון רברביא: וקרא להון יהושע ומליל עמהון למימר למא שקרתון בנא למימר רחיקין אנחנא מנכון לחדא ואתון בינגא יתבין: וכען ליטין אתון ולא יפסקון מנכון עבדין ומלקטי אעין ומלן מיא לבית מקדשא דאלהי: ואתיבו ית יהושע ואמרו ארי חואה אתחוא לעבדך ית דפקיד יי אלהך ית משה עבדיה למתן לכון ית כל ארעא ולשיצאה ית כל יתבי ארעא מן קדמיכון ודחילנא לחדא לנפשתנא מן קדמיכון ועבדנא ית פיתגמא הדין: וכען הא אנחנא מסירין בידך כמא דתקין וכמא דכשר בעינך למעבד לנא עביד: ועבד להון כן ושזיב יתהון מיד בני ישראל ולא קטלונון: ומנינון יהושע ביומא ההיא ילקטי אעין ומלן מיא לכנישתא ולמדבחא דיי עד יומא הדין לאתרא די יתרעי: והוה כד שמע אדוני צדק מלכא דירושלם ארי כבש יהושע ית עי וגמרה כמא דעבד ליריחו ולמלכה כן עבד לעי ולמלכה וארי אשלימו יתבי גבעון עם ישראל והוו ביניהון: ודחילו לחדא ארי קרתא רבתא גבעון כחדא מקרוי מלכותא וארי היא רבא מן עי וכל גברהא גיברין: ושלח אדוני צדק מלכא דירושלם לות הוהם מלכא דחברון ולות פראם מלכא דירמות ולות יפיע מלכא דלכיש ולות דביר מלכא דעגלון למימר: סקו לותי וסעדוני ונמחי ית יתבי גבעון ארי אשלימת עם יהושע ועם בני ישראל: ואתכנישו וסליקו חמשא מלכי אמוראה מלכא דירושלם מלכא דחברון מלכא דירמות מלכא דלכיש מלכא דעגלון אינון וכל משריתהון ושרו על גבעון ואגיחו קרבא עלה: ושלחו אנשי גבעון לות יהושע למשריתא לגלגלא

אז ידבר. אז׳ שירה תחת השמש לפי שאמר לשמש דום דום מלומר שירה וכל זמן שהוא דומם ועומד ואינו מהלך שבכל עת הילוכו הוא אומר שירה ופשוטו של מקרא דום לשון המתנה כמו אם כה יאמרו אלינו דומו וכן דום לה׳: וירח בעמק אילון. אותה שעה היה הירח עומד כנגד עמק אילון והוא רחוק מגבעון שהרי גבעון בגבול בנימן ואילון בגבול דן: הלא

[illegible] שבח יהושע ויתכן כי אחר התפלה היתה השירה והשירה [illegible] וידום השמש והתפלה היא ויאמר לעיני ישראל שמש [illegible] בדרש זו השירה במנין עשר שירות ולשון ידבר מורה [illegible] וידבר דוד ליי׳ את דברי השירה: ויאמר בתפלתו לעיני [illegible]

לֵאמֹר אַל־תֶּרֶף יָדֶיךָ מֵעֲבָדֶיךָ עֲלֵה אֵלֵינוּ מְהֵרָה וְהוֹשִׁיעָה לָּנוּ וְעָזְרֵנוּ כִּי נִקְבְּצוּ אֵלֵינוּ כָּל־מַלְכֵי הָאֱמֹרִי יֹשְׁבֵי הָהָר: וַיַּעַל יְהוֹשֻׁעַ מִן־הַגִּלְגָּל הוּא וְכָל־עַם הַמִּלְחָמָה עִמּוֹ וְכֹל גִּבּוֹרֵי הֶחָיִל: וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־יְהוֹשֻׁעַ אַל־תִּירָא מֵהֶם כִּי בְיָדְךָ נְתַתִּים לֹא־יַעֲמֹד אִישׁ מֵהֶם בְּפָנֶיךָ: וַיָּבֹא אֲלֵיהֶם יְהוֹשֻׁעַ פִּתְאֹם כָּל־הַלַּיְלָה עָלָה מִן־הַגִּלְגָּל: וַיְהֻמֵּם יְהוָה לִפְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּכֵּם מַכָּה־גְדוֹלָה בְּגִבְעוֹן וַיִּרְדְּפֵם דֶּרֶךְ מַעֲלֵה בֵית־חוֹרֹן וַיַּכֵּם עַד־עֲזֵקָה וְעַד־מַקֵּדָה: וַיְהִי בְּנֻסָם מִפְּנֵי יִשְׂרָאֵל הֵם בְּמוֹרַד בֵּית־חוֹרֹן וַיהוָה הִשְׁלִיךְ עֲלֵיהֶם אֲבָנִים גְּדֹלוֹת מִן־הַשָּׁמַיִם עַד־עֲזֵקָה וַיָּמֻתוּ רַבִּים אֲשֶׁר־מֵתוּ בְּאַבְנֵי הַבָּרָד מֵאֲשֶׁר הָרְגוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בֶּחָרֶב:

אָז יְדַבֵּר יְהוֹשֻׁעַ לַיהוָה בְּיוֹם תֵּת יְהוָה אֶת־הָאֱמֹרִי לִפְנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר לְעֵינֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁמֶשׁ בְּגִבְעוֹן דּוֹם וְיָרֵחַ בְּעֵמֶק אַיָּלוֹן:

לְמֵימַר לָא תְרַשֵׁל יְדָךְ מֵעַבְדָךְ סַק לְוָתַנָא בִּפְרִיעַ וּפְרוֹק לָנָא וְסַעֲדָנָא אֲרֵי אִתְכְּנַשׁוּ עֲלָנָא כָּל מַלְכֵי אֱמוֹרָאָה יָתְבֵי טוּרָא: וּסְלֵיק יְהוֹשֻׁעַ מִן גִלְגְלָא הוּא וְכָל עַם עָבְדֵי קְרָבָא עִמֵיהּ וְכֹל גִּבָּרֵי חֵילָא: וַאֲמַר יְיָ לִיהוֹשֻׁעַ לָא תִדְחַל מִנְהוֹן אֲרֵי בִידָךְ מְסַרְתִּינוּן לָא יִתְעַתַּד אֱנָשׁ מִנְהוֹן קֳדָמָךְ: וַאֲתָא לְוָתְהוֹן יְהוֹשֻׁעַ בִּתְכֵיף כָּל לֵילְיָא סְלֵיק מִן גִלְגְלָא: וְתַבְרִינוּן יְיָ קֳדָם יִשְׂרָאֵל וּמְחָנוּן מְחָתָא רַבָּא בְּגִבְעוֹן וּרְדָפִינוּן בְּאוֹרַח מַסְקָנָא דְבֵית חוֹרוֹן וּמְחָנוּן עַד עֲזֵקָה וְעַד מַקֵדָה: וַהֲוָה בְּמִפַּכְהוֹן מִן קֳדָם יִשְׂרָאֵל אִינוּן בְּמַחֲתָנָא דְבֵית חוֹרוֹן וּמִן קֳדָם יְיָ אִתְרְמִיאַת עֲלֵיהוֹן אַבְנִין רַבְרְבָן מִן שְׁמַיָא עַד דַאֲתוֹ לַעֲזֵקָה וּמִיתוּ סַגִיאִין דְמִיתוּ בְּאַבְנֵי בַרְדָא מִדְקַטִילוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּחַרְבָּא:

בְּכֵן שַׁבַּח יְהוֹשֻׁעַ קֳדָם יְיָ בְּיוֹמָא דִמְסַר יְיָ יָת אֱמוֹרָאָה קֳדָם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַאֲמַר לְעֵינֵי יִשְׂרָאֵל שִׁמְשָׁא בְּגִבְעוֹן אוֹרִיךְ וְסִיהֲרָא בְּמֵישַׁר אַיָלוֹן:

רלבג

אז ידבר יהושע ליי׳. בזאת הפר׳ יש ספקות רבות ראוי לעיין בהם הא׳ הוא שאם היה שהשמש עמד ובטל מהתנועה הכראית לו הנה היה זה המופת יותר כפלא לאין שיעו׳ מהמופתים שנעשו ע״י משה וזה כי המופתי׳ ההם היו בשנוי טבע הנמצאות השפלות והוא יותר כפלא לאין שיעור מה שישתמש בו אלו הנמצאות הנכבדות לשנות את תפקידם משלוט על הנמצאו׳ השפלות אלו לשנות ענין סדורם כי בהם בעצמם מתסרון הסדר והיושר מה שלא יעלם ובכלל הנה זה ממה שאין צריך ביאור למי שעיין באלו העמוקות וכבר ביארנו זה באופן שלם בו׳ מספר מלחמות יי׳ ואם היה הענין כן

הנה זה סותר מה שאמ׳ התורה שלא קם נביא עוד בישר׳ כמשה לכל האותו׳ והמופתי׳ אשר עשה משה לעיני כל ישר׳ ואם אמרנו שכבר נעשה כמו זה המופת ע״י משה ואם לא נזכר בתורה כמו שאמרו קצת רז״ל הנה נשאר זה הספק בעינו כי כבר היה שוה לו יהוש׳ בגדול שבמופתים הנעשים על יד משה רבינו ע״ה עם שאם היה הענין כן היה ראוי שלא תשתוק התור׳ מלספר זה המופת הנפלא כי אנחנו נראה מכונת התורה לפרסם ענין המופתים והנפלאות כי זה ממה שיביא להאמין בשם ית׳ כמו שנזכר בתורה בענין המופתים שנעשו [illegible]

הלא היא כתובה. דבר זה כתב בתורה שאמר לו יעקב ליוסף זרעו של אפרים יהיה מלא הגוים אימתי ביום שעמדה חמה ליהושע נתמלא כל העולם שמעו של יהושע ויעמד השמש בחצי השמים ולא אץ לבא כיום תמים: גלו. גלגלו אבנים אל פי המערה: ולא חרץ לבני ישראל. הרי זה מקרא קצר לא חרץ החורץ לאיש מבני ישר׳ את לשונו חרץ לשון דיבור הלשון וכן לא יחרץ כלב לשונו וכן אם תחרץ דרור תקרא תכעק קול תשואות המלחמ׳ והאסדרות

עד יקום גוי אויביו. כמו מאויביו וכן השמרו לכם עלות בהר: ולא היה כיום ההוא. ואף על פי שהיה שוב השמש אחורנית לחזקיהו האות ההוא היה לאות ולמופת וכתנו הנס בעבור שיאמין חזקיהו שיחיה מחליו והוא כאחד מן המופתים שנעשו על ידי משה אבל דרך תפילה שיתפלל אדם על שנוי הטבע ובמאמר הבורא לאותה תפלה אם לא יהיה לאות בו אות ומופת לא היה ולא יהיה וזהו שאמר לשמוע בקול איש כי יי׳ נלחם ליש׳: נחבאים. במוא הבית: במערה במקדה. במערה שהיתה בגבול מקדה: והכיתם. תכריתו זנבם והוא [illegible]

כיום י״א וסי׳ במסר׳ רבתא: ביום ההוא לפניו ולאחריו ד׳ פסוקי׳ אית בהון לפניו ולאחריו וסי׳ נמסר בסדר בא: הגלגלה ז׳ בקריא׳ וסי׳ וישלחו אנשי גבעון׳ וישב יהושע קדמאה ובתראה דיהודה. וישב המלך ויבא עד

וַיִּדֹּם הַשֶּׁמֶשׁ וְיָרֵחַ עָמָד עַד־יִקֹּם גּוֹי אֹיְבָיו הֲלֹא־הִיא כְתוּבָה עַל־סֵפֶר הַיָּשָׁר וַיַּעֲמֹד הַשֶּׁמֶשׁ בַּחֲצִי הַשָּׁמַיִם וְלֹא־אָץ לָבוֹא כְּיוֹם תָּמִים: וְלֹא הָיָה כַּיּוֹם הַהוּא לְפָנָיו וְאַחֲרָיו לִשְׁמֹעַ יְהוָה בְּקוֹל אִישׁ כִּי יְהוָה נִלְחָם לְיִשְׂרָאֵל: וַיָּשָׁב יְהוֹשֻׁעַ וְכָל־יִשְׂרָאֵל עִמּוֹ אֶל־הַמַּחֲנֶה הַגִּלְגָּלָה: וַיָּנֻסוּ חֲמֵשֶׁת הַמְּלָכִים הָאֵלֶּה וַיֵּחָבְאוּ בַמְּעָרָה בְּמַקֵּדָה: וַיֻּגַּד לִיהוֹשֻׁעַ לֵאמֹר נִמְצְאוּ חֲמֵשֶׁת הַמְּלָכִים נֶחְבְּאִים בַּמְּעָרָה בְּמַקֵּדָה: וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ גֹּלּוּ אֲבָנִים גְּדֹלוֹת אֶל־פִּי הַמְּעָרָה וְהַפְקִידוּ עָלֶיהָ אֲנָשִׁים לְשָׁמְרָם: וְאַתֶּם אַל־תַּעֲמֹדוּ רִדְפוּ אַחֲרֵי אֹיְבֵיכֶם וְזִנַּבְתֶּם אוֹתָם אַל־תִּתְּנוּם לָבוֹא אֶל־עָרֵיהֶם כִּי נְתָנָם יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם בְּיֶדְכֶם: וַיְהִי כְּכַלּוֹת יְהוֹשֻׁעַ וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְהַכּוֹתָם מַכָּה גְדוֹלָה־מְאֹד עַד־תֻּמָּם וְהַשְּׂרִידִים שָׂרְדוּ מֵהֶם וַיָּבֹאוּ אֶל־עָרֵי הַמִּבְצָר: וַיָּשֻׁבוּ כָל־הָעָם אֶל־הַמַּחֲנֶה אֶל־יְהוֹשֻׁעַ מַקֵּדָה בְּשָׁלוֹם לֹא־חָרַץ לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְאִישׁ אֶת־לְשֹׁנוֹ: וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ פִּתְחוּ אֶת־פִּי הַמְּעָרָה וְהוֹצִיאוּ אֵלַי אֶת־חֲמֵשֶׁת הַמְּלָכִים הָאֵלֶּה מִן־הַמְּעָרָה: וַיַּעֲשׂוּ כֵן וַיֹּצִיאוּ אֵלָיו אֶת־חֲמֵשֶׁת הַמְּלָכִים הָאֵלֶּה מִן־הַמְּעָרָה אֵת מֶלֶךְ יְרוּשָׁלַםִ אֶת־מֶלֶךְ חֶבְרוֹן אֶת־מֶלֶךְ יַרְמוּת אֶת־מֶלֶךְ לָכִישׁ אֶת־מֶלֶךְ עֶגְלוֹן: וַיְהִי כְּהוֹצִיאָם אֶת־הַמְּלָכִים הָאֵלֶּה אֶל־יְהוֹשֻׁעַ וַיִּקְרָא יְהוֹשֻׁעַ אֶל־כָּל־אִישׁ יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר אֶל־קְצִינֵי אַנְשֵׁי הַמִּלְחָמָה הֶהָלְכוּא אִתּוֹ קִרְבוּ שִׂימוּ אֶת־רַגְלֵיכֶם עַל־צַוְּארֵי הַמְּלָכִים הָאֵלֶּה וַיִּקְרְבוּ וַיָּשִׂימוּ אֶת־רַגְלֵיהֶם עַל־צַוְּארֵיהֶם:

וְאוֹרִיךְ שִׁמְשָׁא וְסִיהֲרָא קָם עַד דְאִתְפְּרַע עַמָא יִשְׂרָאֵל מִבַּעֲלֵי דְבָבֵיהוֹן הֲלָא הִיא כְּתִיבָא עַל סִפְרָא דְאוֹרַיְתָא וְקָם שִׁמְשָׁא בְּפַלְגוּת שְׁמַיָא וְלָא דְחַק לְמֵיעַל כְּיוֹם שְׁלִים: וְלָא הֲוָה כְּיוֹמָא הַהוּא קֳדָמוֹהִי וּבַתְרוֹהִי דְאִתְקַבַּלַת קֳדָם יְיָ צְלוֹת אֱנָשׁ אֲרֵי בְּמֵימְרֵיהּ יְיָ מְגִיחַ קְרָב לְיִשְׂרָאֵל: וְתַב יְהוֹשֻׁעַ וְכָל יִשְׂרָאֵל עִמֵיהּ לְמַשְׁרִיתָא לְגִלְגָלָא: וַאֲפָכוּ חַמְשָׁא מַלְכַיָא הָאִלֵין וְאִטַמָרוּ בִּמְעַרְתָּא בְּמַקֵדָה: וְאִתְחַוָא לִיהוֹשֻׁעַ לְמֵימַר אִשְׁתְּכַחוּ חַמְשָׁא מַלְכַיָא טְמִירִין בִּמְעַרְתָּא בְּמַקֵדָה: וַאֲמַר יְהוֹשֻׁעַ קְרִיבוּ אַבְנִין רַבְרְבִין קֳדָם פּוּמָא דִמְעַרְתָּא וּמַנוּ עֲלַהּ גֻּבְרִין לְמַטְרְהוֹן: וְאַתּוּן לָא תְקוּמוּן רְדוֹפוּ בָּתַר בַּעֲלֵי דְבָבֵיכוֹן וְתַרְבְּקוּן יָתְהוֹן לָא תִשְׁבְּקוּנוּן לְמֵיעַל לְקִירְוֵיהוֹן אֲרֵי מְסַרִינוּן יְיָ אֱלָהֲכוֹן בִּידֵיכוֹן: וַהֲוָה כַּד שֵׁיצִי יְהוֹשֻׁעַ וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִמְחֵיהוֹן מַחֲתָא רַבְּתָא לַחֲדָא עַד דְשַׁלִימוּ וּמְשֵׁיזְבַיָא אִשְׁתֵּיזִבוּ מִנְהוֹן וְעָלוּ לְקִרְוִין כְּרִיכָן: וְתָבוּ כָּל עַמָא לְמַשְׁרִיתָא לְוַת יְהוֹשֻׁעַ לְמַקֵדָה בִּשְׁלָם לָא הֲוָה נִזְקָא לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִרְחַק גְבַר יָת נַפְשֵׁיהּ: וַאֲמַר יְהוֹשֻׁעַ פְּתַחוּ יָת פּוּמָא דִמְעַרְתָּא וְאַפִּיקוּ לְוָתִי יָת חַמְשָׁא מַלְכַיָא הָאִלֵין מִן מְעַרְתָּא: וַעֲבָדוּ כֵן וְאַפִּיקוּ לְוָתֵיהּ יָת חַמְשָׁא מַלְכַיָא הָאִלֵין מִן מְעַרְתָּא יָת מַלְכָּא דִירוּשְׁלֶם יָת מַלְכָּא דְחֶבְרוֹן יָת מַלְכָּא דְיַרְמוּת יָת מַלְכָּא דְלָכִישׁ יָת מַלְכָּא דְעֶגְלוֹן: וַהֲוָה כַּד אַפִּיקוּ יָת מַלְכַיָא הָאִלֵין לְוַת יְהוֹשֻׁעַ וּקְרָא יְהוֹשֻׁעַ לְכָל אֱנָשׁ יִשְׂרָאֵל וַאֲמַר לְשִׁלְטוֹנֵי גַבְרֵי מְגִיחֵי קְרָבָא דַאֲזָלוּ עִמֵיהּ קְרִיבוּ שַׁווּ יָת רִיגְלֵיכוֹן עַל צַוְארֵי מַלְכַיָא הָאִלֵין וּקְרִיבוּ וְשַׁוִיאוּ יָת רַגְלֵיהוֹן עַל צַוְארֵיהוֹן:

הירדן. ויעבר המלך הגלגלה וכמהן. ואלישע שב: גלו ב׳ וסי׳ ויאמר יהושע גלו אבנים גדלת. גלו אלי היום אבן גדולה: ויציאו י״ב ד׳ מנהון מלאים וסי׳ נמסר בסוף סדר אמור ולעיל בסיפרא סימן ו׳:

רלבג

[illegible]

[illegible]

ויאמר אליהם יהושע אל תיראו ואל תחתו חזקו ואמצו כי ככה יעשה יהוה לכל איביכם אשר אתם נלחמים אותם: ויכם יהושע אחרי כן וימיתם ויתלם על חמשה עצים ויהיו תלוים על העצים עד הערב: ויהי לעת בוא השמש צוה יהושע ויורידום מעל העצים וישלכם אל המערה אשר נחבאו שם וישמו אבנים גדלות על פי המערה עד עצם היום הזה:

ואת מקדה לכד יהושע ביום ההוא ויכה לפי חרב ואת מלכה החרם אותם ואת כל הנפש אשר בה לא השאיר שריד ויעש למלך מקדה כאשר עשה למלך יריחו:

ויעבר יהושע וכל ישראל עמו ממקדה לבנה וילחם עם לבנה: ויתן יהוה גם אותה ביד ישראל ואת מלכה ויכה לפי חרב ואת כל הנפש אשר בה לא השאיר בה שריד ויעש למלכה כאשר עשה למלך יריחו:

ויעבר יהושע וכל ישראל עמו מלבנה לכישה ויחן עליה וילחם בה: ויתן יהוה את לכיש ביד ישראל וילכדה ביום השני ויכה לפי חרב ואת כל הנפש אשר בה ככל אשר עשה ללבנה:

אז עלה הרם מלך גזר לעזר את לכיש ויכהו יהושע ואת עמו עד בלתי השאיר לו שריד:

ויעבר יהושע וכל ישראל עמו מלכיש עגלנה ויחנו עליה וילחמו עליה: וילכדוה ביום ההוא ויכוה לפי חרב ואת כל הנפש אשר בה ביום ההוא החרים ככל אשר עשה ללכיש: ויעל יהושע וכל ישראל עמו מעגלונה חברונה וילחמו עליה: וילכדוה ויכוה לפי חרב ואת מלכה ואת כל עריה ואת כל הנפש אשר בה לא השאיר שריד ככל אשר עשה לעגלון ויחרם אותה ואת כל הנפש אשר בה:

וישב יהושע וכל ישראל עמו דברה וילחם עליה: וילכדה ואת מלכה

ואמר להון יהושע לא תדחלון ולא תתברון תקיפו ועלימו ארי כדין יעבד יי לכל בעלי דבביכון דאתון מגיחין קרבא בהון: ומחנון יהושע בתר כן וקטלינון וצלבינון על חמשא צליבין והוו צליבין על צליביא עד רמשא: והוה לעידן מיעל שמשא פקיד יהושע ואחיתונון מעל צליביא ורמונון למערתא דאטמרו תמן ושויאו אבנין רברבן על פומא דמערתא עד כרן יומא הדין:

וית מקדה כבש יהושע ביומא ההוא ומחה לפתגם דחרב וית מלכה גמיר יתהו וית כל נפשתא די בה לא אשאר משיזיב ועבד למלכא דמקדה כמא דעבד למלכא דיריחו:

ועבר יהושע וכל ישראל עימיה ממקדה ללבנה ואגיח קרבא עם לבנה: ומסר יי אף יתה בידא דישראל וית מלכה ומחה לפתגם דחרב וית כל נפשתא די בה לא אשאר בה משיזיב ועבד למלכה כמא דעבד למלכא דיריחו:

ועבר יהושע וכל ישראל עמיה מלבנה ללכיש ושרא עלה ואגיח קרב בה: ומסר יי ית לכיש בידא דישראל וכבשה ביומא תנינא ומחה לפתגם דחרב וית כל נפשתא דבה ככל דעבד ללבנה:

בכן סליק הורם מלכא דגזר למסעד ית לכיש ומחהי יהושע וית עמיה עד דלא אשתאר ליה משיזיב:

ועבר יהושע וכל ישראל עימיה מלכיש לעגלון ושרו עלה ואגיחו קרבא עלה: וכבשוה ביומא ההוא ומחוהא לפתגם דחרב וית כל נפשתא דבה ביומא ההוא גמר ככל דעבד ללכיש:

וסליק יהושע וכל ישראל עימיה מעגלון לחברון ואגיחו קרבא עלה: וכבשוהא ומחוהא לפתגם דחרב וית מלכה וית כל קרווהא וית כל נפשתא דבה לא אשאר משיזיב ככל דעבד לעגלון וגמר יתה וית כל נפשתא דבה:

ותב יהושע וכל ישראל עימיה לדביר ואגיח קרבא עלה: וכבשה וית מלכה

ואת כל עריה ויכום לפי חרב ויחרימו את כל נפש אשר בה לא השאיר שריד כאשר עשה לחברון כן עשה לדברה ולמלכה וכאשר עשה ללבנה ולמלכה:

ויכה יהושע את כל הארץ ההר והנגב והשפלה והאשדות ואת כל מלכיהם לא השאיר שריד ואת כל הנשמה החרים כאשר צוה יהוה אלהי ישראל: ויכם יהושע מקדש ברנע ועד עזה ואת כל ארץ גשן ועד גבעון: ואת כל המלכים האלה ואת ארצם לכד יהושע פעם אחת כי יהוה אלהי ישראל נלחם לישראל: וישב יהושע וכל ישראל עמו אל המחנה הגלגלה:

ויהי כשמע יבין מלך חצור וישלח אל יובב מלך מדון ואל מלך שמרון ואל מלך אכשף: ואל המלכים אשר מצפון בהר ובערבה נגב כנרות ובשפלה ובנפות דור מים: הכנעני ממזרח ומים והאמרי והחתי והפרזי והיבוסי בהר והחוי תחת חרמון בארץ המצפה: ויצאו הם וכל מחניהם עמם עם רב כחול אשר על שפת הים לרב וסוס ורכב רב מאד: ויועדו כל המלכים האלה ויבאו ויחנו יחדו אל מי מרום להלחם עם ישראל:

ויאמר יהוה אל יהושע אל תירא מפניהם כי מחר כעת הזאת אנכי נתן את כלם חללים לפני ישראל את סוסיהם תעקר ואת מרכבתיהם תשרף באש: ויבא יהושע וכל עם המלחמה עמו עליהם על מי מרום פתאם ויפלו בהם: ויתנם יהוה ביד ישראל ויכום וירדפום עד צידון רבה ועד משרפות מים ועד בקעת מצפה מזרחה ויכם עד בלתי השאיר להם שריד: ויעש להם יהושע כאשר אמר לו יהוה

וית כל קרוהא ומחונון לפתגם דחרב וגמירו ית כל נפשתא דיבה לא אשאר משיזיב כמא דעבד לחברון כן עבד לדביר ולמלכה וכמא דעבד ללבנה ולמלכה:

ומחא יהושע ית כל ארעא טורא ודרומא ושפלתא ומשפך מרמתא וית כל מלכיהון לא אשאר משיזיב וית כל נשמא גמיר כמא דפקיד יי אלהא דישראל: ומחונון יהושע מרקם גיאה ועד עזה וית כל ארע גושן ועד גבעון: וית כל מלכיא האילין וית ארעהון כבש יהושע בזמנא חדא ארי יי אלהא דישראל במימריה אגיח קרבא לישראל: ותב יהושע וכל ישראל עימיה למשריתא לגלגלא:

והוה כד שמע יבין מלכא דחצור ושלח לות יובב מלכא דמדון ולות מלכא דשמרון ולות מלכא דאכשף: ולות מלכיא דמציפונא בטורא ובמישרא דרום גינוסר ובשפלתא ובפילכי דור מערבא: כנענאה ממדינחא וממערבא ואמוראה וחיתאה ופריזאה ויבוסאה בטורא וחיואה בשיפולי חרמון בארע מצפיא:

ונפקו אינון וכל משריתיהון עמהון עם סגי כחלא דעל כיף ימא לסגי וסוסון ורתיכין סגי לחדא: ואזדמנו כל מלכיא האילין ואתו ושרו כחדא על מי מרום לאגחא קרבא עם ישראל:

ואמר יי ליהושע לא תדחל מן קדמיהון ארי מחר כעידנא הדין אנא מסר ית כולהון קטילין קדם ישראל ית סוסותהון תעקר וית רתיכיהון תוקיד בנורא: ואתא יהושע וכל עמא עבדי קרבא עימיה עליהון ואינון שרן על מי מרום בתכיף ונפלו בהון: ומסרינון יי בידא דישראל ומחונון ורדפונון עד צידון רבתא ועד חרצי מיא ועד בקעת מצפיא מדינחא ומחונון עד דלא אשתאר להון משיזיב: ועבד להון יהושע כמא דאמר ליה יי

מרום. אל מי עין שמש: תשרף באש ג׳ דסמיכי וסי׳ ואת בשר הפר. ואת מרכבותיהם תשרף באש. ואת העיר הזאת תשרף. ונמסר גם בסדר תצוה:

הערה: שורות הבאות כוללות רק את החלקים שנקראו בבירור.

העומדת על תלם · שלא נהרסה חומתם כמות יריחו שנפלה חומתה וכן העי שנאמר בה ויעימה תל עולם שממה זולתי חצור לבדה במסורת שרפה משה צוה לו ומסר כן בבראשית רבה בויטלח יעקב: תוס׳ ימים רבים עשה יהושע · בגבורתו ספר הכתוב שהיה מתכוין לראות את כבוש הארץ כדי להאריך ימיו לפי שנאמר ואתה תנחילנה אותם במדרש תנחומא: מבעל גד · מישר גד: ההר החלק · טורא שעיע מחליק עד בעל גד במישר המזרחי ולא הספיק לכבוש כ בחייו את כל המצר עד הצפון: אשר הכו בני ישרא׳ · בימי משה: ועד

וכל שלל ג׳ פסוקי׳ אית בהון וכל כל כל ב׳ במצע׳ פסו׳ וא׳ ר״פ וסי׳ וכל שלל הערים האלה׳ והפכתי חגיכם לאבל ושיריכם · ויאמר בעז לזקנים וכל העם עדים אתם: השמדם ה׳ חס׳ בליש׳ וסי׳ נמסר בסדר עקב: העלה ג׳ בקריאה וסי׳ מן ההר החלק העלה שעירה׳ ואלה מלכי הארץ אשר הכה יהושע · הראיתם את האיש

יַת סוּסָוָתְהוֹן עֲקַר וְיַת רְתִיכֵיהוֹן אוֹקִיד בְּנוּרָא׃

וְתָב יְהוֹשֻׁעַ בְּעִידָנָא הַהִיא וּכְבַשׁ יַת חָצוֹר וְיַת מַלְכַּהּ קְטַל בְּחַרְבָּא אֲרֵי חָצוֹר מִלְקַדְמִין הִיא רֵישׁ כָּל מַלְכְוָתָא הָאִילֵין׃ וּמְחוֹ יַת כָּל נַפְשָׁתָא דִּי בַהּ לְפִתְגַם דְּחָרֵב גְּמִירָא לָא אִשְׁאַר כָּל נִשְׁמָא וְיַת חָצוֹר אוֹקִיד בְּנוּרָא׃ וְיַת כָּל קִירְוֵי מַלְכַיָּא הָאִילֵין וְיַת כָּל מַלְכֵיהוֹן כְּבַשׁ יְהוֹשֻׁעַ וּמְחָנוּן לְפִתְגַם דְּחָרֵב גְּמַר יָתְהוֹן כְּמָא דְּפַקֵּיד מֹשֶׁה עַבְדָּא דַיְיָ׃ לְחוֹד כָּל קִירְוַיָּא דְּקַיְימִין עַל תּוּקְפְהוֹן לָא אוֹקְדִינוּן יִשְׂרָאֵל אֱלָהֵין יַת חָצוֹר בִּלְחוֹדַהּ אוֹקִיד יְהוֹשֻׁעַ׃ וְכָל עֲדִי קִירְוַיָּא הָאִילֵין וּבְעִירָא בְּזוֹ לְהוֹן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְחוֹד יַת כָּל אֱנָשָׁא מְחוֹ לְפִתְגַם דְּחָרֵב עַד דִּי שֵׁיצִיאוּ יָתְהוֹן לָא אַשְׁאָרוּ כָּל נִשְׁמָא׃ כְּמָא דְּפַקֵּיד יְיָ יַת מֹשֶׁה עַבְדֵּיהּ כֵּן פַּקֵּיד מֹשֶׁה יַת יְהוֹשֻׁעַ וְכֵן עֲבַד יְהוֹשֻׁעַ לָא אַבְטֵיל פִּתְגָמָא מִכֹּל דְּפַקֵּיד יְיָ יַת מֹשֶׁה׃ וְאַחְסֵין יְהוֹשֻׁעַ יַת כָּל אַרְעָא הָדָא טוּרָא וְיַת כָּל דָּרוֹמָא וְיַת כָּל אַרְעָא דְגֹשֶׁן וְיַת שְׁפֵילְתָא וְיַת מֵישְׁרָא וְיַת טוּרָא דְיִשְׂרָאֵל וּשְׁפֵילְתֵיהּ׃ מִן טוּרָא פְּלִיגָא דְּסָלֵיק לְשֵׂעִיר וְעַד מֵישַׁר גָּד בְּבִקְעַת לִבְנָן שִׁיפּוֹלֵי טוּרָא דְחֶרְמוֹן וְיַת כָּל מַלְכֵיהוֹן כְּבַשׁ וּמְחָנוּן וְקַטְּלִינוּן׃ יוֹמִין סַגִּיאִין עֲבַד יְהוֹשֻׁעַ יַת כָּל מַלְכַיָּא הָאִילֵין קְרָבָא׃ לָא הֲוַת קַרְתָּא דְּאַשְׁלֵמַת עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֱלָהֵין חִוָּאָה יָתְבֵי גִבְעוֹן יַת כּוֹלָּא נְסִיבוּ בִּקְרָבָא׃

אֶת־סוּסֵיהֶם עִקֵּר וְאֶת־מַרְכְּבֹתֵיהֶם שָׂרַף בָּאֵשׁ׃
וַיָּשָׁב יְהוֹשֻׁעַ בָּעֵת הַהִיא וַיִּלְכֹּד אֶת־חָצוֹר וְאֶת־מַלְכָּהּ הִכָּה בֶחָרֶב כִּי־חָצוֹר לְפָנִים הִיא רֹאשׁ כָּל־הַמַּמְלָכוֹת הָאֵלֶּה׃ וַיַּכּוּ אֶת־כָּל־הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר־בָּהּ לְפִי־חֶרֶב הַחֲרֵם לֹא נוֹתַר כָּל־נְשָׁמָה וְאֶת־חָצוֹר שָׂרַף בָּאֵשׁ׃ וְאֶת־כָּל־עָרֵי הַמְּלָכִים־הָאֵלֶּה וְאֶת־כָּל־מַלְכֵיהֶם לָכַד יְהוֹשֻׁעַ וַיַּכֵּם לְפִי־חֶרֶב הֶחֱרִים אוֹתָם כַּאֲשֶׁר צִוָּה מֹשֶׁה עֶבֶד יְהוָה׃ רַק כָּל־הֶעָרִים הָעֹמְדוֹת עַל־תִּלָּם לֹא שְׂרָפָם יִשְׂרָאֵל זוּלָתִי אֶת־חָצוֹר לְבַדָּהּ שָׂרַף יְהוֹשֻׁעַ׃ וְכֹל שְׁלַל הֶעָרִים הָאֵלֶּה וְהַבְּהֵמָה בָּזְזוּ לָהֶם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל רַק אֶת־כָּל־הָאָדָם הִכּוּ לְפִי־חֶרֶב עַד־הִשְׁמִדָם אוֹתָם לֹא הִשְׁאִירוּ כָּל־נְשָׁמָה׃ כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה עַבְדּוֹ כֵּן־צִוָּה מֹשֶׁה אֶת־יְהוֹשֻׁעַ וְכֵן עָשָׂה יְהוֹשֻׁעַ לֹא־הֵסִיר דָּבָר מִכֹּל אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃ וַיִּקַּח יְהוֹשֻׁעַ אֶת־כָּל־הָאָרֶץ הַזֹּאת הָהָר וְאֶת־כָּל־הַנֶּגֶב וְאֵת כָּל־אֶרֶץ הַגֹּשֶׁן וְאֶת־הַשְּׁפֵלָה וְאֶת־הָעֲרָבָה וְאֶת־הַר יִשְׂרָאֵל וּשְׁפֵלָתֹה׃ מִן־הָהָר הֶחָלָק הָעוֹלֶה שֵׂעִיר וְעַד־בַּעַל גָּד בְּבִקְעַת הַלְּבָנוֹן תַּחַת הַר־חֶרְמוֹן וְאֵת כָּל־מַלְכֵיהֶם לָכַד וַיַּכֵּם וַיְמִיתֵם׃ יָמִים רַבִּים עָשָׂה יְהוֹשֻׁעַ אֶת־כָּל־הַמְּלָכִים הָאֵלֶּה מִלְחָמָה׃ לֹא־הָיְתָה עִיר אֲשֶׁר הִשְׁלִימָה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בִּלְתִּי הַחִוִּי יֹשְׁבֵי גִבְעוֹן אֶת־הַכֹּל לָקְחוּ בַמִּלְחָמָה׃

רלבג

ואמר אחר זה שכבר לכד יהושע את חצור והרג׳ כי מתחלה חצור היתה התחלת זאת ה המלחמ׳ והכה כל העם אשר בה לא השאיר כל נשמה ואת כל ערי המלכים האלה ואת כל מלכיהם כלם לכד יהושע ויכה האדם א אשר בהם לפי חרב עד השמיד׳ אותם לא השאירו כל נשמה · וזכר כי ימים רבים עשה יהושע מלחמה את כל המלכים האלה וזה לאות שכב׳ נתעכל יהושע בענין זאת ה המלחמה ובראשונה היה משתדל בזריזות ולזה אמרו ר״ל שכבר עשה זה כדי להאריך חייו כי כבר ייעדו ה השם כי הוא ינחיל ל לישר׳ את הארץ וזכר שלא היתה עיר אשר השלימה את בני ישר׳ בלתי החוי יושבי ג גבעו׳ שהשלימו עמהם בערמ׳ כמו שזכר וזה מורה כי אפילו שבעה עממי׳ אם השלימו עם ישר׳ היה מחוייב להם שלא יהרגום אבל י יקבלו על עצמם ל להיות להם למס ועבדום ולזה הוא ת מבואר כימ״ם בפרש׳ שופטים כי תקרב אל עיר להלחם עליה ל לתפשה הוא כולל לכל עיר היה או שתהיה משבעה עממין או ת מזולת׳ ואולם ההבדל בזה בין שבעה עממין ובין זולתם הוא שאם לא ישלימו והיו משבע עממין יחוייב להם ש שלא יחיו כל נשמ׳ ואם יהיו מזולתם יחיו להם הנשים והטף · עוד

העלה הזה וגלית הפלשתי · מצעית מ׳ל וסי׳ מלכים מלאים: למען ו׳ פסו׳ למען למען וסי׳ נמסר בסדר וירא גם לעיל בסיפרא ס״ד׳: וירשו ד׳ חס׳ וסי׳ ואלה מלכי הארץ אשר הכו בני ישראל׳ ויצא גבול בני דן׳ ויבאו מלך אשור מבבל · ויבאו וירשו אתה ולא דירמיה: ועד ים ד׳ יחידאין וסי׳ נמסר בסדר משפטים: השמות ג׳ חלוקים באתיהון וסי׳ נמסר בסדר מסעי: משה ג׳ ר״פ וסי׳ נמסר בריש האי סיפרא: ובני ישראל ט״ו מצעות פסו׳ וסי׳ נמסר בסדר פנחס: העולה ג׳ ב׳ חס׳ וא׳ מ׳ל נמסר לעיל בסימ׳ י״א:

...כה אלה ופירושו הר יעקב אבינו שסכן שם והיה נקרא על שמו: מן ההר החלק · ת׳ טורא פליגא כלומ׳ שהיה כחלק ... כמו אככי אים חלק כלומר שלא היו בה אילנות: בעל גד · כתרגומו מישר גד: ימים רבים · ולמעלה אמר לכד יהושע ... לכים ההם שזכר לכד בפעם אחת בלי הפסק קודם ששבו ל׳ המחנה הגלגלה ואח״כ עשה מלחמה ימים רבים עם שאר ... וים בו דרש שנענש יהושע על שנתעכל במלחמת המלכים כמו שנ׳ ימים רבים שהרי אמר לו הקב״ה כאשר הייתי ... חסרו משנותיו עשר שנים אלא אמר יהושע אם אני מנחיל הארץ במהרה לישראל ועושה להם המלחמות מיד אמות ... משה רבך כשאמרתי לו נקום נקמת בני ישראל מאת המדינים אחר תאסף אל עמך מיד וידבר משה אל העם החלצו ... מחסר משנותיך אמר דוד עליו השלום רבות מחשבות בלב איש ועצת יי׳ היא תקום: לחזק

לחזק את לבם · זה היה למתי סבות האחת שהיה זה העונש עונם כמו בפרעה ויחזק יי׳ את לב פרעה והשנית כמו שאומר הטעם כי למען השמידם כי כמו שכתוב כי אתן בידכם את כל יושבי הארץ וגו׳ ואמר פן יחטיאו אותך לי: להם תחנה · כמו חנינה ורחמנות: ויכרת את הענקים · ולמעלה הוא אומר כי כלב עשה במבות יהושע שנתן לו את ההר ועוד יראה בספר שפטים כי אחרי מות יהושע הורישום בני יהודה והאמת כי בחיי יהושע הורישו ויטר׳ חברון חברון הכל הכריתו ומה שאמר כי כלב הורישם לפי שנתן לו יהושע חברון על פי יי׳ נקראת המלחמה על שמו ועל שם שבטו שהוא שבט יהודה והם הסתי...

לנחלה ט״ו בקריאה וסי׳ נמסר בסדר קרח:

רשי

ועד יבק · הנחל שהם גבול ארץ בני עמון סוף מצר ארץ בני עמון ומשם והלאה היו בני עמון מושלים וחצי הגלעד גבול סיחון שם היה מצר ממשלת סיחון כ כשאמרנו למעלה ש שחצי הגלעד היה שלו וזה חצי השני של עוג: לנפת

רלבג

עוד זכר שכבר הכרית יהושע הענקים כו׳ והנה נזכ׳ במה שיבא כי כלב בן יפונ׳ הכרי׳ הענקי׳ מחברון ועתניאל בן קנז לכד דביר וזה בלתי סותר למה שבארנו כי הכל היה מיוחס ליהושע כי הוא היה הראש המנהיג אותם בזה והנה נזכר אחר זה כי כבר נשאר הרבה ערין מן הארץ לרשתה אלא שעכ״ז כבר חלקה להם י יהושע בנחלה לישראל לשבטיהם כמו ש מזכר אחר זה · וזכר עם זה שהארץ שקטה ממלחמה כי לא היו נלחמים עם ישראל ולא ישרא׳ עמם

כִּי־מֵאֵת יְהוָה הָיְתָה לְחַזֵּק אֶת־לִבָּם לִקְרַאת הַמִּלְחָמָה אֶת־יִשְׂרָאֵל לְמַעַן הַחֲרִימָם לְבִלְתִּי הֱיוֹת־לָהֶם תְּחִנָּה כִּי לְמַעַן הַשְׁמִידָם כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃ וַיָּבֹא יְהוֹשֻׁעַ בָּעֵת הַהִיא וַיַּכְרֵת אֶת־הָעֲנָקִים מִן־הָהָר מִן־חֶבְרוֹן מִן־דְּבִר מִן־עֲנָב וּמִכֹּל הַר יְהוּדָה וּמִכֹּל הַר יִשְׂרָאֵל עִם־עָרֵיהֶם הֶחֱרִימָם יְהוֹשֻׁעַ׃ לֹא־נוֹתַר עֲנָקִים בְּאֶרֶץ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל רַק בְּעַזָּה בְּגַת וּבְאַשְׁדּוֹד נִשְׁאָרוּ׃ וַיִּקַּח יְהוֹשֻׁעַ אֶת־כָּל־הָאָרֶץ כְּכֹל אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וַיִּתְּנָהּ יְהוֹשֻׁעַ לְנַחֲלָה לְיִשְׂרָאֵל כְּמַחְלְקֹתָם לְשִׁבְטֵיהֶם וְהָאָרֶץ שָׁקְטָה מִמִּלְחָמָה׃ פ

12 וְאֵלֶּה מַלְכֵי הָאָרֶץ אֲשֶׁר הִכּוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל וַיִּרְשׁוּ אֶת־אַרְצָם בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן מִזְרְחָה הַשָּׁמֶשׁ מִנַּחַל אַרְנוֹן עַד־הַר חֶרְמוֹן וְכָל־הָעֲרָבָה מִזְרָחָה׃ סִיחוֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי הַיּוֹשֵׁב בְּחֶשְׁבּוֹן מֹשֵׁל מֵעֲרוֹעֵר אֲשֶׁר עַל־שְׂפַת־נַחַל אַרְנוֹן וְתוֹךְ הַנַּחַל וַחֲצִי הַגִּלְעָד וְעַד יַבֹּק הַנַּחַל גְּבוּל בְּנֵי עַמּוֹן׃ וְהָעֲרָבָה עַד־יָם כִּנְרוֹת מִזְרָחָה וְעַד יָם הָעֲרָבָה יָם־הַמֶּלַח מִזְרָחָה

אֲרֵי מִן קֳדָם יְיָ הֲוַת לְתַקָּפָא יַת לִבְּהוֹן לְסַדָּרָא קְרָבָא עִם יִשְׂרָאֵל בְּדִיל לְגַמָּרוּתְהוֹן בְּדִיל דְּלָא לְמֶהֱוֵי לְהוֹן רַחֲמִין אֲרֵי בְּדִיל לְשֵׁיצָיוּתְהוֹן כְּמָא דְּפַקֵּיד יְיָ יַת מֹשֶׁה׃ וַאֲתָא יְהוֹשֻׁעַ בְּעִידָנָא הַהִיא וְשֵׁיצֵי יַת גִּיבָּרַיָּא מִן טוּרָא מִן חֶבְרוֹן מִן דְּבִיר מִן עֲנָב וּמִכֹּל טוּרָא דִיהוּדָה וּמִכֹּל טוּרָא דְיִשְׂרָאֵל עִם קִירְוֵיהוֹן גַּמְרִינוּן יְהוֹשֻׁעַ׃ לָא אִשְׁתְּאַר גִּבָּרַיָּא בְּאַרְעָא בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְחוֹד בְּעַזָּה בְּגַת וּבְאַשְׁדּוֹד אִשְׁתְּאָרוּ׃ וּנְסֵיב יְהוֹשֻׁעַ יַת כָּל אַרְעָא כְּכָל דִּי מַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה וִיהָבַהּ יְהוֹשֻׁעַ לְאַחְסָנָא לְיִשְׂרָאֵל בְּפַלְגּוּתֵיהוֹן לְשִׁבְטֵיהוֹן וְאַרְעָא שְׁדוֹכַת מִלְּמֶעְבַּד קְרָבָא׃

וְאִילֵין מַלְכֵי אַרְעָא דִּמְחוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וִירִיתוּ יַת אַרְעֲהוֹן בְּעִבְרָא דְיַרְדְּנָא מַדְנַח שִׁמְשָׁא מִנַּחֲלָא דְאַרְנוֹן עַד טוּרָא דְחֶרְמוֹן וְכָל מֵישְׁרָא מַדִּינְחָא׃ סִיחוֹן מַלְכָּא אֱמוֹרָאָה דְּיָתִיב בְּחֶשְׁבּוֹן שַׁלִּיט מֵעֲרוֹעֵר דְּעַל כֵּיף נַחֲלָא דְאַרְנוֹן וְגוֹ נַחֲלָא וּפַלְגּוּת אֲרַע גִּלְעָד וְעַד יוּבְקָא דְנַחֲלָא תְּחוּמָא דִבְנֵי עַמּוֹן׃ וּמֵישְׁרָא עַד יַם גִּינוֹסַר מַדִּינְחָא וְעַד יַמָּא דְמֵישְׁרָא יַמָּא דְמִלְחָא מַדִּינְחָא

ההיא ופי׳ וילך יהודה אל הכנעני היושב בחברון שנאמר בספר שפטים ... ספר אותו עם מה שכבר אחרי מות יהושע ... בני יהוד׳ בירושלם ... נלחמו כי ... בחשבון לא״ מלכי ... ובני ישראל: ... נקרא כן על ... שלקחו אותו ... הר ישראל · ... למעלה: רק ... בספר שפטים ... ואת גבולה ... היה זה אבל ... הכריתו הענקים ... אלה המקומות ... בעזה ובאשדוד ... שלכדם אחר ... שקטה ממלחמה ... עוד הכנענים ... עם ישראל כי ... לפניהם בכל ... עמדו באותה ... התעוררו לכבוש ... יהושע אמר ... ישראל לכבוש ... ואמר ליהושע ... והתחיל בבני ... יהודה ויוסף ... הקדם שאלו ... ראשי ישראל ... גבולי ארץ ... ויוסף שכבשו ... ביניהם וכיון ... השבטים הפנים וכבשו הגבולי׳ חשבו כי כל הארץ נכבשת כי המערב הים הגדול גבולו ו והמזרח הירדן וים כנרת לפיכ׳ נתעצלו לכבוש שבעה שבטים עד שבאו לשילה כי לא היו ח חוששין כיון שהיו הגבולי׳ בידם והכנענים הנשארים היו ביניהם וכל ישראל היו להם ערי׳ הרבה לשבת בארץ הנכבשת וכאשר באו לשילה אחר י״ד שנה משבאו לגלגל אמר להם יהושע שיכתבו הערים שבין יהודה ויוסף ויעשו מהם שבעה חלקים ואחר כך יטילו גורל ביניהן על פי הקלפי ועל פי יי׳ לשבעה השבטים: מלך

ולאף על פי שכבר נשאר הרבה מן הארץ לרשתה: ואולם התועלות המגיעים מזה הספור הם אלו:
התועלת הראשון במצות והוא מה שזכר מענין המזבח והר עיבל ומה שכלוה בזה ממה שכבתוו לעשות שם כמו שנזכר בפרשת כי תבא והנה התועלת בזו המצוה הוא להוסיף אזהרה לישראל בענין שמירת התורה ולזה נכתבה שם ובאה שם הברכה למול הר גריזים למי שיקימה והקללה למול הר עיבל למי שיסור ממנה כי בזה היישרה אל שתדבק בשלמות ההשגחה האלהית בישר׳ ויהיו מפני זה יותר ראוים לירושת הארץ: השני והוא במדות והוא שראוי לאדם להתישב בדברים שיעשה אותם שלא ימהר בעשייתם בזולת עצה ואף על פי שכבר יראה בתחלת המחשבה שהענין ההוא ראוי שיעשה הלא תראה מה שקרה לישראל עם יושבי גבעון מפני שמהרו לכרות להם ברית טרם ששאלו את פי יי׳ כי כבר הסיבה להם החרטה אחר זה כי זה ממה שהביאם לעבור באופן מה ממה שצוה בתורה שלא לחיות כל נשמה מהערים הקרובות אם לא מהערים הרחוקות אשר לא מערי הגוים האלה ר״ל מז׳ עממין: השלישי והוא במצות והוא כי השבועה אשר לפי הדין איכה שבועה כגון זאת לפי שהיתה שבועה בטעות עם שכבר היתה באופן מה לעבור על דברי התורה ראוי שתקויי׳ עם מי שאינו מאנשי אומתינו כדי שלא יהיה שם חלול השם ואולם הכבידו ענין עבודתם כמו שזכרנו לתת להם גמול מה על מרמתם: הרביעי והוא במדות והוא שראוי לאדון להשגיח על עבדיו ולהצילם מיד הקמי׳ עליהם הלא תראה איך התנהג יהושע עם אנשי גבעון ואף על פי שכבר רמו אותו לעזור להם כנגד ה׳ המלכים הקמים עליהם: החמישי הוא לפרסם ענין הנפלאות שעשה לנו השם לישראל בזאת המלחמה עד שכבר המית מהם באבני הברד יותר ממה שהרגו ישראל בחרב ומתוך הזמן הקצר שהגביל יהושע כשלמה נקמת גוי אויביו להורות כי יי׳ נלחם לישראל ולפרסם זה המופת והשארות זכרו בזה שיסיבו ה׳ המלכים תוך המערה ולשום אבנים גדולות על פי המערה להעיר כי לכחץ ענין המלחמה הזאת לא רצו להמתין שיוציאו המלכים האלה משם אבל שמו אז על פי המערה אבנים גדולות ובאחרו שם אנשים לשמרם בדרך שלא יאחרו ענין המלחמה הזאת וימהרו לרדוף אחר הנשארים קודם שיבאו אל עריהם בדרך שתשלם הנקמה תוך העת שהגביל יהושע: הששי והוא במדות שראוי לאדם בהיותו ביום טובה שישמח בו ר״ל שכאשר יראה היותו מצליח במה שעשה ראוי שימהר ויחיש מעשיו ולא ימתין לעשות מה שיוכל לעשות ביום אחד למחרת היום ההוא כי לא ידע מה ילד יום ולזה תמצא שספר איך עלה הענין ליהושע בהשתדלותו בזריזות בענין המלחמה עד שכבר זכר שבפעם אחת נכח יהושע מלכים רבים ואת ארצם והם עשרים מלכים שנזכרו בענין הלא״ קודם מלך חצור ואחר זה כשהתרשל בזה לא נכח בימים רבים כי אם י״א מלכים שתמצא ממלך חצור עד סוף זכר המלכים ההם ולו השתדל בזה יהושע בזריזות אולי היה מכלה כל הגוים האלה אשר הוא בסוף הענין לישראל לפת ולמוקש: תם ואלה מלכי הארץ עד סוף הספר · זכר תחלה מה שכבש ע״י משה מזאת המלחמה ואמר בזה תחלה אשר הכו בני ישראל והנה ראוי שייחס זה למשה עמהם כי על ידו נעשה ולזה זכר בסוף כי משה עבד יי׳ ובני ישראל עמו זה והנה לא הזכיר בזה תחילה שם משה להורות כי משה אע״פ שגדלה מעלתו מאד הנה היה נכוחו של המלכי׳ בזכות ישר׳ מצד ברית השם יתעלה ברית עם אבותיהם כמו שנזכר בתורה · ואחר

דֶּרֶךְ בֵּית הַיְשִׁמוֹת וּמִתֵּימָן תַּחַת אַשְׁדּוֹת הַפִּסְגָּה: וּגְבוּל עוֹג מֶלֶךְ הַבָּשָׁן מִיֶּתֶר הָרְפָאִים הַיּוֹשֵׁב בְּעַשְׁתָּרוֹת וּבְאֶדְרֶעִי: וּמֹשֵׁל בְּהַר חֶרְמוֹן וּבְסַלְכָה וּבְכָל הַבָּשָׁן עַד גְּבוּל הַגְּשׁוּרִי וְהַמַּעֲכָתִי וַחֲצִי הַגִּלְעָד גְּבוּל סִיחוֹן מֶלֶךְ חֶשְׁבּוֹן: מֹשֶׁה עֶבֶד יְהוָה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל הִכּוּם וַיִּתְּנָהּ מֹשֶׁה עֶבֶד יְהוָה יְרֻשָּׁה לָראוּבֵנִי וְלַגָּדִי וְלַחֲצִי שֵׁבֶט הַמְנַשֶּׁה:

וְאֵלֶּה מַלְכֵי הָאָרֶץ אֲשֶׁר הִכָּה יְהוֹשֻׁעַ וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן יָמָּה מִבַּעַל גָּד בְּבִקְעַת הַלְּבָנוֹן וְעַד הָהָר הֶחָלָק הָעֹלֶה שֵׂעִירָה וַיִּתְּנָהּ יְהוֹשֻׁעַ לְשִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל יְרֻשָּׁה כְּמַחְלְקֹתָם: בָּהָר וּבַשְּׁפֵלָה וּבָעֲרָבָה וּבָאֲשֵׁדוֹת וּבַמִּדְבָּר וּבַנֶּגֶב הַחִתִּי הָאֱמֹרִי וְהַכְּנַעֲנִי הַפְּרִזִּי הַחִוִּי וְהַיְבוּסִי:

מֶלֶךְ	יְרִיחוֹ	אֶחָד
מֶלֶךְ	הָעַי אֲשֶׁר מִצַּד בֵּית אֵל	אֶחָד:
מֶלֶךְ	יְרוּשָׁלַם	אֶחָד
מֶלֶךְ	חֶבְרוֹן	אֶחָד:
מֶלֶךְ	יַרְמוּת	אֶחָד
מֶלֶךְ	לָכִישׁ	אֶחָד:
מֶלֶךְ	עֶגְלוֹן	אֶחָד
מֶלֶךְ	גֶּזֶר	אֶחָד:
מֶלֶךְ	דְּבִר	אֶחָד
מֶלֶךְ	גֶּדֶר	אֶחָד:
מֶלֶךְ	חָרְמָה	אֶחָד
מֶלֶךְ	עֲרָד	אֶחָד:
מֶלֶךְ	לִבְנָה	אֶחָד
מֶלֶךְ	עֲדֻלָּם	אֶחָד:
מֶלֶךְ	מַקֵּדָה	אֶחָד
מֶלֶךְ	בֵּית אֵל	אֶחָד:
מֶלֶךְ	תַּפּוּחַ	אֶחָד
מֶלֶךְ	חֵפֶר	אֶחָד:
מֶלֶךְ	אֲפֵק	אֶחָד
מֶלֶךְ	לַשָּׁרוֹן	אֶחָד:
מֶלֶךְ	מָדוֹן	אֶחָד
מֶלֶךְ	חָצוֹר	אֶחָד:
מֶלֶךְ	שִׁמְרוֹן מְראוֹן	אֶחָד
מֶלֶךְ	אַכְשָׁף	אֶחָד:
מֶלֶךְ	תַּעְנַךְ	אֶחָד
מֶלֶךְ	מְגִדּוֹ	אֶחָד:
מֶלֶךְ	קֶדֶשׁ	אֶחָד
מֶלֶךְ	יָקְנְעָם לַכַּרְמֶל	אֶחָד:
מֶלֶךְ	דּוֹר לְנָפַת דּוֹר	אֶחָד
מֶלֶךְ	גּוֹיִם לְגִלְגָּל	אֶחָד:
מֶלֶךְ	תִּרְצָה	אֶחָד

כָּל מְלָכִים שְׁלֹשִׁים וְאֶחָד:

אוֹרַח בֵּית יְשִׁימוֹת וּמִדָּרוֹמָא תְּחוֹת מַשְׁפַּךְ מְרָמָתָא: וּתְחוּם עוֹג מַלְכָּא דְמַתְנַן מִשְּׁאָר גִּבָּרַיָּא דְיָתֵיב בְּעַשְׁתָּרוֹת וּבְאֶדְרֶעִי: וְשַׁלִּיט בְּטוּרָא דְחֶרְמוֹן וּבְסַלְכָה וּבְכָל מַתְנַן עַד תְּחוּם גְּשׁוּרָאָה וְאַפִּקִירוֹס וּפַלְגוּת אֲרַע דְגִלְעָד תְּחוּם סִיחוֹן מַלְכָּא דְחֶשְׁבּוֹן: מֹשֶׁה עַבְדָּא דַיְיָ וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל מְחוֹנוּן וִיהָבַהּ מֹשֶׁה עַבְדָּא דַיְיָ יְרוּתָא לְשִׁבְטָא דִרְאוּבֵן וּלְשִׁבְטָא דְגָד וּלְפַלְגוּת שִׁבְטָא דִמְנַשֶּׁה:

וְאִלֵּין מַלְכֵי אַרְעָא דִּי מְחָא יְהוֹשֻׁעַ וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּעִבְרָא דְיַרְדְּנָא מַעַרְבָא מְמֵישַׁר גָּד בְּבִקְעַת לִבְנַן וְעַד טוּרָא פְלִיגָא דְסָלִיק לְשֵׂעִיר וִיהָבַהּ יְהוֹשֻׁעַ לְשִׁבְטַיָּא יִשְׂרָאֵל יְרוּתָא בְּפַלְגוּתְהוֹן: בְּטוּרָא וּבַשְׁפֵלְתָּא וּבְמֵישְׁרָא וּבְמַשְׁפַּךְ מְרָמָתָא וּבְמַדְבְּרָא וּבְדָרוֹמָא חִתָּאֵי וֶאֱמוֹרָאֵי וּכְנַעֲנָאֵי וּפְרִיזָאֵי וְחִוָּאֵי וִיבוּסָאֵי:

מַלְכָּא	דִירִיחוֹ חַד
מַלְכָּא	דְעַי דִּבְסְטַר בֵּיתְאֵל חַד:
מַלְכָּא	דִירוּשְׁלֵם חַד
מַלְכָּא	דְחֶבְרוֹן חַד:
מַלְכָּא	דְיַרְמוּת חַד
מַלְכָּא	דְלָכִישׁ חַד:
מַלְכָּא	דְעֶגְלוֹן חַד
מַלְכָּא	דְגֶזֶר חַד:
מַלְכָּא	דִדְבִיר חַד
מַלְכָּא	דְגֶדֶר חַד:
מַלְכָּא	דְחָרְמָה חַד
מַלְכָּא	דַעֲרָד חַד:
מַלְכָּא	דְלִבְנָא חַד
מַלְכָּא	דַעֲדֻלָּם חַד:
מַלְכָּא	דְמַקֵּדָה חַד
מַלְכָּא	דְבֵיתְאֵל חַד:
מַלְכָּא	דְתַפּוּחַ חַד
מַלְכָּא	דְחֵפֶר חַד:
מַלְכָּא	דַאֲפֵק חַד
מַלְכָּא	דְלַשָּׁרוֹן חַד:
מַלְכָּא	דְמָדוֹן חַד
מַלְכָּא	דְחָצוֹר חַד:
מַלְכָּא	דְשִׁמְרוֹן מְראוֹן חַד
מַלְכָּא	דְאַכְשָׁף חַד:
מַלְכָּא	דְתַעְנַךְ חַד
מַלְכָּא	דִמְגִדּוֹ חַד:
מַלְכָּא	דְקֶדֶשׁ חַד
מַלְכָּא	דְיָקְנְעָם לְכַרְמְלָא חַד:
מַלְכָּא	דְדוֹר לְפִילְכֵי דוֹר חַד
מַלְכָּא	דְעַמְמִין לְגִלְגָּלָא חַד:
מַלְכָּא	דְתִרְצָה חַד

כָּל מַלְכַיָּא תְּלָתִין וְחַד:

רד״ק

מלך יריחו אחד · כל אלה שלשים ואחד מלכים שזוכר לא היה מלך על עיר אחת לבדה אלא כל עיר ועיר שזוכר היתה ראש ממלכתו והיה מושל על עירות וכפרים אחרים:

גלילות

מסרה

שעירה ג׳ בקריאה וסי׳ וישב ביום ההוא עשו· יעבר נא אדני לפני עבדו· ועד ההר החלק העולה שעירה· ונמסר גם בסדר וישלח: ובמדבר ג׳ בקריאה וס׳ ובמדבר אשר ראית אשר· אשר עשיתי במצרים ובמדבר· בהר ובשפלה ובערבה: החוי והיבוסי ו׳ דסמיכי וסימ׳ ושלחתי לפניך מלאך וגרשתי· כי החרם תחרימם החתי· ויהי כשמע כל מלכי האמרי· בהר ובשפלה דיהושע· ותעברו את הירדן דסוף יהושע· כל העם הנותר דמלכים · ושארא והחוי והיבוסי· ונמס׳ גם בסדר כי תשא:

רלב״ג

רש״י

ועד גבול ד׳ בקריא׳ וסי׳ מן השיחור אשר על פני מצרים· ושלמה היה מושל· ויהי מושל בכל הממלכות· ממגדל סונה ועד גבול כוש: והארץ ח׳ ראשי פסו׳ בקריאה וסי׳ נמסר בסדר בראשית: הפלה ו׳ חס׳ בליש׳ וסי׳ נמסר בסדר נשא: אשי ט׳ כתיב יוד וסי׳ נמסר בסדר צו: וכל ערי י״א פסו׳ ריש ומצ׳ וכל וכל וסי׳ נמסר בסד׳ צו:

וִיהוֹשֻׁעַ זָקֵן בָּא בַּיָּמִים וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלָיו אַתָּה זָקַנְתָּה בָּאתָ בַיָּמִים וְהָאָרֶץ נִשְׁאֲרָה הַרְבֵּה מְאֹד לְרִשְׁתָּהּ: זֹאת הָאָרֶץ הַנִּשְׁאָרֶת כָּל גְּלִילוֹת הַפְּלִשְׁתִּים וְכָל הַגְּשׁוּרִי: מִן הַשִּׁיחוֹר אֲשֶׁר עַל פְּנֵי מִצְרַיִם וְעַד גְּבוּל עֶקְרוֹן צָפוֹנָה לַכְּנַעֲנִי תֵּחָשֵׁב חֲמֵשֶׁת סַרְנֵי פְלִשְׁתִּים הָעַזָּתִי וְהָאַשְׁדּוֹדִי הָאֶשְׁקְלוֹנִי הַגִּתִּי וְהָעֶקְרוֹנִי וְהָעַוִּים: מִתֵּימָן כָּל אֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי וּמְעָרָה אֲשֶׁר לַצִּידֹנִים עַד אֲפֵקָה עַד גְּבוּל הָאֱמֹרִי: וְהָאָרֶץ הַגִּבְלִי וְכָל הַלְּבָנוֹן מִזְרַח הַשֶּׁמֶשׁ מִבַּעַל גָּד תַּחַת הַר חֶרְמוֹן עַד לְבוֹא חֲמָת: כָּל יֹשְׁבֵי הָהָר מִן הַלְּבָנוֹן עַד מִשְׂרְפֹת מַיִם כָּל צִידֹנִים אָנֹכִי אוֹרִישֵׁם מִפְּנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל רַק הַפִּלֶהָ לְיִשְׂרָאֵל בְּנַחֲלָה כַּאֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ: וְעַתָּה חַלֵּק אֶת הָאָרֶץ הַזֹּאת בְּנַחֲלָה לְתִשְׁעַת הַשְּׁבָטִים וַחֲצִי הַשֵּׁבֶט הַמְנַשֶּׁה: עִמּוֹ הָראוּבֵנִי וְהַגָּדִי לָקְחוּ נַחֲלָתָם אֲשֶׁר נָתַן לָהֶם מֹשֶׁה בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן מִזְרָחָה כַּאֲשֶׁר נָתַן לָהֶם מֹשֶׁה עֶבֶד יְהוָה: מֵעֲרוֹעֵר אֲשֶׁר עַל שְׂפַת נַחַל אַרְנוֹן וְהָעִיר אֲשֶׁר בְּתוֹךְ הַנַּחַל וְכָל הַמִּישֹׁר מֵידְבָא עַד דִּיבוֹן: וְכֹל עָרֵי סִיחוֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר מָלַךְ בְּחֶשְׁבּוֹן עַד גְּבוּל בְּנֵי עַמּוֹן: וְהַגִּלְעָד וּגְבוּל הַגְּשׁוּרִי וְהַמַּעֲכָתִי וְכֹל הַר חֶרְמוֹן וְכָל הַבָּשָׁן עַד סַלְכָה: כָּל מַמְלְכוּת עוֹג בַּבָּשָׁן אֲשֶׁר מָלַךְ בְּעַשְׁתָּרוֹת וּבְאֶדְרֶעִי הוּא נִשְׁאַר מִיֶּתֶר הָרְפָאִים וַיַּכֵּם מֹשֶׁה וַיֹּרִשֵׁם: וְלֹא הוֹרִישׁוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַגְּשׁוּרִי וְאֶת הַמַּעֲכָתִי וַיֵּשֶׁב גְּשׁוּר וּמַעֲכָת בְּקֶרֶב יִשְׂרָאֵל עַד הַיּוֹם הַזֶּה: רַק לְשֵׁבֶט הַלֵּוִי לֹא נָתַן נַחֲלָה אִשֵּׁי יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הוּא נַחֲלָתוֹ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר לוֹ: וַיִּתֵּן מֹשֶׁה לְמַטֵּה בְנֵי רְאוּבֵן לְמִשְׁפְּחוֹתָם:

וִיהוֹשֻׁעַ סִיב עַל בְּיוֹמִין וַאֲמַר יְיָ לֵיהּ אַתְּ סַבְתָּא עַלְתָּא בְּיוֹמִין וְאַרְעָא אִשְׁתְּאָרַת סַגִּיאָה לַחֲדָא לְמֵירְתַהּ: דָּא אַרְעָא דְאִשְׁתְּאָרַת כָּל תְּחוּמֵי פְלִשְׁתָּאֵי וְכָל גְּשׁוּרָאֵי: מִן שִׁיחוֹר דִּי עַל אַפֵּי מִצְרַיִם וְעַד תְּחוּם עֶקְרוֹן צִיפּוּנָא עַל אַרְעָא כְנַעֲנָא תִּתְמְנֵי חַמְשָׁא טוּרְנֵי פְלִשְׁתָּאֵי עַזָּתָאֵי וְאַשְׁדּוֹדָאֵי אַשְׁקְלוֹנָאֵי גִּיתָּאֵי וְעֶקְרוֹנָאֵי וְעַוָּאֵי: מִדָּרוֹמָא כָּל אַרְעָא כְנַעֲנָאֵי וּמְעַרְתָּא דִּי לְצִידוֹנָאֵי עַד אֲפֵק עַד תְּחוּם אֱמוֹרָאָה: וְאַרְעָא גִּיבְלַי וְכָל לִבְנַן מַדְנַח שִׁמְשָׁא מִמֵּישַׁר גָּד שִׁיפּוֹלֵי טוּרָא דְחֶרְמוֹן עַד מַעֲלָנָא דַחֲמָת: כָּל יָתְבֵי טוּרָא מִן לִבְנַן עַד חַרְצֵי מַיָּא כָּל צִידוֹנָאֵי בְּמֵימְרִי אֲתָרֵיכִינוּן מִן קֳדָם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְחוֹד פְּלִיגְהָא לְיִשְׂרָאֵל בְּאַחְסָנָא כְּמָא דְפַקֵּידְתָּךְ: וּכְעַן פְּלֵיג יָת אַרְעָא הָדָא בְּאַחְסָנָא לְתִשְׁעָא שִׁבְטִין וּפַלְגוּת שִׁבְטָא דִמְנַשֶּׁה: עִימֵּיהּ שִׁבְטָא רְאוּבֵן וְשִׁבְטָא גָד קַבִּילוּ אַחְסַנְתְּהוֹן דִּיהַב לְהוֹן מֹשֶׁה בְּעִיבְרָא דְיַרְדְּנָא מַדִּינְחָא כְּמָא דִיהַב לְהוֹן מֹשֶׁה עַבְדָּא דַיְיָ: מֵעֲרוֹעֵר דְּעַל כֵּיף נַחֲלָא דְאַרְנוֹן וְקַרְתָּא דִּי בְגוֹ נַחֲלָא וְכָל מֵישַׁר מֵידְבָא עַד דִּיבוֹן: וְכָל קִירְוֵי סִיחוֹן מַלְכָּא דֶאֱמוֹרָאָה דִּי מְלַךְ בְּחֶשְׁבּוֹן עַד תְּחוּם בְּנֵי עַמּוֹן: וְאַרְעָא גִלְעָד וּתְחוּם גְּשׁוּרָאָה וְאַפִּיקִירוֹס וְכָל טוּרָא דְחֶרְמוֹן וְכָל מַתְנַן עַד סַלְכָה: כָּל מַלְכוּת עוֹג בְּמַתְנָן דִּי מְלַךְ בְּעַשְׁתָּרוֹת וּבְאֶדְרֶעִי וְהוּא אִשְׁתְּאַר מִשְּׁאָר גִּיבָּרַיָּא וּמְחָנוּן מֹשֶׁה וְתָרִיכִינוּן: וְלָא תָרִיכוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יָת גְּשׁוּרָאָה וְיָת אַפִּקִירוֹס וִיתֵיב גְּשׁוּרָאָה וְאַפִּיקִירוֹס בְּגוֹ יִשְׂרָאֵל עַד יוֹמָא הָדֵין: לְחוֹד שִׁבְטָא דְלֵוִי לָא יְהַב אַחְסָנָא קוּרְבָּנַיָּא דַיְיָ אֱלָהָא דְיִשְׂרָאֵל אִינּוּן אַחְסַנְתֵּיהּ כְּמָא דְמַלֵּיל לֵיהּ: וִיהַב מֹשֶׁה לְשִׁבְטָא בְנֵי רְאוּבֵן לְזַרְעֲיָתְהוֹן:

רד״ק

גלילות. כמו גבול הו כמו מחוז וכן גליל הגוים: מן השיחור· הוא נילוס נחל מצרים והוא לא למקצוע דרומית מערבית של ארץ ישראל שלא כבש יהושע כל מצר הדרומית אלא ממדבר צין היא הר החלק העולה שעירה עד הנילוס הוא תחום עזה האמור למעלה מקדש ברנע עד עזה: חמשת סרני פלשתים· הוא גמר המצר עד הים הגדול שבמערב וסרנים ענינם שרים: חמשת סרני· והעוים שזוכר בסוף הפסוק אינו ממנינם ובדברי רבותינו ז״ל ששה סרנים הוא מונה ומתחלה קראם חמשה אמ׳ רבי יוחנן אידוכריקי שלהם חמשה פי׳ אידוכריקי החשובים שבהם היו חמשה והעוים אינו מן הסרני׳ החשובים ועוד בדבריה׳ עוים מתימן באו וסמכו ענינו לפסוק הבא אחריו מתימן ולפי פשט הפסו׳ מתימן פי׳ מדרום כלומר מצד דרום כשארה כל ארץ הכנעני: והארץ הגבלי· חסר הכסמך ומשפטו הארץ ארץ הגבלי וכן הארון הברית: עמו הראובני והגדי· עם חצי שבט מנשה האחר ואמר עמו ואף על פי שלא זכרו לפי שזכר החצי האחר אמר עמו כאילו זכרו:

בהר

רלב״ג

ויהי להם הגבול מערוער אשר על-
שפת נחל ארנון והעיר אשר בתוך-
הנחל וכל-המישר על-מידבא:
חשבון וכל-עריה אשר במישור
דיבון ובמות בעל ובית בעל מעון:
ויהצה וקדמת ומפעת: וקריתים
ושבמה וצרת השחר בהר העמק:
ובית פעור ואשדות הפסגה ובית
הישמות: וכל ערי המישר וכל-
ממלכות סיחון מלך האמרי אשר
מלך בחשבון אשר הכה משה אתו
ואת-נשיאי מדין את-אוי ואת-רקם
ואת-צור ואת-חור ואת-רבע נסיכי
סיחון ישבי הארץ: ואת-בלעם
בן-בעור הקוסם הרגו בני-ישראל
בחרב אל-חלליהם: ויהי גבול
בני ראובן הירדן וגבול זאת נחלת
בני-ראובן למשפחותם הערים
וחצריהן: ויתן משה
למטה גד לבני-גד למשפחותם:
ויהי להם הגבול יעזר וכל-ערי
הגלעד וחצי ארץ בני עמון עד-
ערוער אשר על-פני רבה:
ומחשבון עד-רמת המצפה ובטנים
וממחנים עד-גבול לדבר: ובעמק
בית הרם ובית נמרה וסכות וצפון
יתר ממלכות סיחון מלך חשבון
הירדן וגבל עד-קצה ים-כנרת עבר
הירדן מזרחה: זאת נחלת בני-גד
למשפחתם הערים וחצריהם:
ויתן משה לחצי
שבט מנשה ויהי לחצי מטה בני-
מנשה למשפחותם: ויהי גבולם
ממחנים כל-הבשן כל-ממלכות
עוג מלך-הבשן וכל-חות יאיר אשר
בבשן ששים עיר: וחצי הגלעד
ועשתרות ואדרעי ערי ממלכות עוג
בבשן לבני מכיר בן-מנשה לחצי
בני-מכיר למשפחותם: אלה
אשר-נחל משה בערבות מואב
מעבר לירדן יריחו מזרחה:
ולשבט הלוי לא-נתן משה נחלה
יהוה אלהי ישראל הוא נחלתם
כאשר דבר להם:

יד
ואלה אשר-נחלו בני-ישראל
בארץ כנען אשר נחלו אותם אלעזר
הכהן ויהושע בן-נון וראשי אבות
המטות לבני ישראל: בגורל
נחלתם כאשר צוה יהוה ביד-משה
לתשעת המטות וחצי המטה:
כי-נתן משה נחלת שני המטות
וחצי המטה מעבר לירדן וללוים
לא-נתן נחלה בתוכם: כי-היו
בני-יוסף שני מטות מנשה ואפרים
ולא-נתנו חלק ללוים בארץ כי אם-
ערים לשבת ומגרשיהם למקניהם
ולקנינם: כאשר צוה יהוה את-
משה כן עשו בני ישראל ויחלקו
את-הארץ: ויגשו
בני-יהודה אל-יהושע בגלגל ויאמר
אליו כלב בן-יפנה הקנזי אתה
ידעת את-הדבר אשר-דבר יהוה
אל-משה איש-האלהים על אדותי
ועל אדותיך בקדש ברנע:
בן-ארבעים שנה אנכי בשלח משה
עבד-יהוה אתי מקדש ברנע לרגל
את-הארץ ואשב אתו דבר כאשר
עם-לבבי: ואחי אשר עלו עמי
המסיו את-לב העם ואנכי מלאתי
אחרי יהוה אלהי: וישבע משה
ביום ההוא לאמר אם-לא הארץ
אשר דרכה רגלך בה לך תהיה
לנחלה ולבניך עד-עולם כי מלאת
אחרי יהוה אלהי: ועתה הנה החיה
יהוה אותי כאשר דבר זה ארבעים
וחמש שנה מאז דבר יהוה את-הדבר
הזה אל-משה אשר-הלך ישראל
במדבר ועתה הנה אנכי היום בן-
חמש ושמונים שנה:

עודני היום חזק כאשר ביום שלח אותי משה ככחי אז וככחי עתה למלחמה ולצאת ולבוא: ועתה תנה לי את ההר הזה אשר דבר יהוה ביום ההוא כי אתה שמעת ביום ההוא כי ענקים שם וערים גדלות בצרות אולי יהוה אותי והורשתים כאשר דבר יהוה:
ויברכהו יהושע ויתן את חברון לכלב בן יפנה לנחלה: על כן היתה חברון לכלב בן יפנה הקנזי לנחלה עד היום הזה יען אשר מלא אחרי יהוה אלהי ישראל: ושם חברון לפנים קרית ארבע האדם הגדול בענקים הוא והארץ שקטה ממלחמה:
טו ויהי הגורל למטה בני יהודה למשפחתם אל גבול אדום מדבר צן נגבה מקצה תימן: ויהי להם גבול נגב מקצה ים המלח מן הלשן הפנה נגבה: ויצא אל מנגב למעלה עקרבים ועבר צנה ועלה מנגב לקדש ברנע ועבר חצרון ועלה אדרה ונסב הקרקעה: ועבר עצמונה ויצא נחל מצרים והיה תצאות הגבול ימה זה יהיה לכם גבול נגב: וגבול קדמה ים המלח עד קצה הירדן וגבול לפאת צפונה מלשון הים מקצה הירדן: ועלה הגבול בית חגלה ועבר מצפון לבית הערבה ועלה הגבול אבן בהן בן ראובן: ועלה הגבול דברה מעמק עכור וצפונה פנה אל הגלגל אשר נכח למעלה אדמים אשר מנגב לנחל ועבר הגבול אל מי עין שמש והיו תצאתיו

עד כען אנא יומא דין תקיף כד ביומא דשלח יתי משה כחילי כבכין וכין חילי דכען לאגחא קרבא ולמיפק ולמיעל: וכען הב לי ית טורא הדין דמליל יי ביומא ההוא ארי את שמעתא ביומא ההוא ארי גברין תמן וקירוין רברבן כריכן מאים יהא מימרא דיי בסעדי ואירתינון כמא די מליל יי: וברכיה יהושע ויהב ית חברון לכלב בר יפנה לאחסנא: על כן הות חברון לכלב בר יפנה קניזאה לאחסנא עד יומא הדין חלף דאשלים בתר דחלתא דיי אלהא דישראל: ושום חברון מלקדמין קרית ארבע אינש רב בגיבריא הוא וארעא שדוכת מלמעבד קרבא:
והוה עדבא לשיבטא דבני יהודה לזרעיתהון על תחום אדום מדברא דצן דרומא מסיפי דרומא: והוה להון תחום דרומא מסיפי ימא דמלחא מן כיפא דמתפני לדרומא: ונפיק למדרומא למסקנא דעקרבין ועבר לצן וסליק מדרומא לרקם גיאה ועבר לחצרון וסליק לאדר ומסתחר לקרקעה: ועבר לעצמון ונפק לנחלא דמצרים ויהון מפקנוהי דתחומא למערבא דין יהא לכון תחום דרומא: ותחום קידומא ימא דמלחא עד סיפי ירדנא ותחומא לרוח ציפונא מכיף ימא מסיפי ירדנא: וסליק תחומא לבית חגלה ועבר מציפונא לבית מישר וסליק תחומא לאבן בוהן בר ראובן: וסליק תחומא לדביר ממישר עכור וציפונא מתפני לגלגלא דלקביל מסקנא דאדומים דמדרום לנחלא ועבר תחומא למי עין שמש ויהון מפקנוהי

אל עין רגל: ועלה הגבול גי בן הנם אל כתף היבוסי מנגב היא ירושלם ועלה הגבול אל ראש ההר אשר על פני גי הנם ימה אשר בקצה עמק רפאים צפונה: ותאר הגבול מראש ההר אל מעין מי נפתוח ויצא אל ערי הר עפרון ותאר הגבול בעלה היא קרית יערים: ונסב הגבול מבעלה ימה אל הר שעיר ועבר אל כתף הר יערים מצפונה היא כסלון וירד בית שמש ועבר תמנה: ויצא הגבול אל כתף עקרון צפונה ותאר הגבול שכרונה ועבר הר הבעלה ויצא יבנאל והיו תצאות הגבול ימה: וגבול ים הימה הגדול וגבול זה גבול בני יהודה סביב למשפחתם: ולכלב בן יפנה נתן חלק בתוך בני יהודה אל פי יהוה ליהושע את קרית ארבע אבי הענק היא חברון: וירש משם כלב את שלושה בני הענק את ששי ואת אחימן ואת תלמי ילידי הענק: ויעל משם אל ישבי דבר ושם דבר לפנים קרית ספר: ויאמר כלב אשר יכה את קרית ספר ולכדה ונתתי לו את עכסה בתי לאשה: וילכדה עתניאל בן קנז אחי כלב ויתן לו את עכסה בתו לאשה: ויהי בבואה ותסיתהו לשאול מאת אביה שדה ותצנח מעל החמור ויאמר לה כלב מה לך: ותאמר תנה לי ברכה כי ארץ הנגב נתתני ונתתה לי גלת מים ויתן לה את גלת עליות ואת גלת תחתיות:

לעין קצרא: וסליק תחומא לחילת בר הנם דלעיבר יבוס מדרומא היא ירושלם וסליק תחומא לריש טורא דעל אפי חילת הנום מערבא דבסיפי מישר גיבריא ציפונא: ויסחר תחומא מריש טורא למבוע מי נפתוח ונפיק לקירוי טורא דעפרון ויסחר תחומא לבעלה היא קרית יערים: ומסתחר תחומא מבעלה לימא לטורא דשעיר ועבר לעיבר טור יערים מציפונא היא כסלון ונחית לבית שמש ועבר לתמנא:
ונפיק תחומא לעיבר עקרון לציפונא ויסחר תחומא לשכרון ועבר לטור בעלה ונפיק ליבנאל והוון מפקנוהי דתחומא לימא: ותחום מערבא ימא רבא ותחומא דין תחום בני יהודה סחור סחור לזרעיתהון: ולכלב בר יפנה יהב חולקא בגו בני יהודה על מימרא דיי ליהושע ית קרית ארבע אבוהון דגבריא היא חברון: ותריך מתמן כלב ית תלתא בני גבריא ית ששי וית אחימן וית תלמי בני גבריא: וסליק מתמן לות יתבי דביר ושום דביר מלקדמין קרית ארכי: ואמר כלב דמחי ית קרית ארכי ויכבשינה ואתן ליה ית עכסה ברתי לאיתו: וכבשה עתניאל בר קנז אחוהי דכלב ויהב ליה ית עכסה ברתיה לאיתו: והוה במיעלה ואמלכתיה למשאל מן אבוהא אחסנתא ואתרכינת מעל חמרא ואמר לה כלב מה ליך: ואמרת הב לי אחסנתא ארי לארע דרומא יהבתני ותיתן לי אתר בית שקיא דמיא ויהב לה ית בית שקיא עילאה וית בית שקיא תחתאה:

וחברו דשפטים· ותקח יעל אשת חבר את יתד האהל: ·גלת ז' חס' בקריאה וסימ' והאמר לו תנה לי ברכה כי ארץ הנגב נתתי ג' בפסוק· וחברו והאמר לו תנה לי ברכה דשפטים ג' בו· עמדים שנים דמלכים קדמ' דפסוק חס' ו"ו: תחתיות ז' בקריאה וסימ' ותאמר תנה לי ברכה כי ארץ הנגב נתתני דיהושע· בבור תחתיות· והורדתיך את יורדי בור· רנו שמים כי עשה יי·

זאת נחלת מטה בני יהודה למשפחתם׃ ויהיו הערים מקצה למטה בני יהודה אל גבול אדום בנגבה קבצאל ועדר ויגור׃ וקינה ודימונה ועדעדה׃ וקדש וחצור ויתנן׃ זיף וטלם ובעלות׃ וחצור חדתה וקריות חצרון היא חצור׃ אמם ושמע ומולדה׃ וחצר גדה וחשמון ובית פלט׃ וחצר שועל ובאר שבע ובזיותיה׃ בעלה ועיים ועצם׃ ואלתולד וכסיל וחרמה׃ וצקלג ומדמנה וסנסנה׃ ולבאות ושלחים ועין ורמון כל ערים עשרים ותשע וחצריהן׃ בשפלה אשתאול וצרעה ואשנה׃ וזנוח ועין גנים תפוח והעינם׃ ירמות ועדלם שוכה ועזקה׃ ושערים ועדיתים והגדרה וגדרתים ערים ארבע עשרה וחצריהן׃ צנן וחדשה ומגדל גד׃ ודלען והמצפה ויקתאל׃ לכיש ובצקת ועגלון׃ וכבון ולחמס וכתליש׃ וגדרות בית דגון ונעמה ומקדה ערים שש עשרה וחצריהן׃ לבנה ועתר ועשן׃ ויפתח ואשנה ונציב׃ וקעילה ואכזיב ומראשה ערים תשע וחצריהן׃ עקרון ובנתיה וחצריה׃ מעקרון וימה כל אשר על יד אשדוד וחצריהן׃ אשדוד בנותיה וחצריה עזה בנותיה וחצריה עד נחל מצרים והים הגבול וגבול׃ ובהר שמיר ויתיר ושוכה׃ ודנה וקרית סנה היא דבר׃ וענב ואשתמה וענים׃ וגשן וחלן וגלה ערים אחת עשרה וחצריהן׃ ארב ורומה ואשען׃ וינום ובית תפוח ואפקה׃ וחמטה וקרית ארבע היא חברון וציער ערים תשע וחצריהן׃ מעון כרמל וזיף ויוטה׃ ויזרעאל ויקדעם וזנוח׃

הקין גבעה ותמנה ערים עשר וחצריהן׃ חלחול בית צור וגדור׃ ומערת ובית ענות ואלתקן ערים שש וחצריהן׃ קרית בעל היא קרית יערים והרבה ערים שתים וחצריהן׃ במדבר בית הערבה מדין וסככה׃ והנבשן ועיר המלח ועין גדי ערים שש וחצריהן׃ ואת היבוסי יושבי ירושלם לא יוכלו בני יהודה להורישם וישב היבוסי את בני יהודה בירושלם עד היום הזה׃

יו ויצא הגורל לבני יוסף מירדן יריחו למי יריחו מזרחה המדבר עלה מיריחו בהר בית אל׃ ויצא מבית אל לוזה ועבר אל גבול הארכי עטרות׃ וירד ימה אל גבול היפלטי עד גבול בית חרון תחתון ועד גזר והיו תצאתו ימה׃ וינחלו בני יוסף מנשה ואפרים׃ ויהי גבול בני אפרים למשפחתם ויהי גבול נחלתם מזרחה עטרות אדר עד בית חרון עליון׃ ויצא הגבול הימה המכמתת מצפון ונסב הגבול מזרחה תאנת שלה ועבר אותו ממזרח ינוחה׃ וירד מינוחה עטרות ונערתה ופגע ביריחו ויצא הירדן׃ מתפוח ילך הגבול ימה נחל קנה והיו תצאתיו הימה זאת נחלת מטה בני אפרים למשפחתם׃ והערים המבדלות לבני אפרים בתוך נחלת בני מנשה כל הערים וחצריהן׃ ולא הורישו את הכנעני היושב בגזר וישב הכנעני בקרב אפרים עד היום הזה ויהי למס עבד׃

ויהי הגורל למטה מנשה כי הוא בכור יוסף למכיר בכור מנשה אבי הגלעד כי הוא היה איש

מִלְחָמָה וַיְהִי־לוֹ הַגִּלְעָד וְהַבָּשָׁן׃ וַיְהִי לִבְנֵי מְנַשֶּׁה הַנּוֹתָרִים לְמִשְׁפְּחֹתָם לִבְנֵי אֲבִיעֶזֶר וְלִבְנֵי־חֵלֶק וְלִבְנֵי אַשְׂרִיאֵל וְלִבְנֵי־שֶׁכֶם וְלִבְנֵי־חֵפֶר וְלִבְנֵי שְׁמִידָע אֵלֶּה בְּנֵי מְנַשֶּׁה בֶּן־יוֹסֵף הַזְּכָרִים לְמִשְׁפְּחֹתָם׃ וְלִצְלָפְחָד בֶּן־חֵפֶר בֶּן־גִּלְעָד בֶּן־מָכִיר בֶּן־מְנַשֶּׁה לֹא־הָיוּ לוֹ בָּנִים כִּי אִם־בָּנוֹת וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֹתָיו מַחְלָה וְנֹעָה חָגְלָה מִלְכָּה וְתִרְצָה׃ וַתִּקְרַבְנָה לִפְנֵי אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְלִפְנֵי יְהוֹשֻׁעַ בִּן־נוּן וְלִפְנֵי הַנְּשִׂיאִים לֵאמֹר יְהוָה צִוָּה אֶת־מֹשֶׁה לָתֶת־לָנוּ נַחֲלָה בְּתוֹךְ אַחֵינוּ וַיִּתֵּן לָהֶם אֶל־פִּי יְהוָה נַחֲלָה בְּתוֹךְ אֲחֵי אֲבִיהֶן׃ וַיִּפְּלוּ חַבְלֵי־מְנַשֶּׁה עֲשָׂרָה לְבַד מֵאֶרֶץ הַגִּלְעָד וְהַבָּשָׁן אֲשֶׁר מֵעֵבֶר לַיַּרְדֵּן׃ כִּי בְּנוֹת מְנַשֶּׁה נָחֲלוּ נַחֲלָה בְּתוֹךְ בָּנָיו וְאֶרֶץ הַגִּלְעָד הָיְתָה לִבְנֵי־מְנַשֶּׁה הַנּוֹתָרִים׃ וַיְהִי גְבוּל־מְנַשֶּׁה מֵאָשֵׁר הַמִּכְמְתָת אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי שְׁכֶם וְהָלַךְ הַגְּבוּל אֶל־הַיָּמִין אֶל־יֹשְׁבֵי עֵין תַּפּוּחַ׃ לִמְנַשֶּׁה הָיְתָה אֶרֶץ תַּפּוּחַ וְתַפּוּחַ אֶל־גְּבוּל מְנַשֶּׁה לִבְנֵי אֶפְרָיִם׃ וְיָרַד הַגְּבוּל נַחַל קָנָה נֶגְבָּה לַנַּחַל עָרִים הָאֵלֶּה לְאֶפְרַיִם בְּתוֹךְ עָרֵי מְנַשֶּׁה וּגְבוּל מְנַשֶּׁה מִצְּפוֹן לַנַּחַל וַיְהִי תֹצְאֹתָיו הַיָּמָּה׃ נֶגְבָּה לְאֶפְרַיִם וְצָפוֹנָה לִמְנַשֶּׁה וַיְהִי הַיָּם גְּבוּלוֹ וּבְאָשֵׁר יִפְגְּעוּן מִצָּפוֹן וּבְיִשָּׂשכָר מִמִּזְרָח׃ וַיְהִי לִמְנַשֶּׁה בְּיִשָּׂשכָר וּבְאָשֵׁר בֵּית־שְׁאָן וּבְנוֹתֶיהָ וְיִבְלְעָם וּבְנוֹתֶיהָ וְאֶת־יֹשְׁבֵי דֹאר וּבְנוֹתֶיהָ וְיֹשְׁבֵי עֵין־דֹּר וּבְנוֹתֶיהָ וְיֹשְׁבֵי תַעְנַךְ וּבְנֹתֶיהָ וְיֹשְׁבֵי מְגִדּוֹ וּבְנוֹתֶיהָ שְׁלֹשֶׁת הַנָּפֶת׃ וְלֹא יָכְלוּ בְּנֵי מְנַשֶּׁה לְהוֹרִישׁ אֶת־הֶעָרִים הָאֵלֶּה וַיּוֹאֶל הַכְּנַעֲנִי לָשֶׁבֶת בָּאָרֶץ הַזֹּאת׃ וַיְהִי כִּי חָזְקוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּתְּנוּ אֶת־הַכְּנַעֲנִי לָמַס וְהוֹרֵשׁ לֹא הוֹרִישׁוֹ׃

וַיְדַבְּרוּ בְּנֵי יוֹסֵף אֶת־יְהוֹשֻׁעַ לֵאמֹר מַדּוּעַ נָתַתָּה לִּי נַחֲלָה גּוֹרָל אֶחָד וְחֶבֶל אֶחָד וַאֲנִי עַם־רָב עַד אֲשֶׁר־עַד־כֹּה בֵּרְכַנִי יְהוָה׃ וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם יְהוֹשֻׁעַ אִם־עַם־רַב אַתָּה עֲלֵה לְךָ הַיַּעְרָה וּבֵרֵאתָ לְךָ שָׁם בְּאֶרֶץ הַפְּרִזִּי וְהָרְפָאִים כִּי־אָץ לְךָ הַר־אֶפְרָיִם׃ וַיֹּאמְרוּ בְּנֵי יוֹסֵף לֹא־יִמָּצֵא לָנוּ הָהָר וְרֶכֶב בַּרְזֶל בְּכָל־הַכְּנַעֲנִי הַיֹּשֵׁב בְּאֶרֶץ־הָעֵמֶק לַאֲשֶׁר בְּבֵית־שְׁאָן וּבְנוֹתֶיהָ וְלַאֲשֶׁר בְּעֵמֶק יִזְרְעֶאל׃ וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ אֶל־בֵּית יוֹסֵף לְאֶפְרַיִם וְלִמְנַשֶּׁה לֵאמֹר עַם־רַב אַתָּה וְכֹחַ גָּדוֹל לָךְ לֹא־יִהְיֶה לְךָ גּוֹרָל אֶחָד׃ כִּי הַר יִהְיֶה־לָּךְ כִּי־יַעַר הוּא וּבֵרֵאתוֹ וְהָיָה לְךָ תֹּצְאֹתָיו כִּי־תוֹרִישׁ אֶת־הַכְּנַעֲנִי כִּי רֶכֶב בַּרְזֶל לוֹ כִּי חָזָק הוּא׃

וַיִּקָּהֲלוּ כָּל־עֲדַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל שִׁלֹה

רלבג

וַיִּקָּהֲלוּ כָּל עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שִׁלֹה

וישכינו שם את אהל מועד והארץ
נכבשה לפניהם : ויותרו בבני
ישראל אשר לא חלקו את נחלתם
שבעה שבטים : ויאמר יהושע
אל בני ישראל עד אנה אתם
מתרפים לבוא לרשת את הארץ
אשר נתן לכם יהוה אלהי אבתיכם
: הבו לכם שלשה אנשים לשבט
ואשלחם ויקמו ויתהלכו בארץ
ויכתבו אותה לפי נחלתם ויבאו
אלי : והתחלקו אתה לשבעה
חלקים יהודה יעמד על גבולו מנגב
ובית יוסף יעמדו על גבולם מצפון
: ואתם תכתבו את הארץ שבעה
חלקים והבאתם אלי הנה ויריתי
לכם גורל פה לפני יהוה אלהינו :
כי אין חלק ללוים בקרבכם כי
כהנת יהוה נחלתו וגד וראובן וחצי
שבט המנשה לקחו נחלתם מעבר
לירדן מזרחה אשר נתן להם משה
עבד יהוה : ויקמו האנשים וילכו
ויצו יהושע את ההלכים לכתב את
הארץ לאמר לכו והתהלכו בארץ
וכתבו אותה ושובו אלי ופה אשליך
לכם גורל לפני יהוה בשלה : וילכו
האנשים ויעברו בארץ ויכתבוה
לערים לשבעה חלקים על ספר
ויבאו אל יהושע אל המחנה שלה :
וישלך להם יהושע גורל בשלה
לפני יהוה ויחלק שם יהושע את
הארץ לבני ישראל כמחלקתם :
ויעל גורל מטה בני
בנימן למשפחתם ויצא גבול גורלם
בין בני יהודה ובין בני יוסף :
ויהי להם הגבול לפאת צפונה מן
הירדן ועלה הגבול אל כתף יריחו
מצפון ועלה בהר ימה והיה
תצאתיו מדברה בית און :

ועבר משם הגבול לוזה אל כתף
לוזה נגבה היא בית אל וירד הגבול
עטרות אדר על ההר אשר מנגב
לבית חרון תחתון : ותאר הגבול
ונסב לפאת ים נגבה מן ההר אשר
על פני בית חרון נגבה והיה
תצאתיו אל קרית בעל היא קרית
יערים עיר בני יהודה זאת פאת ים :
ופאת נגבה מקצה קרית יערים
ויצא הגבול ימה ויצא אל מעין מי
נפתוח : וירד הגבול אל קצה ההר
אשר על פני גי בן הנם אשר בעמק
רפאים צפונה וירד גי הנם אל כתף
היבוסי נגבה וירד עין רגל : ותאר
מצפון ויצא עין שמש ויצא אל
גלילות אשר נכח מעלה אדמים
וירד אבן בהן בן ראובן : ועבר
אל כתף מול הערבה צפונה וירד
הערבתה : ועבר הגבול אל כתף
בית חגלה צפונה והיה תוצאותיו
הגבול אל לשון ים המלח צפונה
אל קצה הירדן נגבה זה גבול נגב :
והירדן יגבול אתו לפאת קדמה זאת
נחלת בני בנימן לגבולתיה סביב
למשפחתם :
והיו הערים למטה בני בנימן
למשפחותיהם יריחו ובית חגלה
ועמק קציץ : ובית הערבה וצמרים
ובית אל : והעוים והפרה ועפרה :
וכפר העמני והעפני וגבע ערים
שתים עשרה וחצריהן :
גבעון והרמה ובארות :
והמצפה והכפירה והמצה :
ורקם ויִרפאל ותראלה : וצלע
האלף והיבוסי היא ירושלם
גבעת קרית ערים ארבע עשרה
וחצריהן זאת נחלת בני בנימן
למשפחתם :

ועתר ב׳ קמצין ובסיפרא וסי׳ לבנה ועתר ועשן · עין רמון ועתר ועשן : ועשן ה׳ שום קרתא וסי׳ לבנה ועתר ועשן · עין רמון ועתר · ולאשר בכור עשן · ותכן ועשן · ואת עשן ואת מגרשיה : על גבול ה׳ וסי׳ נמסר בסדר חוקה : ומשם ט׳ וסי׳ נמסר בסדר חקה : למשפחותם ח׳ מלאים בספר יהושע וסי׳ קדמ׳ ובתרא דראובן · ובתרא דמנשה · קדמ׳ דשמעון ובתרא דזבולן · קדמ׳ ובתרא דיששכר · למטה בני אשר למשפחותם · וגל

רדק

באר שבע ושבע · עיר אחת : רב מהם · היה חלקם יותר ממה שראוי להם כי כבשו הרבה מן הארץ ובני שמעון עלו עמם להלחם כמו שכתוב בספר שפטים ויאמר יהודה לשמעון אחיו וגו׳ : גתה חפר · הוא גת החפר אשר משם היה יונה בן אמתי הנביא כמו שאמר עליו אשר מגת החפר : המתואר · כתרגומו דמסתחר : ובית לחם · אינו בית לחם אשר ליהודה כי תמצא ערים נקראים בשם אחד בשני מקומות כמו שכתבנו וכן וכן מצאנו בית לחם אשר ליהוד׳ מבית לחם יהודה כראה כי אחר היה : עיר

רשי

ויצא הגורל השני · שני לבנימן שגורל ב בנימן היה ראשון ל לשבעת השבטי׳ שאמר יהוש׳ לשלוחיו ויתחלקו אותה לשבעה חלקים שכבר נטלו יהוד׳ ויוסף כמו שנאמר שם יהוד׳ יעמד על גבולו מנגב וגו׳ מכאן ואילך מונה והולך שבעה גורלות : רב מהם · מן הראוי להם : כסלות תבור · אומר אני שהוא לשון כסלים פלנק״ש בלע״ז לא בגובהו ולא ב בשיפוליו אלא בשיפועו וסמוך לאמצעו קרוב לצד אחוריו ולצד כסליו כדרך שהכסלים ע עומדים בבהמ׳ ובמקו׳ שהוא אומר אזנות תבור סמוך לראשו הוא במקום האזני׳ : קדמה מזרחה גתה חפר · ממזרח לגת החפ׳ שם עירו של יונה בן אמיתי ועתה קצין · שם העיר עתקצין : המתואר הנעה · המוסב אל נעה כלומר משם תאר הגבול לנעה וכן תירג׳ יונתן ונפיק לרמון ו ומתמן מסתחר לנעה : עיר

ואלתולד ל׳ ובאלתולד תולד ל׳ חלין

יט ויצא הגורל השני לשמעון
למטה בני שמעון למשפחותם ויהי
נחלתם בתוך נחלת בני יהודה :
ויהי להם בנחלתם באר שבע ושבע
ומולדה : וחצר שועל ובלה ועצם
: ואלתולד ובתול וחרמה :
וצקלג ובית המרכבת וחצר סוסה :
ובית לבאות ושרוחן ערים שלש
עשרה וחצריהן : עין רמון ועתר
ועשן ערים ארבע וחצריהן :
וכל החצרים אשר סביבות הערים
האלה עד בעלת באר רמת נגב
זאת נחלת מטה בני שמעון ל
למשפחתם : מחבל בני יהודה
נחלת בני שמעון כי היה חלק בני
יהודה רב מהם וינחלו בני שמעון
בתוך נחלתם :
ויעל הגורל השלישי לבני זבולן
למשפחתם ויהי גבול נחלתם עד
שריד : ועלה גבולם לימה ומרעלה
ופגע בדבשת ופגע אל הנחל אשר
על פני יקנעם : ושב משריד קדמה
מזרח השמש על גבול כסלת תבר
ויצא אל הדברת ועלה יפיע :
ומשם עבר קדמה מזרחה גתה חפר
עתה קצין ויצא רמון המתאר הנעה :
ונסב אתו הגבול מצפון חנתן והיו
תצאתיו גי יפתח אל : וקטת ונהלל
ושמרון וידאלה ובית לחם ערים
שתים עשרה וחצריהן : זאת
נחלת בני זבולן למשפחותם הערים
האלה וחצריהן :
ליששכר יצא הגורל הרביעי לבני
יששכר למשפחותם : ויהי גבולם
יזרעאלה והכסלות ושונם : וחפרים
ושיאון ואנחרת : והרבית וקשיון
ואבץ : ורמת ועין גנים ועין חדה
ובית פצץ : ופגע הגבול בתבור
ושחצומה ובית שמש והיו תצאות
גבולם הירדן ערים שש עשרה
וחצריהן : זאת נחלת מטה בני
יששכר למשפחתם הערים
וחצריהן :
ויצא הגורל החמישי למטה בני
אשר למשפחותם : ויהי גבולם
חלקת וחלי ובטן ואכשף :

ונפק עדבא תנינא לשמעון
לשבטא דבני שמעון לזרעיתהון
והוה אחסנתהון בגו אחסנת בני
יהודה : והוה להון באחסנתהון
באר שבע ושבע ומולדה :
וחצר שועל ובלה ועצם :
ואלתולד ובתול וחרמה :
וצקלג ובית המרכבות וחצר סוסה
: ובית לבאות ושרוחן קירוין
תלת עסרי ופצחיהן : עין רמון
ועתר ועשן קירוין ארבע ופ
ופצחיהן : וכל פצחיא
די בסחרנות קירויא האילין עד
בעלת באר רמת דרומא דא
אחסנת שבטא דבני שמעון ל
לזרעיתהון : מעדב בני יהודה
אחסנת בני שמעון ארי הוה חולק
בני יהודה סגי מנהון ואחסינו בני
שמעון בגו אחסנתהון :
וסליק עדבא תליתאה
לבני זבולן לזרעיתהון והוה
תחום אחסנתהון עד שריד :
וסליק תחומהון לימא ומרעלא
ומערע בדבשת ומערע בנחלא
די על אפי יקנעם : ותב משריד
לקרומא מדנח שמשא על תחום
כסלות תבור ונפיק לדברת ו
וסליק ליפיע : ומתמן עבר
לקידומא מדינחא גתה חפר לעתה
קצין ונפיק לרימון דמתואר
ומתמן מסתחר לניעה :
ומסתחר ליה תחומא מציפונא
לחנתון והוון מפקנוהי לחילת
יפתח אל : וקטת ונהלל ושמרון
וידאלה ובית לחם קירוין תרתא
עסרי ופצחיהן : דא אחסנת
בני זבולן לזרעיתהון קירויא
האילין ופצחיהן :
לישׂשכר נפק עדבא רביעאה
לבני יששכר לזרעיתהון :
והוה תחומהון יזרעאל וכסלות
ושונם : וחפרים ושיאון
ואנחרת : והרבית וקשיון ואבץ :
ורמת ועין גנים ועין חדה ובית
פצץ : ומערע תחומא בתבור
ושחצימה ובית שמש והוון
מפקנוהי דתחומהון לירדנא
קירוין שית עשרה ופצחיהן :
דא אחסנת שבטא דבני יששכר
לזרעיתהון קירויא ופצחיהן :
ונפק עדבא
חמישאה לשבטא דבני אשר
לזרעיתהון : והוה תחומהון
חלקת וחלי ובטן ואכשף :

מסרה
כתובים דכוו׳ מ׳ל : ועין ח׳ בקריא׳ וסי׳ וזנוח ועין גנים תפוח · והכבשן ועיר המלח ועין גדי · ועין גנים והכבשן וקדש ואדרעי · ועין חדה · וקדש ואדרעי ועין חצור · ועין ימינו כהה · ועין נואף שמרה נשף · ועין אלההם הות על שבי יהודיא · ה׳ קדמאי שום קרתא : חדה ה׳ בקריאה וסי׳ ועין גנים ועין חדה · וישם פי כחרב חדה · קח לך חרב חדה · ולשונם חרב חדה · חדה כחרב פיות קדמאה שום קרתא :

רשי

מבצר צר · קירוין כריכן קירוי תוקפא · צר ל׳ לשון צור : מחבל אכזיבה · מעדב אכזיבה מגורל כזיב וערי מבצר היו לנפתלי הכרים כר : ברעה ואשתאול · משל יהודה היו ונפל גורל לבני דן סמוך להם : ויצא גבול בני דן מהם · כאן כשלו קצת ועוד נפל להם גורל במקום אחר רחוק מגבולם ושאר שבטים מפסיקין ביניהם : וילחמו עם לשם · לאחר זמן בימי עתניאל בן קנז ובימי פסל מיכה כמה שכת׳ בספר שפטים : לשם · היא ליש האמורה ב בספר שפטים : אשר

רדק

עיר מבצר צר · מבצר שהיה בצור גבוה : אזנות תבור · אומר כסלות תבור ושני שמות היו לו לענין ידוע אצלם : ולמעלה בחלק זבולן ובגבתון ובעלת · אינו בעלה הנזכר למעלה בנחלת בני יהודה כי אותו שמו בעלה בס״א וזה בעלת בת״ו ור״זל אמרו כי שניהם אחד והקשו הפסוקים ותרצו בתים של יהודה ושדות של דן : ויצא גבול בני דן מהם · כחות מהם שלא הספיקה להם הארץ הנכבשת לחלקם והוצרכו ללכת אל לשם הוא ליש הנזכר בספר שפטים ו ולכבוש אותה ומגורלם היתה לשם אלא שלא היתה נכבשת עם שאר השבטים והם כבשוה ל לאחר זמן בימי פסל מיכה ויש לפרש כי לשם לא היתה מהארץ הנחלקת לשבעה חלקים ובכי דן כל הגורל שנפל להם היה להם אלא שהם היו רבים ולא היה ח חלקם מספיק לבתי אבות שהיו בשבטים ויצאו לארץ רחוקה חוץ מחלקי השבטים ורגלו אותה ו והיתה הארץ טובה והלכו להם שם ולכדוה והיא היתה סוף תחום ארץ ישראל שהיה להם בימים ההם כמו שאמר מדן ועד באר שבע ובדברי ר״זל אמר רבי יצחק לשם זו פמיים ותניא ירדן יוצא ממערת פמיים ואמרו אמר רבי יוחנן למה נקרא שמה ירדן ש שיורד מדן : ורפי

וירשו ז׳ חס׳ יוד בליש׳ וסי׳ וירש זרעך את · וירשוה וישבו בה · וילחמו עם לשם · ואלה מלכי הארץ · ויבאו וירשו אתה ולא דירמיה · וירשו את שברון · וירשו את ערי הנגב : בשם ד׳ בקריא׳ וסי׳ כשם בנו חנוך ·

[illegible]

ואלמלך ועמעד ומשאל ופגע
בכרמל הימה ובשיחור לבנת :
ושב מזרח השמש בית דגן ופגע
בזבולן ובגי יפתח אל צפונה בית
העמק ונעיאל ויצא אל כבול
משמאל : ועברן ורחב וחמון וקנה
עד צידון רבה : ושב הגבול הרמה
ועד עיר מבצר צר ושב הגבול חסה
ויהיו תצאתיו הימה מחבל אכזיבה
: ועמה ואפק ורחב ערים עשרים
ושתים וחצריהן : זאת נחלת מטה
בני אשר למשפחתם הערים האלה
וחצריהן : לבני נפתלי
יצא הגורל הששי לבני נפתלי
למשפחתם : ויהי גבולם מחלף
מאלון בצעננים ואדמי הנקב ויבנאל
עד לקום ויהיו תצאתיו הירדן :
ושב הגבול ימה אזנות תבור ויצא
משם חקקה ופגע בזבולן מנגב
ובאשר פגע מים וביהודה הירדן
מזרח השמש : וערי מבצר הצדים
צר וחמת רקת וכנרת : ואדמה
והרמה וחצור : וקדש ואדרעי ועין
חצור : ויראון ומגדל אל חרם
ובית ענת ובית שמש ערים תשע
עשרה וחצריהן : זאת נחלת מטה
בני נפתלי למשפחתם הערים
וחצריהן : למטה בני
דן למשפחתם יצא הגורל השביעי :
ויהי גבול נחלתם צרעה ואשתאול
ועיר שמש : ושעלבין ואילון
ויתלה : ואילון ותמנתה ועקרון :
ואלתקה וגבתון ובעלת : ויהד
ובני ברק וגת רמון : ומי הירקון
והרקון עם הגבול מול יפו : ויצא
גבול בני דן מהם ויעלו בני דן
וילחמו עם לשם וילכדו אותה ויכו
אותה לפי חרב ויירשו אותה וישבו
בה ויקראו ללשם דן כשם דן
אביהם : זאת נחלת מטה
בני דן למשפחתם הערים
האלה וחצריהן :

ואלמלך ועמעד ומישאל ומערע
בכרמלא לימא ובשיחור לבנת :
ותאיב ממדנח שמשא בית דגון
ומערע בזבולן ובחילת יפתח אל
לציפונא בית מישרא ונעיאל
ונפיק לכבול מסמלא : ועברון
ורחוב וחמון וקנה עד צידון רבה :
ותב תחומא לרמתא ועד קירוין
כריכן קרויתוקפא ותב תחומא
לחוסה ויהון מפקנוהי לימא
מעדב אכזיב : ועומה ואפק
ורחוב קירוין תרתין ועשרין ופ
ופצחיהן : דא אחסנת שבטא
דבני אשר לזרעיתהון קירויא
האילין ופצחיהן :
לבני נפתלי נפק עדבא שתיתאה
לבני נפתלי לזרעיתהון : והוה
תחומיהון מחלף מאלון בצעננים
ואדמי הנקב ויבנאל עד לקום ו
והוון מפקנוהי לירדנא : ותאיב
תחומא לימא לאזנות תבור ונפק
מתמן לחקקה ומערע בזבולן
מדרומא ובאשר יערע ממערבא
וביהודה ירדנא מדנח שמשא :
וקירוין כריכן הצדים צר וחמת
רקת וכנרת : ואדמה והרמה
וחצור : וקדש ואדרעי ועין
חצור : ויראון ומגדל אל חרם
ובית ענת ובית שמש קירוין תשע
עשרה ופצחיהן : דא אחסנת
שבטא דבני נפתלי לזרעיתהון
קירויא ופצחיהן :
לשיבטא דבני דן לזרעיתהון
נפקא עדבא שביעאה : והוה
תחום אחסנתהון צרעה ואשתאול
וקרית שמשא : ושעלבין ואילון
ויתלה : ואילון ותמנתה ועקרון :
ואלתקה וגבתון ובעלת : ויהוד
ובני ברק וגת רמון : ומי הירקון
ורקון עם תחומא דלקביל יפו :
ונפק תחום בני דן מנהון וסליקו
בני דן ואגיחו קרבא עם לשם
וכבשו יתה ומחו יתה לפתגם
דחרב ויריתו יתה ויתיבו בה וקרו
ללשם דן כשום דן אבוהון : דא
אחסנת שבטא דבני דן לזרעיתהון
קירויא האילין ופצחיהן :

כשם דן אביהם דיהושע · וחברו דשפטים · כשם הגדולים אשר בארץ · ונמסר גם בסדר בראשית : ויכלו ג׳ וסי׳ ויכלו מחלק את הארץ · לנחל את הארץ · ויכלו בכל אנשים :

רדק

וראשי האבות למטות · כמו אבות המטות כלומר ראשי בתי אבות לכל שבט ושבט ורז״ל ס שמכו בזה הפסוק להפקר בית דין הפקר ואמרו וכי מה ענין ראשית אצל אבות אלא לומר לך מה אבות מנחילין את בניהם כל מה שירצו אף ראשית מנחילין את העם כל מה שירצו : תנו לכם את ערי · אחר שאמר ויכלו מחלק את הארץ בוא על ערי המקלט שלא כצוו בה על ידי משה גם כן אלא אחר י ירושה וישיבה שנאמר כי יכרית יי׳ אלהיך וגו׳ : ונתנו לו מקום · פירשו רז״ל שלא יהא שוכר בית כל ימי שבתו שם שנאמר ונתנו לו מקום : עד עמדו לפני העדה למשפט עד מות הכהן הגדול · הרוצח היה נס אל אחת הערים ובית דין שולחין אחריו ומביאין אותו ועומד למשפט אם נתחייב מיתה הורגין אותו אם נתחייב גלות משיבין אותו שם שנאמר וישב שם עד מות הכהן הגדול והמקרא קצר וטעם עד מות הכהן הגדול פירשוהו רז״ל רבי מאיר אומר רוצח מקצר ימיו של אדם וכהן גדול מאריך ואינו דין שיהא המקצ׳ לפני המאריך ר׳ אומ׳ הרוצח מטמא את הארץ ומסלק את השכינה וכהן גדול מטהר וגרם לשכינה שתשרה על אדם בארץ אינו דין שיהיה זה אצל זה : ערי המועדה · שהיו נועדים שם כל מכה נפש בשגגה והוא שם בשקל מוסדה מן מוסדות הבלעות : לבני

שאל ג׳ קמצין בקריא׳ וסי׳ את העיר אשר שאל · ויהי משקל נזמי הזהב · ויקרא יעבץ : ערי המקלט ד׳ דסמיכי וסי׳ נמסר בסדר מסעי : רוצח ד׳ מלאים בקריא׳ וסי׳ לנוס שמה רוצח דאז יבדיל משה · לנוס שמה רוצח מכה נפש בשגגה דיהושע · אז ישוב הרוצח · לאור יקום רוצח יקטול עני ואביון · ונמסר גם בסדר ואתחנן : עמדו ד׳ בקריאה וסי׳ והיו לכם הערים למקלט · וישב בעיר ההיא עד עמדו לפני · אלה היו ערי

ושיציאו לאחסנא ית ארעא לתחומהא ויהבו בני ישראל אחסנא ליהושע בר נון ביניהון : על מימרא דיי יהבו ליה ית קרתא די שאל ית תמנת סרח בטורא דאפרים ובנא ית קרתא ויתיב בה : אילין אחסנתא די אחסין אלעזר כהנא ויהושע בר נון ורישי אבהתא לשבטיא דבני ישראל בעדבא בשלה קדם יי בתרע משכן זמנא ושיציאו מלפלגא ית ארעא :

ומליל יי עם יהושע למימר : מליל עם בני ישראל למימר הבו לכון ית קירוי שיזבותא דמלילית עמכון בידא דמשה : למערוק לתמן קטולא דיקטול נפשא בשלו בלא מדעיה ויהוין לכון לשיזבא מגאיל דמא : ויערוק לחדא מקירויא האילין ויקום במעלנא דתרע קרתא וימליל קדם סבי קרתא ההיא ית פיתגמוהי ויכנשון יתיה לקרתא לותהון ויתנון ליה אתר ויתיב עמהון : וארי ירדוף גאיל דמא בתרוהי ולא ימסרון ית קטולא בידיה ארי בלא מדעיה קטל ית חבריה ולא סני הוא ליה מאיתמלי ומדקמוהי : ויתיב בקרתא ההיא עד דיקום קדם כנישתא לדינא עד דימות כהנא רבא די יהי ביומיא האינון בכן יתיב קטולא ויעול לקרתיה ולביתיה לקרתא די ערק מתמן : וזמינו ית קדש בגלילא בטורא דבית נפתלי וית שכם בטור דבית אפרים וית קרית ארבע היא חברון בטורא דבית יהודה : ומעברא לירדנא דיריחו מדינחא יהבו ית בצר במדברא במישרא משבטא דראובן וית רמות בגלעד משבטא דגד וית גולן במתנן משבטא דמנשה : אילין הואה קירויא דמזמנן לכל בני ישראל ולגיורא די יתגיירון ביניהון למערק לתמן כל דיקטול נפשא בשלו ולא ימות בידא דגאיל דמא עד דיקום קדם כנישתא :

ויכלו לנחל את הארץ לגבלתיה ויתנו בני ישראל נחלה ליהושע בן נון בתוכם : על פי יהוה נתנו לו את העיר אשר שאל את תמנת סרח בהר אפרים ויבנה את העיר וישב בה : פ
אלה הנחלת אשר נחלו אלעזר הכהן ויהושע בן נון וראשי האבות למטות בני ישראל בגורל בשלה לפני יהוה פתח אהל מועד ויכלו מחלק את הארץ :

כ
וידבר יהוה אל יהושע לאמר : דבר אל בני ישראל לאמר תנו לכם את ערי המקלט אשר דברתי אליכם ביד משה : לנוס שמה רוצח מכה נפש בשגגה בבלי דעת והיו לכם למקלט מגאל הדם : ונס אל אחת מהערים האלה ועמד פתח שער העיר ודבר באזני זקני העיר ההיא את דבריו ואספו אתו העירה אליהם ונתנו לו מקום וישב עמם : וכי ירדף גאל הדם אחריו ולא יסגרו את הרצח בידו כי בבלי דעת הכה את רעהו ולא שנא הוא לו מתמול שלשום : וישב בעיר ההיא עד עמדו לפני העדה למשפט עד מות הכהן הגדול אשר יהיה בימים ההם אז ישוב הרוצח ובא אל עירו ואל ביתו אל העיר אשר נס משם : ויקדשו את קדש בגליל בהר נפתלי ואת שכם בהר אפרים ואת קרית ארבע היא חברון בהר יהודה : ומעבר לירדן יריחו מזרחה נתנו את בצר במדבר במישר ממטה ראובן ואת ראמות בגלעד ממטה גד ואת גלון בבשן ממטה מנשה : אלה היו ערי המועדה לכל בני ישראל ולגר הגר בתוכם לנוס שמה כל מכה נפש בשגגה ולא ימות ביד גאל הדם עד עמדו לפני העדה :

רשי

אשר נחלו · הנחילו : עד עמדו למשפט · אם יפטר מגלות יפטר ואם יתחייב גלות יחזו׳ לעיר מקלטו וישב שם עד מות הכהן הגדול : ומעבר לירדן יריחו מזרחה · נתנו בימי משה שנאמר את בצר במדבר וגו׳ : המועדה · ההזמנה היעודו׳ לכך : לבני

רלבג

ואחר זה זכר שכבר נתנו ליהושע בן נון העיר אשר שאל והיה זה ע״פ יי׳ להעיר שלא היה משוא פנים ב בענין ירושת הארץ : ואחר

המועדה לכל בני ישר׳ ולגר הגר · ויעמד המלך על עמודו · ונמסר גם בסדר מסעי : ויקדשו ג׳ חס׳ בליש׳ בקריא׳ וסי׳ ואיש כי יקדיש ביתו קדש · ויקדשו את קדש בגליל בהר אפרים · והקדשם ליום הרגה · וכל מקדשים דבנו׳ חס׳ : ואת ראמות ג׳ וסי׳ את בצר במדבר · ומעבר לירדן יריחו מזרח דיריחו · ואת ראמות ואת :

רדק

לבני מררי · בזה הפסוק אומר כי שתים עשרה ערים היו לבני מררי ממטה ראובן וממטה גד וממטה זבולון ולמטה בספור הערים לא כתב אלא ממנה ערים ממטה זבולון ארבע וממטה גד ד׳ וממטה ראובן לא כתב וים ספרי׳ מוגה בהם וממטה ראובן את בצר ואת מגרשיה את יהצה ואת מגרשיה את קדמות ואת מ מגרשיה ואת מיפעת ואת מ מגרשיה ערים ארבע ולא ראיתי שני פסוקים אלו בשום ספרים מדוייק אלא מוגה במקצתם וראיתי כי כש׳ רבינו האיי ז״ל בזאת השאלה והשיב אף על פי דהכ׳ לא חשיב להו בדברי הימי׳ חשיב להו כראה מתשובתו כי אינן כתובים בספריהם : אשר יקר׳ אתהם · מתחלה ספר מנין הערים ואח״כ ספר שמם ומנייה׳ כמו שהיו קוראים אותם באותו הזמן ופי׳ אשר יקרא אשר יקרא הקורא כמו ויגר ליעקב והדומי׳ לו : כי להם היה הגורל ראשונ׳ · ככתב באלף וביו״ד האלף שרש והיו״ד למשך וכן הראשון אדם תולד באלף וביו״ד : אבי הענק · שם כלל לענקים ופי׳ אבי גדול הענקים כמו שאמר עליו האדם הגדול בענקים ואבי שם גדולה כמו אבי קרית יערים אבי דבר גדול דבר איך הכביא והדומים להם : ואת

אל פי ה׳ בקריא׳ וסי׳ נמסר לעיל בהאי סיפרא בסימ׳ ו׳ : למשפחת ג׳ חס בנביאים וסי׳ ויצא הגרל למשפחת הקהתי ויהי לבני אהרן · לבני קהת הנותרים · ולבני גרשון · וכל אוריתא דכוו׳ חס׳ במ״א מ״ל וסי׳ ואחר נפצו משפחות הכנעני : בגורל ד׳ דגשים וסי׳ וממטה בנימן בגורל · ולבני קהת הנותרים · ולבני גרשון ממשפחת · ויתנו בני ישראל ללוים · וכלהון חסרים ו׳ : צוה׳ ביד משה ד׳ דסמיכי בקריאה וסימניהון נמסר בסוף

וקריבו רישי אבהת ליואי לות אלעזר כהנא ולות יהושע בר נון ולות רישי אבהת שבטיא לבני ישראל : ומלילו עמהון בשילו בארעא דכנען למימר יי פקיד ביד משה למיתן לנא קירוין למיתב ורוחיהן לבעירנא : ויהבו בני ישראל לליואי מאחסנתהון על מימרא דיי ית קירויא האילין וית רוחיהן : ונפק עדבא לזרעית קהת והוה לבני אהרן כהנא מן ליואי משבטא דיהודה ומשבטא דשמעון ומשבטא דבנימן בעדבא קירויא תלת עשרי : ולבני קהת דאשתארו מזרעית שבטא דאפרים ומשבטא דדן ומפלגות שבטא דמנשה בעדבא קירוין עשר : ולבני גרשון מזרעית שבטא דיששכר ומשבטא דאשר ומשבטא דנפתלי ומפלגות שבטא דמנשה במתנן בעדבא קירוין תלת עשרי : לבני מררי לזרעיתהון משבטא דראובן ומשבטא דגד ומשבטא דזבולן קירוין תרתא עשרי : ויהבו בני ישראל לליואי ית קירויא האילין וית רוחיהן כמא דפקיד יי בידא דמשה בעדבא : ויהבו משבטא דבני יהודה ומשבטא דבני שמעון ית קירויא האילין דאיתפרשא בשמהן : והוה לבני אהרן מזרעית קהת מבני ליואי ארי להון הוה עדבא בקדמיתא : ויהבו להון ית קרית ארבע אבוהון דגבריא היא חברון בטור דיהודה וית רוחהא סחרנהא : וית חקל קרתא וית רוחתהא יהבו לכלב בר יפנה באחסנתיה : ולבני אהרן כהנא יהבו ית קרית שיזבות קטולא ית חברון וית רוחהא וית לבנה וית רוחהא : וית יתיר וית רוחהא וית אשתמע וית רוחהא : וית חולון וית רוחהא וית דביר וית רוחהא : וית עין וית רוחהא וית יטה וית רוחהא ית בית שמש וית רוחהא קירוין תשע מן תרין שבטיא האילין : ומשבטא דבנימן ית גבעון וית רוחהא ית גבע וית רוחהא : ית ענתות וית רוחהא

כא
ויגשו ראשי אבות הלוים אל אלעזר הכהן ואל יהושע בן נון ואל ראשי אבות המטות לבני ישראל : וידברו אליהם בשלה בארץ כנען לאמר יהוה צוה ביד משה לתת לנו ערים לשבת ומגרשיהן לבהמתנו : ויתנו בני ישראל ללוים מנחלתם אל פי יהוה את הערים האלה ואת מגרשיהן : ויצא הגורל למשפחת הקהתי ויהי לבני אהרן הכהן מן הלוים ממטה יהודה וממטה השמעני וממטה בנימן בגורל ערים שלש עשרה : ולבני קהת הנותרים ממשפחת מטה אפרים וממטה דן ומחצי מטה מנשה בגורל ערים עשר : ולבני גרשון ממשפחת מטה יששכר וממטה אשר וממטה נפתלי ומחצי מטה מנשה בבשן בגורל ערים שלש עשרה : לבני מררי למשפחתם ממטה ראובן וממטה גד וממטה זבולן ערים שתים עשרה : ויתנו בני ישראל ללוים את הערים האלה ואת מגרשיהן כאשר צוה יהוה ביד משה בגורל : ויתנו ממטה בני יהודה וממטה בני שמעון את הערים האלה אשר יקרא אתהן בשם : ויהי לבני אהרן ממשפחות הקהתי מבני לוי כי להם היה הגורל ראישנה : ויתנו להם את קרית ארבע אבי הענוק היא חברון בהר יהודה ואת מגרשה סביבתיה : ואת שדה העיר ואת חצריה נתנו לכלב בן יפנה באחזתו : ולבני אהרן הכהן נתנו את עיר מקלט הרצח את חברון ואת מגרשיה ואת לבנה ואת מגרשיה : ואת יתר ואת מגרשה ואת אשתמע ואת מגרשה : ואת חלן ואת מגרשה ואת דבר ואת מגרשה : ואת עין ואת מגרשה ואת יטה ואת מגרשה את בית שמש ואת מגרשה ערים תשע מאת שני השבטים האלה : וממטה בנימן את גבעון ואת מגרשה את גבע ואת מגרשה : את ענתות ואת מגרשה

רשי

ולבני קהת הנותרים · הם משה ובני קהת וחברון ועוזיאל מ ממשפחת מטה בני אפרי׳ מנחלת שבט בני אפרים נפלו להם אלה הערים שבכל שבט ושבט נטלו כמה שנ׳ מאת הרב תרבו ומאת המעט תמעיטו איש כפי נחלתו אשר ינחלו יתן מעריו ללוים : ואת

רלבג

ואחר זכר שכבר נתנו ערי מקלט מעבר ל לירדן כמו שבאה ה המצוה בזה בתורה ולא נצטרכנו לפר׳ בזה המקו׳ דבר זו המצוה לפי שכבר פירשנו זה בבאורינו לדברי תורה ונתנו גם כן ללוים ערי׳ לשבת ומגרשיהם לבהמתם כמו שנזכר בתורה וזה גם כן היה על פיהם יתב׳ ובזה נשלם ללוים מה שאמ׳ אחלקם ביעקב וגו׳ כי היו מפוזרים ב בכל השבטי׳ · ואחר

סדר צו : אתהן יש בקצת ספרים נמסר אתהם ה׳ וטעות כי הוא אתהם בשמות דד״ה וכן בכל ס ספרי המסר׳ המדוייקים : בנימן י״ד מלאים בקריא׳ וסי׳ ואביו קרא לו בנימין · ואת בנימין אחי יוסף · ואל שדי יתן לכם רחמים · וירא יוסף אתם את בנימין · וישא עיניו וירא את בנימין אחיו · והנה עיניכם ראות ועיני · בנימין זאב יטרף · וממטה בנימן דיהושע · אחריך בנימין בעממיך · ויעברו בני עמון את הירדן · ויהי איש מבן ימין כתיב · ויבחר לו שאול · וידבר גם אבנר קדמאה דפסו׳ · אמר אל רחבעם דמלכים · ויבא אלי חנמאל בן דודי · תקעו שופר בגבעה · ומן הלוים מחלקות · ונמסר גם בסדר וישלח : סימן מן ויתנו בני ישראל ללוים ם מנחלתם עד ויתן יי׳ לישראל בין ר״פ בין מצע׳ פסו׳ ואת פלוני ב״מ ב״ח את פלו׳ וסי׳ את קרית ארבע׳ את חברון · את בית שמש · את גבעון · גבע · ענתות · שכם · אל תקא · גבתון · אילון · גת רמון קדמא · תענך · גלון · קשיון · דברת · ירמות · עין גנים · משאל · עברון · חלקת · קדש · יקנעם · קרתה · דמנה · נהלל · רמות בגלעד · חשבון · יעזר :

כל ט״ר בספרא וסי׳ כל מקום אשר תדרך כף רגלכם · כל איש אשר ימרה את פיך · כל יושבי ההר מן הלבנון · כל ממלכת עוג · כל ערי בני אהרן הכהנים · כל ערים עשר ומגרשיהם · כל ערי הגרשני · כל ערי הלוים בתוך · כל הערים לבני מררי · ונמסר גם לעיל בריש סיפרא בסוף סימן א׳ :

וְאֶת־עַלְמוֹן וְאֶת־מִגְרָשֶׁהָ עָרִים אַרְבַּע : כָּל־עָרֵי בְנֵי־אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים שְׁלֹשׁ־עֶשְׂרֵה עָרִים וּמִגְרְשֵׁיהֶן :

וּלְמִשְׁפְּחוֹת בְּנֵי־קְהָת הַלְוִיִּם הַנּוֹתָרִים מִבְּנֵי קְהָת וַיְהִי עָרֵי גוֹרָלָם מִמַּטֵּה אֶפְרָיִם : וַיִּתְּנוּ לָהֶם אֶת־עִיר מִקְלַט הָרֹצֵחַ אֶת־שְׁכֶם וְאֶת־מִגְרָשֶׁהָ בְּהַר אֶפְרָיִם וְאֶת־גֶּזֶר וְאֶת־מִגְרָשֶׁהָ : וְאֶת־קִבְצַיִם וְאֶת־מִגְרָשֶׁהָ וְאֶת־בֵּית חוֹרֹן וְאֶת־מִגְרָשֶׁהָ עָרִים אַרְבַּע :

וּמִמַּטֵּה־דָן אֶת־אֶלְתְּקֵא וְאֶת־מִגְרָשֶׁהָ אֶת־גִּבְּתוֹן וְאֶת־מִגְרָשֶׁהָ : אֶת־אַיָּלוֹן וְאֶת־מִגְרָשֶׁהָ אֶת־גַּת־רִמּוֹן וְאֶת־מִגְרָשֶׁהָ עָרִים אַרְבַּע :

וּמִמַּחֲצִית מַטֵּה מְנַשֶּׁה אֶת־תַּעְנַךְ וְאֶת־מִגְרָשֶׁהָ וְאֶת־גַּת־רִמּוֹן וְאֶת־מִגְרָשֶׁהָ עָרִים שְׁתָּיִם : כָּל־עָרִים עֶשֶׂר וּמִגְרְשֵׁיהֶן לְמִשְׁפְּחוֹת בְּנֵי־קְהָת הַנּוֹתָרִים :

וְלִבְנֵי גֵרְשׁוֹן מִמִּשְׁפְּחֹת הַלְוִיִּם מֵחֲצִי מַטֵּה מְנַשֶּׁה אֶת־עִיר מִקְלַט הָרֹצֵחַ אֶת־גָּלוֹן בַּבָּשָׁן וְאֶת־מִגְרָשֶׁהָ וְאֶת־בְּעֶשְׁתְּרָה וְאֶת־מִגְרָשֶׁהָ עָרִים שְׁתָּיִם :

וּמִמַּטֵּה יִשָּׂשכָר אֶת־קִשְׁיוֹן וְאֶת־מִגְרָשֶׁהָ אֶת־דָּבְרַת וְאֶת־מִגְרָשֶׁהָ : אֶת־יַרְמוּת וְאֶת־מִגְרָשֶׁהָ אֶת־עֵין גַּנִּים וְאֶת־מִגְרָשֶׁהָ עָרִים אַרְבַּע :

וּמִמַּטֵּה אָשֵׁר אֶת־מִשְׁאָל וְאֶת־מִגְרָשֶׁהָ אֶת־עַבְדּוֹן וְאֶת־מִגְרָשֶׁהָ : אֶת־חֶלְקַת וְאֶת־מִגְרָשֶׁהָ וְאֶת־רְחֹב וְאֶת־מִגְרָשֶׁהָ עָרִים אַרְבַּע :

וּמִמַּטֵּה נַפְתָּלִי אֶת־עִיר מִקְלַט הָרֹצֵחַ אֶת־קֶדֶשׁ בַּגָּלִיל וְאֶת־מִגְרָשֶׁהָ וְאֶת־חַמֹּת דֹּאר וְאֶת־מִגְרָשֶׁהָ וְאֶת־קַרְתָּן וְאֶת־מִגְרָשֶׁהָ עָרִים שָׁלֹשׁ : כָּל־עָרֵי הַגֵּרְשֻׁנִּי לְמִשְׁפְּחֹתָם שְׁלֹשׁ־עֶשְׂרֵה עִיר וּמִגְרְשֵׁיהֶן :

וּלְמִשְׁפְּחוֹת בְּנֵי־מְרָרִי הַלְוִיִּם הַנּוֹתָרִים מֵאֵת מַטֵּה זְבוּלֻן אֶת־יָקְנְעָם וְאֶת־מִגְרָשֶׁהָ אֶת־קַרְתָּה וְאֶת־מִגְרָשֶׁהָ : אֶת־דִּמְנָה וְאֶת־מִגְרָשֶׁהָ אֶת־נַהֲלָל וְאֶת־מִגְרָשֶׁהָ עָרִים אַרְבַּע :

וּמִמַּטֵּה־גָד אֶת־עִיר מִקְלַט הָרֹצֵחַ אֶת־רָמֹת בַּגִּלְעָד וְאֶת־מִגְרָשֶׁהָ וְאֶת־מַחֲנַיִם וְאֶת־מִגְרָשֶׁהָ :

וית עלמון וית רוחהא קירוין ארבע : כל קירוי בני אהרן כהניא תלת עשרי קירוין ורוחיהן :

ולזרעית בני קהת ליואי דאשתארו מבני קהת והואה קירוי עדבהון משיבטא דבני אפרים : ויהבו להון ית קרית שזבות קטולא ית שכם וית רוחהא בטורא דבית אפרים וית גזר וית רוחהא : וית קבצים וית רוחהא וית בית חורון וית רוחהא קירוין ארבע :

ומשבטא דדן ית אלתקא וית רוחהא ית גבתון וית רוחהא : ית אילון וית רוחהא ית גת רמון וית רוחהא קירוין ארבע :

ומפלגות שבטא דמנשה ית תענך וית רוחהא וית גת רימון וית רוחה קירוין תרתין : כל קירוין עשר ורוחיהון לזרעית בני קהת דאשתארו :

ולבני גרשון מזרעית ליואי מפלגות שבטא דמנשה ית קרית שזבות קטולא ית גולן במתנן וית רוחהא וית בעשתרה וית רוחהא קירוין תרתין :

ומשבטא דיששכר ית קשיון וית רוחהא ית דברת וית רוחהא : ית ירמות וית רוחהא ית עין גנים וית רוחהא קירוין ארבע :

ומשבטא דאשר ית משאל וית רוחהא ית עבדון וית רוחהא : ית חלקת וית רוחהא וית רחוב וית רוחהא קירוין ארבע :

ומשבטא דנפתלי ית קרית שיזבות קטולא ית קדש בגליל וית רוחהא וית חמות דור וית רוחהא וית קרתן וית רוחהא קירוין תלת : כל קירוי בני גרשון לזרעיתהון תלת עסרי קירוין ורוחיהן :

ולזרעית בני מררי ליואי די אשתארו מן שיבטא דזבולן ית יקנעם וית רוחהא וית קרתה וית רוחהא : ית דמנה וית רוחהא ית נהלל וית רוחהא קירוין ארבע :

ומשבטא דגד ית קרית שזבות קטולא ית רמות בגלעד וית רוחהא ית מחנים וית רוחהא :

רשי

ואת עלמון · ובדברי הימים ואת עלמת · היא בחורים ...

רדק

ואת עלמון · הוא עלמת הנזכר בספר דברי הימים והוא בחורים הנזכר בספר שמואל והכל לשון אחד ...

יש ספרי׳ מונה בהם ... ועיין בפי׳ הקמחי ... גדולה

וירשוה ז׳ חס׳ י׳ בלישני׳ בקריא׳ וסי׳ וירש זרעך את שער איביו · וירשוה וישבו בה · ירשו את ערי הנגב · אשר הכו בני ישראל · וירשו את שמרון · וילחמו עם לשם · ויבאו וירשו אתה ולא דירמיה · ונמסר גם לעיל סי׳ ט׳ : וינח ז׳ רפין בקריאה וסי׳ ויעל הארבה על כל ארץ · וינח ביום השביעי · וחברו דמשנה תורה · וינח יי׳ להם מסביב · ויאמר ליהודה נבנה · וישמחו כל יהודה · ותשקט מלכות יהושפט ·

אֶת־חֶשְׁבּוֹן וְאֶת־מִגְרָשֶׁהָ אֶת־יַעְזֵר וְאֶת־מִגְרָשֶׁהָ כָּל־עָרִים אַרְבַּע : כָּל־הֶעָרִים לִבְנֵי מְרָרִי לְמִשְׁפְּחֹתָם הַנּוֹתָרִים מִמִּשְׁפְּחוֹת הַלְוִיִּם וַיְהִי גּוֹרָלָם עָרִים שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה : כֹּל עָרֵי הַלְוִיִּם בְּתוֹךְ אֲחֻזַּת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל עָרִים אַרְבָּעִים וּשְׁמֹנֶה וּמִגְרְשֵׁיהֶן : תִּהְיֶינָה הֶעָרִים הָאֵלֶּה עִיר עִיר וּמִגְרָשֶׁיהָ סְבִיבֹתֶיהָ כֵּן לְכָל־הֶעָרִים הָאֵלֶּה :

וַיִּתֵּן יְהוָה לְיִשְׂרָאֵל אֶת־כָּל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לָתֵת לַאֲבוֹתָם וַיִּרָשׁוּהָ וַיֵּשְׁבוּ בָהּ : וַיָּנַח יְהוָה לָהֶם מִסָּבִיב כְּכֹל אֲשֶׁר־נִשְׁבַּע לַאֲבוֹתָם וְלֹא־עָמַד אִישׁ בִּפְנֵיהֶם מִכָּל־אֹיְבֵיהֶם אֵת כָּל־אֹיְבֵיהֶם נָתַן יְהוָה בְּיָדָם : לֹא־נָפַל דָּבָר מִכֹּל הַדָּבָר הַטּוֹב אֲשֶׁר־דִּבֶּר יְהוָה אֶל־בֵּית יִשְׂרָאֵל הַכֹּל בָּא :

כב אָז יִקְרָא יְהוֹשֻׁעַ לָרֻאוּבֵנִי וְלַגָּדִי וְלַחֲצִי מַטֵּה מְנַשֶּׁה : וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם אַתֶּם שְׁמַרְתֶּם אֵת כָּל־אֲשֶׁר צִוָּה אֶתְכֶם מֹשֶׁה עֶבֶד יְהוָה וַתִּשְׁמְעוּ בְקוֹלִי לְכֹל אֲשֶׁר־צִוִּיתִי אֶתְכֶם : לֹא־עֲזַבְתֶּם אֶת־אֲחֵיכֶם זֶה יָמִים רַבִּים עַד הַיּוֹם הַזֶּה וּשְׁמַרְתֶּם אֶת־מִשְׁמֶרֶת מִצְוַת יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם : וְעַתָּה הֵנִיחַ יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם לַאֲחֵיכֶם כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר לָהֶם וְעַתָּה פְּנוּ וּלְכוּ לָכֶם לְאָהֳלֵיכֶם אֶל־אֶרֶץ אֲחֻזַּתְכֶם אֲשֶׁר נָתַן לָכֶם מֹשֶׁה עֶבֶד יְהוָה בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן : רַק שִׁמְרוּ מְאֹד לַעֲשׂוֹת אֶת־הַמִּצְוָה וְאֶת־הַתּוֹרָה אֲשֶׁר צִוָּה אֶתְכֶם מֹשֶׁה עֶבֶד־יְהוָה לְאַהֲבָה אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וְלָלֶכֶת בְּכָל־דְּרָכָיו וְלִשְׁמֹר מִצְוֹתָיו וּלְדָבְקָה־בוֹ וּלְעָבְדוֹ בְּכָל־לְבַבְכֶם וּבְכָל־נַפְשְׁכֶם : וַיְבָרְכֵם יְהוֹשֻׁעַ וַיְשַׁלְּחֵם וַיֵּלְכוּ אֶל־אָהֳלֵיהֶם : וְלַחֲצִי שֵׁבֶט הַמְנַשֶּׁה נָתַן מֹשֶׁה בַּבָּשָׁן וּלְחֶצְיוֹ נָתַן יְהוֹשֻׁעַ עִם־אֲחֵיהֶם מֵעֵבֶר הַיַּרְדֵּן יָמָּה וְגַם כִּי שִׁלְּחָם יְהוֹשֻׁעַ אֶל־אָהֳלֵיהֶם וַיְבָרְכֵם : וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם לֵאמֹר בִּנְכָסִים רַבִּים שׁוּבוּ אֶל־אָהֳלֵיכֶם וּבְמִקְנֶה רַב־מְאֹד בְּכֶסֶף וּבְזָהָב וּבִנְחֹשֶׁת וּבְבַרְזֶל וּבִשְׂלָמוֹת הַרְבֵּה מְאֹד חִלְקוּ שְׁלַל־אֹיְבֵיכֶם עִם־אֲחֵיכֶם :

ית חשבון וית רוחהא ית יעזר וית רוחהא כל קירוין ארבע : כל קירויא לבני מררי לזרעיתהון די אשתארו מזרעית ליואי והוה עדבהון קירוין תרתא עסרי : כל קירוי ליואי בגו אחסנת בני ישראל קירוין ארבעין ותמני ורוחיהן : יהוין קירויא האילין קירוי קירוי ורוחהא סחרנהא כן לכל קירויא האילין :

ויהב יי לישראל ית כל ארעא די קיים למתן לאבהתהון ואחסינוהא ויתיבו בה : ואניח יי להון מסחור סחור ככל דקיים לאבהתהון ולא קם אנש מן קדמיהון מן כל בעלי דבביהון ית כל בעלי דבביהון מסר יי בידיהון : לא בטיל פתגמא מכל פתגמוהי תקניא די מליל יי על בית ישראל כולהון איתקיימו :

בכין קרא יהושע לשיבטא דראובן ולשיבטא דגד ולפלגות שבטא דמנשה : ואמר להון אתון נטרתון ית כל דפקיד יתכון משה עבדא דיי וקבילתון למימרי לכל די פקידית יתכון : לא שבקתון ית אחיכון דנן יומין סגיאין עד יומא הדין ונטרתון ית מטרת תפקידתא מימרא דיי אלהכון : וכען אניח יי אלהכון לאחיכון כמא די מליל להון וכען איתפניאו ואיזילו לכון לקירויכון לארעא אחסנתכון דיהב לכון משה עבדא דיי בעיברא דירדנא : לחוד איסתמרו לחדא למיעבדית תפקדתא וית אוריתא די פקיד יתכון משה עבדא דיי למרחם ית יי אלהכון ולמהך בכל אורחן דתקנן קדמוהי ולמטר פיקודוהי ולאתקרבא לדחלתיה ולמפלח קדמוהי בכל לבכון ובכל נפשכון : ובריכינון יהושע ושלחינון ואזלו לקירויהון : ולפלגות שבטא דמנשה יהב משה במתנן ולפלגיהון יהב יהושע עם אחיהון בעיברא דירדנא למערבא ואף ארי שלחינון יהושע לקירויהון ובריכינון : ואמר להון למימר בנכסין סגיאין תובו לקירויכון ובבעירא סגי לחדא בכספא ובדהבא ובנחשא ובברזלא ובלבושין סגי לחדא פליגו ביזת בעלי דבביכון עם אחיכון :

רשי

ומגרשיה סביבותיה · שפיס אמה לכל רוח · וגם כי שלחם יהושע לחצי שבט המנשה כאשר שלח את בני ראובן וגדי עם אחיכ׳ · בני ראובן ובני גד ויש פותרי׳ עם אחיכם שנשארו לשמור את הערי׳ עם הנשי׳ והטף ולא עברו את הירדן עם החלוצים גם הם כשלו חלק בבזה : לעלות

רלבג

ואחר זכר שלא נפל דבר מכל הדב׳ הטוב אשר דבר יי׳ אל בית ישראל הכל בא ואף על פי שכבר נשארו בהן ערין כמו שזכר במה שקדם הנה זה בלתי סותר מה שזכ׳ בזה המקום כי כל הגוי׳ אשר נלחמו בהם נפלו בידם ואולם נשארו אלו בסבת עצלות יהושע וישרא׳ לא בסבת העדר השגחת הש״י מהם ואח׳ זכר שכבר קרא יהושע לראובני ולגדי ולחצי שבט מנשה והזהירם מאד לשמור הקול׳ וברכם ושלחם לאהליה׳ בנכסי׳ רבים ומקנה רב ובזהב ובכסף ובנחשת וברזל ובשלמו׳ הרבה כי חלקו שלל אויביהם עם אחיהם וכן היה ראוי כי כן חלקו כל ישרא׳ שלל הערים אשר באו להם בתחלה כמו שנזכר בתורה· עוד

רדק

ולחצי שבט המנשה · ואף על פי שזכרו כשקרא להם יהושע חזר לתת טעם איך היו חצי שבט עם בני גד ובני ראובן : וגם כי שלחם · יש אומרים לחצי שבט מנשה ואף על פי שהיו בכלל וישלחם והנכון כי על כלם אמר ואף על פי שאמ׳ ויברכם יהושע וישלחם חזר אחר כן וגם כי שלחם ויברכם להשלים הדבר שאמ׳ להם כשאמר שלחם שאמר להם בנכסי׳ רבי׳ שובו ובדרש לאחר שנטלו רשות כשתהו שני ימים וחזרו ונטלו רשות פעם שנייה וזהו שאמר וגם כי שלחם יהושע וגו׳ : חלקו שלל אויביכם עם אחיכם · אם אמ׳ לחצי שבט מנשה יהיה פירוש עם אחיכם בני גד ובני ראובן ואם אמר לכלם יהיה פירוש עם השבטים אשר בארץ כנען כמו שאמר בנכסים רבי׳ שובו שתחלקו עם אחיכם השבטים הבזה ומי שמפרש עם אחיכם האנשים אשר הניחו באר׳ הגלעד לשמור הערים אין לו טעם כי נשיהם ונשים הוא שהניחו : לעלות

ונמסר גם בסדר בא : ולא עמד ג׳ נמסר בסדר ויגש : לא ז׳ ר״פ בסיפר׳ וסי׳ לא יתיצב איש לפניך · לא ימוש ספר התורה · לא היה דבר מכל · לא היתה עיר · לא נותר ענקים · לא נפל דבר מכל · לא עזבתם את אחיכם : מצות יי׳ ג׳ וסימ׳ לא עזבתם את אחיכם · ויאמ׳ שמואל אל שאול נסכלת · מצות יי׳ ברה מאירת עינים · וסימ׳ בלשון תרגום לא שבקתון שמואל בזורא : וישלחם ח׳ וסי׳ מעל יצחק · יצחק וילכו · ויברכם יהושע · וישלחם ביהודה · ויכרת את מרויהם · וחברו דד״ה · כיד פשעם · ויכרת להם כירה : בכסף ט״ו רפין וסימ׳ בכסף מלא · בנכסים רבים · כי קנה אקנה דשמואל · וחברו דד״ה · הנה לי מקום הגרן · והעלות עולות · הנה לי את כרמך · אשר מאן לתת לך · ולא בכסף תגאלו · בכסף ובזהב ייפהו · תרשיש סחרתך · ונביאיה בכסף יקסמו · ויוציאם בכסף וזהב · מימנו בכסף שתינו · וכל הנשאר דריש עזרא · וא׳ הנה צרפתיך ולא בכסף · וא׳ יכבד בזהב ובכסף :

עוד זכר שבשובם לנחלתם מעבר לירדן בנו אצל הירדן מזבח גדול למראה וחשבו ישראל שעשו זה להקריב עליו ונקהלו שילה לעלות עליהם לצבא והיתה עצתם לשלוח להם תחלה פנחס בן אלעזר הכהן ועשרה נשיאים עמו מתפשת המטות וחצי המטה לדעת מה זה ועל מה זה ולהזהירם ולהוכיחם על זה כי כבר הוזהרו בתורה מעשות במת ציבור זולתי משכן יי׳ וגם במה ליחיד נאסרה מעת בואו אל המנוחה ואל הנחלה והנה היה משכן שילה מנוחה כמו שנתבאר בסוף זבחים ובית עולמים היה נחלה ולפי זה הענין היה מרד ביי׳ כי הכונה בשלא יעבד השם יתברך כי אם במקום אחד הוא להורות על היותו אחד כמו שביארנו בביאורנו לדברי התורה וזה הפך מה שעשו

ומחר ו׳ בקריאה וס׳ ויאמר יי׳ אל משה לך אל העם · ומחר אל כל עדת ישר׳ יקצוף · ומחר אתה ובניך עמי · שב בזהגם היום ומחר אשלחך · ומחר אתן ראש אחך · ומחר אעשה כדבר המלך · ונמסר גם בסדר וישמע יתרו ׃

רשי

לעלו׳ עליה׳ לצבא · לפי שנאסרו הבמו׳ משנקבע המשכן בשילה ׃ אם טמאה ארץ אחזתכם · שלא בחר הקב״ה להשרות בה שכינתו ׃ ואותנו אל תמרדו · כמו ובנו יאל תמרודו ׃

רדק

לעלות עליהם לצבא · כמו בצבא ...

וְתָבוּ וַאֲזָלוּ בְנֵי רְאוּבֵן וּבְנֵי גָד וּפַלְגוּת שִׁבְטָא דִמְנַשֶּׁה מִלְוַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִשִּׁילוֹ דִי בְּאַרְעָא דִכְנַעַן לְמֵיזַל לְאַרְעָא דְגִלְעָד לַאֲרַע אַחֲסַנְתְּהוֹן דְאַחְסִינוּ בַהּ עַל מֵימְרָא דַייָ בִּידָא דְמֹשֶׁה ׃ וַאֲתוֹ לִגְלִילֵי יַרְדְּנָא דִי בְּאַרְעָא דִכְנַעַן וּבְנוֹ בְנֵי רְאוּבֵן וּבְנֵי גָד וּפַלְגוּת שִׁבְטָא דִמְנַשֶּׁה תַּמָּן מַדְבְּחָא עַל יַרְדְּנָא מַדְבַּח רַב לְמֶחֱזֵי ׃ וּשְׁמָעוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל לְמֵימַר הָא בְנוֹ בְנֵי רְאוּבֵן וּבְנֵי גָד וּפַלְגוּת שִׁבְטָא דִמְנַשֶּׁה יָת מַדְבְּחָא לָקֳבֵיל אַרְעָא דִכְנַעַן בִּגְלִילֵי יַרְדְּנָא לְעִבַר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל ׃ ...

וַיָּשֻׁבוּ וַיֵּלְכוּ בְּנֵי־רְאוּבֵן וּבְנֵי־גָד וַחֲצִי שֵׁבֶט הַמְנַשֶּׁה מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִשִּׁלֹה אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ־כְּנָעַן לָלֶכֶת אֶל־אֶרֶץ הַגִּלְעָד אֶל־אֶרֶץ אֲחֻזָּתָם אֲשֶׁר נֹאחֲזוּ־בָהּ עַל־פִּי יְהוָה בְּיַד־מֹשֶׁה ׃ וַיָּבֹאוּ אֶל־גְּלִילוֹת הַיַּרְדֵּן אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ כְּנָעַן וַיִּבְנוּ בְנֵי־רְאוּבֵן וּבְנֵי־גָד וַחֲצִי שֵׁבֶט הַמְנַשֶּׁה שָׁם מִזְבֵּחַ עַל־הַיַּרְדֵּן מִזְבֵּחַ גָּדוֹל לְמַרְאֶה ׃ וַיִּשְׁמְעוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר הִנֵּה־בָנוּ בְנֵי־רְאוּבֵן וּבְנֵי־גָד וַחֲצִי שֵׁבֶט הַמְנַשֶּׁה אֶת־הַמִּזְבֵּחַ אֶל־מוּל אֶרֶץ כְּנַעַן אֶל־גְּלִילוֹת הַיַּרְדֵּן אֶל־עֵבֶר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל ׃ וַיִּשְׁמְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקָּהֲלוּ כָּל־עֲדַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל שִׁלֹה לַעֲלוֹת עֲלֵיהֶם לַצָּבָא ׃ וַיִּשְׁלְחוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶל־בְּנֵי־רְאוּבֵן וְאֶל־בְּנֵי־גָד וְאֶל־חֲצִי שֵׁבֶט־מְנַשֶּׁה אֶל־אֶרֶץ הַגִּלְעָד אֶת־פִּינְחָס בֶּן־אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן ׃ וַעֲשָׂרָה נְשִׂאִים עִמּוֹ נָשִׂיא אֶחָד נָשִׂיא אֶחָד לְבֵית אָב לְכֹל מַטּוֹת יִשְׂרָאֵל וְאִישׁ רֹאשׁ בֵּית־אֲבוֹתָם הֵמָּה לְאַלְפֵי יִשְׂרָאֵל ׃ וַיָּבֹאוּ אֶל־בְּנֵי־רְאוּבֵן וְאֶל־בְּנֵי־גָד וְאֶל־חֲצִי שֵׁבֶט־מְנַשֶּׁה אֶל־אֶרֶץ הַגִּלְעָד וַיְדַבְּרוּ אִתָּם לֵאמֹר ׃ כֹּה אָמְרוּ כֹּל עֲדַת יְהוָה מָה־הַמַּעַל הַזֶּה אֲשֶׁר מְעַלְתֶּם בֵּאלֹהֵי יִשְׂרָאֵל לָשׁוּב הַיּוֹם מֵאַחֲרֵי יְהוָה בִּבְנוֹתְכֶם לָכֶם מִזְבֵּחַ לִמְרָדְכֶם הַיּוֹם בַּיהוָה ׃ הַמְעַט־לָנוּ אֶת־עֲוֹן פְּעוֹר אֲשֶׁר לֹא־הִטַּהַרְנוּ מִמֶּנּוּ עַד הַיּוֹם הַזֶּה וַיְהִי הַנֶּגֶף בַּעֲדַת יְהוָה ׃ וְאַתֶּם תָּשֻׁבוּ הַיּוֹם מֵאַחֲרֵי יְהוָה וְהָיָה אַתֶּם תִּמְרְדוּ הַיּוֹם בַּיהוָה וּמָחָר אֶל־כָּל־עֲדַת יִשְׂרָאֵל יִקְצֹף ׃ וְאַךְ אִם־טְמֵאָה אֶרֶץ אֲחֻזַּתְכֶם עִבְרוּ לָכֶם אֶל־אֶרֶץ אֲחֻזַּת יְהוָה אֲשֶׁר שָׁכַן־שָׁם מִשְׁכַּן יְהוָה וְהֵאָחֲזוּ בְּתוֹכֵנוּ וּבַיהוָה אַל־תִּמְרֹדוּ וְאֹתָנוּ אַל־תִּמְרֹדוּ בִּבְנֹתְכֶם לָכֶם מִזְבֵּחַ מִבַּלְעֲדֵי מִזְבַּח יְהוָה אֱלֹהֵינוּ ׃

הֲלוֹא עָכָן בֶּן־זֶרַח מָעַל מַעַל בַּחֵרֶם וְעַל־כָּל־עֲדַת יִשְׂרָאֵל הָיָה קָצֶף וְהוּא אִישׁ אֶחָד לֹא גָוַע בַּעֲוֹנוֹ ׃ וַיַּעֲנוּ בְּנֵי־רְאוּבֵן וּבְנֵי־גָד וַחֲצִי שֵׁבֶט הַמְנַשֶּׁה וַיְדַבְּרוּ אֶת־רָאשֵׁי אַלְפֵי יִשְׂרָאֵל ׃ אֵל אֱלֹהִים יְהוָה אֵל אֱלֹהִים יְהוָה הוּא יֹדֵעַ וְיִשְׂרָאֵל הוּא יֵדָע אִם־בְּמֶרֶד וְאִם־בְּמַעַל בַּיהוָה אַל־תּוֹשִׁיעֵנוּ הַיּוֹם הַזֶּה ׃ לִבְנוֹת לָנוּ מִזְבֵּחַ לָשׁוּב מֵאַחֲרֵי יְהוָה וְאִם־לְהַעֲלוֹת עָלָיו עוֹלָה וּמִנְחָה וְאִם־לַעֲשׂוֹת עָלָיו זִבְחֵי שְׁלָמִים יְהוָה הוּא יְבַקֵּשׁ ׃ וְאִם־לֹא מִדְּאָגָה מִדָּבָר עָשִׂינוּ אֶת־זֹאת לֵאמֹר מָחָר יֹאמְרוּ בְנֵיכֶם לְבָנֵינוּ לֵאמֹר מַה־לָּכֶם וְלַיהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל ׃ וּגְבוּל נָתַן־יְהוָה בֵּינֵנוּ וּבֵינֵיכֶם בְּנֵי־רְאוּבֵן וּבְנֵי־גָד אֶת־הַיַּרְדֵּן אֵין־לָכֶם חֵלֶק בַּיהוָה וְהִשְׁבִּיתוּ בְנֵיכֶם אֶת־בָּנֵינוּ לְבִלְתִּי יְרֹא אֶת־יְהוָה ׃ וַנֹּאמֶר נַעֲשֶׂה־נָּא לָנוּ לִבְנוֹת אֶת־הַמִּזְבֵּחַ לֹא לְעוֹלָה וְלֹא לְזָבַח ׃ כִּי עֵד הוּא בֵּינֵינוּ וּבֵינֵיכֶם וּבֵין דֹּרוֹתֵינוּ אַחֲרֵינוּ לַעֲבֹד אֶת־עֲבֹדַת יְהוָה לְפָנָיו בְּעֹלוֹתֵינוּ וּבִזְבָחֵינוּ וּבִשְׁלָמֵינוּ וְלֹא־יֹאמְרוּ בְנֵיכֶם מָחָר לְבָנֵינוּ אֵין־לָכֶם חֵלֶק בַּיהוָה ׃ וַנֹּאמֶר וְהָיָה כִּי־יֹאמְרוּ אֵלֵינוּ וְאֶל־דֹּרֹתֵינוּ מָחָר וְאָמַרְנוּ רְאוּ אֶת־תַּבְנִית מִזְבַּח יְהוָה אֲשֶׁר־עָשׂוּ אֲבוֹתֵינוּ לֹא לְעוֹלָה וְלֹא לְזֶבַח כִּי־עֵד הוּא בֵּינֵינוּ וּבֵינֵיכֶם ׃ חָלִילָה לָּנוּ מִמֶּנּוּ לִמְרֹד בַּיהוָה וְלָשׁוּב הַיּוֹם מֵאַחֲרֵי יְהוָה לִבְנוֹת מִזְבֵּחַ לְעֹלָה לְמִנְחָה וּלְזָבַח מִלְּבַד מִזְבַּח יְהוָה אֱלֹהֵינוּ אֲשֶׁר לִפְנֵי מִשְׁכָּנוֹ ׃ וַיִּשְׁמַע פִּינְחָס הַכֹּהֵן וּנְשִׂיאֵי הָעֵדָה וְרָאשֵׁי אַלְפֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר אִתּוֹ אֶת־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבְּרוּ בְּנֵי־רְאוּבֵן וּבְנֵי־גָד וּבְנֵי מְנַשֶּׁה וַיִּיטַב בְּעֵינֵיהֶם ׃ וַיֹּאמֶר פִּינְחָס בֶּן־אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֶל־בְּנֵי־רְאוּבֵן וְאֶל־בְּנֵי־גָד וְאֶל־בְּנֵי מְנַשֶּׁה הַיּוֹם יָדַעְנוּ כִּי־בְתוֹכֵנוּ יְהוָה אֲשֶׁר לֹא־מְעַלְתֶּם בַּיהוָה הַמַּעַל הַזֶּה אָז הִצַּלְתֶּם אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִיַּד יְהוָה ׃

ויחר זה זכר מכבר קרה יהושע לכל יפל רוצה לומר למכתיגים לותם ברוחן מיד כבר דבריו עם כל ישראל והנה הלו המכתיגים זכר בהדרגה וזכר מחקים תחלם
והם הסבהדרין לפני מה פחחו כי מם היה קטן החכמים והם המכתיגים כל העם ואחר זכר ראשי אבות לותן ולזה הזהירם מהתחזק בגוים הנמלרים
עיר ועיר והם הסופטי והשוטרי והודיע מה שעשה להם העם ויעלה אחר העם והם הסבהדרין ואחר זכר ראשי
כרי מלה ילמרו מעשיהם ויבואו בברית ה׳ ולעבור ה׳ ולעבור אלהים אחרי׳. והזהירם גם כן מלה אם יזכרו אם לאלהיהם ולה יגרמו להשבעם במעם ומלה יעברום ומלה ישתחוו להם

רדק

ויקרלו. פי׳ קרלו למזבח שר כי שר הוח בשוחקיו וכן תי ויקרו בני גד ובני ראובן אחר שבחזקו לותן ולזה הזהיר למרבחת לרי שהיר הוח בינהם: והוח הגדול. פי׳ ושר היה הגדול ממנו מבחר ושר היה הגדול מכולם המעם יהיה בגבולם: יהרפם. בלשון חשף הלילה: ולח תשטינו. פי׳ לוח תתשטינו: יהרוף חלף. שיהר בחיקוק שבר ונרפם מחוקו: ולמוטט

ולמוטט בדיוקם: ישוטטו לבוח ולמלו לבשבותקם: ולבניהם. למען מחכות וכן ובהולין תקעטרנו תקומבנו כמו ומקול ואנשי עטרים על דוד ולל תבחי עטרים קומבתם: ואחרי תת זרעו. חסר לו כמה מילות ונשקותם מעיניהן עמיו עד שלה נתתי לו זרעי: ויבח

רלבנ

והנה אנכי ה׳ וס׳ נמבר בסדר היצא: בעברכם ב׳ דסביבי וסי והיה בעברכם את הירדן. בעברכם את ברית ה׳: ויתי עבו ה׳ בקריאה וס׳ בסבר בסדר השבע ויתבר בסדר הילך: ואולך ד׳ בקריאה וס׳

כי אם שוב תשובו ודבקתם ביתר הגוים האלה הנשארים האלה אתכם והתחתנתם בהם ובאתם בהם והם בכם: ידוע תדעו כי לא יוסיף יהוה אלהיכם להורישׁ את הגוים האלה מלפניכם והיו לכם לפח ולמוקש ולשטט בצדיכם ולענגים בעיניכם עד אבדכם מעל האדמה הטובה הזאת אשר נתן לכם יהוה אלהיכם: והנה אנכי הולך היום בדרך כל הארץ וידעתם בכל לבבכם ובכל נפשכם כי לא נפל דבר אחד מכל הדברים הטובים אשר דבר יהוה אלהיכם על יכם הכל באו לכם לא נפל ממנו דבר אחד: והיה כאשר בא עליכם כל הדבר הטוב אשר דבר יהוה אלהיכם אליכם כן יביא יהוה עליכם את כל הדבר הרע עד השמידו אותכם מעל האדמה הטובה הזאת אשר נתן לכם יהוה אלהיכם: בעברכם את ברית יהוה אלהיכם אשר צוה אתכם והלכתם ועבדתם אלהים אחרים והשתחויתם להם וחרה אף יהוה בכם ואבדתם מהר מעל הארץ הטובה אשר נתן לכם:

ויאסף יהושע את כל שבטי ישראל שכמה ויקרא לזקני ישראל ולראשיו ולשפטיו ולשטריו ויתיצבו לפני האלהים: ויאמר יהושע אל כל העם כה אמר יהוה אלהי ישראל בעבר הנהר ישבו אבותיכם מעולם תרח אבי אברהם ואבי נחור ויעבדו אלהים אחרים: ואקח את אביכם את אברהם מעבר הנהר ואולך אותו בכל ארץ כנען וארב לו את זרעו ואתן לו את יצחק: ואתן ליצחק את יעקב ואת עשו ואתן לעשו את הר שעיר לרשת אותו ויעקב ובניו ירדו מצרים: ואשלח את משה ואת אהרן ואגף את מצרים כאשר עשיתי בקרבו ואחר הוצאתי אתכם: והוצאתי את אבותיכם ממצרים ותבאו הימה וירדפו מצרים אחרי אבותיכם ברכב

ארי אם מיתב תרחבון ודבקתם ביתר בשיירא דין אשתארו מנכון ותתחפנון בהון ותיעלון עמהון ואנתון תדעון בודאי דלא יוסיף יקוק אלקכון למתרכא מן קדמיכון ית כל עממיא האילין והון יהון לכון לפח ולמכשלא לסטנכון ולשוטיא בסטרכון ולמסקלן בעיניכון עד דתשיצון מעל ארעא טבתא הדא די יהב לכון יקוק אלקכון: הא אנא אזיל יומא דין באורח כל ארעא ותדעון בכל לבבכון ובכל נפשכון ארי לא נפל פתגם חד מכל פתגמיא טבתא הדא די מליל יקוק אלקכון עלוכון כולהון אתקיימו לכון לא בטיל מנכון פתגמא חדא: ויהי כמא דאתער יקוק עלוכון כל פתגמיא בישיא עד דישיצינכון מעל ארעא טבתא הדא די יהב לכון יקוק אלקכון: בשאוקיכון ית קיים יקוק אלקכון דפקיד יתכון ותהלכון ותפלחון לטעות עממיא ותסגדון להון ויתקוף רוגזא דיקוק בכון ותיבדון בפריעו מעל ארעא טבתא דיהב לכון: ובכש יהושע ית כל שבטיא דישראל לשכם וקרא לסבי ישראל ולרישותי ולדייניותי ולסרכון מעל ואיתעתדו קדם יקוק: ואמר יהושע לכל עמא הכדין אמר יקוק אלהא דישראל בעבר פרת יתבו אבהתכון מעלמא הרח אבוהי דאברהם ואבוהי דנחור ופלחו לטעות עממיא: ואדברית ית אבוכון ית אברהם מעבר פרת ואובלית יתיה בכל ארעא דכנען ואסגיתי ית בנוהי ויהבית ליה ית יצחק: ויהבית ליצחק ית יעקב ית עשו ויהבית לעשו ית טוורא דשעיר למירת יתיה ויעקב ובנוהי נחתו למצרים: ושלחית ית משה ית אהרן ומחיתי ית מצרים כמא דעבדית בגוויהון ובתר כדין אפקית יתכון: ואפקית ית אבהתכון ממצרים ואתיתון לימא ורדפו מצראי בתר אבהתכון ברתיכון

רשי

ולמוטט בדיוקם. כמו ולמוטו מן מוט בלשון משנה: וחיסרתם בכל לבבכם ובכל נפשכם. כלומר מיתו בכבכם ודעתכם על כל זה בתורה ולה יתכן להיותם מקיים מלות בכונת הלב ולה בכל דבר אחר מכל דברו תשמרו לעשות ולה תסור ממנו ימין ושמאל. כמו ולמוטו מן מוט בלשון משנה: וחיסרתם בכל לבבכם ובכל נפשכם. כלומר מיתו בכבכם ודעתכם על כל הדברים הטובים מבחו ולה יתכן להיותם מקיים מלות בכונת הלב ולה בכל דבר אחר מכל דברו תשמרו לעשות ולה תסור ממנו ימין ושמאל. כמו ולמוטו מן מוט בלשון משנה: וחיסרתם בכל לבבכם ובכל נפשכם. כלומר מיתו בכבכם ודעתכם על כל הדברים הטובים מבחו ולה יתכן להיותם מקיים מלות בכונת הלב ולה בכל דבר אחר

רשי

ועתה זכר סבכר קרה יהושע לכל יפל רוצה לומר למכתיגים לותם ברוחן מיד כבר דבריו עם כל ישראל והנה הלו המכתיגים זכר בהדרגה וזכר מחקים תחלם והם הסבהדרין לפני מה פחחו כי מם היה קטן החכמים והם המכתיגים כל העם ואחר זכר ראשי אבות לותן ולזה הזהירם מהתחזק בגוים הנמלרים עיר ועיר והם הסופטי והשוטרי והודיע מה שעשה להם העם ויעלה אחר העם והם הסבהדרין מהתחזק בגוים הנמלרים כרי מלה ילמרו מעשיהם ויבואו בברית ה׳ ולעבור ה׳ ולעבור אלהים אחרי׳. והזהירם גם כן מלה אם יזכרו אם לאלהיהם ולה יגרמו להשבעם במעם ומלה יעברום ומלה ישתחוו להם

רלבנ

ולא אמרו ד׳ דסביבי בקריאה וסי׳ לעולת עולים לעבא. איה המעלה אתנו בארץ. נירא נא את. העברים ברכת״ אליכם: ״האלהים׳ דסביבי בקריאה וס׳ ויקרלו בני ראובן. ויאבנו אנשי בית שמש. אם״ האלהים לנו אחריו. ענני״ ענני וידעו העם הזה. ואבנו דוד זה הוא. עתה תנו לבבכם דלה. ועוד דברו עבדיו. ויברך עזרא. אשר בחרת באברם: ויהי בימים ג׳ דסביבי בקריאה

וַהַב פִּינְחָס בַּר אֶלְעָזָר כַּהֲנָא וְרַבְרֵבַיָּא חֲלָת בְּנֵי רְאוּבֵן וְגַלְעָד לְאַרְעָא דְגִלְעָד לְוַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָתְיבוּ יַתְהוֹן פִּתְגָמָא: וְשַׁפַּר פִּתְגָמָא בְּעֵינֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּבָרִיכוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יָת יְיָ וְלָא אֲמַרוּ לְסַקָּקָא עֲלֵיהוֹן לְחַבָּלָא יָת אַרְעָא דְּבְנֵי רְאוּבֵן וּבְנֵי גַד לְמִדַּר בַּהּ: וְקָרוּ בְּנֵי רְאוּבֵן וּבְנֵי גַד לְמַדְבְּחָא אֲרֵי סָהִיד הוּא בֵּינָנָא אֲרֵי יְיָ הוּא אֱלָהִים:

וַהֲוָה לְיוֹמִין סַגִּיאִין מִדְּעַבַּד מַדְבְּחָא יְיָ לִישְׂרָאֵל מִכָּל בְּעֲלֵי דְבָבֵיהוֹן מִסְחַר סְחוֹר וְיהוֹשֻׁעַ סִיב עַל יוֹמִין: וְקָרָא יְהוֹשֻׁעַ לְכָל יִשְׂרָאֵל לְסָבֵיהוֹן וּלְרֵישׁוֹהִי וּלְדַיָּנוֹהִי וּלְסַרְכוֹהִי וַאֲמַר לְהוֹן אֲנָא סִיבִית עַלִּית בְּיוֹמִין: וְאַתּוּן חֲזֵיתוּן יַת כָּל דַּעֲבַד יְיָ אֱלָהֲכוֹן לְכָל עַמְמַיָּא הָאִילֵין מִן קֳדָמֵיכוֹן אֲרֵי יְיָ אֱלָהֲכוֹן מְגִיחַ לְכוֹן: וְחַזוּ דִי פַלֶּגֶת לְכוֹן יַת עַמְמַיָּא דִי אִשְׁתַּאֲרוּ הָאִילֵין בְּאַחֲסָנָא לְשִׁבְטֵיכוֹן מִן יַרְדְּנָא וְכָל עַמְמַיָּא דִי הֲשֵׁיתִי וְעָבַרְנָא מִסְתַּאֲרִין לְשִׁבְטֵיכוֹן: יְיָ אֱלָהֲכוֹן הוּא יְהֵי מְדַחֵי יָתְהוֹן מִן קֳדָמֵיכוֹן וְיָתַרְכִין יָתְהוֹן מִן קֳדָמֵיכוֹן וְתֵרְתוּן יַת אַרְעָהוֹן כְּמָא דִי מַלֵּיל יְיָ אֱלָהֲכוֹן לְכוֹן: וְתִתְקְפוּן לְמֶהֱוֵא לְמִטַּר לְמֶעְבַּד יַת כָּל דִּכְתִיב בְּסִפְרָא דְאוֹרָיְתָא דְמֹשֶׁה בְּדִיל דְּלָא לְסְטֵי מִינֵיהּ לִימִינָא וְלִסְמָלָא: בְּדִיל דְּלָא לְאִתְעָרְבָא בְּעַמְמַיָּא הָאִילֵין דִּי אִשְׁתַּאֲרוּ הָאִילֵין עִמְכוֹן וּבְשׁוּם שַׁעֲוָתְהוֹן לָא תְזַכַּרְנוּן וְלָא תְקַיְּמוּן וְלָא תִפְלְחוּנוּן וְלָא תִסְגְּדוּן לְהֶן: אֶלָּהֵן בְּרְחֲמָנָא תִּדְבְּקוּן כְּמָא דִי עֲבַדְתּוּן עַד יוֹמָא הָדֵין: וְתָרִיךְ יְיָ יָת עַמְמַיָּא רַבְרְבִין וְתַקִּיפִין מִן קֳדָמֵיכוֹן וְאַתּוּן לָא קָם אֱנָשׁ קֳדָמֵיכוֹן עַד יוֹמָא הָדֵין: גַּבְרָא חַד מִנְּכוֹן יְרַדֵּף אַלְפָא אֲרֵי יְיָ אֱלָהֲכוֹן מֵיגַח לְכוֹן כְּמָא דִי מַלֵּיל לְכוֹן: וְתִסְתַּמְרוּן לַחֲדָא לְנַפְשָׁתֵיכוֹן לְמִרְחַם יָת יְיָ אֱלָהֲכוֹן:

וְאִם מִתְפַּנְקִין אַתּוּן וְתִתְּקְפוּן בְּתַר דִּכְתִּירֵי עַמְמַיָּא הָאִילֵין הָאִלֵּין דִּי אִשְׁתַּאֲרוּ עִמְכוֹן וְתִתְחַתְּנוּן בְּהוֹן וְתֵעֵלוּן עִמְהוֹן וְאַתּוּן תִּדְּעוּן בְּודָאי דְּלָא יוֹסִיף יְיָ אֱלָהֲכוֹן לְמִתְרְכָא מִן קֳדָמֵיכוֹן יָת כָּל עַמְמַיָּא הָאִלֵּין וְתִהְווֹן לְכוֹן לְפַח וְלִמְכְשׁוֹל וּלְשׁוֹטִיָּא בְּסִטְרֵיכוֹן וְלִמְסַקְּלִין בְּעֵינֵיכוֹן עַד דְּתֵשֵׁיצוּן מֵעַל אַרְעָא טָבְתָא הָדָא דִי יְהַב לְכוֹן יְיָ אֱלָהֲכוֹן: הָא אֲנָא אָזִיל יוֹמָא דֵין בְּאוֹרַח כָּל אַרְעָא וְתִדְּעוּן בְּכָל לִבְּכוֹן וּבְכָל נַפְשְׁכוֹן אֲרֵי לָא נְפַל פִּתְגָמָא חַד מִכֹּל פִּתְגָמַיָּא טָבַיָּא דִי מַלֵּיל יְיָ אֱלָהֲכוֹן עֲלֵיכוֹן כּוּלְּהוֹן אִתְקַיְּימוּ לְכוֹן לָא בְּטֵיל מִנְּכוֹן פִּתְגָמָא חֲדָא: וִיהֵי כְּמָא דְאִתְעֲרַע עֲלֵיכוֹן כָּל פִּתְגָמַיָּא דִי מַלֵּיל יְיָ אֱלָהֲכוֹן עֲלֵיכוֹן כֵּן יַיְתֵי יְיָ עֲלֵיכוֹן יָת כָּל פִּתְגָמַיָּא בִּישַׁיָּא עַד דְּיִשֵׁיצֵי יַתְכוֹן מֵעַל אַרְעָא טָבְתָא הָדָא דִי יְהַב לְכוֹן יְיָ אֱלָהֲכוֹן: בְּשָׁאוּקֵיכוֹן יָת קְיָם יְיָ אֱלָהֲכוֹן דְּפָקִיד יָתְכוֹן וְתֵהְלְכוּן וְתִפְלְחוּן לְטָעֲוַת עַמְמַיָּא וְתִסְגְּדוּן לְהוֹן וְיִתְקוֹף רוּגְזָא דַיְיָ בְּכוֹן וְתִתְּבְרוּן בְּפָרִיעוּ מֵעַל אַרְעָא טָבְתָא דִּיהַב לְכוֹן: וּבְכַשׁ יְהוֹשֻׁעַ יָת כָּל שִׁבְטַיָּא דְיִשְׂרָאֵל לִשְׁכֶם וּקְרָא לְסָבֵי יִשְׂרָאֵל וְלִרְאשׁוֹהִי וּלְדַיָּנוֹהִי וְלִסְרָכוֹהִי וְאִתְעַתָּדוּ קֳדָם יְיָ: וַאֲמַר יְהוֹשֻׁעַ לְכָל עַמָּא הָכֵדֵין אֲמַר יְיָ אֱלָהָא דְיִשְׂרָאֵל בְּעִבְרָא דִפְרָת יַתְבוּ אֲבָהָתְכוֹן מֵעָלְמָא תֶּרַח אֲבוּהוֹן דְּאַבְרָהָם וַאֲבוּהוֹן דְּנָחוֹר וּפָלְחוּ לְטָעֲוָת עַמְמַיָּא: וְאַדְבֵּרִית יָת אֲבוּכוֹן יָת אַבְרָהָם מֵעִבְרָא דִפְרָת וְאוֹבִלִית יָתֵיהּ בְּכָל אַרְעָא דִכְנָעַן וְאַסְגֵּיתִי יָת בְּנוֹהִי וְיָהַבִית לֵיהּ יָת יִצְחָק: וְיָהַבִית לְיִצְחָק יָת יַעֲקֹב יָת עֵשָׂו וְיָהַבִית לְעֵשָׂו יָת טוּרָא דְשֵׂעִיר לְמֵירַת יָתֵיהּ וְיַעֲקֹב וּבְנוֹהִי נְחַתוּ לְמִצְרָיִם: וְשַׁלְחִית יָת מֹשֶׁה וְיָת אַהֲרֹן וְסָתֵירִית יָת מִצְרָאֵי בְּכָא דַעֲבַדִית בְּגַוָּויְהוֹן וּבָתַר כֵּן אַפֵּקִית יָתְכוֹן: וְאַפֵּקִית יָת אֲבָהָתְכוֹן מִמִּצְרַיִם וַאֲתֵיתוּן לְיַמָּא וְרַדְפוּ מִצְרָאֵי בָּתַר אֲבָהָתְכוֹן בְּרַתְיכִין

ויבא עליו את הים · על כל יחיד ויחיד שבהם שאם היה היחיד בורח שלא ליכנס בים גל של ים רודף אחריו וקולטו : וילחמו בכם בעלי יריחו האמרי והפרזי וגו' · כל שבעה האומו' נזכרין כאן לפי שיריחו עומדת על הספר והית' נגרה ומכעולה של ארץ ישראל כקבצו לתוכה מכל שבעה האומות גיבורי החיל : אלהים

המצרים ה' בקריאה וסי' והיה כי יראו אותך המצרים ואמרו · ויראו המצרי' את האשה · וירעו אותנו המצרי' ויעננו · כי לא יוכלון המצרים לאכול · וישם מאפל · ונמסר גם בסדר לך לך : הצרעה ג' וסי' נמסר בסדר

וּבְפָרָשִׁים יַם־סוּף׃ וַיִּצְעֲקוּ אֶל־יְהוָה
וַיָּשֶׂם מַאֲפֵל בֵּינֵיכֶם וּבֵין הַמִּצְרִים
וַיָּבֵא עָלָיו אֶת־הַיָּם וַיְכַסֵּהוּ וַתִּרְאֶינָה
עֵינֵיכֶם אֵת אֲשֶׁר־עָשִׂיתִי בְּמִצְרָיִם
וַתֵּשְׁבוּ בַמִּדְבָּר יָמִים רַבִּים׃ וָאָבִאָה
אֶתְכֶם אֶל־אֶרֶץ הָאֱמֹרִי הַיּוֹשֵׁב בְּעֵבֶר
הַיַּרְדֵּן וַיִּלָּחֲמוּ אִתְּכֶם וָאֶתֵּן אוֹתָם
בְּיֶדְכֶם וַתִּירְשׁוּ אֶת־אַרְצָם וָאַשְׁמִידֵם
מִפְּנֵיכֶם׃ וַיָּקָם בָּלָק בֶּן־צִפּוֹר מֶלֶךְ
מוֹאָב וַיִּלָּחֶם בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁלַח וַיִּקְרָא
לְבִלְעָם בֶּן־בְּעוֹר לְקַלֵּל אֶתְכֶם׃
וְלֹא אָבִיתִי לִשְׁמֹעַ לְבִלְעָם וַיְבָרֶךְ
בָּרוֹךְ אֶתְכֶם וָאַצִּל אֶתְכֶם מִיָּדוֹ׃
וַתַּעַבְרוּ אֶת־הַיַּרְדֵּן וַתָּבֹאוּ אֶל־יְרִיחוֹ
וַיִּלָּחֲמוּ בָכֶם בַּעֲלֵי־יְרִיחוֹ הָאֱמֹרִי
וְהַפְּרִזִּי וְהַכְּנַעֲנִי וְהַחִתִּי וְהַגִּרְגָּשִׁי
הַחִוִּי וְהַיְבוּסִי וָאֶתֵּן אוֹתָם בְּיֶדְכֶם׃
וָאֶשְׁלַח לִפְנֵיכֶם אֶת־הַצִּרְעָה וַתְּגָרֶשׁ
אוֹתָם מִפְּנֵיכֶם שְׁנֵי מַלְכֵי הָאֱמֹרִי לֹא
בְחַרְבְּךָ וְלֹא בְקַשְׁתֶּךָ׃ וָאֶתֵּן לָכֶם
אֶרֶץ אֲשֶׁר לֹא־יָגַעְתָּ בָּהּ וְעָרִים אֲשֶׁר
לֹא־בְנִיתֶם וַתֵּשְׁבוּ בָּהֶם כְּרָמִים
וְזֵיתִים אֲשֶׁר לֹא־נְטַעְתֶּם אַתֶּם אֹכְלִים׃
וְעַתָּה יְראוּ אֶת־יְהוָה וְעִבְדוּ אֹתוֹ
בְּתָמִים וּבֶאֱמֶת וְהָסִירוּ אֶת־אֱלֹהִים
אֲשֶׁר עָבְדוּ אֲבוֹתֵיכֶם בְּעֵבֶר הַנָּהָר
וּבְמִצְרַיִם וְעִבְדוּ אֶת־יְהוָה׃ וְאִם רַע
בְּעֵינֵיכֶם לַעֲבֹד אֶת־יְהוָה בַּחֲרוּ לָכֶם
הַיּוֹם אֶת־מִי תַעֲבֹדוּן אִם אֶת־אֱלֹהִים
אֲשֶׁר־עָבְדוּ אֲבוֹתֵיכֶם אֲשֶׁר בְּעֵבֶר
הַנָּהָר וְאִם אֶת־אֱלֹהֵי הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר
אַתֶּם יֹשְׁבִים בְּאַרְצָם וְאָנֹכִי וּבֵיתִי
נַעֲבֹד אֶת־יְהוָה׃ וַיַּעַן
הָעָם וַיֹּאמֶר חָלִילָה לָּנוּ מֵעֲזֹב אֶת־
יְהוָה לַעֲבֹד אֱלֹהִים אֲחֵרִים׃ כִּי יְהוָה
אֱלֹהֵינוּ הוּא הַמַּעֲלֶה אֹתָנוּ וְאֶת־
אֲבוֹתֵינוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים
וַאֲשֶׁר עָשָׂה לְעֵינֵינוּ אֶת־הָאֹתוֹת
הַגְּדֹלוֹת הָאֵלֶּה וַיִּשְׁמְרֵנוּ בְּכָל־הַדֶּרֶךְ
אֲשֶׁר הָלַכְנוּ בָהּ וּבְכֹל הָעַמִּים אֲשֶׁר
עָבַרְנוּ בְּקִרְבָּם׃ וַיְגָרֶשׁ יְהוָה
אֶת־כָּל־הָעַמִּים וְאֶת־הָאֱמֹרִי יֹשֵׁב

אלהים קדושים · ברוב מקומות נקרא כל לשון רבנות לשון רבי' כמו אדני יוסף אדוני הארץ אם בעליו עמו אמר הלכו אלהים לפדותו לפי שהשם הזה שם שררה הוא : עדים אתם בכם · ראה יהושע שעתידין לערער בימי יחזקאל ולומר כהיה כגוי' לפיכך הכביד עליהם עכשיו ולכך הושב להם בימי יחזקאל והעולה על רוחכם היה לא תהיה וגו' חי אני אם לא ביד חזקה וגו' כבר קבלתם עליכם בימי יהושע ולא תאמרו מה שקבלנו עלינו בימי משה כדי ליכנס לארץ עשינו הרי בימי יהושע כבר נכנסתם וקבלתם : וישם לו חק ומשפט בשכם · סידר להם שם החוקים שבתורה וקבלו עליהם : ויכתב יהושע וגו' · ת"י וכתב יהושע ית פתגמיא האילין ואצנעינון בספר אוריתא דיי' ובמס' מכות נחלקו

קנוא ד' ב' מלאים וב' חס' וסי' לא תוכלו לעבוד את יי' · אל קנוא ונוקם יי' דנחום · קנא קנאתי ליי' וחברו · תרויהון אלין ב' בהדאי דאליהו חס' : חטאותיכם ד' מלאים בליש' בקריא' וסי' אל קנוא הוא לא ישא לפשעכם · וחטאותיכם הסתירו מכם פנים · וחטאותיכם מנעו הטוב מכם · בהגלות פשעיכם להראות חטאותיכם · ונמסר

הָאָרֶץ מִפָּנֵינוּ גַּם־אֲנַחְנוּ נַעֲבֹד אֶת־
יְהוָה כִּי־הוּא אֱלֹהֵינוּ׃
וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ אֶל־הָעָם לֹא תוּכְלוּ
לַעֲבֹד אֶת־יְהוָה כִּי־אֱלֹהִים קְדֹשִׁים
הוּא אֵל־קַנּוֹא הוּא לֹא־יִשָּׂא
לְפִשְׁעֲכֶם וּלְחַטֹּאותֵיכֶם׃ כִּי תַעַזְבוּ
אֶת־יְהוָה וַעֲבַדְתֶּם אֱלֹהֵי נֵכָר וְשָׁב
וְהֵרַע לָכֶם וְכִלָּה אֶתְכֶם אַחֲרֵי אֲשֶׁר־
הֵיטִיב לָכֶם׃ וַיֹּאמֶר הָעָם
אֶל־יְהוֹשֻׁעַ לֹא כִּי אֶת־יְהוָה נַעֲבֹד׃
וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ אֶל־הָעָם עֵדִים אַתֶּם
בָּכֶם כִּי־אַתֶּם בְּחַרְתֶּם לָכֶם אֶת־
יְהוָה לַעֲבֹד אוֹתוֹ וַיֹּאמְרוּ עֵדִים׃
וְעַתָּה הָסִירוּ אֶת־אֱלֹהֵי הַנֵּכָר אֲשֶׁר
בְּקִרְבְּכֶם וְהַטּוּ אֶת־לְבַבְכֶם אֶל־יְהוָה
אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל׃ וַיֹּאמְרוּ הָעָם אֶל־
יְהוֹשֻׁעַ אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵינוּ נַעֲבֹד
וּבְקוֹלוֹ נִשְׁמָע׃ וַיִּכְרֹת יְהוֹשֻׁעַ
בְּרִית לָעָם בַּיּוֹם הַהוּא וַיָּשֶׂם
לוֹ חֹק וּמִשְׁפָּט בִּשְׁכֶם׃ וַיִּכְתֹּב יְהוֹשֻׁעַ
אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּסֵפֶר תּוֹרַת
אֱלֹהִים וַיִּקַּח אֶבֶן גְּדוֹלָה וַיְקִימֶהָ שָּׁם
תַּחַת הָאַלָּה אֲשֶׁר בְּמִקְדַּשׁ יְהוָה׃
וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ אֶל־כָּל־
הָעָם הִנֵּה הָאֶבֶן הַזֹּאת תִּהְיֶה־בָּנוּ
לְעֵדָה כִּי־הִיא שָׁמְעָה אֵת כָּל־אִמְרֵי
יְהוָה אֲשֶׁר דִּבֶּר עִמָּנוּ וְהָיְתָה בָכֶם
לְעֵדָה פֶּן־תְּכַחֲשׁוּן בֵּאלֹהֵיכֶם׃
וַיְשַׁלַּח יְהוֹשֻׁעַ אֶת־הָעָם אִישׁ
לְנַחֲלָתוֹ׃ וַיְהִי אַחֲרֵי
הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיָּמָת יְהוֹשֻׁעַ בִּן־
נוּן עֶבֶד יְהוָה בֶּן־מֵאָה וָעֶשֶׂר
שָׁנִים׃ וַיִּקְבְּרוּ אֹתוֹ בִּגְבוּל נַחֲלָתוֹ
בְּתִמְנַת־סֶרַח אֲשֶׁר בְּהַר־אֶפְרָיִם

גם בסדר אחרי מות : וכלה ו' בקריא' וסי' וכלה הרעב את הארץ · וכלה
לכסות את הקדש · ושב והרע לכם · וכלה ספיה · וכלה את מדות
לעדה ג' וסי' נמסר בסדר וירא :

עבדו ישר' את י"י כל ימי יהושע וכל ימי הזקני' אשר האריכו ימים אחרי יהושע ואשר ידעו את כל מעשה י"י אשר עשה לישר'. והם יוצאי מצרים כי זולתם לא
עשה וזכר אחר זה כי עצמות יוסף קברו במקום ההוא שהיה לבניו לנחלה וכי אלעזר בן אהרן מת וקברו אתו בגבעת פנחס בנו אשר נתן לו בהר אפרי' ואם
היתה לפנחס אם לא היתה לאלעזר אמרנו לו כי תכף שמת אלעזר היה יורשו פנחס לפי שרשי התורה ולזה כשנקבר נקבר בגבעת פנחס בנו ואולם רבותי' ז"ל
ירשה מאשתו וזה דרך דרש ואמנם הפשט הוא לפי מה שכתבנו: **ואולם** התועלות המגיעות מזה הספור הם אלו:

וישלח כ"ב וסי' נמסר בסדר נח: ויהי אחרי הדברים האלה ג' וסי' ויגד לאברהם. אביך חולה. וימת יהושע.
ונמסר גם בסדר וירא: וכל ימי ג' וסי' הזקנים. וחברו. וכל ימי מלכי ישראל: במאה ה' רפין בקריאה וסי' ויקן

מִצְּפוֹן לְהַר־גָּעַשׁ׃ וַיַּעֲבֹד יִשְׂרָאֵל אֶת־יְהוָה כֹּל יְמֵי יְהוֹשֻׁעַ וְכֹל יְמֵי הַזְּקֵנִים אֲשֶׁר הֶאֱרִיכוּ יָמִים אַחֲרֵי יְהוֹשֻׁעַ וַאֲשֶׁר יָדְעוּ אֵת כָּל־מַעֲשֵׂה יְהוָה אֲשֶׁר עָשָׂה לְיִשְׂרָאֵל׃ וְאֶת־עַצְמוֹת יוֹסֵף אֲשֶׁר־הֶעֱלוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם קָבְרוּ בִשְׁכֶם בְּחֶלְקַת הַשָּׂדֶה אֲשֶׁר קָנָה יַעֲקֹב מֵאֵת בְּנֵי־חֲמוֹר אֲבִי־שְׁכֶם בְּמֵאָה קְשִׂיטָה וַיִּהְיוּ לִבְנֵי־יוֹסֵף לְנַחֲלָה׃ וְאֶלְעָזָר בֶּן־אַהֲרֹן מֵת וַיִּקְבְּרוּ אֹתוֹ בְּגִבְעַת פִּינְחָס בְּנוֹ אֲשֶׁר נִתַּן־לוֹ בְּהַר אֶפְרָיִם׃

מִצְּפוּנָא לְטוּר גָּעַשׁ׃ וּפְלַח יִשְׂרָאֵל קֳדָם יְיָ כָּל יוֹמֵי יְהוֹשֻׁעַ וְכָל יוֹמֵי סָבַיָּא דִּי אוֹרִיכוּ יוֹמִין בָּתַר יְהוֹשֻׁעַ וְדִי יְדַעוּ יָת כָּל עוֹבָדָא דַּיְיָ דִּי עֲבַד לְיִשְׂרָאֵל׃ וְיָת גַּרְמֵי יוֹסֵף דְּאַסִּיקוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם קְבַרוּ בִשְׁכֶם בְּאַחְסָנַת חַקְלָא דִּקְנָא יַעֲקֹב מִבְּנֵי חֲמוֹר אֲבוּהִי דִשְׁכֶם בִּמְאָה חוּרְפָן וַהֲווֹ לִבְנֵי יוֹסֵף לְאַחְסָנָא׃ וְאֶלְעָזָר בַּר אַהֲרֹן מִית וּקְבַרוּ יָתֵיהּ בְּגִבְעַת דְּפִינְחָס בְּרֵיהּ דְּאִתְיְהִבַת לֵיהּ בְּטוּרָא דְבֵית אֶפְרָיִם׃

סכום הפסוקים של ספר יהושע שש מאות וחמשים וששה וסי' סנ"ו וחציו ומחשבות
עד רמת גלעד וסדריו ארבעה עשר:

את חלקת השדה אשר. ואת עצמות יוסף אשר העלו ממצרים. אין חפץ למלך במהר. תנה את אשתי את
מיכל. וישבר מישראל מאה אלף. ונמסר גם בסדר וישלח: קשיטה ג' וסי' נמסר בסדר וישלח:

סליק ספר יהושע

ונדעה נרדפה לדעת את

יי כשחר נכון

ארץ יורה כמלקוש

ויהי

רלבג

ספר מאחרי מות יהושע ששאלו בני ישר' ביי' ר"ל באורי' ותומי' מי מהשבטי' יעלה בתחלה להלחם בכנעני הנשאר בארצות השבטי' וראוי שנדע שאין הרצון בזה שלא
היו נשאלין באורי' ותומי' בימי יהושע כי אתור הערה כי בימי יהוש' ג"כ ישאלו במשפט האורי'. ואולם הרצון בזה כי אחרי מות יהושע הוצרכו לשאול מי יעלה
בתחלה כי במלחמ' הראשו' טרם נדו' לשאר המלחמו' וזה שאם ינוכחו יש' במלחמ' הראשו' יאמרו הנשארי' מהגוים ההם סר כחם מעליה' ויתחזקו להלחם
בהם ואם ינכחו אותם יפיל העניין מורך לב בגוי' ההם וינכחום יש' בקלות. ולזה בחר השם שילחם תחלה מי שהוא ראוי יותר לנכח והוא שבט יהוד' ושבט יהודה שעלה אתו

ויהי אחרי מות ד' וסי' אברהם' משה. יהושע. שאול. ונמסר גם בסוף חיי ובריש יהושע. וסימ' בלשון
תרגום אבא רעיא שמשא ומלכא: ונלחמה ד' בקריאה וסי' ויאמר יהודה לשמעון אחיו עלה אתי בגורל

א וַיְהִי אַחֲרֵי מוֹת יְהוֹשֻׁעַ וַיִּשְׁאֲלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בַּיהוָה לֵאמֹר מִי יַעֲלֶה־לָּנוּ אֶל־הַכְּנַעֲנִי בַּתְּחִלָּה לְהִלָּחֶם בּוֹ׃ וַיֹּאמֶר יְהוָה יְהוּדָה יַעֲלֶה הִנֵּה נָתַתִּי אֶת־הָאָרֶץ בְּיָדוֹ׃ וַיֹּאמֶר יְהוּדָה לְשִׁמְעוֹן אָחִיו עֲלֵה אִתִּי בְגוֹרָלִי וְנִלָּחֲמָה בַּכְּנַעֲנִי וְהָלַכְתִּי גַם־אֲנִי אִתְּךָ בְּגוֹרָלֶךָ וַיֵּלֶךְ אִתּוֹ שִׁמְעוֹן׃ וַיַּעַל יְהוּדָה וַיִּתֵּן יְהוָה אֶת־הַכְּנַעֲנִי וְהַפְּרִזִּי בְּיָדָם וַיַּכּוּם בְּבֶזֶק עֲשֶׂרֶת אֲלָפִים אִישׁ׃ וַיִּמְצְאוּ אֶת־אֲדֹנִי בֶזֶק בְּבֶזֶק וַיִּלָּחֲמוּ בּוֹ וַיַּכּוּ אֶת־הַכְּנַעֲנִי וְאֶת־הַפְּרִזִּי׃ וַיָּנָס אֲדֹנִי בֶזֶק וַיִּרְדְּפוּ אַחֲרָיו וַיֹּאחֲזוּ אֹתוֹ וַיְקַצְּצוּ אֶת־בְּהֹנוֹת יָדָיו וְרַגְלָיו׃ וַיֹּאמֶר אֲדֹנִי־בֶזֶק שִׁבְעִים מְלָכִים בְּהֹנוֹת יְדֵיהֶם וְרַגְלֵיהֶם מְקֻצָּצִים הָיוּ מְלַקְּטִים תַּחַת שֻׁלְחָנִי כַּאֲשֶׁר עָשִׂיתִי כֵּן שִׁלַּם־לִי אֱלֹהִים וַיְבִיאֻהוּ יְרוּשָׁלַםִ וַיָּמָת שָׁם׃

והוה בָּתַר דְּמִית יְהוֹשֻׁעַ וּשְׁאִילוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמֵימְרָא דַּיְיָ לְמֵימַר מַן יִסַּק לָנָא לְוָת כְּנַעֲנָאָה בְּקַדְמֵיתָא לְאַגָּחָא קְרָבָא בֵּיהּ׃ וַאֲמַר יְיָ יְהוּדָה יִסַּק הָא מְסָרִית יָת יָתְבֵי אַרְעָא בִּידֵיהּ׃ וַאֲמַר יְהוּדָה לְשִׁמְעוֹן אֲחוּהִי סַק עִמִּי בְּעַדְבִי וּנְגִיחַ קְרָבָא עִם כְּנַעֲנָאָה וְאֵיהַךְ אַף אֲנָא עִמָּךְ בְּעַדְבָךְ וַאֲזַל עִימֵּיהּ שִׁמְעוֹן׃ וּסְלִיקוּ דְּבֵית יְהוּדָה וּמְסַר יְיָ יָת כְּנַעֲנָאָה וּפְרִיזָאָה בִּידֵיהוֹן וּמְחוֹנוּן בְּבֶזֶק עֲסַר אַלְפִין גַּבְרָא׃ וְאַשְׁכַּחוּ יָת אֲדֹנִי בֶזֶק בְּבֶזֶק וְאַגִּיחוּ קְרָבָא בֵּיהּ וּמְחוֹ יָת כְּנַעֲנָאֵי וְיָת פְּרִיזָאֵי׃ וַעֲרַק אֲדֹנִי בֶזֶק וּרְדַפוּ בָּתְרוֹהִי וַאֲחַדוּ יָתֵיהּ וְקַצִּיצוּ יָת קַרְסוּלֵי יְדוֹהִי וְרַגְלוֹהִי׃ וַאֲמַר אֲדֹנִי בֶזֶק שַׁבְעִין מַלְכִין קַרְסוּלֵי יְדֵיהוֹן וְרַגְלֵיהוֹן מְקַצְּצִין הֲווֹ מְלַקְּטֵי לַחְמָא תְּחוֹת פָּתוֹרִי כְּמָא דַּעֲבָדִית כֵּן שַׁלֵּים לִי יְיָ וְאַיְתוּהִי לִירוּשְׁלֶם וּמִית תַּמָּן׃

ונלחמה. ויאמרו ליפתח לכה והיתה לנו לקצין. ויאמר הפלשתי אני חרפתי את ישראל. ונלחמה אתם
במישור אם לא נחזק מהם: ויבום י"א בקריאה וסי' נמסר בסדר שלח לך:

רדק

רשי

שלחו ד׳ דגשין בקריא׳ וסי׳ וילחמו בני יהודה בירושלם וילכדו אותה · גם כל הערים הנמצאות · אשר שלחו חפשים ויכבשום · וכל שללם שלחו למלך · וכל דסמיכי לאש דכוו׳ דגשים במ״א רפי׳ וסי׳ שלחו באש מקדשך · ומטע׳ ביה׳ : יושב ד׳ מלאים בסיפרא וס׳ ואחר ירדו בני יהודה להלחם בכנעני · ויכו את הכנעני יושב צפת ·

וַיִּלָּחֲמוּ בְנֵי־יְהוּדָה בִּירוּשָׁלַ͏ִם וַיִּלְכְּדוּ אוֹתָהּ וַיַּכּוּהָ לְפִי־חָרֶב וְאֶת־הָעִיר שִׁלְּחוּ בָאֵשׁ׃ וְאַחַר יָרְדוּ בְּנֵי יְהוּדָה לְהִלָּחֵם בַּכְּנַעֲנִי יוֹשֵׁב הָהָר וְהַנֶּגֶב וְהַשְּׁפֵלָה׃ וַיֵּלֶךְ יְהוּדָה אֶל־הַכְּנַעֲנִי הַיּוֹשֵׁב בְּחֶבְרוֹן וְשֵׁם־חֶבְרוֹן לְפָנִים קִרְיַת אַרְבַּע וַיַּכּוּ אֶת־שֵׁשַׁי וְאֶת־אֲחִימַן וְאֶת־תַּלְמָי׃ וַיֵּלֶךְ מִשָּׁם אֶל־יוֹשְׁבֵי דְּבִיר וְשֵׁם־דְּבִיר לְפָנִים קִרְיַת־סֵפֶר׃ וַיֹּאמֶר כָּלֵב אֲשֶׁר־יַכֶּה אֶת־קִרְיַת־סֵפֶר וּלְכָדָהּ וְנָתַתִּי לוֹ אֶת־עַכְסָה בִתִּי לְאִשָּׁה׃ וַיִּלְכְּדָהּ עָתְנִיאֵל בֶּן־קְנַז אֲחִי כָלֵב הַקָּטֹן מִמֶּנּוּ וַיִּתֶּן־לוֹ אֶת־עַכְסָה בִתּוֹ לְאִשָּׁה׃ וַיְהִי בְּבוֹאָהּ וַתְּסִיתֵהוּ לִשְׁאוֹל מֵאֵת־אָבִיהָ הַשָּׂדֶה וַתִּצְנַח מֵעַל הַחֲמוֹר וַיֹּאמֶר־לָהּ כָּלֵב מַה־לָּךְ׃ וַתֹּאמֶר לוֹ הָבָה־לִּי בְרָכָה כִּי אֶרֶץ הַנֶּגֶב נְתַתָּנִי וְנָתַתָּה לִי גֻּלֹּת מָיִם וַיִּתֶּן־לָהּ כָּלֵב אֵת גֻּלֹּת עִלִּית וְאֵת גֻּלֹּת תַּחְתִּית׃ וּבְנֵי קֵינִי חֹתֵן מֹשֶׁה עָלוּ מֵעִיר הַתְּמָרִים אֶת־בְּנֵי יְהוּדָה מִדְבַּר יְהוּדָה אֲשֶׁר בְּנֶגֶב עֲרָד וַיֵּלֶךְ וַיֵּשֶׁב אֶת־הָעָם׃ וַיֵּלֶךְ יְהוּדָה אֶת־שִׁמְעוֹן אָחִיו וַיַּכּוּ אֶת־הַכְּנַעֲנִי יוֹשֵׁב צְפַת וַיַּחֲרִימוּ אוֹתָהּ וַיִּקְרָא אֶת־שֵׁם־הָעִיר חָרְמָה׃ וַיִּלְכֹּד יְהוּדָה אֶת־עַזָּה וְאֶת־גְּבוּלָהּ וְאֶת־אַשְׁקְלוֹן וְאֶת־גְּבוּלָהּ וְאֶת־עֶקְרוֹן וְאֶת־גְּבוּלָהּ׃

וְאַגִּיחוּ קְרָבָא בְּנֵי יְהוּדָה בִּירוּשְׁלֵם וּכְבַשׁוּ יָתַהּ וּמְחוּהָא לְפִתְגָם דְּחָרֶב וְיָת קַרְתָּא אוֹקִידוּ בְּנוּרָא׃ וּבָתַר כֵּן נְחָתוּ בְּנֵי יְהוּדָה לְאַגָּחָא קְרָב בִּכְנַעֲנָאֵי יָתֵיב טוּרָא וְדָרוֹמָא וּשְׁפֵלְתָּא׃ וַאֲזַלוּ דְּבֵית יְהוּדָה לְוָת כְּנַעֲנָאֵי דְּיָתְבִין בְּחֶבְרוֹן וְשׁוּם חֶבְרוֹן מִלְּקַדְמִין קִרְיַת אַרְבַּע וּמְחוֹ יָת שֵׁשַׁי וְיָת אֲחִימָן וְיָת תַּלְמָי׃ וַאֲזַלוּ מִתַּמָּן לְוָת יָתְבֵי דְּבִיר וְשׁוּם דְּבִיר מִלְּקַדְמִין קִרְיַת אַרְכֵי׃ וַאֲמַר כָּלֵב דְּיִמְחֵי יָת קִרְיַת אַרְכֵי וְיִכְבְּשִׁנַּהּ וְאֶתֵּן לֵיהּ יָת עַכְסָה בְּרַתִּי לְאִתּוּ׃ וּכְבָשַׁהּ עָתְנִיאֵל בַּר קְנַז אֲחוּהִי דְּכָלֵב דִּזְעֵיר מִנֵּיהּ וִיהַב לֵיהּ יָת עַכְסַת בְּרַתֵּיהּ לְאִתּוּ׃ וַהֲוָה בְּמֵיעֲלַהּ וְאַמְלַכְתֵּיהּ לְמִשְׁאַל מִן אֲבוּהָא אַחְסַנְתָּא וְאִתְרְכִינַת מֵעַל חֲמָרָא וַאֲמַר לַהּ כָּלֵב מַה לִּיךְ׃ וַאֲמַרַת לֵיהּ הַב לִי אַחְסַנְתָּא אֲרֵי לַאֲרַע דָּרוֹמָא יְהַבְתַּנִי וְתִתֵּן לִי אֲתַר בֵּית שַׁקְיָא דְמַיָּא וִיהַב לַהּ כָּלֵב יָת בֵּית שַׁקְיָא עִילָּאָה וְיָת בֵּית שַׁקְיָא תַּחְתָּאָה׃ וּבְנֵי שַׁלְמָאָה חֲמוּהִי דְּמֹשֶׁה סְלִיקוּ מִן קַרְתָּא יְרִיחוֹ עִם בְּנֵי יְהוּדָה מַדְבַּר יְהוּדָה דִּי בִּדְרוֹם עֲרָד וַאֲזַלוּ וִיתִיבוּ עִם עַמָּא׃ וַאֲזַל יְהוּדָה עִם שִׁמְעוֹן אֲחוּהִי וּמְחוֹ יָת כְּנַעֲנָאָה יָתֵיב צְפַת וְגַמַּרוּ יָתַהּ וּקְרָא יָת שְׁמָא דְּקַרְתָּא חָרְמָה׃ וּכְבַשׁ יְהוּדָה יָת עַזָּה וְיָת תְּחוּמַהּ וְיָת אַשְׁקְלוֹן וְיָת תְּחוּמַהּ וְיָת עֶקְרוֹן וְיָת תְּחוּמַהּ׃

והוא יושב בחרושת הגוים · ויתן יי׳ אלהי ישראל את סיחון ואת כל עמו : לשאל ו׳ חס׳ בקריאה וסימ׳ ותסיתהו דשפטים · וישלח תעי את יורם בנו אל המלך דשמואל · לשאל לנו מלך · ומי יסור לשאל לשלום לך · לא נתתי לחטא חכי · וינסו אל בלבבם : ותצנח ג׳ בקריאה וסי׳ ויהי בבאה ותסיתהו לשאל דיהושע · וחברו דשפטים · ותצנח בארץ והוא נרדם · ונמסר גם ביהושע סימן טו׳ :

שלחו ג׳ בקריאה וסי׳ ואת האיש ואת כל משפחתו שלחו · כי יתרו פתח ויענני בן בתיב · ועל ימין פרחה : החתים ה׳ בקריא׳ וסי׳ מהמדבר והלבנון הזה עד הנהר הגדול · וילך האיש ארץ החתים · ותעלה ותצא מרכבה ממצרים · וחברו דד״ה ויעלו ויוציאו ממצרים מרכבה · הנה שכר עלינו מלך ישראל את מלכי : ויקרא שמה ג׳

וַיְהִי יְהוָה אֶת־יְהוּדָה וַיֹּרֶשׁ אֶת־הָהָר כִּי לֹא לְהוֹרִישׁ אֶת־יֹשְׁבֵי הָעֵמֶק כִּי־רֶכֶב בַּרְזֶל לָהֶם׃ וַיִּתְּנוּ לְכָלֵב אֶת־חֶבְרוֹן כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר מֹשֶׁה וַיּוֹרֶשׁ מִשָּׁם אֶת־שְׁלֹשָׁה בְּנֵי הָעֲנָק׃ וְאֶת־הַיְבוּסִי יֹשֵׁב יְרוּשָׁלַ͏ִם לֹא הוֹרִישׁוּ בְּנֵי בִנְיָמִן וַיֵּשֶׁב הַיְבוּסִי אֶת־בְּנֵי בִנְיָמִן בִּירוּשָׁלַ͏ִם עַד הַיּוֹם הַזֶּה׃ וַיַּעֲלוּ בֵית־יוֹסֵף גַּם־הֵם בֵּית־אֵל וַיהוָה עִמָּם׃ וַיָּתִירוּ בֵית־יוֹסֵף בְּבֵית־אֵל וְשֵׁם־הָעִיר לְפָנִים לוּז׃ וַיִּרְאוּ הַשֹּׁמְרִים אִישׁ יוֹצֵא מִן־הָעִיר וַיֹּאמְרוּ לוֹ הַרְאֵנוּ נָא אֶת־מְבוֹא הָעִיר וְעָשִׂינוּ עִמְּךָ חָסֶד׃ וַיַּרְאֵם אֶת־מְבוֹא הָעִיר וַיַּכּוּ אֶת־הָעִיר לְפִי־חָרֶב וְאֶת־הָאִישׁ וְאֶת־כָּל־מִשְׁפַּחְתּוֹ שִׁלֵּחוּ׃ וַיֵּלֶךְ הָאִישׁ אֶרֶץ הַחִתִּים וַיִּבֶן עִיר וַיִּקְרָא שְׁמָהּ לוּז הוּא שְׁמָהּ עַד הַיּוֹם הַזֶּה׃ וְלֹא־הוֹרִישׁ מְנַשֶּׁה אֶת־בֵּית־שְׁאָן וְאֶת־בְּנוֹתֶיהָ וְאֶת־תַּעְנַךְ וְאֶת־בְּנֹתֶיהָ וְאֶת־יֹשֵׁב דּוֹר וְאֶת־בְּנוֹתֶיהָ וְאֶת־יוֹשְׁבֵי יִבְלְעָם וְאֶת־בְּנֹתֶיהָ וְאֶת־יוֹשְׁבֵי מְגִדּוֹ וְאֶת־בְּנוֹתֶיהָ וַיּוֹאֶל הַכְּנַעֲנִי לָשֶׁבֶת בָּאָרֶץ הַזֹּאת׃ וַיְהִי כִּי־חָזַק יִשְׂרָאֵל וַיָּשֶׂם אֶת־הַכְּנַעֲנִי לָמַס וְהוֹרֵישׁ לֹא הוֹרִישׁוֹ׃ וְאֶפְרַיִם לֹא הוֹרִישׁ אֶת־הַכְּנַעֲנִי הַיּוֹשֵׁב בְּגָזֶר וַיֵּשֶׁב הַכְּנַעֲנִי בְּקִרְבּוֹ בְּגָזֶר׃ זְבוּלֻן לֹא הוֹרִישׁ אֶת־יוֹשְׁבֵי קִטְרוֹן וְאֶת־יוֹשְׁבֵי נַהֲלֹל וַיֵּשֶׁב הַכְּנַעֲנִי בְּקִרְבּוֹ וַיִּהְיוּ לָמַס׃ אָשֵׁר לֹא הוֹרִישׁ אֶת־יֹשְׁבֵי עַכּוֹ וְאֶת־יוֹשְׁבֵי צִידוֹן וְאֶת־אַחְלָב וְאֶת־אַכְזִיב וְאֶת־חֶלְבָּה וְאֶת־אֲפִיק וְאֶת־רְחֹב׃ וַיֵּשֶׁב הָאָשֵׁרִי בְּקֶרֶב הַכְּנַעֲנִי יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ כִּי לֹא הוֹרִישׁוֹ׃ נַפְתָּלִי לֹא־הוֹרִישׁ אֶת־יֹשְׁבֵי בֵית־שֶׁמֶשׁ וְאֶת־יֹשְׁבֵי בֵית־עֲנָת וַיֵּשֶׁב בְּקֶרֶב הַכְּנַעֲנִי יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ וְיֹשְׁבֵי בֵית־שֶׁמֶשׁ וּבֵית עֲנָת הָיוּ לָהֶם לָמַס׃

וַהֲוָה מֵימְרָא דַיְיָ בְּסַעֲדֵיהּ דְּבֵית יְהוּדָה וְתָרִיכוּ יָת יָתְבֵי טוּרָא בָּתַר כֵּן דְּהָבוּ לָא יְכִילוּ לְתָרָכָא יָת יָתְבֵי מֵישְׁרָא אֲרֵי רְתִיכִין דְּבַרְזְלָא לְהוֹן׃ וִיהַבוּ לְכָלֵב יָת חֶבְרוֹן כְּמָא דְמַלִּיל מֹשֶׁה וְתָרִיךְ מִתַּמָּן יָת תְּלָתָא בְּנֵי גִיבָּרַיָּא׃ וְיָת יְבוּסָאֵי יָתְבֵי יְרוּשְׁלֵם לָא תָרִיכוּ בְּנֵי בִנְיָמִן וִיתִיבוּ יְבוּסָאֵי עִם בְּנֵי בִנְיָמִן בִּירוּשְׁלֵם עַד יוֹמָא הָדֵין׃ וּסְלִיקוּ דְּבֵית יוֹסֵף אַף אִינוּן לְבֵיתְאֵל וּמֵימְרָא דַיְיָ בְּסַעְדְּהוֹן׃ וְשַׁלַּחוּ מְאַלְּלִין דְּבֵית יוֹסֵף לְבֵיתְאֵל וְשׁוּם קַרְתָּא מִלְּקַדְמִין לוּז׃ וַחֲזוֹ נָטְרַיָּא גַּבְרָא נָפֵיק מִן קַרְתָּא וַאֲמַרוּ לֵיהּ אַחֲזֵינָא כְּעַן יָת מַעֲלָנָא דְקַרְתָּא וְנַעֲבֵיד עִמָּךְ טֵיבוּ׃ וְאַחֲזֵינוּן יָת מַעֲלָנָא דְקַרְתָּא וּמְחוֹ יָת קַרְתָּא לְפִתְגָם דְּחָרֶב וְיָת גַּבְרָא וְיָת כָּל זַרְעִיתֵיהּ שֵׁיזִיבוּ׃ וַאֲזַל גַּבְרָא לַאֲרַעָא חִתָּאֵי וּבְנָא קַרְתָּא וּקְרָא שְׁמַהּ לוּז הוּא שְׁמַהּ עַד יוֹמָא הָדֵין׃ וְלָא אַתְרִיכוּ דְּבֵית מְנַשֶּׁה יָת בֵּית שְׁאָן וְיָת כַּפְרָנַהָא וְיָת תַּעֲנַךְ וְיָת כַּפְרָנַהָא וְיָת יָתְבֵי דָאר וְיָת כַּפְרָנַהָא וְיָת יָתְבֵי יִבְלְעָם וְיָת כַּפְרָנַהָא וְיָת יָתְבֵי מְגִדּוֹ וְיָת כַּפְרָנַהָא וּשְׁרִי כְּנַעֲנָאָה לְמִתַּב בְּאַרְעָא הָדָא׃ וַהֲוָה כַּד תְּקֵיף יִשְׂרָאֵל וְשַׁוִּי יָת כְּנַעֲנָאֵי לְמַסְּקֵי מִסִּין וְתָרָכָא לָא תָרִיכִינוּן׃ וּדְבֵית אֶפְרַיִם לָא תָרִיךְ יָת כְּנַעֲנָאֵי דְּיָתְבִין בְּגָזֶר וִיתִיבוּ כְּנַעֲנָאֵי בֵּינֵיהוֹן בְּגָזֶר׃ דְּבֵית זְבוּלֻן לָא תָרִיכוּ יָת יָתְבֵי קִטְרוֹן וְיָת יָתְבֵי נַהֲלוֹל וִיתִיבוּ כְּנַעֲנָאֵי בֵּינֵיהוֹן וַהֲווֹ לְמַסְּקֵי מִסִּין׃ דְּבֵית אָשֵׁר לָא תָרִיכוּ יָת יָתְבֵי עַכּוֹ וְיָת יָתְבֵי צִידוֹן וְיָת אַחְלָב וְיָת אַכְזִיב וְיָת חֶלְבָּה וְיָת אֲפִיק וְיָת רְחוֹב׃ וִיתִיבוּ דְּבֵית אָשֵׁר בְּגוֹ כְּנַעֲנָאֵי יָתְבֵי אַרְעָא אֲרֵי לָא תָרִיכִינוּן׃ דְּבֵית נַפְתָּלִי לָא תָרִיכוּ יָת יָתְבֵי בֵּית שֶׁמֶשׁ וְיָת יָתְבֵי בֵּית עֲנָת וִיתִיבוּ בְּגוֹ כְּנַעֲנָאֵי יָתְבֵי אַרְעָא וְיָתְבֵי בֵּית שֶׁמֶשׁ וּבֵית עֲנָת הֲווֹ לְהוֹן לְמַסְּקֵי מִסִּין׃

ותכבד יד בית יוסף. שהיו סמוכים להם כי אלון ושעלבים לבני דן היו ובני יוסף היו סמוכים להם ולבני יהודה וכבדה יד בית יוסף על האמורי והיו להם למס אבל לא הורישום ולפיכך היו להם לשכים ולצנינים: וגבול האמורי. גם זה לא הורישו בית יוסף מהסלע ולמעלה: ויעל מלאך יי׳ ית״ו וסליק נביא בשליחות מן קדם יי׳ ואמרו רז״ל כי פנחס היה זה הנביא: מן הגלגל. שם נאמר לו נבואה הזאת שיאמר אותה לישראל בזה המקום אולי הוא קבצם שם על פי יי׳ או היו נקבצים שם על דבר אחר: אל הבוכים. נקרא המקום כן לפי שבכו שם כמו שאומר: אעלה אתכם. עתיד במקום עבר ורבים כמוהו: לצדים. מקרא קצר ופירושו לבניכם לצדים ות״י למעיקים כמו צד״ים ויש מפרשים אותו מן צור צדוני והדגש תמור׳ הנח ע״ן הפעל כמו וסטורי ביצים ר״ל שיצודו וילכדו אתכם: וישלח יהושע. וכבר שלח וכתב דברים אלה הנה לפי שעשו בני ישראל הרע בעיני יי׳ ואמר כי כל ימי יהושע וכל ימי הזקנים אשר האריכו ימים אחריו לא עשו הרע שראו מעשה הגדו׳ שעשה לישראל שהעבירם הירדן ביבשה ועמידת השמש והירח וכיבוש המלכים: ביד

ויעל מלאך יי׳. שנינו בסדר עולם זה היה פנחס: אל הבוכים. שם המקום: אעלה אתכם. כך היתה דעתי מתחלה להעלותכם ממצרים וכן עשיתי על מנת להוריש את אויבי: וגם אמרתי. עתה אמרתי באפי: לצדים. למצדים בצרכם בגדודים וגייסות לשלול ולבוז: וישלח יהושע וגו׳. זה היה מעשה מוקדם שלא לפי סדר לומר ויעשו הרע התחיל לומ׳ כן יהושע כשמת וקבלו לפניו לעבוד יי׳ שילחם איש לנחלתו והם עבדו את יי׳ כל ימיו וכל ימי הזקנים אשר האריכו ימי׳ וגו׳ ואחר כך ויעשו בני ישראל הרעים הרעים ה האריכו שנים לא ה האריכו לפי שנתעצלו בהספדו הוא שנ׳ להר געש שרעש עליה׳ ההר להורגן: בתמנת חרס. על שם שהעמידו תמונת החרס על קברו כלומר חבל על אדם שמעמיד החמה ומוטל בקבר: בכל

ההרה י״ג וסי׳ נמסר בסדר דברים: אעלה א׳ וסי׳ בלשון תרגום אמר מלאכא לאנתתיה דארונה אריך למכסיא קטרתא בירושלם וסי׳ נמסר בסדר שמות: ליושבי הארץ הזאת ג׳ דסמיכי בקריאה וסי׳ ואתם לא תכרתו ברית ליושבי הארץ הזאת. והנני ממלא את כל. הלא את אחינו: מזבחותיהם ג׳ב׳ מ׳ל וא׳ חס וסי׳ כי אם בה תעשו

וילחצו האמרי את בני דן ההרה
כי לא נתנו לרדת לעמק: ויואל
האמרי לשבת בהר חרס באילון
ובשעלבים ותכבד יד בית יוסף
ויהיו למס: וגבול האמרי ממעלה
עקרבים מהסלע ומעלה:
ב ויעל מלאך יהוה מן הגלגל אל
הבכים ויאמר אעלה
אתכם ממצרים ואביא אתכם אל
הארץ אשר נשבעתי לאבתיכם
ואמר לא אפר בריתי אתכם לעולם
ואתם לא תכרתו ברית ליושבי
הארץ הזאת מזבחותיהם תתצון ולא
שמעתם בקולי מה זאת עשיתם:
וגם אמרתי לא אגרש אותם
מפניכם והיו לכם לצדים ואלהיהם
יהיו לכם למוקש: ויהי כדבר מלאך
יהוה את הדברים האלה אל כל בני
ישראל וישאו העם את קולם ויבכו
ויקראו שם המקום ההוא בכים
ויזבחו שם ליהוה:
וישלח יהושע את
העם וילכו בני ישראל איש לנחלתו
לרשת את הארץ: ויעבדו העם את
יהוה כל ימי יהושע וכל ימי הזקנים
אשר האריכו ימים אחרי יהושוע
אשר ראו את כל מעשה יהוה הגדול
אשר עשה לישראל: וימת יהושע
בן נון עבד יהוה בן מאה ועשר
שנים: ויקברו אותו בגבול נחלתו
בתמנת חרס בהר אפרים מצפון
להר געש: וגם כל הדור ההוא
נאספו אל אבותיו ויקם דור אחר
אחריהם אשר לא ידעו את יהוה
וגם את המעשה אשר עשה
לישראל:
ויעשו בני ישראל את הרע
בעיני יהוה ויעבדו את הבעלים:

ודחקו אמוראי ית בני דן לטורא ארי לא שבקונון למחת למישרא: ושרי אמוראה למיתב בטור חרס באילון ובשעלבים ותקיפת יד בית יוסף והוו למסקי מיסין: ותחום אמוראה ממסקני עקרבים מן כיפא ולעילא: וסליק נביא בשליחות מן קדם יי׳ מן גלגלא לבוכים ואמר אסיקית יתכון ממצרים ואעלית יתכון לארעא די קיימית לאבהתכון ואמרית לא אשני קיימי עמכון לעלם: ואתון לא תגזרון קיים ליתבי ארעא הדא אגוריהון תתרעון ולא קבלתון למימרי מא דא עבדתון: ואף אמרית לא אתריך יתהון מן קדמיכון ויהון לכון למעיקין וטעותהון יהון לכון לתקלא: והוה כד מליל נבייא דיי׳ ית פתגמיא האילין לכל בני ישראל וארימו עמא ית קלהון ובכו: וקרו שמא דאתרא ההוא בוכים ונכיסו תמן נכסת קודשיא קדם יי׳: ושלח יהושע ית עמא ואזלו בני ישראל גבר לאחסנתיה למירת ית ארעא: ופלחו עמא קדם יי׳ כל יומי יהושע וכל יומי סביא די אוריכו יומין בתר יהושע דחזו ית כל עובדא דיי׳ רבא די עבד לישראל: ומית יהושע בר נון עבדא דיי׳ בר מאה ועשר שנין: וקברו יתיה בתחום אחסנתיה בתמנת חרס בטורא דבית אפרים מצפון לטור געש: ואף כל דרא ההוא אתכנישו לות אבהתוהי וקם דרא אוחרנא בתריהון דלא ידעין למדחל מן קדם יי׳ ואף ית עובדא די עבד לישראל: ועבדו בני ישראל ית דביש קדם יי׳ ופלחו ית בעליא:

רלבג

ויעל מלאך יי׳ מן הגלגל אל הבוכים. ר״ל המקום אשר קראו בוכים אחר זה מצד הבכיה שבכו שם ישראל וזה המלאך היה נביא שלא יתכן שידבר מלאך יי׳ לרבים יחד בזה האופן כמו שזכרנו במקומות מה בפירושנו לדברי התורה וכן ת״י שזה המלאך היה נביא ודמה שזה הנביא היה פנחס כמו שאמ׳ ז״ל ואמר שעלה מן הגלגל לפי ששם היה כשבאה לו הנבואה הזאת: וישלח יהושע את העם. ר״ל שכבר שלח את העם קודם זה וטבלהזכיר זה לפי שהיה צריך להזכיר שכבר עבדו ישראל את יי׳ כל ימי יהושע וכל ימי הזקני׳ אשר האריכו ימים אחרי יהושע אשר ראו את כל מעשה הש״י במצרים ועל הים ובמדבר ובימי יהושע. והנה כבאר בדבר יפתח כי זמן יהושע והזקני׳ לא היה כי אם כמו כ״ז שנה ולזה יחויב שיהיה אמרו וגם כל הדור ההוא נאספו אל אבותם ה הרצון בו שכבר נאספו אל אבותם ר״ל הזקני׳ כלם אשר ראו את כל מעשה יי׳ כי לא היה מיציאת מצרים עד זה העת כי אם ס״ז שנה ורחוק הוא שלא ימצא בישראל אז מי שיהיו ימיו יותר מס״ז שנה אבל בלי ספק היו שם רבים בני ששים שנה ויותר אבל מפני שלא היו חכמי׳ לא הועילה אותם את כל מעש׳ יי׳ להציל ישר׳ מעשות הרע בעיני יי׳ ולמכם הזקני׳ מפני שהיו מכניע׳ את העם הבילום מזה כל ימי היותם:

להם מזבחותיהם תתצו׳ ואתם לא תכרתו ברית. בהיות חלליהם סביבות. קדמ׳ חס׳ וא׳ מזבחותיכם חטאת יהודה. ונמסר גם בסוף סדר ואתחנן: וכל ימי ג׳ דסמיכי בקריא׳ וסי׳ ויעבדו העם את יי׳ כל ימי יהושע. וחברו ויעבדו העם את. וכל ימי מלכי ישראל ומלכי יהודה. ונמסר גם בסוף יהושע: יהושע ב׳ מ׳ל וסי׳ ואת יהושע צויתי. אשר האריכו ימים: יי׳ אלהי אבותם ד׳ דסמיכי בקריא׳ וסי׳ למען יאמינו כי נראה אליך יי׳. ואמרו על אשר עזבו את ברית יי׳ דמשנה תורה. ויעזבו את יי׳ אלהי אבותם המוציא אותם מארץ דשפטים. בעזבם את יי׳ אלהי אבותם: אבותיו ג׳ מלא׳ וסי׳ וגם כל הדור ההוא נאספו. כל לבבו הכין לדרש. תבא עד דור אבותיו:

וזכר

בכל אשר יצאו יד יי׳ היתה בם לרעה. על שימלך ומחלון וכליון כאמור בסדר עולם: ויקם יי׳ שופטים. תמיד מדור אל דור כמו שהוא מונה והולך בספר הזה שופט אחר שופט: וכי הקים. לשון הווה וכאשר היה מקים להם שופטים והיה עם השופט וגו׳: כי ינחם. שהיה מתנחם להם על הרעה כן תרג׳ יונתן: מנאקתם. מפני נאקתם העולה לפניו מפני אויביהם: לא הפילו. לא הניחו דבר להיות נוכחים על כל הבא עליהם: השומרים הם. חטף פתח הוא נקוד לפי שהוא לשון שאלה ונסיון לנסות בם את ישראל את דור האחר אשר לא ידעו את נסי מלחמות כנען ולא ראו את המעשה הגדול ועמדו ומעלו במקום: רק למען דעת. רק הדבר הזה לבדו הניחם למען דעת ויתבונן דורות בני ישראל הבאים מה החטא גורם כי עתה הם זקוקים ללמדם מלחמה רק אשר לפנים שהיו עומדים לטרח את יי׳ לא ידעום למלחמות הללו ו ונסכסה ולא נכרכו להם: חמשת

סביבותיהם ב׳ מ׳ל וסי׳ ויסעו ויהי חתת. ויעזבו את יי׳ אלהי אבותם דשפטים: ויצר ג׳ וסי׳ בלשון תרגום יעקב אשתבע לאמנון. ופי׳ נמסר בריש וישלח: והיה יי׳ ו׳ דסמיכי בקריא׳ וסי׳ נמסר בזכריה סימן י״ד: ינחם ד׳ וסי׳ נמסר בסדר בשלח: ישובו ז׳ חס׳ בנביאים וכתובים וסי׳ נמסר בסדר לך לך: גם אני ו׳ ר״פ דסמיכי וסי׳ גם אני

ויעזבו את יהוה אלהי אבותם
המוציא אותם מארץ מצרים וילכו
אחרי אלהים אחרים מאלהי העמים
אשר סביבותיהם וישתחוו להם
ויכעסו את יהוה: ויעזבו את יהוה
ויעבדו לבעל ולעשתרות: ויחר
אף יהוה בישראל ויתנם ביד שסים
וישסו אותם וימכרם ביד אויביהם
מסביב ולא יכלו עוד לעמד לפני
אויביהם: בכל אשר יצאו יד יהוה
היתה בם לרעה כאשר דבר יהוה
וכאשר נשבע יהוה להם ויצר להם
מאד: ויקם יהוה שפטים ויושיעום
מיד שסיהם: וגם אל שפטיהם לא
שמעו כי זנו אחרי אלהים אחרים
וישתחוו להם סרו מהר מן הדרך
אשר הלכו אבותם לשמע מצות
יהוה לא עשו כן: וכי הקים יהוה
להם שפטים והיה יהוה עם השפט
והושיעם מיד איביהם כל ימי
השופט כי ינחם יהוה מנאקתם
מפני לחציהם ודחקיהם: והיה
במות השופט ישבו והשחיתו
מאבותם ללכת אחרי אלהים אחרים
לעבדם ולהשתחות להם לא הפילו
ממעלליהם ומדרכם הקשה: ויחר
אף יהוה בישראל ויאמר יען אשר
עברו הגוי הזה את בריתי אשר
צויתי את אבותם ולא שמעו לקולי
גם אני לא אוסיף להוריש איש
מפניהם מן הגוים אשר עזב יהושע
וימת: למען נסות בם את
ישראל השמרים הם את דרך יהוה
ללכת בם כאשר שמרו אבותם אם
לא: וינח יהוה את הגוים האלה
לבלתי הורישם מהר ולא נתנם ביד
יהושע:
ג ואלה הגוים אשר הניח יהוה לנסות
בם את ישראל את כל אשר לא
ידעו את כל מלחמות כנען: רק
למען דעת דרות בני ישראל ללמדם
מלחמה רק אשר לפנים לא ידעום:

ושבקו ית פולחנא דיי׳ אלהא דאבהתהון דאפיק יתהון מארעא דמצרים וטעו בתר טעות עממיא מטעות עממיא די בסחרניהון וסגידו להין וארגיזו קדם יי׳: ושבקו ית פולחנא דיי׳ ופלחו לבעלא ולעשתרתא: ותקיף רוגזא דיי׳ בישראל ומסרינון ביד בוזזיהון ובזו יתהון ומסרינון ביד בעלי דבביהון מסחור סחור ולא יכילו עוד למיקם קדם בעלי דבביהון: בכל אתר דינפקו מחא מן קדם יי׳ הות בהון לבישא כמא דמליל יי׳ וכמא דקיים יי׳ להון ועקת להון לחדא: ואקים יי׳ נגידין ופרקינון מיד בוזזיהון: ואף מן נגידיהון לא קבילו ארי טעו בתר טעות עממיא וסגידו להון סטו בפריע מן אורחא דאזלו אבהתהו׳ לקבלא פקודיא דיי׳ לא עבדו כן: וארי אקים יי׳ להון נגידין והוה מימרא דיי׳ בסעדיה דנגידא ופריק להון מיד בעלי דבביהון כל יומי נגידא ארי מתיב ממימרא דאמר יי׳ ומקביל צלותהון ופריק להון מן קדם דחקיהון ומשעבדיהון: והוה כד מאית נגידא תייבין ומחבלין מאבהתהון למהך בתר טעות עממיא למפלחהין ולמסגד להין לא שבקין מעובדיהון בישיא ומאורחתהון מקלקלתא: ותקיף רוגזא דיי׳ בישראל ואמר חלף די עברו עמא הדין על קיימי די פקדית ית אבהתהון ולא קבילו למימרי: ואף אנא לא אוסיף לתרכא אנש מן קדמיהון מן עממיא די שבק יהושע ומית: בדיל לנסאה בהון ית ישראל הנטרין אינון ית אורחן דתקנן קדם יי׳ למהך בהון כמא די נטרו אבהתהון אם לא: ושבק יי׳ ית כל עממיא האילין בדיל דלא לתרכותהון בפריע ולא מסרינון בידא דיהושע: ואילין עממיא די שבק יי׳ לנסאה בהון ית ישראל ית כל דלא הוו ידעין ית כל קרבי כנען: לחוד בדיל דידעון דריא דבני ישראל לאלפותהון קרבא לחוד דמלקדמין לא הוו ידעין:

רדק

ביד שוסים וימוסו אותם. הם שונים שרשי והענין אחד ועניינם ענין בזה: ויעבדו את הבעלים. וקראו הפסילים והעצבים בזה השם כי הם כאדון לעובדיהם: לבעל ולעשתרות. כלומ׳ עשויים כצורת עשתרו׳ והם נקבו׳ הצאן: בכל אשר יצאו. בכל מקו׳ אשר יצאו להלח׳ היתה יד יי׳ בם לרעה והיו נגפים לפני אויביהם: ודרך הדרש כי על אבימלך ומחלון וכליון כאמ׳ שיצאו מארץ ישראל לגור בשדה מואב ומתו שם שלשתם: ויצר להם. פרשו יצר לא כדברי רבי יהודה חיוג וכן ויצר לו כצרו בצרי אוכו ועניינו ענין צרה שני שרשים והענין אחד: לא הפילו ממעלליהם. ממעללי אבותם לא הפילו דבר רע אחר אלא ככל רעתם עשו: לנסות בם את ישר׳. הדור הבא אשר לא ידעו את כל מלחמות כנען שהיו בדרך נס ולא בגבור ישראל אלא שהקדוש ב״ה היה נלחם בעבורם: רק למען. רק הניחם למען ידעו דורות בני ישראל אלה הבאים אחר הדור הראשון שידעו מה היא המלחמ׳ אם לא ישמרו דרך יי׳ וצריכים הם שילמדו את דרכי המלחמ׳ כי אין יי׳ נלחם בעבורם רק הדור אשר היה לפנים לא ידעו דרכי המלחמה כי לא הצטרכו להם כי יי׳ נלחם להם ואיש אחד מהם ירדוף אלף ומה היו אלה הגוים אשר הניח יי׳ אשר לא נתנם ביד יהושע חמשת סרני פלשתים וגו׳ ופי׳

רלבג

ואחר כי אחרי מות הזקני׳ ההם עשו ישר׳ הרע ועבדו ע״ז. וספר דרך כלל איך היה מנהג׳ בימי השופטים עד שלא יתיכבו לעבוד את יי׳ כי אם בימי השופט ובמותו ישובו להשחית דרכם ולזה חרה אף השם יתברך בישראל ואמר שלא יוסיף להורישם איש מפניהם מן הגוים אשר עזב יהושע וימות כי השאירם לנסות בם את ישראל השומרים הם את דרך יי׳ וזה שזה היה סבה לגלות מום ישראל והיותם בלתי חזקים באמונת השם ית׳ ולזה לא היו ישראל ראויים אל שתעשה להם בימי יהושע השמדת כל הגוים האלה: ואלה הגוים אשר הניח יי׳ לנסות בם את ישראל את כל אשר לא ידעו את כל מלחמות כנען. ר״ל שהם לא הרגישו איך היו מלחמו׳ כנען כי לא בחרבם ירשו ארץ וזרועם לא הושיעה למו אך השם ית׳ היה הנלחם להם והם לא הרגישו בזה רק עשה זה השם ית׳ למען דעת דורות ישר׳ כי עתה הם צריכין ללמדם ענין המלחמ׳ כי לא יכירו מה שנפקד מהם בסור השגח׳ השם ית׳ מהם כי קודם זה לא היו צריכים לדעת סדר ענין המלחמה כי יי׳ הנלחם להם. ואחר

לא אוסיף להוריש גם אני אבחר בתעלוליהם ומגורתם אביא. גם אני נשאתי את ידי תנינא. אודך בכלי נבל. לא אחשך פי. באידכם אשחק. וכל מעצות פסוקים דכוו׳ גם אני במ״ה וגם: ללכת בם ו׳ פסוקים אית בהון כם בם וסי׳ למען נסות בם את ישראל. וכלה אפי וחמתי בם. בקבצי את בית ישראל. ועשיתי באפך ובקנאתך. ועשיתי בם נקמות גדולות. מי חכם ויבן אלה נבון וידעם כי ישרים:

חמשת סרני פלשתים וכל־הכנעני והצידני והחוי ישב הר הלבנון מהר בעל חרמון עד לבוא חמת: ויהיו לנסות בם את־ישראל לדעת הישמעו את־מצות יהוה אשר־צוה את־אבותם ביד־משה: ובני ישראל ישבו בקרב הכנעני החתי והאמרי והפרזי והחוי והיבוסי: ויקחו את־בנותיהם להם לנשים ואת־בנותיהם נתנו לבניהם ויעבדו את־אלהיהם:

ויעשו בני־ישראל את־הרע בעיני יהוה וישכחו את־יהוה אלהיהם ויעבדו את־הבעלים ואת־האשרות: ויחר־אף יהוה בישראל וימכרם ביד כושן רשעתים מלך ארם נהרים ויעבדו בני־ישראל את־כושן רשעתים שמנה שנים: ויזעקו בני־ישראל אל־יהוה ויקם יהוה מושיע לבני ישראל ויושיעם את עתניאל בן־קנז אחי כלב הקטן ממנו: ותהי עליו רוח־יהוה וישפט את־ישראל ויצא למלחמה ויתן יהוה בידו את־כושן רשעתים מלך ארם ותעז ידו על כושן רשעתים: ותשקט הארץ ארבעים שנה וימת עתניאל בן־קנז:

ויספו בני ישראל לעשות הרע בעיני יהוה ויחזק יהוה את־עגלון מלך־מואב על־ישראל על כי־עשו את־הרע בעיני יהוה: ויאסף אליו את־בני עמון ועמלק וילך ויך את־ישראל ויירשו את־עיר התמרים: ויעבדו בני־ישראל את־עגלון מלך־מואב שמונה עשרה שנה: ויזעקו בני־ישראל אל־יהוה ויקם יהוה להם מושיע את־אהוד בן־גרא בן־הימיני איש אטר יד־ימינו וישלחו בני־ישראל בידו מנחה לעגלון מלך מואב: ויעש לו אהוד חרב ולה שני פיות גמד ארכה ויחגר אתה מתחת למדיו על ירך ימינו:

רלבג

ויקרב את־המנחה לעגלון מלך מואב ועגלון איש בריא מאד: ויהי כאשר כלה להקריב את־המנחה וישלח את־העם נשאי המנחה: והוא שב מן־הפסילים אשר את־הגלגל ויאמר דבר־סתר לי אליך המלך ויאמר הס ויצאו מעליו כל־העמדים עליו: ואהוד בא אליו והוא־ישב בעלית המקרה אשר־לו לבדו ויאמר אהוד דבר־אלהים לי אליך ויקם מעל הכסא: וישלח אהוד את־יד שמאלו ויקח את־החרב מעל ירך ימינו ויתקעה בבטנו: ויבא גם־הנצב אחר הלהב ויסגר החלב בעד הלהב כי לא שלף החרב מבטנו ויצא הפרשדנה: ויצא אהוד המסדרונה ויסגר דלתות העליה בעדו ונעל: והוא יצא ועבדיו באו ויראו והנה דלתות העליה נעלות ויאמרו אך מסיך הוא את־רגליו בחדר המקרה: ויחילו עד־בוש והנה איננו פתח דלתות העליה ויקחו את־המפתח ויפתחו והנה אדניהם נפל ארצה מת: ואהוד נמלט עד התמהמהם והוא עבר את־הפסילים וימלט השעירתה:

רלבג

ויהי בבאו. מעבר את הירדן ובא למקומו בארץ כנען: בהר אפרים. שהיה בארץ כנען בעבר הירדן המערבי וארץ מואב היתה בעבר הירדן במזרחי ומתוך שמלכו בישראל עברו את הירדן וירשו את יריחו כמו שכתוב למעלה וכתנו את סרכיהם ושליטהם על ישראל: רדפו. להרוג את כל מואב שבעבר הירדן שלכו: ולכדו את מעברות הירדן. שלא יעברום מואב לנוס ולשוב אל ארצם: כל שמן. כל גבר איתן: מלמד

שמונים ו' מלאים בקריא וסי' מציעתא דמשותלח· ותשקוט הארץ דאהוד· ויהי בשמונים שנה דאריך· ויך במחנה אשור דמלכים· ואם בגבורות שמונים שנה· בהראתו את עשר כבוד מלכותו· וכל ד"ה דכוו מלאי' במ"א חס· ויעש מהם שבעים אלף נשא סבל· ונמסר גם בסדר בראשית:

ויהי בבואו ויתקע בשופר בהר אפרים וירדו עמו בני ישראל מן ההר והוא לפניהם: ויאמר אלהם רדפו אחרי כי נתן יהוה את איביכם את מואב בידכם וירדו אחריו וילכדו את מעברות הירדן למואב ולא נתנו איש לעבר: ויכו את מואב בעת ההיא כעשרת אלפים איש כל שמן וכל איש חיל ולא נמלט איש: ותכנע מואב ביום ההוא תחת יד ישראל ותשקט הארץ שמונים שנה:

והוה במיתוהי ותקע בשופרא בטורא דבית אפרים ונחתו עימיה בני ישראל מן טורא והוא קדמיהון: ואמר להון רדיפו בתרי ארי מסר יי ית בעלי דבביכון ית מואבאי בידיכון ונחתו בתרוהי ואחדו ית מגיזת עבראי ירדנא על מואב ולא שבקו אינש למיעבר: וקטלו ית מואב בעידנא ההיא כעסרא אלפין גברא כל אימרין וכל גבר גיבר חילא ולא אישתזיב אינש: ואיתברו מואבאי ביומא ההוא תחות יד אינש ישראל ושדוכת ארעא דישראל תמנן שנין:

ויצעקו ז' וסי' ויבאו שטרי בני ישראל· ופרעה הקריב· ויצעקו אל יי' וישם מאפל דיהושע· ויצעקו בני ישר' דשופטים· ויצעקו אל יי' בצר דיוציאם· ויצעקו אל יי' דיצילם· ויפן יהודה והנה להם דמלכי': למשפט ט"ו וסי' נמסר בסדר משפי': המונו ג' מלא' וסי' ומשכתי אליך אל נחל קישון· והמונו צוחה צמא· אמר אל פרעה:

ואחריו היה שמגר בן ענת ויך את פלשתים שש מאות איש במלמד הבקר ויושע גם הוא את ישראל:

ויספו בני ישראל לעשות הרע בעיני יהוה ואהוד מת: וימכרם יהוה ביד יבין מלך כנען אשר מלך בחצור ושר צבאו סיסרא והוא יושב בחרשת הגוים: ויצעקו בני ישראל אל יהוה כי תשע מאות רכב ברזל לו והוא לחץ את בני ישראל בחזקה עשרים שנה: ודבורה אשה נביאה אשת לפידות היא שפטה את ישראל בעת ההיא: והיא יושבת תחת תמר דבורה בין הרמה ובין בית אל בהר אפרים ויעלו אליה בני ישראל למשפט: ותשלח ותקרא לברק בן אבינעם מקדש נפתלי ותאמר אליו הלא צוה יהוה אלהי ישראל לך ומשכת בהר תבור ולקחת עמך עשרת אלפים איש מבני נפתלי ומבני זבלון: ומשכתי אליך אל נחל קישון את סיסרא שר צבא יבין ואת רכבו ואת המונו ונתתיהו בידך: ויאמר אליה ברק אם תלכי עמי והלכתי ואם לא תלכי עמי לא אלך: ותאמר הלך אלך עמך אפס כי לא תהיה תפארתך על הדרך אשר אתה הולך

ובתרוהי הוה שמגר בר ענת וקטל ית פלשתאי שית מאה גברין בפרש תוריא ופרק אף הוא ית ישראל: ואוסיפו בני ישראל למעבד דביש קדם יי ואהוד מית: ומסרינון יי ביד יבין מלכא דכנען די מלך בחצור ורב חיליה סיסרא והוא יתיב בתקוף כרכי עממיא: וצעיקו בני ישראל קדם יי ארי תשע מאה רתיכין דברזלא ליה והוא דחק ית בני ישראל בתוקפא עסרין שנין: ודבורה איתתא נביאתא אתת לפידות היא דינא ית ישראל בעידנא ההיא: והיא יתבה בקרתא בעטרות דבורא מתפרנסא מן דילה ולה דיקלין ביריחו פרדסין ברמתא זיתין עבדין משח בבקעת בית שקיא בביתאל עפר חיור בטור מלכא וסלקין לותה בני ישראל לדינא: ושלחת וקרת לברק בר אבינועם מקדש דבית נפתלי ואמרת ליה הלא פקיד יי אלהא דישראל איזיל ותתנגיד בטורא דתבור ותדבר עמך עסרא אלפין גברא מבני נפתלי ומבני זבולן: ואיתביב על ירך לנחלא דקישון ית סיסרא רב חילא דיבין וית רתיכוהי וית משריתיה ואמסריניה בידך: ואמר לה ברק אם תזלין עמי ואיזיל ואם לא תזלין עמי לא איזיל: ואמרת מיזל איזיל עמך לחוד ארי לא תהי תושבחתך על אורחא דאת אזיל

ויזעק ד׳ בקריא׳ וסי׳ ויזעק ברק את זבולן ואת נפתלי׳ ויזעק סיסרא את כל רכבו׳ ויזעק אותי וידבר אלי׳ ויזעק ויאמר בנינוה׃ דבורה ג׳ חס׳ וסי׳ ותמת דבורה מנקת רבקה׃ ותאמר דבורה אל ברק קום׃ ושרי בישׂשכר עם דבורה׃ וסי׳ בלשון תרגום אתקברו רברבניא דברק׃ ונמסר גם בסדר וישלח׃ וברק ג׳ בקריא׳ וסי׳ וברק

כִּי בְיַד־אִשָּׁה יִמְכֹּר יְהוָה אֶת־סִיסְרָא וַתָּקָם דְּבוֹרָה וַתֵּלֶךְ עִם־בָּרָק קֶדְשָׁה׃ וַיַּזְעֵק בָּרָק אֶת־זְבוּלֻן וְאֶת־נַפְתָּלִי קֶדְשָׁה וַיַּעַל בְּרַגְלָיו עֲשֶׂרֶת אַלְפֵי אִישׁ וַתַּעַל עִמּוֹ דְּבוֹרָה׃ וְחֶבֶר הַקֵּינִי נִפְרָד מִקַּיִן מִבְּנֵי חֹבָב חֹתֵן מֹשֶׁה וַיֵּט אָהֳלוֹ עַד־אֵלוֹן בְּצַעֲנַנִּים אֲשֶׁר אֶת־קֶדֶשׁ׃ וַיַּגִּדוּ לְסִיסְרָא כִּי עָלָה בָּרָק בֶּן־אֲבִינֹעַם הַר־תָּבוֹר׃ וַיַּזְעֵק סִיסְרָא אֶת־כָּל־רִכְבּוֹ תְּשַׁע מֵאוֹת רֶכֶב בַּרְזֶל וְאֶת־כָּל־הָעָם אֲשֶׁר אִתּוֹ מֵחֲרֹשֶׁת הַגּוֹיִם אֶל־נַחַל קִישׁוֹן׃ וַתֹּאמֶר דְּבֹרָה אֶל־בָּרָק קוּם כִּי זֶה הַיּוֹם אֲשֶׁר נָתַן יְהוָה אֶת־סִיסְרָא בְּיָדֶךָ הֲלֹא יְהוָה יָצָא לְפָנֶיךָ וַיֵּרֶד בָּרָק מֵהַר תָּבוֹר וַעֲשֶׂרֶת אֲלָפִים אִישׁ אַחֲרָיו׃ וַיָּהָם יְהוָה אֶת־סִיסְרָא וְאֶת־כָּל־הָרֶכֶב וְאֶת־כָּל־הַמַּחֲנֶה לְפִי־חֶרֶב לִפְנֵי בָרָק וַיֵּרֶד סִיסְרָא מֵעַל הַמֶּרְכָּבָה וַיָּנָס בְּרַגְלָיו׃ וּבָרָק רָדַף אַחֲרֵי הָרֶכֶב וְאַחֲרֵי הַמַּחֲנֶה עַד חֲרֹשֶׁת הַגּוֹיִם וַיִּפֹּל כָּל־מַחֲנֵה סִיסְרָא לְפִי־חֶרֶב לֹא נִשְׁאַר עַד־אֶחָד׃ וְסִיסְרָא נָס בְּרַגְלָיו אֶל־אֹהֶל יָעֵל אֵשֶׁת חֶבֶר הַקֵּינִי כִּי שָׁלוֹם בֵּין יָבִין מֶלֶךְ־חָצוֹר וּבֵין בֵּית חֶבֶר הַקֵּינִי׃ וַתֵּצֵא יָעֵל לִקְרַאת סִיסְרָא וַתֹּאמֶר אֵלָיו סוּרָה אֲדֹנִי סוּרָה אֵלַי אַל־תִּירָא וַיָּסַר אֵלֶיהָ הָאֹהֱלָה וַתְּכַסֵּהוּ בַּשְּׂמִיכָה׃ וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ הַשְׁקִינִי־נָא מְעַט־מַיִם כִּי צָמֵאתִי וַתִּפְתַּח אֶת־נֹאוד הֶחָלָב וַתַּשְׁקֵהוּ וַתְּכַסֵּהוּ׃ וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ עֲמֹד פֶּתַח הָאֹהֶל וְהָיָה אִם־אִישׁ יָבֹא וּשְׁאֵלֵךְ וְאָמַר הֲיֵשׁ־פֹּה אִישׁ וְאָמַרְתְּ אָיִן׃ וַתִּקַּח יָעֵל אֵשֶׁת־חֶבֶר אֶת־יְתַד הָאֹהֶל

אֲרֵי בְּיַד אִתְּתָא יִמְסוֹר יְיָ יַת סִיסְרָא וְקָמַת דְּבוֹרָה וַאֲזַלַת עִם בָּרָק לְקֶדֶשׁ׃ וּכְנַשׁ בָּרָק יַת שִׁבְטָא דִזְבוּלֻן וְיַת שִׁבְטָא דְנַפְתָּלִי לְקֶדֶשׁ וּסְלִיקוּ עִימֵיהּ עַסְרָא אַלְפִין גַּבְרָא וּסְלִיקַת עִימֵיהּ דְּבוֹרָה׃ וְחֶבֶר שַׁלְמָאָה אִתְפְּרַשׁ מִשַּׁלְמָאֵי מִבְּנֵי חוֹבָב חֲמוּהִי דְמֹשֶׁה וּפְרַסֵיהּ לְמַשְׁכְּנֵיהּ עַד מֵישַׁר אַגְנַיָא דְעִם קֶדֶשׁ׃ וְחַוִּיאוּ לְסִיסְרָא אֲרֵי סְלִיק בָּרָק בַּר אֲבִינוֹעַם לְטוּר תָּבוֹר׃ וּכְנַשׁ סִיסְרָא יַת כָּל רְתִיכֵיהּ תְּשַׁע מְאָה רְתִיכִין דְּבַרְזְלָא וְיַת כָּל עַמָּא דְעִמֵּיהּ מִתְּקוֹף כְּרַכֵּי עַמְמַיָא לְנַחְלָא דְקִישׁוֹן׃ וַאֲמַרַת דְּבוֹרָה לְבָרָק קוּם אֲרֵי דֵין יוֹמָא דִמְסַר יְיָ יַת סִיסְרָא בִּידָךְ הֲלָא מַלְאֲכָא דַייָ נְפַק לְאַצְלָחָא קֳדָמָךְ וּנְחַת בָּרָק מִטּוּרָא דְתָבוֹר וְעַסְרָא אַלְפִין גַּבְרָא בַּתְרוֹהִי׃ וְתָבַר יְיָ יַת סִיסְרָא וְיַת כָּל רְתִיכַיָא וְיַת כָּל מַשְׁרִיתָא לְפִתְגַם דְּחֶרֶב קֳדָם בָּרָק וּנְחַת סִיסְרָא מֵעַל רְתִיכָא וַאֲפַךְ בְּרִיגְלוֹהִי׃ וּבָרָק רְדַף בָּתַר רְתִיכָא וּבָתַר מַשְׁרִיתָא עַד תְּקוֹף כְּרַכֵּי עַמְמַיָא וְאִתְקְטָלָא כָּל מַשִּׁרְיַת סִיסְרָא לְפִתְגַם דְּחָרֶב לָא אִשְׁתְּאַר עַד חַד׃ וְסִיסְרָא אֲפַךְ בְּרִגְלוֹהִי לְמַשְׁכְּנָא דְיָעֵל אִתַּת חֶבֶר שַׁלְמָאָה אֲרֵי שְׁלָמָא בֵּין יָבִין מַלְכָּא דְחָצוֹר וּבֵין בֵּית חֶבֶר שַׁלְמָאָה׃ וּנְפַקַת יָעֵל לִקְדָמוּת סִיסְרָא וַאֲמַרַת לֵיהּ זוּר רִיבּוֹנִי זוּר לְוָתִי לָא תִידְחַל וְזָר לְוָתַהּ לְמַשְׁכְּנָא וְכַסִּיתֵיהּ בְּגוּנְכָא׃ וַאֲמַר לַהּ אַשְׁקִינִי כְּעַן זְעֵיר מַיָא אֲרֵי צְחֵי אֲנָא לְמִשְׁתֵּי וּפְתָחַת יַת נוֹדָא דְחַלְבָּא וְאַשְׁקִיתֵיהּ וְכַסִּתֵיהּ׃ וַאֲמַר לַהּ קוּמִי בִּתְרַעֵי מַשְׁכְּנָא וִיהֵי אִם אֱנָשׁ יֵיתֵי וְיִשְׁאֲלִינָךְ וְיֵימַר הַאִית כָּא גַּבְרָא וְתֵימְרִין לָאו׃ וּנְסִיבַת יָעֵל אִתַּת חֶבֶר יַת סִכַּת מַשְׁכְּנָא

רדף אחרי הרכב ואחרי המחנה׃ ותשר דבורה וברק בן׃ וברק ממרומתו יהלוך׃ לא נשאר ג׳ פסוקי׳ מטעין בהון וסי׳ ערוב לא נשאר אחד׃ פרעה לא נשאר בהם עד אחד׃ סיסרא לא נשאר עד אחד׃ האהלה ה׳ וסי׳

בלט ד׳ ג׳ חס׳ א׳ וא׳ כתיב א׳ וסי׳ ותבא אליו בלאט דיעל מ״ל׃ דברו אל דוד בלט׃ ויכרת את כנף המעיל׃ ותבא בלט ותגל מרגלותיו׃ ברכו יי׳ ה׳ דסמיכי בקריא׳ וסי׳ בפרוע פרעות בישר׳׃ לבי לחקקי ישר׳׃ ברכו יי׳ מלאכיו׃ ברכו יי׳ כל צבאיו׃ ברכו יי׳ כל מעשיו׃ האזינו ח׳ בקריא׳ וסי׳ נמסר בריש סדר האזינו׃

וַתָּשֶׂם אֶת־הַמַּקֶּבֶת בְּיָדָהּ וַתָּבוֹא אֵלָיו בַּלָּאט וַתִּתְקַע אֶת־הַיָּתֵד בְּרַקָּתוֹ וַתִּצְנַח בָּאָרֶץ וְהוּא־נִרְדָּם וַיָּעַף וַיָּמֹת׃ וְהִנֵּה בָרָק רֹדֵף אֶת־סִיסְרָא וַתֵּצֵא יָעֵל לִקְרָאתוֹ וַתֹּאמֶר לוֹ לֵךְ וְאַרְאֶךָּ אֶת־הָאִישׁ אֲשֶׁר־אַתָּה מְבַקֵּשׁ וַיָּבֹא אֵלֶיהָ וְהִנֵּה סִיסְרָא נֹפֵל מֵת וְהַיָּתֵד בְּרַקָּתוֹ׃ וַיַּכְנַע אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַהוּא אֵת יָבִין מֶלֶךְ־כְּנָעַן לִפְנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ וַתֵּלֶךְ יַד בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל הָלוֹךְ וְקָשָׁה עַל יָבִין מֶלֶךְ־כְּנָעַן עַד אֲשֶׁר הִכְרִיתוּ אֵת יָבִין מֶלֶךְ־כְּנָעַן׃

וַתָּשַׁר דְּבוֹרָה וּבָרָק בֶּן־אֲבִינֹעַם בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר׃

בִּפְרֹעַ פְּרָעוֹת בְּיִשְׂרָאֵל
בְּהִתְנַדֵּב עָם בָּרְכוּ יְהוָה׃
שִׁמְעוּ מְלָכִים הַאֲזִינוּ רֹזְנִים
אָנֹכִי לַיהוָה אָנֹכִי אָשִׁירָה
אֲזַמֵּר לַיהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל׃
יְהוָה בְּצֵאתְךָ מִשֵּׂעִיר
בְּצַעְדְּךָ מִשְּׂדֵה אֱדוֹם אֶרֶץ
רָעָשָׁה גַּם־שָׁמַיִם נָטָפוּ
גַּם־עָבִים נָטְפוּ מָיִם׃
הָרִים נָזְלוּ מִפְּנֵי יְהוָה זֶה
סִינַי מִפְּנֵי יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל׃

וְשַׁוִּיאַת יַת אַרְזַפְתָּא בִּידַהּ וַעֲלַת לְוָתֵיהּ בָּרָז וּנְקִישַׁת יַת סִיכְּתָא בְּסִידְעֵיהּ וּנְעָצַת בְּאַרְעָא וְהוּא דָמוּךְ וְאִישְׁתַּלְהִי וּמִית׃ וְהָא בָרָק רָדֵף יַת סִיסְרָא וּנְפַקַת יָעֵל לִקְדָמוּתֵיהּ וַאֲמַרַת לֵיהּ אִיתָא וְאַחֲזִינָךְ יַת גַּבְרָא דְאַתְּ בָּעֵי וְעַל לְוָתַהּ וְהָא סִיסְרָא טְרִיף וּמִית וְסִיכְּתָא נְעִיצָא בְּצִידְעֵיהּ׃ וּתְבַר יְיָ בְּיוֹמָא הַהוּא יַת יָבִין מַלְכָּא דִכְנַעַן קֳדָם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ וַאֲזַלַת יַד בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אָזְלָא וְתָקְפָא עַל יָבִין מַלְכָּא דִכְנָעַן עַד דִּישֵׁיצִיאוּ יַת יָבִין מַלְכָּא דִכְנָעַן׃ וְשַׁבַּחַת דְּבוֹרָה וּבָרָק בַּר אֲבִינוֹעַם עַל נִיסָא וּפוּרְקָנָא דְאִתְעֲבִידָא לְיִשְׂרָאֵל בְּיוֹמָא הַהוּא לְמֵימַר׃ בפרוע׃ כַּד מָרְדוּ בֵּית יִשְׂרָאֵל בְּאוֹרַיְתָא אָתוּ עֲלֵיהוֹן עַמְמַיָא וְטָרְדוּנוּן מִקִּרְוֵיהוֹן וְכַד תָּבוּ לְמֶעְבַּד אוֹרַיְיתָא אִתְגַּבַּרוּ אִינוּן עַל בַּעֲלֵי דְבָבֵיהוֹן וְתָרֵיכוּנוּן מִכָּל תְּחוּם אַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל בְּבֵין עַל פּוּרְעָנוּת תְּבַר סִיסְרָא וְכָל מַשִּׁרְיָתֵיהּ וְעַל נִיסָא וּפוּרְקָנָא דְאִתְעֲבִידָא לְהוֹן לְיִשְׂרָאֵל בְּבֵין תָּבוּ חַכִּימַיָא לְמֵתַב בְּבָתֵּי כְנִישְׁתָּא בְּרֵישׁ גְּלֵי וּלְאַלָּפָא יַת עַמָּא פִּתְגָּמֵי אוֹרַיְתָא בְּכֵן בָּרִיכוּ וְאוֹדוּ קֳדָם יְיָ׃ שְׁמַעוּ מַלְכַיָא דַאֲתוֹ עִם סִיסְרָא לִקְרָבָא אֲצִיתוּ שִׁלְטוֹנַיָא דַהֲוָה עִם יָבִין מַלְכָּא דִכְנַעַן לָא בְּחֵילְהוֹן וְלָא בִגְבוּרַתְכוֹן אִיתְגַּבַּרְתּוּן וּסְלֵיקְתּוּן עַל דְּבֵית יִשְׂרָאֵל אֲמַרַת דְּבוֹרָה בִּנְבוּאָה קֳדָם יְיָ אֲנָא מְשַׁבְּחָא מוֹדְיָא וּמְבָרְכָא קֳדָם יְיָ אֱלָהָא דְיִשְׂרָאֵל׃ יְיָ אוֹרַיְתָךְ דִּיהַבְתָּא לְיִשְׂרָאֵל כַּד עַבְרִין עֲלַהּ שַׁלְטִין בְּהוֹן עַמְמַיָא וְכַד תַּיְבִין לַהּ מִתְגַּבְּרִין אִינוּן עַל בַּעֲלֵי דְבָבֵיהוֹן יְיָ בְּיוֹם אִתְגְּלֵיתָךְ לְמִתְּנַהּ לְהוֹן מִשֵּׂעִיר בְּהוֹן אִתְגְּלֵיתָא בְּהוֹפָעוּת יְקָרָךְ עַל תְּחוּמֵי אֱדוֹם אַרְעָא זָעַת אַף שְׁמַיָא מְכוּאַף עֲנָנַיָא נְגִידוּ מִטְרָא׃ הרים׃ טוּרַיָא זָעוּ מִן קֳדָם יְיָ טוּרָא דְתָבוֹר טוּרָא דְחֶרְמוֹן וְטוּרָא דְכַרְמְלָא מִתְרַגְּשִׁין דֵּין עִם דֵּין וְאָמְרִין דֵּין לְדֵין דֵּין אָמַר עֲלַי תִּשְׁרֵי שְׁכִינְתֵיהּ וְלִי יַחֲזְיָא וְדֵין לְדֵין אָמַר עֲלַי תִּשְׁרֵי שְׁכִינְתֵיהּ וְלִי יַחֲזְיָא אַשְׁרֵי שְׁכִינְתֵיהּ עַל טוּרָא דְסִינַי דְּהוּא חֲלַשׁ וּזְעֵיר מִכָּל טוּרַיָא דֵּין סִינַי מִיתְרְגִיף וּמִיתְרְגִישׁ וְסָלִיק תְּנָנֵיהּ כִּתְנָנָא דְאַתּוּנָא מִן קֳדָם דְּאִתְגְּלֵי עֲלוֹהִי יְקָרָא דַייָ אֱלָהָא דְיִשְׂרָאֵל׃

על דרך ה' וסי' ותסר בגדי אלמנותה · וישרנה הפרות · רכבי אתנות צחורות · כנמר על דרך אשור ·
יתיצב על דרך לא טוב · וכל על הדרך דכוו' במ"ב ויט אליה אל הדרך · ואתה תשמע השמים דד"ה׃

בִּימֵי שַׁמְגַּר בֶּן־עֲנָת בִּימֵי
יָעֵל חָדְלוּ אֳרָחוֹת וְהֹלְכֵי
נְתִיבוֹת יֵלְכוּ אֳרָחוֹת
עֲקַלְקַלּוֹת׃ חָדְלוּ פְרָזוֹן
בְּיִשְׂרָאֵל חָדֵלּוּ עַד שַׁקַּמְתִּי
דְּבוֹרָה שַׁקַּמְתִּי אֵם
בְּיִשְׂרָאֵל׃ יִבְחַר אֱלֹהִים חֲדָשִׁים
אָז לָחֶם שְׁעָרִים מָגֵן
אִם־יֵרָאֶה וָרֹמַח בְּאַרְבָּעִים אֶלֶף
בְּיִשְׂרָאֵל׃ לִבִּי לְחוֹקְקֵי
יִשְׂרָאֵל הַמִּתְנַדְּבִים בָּעָם
בָּרְכוּ יְהוָה׃ רֹכְבֵי אֲתֹנוֹת
צְחֹרוֹת יֹשְׁבֵי עַל־מִדִּין וְהֹלְכֵי
עַל־דֶּרֶךְ שִׂיחוּ׃

בימי׃ כַּד תָבוּ בְּיוֹמֵי שַׁמְגַּר בַּר עֲנָת בְּיוֹמֵי יָעֵל פָּסְקוּ עָדֵי אוֹרְחָן דַּהֲווּ מְהַלְּכִין בְּשְׁבִילִין דְּתַקְנִין תָּבוּ לְמֶהֱוֵי אָזְלִין בְּאוֹרַח מְגַנְבָן׃ חדלו׃ חֲרוּבָא קִירְוֵי פַּצְחַיָא דַּהֲווּ יָתְבִין בְּאַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל אִצְטְדִיאָה וְאִטַּלְטָלוּ דַּיָּרֵיהוֹן עַד דְּאִשְׁתַּלְחִית אֲנָא דְבוֹרָה אִשְׁתַּלְחִית לְאִתְנַבָּאָה עַל דְּבֵית יִשְׂרָאֵל׃ יבחר׃ כַּד אִתְרְעִיאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִפְלַח לְטַעֲוָתָא חַדְתָּן דְּמִקְרִיב אִיתְעֲבִידָא דְּלָא אִתְעַסְּקוּ בְּהוֹן אֲבָהַתְהוֹן אֲתוֹ עֲלֵיהוֹן עַמְמַיָּא וְטָרְדוּנוּן מִקִּרְוֵיהוֹן וְכַד תָּבוּ לְמֶעְבַּד אוֹרַיְתָא לָא יְכִילוּ לְהוֹן עַד דְּאִתְגַּבַּרוּ וּסְלֵיק עֲלֵיהוֹן סִיסְרָא סַנְאָה וּמְעִיקָא בְּאַרְבְּעִין אַלְפִין רֵישֵׁי מַשִּׁירְיָן בְּחַמְשִׁין אַלְפִין אֲחִידֵי סַיְפִין בְּשִׁתִּין אַלְפִין אֲחִידֵי רוֹמְחִין בְּשִׁבְעִין אַלְפִין אֲחִידֵי תְּרִיסִין בְּתַמְנַן אַלְפִין מְחַצְצֵי גִּירַיָּא בַּר מִתְּשַׁע מְאָה רְתִיכִין דְּבַרְזְלָא דַּהֲוָא עִמֵּיהּ וּרְתִיכוֹהִי כָּל אִילֵּין אַלְפַיָּא וְכָל אִילֵּין מַשִּׁירְיָתָא לָא יְכִילוּ לְמֵיקַם קֳדָם בָּרָק וְקֳדָם עַשְׂרָא אַלְפִין גַּבְרָא דְּעִימֵּיהּ׃ לבי׃ אֲמָרַת דְּבוֹרָה בִּנְבוּאָה אֲנָא שְׁלִיחָא לְשַׁבָּחָא לְסָפְרֵי יִשְׂרָאֵל דְּכַד הֲוַת עָקְתָא הַהִיא לָא פְּסָקוּ מִלְּמִדְרַשׁ בְּאוֹרַיְתָא וְכַדוּ יָאֵי לְהוֹן דְּיָתְבִין בְּבָתֵּי כְּנִישָׁתָא בְּרֵישׁ גְּלֵי וּמְאַלְּפִין יָת עַמָּא פִּתְגָּמֵי אוֹרַיְתָא וּמְבָרְכִין וּמוֹדִין קֳדָם יְיָ׃ רכבי׃ דַּהֲווּ מְבַטְּלִין עִסְקֵיהוֹן רָכְבִין עַל אֲתָנָן דַּחֲשִׁיכָן בְּכָל מִינֵי צִיוּרִין וּמְהַלְּכִין בְּכָל תְּחוּם אַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל וּמִתְחַבְּרִין לְמִתַּב עַל דִּינָא דַּהֲווּ אָזְלִין בְּאוֹרְחַתְהוֹן וּמִשְׁתָּעִין עַל גְּבוּרָן דְּאִתְעֲבִידָ לְהוֹן בְּאַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל

מדבר עמי׃ יבחר אלהי' חדשים אז לחם שערי' · כשבחר לו ישר' אלהים חדשים אז ה' הוזקקו למלחמה ב בשעריהם ראו עתה בהתנדבכם אם יראה בישראל מגן ורומח שצריך להלחם ב בארבעים אלף ראשי גייסות שהביא הסוכא עליהם וכולם המתם המקום במלחמת ה הכוכבים ונחל קישון גרפם׃ לבי. אני דבור' לחוקקי ישר' לאהוב את חכמי ישראל ש שהתנדבו בעם לאמר ברכו את יי' וטובו לי׃ רכבי אתונו' צחורות · הסוחרים והשרים שירכבו מעתה על אתונות לבנו' החשובו' מבלי יראה ודאגת אויב ואותן שיושבין על מדין לשון דינים שהיו יראים לשפות משפט בפרהסיא וכן תירגם יונתן דהוו מתחברין למיתב על

דרך את צדקות יי' ומה הן הצדקות צדקות פרזונו בישראל שהשקיט את ישראל לשכון פרזון ולצאת מפוזרים ביחידי שלא עם אז ירדו לשערים חזרו לערי מושבותם שברחו מהם ליאסף אל ערי המבצר׃ שערים · כמו כי ימצא בקרבך באחד שעריך

רלבג

בגבורים ד' מ"ל וסי' יי' ירד לי בגבורים · לעזרת יי' בגבורים · ואמיץ לבו בגבורי' · והמה כגבורים עוזרי המלחמ'׃
צדקות ד' ג' מ"ל וא' חס' וסי' שם יתנו צדקות ב' בפסו' תניינא חס' · ועתה התיצבו ואשפטה · עמי זכר נא מה יעץ
בלק׃ גדולים הגדולים ו' מלאים בקריא' וסי' גדולים חקרי לב · כי עברו בם גם הבה · כשם הגדולים אשר

מִקּוֹל מְחַצְצִים בֵּין מַשְׁאַבִּים
שָׁם יְתַנּוּ צִדְקוֹת יְהוָה
צִדְקֹת פִּרְזֹנוֹ בְּיִשְׂרָאֵל אָז יָרְדוּ
לַשְּׁעָרִים עַם־יְהוָה׃
עוּרִי עוּרִי דְּבוֹרָה עוּרִי עוּרִי
דַּבְּרִי־שִׁיר קוּם בָּרָק
וּשֲׁבֵה שֶׁבְיְךָ בֶּן־אֲבִינֹעַם׃
אָז יְרַד שָׂרִיד לְאַדִּירִים
עָם יְהוָה יְרַד־לִי בַּגִּבּוֹרִים׃ מִנִּי
אֶפְרַיִם שָׁרְשָׁם בַּעֲמָלֵק
אַחֲרֶיךָ בִנְיָמִין בַּעֲמָמֶיךָ מִנִּי
מָכִיר יָרְדוּ מְחֹקְקִים
וּמִזְּבוּלֻן מֹשְׁכִים בְּשֵׁבֶט סֹפֵר׃
וְשָׂרַי בְּיִשָּׂשכָר עִם־
דְּבֹרָה וְיִשָּׂשכָר כֵּן בָּרָק בָּעֵמֶק
שֻׁלַּח בְּרַגְלָיו בִּפְלַגּוֹת
רְאוּבֵן גְּדֹלִים חִקְקֵי־לֵב׃ לָמָּה
יָשַׁבְתָּ בֵּין הַמִּשְׁפְּתַיִם
לִשְׁמֹעַ שְׁרִקוֹת עֲדָרִים לִפְ
לַגּוֹת רְאוּבֵן
גְּדוֹלִים חִקְרֵי־לֵב׃ גִּלְעָד
בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן שָׁכֵן

מקול׃ מֵאֲתַר דַּהֲווּ אָנְסִין לְהוֹן וְנַסְבִין מַה דְּבִידֵיהוֹן בֵּית מְכוֹנַת לִסְטִין וּמְתוּבַת סוֹכְסִין עַל גּוֹבֵי בֵּית שַׁקְיָא דְּמַיָּא לַאֲתַר דַּהֲוָת נָפְקָן בְּנָתָא דְיִשְׂרָאֵל לְמִמְלֵי מַיָּא וְלָא הֲוָאָה יָכְלִין לְאַשְׁמָעָא קַל טַרְפַּת פַּרְסַת רִיגְלֵהוֹן מִן קֳדָם סַנְאָה וּמְעִיקָא תַּמָּן יוֹדוּן עַל זָכְוָתָא דַיְיָ וְעַל זַכְוָתֵיהּ דְּיָתִיב קִירְוֵי פַּצְחַיָא בְּאַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל בְּכֵין נַחֲתוּ מִכְּרַכֵּי תוּקְפָא לְמִיתַּב בְּקִירְוֵי פַּצְחַיָא עַמֵּיהּ דַּיְיָ׃ עורי׃ שַׁבַּחִי שַׁבַּחִי דְבוֹרָה שַׁבַּחִי וְאוֹדָת מַלִּילִי תּוּשְׁבַּחְתָּא קוּם בָּרָק וּשְׁבֵי שִׁבְיָךְ בַּר אֲבִינוֹעַם׃ אז׃ בְּכֵין נְחִית חַד מִמַּשִּׁירְיַת יִשְׂרָאֵל וְתַבַּר תְּקוֹף גִּיבָּרֵי עַמְמַיָּא הָא לָא מִגְּבוּרָא דִּדְהוֹן הֲוַת דָּא אֱלָהֵין יְיָ תַּבַּר קֳדָם עַמֵּיהּ תְּקוֹף גִּיבָּרֵי סַנְאֵיהוֹן׃ מני׃ מִדְּבֵית אֶפְרַיִם קָם יְהוֹשֻׁעַ בַּר נוּן בְּקַדְמֵיתָא אַגִּיחַ קְרָבָא בִּדְבֵית עֲמָלֵק בַּתְרוֹהִי קָם מַלְכָּא שָׁאוּל מִדְּבֵית בִּנְיָמִן וְקַטִּיל יַת דְּבֵית עֲמָלֵק וְאַגִּיחַ קְרָבָא בִּשְׁאָר עַמְמַיָּא מִדְּבֵית מָכִיר נַחֲתוּ כַּד מַרְשְׁמִין בִּקְרָבָא וּמִשִּׁיבְטָא זְבוּלֻן כָּתְבִין בְּקוּלְמוּס דְּסָפַר חַד ושרי׃ וְרַבְרְבֵי יִשָּׂשכָר מִשְׁתַּמְעִין לְמִילֵּי דְבוֹרָה וּשְׁאַר שִׁבְטָא דְיִשָּׂשכָר מְשַׁמְּשִׁין קֳדָם בָּרָק מִשְׁתַּלְּחִין בְּקִירְוֵי מִישְׁרָא לְכָל אֲתַר דִּצְרִיךְ לְתַמָּן בְּתוּשְׁלַחְתֵּיהּ אָזְלִין בִּזְרִיעוּת רְאוּבֵן סַגִּיאִין נִיכְלֵי לִבָּא׃ למה׃ לְמָא תַבְתּוּן מִמַּשִּׁרְיַת קְרָבָא לְמִתַּב בֵּין תְּחוּמִין בְּפָרָשַׁת אוֹרְחָא לְמִשְׁמַע בְּשׂוֹרְתָא דָּא מִן דָּא לְבָרָק אַתּוּן אָמְרִין דִּילָךְ אֲנַחְנָא לְסִיסְרָא אַתּוּן אָמְרִין דִּילָךְ אֲנַחְנָא לְמִשְׁמַע בְּשׂוֹרָא לְמִדַּע אִי דָא הִיא מַשִּׁרְיָתָא נָצְחָא בִּקְרָבָא לְמֶהֱוֵי עִימֵּיהּ אֵיכְדֵין כָּשַׁר לְמֶעְבַּד לְכוֹן דְּבֵית רְאוּבֵן הֲלָא יַדְעִיתוּן דְּקֳדָמוֹהִי גַּלְיָן מַחְשְׁבוֹת לִיבָּא׃ גלעד׃ דְּבֵית גִּלְעָד בְּעִיבְרָא דְיַרְדְּנָא שָׁרַן

בארץ דד"ה · כי מרפא יניח חטאים גדולים · זבדיאל בן הגדולים · ויזבחו ביום ההוא׃

חשופי פת והדרומים להם וכן שבט יששכר יצא כלו וכן ברק יצא עם דבורה׃ בעמק שלח ברגליו · שלא שאל בהמה לרכוב מרוב חפצו למלחמה אבל ב בפלגות ראובן שנפלג ונחלק מעבר הירדן ולא באו למלחמה גדולים הם חקקי וחקרי לבי עליו ואומר לו למה ישבת בין המשפתי' והם מערכות וגדרו הצאן לשמוע שריקות עדרים כלומר יושב ובוטח ולא חששת למלחמת ישראל אשר בארץ כנען ולא באת לעזרם למלחמה הזאת · וכן גלעד ששכן בעבר הירדן ולא בא למלחמה · ויש לתמוה והלא מכיר אומר שבא למלחמה ומכיר אבי גלעד וארץ

רלבג

תברך ג' בקריא וסי' תברך מנשים יעל אשת חבר הקיני ב' בפסוק. ואחריתם לא תברך: באהל ו' בקריא וסי' ויאמר הנה באהל. כל הבא אל האהל וכל אשר באהל. וירא יי' באהל בעמוד ענן. מנשים באהל תברך. ואת כל כלי הקדש אשר באהל. וחברו דד"ה. ונמסר גם בסדר חקה:

וְדָן לָמָּה יָגוּר אֳנִיּוֹת אָשֵׁר יָשַׁב לְחוֹף יַמִּים וְעַל מִפְרָצָיו יִשְׁכּוֹן: זְבֻלוּן עַם חֵרֵף נַפְשׁוֹ לָמוּת וְנַפְתָּלִי עַל מְרוֹמֵי שָׂדֶה: בָּאוּ מְלָכִים נִלְחָמוּ אָז נִלְחֲמוּ מַלְכֵי כְנַעַן בְּתַעְנַךְ עַל מֵי מְגִדּוֹ בֶּצַע כֶּסֶף לֹא לָקָחוּ: מִן שָׁמַיִם נִלְחָמוּ הַכּוֹכָבִים מִמְּסִלּוֹתָם נִלְחֲמוּ עִם סִיסְרָא: נַחַל קִישׁוֹן גְּרָפָם נַחַל קְדוּמִים נַחַל קִישׁוֹן תִּדְרְכִי נַפְשִׁי עֹז: אָז הָלְמוּ עִקְּבֵי סוּס מִדַּהֲרוֹת דַּהֲרוֹת אַבִּירָיו: אוֹרוּ מֵרוֹז אָמַר מַלְאַךְ יְהוָה אֹרוּ אָרוֹר יֹשְׁבֶיהָ כִּי לֹא בָאוּ לְעֶזְרַת יְהוָה לְעֶזְרַת יְהוָה בַּגִּבּוֹרִים: תְּבֹרַךְ מִנָּשִׁים יָעֵל אֵשֶׁת חֶבֶר הַקֵּינִי מִנָּשִׁים בָּאֹהֶל תְּבֹרָךְ:

ודבית דן גזו עברי ירדנא ושויאו נכסיהון בספינן דבירת אשר על ספר ימיא שרו קירוי עממיא דפגרו תבו ובניין ויתיבו בהון: זבולון: דבית זבולן לקביל עממיא דגדיפו קדם יי מסרו נפשיהון לקטלא אינון ודבית נפתלי ישבחונון כל עממי ארעא: באו: אתו מלכיא דהוו עם סיסרא ואגיחו קרבא בכין אגיחו קרבא מלכי כנען בתענך הוו שרן ומטן על מי מגדו ממון דכסף לא קבילו: מן: מן שמיא איתגח עמהון קרבא מאתר דנפקין כוכביא מכבשי דבריהון תמן איתגח קרבא עם סיסרא: נחל: נחלא דקישון תברינון נחלא דאיתעבידו ביה ניסין וגבורן מלקדמין לישראל הוא נחלא דקישון תמן דושישת נפשי קטילי גבריהון בתקוף: אז: בכין אישתלפא טופרי סוסותהון מפינוכא דהוה מפניך קדם רתיכי גברוהי: אורו: לוטו מרוז אמר ברק נביא דיי לוטו ותברו ית יתבתא ארי לא אתו לסעדן עמא דיי כד אגיח קרבא בגבריא: תבורך: תתברך מברכת נשיא טבתא יעל אתת חבר שלמאה כחרא מנשיא דמשמשן בבתי מדרשין תתברך:

רלבג

באשר ט"ו בקריא וסי' אל קול הנער באשר הוא שם. איננו גדול בבית הזה ממני. אין שר בית הסהר ראה את כל מאומה. בין רגליה כרע נפל שכב. וילך האיש מהעיר. ויאמר לו מיכה מאין. ויקם דוד ואנשיו. ואלישע אמר אל האשה. עמדי נא בחבריך. לסריסים אשר ישמרו את שבתתי. ויאמרו

מַיִם שָׁאַל חָלָב נָתָנָה בְּסֵפֶל אַדִּירִים הִקְרִיבָה חֶמְאָה: יָדָהּ לַיָּתֵד תִּשְׁלַחְנָה וִימִינָהּ לְהַלְמוּת עֲמֵלִים וְהָלְמָה סִיסְרָא מָחֲקָה רֹאשׁוֹ וּמָחֲצָה וְחָלְפָה רַקָּתוֹ: בֵּין רַגְלֶיהָ כָּרַע נָפַל שָׁכָב בֵּין רַגְלֶיהָ כָּרַע נָפָל בַּאֲשֶׁר כָּרַע שָׁם נָפַל שָׁדוּד: בְּעַד הַחַלּוֹן נִשְׁקְפָה וַתְּיַבֵּב אֵם סִיסְרָא בְּעַד הָאֶשְׁנָב מַדּוּעַ בֹּשֵׁשׁ רִכְבּוֹ לָבוֹא מַדּוּעַ אֶחֱרוּ פַּעֲמֵי מַרְכְּבוֹתָיו: חַכְמוֹת שָׂרוֹתֶיהָ תַּעֲנֶינָּה אַף הִיא תָּשִׁיב אֲמָרֶיהָ לָהּ: הֲלֹא יִמְצְאוּ יְחַלְּקוּ שָׁלָל רַחַם רַחֲמָתַיִם לְרֹאשׁ גֶּבֶר שְׁלַל צְבָעִים לְסִיסְרָא שְׁלַל צְבָעִים רִקְמָה צֶבַע רִקְמָתַיִם לְצַוְּארֵי שָׁלָל:

מים: מיא שאל מינה סיסרא רשיעא חלבא אשקאיתיה למידע אם אית רעיונוהי עלוהי בפיילי גיבריא קריבת לקדמוהי שמן דגובנין: ידה: טובתא יעל אתת חבר שלמאה דקיימת מה דכתיב בספר אוריתא דמשה לא יהוי תקון זין דגבר על אתתא ולא יתקין גבר בתיקוני אתתא אילהין ידהא לסיכתא אושיטת וימינה לארזפתא דנפחין למתבר רשיעין ואנוסין מחתה לסיסרא תברה רישיה פצעה מוחיה אעברת סיכתא בצדעיה: בין: בין ריגלהא כרע נפל שכיב בין ריגלהא כרע נפל באתר דכרע תמן נפל בזיזא סיסרא: בעד: מן תרכא אסתכיאת ומדיקא אמיה דסיסרא מביני אעיתא אמרה מא דין אוחרא רתיכוהי דסיסרא ברי מלמיתי מא דין איתעכבו רהטיא דהוו מיתן ליאיגרת ניצחנין: חכמות: חכימת פריסתותהא ענין לה אף היא בחוכמא מתיבא ואמרה למימר להין: הלא: הלא מדמשכחין מפלגין ביזתא יהבין גבר וביתיה כל חד וחד ביזא סגי קדם סיסרא ביזת צירי צבעונין על צוריה ניכסי עתיריא ומני חמודא קדם גיברוהי דבזו:

רלבג

אלין הגידה נא לנו באשר. באשר תמותי אמות. באשר דבר מלך שלטון. מה יתרון העשה באשר הוא. טוב ללכת אל בית אבל. וד' ובאשר וסי' גם אני אבחר בתעלוליהם. ומניתי אתכם לחרב. ואפרחיו יעלעו דם. ותאמר רות אל תפגעי:

רדק

רשי

הראשון

השני

השלישי

הרביעי

החמישי

הששי

השביעי

השמיני

רשעתים · ותעז יד מדין: וידל יב פתחין בליש וסי׳ תעשיר לא ירבה · מדוע אתה דל ככה · וידל ישראל מאד · ידל כבוד יעקב · נצרה ומאנוש נעו · אל תגזל דל · ודל מבין יחקרנו · אם דל אם עשיר כל דסמיכין לאביון דכוו׳:

כֵּ֣ן יֹאבְד֤וּ כָל־אוֹיְבֶ֙יךָ֙ יְהֹוָ֔ה וְאֹ֣הֲבָ֔יו כְּצֵ֥את הַשֶּׁ֖מֶשׁ בִּגְבֻרָת֑וֹ וַתִּשְׁקֹ֥ט הָאָ֖רֶץ אַרְבָּעִ֥ים שָׁנָֽה׃

ו וַיַּעֲשׂ֧וּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵ֛ל הָרַ֖ע בְּעֵינֵ֣י יְהֹוָ֑ה וַיִּתְּנֵ֧ם יְהֹוָ֛ה בְּיַד־מִדְיָ֖ן שֶׁ֥בַע שָׁנִֽים׃ וַתָּ֥עָז יַד־מִדְיָ֖ן עַל־יִשְׂרָאֵ֑ל מִפְּנֵ֨י מִדְיָ֜ן עָשׂ֥וּ לָהֶ֣ם ׀ בְּנֵ֣י יִשְׂרָאֵ֗ל אֶת־הַמִּנְהָרוֹת֙ אֲשֶׁ֣ר בֶּהָרִ֔ים וְאֶת־הַמְּעָר֖וֹת וְאֶת־הַמְּצָדֽוֹת׃ וְהָיָ֖ה אִם־זָרַ֣ע יִשְׂרָאֵ֑ל וְעָלָ֨ה מִדְיָ֧ן וַעֲמָלֵ֛ק וּבְנֵי־קֶ֖דֶם וְעָל֥וּ עָלָֽיו׃ וַיַּחֲנ֣וּ עֲלֵיהֶ֗ם וַיַּשְׁחִ֙יתוּ֙ אֶת־יְב֣וּל הָאָ֔רֶץ עַד־בּוֹאֲךָ֖ עַזָּ֑ה וְלֹֽא־יַשְׁאִ֤ירוּ מִֽחְיָה֙ בְּיִשְׂרָאֵ֔ל וְשֶׂ֖ה וָשׁ֥וֹר וַחֲמֽוֹר׃ כִּי֩ הֵ֨ם וּמִקְנֵיהֶ֜ם יַעֲל֣וּ וְאָהֳלֵיהֶ֗ם יָבֹ֤אוּ כְדֵֽי־אַרְבֶּה֙ לָרֹ֔ב וְלָהֶ֥ם וְלִגְמַלֵּיהֶ֖ם אֵ֣ין מִסְפָּ֑ר וַיָּבֹ֥אוּ בָאָ֖רֶץ לְשַׁחֲתָֽהּ׃ וַיִּדַּ֧ל יִשְׂרָאֵ֛ל מְאֹ֖ד מִפְּנֵ֣י מִדְיָ֑ן וַיִּזְעֲק֥וּ בְנֵֽי־יִשְׂרָאֵ֖ל אֶל־יְהֹוָֽה׃ וַיְהִ֕י כִּֽי־זָעֲק֥וּ בְנֵֽי־יִשְׂרָאֵ֖ל אֶל־יְהֹוָ֑ה עַ֖ל אֹד֥וֹת מִדְיָֽן׃ וַיִּשְׁלַ֧ח יְהֹוָ֛ה אִ֥ישׁ נָבִ֖יא אֶל־בְּנֵ֣י יִשְׂרָאֵ֑ל וַיֹּ֨אמֶר לָהֶ֜ם כֹּה־אָמַ֣ר יְהֹוָ֣ה ׀ אֱלֹהֵ֣י יִשְׂרָאֵ֗ל אָנֹכִ֞י הֶעֱלֵ֤יתִי אֶתְכֶם֙ מִמִּצְרַ֔יִם וָאֹצִ֥יא אֶתְכֶ֖ם מִבֵּ֥ית עֲבָדִֽים׃

רלבג

העזרי ג׳ בקריא׳ וסי׳ ויבא מלאך יי׳ וישב · בעפרת אבי העזרי · ויקבר בקבר יואש אביו · ושארא עזרי · מצאתנו ג׳ בקריא׳ וסי׳ כה אמר אחיך ישראל אתה · ויאמר אליו גדעון · אל יפעם לפניך · והבית ה׳ מלרע וסי׳ נמסר בסדר שפטים:

וָאַצִּ֤ל אֶתְכֶם֙ מִיַּ֣ד מִצְרַ֔יִם וּמִיַּ֖ד כָּל־לֹחֲצֵיכֶ֑ם וָאֲגָרֵ֤שׁ אוֹתָם֙ מִפְּנֵיכֶ֔ם וָאֶתְּנָ֥ה לָכֶ֖ם אֶת־אַרְצָֽם׃ וָאֹמְרָ֣ה לָכֶ֗ם אֲנִי֙ יְהֹוָ֣ה אֱלֹהֵיכֶ֔ם לֹ֤א תִֽירְאוּ֙ אֶת־אֱלֹהֵ֣י הָאֱמֹרִ֔י אֲשֶׁ֥ר אַתֶּ֖ם יוֹשְׁבִ֣ים בְּאַרְצָ֑ם וְלֹ֥א שְׁמַעְתֶּ֖ם בְּקוֹלִֽי׃

וַיָּבֹ֞א מַלְאַ֣ךְ יְהֹוָ֗ה וַיֵּ֙שֶׁב֙ תַּ֤חַת הָאֵלָה֙ אֲשֶׁ֣ר בְּעָפְרָ֔ה אֲשֶׁ֖ר לְיוֹאָ֣שׁ אֲבִ֣י הָעֶזְרִ֑י וְגִדְע֣וֹן בְּנ֗וֹ חֹבֵ֤ט חִטִּים֙ בַּגַּ֔ת לְהָנִ֖יס מִפְּנֵ֥י מִדְיָֽן׃ וַיֵּרָ֥א אֵלָ֖יו מַלְאַ֣ךְ יְהֹוָ֑ה וַיֹּ֣אמֶר אֵלָ֔יו יְהֹוָ֥ה עִמְּךָ֖ גִּבּ֥וֹר הֶחָֽיִל׃ וַיֹּ֨אמֶר אֵלָ֤יו גִּדְעוֹן֙ בִּ֣י אֲדֹנִ֔י וְיֵ֤שׁ יְהֹוָה֙ עִמָּ֔נוּ וְלָ֥מָּה מְצָאַ֖תְנוּ כָּל־זֹ֑את וְאַיֵּ֣ה כָֽל־נִפְלְאֹתָ֡יו אֲשֶׁ֣ר סִפְּרוּ־לָנוּ֩ אֲבוֹתֵ֨ינוּ לֵאמֹ֜ר הֲלֹ֤א מִמִּצְרַ֙יִם֙ הֶעֱלָ֣נוּ יְהֹוָ֔ה וְעַתָּה֙ נְטָשָׁ֣נוּ יְהֹוָ֔ה וַֽיִּתְּנֵ֖נוּ בְּכַף־מִדְיָֽן׃ וַיִּ֤פֶן אֵלָיו֙ יְהֹוָ֔ה וַיֹּ֗אמֶר לֵ֚ךְ בְּכֹחֲךָ֣ זֶ֔ה וְהוֹשַׁעְתָּ֥ אֶת־יִשְׂרָאֵ֖ל מִכַּ֣ף מִדְיָ֑ן הֲלֹ֖א שְׁלַחְתִּֽיךָ׃ וַיֹּ֤אמֶר אֵלָיו֙ בִּ֣י אֲדֹנָ֔י בַּמָּ֥ה אוֹשִׁ֖יעַ אֶת־יִשְׂרָאֵ֑ל הִנֵּ֤ה אַלְפִּי֙ הַדַּ֣ל בִּמְנַשֶּׁ֔ה וְאָנֹכִ֥י הַצָּעִ֖יר בְּבֵ֥ית אָבִֽי׃ וַיֹּ֤אמֶר אֵלָיו֙ יְהֹוָ֔ה כִּ֥י אֶהְיֶ֖ה עִמָּ֑ךְ וְהִכִּיתָ֥ אֶת־מִדְיָ֖ן כְּאִ֥ישׁ אֶחָֽד׃ וַיֹּ֣אמֶר אֵלָ֔יו אִם־נָ֛א מָצָ֥אתִי חֵ֖ן בְּעֵינֶ֑יךָ וְעָשִׂ֤יתָ לִּי֙ א֔וֹת שָׁאַתָּ֖ה מְדַבֵּ֥ר עִמִּֽי׃

ויוצא י״ב מל׳ וסי׳ ויוצא אתו החוצה · ויוצא העבד כלי כסף · ויאמר שלום לכם · ויוצא יוסף אותם · ויוצא משה את העם · וגדעון בא · ויוצא משם את כלי · פתח יי׳ את אוצרו · לקול תתו המון מים · וחברו הנינא · ויוצא יהוידע הכהן · ויוצא ישראל מתוכם : מלאך האלהים ח׳ וסי׳ נכסר בהאי סיפרא סי׳ י״ג : פנים אל פנים

אַל־נָא תָמֻשׁ מִזֶּה עַד־בֹּאִי אֵלֶיךָ וְהֹצֵאתִי אֶת־מִנְחָתִי וְהִנַּחְתִּי לְפָנֶיךָ וַיֹּאמַר אָנֹכִי אֵשֵׁב עַד־שׁוּבֶךָ׃ וְגִדְעוֹן בָּא וַיַּעַשׂ גְּדִי־עִזִּים וְאֵיפַת־קֶמַח מַצּוֹת הַבָּשָׂר שָׂם בַּסַּל וְהַמָּרַק שָׂם בַּפָּרוּר וַיּוֹצֵא אֵלָיו אֶל־תַּחַת הָאֵלָה וַיַּגַּשׁ׃ וַיֹּאמֶר אֵלָיו מַלְאַךְ הָאֱלֹהִים קַח אֶת־הַבָּשָׂר וְאֶת־הַמַּצּוֹת וְהַנַּח אֶל־הַסֶּלַע הַלָּז וְאֶת־הַמָּרַק שְׁפוֹךְ וַיַּעַשׂ כֵּן׃ וַיִּשְׁלַח מַלְאַךְ יְהוָה אֶת־קְצֵה הַמִּשְׁעֶנֶת אֲשֶׁר בְּיָדוֹ וַיִּגַּע בַּבָּשָׂר וּבַמַּצּוֹת וַתַּעַל הָאֵשׁ מִן־הַצּוּר וַתֹּאכַל אֶת־הַבָּשָׂר וְאֶת־הַמַּצּוֹת וּמַלְאַךְ יְהוָה הָלַךְ מֵעֵינָיו׃ וַיַּרְא גִּדְעוֹן כִּי־מַלְאַךְ יְהוָה הוּא וַיֹּאמֶר גִּדְעוֹן אֲהָהּ אֲדֹנָי יֱהוִה כִּי־עַל־כֵּן רָאִיתִי מַלְאַךְ יְהוָה פָּנִים אֶל־פָּנִים׃ וַיֹּאמֶר לוֹ יְהוָה שָׁלוֹם לְךָ אַל־תִּירָא לֹא תָּמוּת׃ וַיִּבֶן שָׁם גִּדְעוֹן מִזְבֵּחַ לַיהוָה וַיִּקְרָא־לוֹ יְהוָה שָׁלוֹם עַד הַיּוֹם הַזֶּה עוֹדֶנּוּ בְּעָפְרַת אֲבִי הָעֶזְרִי׃ וַיְהִי בַּלַּיְלָה הַהוּא וַיֹּאמֶר לוֹ יְהוָה קַח אֶת־פַּר־הַשּׁוֹר אֲשֶׁר לְאָבִיךָ וּפַר הַשֵּׁנִי שֶׁבַע שָׁנִים וְהָרַסְתָּ אֶת־מִזְבַּח הַבַּעַל אֲשֶׁר לְאָבִיךָ וְאֶת־הָאֲשֵׁרָה אֲשֶׁר־עָלָיו תִּכְרֹת׃ וּבָנִיתָ מִזְבֵּחַ לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ עַל רֹאשׁ הַמָּעוֹז הַזֶּה בַּמַּעֲרָכָה וְלָקַחְתָּ אֶת־הַפָּר הַשֵּׁנִי וְהַעֲלִיתָ עוֹלָה בַּעֲצֵי הָאֲשֵׁרָה אֲשֶׁר תִּכְרֹת׃ וַיִּקַּח גִּדְעוֹן עֲשָׂרָה אֲנָשִׁים מֵעֲבָדָיו וַיַּעַשׂ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר אֵלָיו יְהוָה וַיְהִי כַּאֲשֶׁר יָרֵא אֶת־בֵּית אָבִיו וְאֶת־אַנְשֵׁי הָעִיר מֵעֲשׂוֹת יוֹמָם וַיַּעַשׂ לָיְלָה׃

לָא כְעַן תַּעְדֵי מִכָּא עַד מֵיתָאִי לְוָתָךְ וְאַפֵּיק יַת תִּקְרוּבְתִּי וְאַנִּיחַ קֳדָמָךְ וַאֲמַר אֲנָא אוֹרֵיךְ עַד דִּתְתוּב׃ וְגִדְעוֹן אֲתָא וַעֲבַד גַּדְיָא בַּר עִיזֵי וּמְכִילְתָּא דְקִמְחָא אָפָה פַּטִּיר בִּסְרָא שַׁוִּי בְּסַלָּא וְתַבְשִׁילָא שַׁוִּי בְּקִידְרָא וְאַפֵּיק לְוָתֵיהּ לִתְחוֹת אִילָנָא וְקָרֵיב׃ וַאֲמַר לֵיהּ מַלְאֲכָא דַייָ סַב יַת בִּסְרָא וְיַת פַּטִּירָא וְאַחִית לְכֵיפָא דֵיכִי וְיַת תַּבְשִׁילָא שְׁפוֹךְ וַעֲבַד כֵּן׃ וְאוֹשֵׁיט מַלְאֲכָא דַייָ יַת רֵישׁ שַׁלְטִיתָא דְבִידֵיהּ וְקָרֵיב בְּבִסְרָא וּבְפַטִּירָא וּסְלֵיקַת אֶישָׁתָא מִן טִינָרָא וַאֲכָלַת יַת בִּסְרָא וְיַת פַּטִּירָא וּמַלְאֲכָא דַייָ אִסְתַּלַּק מִלְּקָבֵיל עֵינוֹהִי׃ וַחֲזָא גִּדְעוֹן אֲרֵי מַלְאֲכָא דַייָ הוּא וַאֲמַר גִּדְעוֹן בְּבָעוּ יְיָ אֱלֹהִים אֲרֵי עַל כֵּן חֲזֵיתִי מַלְאֲכָא דַייָ אַפִּין בְּאַפִּין׃ וַאֲמַר לֵיהּ יְיָ שְׁלָם לָךְ לָא תִדְחַל לָא תְמוּת׃ וּבְנָא תַמָּן גִּדְעוֹן מַדְבְּחָא קֳדָם יְיָ וּפַלַּח עֲלוֹהִי קֳדָם יְיָ דַּעֲבַד לֵיהּ שְׁלָם עַד יוֹמָא הָדֵין עַד כְּעַן אִיתוֹהִי בְּעָפְרַת אֲבוּהִי דְעֶזֶר׃ וַהֲוָת בְּלֵילְיָא הַהוּא וַאֲמַר לֵיהּ יְיָ סַב יַת תּוֹר בַּר תּוֹרֵי דִּי לְאָבוּךְ וְתוֹר תִּנְיָנָא דְאִיתְפַּטַּם שְׁבַע שְׁנִין וְתִפַּגַּר יַת אֵיגוֹרָא דְבַעְלָא דִּי לְאָבוּךְ וְיַת אֲשֵׁירְתָא דִּי עֲלוֹהִי תְּקוֹץ׃ וְתִיבְנֵי מַדְבְּחָא קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ עַל רֵישׁ תּוּקְפָּא הָדֵין בְּסִידְרָא וְתִיסַּב יַת תּוֹרָא תִּנְיָנָא וְתַסֵּיק עֲלָתָא בְּעָאֵי אֲשֵׁירְתָא דִּי תְקוֹץ׃ וּדְבַר גִּדְעוֹן עַסְרָא גֻבְרִין מֵעַבְדוֹהִי וַעֲבַד כְּמָא דְמַלֵּיל עִימֵּיהּ יְיָ וַהֲוָה מִדְּחִיל מִן בֵּית אֲבוּהִי וּמִן אֱנָשֵׁי קַרְתָּא מִלְּמֶעְבַּד בִּימָמָא וַעֲבַד בְּלֵילְיָא׃

ה׳ דסמיכי וסי׳ נמסר בסדר וישלח : שלום לך ג׳ דסמיכי בקריא׳ וסי׳ ויאמר לו יי׳ שלום לך · קחנו ובאה כי שלום · והעלית ג׳ בקריא׳ וסי׳ אבנים שלמות תבנה את מזבח · ובנית מזבח ... ירמיהו · ונמסר גם בסדר תבא :

רדק

רשי

ואת הפר ג׳ בקריא׳ וסי׳ ואת הפר ואת ערו ואת בשרו · ונתת אותם על סל אחד · העלה על מזבח הבנוי · ונמסר גם בסדר תצוה : תריבון ג׳ בקריא׳ וסי׳ מה תריבון עמדי מה הנסון · האתם תריבון לבעל · אם לאל תריבון · אנ״ך · ונמסר גם בסדר בשלח : נאספו י״ד בקריא׳ וסי׳ במסרה רבתא : ורוח יי׳ ג׳ בקריא׳ וסי׳ ורוח

רלבג

וַיַּשְׁכִּימוּ אַנְשֵׁי הָעִיר בַּבֹּקֶר וְהִנֵּה נֻתַּץ מִזְבַּח הַבַּעַל וְהָאֲשֵׁרָה אֲשֶׁר־עָלָיו כֹּרָתָה וְאֵת הַפָּר הַשֵּׁנִי הֹעֲלָה עַל־הַמִּזְבֵּחַ הַבָּנוּי׃ וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל־רֵעֵהוּ מִי עָשָׂה הַדָּבָר הַזֶּה וַיִּדְרְשׁוּ וַיְבַקְשׁוּ וַיֹּאמְרוּ גִּדְעוֹן בֶּן־יוֹאָשׁ עָשָׂה הַדָּבָר הַזֶּה׃ וַיֹּאמְרוּ אַנְשֵׁי הָעִיר אֶל־יוֹאָשׁ הוֹצֵא אֶת־בִּנְךָ וְיָמֹת כִּי נָתַץ אֶת־מִזְבַּח הַבַּעַל וְכִי כָרַת הָאֲשֵׁרָה אֲשֶׁר־עָלָיו׃ וַיֹּאמֶר יוֹאָשׁ לְכֹל אֲשֶׁר־עָמְדוּ עָלָיו הַאַתֶּם תְּרִיבוּן לַבַּעַל אִם־אַתֶּם תּוֹשִׁיעוּן אוֹתוֹ אֲשֶׁר יָרִיב לוֹ יוּמַת עַד־הַבֹּקֶר אִם־אֱלֹהִים הוּא יָרֶב לוֹ כִּי נָתַץ אֶת־מִזְבְּחוֹ׃ וַיִּקְרָא־לוֹ בַיּוֹם־הַהוּא יְרֻבַּעַל לֵאמֹר יָרֶב בּוֹ הַבַּעַל כִּי נָתַץ אֶת־מִזְבְּחוֹ׃ וְכָל־מִדְיָן וַעֲמָלֵק וּבְנֵי־קֶדֶם נֶאֶסְפוּ יַחְדָּו וַיַּעַבְרוּ וַיַּחֲנוּ בְּעֵמֶק יִזְרְעֶאל׃ וְרוּחַ יְהוָה לָבְשָׁה אֶת־גִּדְעוֹן וַיִּתְקַע בַּשּׁוֹפָר וַיִּזָּעֵק אֲבִיעֶזֶר אַחֲרָיו׃ וּמַלְאָכִים שָׁלַח בְּכָל־מְנַשֶּׁה וַיִּזָּעֵק גַּם־הוּא אַחֲרָיו וּמַלְאָכִים שָׁלַח בְּאָשֵׁר וּבִזְבֻלוּן וּבְנַפְתָּלִי וַיַּעֲלוּ לִקְרָאתָם׃ וַיֹּאמֶר גִּדְעוֹן אֶל־הָאֱלֹהִים אִם־יֶשְׁךָ מוֹשִׁיעַ בְּיָדִי אֶת־יִשְׂרָאֵל כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ׃ הִנֵּה אָנֹכִי מַצִּיג אֶת־גִּזַּת הַצֶּמֶר בַּגֹּרֶן אִם טַל יִהְיֶה עַל־הַגִּזָּה לְבַדָּהּ וְעַל־כָּל־הָאָרֶץ חֹרֶב וְיָדַעְתִּי כִּי־תוֹשִׁיעַ בְּיָדִי אֶת־יִשְׂרָאֵל כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ׃ וַיְהִי־כֵן וַיַּשְׁכֵּם מִמָּחֳרָת וַיָּזַר אֶת־הַגִּזָּה וַיִּמֶץ טַל מִן־הַגִּזָּה מְלוֹא הַסֵּפֶל מָיִם׃ וַיֹּאמֶר גִּדְעוֹן אֶל־הָאֱלֹהִים אַל־יִחַר אַפְּךָ בִּי וַאֲדַבְּרָה אַךְ הַפָּעַם אֲנַסֶּה נָּא־רַק־הַפַּעַם בַּגִּזָּה יְהִי־נָא חֹרֶב אֶל־הַגִּזָּה לְבַדָּהּ וְעַל־כָּל־הָאָרֶץ יִהְיֶה־טָל׃ וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים כֵּן בַּלַּיְלָה הַהוּא וַיְהִי־חֹרֶב אֶל־הַגִּזָּה לְבַדָּהּ וְעַל־כָּל־הָאָרֶץ הָיָה טָל׃

וְאַקְדִּימוּ אֱינָשֵׁי קַרְתָּא בְּצַפְרָא וְהָא מִתְרַע אֵיגוֹרָא דְבַעֲלָא וַאֲשֵׁירְתָא דִּי עֲלוֹהִי קְצִיצָה וְיַת תּוֹרָא תִּנְיָנָא מִיסַּק עַל מַדְבְּחָא דִבְנֵי׃ וְאָמְרוּ גְּבַר לְחַבְרֵיהּ מַן עֲבַד פִּתְגָּמָא הָדֵין וּתְבָעוּ וּבְעוֹ וְאָמְרוּ גִּדְעוֹן בַּר יוֹאָשׁ עֲבַד פִּתְגָּמָא הָדֵין׃ וְאָמְרוּ אֱינָשֵׁי קַרְתָּא לְיוֹאָשׁ אַפֵּיק יַת בְּרָךְ וְיִתְקְטֵיל אֲרֵי תְרַע יַת אֵיגוֹרָא דְבַעֲלָא וַאֲרֵי קָץ אֲשֵׁירְתָא דִּי עֲלוֹהִי׃ וַאֲמַר יוֹאָשׁ לְכָל דְּקָמוּ עֲלוֹהִי הַאַתּוּן תִּתְפַּרְעוּן לְבַעֲלָא אִם אַתּוּן תִּפְרְקוּן יָתֵיהּ דְּיִתְפְּרַע לֵיהּ יִתְקְטֵיל בְּרַם אַרְכָא יִתְיְהֵיב לֵיהּ עַד צַפְרָא אִם צְרוֹךְ אִית בֵּיהּ יִתְפְּרַע לֵיהּ בַּעֲלָא אֲרֵי תְרַע יַת אֵיגוֹרֵיהּ׃ וּקְרָא לֵיהּ בְּיוֹמָא הַהוּא יְרוּבַּעַל לְמֵימַר יִתְפְּרַע לֵיהּ בַּעֲלָא אֲרֵי תְרַע יַת אֵיגוֹרֵיהּ׃ וְכָל מִדְיָנָאֵי וַעֲמַלְקָאֵי וּבְנֵי מַדִּינְחָא אִיתְכְּנָשׁוּ כַּחֲדָא וַעֲבָרוּ וּשְׁרוֹ בְּמֵישַׁר יִזְרְעֶאל׃ וְרוּחַ גְּבוּרָא מִן קֳדָם יְיָ לְבֵישַׁת יַת גִּדְעוֹן וּתְקַע בְּשׁוֹפָרָא וְאִיתְכְּנִישׁוּ אֱנַשׁ אֲבִיעֶזֶר בַּתְרוֹהִי׃ וְאִיזְגַּדִּין שָׁלַח בְּכָל תְּחוּם מְנַשֶּׁה וְאִיתְכְּנִישׁוּ אַף אִינוּן בַּתְרוֹהִי וְאִיזְגַּדִּין שְׁלַח וּבְשֵׁיבַט אָשֵׁר וּבְשֵׁיבַט זְבוּלֻן בְּשֵׁיבַט נַפְתָּלִי וּסְלִיקוּ לְקַדְמוּתְהוֹן׃ וַאֲמַר גִּדְעוֹן קֳדָם יְיָ אִם אִיתָךְ פָּרִיק בִּידִי יַת יִשְׂרָאֵל כְּמָא דְמַלֵּילְתָּא׃ הָא אֲנָא מַחֵית יַת גִּיזְתָּא דְעַמְרָא בְּבֵית אִידְרַיָּא אִם טַלָּא יְהֵי עַל גִּיזְתָּא בִּלְחוֹדָהּ וְעַל כָּל אַרְעָא יוּבְשָׁא וְאִידַּע אֲרֵי תִיפְרוֹק בִּידִי יַת יִשְׂרָאֵל כְּמָא דְמַלֵּילְתָּא׃ וַהֲוָה כֵן וְאַקְדֵּים מִיּוֹמָא דְבַתְרוֹהִי וַעֲצַר יַת גִּיזְתָּא וּנְפַץ טַלָּא מִן גִּיזְתָּא מְלֵי לַקְנָא דְמַיָּא׃ וַאֲמַר גִּדְעוֹן קֳדָם יְיָ לָא יִתְקֵיף רוּגְזָךְ בִּי וַאֲמַלֵּיל בְּרַם זִמְנָא הָדָא אֲנַסֵּי כְעַן לְחוֹד זִמְנָא בְּגִיזְתָּא יְהֵי כְעַן יוּבְשָׁא עַל גִּיזְתָּא בִּלְחוֹדָהּ וְעַל כָּל אַרְעָא יְהֵי טַלָּא׃ וַעֲבַד יְיָ כֵּן בְּלֵילְיָא הַהוּא וַהֲוָה יוּבְשָׁא עַל גִּיזְתָּא בִּלְחוֹדָהּ וְעַל כָּל אַרְעָא הֲוָה טַלָּא׃

רדק

מסרה

יי׳ לבשה את גדעון · סרה מעם שאול · ישאך אל אשר לא אדע ·

רלבג

והרצון בזה וכפור שישכים בבקר לשוב מהר הגלעד והנה לזאת הסבה ג"כ לא רצה השם שיחזרו עמו זולתי המלקקים בידם על פיהם כי זה מורה על חריצו' וגבור' ואולם אשר כרעו על ברכיהם לשתות הם עצלים ורכה שימשו להם והנה באמר הא' הבדיל מהם בעלי העבירות ורכי הלבב כי האיש הירא הוא ירא מעבירה שבידו כמו שביארו ז"ל בפרק משוח מלחמה והחרד הוא רך הלבב ובזה הענין השני הבדיל העצלים ולא השאיר כי אם הצדיקים והחרוצים והגבורים והם היו שלש מאות איש לבד ובהם לבד החזיק כמו שבוא לו השי"ת על ידי נביאו או בעצמו במראה הנבואה · ולקחו צדה העם בידם ושופרותיה' כדי שיהיה שופר ביד כל אחד מהם ודמה שהשי"ת הודיע לו איך תהיה התשועה ביד שלש מאות האנשים האלה ר"ל שזה יהיה בשיתן שופרות ביד כלם וכדים רקים ולפידים בוערים בהם בתוך הכדים כאופן שעשו זה ואולם קצר הכתוב כמנהגו וחזק השי"ת לבו במספר החלום ואת שברו כי זה ממה שהורה אמתת מה שיעד להם השי"ת בלול

וַיַּשְׁכֵּם יְרֻבַּעַל הוּא גִדְעוֹן וְכָל הָעָם אֲשֶׁר אִתּוֹ וַיַּחֲנוּ עַל עֵין חֲרֹד וּמַחֲנֵה מִדְיָן הָיָה לוֹ מִצָּפוֹן מִגִּבְעַת הַמּוֹרֶה בָּעֵמֶק׃

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל גִּדְעוֹן רַב הָעָם אֲשֶׁר אִתָּךְ מִתִּתִּי אֶת מִדְיָן בְּיָדָם פֶּן יִתְפָּאֵר עָלַי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר יָדִי הוֹשִׁיעָה לִּי׃

וְעַתָּה קְרָא נָא בְּאָזְנֵי הָעָם לֵאמֹר מִי יָרֵא וְחָרֵד יָשֹׁב וְיִצְפֹּר מֵהַר הַגִּלְעָד וַיָּשָׁב מִן הָעָם עֶשְׂרִים וּשְׁנַיִם אֶלֶף וַעֲשֶׂרֶת אֲלָפִים נִשְׁאָרוּ׃

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל גִּדְעוֹן עוֹד הָעָם רָב הוֹרֵד אוֹתָם אֶל הַמַּיִם וְאֶצְרְפֶנּוּ לְךָ שָׁם וְהָיָה אֲשֶׁר אֹמַר אֵלֶיךָ זֶה יֵלֵךְ אִתָּךְ הוּא יֵלֵךְ אִתָּךְ וְכֹל אֲשֶׁר אֹמַר אֵלֶיךָ זֶה לֹא יֵלֵךְ עִמָּךְ הוּא לֹא יֵלֵךְ׃

וַיּוֹרֶד אֶת הָעָם אֶל הַמָּיִם וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל גִּדְעוֹן כֹּל אֲשֶׁר יָלֹק בִּלְשׁוֹנוֹ מִן הַמַּיִם כַּאֲשֶׁר יָלֹק הַכֶּלֶב תַּצִּיג אוֹתוֹ לְבָד וְכֹל אֲשֶׁר יִכְרַע עַל בִּרְכָּיו לִשְׁתּוֹת׃

וַיְהִי מִסְפַּר הַמְלַקְקִים בְּיָדָם אֶל פִּיהֶם שְׁלֹשׁ מֵאוֹת אִישׁ וְכֹל יֶתֶר הָעָם כָּרְעוּ עַל בִּרְכֵיהֶם לִשְׁתּוֹת מָיִם׃

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל גִּדְעוֹן בִּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת הָאִישׁ הַמְלַקְקִים אוֹשִׁיעַ אֶתְכֶם וְנָתַתִּי אֶת מִדְיָן בְּיָדֶךָ וְכָל הָעָם יֵלְכוּ אִישׁ לִמְקֹמוֹ׃

וַיִּקְחוּ אֶת צֵדָה הָעָם בְּיָדָם וְאֵת שׁוֹפְרֹתֵיהֶם וְאֵת כָּל אִישׁ יִשְׂרָאֵל שִׁלַּח אִישׁ לְאֹהָלָיו וּבִשְׁלֹשׁ מֵאוֹת הָאִישׁ הֶחֱזִיק וּמַחֲנֵה מִדְיָן הָיָה לוֹ מִתַּחַת בָּעֵמֶק׃

וַיְהִי בַּלַּיְלָה הַהוּא וַיֹּאמֶר אֵלָיו יְהוָה קוּם רֵד בַּמַּחֲנֶה כִּי נְתַתִּיו בְּיָדֶךָ׃

וְאִם יָרֵא אַתָּה לָרֶדֶת רֵד אַתָּה וּפֻרָה נַעַרְךָ אֶל הַמַּחֲנֶה׃

וְשָׁמַעְתָּ מַה יְדַבֵּרוּ וְאַחַר תֶּחֱזַקְנָה יָדֶיךָ וְיָרַדְתָּ בַּמַּחֲנֶה וַיֵּרֶד הוּא וּפֻרָה נַעֲרוֹ אֶל קְצֵה הַחֲמֻשִׁים אֲשֶׁר בַּמַּחֲנֶה׃

וּמִדְיָן וַעֲמָלֵק וְכָל בְּנֵי קֶדֶם נֹפְלִים בָּעֵמֶק כָּאַרְבֶּה לָרֹב וְלִגְמַלֵּיהֶם אֵין מִסְפָּר כַּחוֹל שֶׁעַל שְׂפַת הַיָּם לָרֹב׃

וַיָּבֹא גִדְעוֹן וְהִנֵּה אִישׁ מְסַפֵּר לְרֵעֵהוּ חֲלוֹם וַיֹּאמֶר הִנֵּה חֲלוֹם חָלַמְתִּי

וְאַקְדִּים יְרֻבַּעַל הוּא גִּדְעוֹן וְכָל עַמָּא דִּי עִמֵּיהּ וּשְׁרוֹ עַל עֵין חֲרוֹד וּמַשִּׁירַיַת מִדְיָנָאֵי שַׁרְיָא לְקִיבְלֵיהּ מִצִּיפּוּנָא מִגִּבְעֲתָא דְּמִיסְתַּכְיָא לְמֵישְׁרָא׃ וַאֲמַר יְיָ לְגִדְעוֹן סַגִּי עַמָּא דִּי עִמָּךְ מִלְּמִמְסַר יָת מִדְיָנָאֵי בִּידֵיהוֹן דִּילְמָא יִתְרַבְרְבוּן קֳדָמַי יִשְׂרָאֵל לְמֵימַר יְדָנָא פְּרַקַת לָנָא׃ וּכְעַן אַכְלֵי כְעַן קֳדָם עַמָּא לְמֵימַר מַן דְּדָחֵיל וְזָע יְתוּב וְיִתְבְּחַר מִטּוּרָא דְגִלְעָד וְתָב מִן עַמָּא עַסְרִין וְתַרְתֵּין אַלְפִין וְעַסְרָא אַלְפִין אִשְׁתְּאָרוּ׃

וַאֲמַר יְיָ לְגִדְעוֹן עוֹד עַמָּא סַגִּי אַחֵית יָתְהוֹן לְמַיָּא וְאֶבְחֲרִינוּן לָךְ תַּמָּן וִיהֵי דִּי אֵימַר לָךְ דֵּין יֵיזִיל עִמָּךְ הוּא יֵיזִיל עִמָּךְ וְכֹל דִּי אֵימַר לָךְ דֵּין לָא יֵיזִיל עִמָּךְ הוּא לָא יֵיזִיל׃ וְאַחֵית יָת עַמָּא לְמַיָּא וַאֲמַר יְיָ לְגִדְעוֹן כֹּל דִּילָחֵיךְ בְּלִישָׁנֵיהּ מִן מַיָּא כְּמָא דִּמְלַחֵיךְ כַּלְבָּא תְּקִים יָתֵיהּ בִּלְחוֹדוֹהִי וְכֹל דִּכְרַע עַל בִּרְכּוֹהִי לְמִשְׁתֵּי׃ וַהֲוָה מִנְיַן דְּשַׁדַּן בִּידֵיהוֹן לְפוּמְהוֹן תְּלַת מְאָה גֻבְרָא וְכָל שְׁאָר עַמָּא כְּרַעוּ עַל בִּרְכֵּיהוֹן לְמִשְׁתֵּי מַיָּא׃ וַאֲמַר יְיָ לְגִדְעוֹן בִּתְלַת מְאָה גוּבְרִין דְּשַׁדַּן אֶפְרוֹק יָתְכוֹן וְאֶמְסַר יָת מִדְיָנָאֵי בִּידָךְ וְכָל עַמָּא יֵיזְלוּן גְּבַר לְאַתְרֵיהּ׃ וּנְסִיבוּ יָת זְוָדֵי עַמָּא בִּידֵיהוֹן וְיָת שׁוֹפְרֵיהוֹן וְיָת כָּל אֱינָשׁ יִשְׂרָאֵל שַׁלַּח גְּבַר לְקִירְווֹהִי וּבִתְלַת מְאָה גֻבְרָא אִתַּקַּף וּמַשִּׁירַיַת מִדְיָנָאֵי שַׁרְיָא לְקִיבְלֵיהּ מִשִּׁיפּוּלֵי מֵישְׁרָא׃

וַהֲוָה בְּלֵילְיָא הַהוּא וַאֲמַר לֵיהּ יְיָ קוּם חוּת בְּמַשִּׁרְיָתָא אֲרֵי מְסַרְתִּינוּן בִּידָךְ׃ וְאִם דָּחֵיל אַתְּ לְמֵיחַת חוּת אַתְּ וּפוּרָה עוּלֵימָךְ לְמַשִּׁרְיָתָא׃ וְתִשְׁמַע מָה יְמַלְּלוּן וּבָתַר כֵּן יִתְקוֹף יְדָךְ וְתֵיחוֹת בְּמַשִּׁרְיָתָא וּנְחַת הוּא וּפוּרָה עוּלֵימֵיהּ לִסְטַר מְזָרְזַיָּא דִּי בְמַשִּׁרְיָתָא׃ וּמִדְיָנָאֵי וַעֲמַלְקָאֵי וְכָל בְּנֵי מַדִּינְחָא רְמַן בְּמֵישְׁרָא כְּגוֹבָאֵי לִסְגֵי וּלְגַמְלֵיהוֹן לֵית מִנְיָן כְּחָלָא דִּי עַל כֵּיף יַמָּא לִסְגֵי׃ וַאֲתָא גִּדְעוֹן וְהָא גַבְרָא מִשְׁתָּעֵי לְחַבְרֵיהּ חֶילְמָא וַאֲמַר הָא חֶילְמָא חֲלֵימִית

וְהִנֵּה צְלוּל לֶחֶם שְׂעֹרִים מִתְהַפֵּךְ בְּמַחֲנֵה מִדְיָן וַיָּבֹא עַד הָאֹהֶל וַיַּכֵּהוּ וַיִּפֹּל וַיַּהַפְכֵהוּ לְמַעְלָה וְנָפַל הָאֹהֶל׃

וַיַּעַן רֵעֵהוּ וַיֹּאמֶר אֵין זֹאת בִּלְתִּי אִם חֶרֶב גִּדְעוֹן בֶּן יוֹאָשׁ אִישׁ יִשְׂרָאֵל נָתַן הָאֱלֹהִים בְּיָדוֹ אֶת מִדְיָן וְאֶת כָּל הַמַּחֲנֶה׃

וַיְהִי כִשְׁמֹעַ גִּדְעוֹן אֶת מִסְפַּר הַחֲלוֹם וְאֶת שִׁבְרוֹ וַיִּשְׁתָּחוּ וַיָּשָׁב אֶל מַחֲנֵה יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר קוּמוּ כִּי נָתַן יְהוָה בְּיֶדְכֶם אֶת מַחֲנֵה מִדְיָן׃

וַיַּחַץ אֶת שְׁלֹשׁ מֵאוֹת הָאִישׁ שְׁלֹשָׁה רָאשִׁים וַיִּתֵּן שׁוֹפָרוֹת בְּיַד כֻּלָּם וְכַדִּים רֵקִים וְלַפִּדִים בְּתוֹךְ הַכַּדִּים׃

וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם מִמֶּנִּי תִרְאוּ וְכֵן תַּעֲשׂוּ וְהִנֵּה אָנֹכִי בָא בִּקְצֵה הַמַּחֲנֶה וְהָיָה כַאֲשֶׁר אֶעֱשֶׂה כֵּן תַּעֲשׂוּן׃

וְתָקַעְתִּי בַּשּׁוֹפָר אָנֹכִי וְכָל אֲשֶׁר אִתִּי וּתְקַעְתֶּם בַּשּׁוֹפָרוֹת גַּם אַתֶּם סְבִיבוֹת כָּל הַמַּחֲנֶה וַאֲמַרְתֶּם לַיהוָה וּלְגִדְעוֹן׃

וַיָּבֹא גִדְעוֹן וּמֵאָה אִישׁ אֲשֶׁר אִתּוֹ בִּקְצֵה הַמַּחֲנֶה רֹאשׁ הָאַשְׁמֹרֶת הַתִּיכוֹנָה אַךְ הָקֵם הֵקִימוּ אֶת הַשֹּׁמְרִים וַיִּתְקְעוּ בַּשּׁוֹפָרוֹת וְנָפוֹץ הַכַּדִּים אֲשֶׁר בְּיָדָם׃

וַיִּתְקְעוּ שְׁלֹשֶׁת הָרָאשִׁים בַּשּׁוֹפָרוֹת וַיִּשְׁבְּרוּ הַכַּדִּים וַיַּחֲזִיקוּ בְיַד שְׂמֹאולָם בַּלַּפִּדִים וּבְיַד יְמִינָם הַשּׁוֹפָרוֹת לִתְקוֹעַ וַיִּקְרְאוּ חֶרֶב לַיהוָה וּלְגִדְעוֹן׃

וַיַּעַמְדוּ אִישׁ תַּחְתָּיו סָבִיב לַמַּחֲנֶה וַיָּרָץ כָּל הַמַּחֲנֶה וַיָּרִיעוּ וַיָּנִיסוּ׃

וַיִּתְקְעוּ שְׁלֹשׁ מֵאוֹת הַשּׁוֹפָרוֹת וַיָּשֶׂם יְהוָה אֵת חֶרֶב אִישׁ בְּרֵעֵהוּ וּבְכָל הַמַּחֲנֶה וַיָּנָס הַמַּחֲנֶה עַד בֵּית הַשִּׁטָּה צְרֵרָתָה עַד שְׂפַת אָבֵל מְחוֹלָה עַל טַבָּת׃

וַיִּצָּעֵק אִישׁ יִשְׂרָאֵל מִנַּפְתָּלִי וּמִן אָשֵׁר וּמִן כָּל מְנַשֶּׁה וַיִּרְדְּפוּ אַחֲרֵי מִדְיָן׃

וְהָא חֲרַר דִּלְחֵים שְׂעוֹרִין מִתְהַפִּיךְ בְּמַשִּׁרְיַת מִדְיָנָאֵי וַאֲתָא עַד מַשְׁכְּנָא וּמְחָהִי וּנְפַל וְהַפְכֵיהּ לְעֵילָא וּנְפַל מַשְׁכְּנָא׃ וַאֲתֵיב חַבְרֵיהּ וַאֲמַר לֵית דָּא אֱלָהֵן חַרְבָּא דְגִדְעוֹן בַּר יוֹאָשׁ אֱינָשׁ יִשְׂרָאֵל מְסַר יְיָ בִּידֵיהּ יָת מִדְיָנָאֵי וְיָת כָּל מַשִּׁרְיָתָא׃

וַהֲוָה כַּד שְׁמַע גִּדְעוֹן יָת שׁוּעֵית חֶלְמָא וְיָת פִּשְׁרֵיהּ וְאוֹדִי וְתָב לְמַשִּׁרְיָתָא דְיִשְׂרָאֵל וַאֲמַר קוּמוּ אֲרֵי מְסַר יְיָ בִּידֵיכוֹן יָת מַשִּׁרְיַת מִדְיָנָאֵי׃ וּפַלִּיג יָת תְּלַת מְאָה גַבְרָא לִתְלַת מַשִּׁרְיָן וִיהַב שׁוֹפָרַיָּא בְּיַד כּוּלְּהוֹן וְכַדִּין רֵיקָנִין וּבְעוּרַיָּא בְּגוֹ כַדִּין׃ וַאֲמַר לְהוֹן מִנִּי תֶּחֱזוֹן וְכֵן תַּעַבְדוּן וְהָא אֲנָא אָתֵי בְּסְיָפֵי מַשִּׁרְיָתָא וִיהֵי כְּמָא דְאַעְבֵּיד כֵּן תַּעַבְדוּן׃ וְאֶתְקַע בְּשׁוֹפָרָא אֲנָא וְכָל דְּעִמִּי וְתִתְקְעוּן בְּשׁוֹפָרַיָּא אַף אַתּוּן סְחָרָנוּת כָּל מַשִּׁרְיָתָא וְתֵימְרוּן חַרְבָּא דְאִתְקְטָלָא מִן קֳדָם יְיָ וְנִצְחָנָא עַל יְדֵי גִדְעוֹן׃

וַאֲתָא גִדְעוֹן וּמְאָה גַבְרָא דְעִמֵּיהּ בְּסְיָפֵי מַשִּׁרְיָתָא בְּרֵישׁ מַטַּרְתָּא מְצִיעֲתָא בְּרַם אַקָמָא אֲקִימוּ יָת נַטְרַיָּא וּתְקַעוּ בְּשׁוֹפָרַיָּא וּנְפַצוּ כַדִּין דִּבְידֵיהוֹן׃ וּתְקַעוּ תְּלַת מַשִּׁרְיָן בְּשׁוֹפָרַיָּא וְתַבְּרוּ כַדַּיָּא וְאַתְקִיפוּ בְּיַד סְמָלֵיהוֹן בִּבְעוּרַיָּא וּבְיַד יְמִינְהוֹן בְּשׁוֹפָרַיָּא לְמִתְקַע וַאֲמַרוּ חַרְבָּא מִן קֳדָם יְיָ וְנִצְחָנָא עַל יְדֵי גִדְעוֹן׃

וְקָמוּ גְּבַר בְּאַתְרֵיהּ סְחוֹר סְחוֹר לְמַשִּׁרְיָתָא וּרְהַטַת כָּל מַשִּׁרְיָתָא וְיַבִּיבוּ וְאַפְכוּ׃ וּתְקַעוּ תְּלַת מְאָה שׁוֹפָרַיָּא וְשַׁוִּי יְיָ יָת חֶרֶב גְּבַר בְּחַבְרֵיהּ וּבְכָל מַשִּׁרְיָתָא וְאַפְכַת מַשִּׁרְיָתָא עַד בֵּית שִׁיטָּה לִצְרֵירַת עַד כֵּיף מֵישַׁר אָבֵל מְחוֹלָה לְטַבָּת׃ וְאִתְכְּנִישׁ אֱינָשׁ יִשְׂרָאֵל מִנַּפְתָּלִי וּמִן שִׁבְטָא דְאָשֵׁר וּמִן כָּל שִׁבְטָא דִמְנַשֶּׁה וּרְדָפוּ בָּתַר מִדְיָנָאֵי׃

ויצום לאמר זה הדבר דמלכים · ויצו עליהם לאמר כה דד"ה ודבתריה וכל ריב אשר יבא׃ ויריעו' מלאים וס' וירע העם ויתקעו בשופרות דיריחו · וירץ כל העם ויריעו · ויריעו כל בני אלהים · ויריעו איש יהוד' דד"ה׃

ולכדו להם את המים. המפסיקין בין ארם לארץ כנען: ואת הירדן. שגם הוא היה מפסיק: הביאו אל גדעון מעבר לירדן. בבקר כשעבר גדעון את הירדן לרדוף אחר זבח וצלמונע: מה עשיתי עתה ככם. מה חשוב מה שעשיתי בתחלתי כמה שעשיתם אתם בסוף: הלא טוב עוללות. שבאו לידכם בסוף מתחלת הבציר שבצרנו אני ומשפחתי שהרי בידכם נתן יי' את המלכים ומה יכולתי לעשות שיהא חשוב כמעשה שלכם: עובר הוא ושלש מאות האיש. עוברים את הירדן אחרי זבח וצלמונע:

ומלאכים שלח גדעון בכל-הר אפרים לאמר רדו לקראת מדין ולכדו להם את-המים עד בית ברה ואת-הירדן ויצעק כל-איש אפרים וילכדו את-המים עד בית ברה ואת-הירדן: וילכדו שני-שרי מדין את-ערב ואת-זאב ויהרגו את-עורב בצור-עורב ואת-זאב הרגו ביקב-זאב וירדפו אל-מדין וראש-ערב וזאב הביאו אל-גדעון מעבר לירדן:

ויאמרו אליו איש אפרים מה-הדבר הזה עשית לנו לבלתי קראות לנו כי הלכת להלחם במדין ויריבון אתו בחזקה: ויאמר אליהם מה-עשיתי עתה ככם הלא טוב עללות אפרים מבציר אביעזר: בידכם נתן אלהים את-שרי מדין את-ערב ואת-זאב ומה-יכלתי עשות ככם אז רפתה רוחם מעליו בדברו הדבר הזה: ויבא גדעון הירדנה עבר הוא ושלש-מאות האיש אשר אתו עיפים ורדפים:

ויאמר לאנשי סכות תנו-נא ככרות לחם לעם אשר ברגלי כי-עיפים הם ואנכי רדף אחרי זבח וצלמנע מלכי מדין: ויאמר שרי סכות הכף זבח וצלמנע עתה בידך כי-נתן לצבאך לחם: ויאמר גדעון לכן בתת יהוה את-זבח ואת-צלמנע בידי ודשתי את-בשרכם את-קוצי המדבר ואת-הברקנים: ויעל משם פנואל וידבר אליהם כזאת ויענו אתו אנשי פנואל כאשר ענו אנשי סכות:

ויאמר גם-לאנשי פנואל לאמר בשובי בשלום אתץ את-המגדל הזה: וזבח וצלמנע בקרקר ומחניהם עמם כחמשת עשר אלף כל הנותרים מכל מחנה בני-קדם והנפלים מאה ועשרים אלף איש שלף חרב:

רלבג

ומלאכים שלח גדעון בכל הר אפרי' שירדו לקראת מדין וילכדו להם את המים עד בית ברה ואת הירדן כדי שלא יוכלו לעבור המים וילכדו ויהרגום בהיות להם המלחמה פנים ואחור. והנה לקחו את עורב ואת זאב שני שרי מדין והרגו את עורב בצור אחד קראוהו אחר זה צור עורב והרגו את זאב במיטור אחד היתה תמונתו כתמונת יקב וקראוהו אחר זה יקב מפני זה המעשה שהיה בו: הלא טוב עוללות אפרים וגו' דמה החלשי' לעוללות שהם ענבים חסרים והגבורים לענבים השלמים אשר יבצרו אותם כי העוללות הם מניחים לעניים ואמר לפייסם כי טובים החלשים שבאפרים יותר מהגבורים שבמשפחתו ובזה מקטה כעסם והגיע מרוע תכונת שרי סכות שלא רצו לבאת לצבא עם גדעון וגם לא רצו לתת להם ככרות לחם ואמ' להם גדעון שבתת יי' את זבח ואת צלמונע בידו

דרך השכוני באהלים. דרך ארץ קדר וערב השוכנים במדבר באהלים מקדם לנבח ויגבהה. שהם ערי ישראל ... עד שלא שקעה השמש בעוד החמה כראית גבוהה: ויודע

ויעל גדעון דרך השכוני באהלים מקדם לנבח ויגבהה ויך את-המחנה והמחנה היה בטח: וינסו זבח וצלמנע וירדף אחריהם וילכד את-שני מלכי מדין את-זבח ואת-צלמנע וכל-המחנה החריד: וישב גדעון בן-יואש מן-המלחמה מלמעלה החרס: וילכד-נער מאנשי סכות וישאלהו ויכתב אליו את-שרי סכות ואת-זקניה שבעים ושבעה איש: ויבא אל-אנשי סכות ויאמר הנה זבח וצלמנע אשר חרפתם אותי לאמר הכף זבח וצלמנע עתה בידך כי נתן לאנשיך היעפים לחם: ויקח את-זקני העיר ואת-קוצי המדבר ואת-הברקנים וידע בהם את אנשי סכות: ואת-מגדל פנואל נתץ ויהרג את-אנשי העיר: ויאמר אל-זבח ואל-צלמנע איפה האנשים אשר הרגתם בתבור ויאמרו כמוך כמוהם אחד כתאר בני המלך: ויאמר אחי בני-אמי הם חי-יהוה לו החיתם אותם לא הרגתי אתכם: ויאמר ליתר בכורו קום הרג אותם ולא-שלף הנער חרבו כי ירא כי עודנו נער: ויאמר זבח וצלמנע קום אתה ופגע-בנו כי כאיש גבורתו ויקם גדעון ויהרג את-זבח ואת-צלמנע ויקח את-השהרנים אשר בצוארי גמליהם: ויאמרו איש-ישראל אל-גדעון משל-בנו גם-אתה גם-בנך גם בן-בנך כי הושעתנו מיד מדין: ויאמר אלהם גדעון לא-אמשל אני בכם ולא-ימשל בני בכם יהוה ימשל בכם: ויאמר אלהם גדעון אשאלה מכם שאלה ותנו-לי איש נזם שללו כי-נזמי זהב להם כי ישמעאלים הם: ויאמרו נתון נתן ויפרשו את-השמלה וישליכו שמה איש נזם שללו: ויהי משקל נזמי הזהב אשר שאל אלף ושבע-מאות זהב לבד מן

רלבג

השהרנים והנטפות ובגדי הארגמן שעל מלכי מדין ולבד מן הענקות אשר בצוארי גמליהם׃ ויעש אותו גדעון לאפוד ויצג אותו בעירו בעפרה ויזנו כל ישראל אחריו שם ויהי לגדעון ולביתו למוקש׃ ויכנע מדין לפני בני ישראל ולא יספו לשאת ראשם ותשקט הארץ ארבעים שנה בימי גדעון׃

וילך ירבעל בן יואש וישב בביתו׃ ולגדעון היו שבעים בנים יצאי ירכו כי נשים רבות היו לו׃ ופילגשו אשר בשכם ילדה לו גם היא בן וישם את שמו אבימלך׃ וימת גדעון בן יואש בשיבה טובה ויקבר בקבר יואש אביו בעפרה אבי העזרי׃ ויהי כאשר מת גדעון וישובו בני ישראל ויזנו אחרי הבעלים וישימו להם בעל ברית לאלהים׃ ולא זכרו בני ישראל את יהוה אלהיהם המציל אותם מיד כל איביהם מסביב׃ ולא עשו חסד עם בית ירבעל גדעון ככל הטובה אשר עשה עם ישראל׃

וילך אבימלך בן ירבעל שכמה אל אחי אמו וידבר אליהם ואל כל משפחת בית אבי אמו לאמר׃ דברו נא באזני כל בעלי שכם מה טוב לכם המשל בכם שבעים איש כל בני ירבעל אם משל בכם איש אחד וזכרתם כי עצמכם ובשרכם אני׃ וידברו אחי אמו עליו באזני כל בעלי שכם את כל הדברים האלה ויט לבם אחרי אבימלך כי אמרו אחינו הוא׃ ויתנו לו שבעים כסף מבית בעל ברית וישכר בהם אבימלך אנשים ריקים ופחזים וילכו אחריו׃ ויבא בית אביו עפרתה ויהרג את אחיו בני ירבעל שבעים איש על אבן אחת ויותר יותם בן ירבעל הקטן כי נחבא׃ ויאספו כל בעלי שכם וכל בית מלוא וילכו וימליכו את אבימלך למלך

רלבג

רשי

עם אלון מצב אשר בשכם׃ ויגדו ליותם וילך ויעמד בראש הר גרזים וישא קולו ויקרא ויאמר להם שמעו אלי בעלי שכם וישמע אליכם אלהים׃ הלוך הלכו העצים למשח עליהם מלך ויאמרו לזית מלוכה עלינו׃ ויאמר להם הזית החדלתי את דשני אשר בי יכבדו אלהים ואנשים והלכתי לנוע על העצים׃ ויאמרו העצים לתאנה לכי את מלכי עלינו׃ ותאמר להם התאנה החדלתי את מתקי ואת תנובתי הטובה והלכתי לנוע על העצים׃ ויאמרו העצים לגפן לכי את מלוכי עלינו׃ ותאמר להם הגפן החדלתי את תירושי המשמח אלהים ואנשים והלכתי לנוע על העצים׃ ויאמרו כל העצים אל האטד לך אתה מלך עלינו׃ ויאמר האטד אל העצים אם באמת אתם משחים אתי למלך עליכם באו חסו בצלי ואם אין תצא אש מן האטד ותאכל את ארזי הלבנון׃ ועתה אם באמת ובתמים עשיתם ותמליכו את אבימלך ואם טובה עשיתם עם ירבעל ועם ביתו ואם כגמול ידיו עשיתם לו׃ אשר נלחם אבי עליכם וישלך את נפשו מנגד ויצל אתכם מיד מדין׃ ואתם קמתם על בית אבי היום ותהרגו את בניו שבעים איש על אבן אחת ותמליכו את אבימלך בן אמתו על בעלי שכם כי אחיכם הוא׃ ואם באמת ובתמים עשיתם עם ירבעל ועם ביתו היום הזה שמחו באבימלך וישמח גם הוא בכם׃ ואם אין תצא אש מאבימלך ותאכל את בעלי שכם ואת בית מלוא ותצא אש מבעלי שכם ומבית מלוא ותאכל את אבימלך׃ וינס יותם ויברח וילך בארה וישב שם מפני אבימלך אחיו׃

רלבג

ויהי ממחרת ויצא העם השדה ויגדו לאבימלך׃

וישר אבימלך על־ישראל שלש שנים׃ וישלח אלהים רוח רעה בין אבימלך ובין בעלי שכם ויבגדו בעלי־שכם באבימלך׃ לבוא חמס שבעים בני־ירבעל ודמם לשום על־אבימלך אחיהם אשר הרג אותם ועל בעלי שכם אשר־חזקו את־ידיו להרג את־אחיו׃ וישימו לו בעלי שכם מארבים על ראשי ההרים ויגזלו את כל־אשר־יעבר עליהם בדרך ויגד לאבימלך׃ ויבא געל בן־עבד ואחיו ויעברו בשכם ויבטחו־בו בעלי שכם׃ ויצאו השדה ויבצרו את־כרמיהם וידרכו ויעשו הלולים ויבאו בית אלהיהם ויאכלו וישתו ויקללו את־אבימלך׃ ויאמר געל בן־עבד מי־אבימלך ומי־שכם כי נעבדנו הלא בן־ירבעל וזבל פקידו עבדו את־אנשי חמור אבי שכם ומדוע נעבדנו אנחנו׃ ומי יתן את־העם הזה בידי ואסירה את־אבימלך ויאמר לאבימלך רבה צבאך וצאה׃ וישמע זבל שר העיר את־דברי געל בן־עבד ויחר אפו׃ וישלח מלאכים אל־אבימלך בתרמה לאמר הנה געל בן־עבד ואחיו באים שכמה והנם צרים את־העיר עליך׃ ועתה קום לילה אתה והעם אשר־אתך וארב בשדה׃ והיה בבקר כזרח השמש תשכים ופשטת על־העיר והנה־הוא והעם אשר־אתו יצאים אליך ועשית לו כאשר תמצא ידך׃ ויקם אבימלך וכל־העם אשר־עמו לילה ויארבו על־שכם ארבעה ראשים׃ ויצא געל בן־עבד ויעמד פתח שער העיר ויקם אבימלך והעם אשר־אתו מן־המארב׃ וירא־געל את־העם ויאמר אל־זבל הנה־עם יורד מראשי ההרים ויאמר אליו זבל את צל ההרים אתה ראה כאנשים׃ ויסף עוד געל לדבר ויאמר הנה־עם יורדים

מעם טבור הארץ וראש־אחד בא מדרך אלון מעוננים׃ ויאמר אליו זבל איה אפוא פיך אשר תאמר מי אבימלך כי נעבדנו הלא זה העם אשר מאסתה בו צא־נא עתה והלחם בו׃ ויצא געל לפני בעלי שכם וילחם באבימלך׃ וירדפהו אבימלך וינס מפניו ויפלו חללים רבים עד־פתח השער׃ וישב אבימלך בארומה ויגרש זבל את־געל ואת־אחיו משבת בשכם׃ ויהי ממחרת ויצא העם השדה ויגדו לאבימלך׃ ויקח את־העם ויחצם לשלשה ראשים ויארב בשדה וירא והנה העם יצא מן־העיר ויקם עליהם ויכם׃ ואבימלך והראשים אשר עמו פשטו ויעמדו פתח שער העיר ושני הראשים פשטו על־כל־אשר בשדה ויכום׃ ואבימלך נלחם בעיר כל היום ההוא וילכד את־העיר ואת־העם אשר־בה הרג ויתץ את־העיר ויזרעה מלח׃ וישמעו כל־בעלי מגדל־שכם ויבאו אל־צריח בית אל ברית׃ ויגד לאבימלך כי התקבצו כל־בעלי מגדל־שכם׃ ויעל אבימלך הר־צלמון הוא וכל־העם אשר־אתו ויקח אבימלך את־הקרדמות בידו ויכרת שוכת עצים וישאה וישם על־שכמו ויאמר אל־העם אשר־עמו מה ראיתם עשיתי מהרו עשו כמוני׃ ויכרתו גם־כל־העם איש שוכה וילכו אחרי אבימלך וישימו על־הצריח ויציתו עליהם את־הצריח באש וימתו גם כל־אנשי מגדל־שכם כאלף איש ואשה׃ וילך אבימלך אל־תבץ ויחן בתבץ וילכדה׃ ומגדל־עז היה בתוך־העיר וינסו שמה כל־האנשים והנשים וכל בעלי העיר ויסגרו בעדם ויעלו על־גג המגדל׃

ותשלך ג׳ וסימ׳ ותשלך את הילד · ותשלך אשה אחת פלח · ותשלך דברי אחריך · ונמסר גם בסדר ויהי ·
קללת ג׳ בקריאה וסימ׳ כי קללת אלהים תלוי · ותבוא אליהם קללת יותם בן ירבעל · בן קללת חנם לא
תבוא · אנך · ונמסר גם בסדר כי תצא · דודו ה׳ מלאים בקריאה וסי׳ ויקם אחרי אבימלך להושיע את

וַיָּבֹא אֲבִימֶלֶךְ עַד־הַמִּגְדָּל וַיִּלָּחֶם בּוֹ
וַיִּגַּשׁ עַד־פֶּתַח הַמִּגְדָּל לְשָׂרְפוֹ בָאֵשׁ ל׳
: וַתַּשְׁלֵךְ אִשָּׁה אַחַת פֶּלַח רֶכֶב עַל־ ג׳
רֹאשׁ אֲבִימֶלֶךְ וַתָּרִץ אֶת־גֻּלְגָּלְתּוֹ : ל׳ · ל׳
וַיִּקְרָא מְהֵרָה אֶל־הַנַּעַר נֹשֵׂא כֵלָיו
וַיֹּאמֶר לוֹ שְׁלֹף חַרְבְּךָ וּמוֹתְתֵנִי פֶּן־ ל׳ חד מ״ל וחד חס׳
יֹאמְרוּ לִי אִשָּׁה הֲרָגָתְהוּ וַיִּדְקְרֵהוּ ל׳ · ל׳ · ל׳
נַעֲרוֹ וַיָּמֹת : וַיִּרְאוּ אִישׁ־יִשְׂרָאֵל
כִּי־מֵת אֲבִימֶלֶךְ וַיֵּלְכוּ אִישׁ לִמְקֹמוֹ
: וַיָּשֶׁב אֱלֹהִים אֵת רָעַת אֲבִימֶלֶךְ כ״ח · ל׳
אֲשֶׁר עָשָׂה לְאָבִיו לַהֲרֹג אֶת־שִׁבְעִים
אֶחָיו : וְאֵת כָּל־רָעַת אַנְשֵׁי שְׁכֶם
הֵשִׁיב אֱלֹהִים בְּרֹאשָׁם וַתָּבֹא אֲלֵיהֶם ל׳ · ג׳ א״ך
קִלְלַת יוֹתָם בֶּן־יְרֻבָּעַל : ג׳
וַיָּקָם אַחֲרֵי אֲבִימֶלֶךְ לְהוֹשִׁיעַ
אֶת־יִשְׂרָאֵל תּוֹלָע בֶּן־פּוּאָה בֶּן־
דּוֹדוֹ אִישׁ יִשָּׂשכָר וְהוּא־יֹשֵׁב ה׳ מ״ל ב
בְּשָׁמִיר בְּהַר אֶפְרָיִם : וַיִּשְׁפֹּט אֶת־
יִשְׂרָאֵל עֶשְׂרִים וְשָׁלֹשׁ שָׁנָה וַיָּמָת
וַיִּקָּבֵר בְּשָׁמִיר :
וַיָּקָם אַחֲרָיו יָאִיר הַגִּלְעָדִי וַיִּשְׁפֹּט
אֶת־יִשְׂרָאֵל עֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם שָׁנָה :
וַיְהִי־לוֹ שְׁלֹשִׁים בָּנִים רֹכְבִים עַל־
שְׁלֹשִׁים עֲיָרִים וּשְׁלֹשִׁים עֲיָרִים
לָהֶם לָהֶם יִקְרְאוּ חַוֹּת יָאִיר עַד הַיּוֹם ל׳
הַזֶּה אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ הַגִּלְעָד : וַיָּמָת ג׳
יָאִיר וַיִּקָּבֵר בְּקָמוֹן : ל׳

וַאֲתָא אֲבִימֶלֶךְ עַד מִגְדָּלָא וַאֲגִיחַ
קְרָבָא בֵיהּ וּקְרִיב עַד תְּרַע מִגְדָּלָא
לְאוֹקָדוּתֵיהּ בְּנוּרָא : וּרְמַת
אִיתְּתָא חֲדָא פַּלְגּוּת רְכַב רֵחַיָא
עַל רֵישָׁא דַאֲבִימֶלֶךְ וּרְעָתַת יָת
גּוּלְגַּלְתֵּיהּ : וּקְרָא בִּפְרִיעַ לְעוּלֵימָא
נָטֵיל זֵינֵיהּ וַאֲמַר לֵיהּ שְׁלוֹף חַרְבָּךְ
וְקַטּוֹלְנִי דִּילְמָא יֵימְרוּן עֲלַי אִתְּתָא
קְטַלְתֵּיהּ וְקַטְלֵיהּ עוּלֵימֵיהּ וּמִית :
וַחֲזוֹ גְּבַר יִשְׂרָאֵל אֲרֵי מִית אֲבִימֶלֶךְ
וַאֲזַלוּ אֱנַשׁ לְאַתְרֵיהּ : וַאֲתֵיב יְיָ
יָת בִּישַׁת אֲבִימֶלֶךְ דַּעֲבַד לַאֲבוּהִי
לְמִקְטַל יָת שַׁבְעִין אֲחוּהִי : וְיָת
כָּל בִּישַׁת אֱנָשֵׁי שְׁכֶם אֲתֵיב יְיָ ב
בְּרֵישֵׁיהוֹן וַאֲתָא לְהוֹן לְוָטַת יוֹתָם
בַּר יְרוּבָּעַל : וְקָם
בָּתַר אֲבִימֶלֶךְ לְמִפְרַק יָת יִשְׂרָאֵל
תּוֹלָע בַּר פּוּאָה בַּר דּוֹדוֹ גַּבְרָא
מִשִּׁבְטָא דְבֵית יִשָּׂשכָר וְהוּא יָתֵיב
בְּשָׁמִיר בְּטוּרָא דְבֵית אֶפְרָיִם :
וְדָן יָת יִשְׂרָאֵל עַסְרִין וּתְלַת שְׁנִין
וּמִית וְאִתְקְבַר בְּשָׁמִיר :
וְקָם בַּתְרוֹהִי יָאִיר
גִּלְעָדָאָה וְדָן יָת יִשְׂרָאֵל עַסְרִין
וְתַרְתֵּין שְׁנִין : וַהֲווֹ לֵיהּ תְּלָתִין
בְּנִין רָכְבִין עַל תְּלָתִין עֲיָלִין ו
וּתְלָתִין קִירְוִין לְהוֹן לְהוֹן קְרַן
כַּפְרָנֵי יָאִיר עַד יוֹמָא הָדֵין דִּי ב
בְּאַרְעָא דְגִלְעָד : וּמִית יָאִיר
וְאִתְקְבַר בְּקָמוֹן :

ישראל · ויאבר שאול צל דודו · ונשאו דודו ומסרפו · להוציא עצמים · ואחריו אלעזר בן דודו ·
אלחנן בן דודו :

רדק

[illegible]

רשי

[illegible]

רלבג

הראשון הוא להודיע [illegible]

השני הוא להודיע [illegible]

השלישי [illegible] הרביעי [illegible] החמישי [illegible] הששי [illegible] השביעי [illegible] השמיני [illegible] התשיעי [illegible] העשירי [illegible]

ויספו י״א וסימניהון ושנוי אתיהון נמסר בריש סדר וישב : מן בני ד׳ וסי׳ נמסר בסדר מצורע : ויזעקו ג
פתחין וסימ׳ לכו וזעקו אל האלהים · הילילו ורעים וזעקו · קדשו צום קראו עצרה :

וַיֹּסִפוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת הָרַע ל׳ כתיבי׳ כן
בְּעֵינֵי יְהוָה וַיַּעַבְדוּ אֶת־הַבְּעָלִים
וְאֶת־הָעַשְׁתָּרוֹת וְאֶת־אֱלֹהֵי אֲרָם
וְאֶת־אֱלֹהֵי צִידוֹן וְאֵת אֱלֹהֵי מוֹאָב
וְאֵת אֱלֹהֵי בְנֵי־עַמּוֹן וְאֵת אֱלֹהֵי
פְלִשְׁתִּים וַיַּעַזְבוּ אֶת־יְהוָה וְלֹא
עֲבָדוּהוּ : וַיִּחַר־אַף יְהוָה בְּיִשְׂרָאֵל ל׳ מ״ל וכל״א כמסר ב׳ מ״ל
וַיִּמְכְּרֵם בְּיַד־פְּלִשְׁתִּים וּבְיַד בְּנֵי
עַמּוֹן : וַיִּרְעֲצוּ וַיְרֹצְצוּ אֶת־בְּנֵי ל׳ · ל׳ · חסר הסמך
יִשְׂרָאֵל בַּשָּׁנָה הַהִיא שְׁמֹנֶה עֶשְׂרֵה
שָׁנָה אֶת־כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר
בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן בְּאֶרֶץ הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר
בַּגִּלְעָד : וַיַּעַבְרוּ בְנֵי־עַמּוֹן אֶת־
הַיַּרְדֵּן לְהִלָּחֵם גַּם־בִּיהוּדָה וּבְבִנְיָמִין ל׳ חד חס׳ וחד מ״ל ואת ברעה חס׳
וּבְבֵית אֶפְרָיִם וַתֵּצֶר לְיִשְׂרָאֵל מְאֹד :
וַיִּזְעֲקוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל־יְהוָה לֵאמֹר
חָטָאנוּ לָךְ וְכִי עָזַבְנוּ אֶת־אֱלֹהֵינוּ ל׳
וַנַּעֲבֹד אֶת־הַבְּעָלִים : וַיֹּאמֶר יְהוָה
אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הֲלֹא מִמִּצְרַיִם וּמִן־
הָאֱמֹרִי מִן־בְּנֵי עַמּוֹן וּמִן־פְּלִשְׁתִּים : ג׳
וְצִידוֹנִים וַעֲמָלֵק וּמָעוֹן לָחֲצוּ אֶתְכֶם
וַתִּצְעֲקוּ אֵלַי וָאוֹשִׁיעָה אֶתְכֶם מִיָּדָם : ל׳
וְאַתֶּם עֲזַבְתֶּם אוֹתִי וַתַּעַבְדוּ אֱלֹהִים
אֲחֵרִים לָכֵן לֹא־אוֹסִיף לְהוֹשִׁיעַ ה׳ ז״ט
אֶתְכֶם : לְכוּ וְזַעֲקוּ אֶל־הָאֱלֹהִים ג׳
אֲשֶׁר בְּחַרְתֶּם בָּם הֵמָּה יוֹשִׁיעוּ
לָכֶם בְּעֵת צָרַתְכֶם :

מן בני ו׳ וכל גלותא ואיכסא דכו׳ וכלד״ה דכו׳ בנ״ז מבני אמני

וְאוֹסִיפוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמֶעְבַּד
דְּבִישׁ קֳדָם יְיָ וּפְלַחוּ יָת בַּעֲלַיָּא וְיָת
עַשְׁתָּרָתָא וְיָת טַעֲוַת אֲרָם וְיָת
טַעֲוַת צִידוֹן וְיָת טַעֲוַת מוֹאָב וְיָת
טַעֲוַת בְּנֵי עַמּוֹן וְיָת טַעֲוַת פְּלִשְׁתָּאֵי
וְשַׁבְקוּ יָת פּוּלְחָנָא דַיְיָ וְלָא פְלָחוּ
קֳדָמוֹהִי : וּתְקֵיף רוּגְזָא דַיְיָ בְּיִשְׂרָאֵל
וּמְסָרִינוּן בְּיַד פְּלִשְׁתָּאֵי וּבְיַד בְּנֵי
עַמּוֹן : וּדְחָקוּ וְשַׁעְבִּידוּ יָת בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל בְּשַׁתָּא הַהִיא תְּמַנְיָא עַסְרֵי
שְׁנִין יָת כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל דִּבְעִבְרָא
דְיַרְדְּנָא בְּאַרְעָא אֱמוֹרָאָה דִּי
בְגִלְעָד : וַעֲבָרוּ בְּנֵי עַמּוֹן
יָת יַרְדְּנָא לְאַגָּחָא קְרָבָא אַף
בִּיהוּדָה וּבְדְבֵית בִּנְיָמִן וּבְדְבֵית
אֶפְרַיִם וְעָקַת לְיִשְׂרָאֵל לַחֲדָא :
וּזְעִיקוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל קֳדָם יְיָ לְמֵימַר
חַבְנָא קֳדָמָךְ וַאֲרֵי שְׁבַקְנָא יָת פּ
פּוּלְחָנָא דַיְיָ אֱלָהָנָא וּפְלַחְנָא יָת
בַּעֲלַיָּא : וַאֲמַר יְיָ לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל
הֲלָא מִמִּצְרַיִם וּמִן אֱמוֹרָאָה וּמִן
בְּנֵי עַמּוֹן וּמִפְּלִשְׁתָּאֵי : וְצִידוֹנָאֵי
וַעֲמַלְקָאֵי וֶאֱנָשֵׁי מָעוֹן דַּחֲקוּ יַתְכוֹן
וּבְעֵיתוֹן קֳדָמַי וּפָרְקִית יַתְכוֹן מ
מִידְהוֹן : וְאַתּוּן שְׁבַקְתּוּן פּוּלְחָנִי
וּפְלַחְתּוּן לְטַעֲוַת עַמְמַיָּא בְּכֵן לָא
אוֹסֵיף לְמִפְרַק יַתְכוֹן : אִיזִילוּ
וּבְעוֹ מִן טַעֲוָתָא דְּאִתְרְעֵיתוּן
בְּהוֹן הַאִם יָכְלִין לְמִפְרְקְכוֹן ב
בְּעִדָּן עָקַתְכוֹן :

רדק

[illegible]

רשי

[illegible]

רלבג

[illegible] הי״ב הו׳ להודיע [illegible] הי״ג הוא להודיע [illegible] הי״ד [illegible] הט״ו [illegible] הט״ז [illegible] הי״ז [illegible] הי״ח [illegible] הי״ט [illegible] הכ׳ [illegible] הכ״א [illegible]

ותקצר ד׳ בקריא׳ וסי׳ ותקצר נפש העם בדרך, ותקצר נפשו בעמל ישראל. ויהי כי הציקה לו ותאלצהו.
וגם נפשם בחלה: בעמל ב׳ ישראל׳ אנוש: ויפתח ג׳ וסי׳ נמסר ביהושע סימן טו: והיתה ג׳ מלאים

ויאמרו בני־ישראל אל־יהוה חטאנו
עשה־אתה לנו ככל־הטוב בעיניך
אך הצילנו נא היום הזה: ויסירו
את־אלהי הנכר מקרבם ויעבדו את־
יהוה ותקצר נפשו בעמל ישראל:
ויצעקו בני עמון ויחנו
בגלעד ויאספו בני ישראל ויחנו
במצפה: ויאמרו העם שרי גלעד
איש אל־רעהו מי האיש אשר יחל
להלחם בבני עמון יהיה לראש לכל
ישבי גלעד:
ויפתח הגלעדי היה גבור חיל והוא יא
בן־אשה זונה ויולד גלעד את־
יפתח: ותלד אשת־גלעד לו בנים
ויגדלו בני־האשה ויגרשו את־
יפתח ויאמרו לו לא־תנחל בבית־
אבינו כי בן־אשה אחרת אתה:
ויברח יפתח מפני אחיו וישב בארץ
טוב ויתלקטו אל־יפתח אנשים
ריקים ויצאו עמו:
ויהי מימים וילחמו בני־עמון עם־
ישראל: ויהי כאשר־נלחמו בני־
עמון עם־ישראל וילכו זקני גלעד
לקחת את־יפתח מארץ טוב:
ויאמרו ליפתח לכה והיית לנו
לקצין ונלחמה בבני עמון: ויאמר
יפתח לזקני גלעד הלא אתם שנאתם
אותי ותגרשוני מבית אבי ומדוע
באתם אלי עתה כאשר צר לכם:
ויאמרו זקני גלעד אל־יפתח
לכן עתה שבנו אליך והלכת עמנו
ונלחמת בבני עמון והיית לנו ל
לראש לכל ישבי גלעד:
ויאמר יפתח אל־זקני גלעד אם־
משיבים אתם אותי להלחם בבני
עמון ונתן יהוה אותם לפני אנכי
אהיה לכם לראש: ויאמרו זקני־
גלעד אל־יפתח יהוה יהיה שמע
בינותינו אם־לא כדברך כן נעשה:
וילך יפתח עם־זקני גלעד
וישימו העם אותו עליהם לראש
ולקצין וידבר יפתח את־כל־דבריו

ואמרו בני ישראל קדם יי חבנא
עיביד את לנא ככל דתקין קדמך
ברם שיזבנא כען יומא דין:
ואעדיאו ית טעו עממיא מביניהון
ופלחו קדם יי ועקת נפשיה ב
בעמל ישראל:
ואתכנישו בני עמון ושרו בגלעד
ואתכנישו בני ישראל ושרו במצפה
: ואמרו עמא רברבי גלעד גבר
לחבריה מן גברא דישרי לאגחא
קרבא בבני עמון יהי לריש לכל
יתבי גלעד: ויפתח
גלעדאה הוה גיבר חילא והוא בר
איתתא פונדקיתא ואוליד גלעד
ית יפתח: וילידת אתת גלעד
ליה בנין ורביאו בני איתתא ותריכו
ית יפתח ואמרו ליה לא תחסין
בבית אבונא ארי בר איתתא
אוחריא את: וערק יפתח מן
קדם אחוהי ויתיב בארעא טבא
ואתכנישו לות יפתח גברין ס
סריקין ונפקו עימיה:
והוה מזמן יומין ואגיחו
קרבא בני עמון עם ישראל:
והוה כד אגיחו קרבא בני עמון
עם ישראל ואזלו סבי גלעד ל
למידבר ית יפתח מארע טב:
ואמרו ליפתח איתא ותהי לנא
לרבא ונגיח קרבא בבני עמון:
ואמר יפתח לסבי גלעד הלא אתון
סניתון יתי ותריכתוני מבית אבא
ומא דין אתיתון לותי כען כד עקת
לכון: ואמרו סבי גלעד ליפתח
בכין כען תבנא לותך ותהך עימנא
ותגיח קרבא בבני עמון ותהי לנא
לריש לכל יתבי גלעד: ואמר
יפתח לסבי גלעד אם מתיבין אתון
יתי לאגחא קרבא בבני עמון ז
וימסר יי יתהון קדמי אנא אהוי
לכון לריש: ואמרו סבי גלעד
ליפתח מימרא דיי יהי סהיד ביננא
אם לא כפתגמך כן נעביד:
ואזל יפתח עם סבי גלעד ומניאו
עמא יתיה עליהון לריש ולרבא
וסדר יפתח ית כל פתגמוהי ק

רשי

רלבג

ריקים ויצאו עמו ודמה שיפתח היה מכהנם והיו הולכים למלחמה תמיד ומשם חפרו אלכם ׃ ולפי שכבר נתבאר לזקני גלעד
שהיה יפתח מצליח במלחמותיו באו אליו ואמרו לו שיהיה להם לקצין אם יהיה נלחם בעבורם בבני עמון ובזה התכלי קב
להלחם בבני עמון ואמרו כל אלו הדברים לפני יי׳ רוצה לומר שכבר אמרו שיי׳ יהיה שומע ביניהם אם לא

ולך ד׳ בקריא׳ וסי׳ מה לי ולך כי באת אלי׳ ותאמר אל אליהו׳ לך אל נביאי אביך׳ מה לי ולך מלך
יהודה דדה׃ ויאמר י״ב סבירין ויאמרו וסי׳ ויאמר מצרים אנוסה׳ ויאמר בני גד ובני ראובן קדמא׳
ויאמר שרי סכות׳ ויאמר כה אמר יפתח׳ ויאמר הנה כניות ברמה׳ כי לא לא מצאתם בידי מאומה׳ שלום

לפני יהוה במצפה:
וישלח יפתח מלאכים אל־מלך בני־
עמון לאמר מה־לי ולך כי־באת אלי
להלחם בארצי: ויאמר מלך בני־
עמון אל־מלאכי יפתח כי־לקח
ישראל את־ארצי בעלותו ממצרים
מארנון ועד־היבק ועד־הירדן ועתה
השיבה אתהן בשלום: ויוסף עוד
יפתח וישלח מלאכים אל־מלך בני
עמון: ויאמר לו כה אמר יפתח לא־
לקח ישראל את־ארץ מואב ואת־
ארץ בני עמון: כי בעלותם ממצרים
וילך ישראל במדבר עד־ים־סוף
ויבא קדשה: וישלח ישראל
מלאכים אל־מלך אדום לאמר
אעברה־נא בארצך ולא שמע מלך
אדום וגם אל־מלך מואב שלח ולא
אבה וישב ישראל בקדש: וילך
במדבר ויסב את־ארץ אדום ואת־
ארץ מואב ויבא ממזרח־שמש לארץ
מואב ויחנון בעבר ארנון ולא־באו
בגבול מואב כי ארנון גבול מואב:
וישלח ישראל מלאכים אל־
סיחון מלך־האמרי מלך חשבון
ויאמר לו ישראל נעברה־נא בארצך
עד־מקומי: ולא־האמין סיחון את־
ישראל עבר בגבלו ויאסף סיחון
את־כל־עמו ויחנו ביהצה וילחם
עם־ישראל: ויתן יהוה אלהי־ישראל
את־סיחון ואת־כל־עמו ביד ישראל
ויכום ויירש ישראל את כל־ארץ
האמרי יושב הארץ ההיא:

קדם יי במצפיא:
ושלח יפתח אזגדין
לות מלכא דבני עמון למימר מה
לי ולך ארי אתיתא לותי לאגחא
קרבא בארעי: ואמר מלכא
דבני עמון לאזגדי יפתח ארי נסיב
ישראל ית ארעי במיסקיה ממצרים
מארנונא ועד יובקא ועד ירדנא
וכען אתיב יתהן בשלם:
ואוסיף עוד יפתח ושלח איזגדין
לות מלכא דבני עמון: ואמר
ליה כדנן אמר יפתח לא נסיב
ישראל ית ארעא דמואב וית
ארעא בני עמון: ארי במסקהון
ממצרים ואזל ישראל במדברא
עד ימא דסוף ואתא לרקם:
ושלח ישראל אזגדין לות מלכא
דאדום למימר איעיבר כען בארעך
ולא שמע מלכא דאדום ואף ל
לות מלכא דמואב שלח ולא
קביל ויתיב ישראל ברקם:
ואזל במדברא ואקיף ית ארע
אדום וית ארע מואב ואתו מ
ממדנח שמשא לארעא דמואב
ושרו בעיברא דארנון ולא עלו
בתחום מואב ארי ארנון תחום
מואב: ושלח ישראל אזגדין
לות סיחון מלכא דאמוראה מלכא
דחשבון ואמר ליה ישראל נעיבר
כען בארעך עד אתרי: ולא
הימין סיחון ית ישראל למיעבר
בתחומיה וכנש סיחון ית כל עמיה
ושרו ביהצה ואגיח קרבא עם
ישראל: ומסר יי אלהא דישראל ית
סיחון וית כל עמיה בידא דישראל
ומחונון ויריתו ישראל ית כל ארע
אמוראה יתיב ארעא ההיא:

בואך׳ כה אמר בן הדד׳ ויהוא יצא אל עבדי אדניו׳ ויאמר אפרים אך עשרתי׳ והאמצים יצאו ויבקשו׃
גבלו בגבלו ה׳ חס׳ בקריאה וסי׳ נמסר בסדר חיי׃

רלבג

[illegible]

וַיִּירְשׁוּ אֵת כָּל־גְּבוּל הָאֱמֹרִי מֵאַרְנוֹן
וְעַד־הַיַּבֹּק וּמִן־הַמִּדְבָּר וְעַד־הַיַּרְדֵּן:
וְעַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הוֹרִישׁ
אֶת־הָאֱמֹרִי מִפְּנֵי עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל וְאַתָּה
תִּירָשֶׁנּוּ: הֲלֹא אֵת אֲשֶׁר יוֹרִישְׁךָ
כְּמוֹשׁ אֱלֹהֶיךָ אוֹתוֹ תִירָשׁ וְאֵת כָּל־
אֲשֶׁר הוֹרִישׁ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מִפָּנֵינוּ
אוֹתוֹ נִירָשׁ: וְעַתָּה הֲטוֹב טוֹב אַתָּה
מִבָּלָק בֶּן־צִפּוֹר מֶלֶךְ מוֹאָב הֲרוֹב רָב
עִם־יִשְׂרָאֵל אִם־נִלְחֹם נִלְחַם בָּם:
בְּשֶׁבֶת יִשְׂרָאֵל בְּחֶשְׁבּוֹן וּבִבְנוֹתֶיהָ
וּבְעַרְעוֹר וּבִבְנוֹתֶיהָ וּבְכָל־הֶעָרִים
אֲשֶׁר עַל־יְדֵי אַרְנוֹן שְׁלֹשׁ מֵאוֹת
שָׁנָה וּמַדּוּעַ לֹא־הִצַּלְתֶּם בָּעֵת הַהִיא
: וְאָנֹכִי לֹא־חָטָאתִי לָךְ וְאַתָּה עֹשֶׂה
אִתִּי רָעָה לְהִלָּחֶם בִּי יִשְׁפֹּט יְהוָה
הַשֹּׁפֵט הַיּוֹם בֵּין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּבֵין
בְּנֵי עַמּוֹן: וְלֹא שָׁמַע מֶלֶךְ בְּנֵי
עַמּוֹן אֶל־דִּבְרֵי יִפְתָּח אֲשֶׁר שָׁלַח
אֵלָיו: וַתְּהִי עַל־יִפְתָּח
רוּחַ יְהוָה וַיַּעֲבֹר אֶת־הַגִּלְעָד וְאֶת־
מְנַשֶּׁה וַיַּעֲבֹר אֶת־מִצְפֵּה גִלְעָד
וּמִמִּצְפֵּה גִלְעָד עָבַר בְּנֵי עַמּוֹן:
וַיִּדַּר יִפְתָּח נֶדֶר לַיהוָה וַיֹּאמַר אִם־
נָתוֹן תִּתֵּן אֶת־בְּנֵי עַמּוֹן בְּיָדִי: וְהָיָה
הַיּוֹצֵא אֲשֶׁר יֵצֵא מִדַּלְתֵי בֵיתִי
לִקְרָאתִי בְּשׁוּבִי בְשָׁלוֹם מִבְּנֵי עַמּוֹן
וְהָיָה לַיהוָה וְהַעֲלִיתִיהוּ עוֹלָה:
וַיַּעֲבֹר יִפְתָּח אֶל־בְּנֵי
עַמּוֹן לְהִלָּחֶם בָּם וַיִּתְּנֵם יְהוָה בְּיָדוֹ:
וַיַּכֵּם מֵעֲרוֹעֵר וְעַד־בּוֹאֲךָ מִנִּית
עֶשְׂרִים עִיר וְעַד אָבֵל כְּרָמִים מַכָּה
גְּדוֹלָה מְאֹד וַיִּכָּנְעוּ בְּנֵי עַמּוֹן מִפְּנֵי
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: וַיָּבֹא
יִפְתָּח הַמִּצְפָּה אֶל־בֵּיתוֹ וְהִנֵּה בִתּוֹ
יֹצֵאת לִקְרָאתוֹ בְּתֻפִּים וּבִמְחֹלוֹת
וְרַק הִיא יְחִידָה אֵין־לוֹ מִמֶּנּוּ בֵּן
אוֹ־בַת: וַיְהִי כִרְאוֹתוֹ אוֹתָהּ
וַיִּקְרַע אֶת־בְּגָדָיו וַיֹּאמֶר אֲהָהּ בִּתִּי

רלבג

[illegible]

[illegible]

הַכְרֵעַ הִכְרַעְתִּנִי וְאַתְּ הָיִית בְּעֹכְרָי
וְאָנֹכִי פָּצִיתִי פִי אֶל־יְהוָה וְלֹא אוּכַל
לָשׁוּב: וַתֹּאמֶר אֵלָיו אָבִי פָּצִיתָה
אֶת־פִּיךָ אֶל־יְהוָה עֲשֵׂה לִי כַּאֲשֶׁר
יָצָא מִפִּיךָ אַחֲרֵי אֲשֶׁר עָשָׂה לְךָ יְהוָה
נְקָמוֹת מֵאֹיְבֶיךָ מִבְּנֵי עַמּוֹן:
וַתֹּאמֶר אֶל־אָבִיהָ יֵעָשֶׂה לִּי הַדָּבָר
הַזֶּה הַרְפֵּה מִמֶּנִּי שְׁנַיִם חֳדָשִׁים
וְאֵלְכָה וְיָרַדְתִּי עַל־הֶהָרִים וְאֶבְכֶּה
עַל־בְּתוּלַי אָנֹכִי וְרֵעוֹתָי: וַיֹּאמֶר
לֵכִי וַיִּשְׁלַח אוֹתָהּ שְׁנֵי חֳדָשִׁים וַתֵּלֶךְ
הִיא וְרֵעוֹתֶיהָ וַתֵּבְךְּ עַל־בְּתוּלֶיהָ עַל־
הֶהָרִים: וַיְהִי מִקֵּץ שְׁנַיִם חֳדָשִׁים
וַתָּשָׁב אֶל־אָבִיהָ וַיַּעַשׂ לָהּ אֶת־נִדְרוֹ
אֲשֶׁר נָדָר וְהִיא לֹא־יָדְעָה אִישׁ וַתְּהִי
־חֹק בְּיִשְׂרָאֵל: מִיָּמִים יָמִימָה
תֵּלַכְנָה בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל לְתַנּוֹת לְבַת־
יִפְתָּח הַגִּלְעָדִי אַרְבַּעַת יָמִים בַּשָּׁנָה:
וַיִּצָּעֵק אִישׁ אֶפְרַיִם וַיַּעֲבֹר
צָפוֹנָה וַיֹּאמְרוּ לְיִפְתָּח מַדּוּעַ עָבַרְתָּ
לְהִלָּחֵם בִּבְנֵי עַמּוֹן וְלָנוּ לֹא קָרָאתָ
לָלֶכֶת עִמָּךְ בֵּיתְךָ נִשְׂרֹף עָלֶיךָ בָּאֵשׁ
: וַיֹּאמֶר יִפְתָּח אֲלֵיהֶם אִישׁ רִיב
הָיִיתִי אֲנִי וְעַמִּי וּבְנֵי־עַמּוֹן מְאֹד
וָאַזְעִק אֶתְכֶם וְלֹא־הוֹשַׁעְתֶּם אוֹתִי
מִיָּדָם: וָאֶרְאֶה כִּי־אֵינְךָ מוֹשִׁיעַ
וָאָשִׂימָה נַפְשִׁי בְכַפִּי וָאֶעְבְּרָה אֶל־
בְּנֵי עַמּוֹן וַיִּתְּנֵם יְהוָה בְּיָדִי וְלָמָה
עֲלִיתֶם אֵלַי הַיּוֹם הַזֶּה לְהִלָּחֶם בִּי:

רלבג

[illegible]

וַיִּקְבֹּץ יִפְתָּח אֶת־כָּל־אַנְשֵׁי גִלְעָד וַיִּלָּחֶם אֶת־אֶפְרָיִם וַיַּכּוּ אַנְשֵׁי גִלְעָד אֶת־אֶפְרַיִם כִּי אָמְרוּ פְּלִיטֵי אֶפְרַיִם אַתֶּם גִּלְעָד בְּתוֹךְ אֶפְרַיִם בְּתוֹךְ מְנַשֶּׁה׃ וַיִּלְכֹּד גִּלְעָד אֶת־מַעְבְּרוֹת הַיַּרְדֵּן לְאֶפְרָיִם וְהָיָה כִּי יֹאמְרוּ פְּלִיטֵי אֶפְרַיִם אֶעֱבֹרָה וַיֹּאמְרוּ לוֹ אַנְשֵׁי־גִלְעָד הַאֶפְרָתִי אַתָּה וַיֹּאמֶר לֹא׃ וַיֹּאמְרוּ לוֹ אֱמָר־נָא שִׁבֹּלֶת וַיֹּאמֶר סִבֹּלֶת וְלֹא יָכִין לְדַבֵּר כֵּן וַיֹּאחֲזוּ אוֹתוֹ וַיִּשְׁחָטוּהוּ אֶל־מַעְבְּרוֹת הַיַּרְדֵּן וַיִּפֹּל בָּעֵת הַהִיא מֵאֶפְרַיִם אַרְבָּעִים וּשְׁנַיִם אָלֶף׃ וַיִּשְׁפֹּט יִפְתָּח אֶת־יִשְׂרָאֵל שֵׁשׁ שָׁנִים וַיָּמָת יִפְתָּח הַגִּלְעָדִי וַיִּקָּבֵר בְּעָרֵי גִלְעָד׃

וַיִּשְׁפֹּט אַחֲרָיו אֶת־יִשְׂרָאֵל אִבְצָן מִבֵּית לָחֶם׃ וַיְהִי־לוֹ שְׁלֹשִׁים בָּנִים וּשְׁלֹשִׁים בָּנוֹת שִׁלַּח הַחוּצָה וּשְׁלֹשִׁים בָּנוֹת הֵבִיא לְבָנָיו מִן־הַחוּץ וַיִּשְׁפֹּט אֶת־יִשְׂרָאֵל שֶׁבַע שָׁנִים׃ וַיָּמָת אִבְצָן וַיִּקָּבֵר בְּבֵית לָחֶם׃

וַיִּשְׁפֹּט אַחֲרָיו אֶת־יִשְׂרָאֵל אֵילוֹן הַזְּבוּלֹנִי וַיִּשְׁפֹּט אֶת־יִשְׂרָאֵל עֶשֶׂר שָׁנִים׃ וַיָּמָת אֵילוֹן הַזְּבוּלֹנִי וַיִּקָּבֵר בְּאַיָּלוֹן בְּאֶרֶץ זְבוּלֻן׃

וַיִּשְׁפֹּט אַחֲרָיו אֶת־יִשְׂרָאֵל עַבְדּוֹן בֶּן־הִלֵּל הַפִּרְעָתוֹנִי׃ וַיְהִי־לוֹ אַרְבָּעִים בָּנִים וּשְׁלֹשִׁים בְּנֵי בָנִים רֹכְבִים עַל־שִׁבְעִים עֲיָרִם וַיִּשְׁפֹּט אֶת־יִשְׂרָאֵל שְׁמֹנֶה שָׁנִים׃ וַיָּמָת עַבְדּוֹן בֶּן־הִלֵּל הַפִּרְעָתוֹנִי וַיִּקָּבֵר בְּפִרְעָתוֹן בְּאֶרֶץ אֶפְרַיִם בְּהַר הָעֲמָלֵקִי׃

וַיֹּסִפוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה וַיִּתְּנֵם יְהוָה בְּיַד־פְּלִשְׁתִּים אַרְבָּעִים שָׁנָה׃

רש"י

רלב"ג

רש"י

רלב"ג

וַיְהִי אִישׁ אֶחָד מִצָּרְעָה מִמִּשְׁפַּחַת הַדָּנִי וּשְׁמוֹ מָנוֹחַ וְאִשְׁתּוֹ עֲקָרָה וְלֹא יָלָדָה׃ וַיֵּרָא מַלְאַךְ־יְהוָה אֶל־הָאִשָּׁה וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ הִנֵּה־נָא אַתְּ־עֲקָרָה וְלֹא יָלַדְתְּ וְהָרִית וְיָלַדְתְּ בֵּן׃ וְעַתָּה הִשָּׁמְרִי נָא וְאַל־תִּשְׁתִּי יַיִן וְשֵׁכָר וְאַל־תֹּאכְלִי כָּל־טָמֵא׃ כִּי הִנָּךְ הָרָה וְיֹלַדְתְּ בֵּן וּמוֹרָה לֹא־יַעֲלֶה עַל־רֹאשׁוֹ כִּי־נְזִיר אֱלֹהִים יִהְיֶה הַנַּעַר מִן־הַבָּטֶן וְהוּא יָחֵל לְהוֹשִׁיעַ אֶת־יִשְׂרָאֵל מִיַּד פְּלִשְׁתִּים׃ וַתָּבֹא הָאִשָּׁה וַתֹּאמֶר לְאִישָׁהּ לֵאמֹר אִישׁ הָאֱלֹהִים בָּא אֵלַי וּמַרְאֵהוּ כְּמַרְאֵה מַלְאַךְ הָאֱלֹהִים נוֹרָא מְאֹד וְלֹא שְׁאִלְתִּיהוּ אֵי־מִזֶּה הוּא וְאֶת־שְׁמוֹ לֹא־הִגִּיד לִי׃ וַיֹּאמֶר לִי הִנָּךְ הָרָה וְיֹלַדְתְּ בֵּן וְעַתָּה אַל־תִּשְׁתִּי יַיִן וְשֵׁכָר וְאַל־תֹּאכְלִי כָּל־טֻמְאָה כִּי־נְזִיר אֱלֹהִים יִהְיֶה הַנַּעַר מִן־הַבֶּטֶן עַד־יוֹם מוֹתוֹ׃ וַיֶּעְתַּר מָנוֹחַ אֶל־יְהוָה וַיֹּאמַר בִּי אֲדוֹנָי אִישׁ הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר שָׁלַחְתָּ יָבוֹא־נָא עוֹד אֵלֵינוּ וְיוֹרֵנוּ מַה־נַּעֲשֶׂה לַנַּעַר הַיּוּלָּד׃ וַיִּשְׁמַע הָאֱלֹהִים בְּקוֹל מָנוֹחַ וַיָּבֹא מַלְאַךְ הָאֱלֹהִים עוֹד אֶל־הָאִשָּׁה וְהִיא יוֹשֶׁבֶת בַּשָּׂדֶה וּמָנוֹחַ אִישָׁהּ אֵין עִמָּהּ׃

וַתְּמַהֵר הָאִשָּׁה וַתָּרָץ וַתַּגֵּד לְאִישָׁהּ
וַתֹּאמֶר אֵלָיו הִנֵּה נִרְאָה אֵלַי הָאִישׁ
אֲשֶׁר־בָּא בַיּוֹם אֵלָי׃ וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ
מָנוֹחַ אַחֲרֵי אִשְׁתּוֹ וַיָּבֹא אֶל־הָאִישׁ
וַיֹּאמֶר לוֹ הַאַתָּה הָאִישׁ אֲשֶׁר־דִּבַּרְתָּ
אֶל־הָאִשָּׁה וַיֹּאמֶר אָנִי׃ וַיֹּאמֶר מָנוֹחַ
עַתָּה יָבֹא דְבָרֶיךָ מַה־יִּהְיֶה מִשְׁפַּט־
הַנַּעַר וּמַעֲשֵׂהוּ׃ וַיֹּאמֶר מַלְאַךְ
יְהוָה אֶל־מָנוֹחַ מִכֹּל אֲשֶׁר־אָמַרְתִּי
אֶל־הָאִשָּׁה תִּשָּׁמֵר׃ מִכֹּל אֲשֶׁר־יֵצֵא
מִגֶּפֶן הַיַּיִן לֹא תֹאכַל וְיַיִן וְשֵׁכָר אַל־
תֵּשְׁתְּ וְכָל־טֻמְאָה אַל־תֹּאכַל כֹּל
אֲשֶׁר־צִוִּיתִיהָ תִּשְׁמֹר׃ וַיֹּאמֶר מָנוֹחַ
אֶל־מַלְאַךְ יְהוָה נַעְצְרָה־נָּא אוֹתָךְ
וְנַעֲשֶׂה לְפָנֶיךָ גְּדִי עִזִּים׃ וַיֹּאמֶר
מַלְאַךְ יְהוָה אֶל־מָנוֹחַ אִם־תַּעְצְרֵנִי
לֹא־אֹכַל בְּלַחְמֶךָ וְאִם־תַּעֲשֶׂה עֹלָה
לַיהוָה תַּעֲלֶנָּה כִּי לֹא־יָדַע מָנוֹחַ כִּי־
מַלְאַךְ יְהוָה הוּא׃ וַיֹּאמֶר מָנוֹחַ אֶל־
מַלְאַךְ יְהוָה מִי שְׁמֶךָ כִּי־יָבֹא דְבָרְיךָ
וְכִבַּדְנוּךָ׃ וַיֹּאמֶר לוֹ מַלְאַךְ יְהוָה
לָמָּה זֶּה תִּשְׁאַל לִשְׁמִי וְהוּא־פֶלִאי׃
וַיִּקַּח מָנוֹחַ אֶת־גְּדִי הָעִזִּים וְאֶת־
הַמִּנְחָה וַיַּעַל עַל־הַצּוּר לַיהוָה
וּמַפְלִא לַעֲשׂוֹת וּמָנוֹחַ וְאִשְׁתּוֹ
רֹאִים׃ וַיְהִי בַעֲלוֹת הַלַּהַב מֵעַל
הַמִּזְבֵּחַ הַשָּׁמַיְמָה וַיַּעַל מַלְאַךְ־יְהוָה
בְּלַהַב הַמִּזְבֵּחַ וּמָנוֹחַ וְאִשְׁתּוֹ רֹאִים
וַיִּפְּלוּ עַל־פְּנֵיהֶם אָרְצָה׃ וְלֹא־יָסַף
עוֹד מַלְאַךְ יְהוָה לְהֵרָאֹה אֶל־מָנוֹחַ
וְאֶל־אִשְׁתּוֹ אָז יָדַע מָנוֹחַ כִּי־מַלְאַךְ
יְהוָה הוּא׃ וַיֹּאמֶר מָנוֹחַ אֶל־אִשְׁתּוֹ
מוֹת נָמוּת כִּי אֱלֹהִים רָאִינוּ׃
וַתֹּאמֶר לוֹ אִשְׁתּוֹ לוּ חָפֵץ יְהוָה
לַהֲמִיתֵנוּ לֹא־לָקַח מִיָּדֵנוּ עֹלָה
וּמִנְחָה וְלֹא הֶרְאָנוּ אֶת־כָּל־אֵלֶּה
וְכָעֵת לֹא הִשְׁמִיעָנוּ כָּזֹאת׃ וַתֵּלֶד
הָאִשָּׁה בֵּן וַתִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ שִׁמְשׁוֹן
וַיִּגְדַּל הַנַּעַר וַיְבָרְכֵהוּ יְהוָה׃ וַתָּחֶל
רוּחַ יְהוָה לְפַעֲמוֹ בְּמַחֲנֵה־דָן בֵּין
צָרְעָה וּבֵין אֶשְׁתָּאֹל׃
יד וַיֵּרֶד שִׁמְשׁוֹן תִּמְנָתָה וַיַּרְא
אִשָּׁה בְּתִמְנָתָה מִבְּנוֹת פְּלִשְׁתִּים׃

וַיַּעַל וַיַּגֵּד לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ וַיֹּאמֶר
אִשָּׁה רָאִיתִי בְתִמְנָתָה מִבְּנוֹת
פְּלִשְׁתִּים וְעַתָּה קְחוּ־אוֹתָהּ לִי
לְאִשָּׁה׃ וַיֹּאמֶר לוֹ אָבִיו וְאִמּוֹ
הַאֵין בִּבְנוֹת אַחֶיךָ וּבְכָל־עַמִּי אִשָּׁה
כִּי־אַתָּה הוֹלֵךְ לָקַחַת אִשָּׁה
מִפְּלִשְׁתִּים הָעֲרֵלִים וַיֹּאמֶר שִׁמְשׁוֹן
אֶל־אָבִיו אוֹתָהּ קַח־לִי כִּי־הִיא
יָשְׁרָה בְעֵינָי׃ וְאָבִיו וְאִמּוֹ לֹא יָדְעוּ
כִּי מֵיְהוָה הִיא כִּי־תֹאֲנָה הוּא־מְבַקֵּשׁ
מִפְּלִשְׁתִּים וּבָעֵת הַהִיא פְּלִשְׁתִּים
מֹשְׁלִים בְּיִשְׂרָאֵל׃
וַיֵּרֶד שִׁמְשׁוֹן וְאָבִיו וְאִמּוֹ תִּמְנָתָה
וַיָּבֹאוּ עַד־כַּרְמֵי תִמְנָתָה וְהִנֵּה כְּפִיר
אֲרָיוֹת שֹׁאֵג לִקְרָאתוֹ׃ וַתִּצְלַח עָלָיו
רוּחַ יְהוָה וַיְשַׁסְּעֵהוּ כְּשַׁסַּע הַגְּדִי
וּמְאוּמָה אֵין בְּיָדוֹ וְלֹא הִגִּיד לְאָבִיו
וּלְאִמּוֹ אֵת אֲשֶׁר עָשָׂה׃ וַיֵּרֶד וַיְדַבֵּר
לָאִשָּׁה וַתִּישַׁר בְּעֵינֵי שִׁמְשׁוֹן׃
וַיָּשָׁב מִיָּמִים לְקַחְתָּהּ וַיָּסַר לִרְאוֹת
אֵת מַפֶּלֶת הָאַרְיֵה וְהִנֵּה עֲדַת דְּבוֹרִים
בִּגְוִיַּת הָאַרְיֵה וּדְבָשׁ׃ וַיִּרְדֵּהוּ אֶל־
כַּפָּיו וַיֵּלֶךְ הָלוֹךְ וְאָכֹל וַיֵּלֶךְ אֶל־
אָבִיו וְאֶל־אִמּוֹ וַיִּתֵּן לָהֶם וַיֹּאכֵלוּ
וְלֹא־הִגִּיד לָהֶם כִּי מִגְּוִיַּת הָאַרְיֵה רָדָה
הַדְּבָשׁ׃ וַיֵּרֶד אָבִיהוּ אֶל־הָאִשָּׁה
וַיַּעַשׂ שָׁם שִׁמְשׁוֹן מִשְׁתֶּה כִּי כֵּן יַעֲשׂוּ
הַבַּחוּרִים׃ וַיְהִי כִּרְאוֹתָם אוֹתוֹ
וַיִּקְחוּ שְׁלֹשִׁים מֵרֵעִים וַיִּהְיוּ אִתּוֹ׃
וַיֹּאמֶר לָהֶם שִׁמְשׁוֹן אָחוּדָה־נָּא לָכֶם
חִידָה אִם־הַגֵּד תַּגִּידוּ אוֹתָהּ לִי
שִׁבְעַת יְמֵי הַמִּשְׁתֶּה וּמְצָאתֶם וְנָתַתִּי
לָכֶם שְׁלֹשִׁים סְדִינִים וּשְׁלֹשִׁים
חֲלִפֹת בְּגָדִים׃ וְאִם־לֹא תוּכְלוּ
לְהַגִּיד לִי וּנְתַתֶּם אַתֶּם לִי שְׁלֹשִׁים
סְדִינִים וּשְׁלֹשִׁים חֲלִיפוֹת בְּגָדִים
וַיֹּאמְרוּ לוֹ חוּדָה חִידָתְךָ וְנִשְׁמָעֶנָּה׃
וַיֹּאמֶר לָהֶם מֵהָאֹכֵל יָצָא מַאֲכָל וּמֵעַז
יָצָא מָתוֹק וְלֹא יָכְלוּ לְהַגִּיד הַחִידָה
שְׁלֹשֶׁת יָמִים׃ וַיְהִי בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי
וַיֹּאמְרוּ לְאֵשֶׁת־שִׁמְשׁוֹן פַּתִּי אֶת־
אִישֵׁךְ וְיַגֶּד־לָנוּ אֶת־הַחִידָה פֶּן־
נִשְׂרֹף אוֹתָךְ וְאֶת־בֵּית אָבִיךְ בָּאֵשׁ

הלוים: הזה משמרת בעבודת במקדש הכפריים ופירוש הכפתור הלוים תוקבו קרקעתם לכו מה שבאור מה קרקעתם לכו מלחמו דוקים עליהם עלינו: והלא עבדי לכהנו: לחסור לכם: לכו מה בהרב. לה כי תלכו מחוק כי תלכו בהרב: רוח ה'. רוח בבורים מן קדם ה': תחנוני. קמוניו: מניח: לחם ונתיבי בספר רפורוא"ר קדוקא ללחם מוקפא מן המכה טרי: חמו חמוניהן בלחי החמן: לשבור בשבועת חמר ריחיהן דגרין:

חתן התימני: חתן הפלחתי תמר בתמה: תם תעמוד בזאת. מתת דגלים לתם בבך לתן תמתו מל זה לזה: מוך על יבך: פרסין עם רגלתן תוכב סום תהו נמוך על ירכו כי תם על מוקן רגל אחד נתן בבריו התלתי בתרכבך: בשבף. בשקדת פלגשים ופרסים הפלגים בשבף: ובטבתו: ויקבזהו: בלחי. פס מקן: לתם עליהם עלינו: והלא עבדי לכהנו לכם: לחסור לתם מעמון. מתקבלהו ותקבזהו לנו: לה כי תסור מוקך כי תסר בהרב. לה תהרב בבורים מן קדם ה': תמוני. קמוניו: מניח: לחם ונתיבי בספר רפורוא"ר קדוקא ללחם מוקפא מן המכה טרי: חמו חמוניהן בלחי החמן: לשבור בשבועת חמר ריחיהן דגרין:

חתנך וא' וחתן וס' נכבר בשמות: תעשון ט"ו נכבר בסוף משות ובהאי סיפרא סתמן: ויקרא ויאבר ד' בחד פסוק וס' וירא אהרן בין מובח. מקרא שבשון אל ה'. תלך לקחת ויקרא אליה. ויקרא אל ה' ויאבר ד' תמוני. קמוניו: מניח: לחם ונתיבי בספר רפורוא"ר קדוקא ללחם מוקפא מן המכה טרי: חמו חמוניהן בלחי החמן: לשבור בשבועת חמר ריחיהן דגרין:

הלוים: הזה משמרת בעבודת במקדש הכפריים ופירוש הכפתור הלוים תוקבו קרקעתם לכו מה שבאור מה קרקעתם לכו מלחמו דוקים עליהם עלינו: והלא עבדי לכהנו: לחסור לכם: לכו מה בהרב. לה כי תלכו מחוק כי תלכו בהרב: רוח ה'. רוח בבורים מן קדם ה': תחנוני. קמוניו: מניח: לחם ונתיבי בספר רפורוא"ר קדוקא ללחם מוקפא מן המכה טרי: חמו חמוניהן בלחי החמן: לשבור בשבועת חמר ריחיהן דגרין:

חתנך וא' וחתן וס' נכבר בשמות: תעשון ט"ו נכבר בסוף משות ובהאי סיפרא סתמן: ויקרא ויאבר ד' בחד פסוק וס' וירא אהרן בין מובח. מקרא שבשון אל ה'. תלך לקחת ויקרא אליה. ויקרא אל ה' ויאבר ד' תמוני. קמוניו: מניח: לחם ונתיבי בספר רפורוא"ר קדוקא ללחם מוקפא מן המכה טרי: חמו חמוניהן בלחי החמן: לשבור בשבועת חמר ריחיהן דגרין:

חתן התימני: חתן הפלחתי תמר בתמה: תם תעמון בזאת. מתת דגלים לתם בבך לתן תמתו מל זה לזה: מוך על יבך: פרסין עם רגלתן תוכב סום תהו נמוך על ירכו כי תם על מוקן רגל אחד נתן בבריו התלתי בתרכבך: בשבף. בשקדת פלגשים ופרסים הפלגים בשבף: ובטבתו: ויקבזהו: בלחי. פס מקן: לתם עליהם עלינו: והלא עבדי לכהנו לכם: לחסור לתם מעמון. מתקבלהו ותקבזהו לנו: לה כי תסור מוקך כי תסר בהרב. לה תהרב בבורים מן קדם ה': תמוני. קמוניו: מניח: לחם ונתיבי בספר רפורוא"ר קדוקא ללחם מוקפא מן המכה טרי: חמו חמוניהן בלחי החמן: לשבור בשבועת חמר ריחיהן דגרין:

ועד זמתא: ואמרו פלשתים מן ה' עבד זא ואמרו שמשון חרניה דתמנה כי לקח את אשתו ותתנה למרעהו ויעלו פלשתים וישרפו אתה ואת אביה באש: ויאמר להם שמשון אם תעשון כזאת כי אם נקמתי בכם ואחר אחדל: ויך אותם שוק על ירך מכה גדולה וירד וישב בסעיף סלע עיטם:

ויעלו פלשתים ויחנו ביהודה ויפשטו בלחי: ויאמרו איש יהודה למה עליתם עלינו ויאמרו לאסור את שמשון עלינו לעשות לו כאשר עשה לנו: וירדו שלשת אלפים איש מיהודה אל סעיף סלע עיטם ויאמרו לשמשון הלא ידעת כי משלים בנו פלשתים ומה זאת עשית לנו ויאמר להם כאשר עשו לי כן עשיתי להם: ויאמרו לו לאסרך ירדנו לתתך ביד פלשתים ויאמר להם שמשון השבעו לי פן תפגעון בי אתם: ויאמרו לו לא כי אסר נאסרך ונתנוך בידם והמת לא נמיתך ויאסרהו בשני עבתים חדשים ויעלהו מן הסלע:

הוא בא עד לחי ופלשתים הריעו לקראתו ותצלח עליו רוח יהוה ותהיינה העבתים אשר על זרעותיו כפשתים אשר בערו באש ותמסו אסוריו מעל ידיו: וימצא לחי חמור טרי ויושלח ידו ויקחה ויך בה אלף איש: ויאמר שמשון בלחי החמור חמור חמרתים בלחי החמור הכיתי אלף איש: ויהי כבלתו לדבר וישלך הלחי מידו ויקרא למקום ההוא רמת לחי: ויצמא מאד ויקרא אל יהוה ויאמר אתה נתת ביד עבדך את התשועה הגדלה הזאת ועתה אמות ב בצמא ונפלתי ביד הערלים: ויבקע אלהים את המכתש אשר בלחי ויצאו ממנו מים וישת ותשב רוחו ויחי על כן קרא שמה עין הקורא אשר בלחי עד היום הזה:

ועד זמתא: ואמרו פלשתים מן ה' עבד זא ואמרו שמשון חרניה דתמנה כי לקח את אשתו ותתנה למרעהו ויעלו פלשתים וישרפו אתה ואת אביה באש: ויאמר להם שמשון אם תעשון כזאת כי אם נקמתי בכם ואחר אחדל: ויך אותם שוק על ירך מכה גדולה וירד וישב בסעיף סלע עיטם:

ויעלו פלשתים ויחנו ביהודה ויפשטו בלחי: ויאמרו איש יהודה למה עליתם עלינו ויאמרו לאסור את שמשון עלינו לעשות לו כאשר עשה לנו: וירדו שלשת אלפים איש מיהודה אל סעיף סלע עיטם ויאמרו לשמשון הלא ידעת כי משלים בנו פלשתים ומה זאת עשית לנו ויאמר להם כאשר עשו לי כן עשיתי להם: ויאמרו לו לאסרך ירדנו לתתך ביד פלשתים ויאמר להם שמשון השבעו לי פן תפגעון בי אתם: ויאמרו לו לא כי אסר נאסרך ונתנוך בידם והמת לא נמיתך ויאסרהו בשני עבתים חדשים ויעלהו מן הסלע:

הוא בא עד לחי ופלשתים הריעו לקראתו ותצלח עליו רוח יהוה ותהיינה העבתים אשר על זרעותיו כפשתים אשר בערו באש ותמסו אסוריו מעל ידיו: וימצא לחי חמור טרי וישלח ידו ויקחה ויך בה אלף איש: ויאמר שמשון בלחי החמור חמור חמרתים בלחי החמור הכיתי אלף איש: ויהי כבלתו לדבר וישלך הלחי מידו ויקרא למקום ההוא רמת לחי: ויצמא מאד ויקרא אל יהוה ויאמר אתה נתת ביד עבדך את התשועה הגדלה הזאת ועתה אמות בצמא ונפלתי ביד הערלים: ויבקע אלהים את המכתש אשר בלחי ויצאו ממנו מים וישת ותשב רוחו ויחי על כן קרא שמה עין הקורא אשר בלחי עד היום הזה:

וחברו גבו בן הצרפית: ויחל יונה לבא בעיר: ויקרא אסא אל ה' ויאמר: הבכתב ב' בקריא וס' הלילי: שבי הבכתב: ויבקע אלהים את המכתש אשר בלחי: קורא הקורא: בלאים בלי"ש בקריא: וס' בסברה רבתא המופת בקע אותו הס' ויבקעו ממנו מים ויפת ולהזכי זה הכם קרא שמו עין הקורא אשר בלחי הרבון בזה מפסק הים עין הקורא לו מה שמעון להוכיח לו מפסק מים

רלבג

ויאמר להם מתמון ה' הרחוי מתעמו בזאת להוסיף לעצות בכנגי הבם חם בקשתי בכסם מעניין הרחמון ואחר אחרים לכם לך עיתה מפסקתם בכנגי הבם רעה והכה לא אותם מתמון פוץ על ירך מכה גדולה לא פוץ לכל ירך ודמם הרגלי לפוץ והפרפי הרוכבים בפוץ לירך כי הפוץ הוא לתפוח מהיריך: ואחר ירד ממתון ויפב בסעיף סלעיטם מפני ה' פלעיטם' מהיו אורבים לו: ויכטבו בלחי: לא מהתרפזו והתפבטו במקום ההוא שמצין שהם בפוצים. והבם תאמרו בני יהודה את מתמון בפוצים בעיניהם עד שנבטל כח הפוצים ביום הזה בפלא לו לתפוח בזה בפלא עד שר החרטים בפוצים לתפוח בזה בפלא לו לתפוח בזה בפלא עד שר

רלבג

ויגד לה כי הציקתו' לאפר פרסים מהיה הרחון בעיניהם ויגד לה כי הציקתו' מפוצים בכנגי הבם חם בקשתי בכסם מעניין הרחמון ואחר אחרים לכם לך עיתה מפסקתם בכנגי הבם רעה והכה לא אותם מתמון פוץ על ירך מכה גדולה לא פוץ לכל ירך ודמם הרגלי לפוץ והפרפי הרוכבים בפוץ לירך כי הפוץ הוא לתפוח מהיריך: ואחר ירד ממתון ויפב בסעיף סלעיטם מפני ה' פלעיטם' מהיו אורבים לו: ויכטבו בלחי: לא מהתרפזו והתפבטו במקום ההוא שמצין שהם בפוצים. והבם תאמרו בני יהודה את מתמון בפוצים בעיניהם עד שנבטל כח הפוצים ביום הזה בפלא לו לתפוח בזה בפלא עד שר

ויגד לה כי הציקתו' לאפר פרסים מהיה הרחון בעיניהם

הלילי שלשנו קראתם לנו הלא: ותתך אשת שמשון עליו ותאמר רק שנאתני ולא אהבתני החידה החידתה לבני עמי ולי לא הגדתה ויאמר להה הנה לאבי ולאמי לא הגדתי ולך אגיד: ותבך עליו שבעת הימים אשר היה להם המשתה ויהי ביום השביעי ויגד לה כי היצקת לה בני עמי והחידה לבני עמה: ויאמרו לו אנשי העיר ביום השביעי בטרם יבא החרסה מה מתוק מדבש ומה עז מארי ויאמר להם לולא חרשתם בעגלתי לא מצאתם חידתי: ותצלח עליו רוח יהוה וירד אשקלון ויך מהם שלשים אישׁ ויקח את חליצותם ויתן ההלי פורי למגידי החידה ויחר אפו ויעל בית אביהו: ותהי אשת שמשון למרעהו אשר רעה לו: ויהי מימים בימי קציר חטים ויפקד שמשון את אשתו בגדי עזים ויאמר אבאה אל אשתי החדרה ולא נתנו אביה לבוא: ויאמר אביה אמר אמרתי כי שנא שנאתה ואתננה למרעך הלא אחותה הקטנה טובה ממנה תהי נא לך תחתיה: ויאמר להם שמשון נקיתי הפעם מפלשתים כי אעשה אני עמהם רעה: וילך שמשון וילכד שלש מאות שועלים ויקח לפידים ויפן זנב אל זנב וישם לפיד אחד בין שני הזנבות בחוך: ויבער אש בלפידים וישלח בקמות פלשתים ויבער מגדיש ועד קמה

ויצא הדברי הרבנו: לולא ד' בתיב א' בקריא וס' נכבר בסדר מקין: אביהו: בקריא וס' וירד אביהו אל האשה: וירד אשקלון: וירד אחיהו וכל בית אביהו: ודקרהו אביהו: וישלח חירם מלך צר: ולחמה מן בני מדרי: וחל שלמה לבנות: אבדון ג' חס ג' מל' וס' נכבר בראש סדר משפטים ובסדר נשא:

ותשלח בקמות פלשתאי ואדליק מגדישיא ועד כרמיא

והכה זכר מכבר מפנו את ישראל בימי פלשתים מפלשתים מופלטים
להורות בימי מפנון בבלבם היו פלשתים מופלטים מפנים בישראל ולא מהוו הופעם
מירם תפוצת מה. לחר זה מכר מכבר מפנון עזתה ורחם עם לפתח מפנון
ובא לביתה ללון עם והכה הוצר לבזו עתה מבא מפנון עם ואחרו בו כל הלילה
בעבר הירדן ולא מהוו עם
סבורו הסנגר ואחרו לו
להנגד בדבר לחפנם
והנח

רשי

לפנים לעתה: עם
המסכת. עין מהנרדי
מיכך בו את הפתי
ופס הענן לפמובלה
בלעז. ולפון מסכת
תורטורות בלעז:
ותלהבו. דוחקתו
ואין לו מרפיון: ותתיר
דלילה כי הגיד לה.
כסרים דברי אותיו:
ותקרא לאיש. לפנוען
על כרחם: ויוכידו
לוקן עזתה. מקום
תחנת קילקולן: ויהי
כבדה ברזילי פיהמו
מה פעירמו: בין

רלבג

והכה כרחי כלפנים
חסבו לתת קודה ל
לאחיהם על אחר כפל
בירם מפנון לוקם
ומחריב לרפם והיה
זה סבה מקלחו ל
למפנון מיכחן ל
לפיהם כרי מיי לוהו
כלם ויתכחיב לחם מה
הגיע לחם מהטוב ב
בבלבל בירם.
והנח

רשי

לפנים לעתה. ל
לפנפני עזה נאחר:
ויתחרפו. נהגו עצמן
בפתיקה: ויעקרים
ויעקרים מפקומם
יתרים. חבלים דקים:
ל"ח מ"ש כאן
הוכרך להתחזק ב
בפתקו לוחם יעבותין.
חגלים גבוים:
מחלפות

מחלפות. קוקות: עם המסכת. לישם לכסבה במפתיחה לל לחרב קוקות רחמו עם הירישה ויהיו לרוגים בתה מים לרוב במסכת ואחר כן לפקון ההיפר פלא ותגלב
עמוד הענן מפקלין בו הלרוב ועמוד בחוק פלא יכלו לזה והיו עמהם כן: ואת הילד לחרב. חבר הבסחך פלא הילד יהי לחרב. חובת הבסחך ל"ל הילד יהי לחרב. ראבן עזרא
הקדים והרוחים לו והלרב הוא עם הבני מפקלין הלורב הבבר לבניו בלרבו. ואל תבסחך דברי חין והוא בעם קלרות: ואל תבסחך בחרב חבר לבניו בלרבו. ראבן עזרא
ויתחלבו: ויקבר בעמו למות. לפרוי ר"ל בלעז קלים שהיל קומעות בר מתיחיו בעמק בחר תמים: כי הגיד לה כל לבו. מהיכן ידע לפרוי לפרוי לפרוי לפרוי לפרוי לפרוי

ויספו לת ישראל בימי פלשתים. טעם בימי פלשתים הימים מפלשתים מופלטים
ביפרחל והוח הוספום מהם לעם פלא היה תפוצתם פלמה: לפתים לחל. לפתים
מיכרוקיה וכבי פתבו: ועתה. היתרגם בעניין ריחה הזוהה: ויתחרפו. כתרגומו
יהוד לפחר וכן הוח התרגום לפתים לחל. לפתים
ופתיקן כל לילה כלומר עמו
בעמק מחרפים כרי פלא יפחר
מהם מפנון: ויעקם. ויקב
עמם ועם הבריח כי לח מקפא
מפנו מפעל הקל ועפ כי לם
בורר: וכן לת הילד לת היתר מחרב
עם היתר לו יהיו ללה הפיום
פעלים יופרים והחרים פעלים
עומדי: ואחכמו מתן לך. בפתח
פלא בתפחב והרבים הלה
לפחר עפ"י לו לפרש כחו לח היו
בין לחר פל היתה פוחת מפנו
יום לחר ולחר יפיום היתה שר
חוקרת לותו ומפיקה לותו ב
ברבריה כמו פפתוב והיו כי
הפיקה לן בדברים כל הימים:
יפתים לחים. לפפר מפבטים
לחים: וחלינו. כתרגומו
ולחלום: בהריחו לפ. כלומר
מיכתן בהיותו קריב לפח פלא
יפלוט בו הפח פלא פעט בריח
ולפרש יומתן ולו בהריחו על ה
הפח פתרגם לפרש בית פרית
עפרוקי. יפתים עפרוי פפלפח
חבלים פהם חזקים:

מחלפות

ולבך ה בקריא וסי איך תאפר אהבתיך ולבך אין אתי. כי אין עיניך ולבך. ולבך תשית לדעתי. עיניך יראו
זרות. אל תבהל על פיך ולבך אל יבהר להוציא דבר: ראשי כל בקריא וסי בבסי רבתא יזיאפרהו ג בקריא
וסי ונקרו את עיניו. וילברו את מנשה בחותם דוקה. בשנים עבותים. ונכסר גם בלך לך:

מחלפות ראשי עם המטברת:
ותתקע ביתד ותאמר אליו פלשתים
עליך שמשון ויקץ משנתו ויסע
את יתד האהל ואת המטברת:
ותאמר אליו איך תאמר אהבתיך
ולבך אין אתי זה שלש פעמים
התלת בי ולא הגדת לי במה כחך
גדול: ויהי כי הציקה לו ברבריה
כל הימים ותאלצהו ותקצר נפשו
למות: ויגד לה את כל לבו ויאמר
לה מורה לא עלה על ראשי כי
נזיר אלהים אני מבטן אמי אם
גלחתי וסר ממני כחי והלית והייתי
ככל האדם: ותרא דלילה כי הגיד
לה את כל לבו ותשלח ותקרא
לסרני פלשתים לאמר עלו הפעם
כי הגיד לה את כל לבו ועלו אליה
סרני פלשתים ויעלו הכסף בידם:
ותישנהו על ברכיה ותקרא לאיש
ותגלח את שבע מחלפות ראשו
ותחל לענותו ויסר כחו מעליו:
ותאמר פלשתים עליך שמשון ויקץ
משנתו ויאמר אצא כפעם בפעם
ואנער והוא לא ידע כי יהוה סר
מעליו: ויאחזוהו פלשתים וינקרו
את עיניו ויורידו אתו עזתה ו
ויאסרוהו בנחשתים ויהי טוחן בבית
האסירים: ויחל שער ראשו לצמח
כאשר גלח:

גדילת רישי עם אכסניא בשתיתי
ונקשת בסיבכה ואמרת ליה
פלישתאי אתו עלך שמשון ו
ואיתער משינתיה ונטל ית אכסן
דגרגסן ות משתיתא: ואמרת
ליה איכדין תימר רחמתיך ולבך
לית עימי דנן זמנין שקרתני
בי ולא חויתי לי במה חילך כבי:
והוה כד אעיקת ליה בפיתגמהא
כל יומיא ודחקתיה ועקת נפשיה
למות: וחוי לה ית כל לבוי ואמר
לה מוריקא לא עלא על רישי
ארי נזירא דייי אנא מבטן אמא
אם אתגלח ויעדי מיני חילי ו
ואחלוש ואהוי כחד מן בני אנשא:
וחזת דלילה ארי חוי לה ית כל
לביה ושלחת וקרת לטוריני פ
פלישתאי למימר סקו כרם זימנא
הדא ארי חוי לי ית כל ליביה
וסקו קום לותה טוריני פלישתאי
ואסיקו כספ בידיהון: ואשכבתיה
על ברכתא וקרת לגברא וגרעת
ית שבע גדילת רישיה ושרית
לעניותיה ועדא חיליה מיניה:
ואמרת פלשתאי עלך שמשון ו
משנתו ואמר אפק כפעם בפעם
ואנער והוא לא ידע ארי יקרא סר
מעלוי: ואחזוהו פלשתאי וגלפו
ית עיניה ואורידו אתו עזתה ו
ואסרוהי בפנחשתים והי טחן בבית
אסירותא: ושרי שער רישיה למצמח
כד גלחו:

מחלפות. קוקות: עם המסכת. לישם לכסבה במפתיחה לל לחרב קוקות רחמו עם הירישה ויהיו לרוגים בתה מים לרוב במסכת ואחר כן לפקון ההיפר פלא ותגלב
עמוד הענן מפקלין בו הלרוב ועמוד בחוק פלא יכלו לזה והיו עמהם כן: ואת הילד לחרב. חבר הבסחך פלא הילד יהי לחרב. חובת הבסחך ל"ל הילד יהי לחרב. ראבן עזרא
הקדים והרוחים לו והלרב הוא עם הבני מפקלין הלורב הבבר לבניו בלרבו. ואל תבסחך דברי חין והוא בעם קלרות: ואל תבסחך בחרב חבר לבניו בלרבו. ראבן עזרא
ויתחלבו: ויקבר בעמו למות. לפרוי ר"ל בלעז קלים שהיל קומעות בר מתיחיו בעמק בחר תמים: כי הגיד לה כל לבו. מהיכן ידע לפרוי לפרוי לפרוי לפרוי לפרוי לפרוי

قطعة شظية / إدراج وجد(ت) مع كتاب fragment/insert found with book

וַיִּשְׁפֹּט אֶת־יִשְׂרָאֵל בִּימֵי פְלִשְׁתִּים
עֶשְׂרִים שָׁנָה׃
יו וַיֵּלֶךְ שִׁמְשׁוֹן עַזָּתָה וַיַּרְא־שָׁם אִשָּׁה
זוֹנָה וַיָּבֹא אֵלֶיהָ׃ לַעַזָּתִים לֵאמֹר
בָּא שִׁמְשׁוֹן הֵנָּה וַיָּסֹבּוּ וַיֶּאֶרְבוּ־לוֹ
כָל־הַלַּיְלָה בְּשַׁעַר הָעִיר וַיִּתְחָרְשׁוּ
כָל־הַלַּיְלָה לֵאמֹר עַד־אוֹר הַבֹּקֶר
וַהֲרַגְנֻהוּ׃ וַיִּשְׁכַּב שִׁמְשׁוֹן עַד־חֲצִי
הַלַּיְלָה וַיָּקָם בַּחֲצִי הַלַּיְלָה וַיֶּאֱחֹז
בְּדַלְתוֹת שַׁעַר־הָעִיר וּבִשְׁתֵּי הַמְּזוּזוֹת
וַיִּסָּעֵם עִם־הַבְּרִיחַ וַיָּשֶׂם עַל־
כְּתֵפָיו וַיַּעֲלֵם אֶל־רֹאשׁ הָהָר אֲשֶׁר
עַל־פְּנֵי חֶבְרוֹן׃
וַיְהִי אַחֲרֵי־כֵן וַיֶּאֱהַב אִשָּׁה
בְּנַחַל שֹׂרֵק וּשְׁמָהּ דְּלִילָה׃ וַיַּעֲלוּ
אֵלֶיהָ סַרְנֵי פְלִשְׁתִּים וַיֹּאמְרוּ לָהּ
פַּתִּי אוֹתוֹ וּרְאִי בַּמֶּה כֹּחוֹ גָדוֹל וּבַמֶּה
נוּכַל לוֹ וַאֲסַרְנֻהוּ לְעַנֹּתוֹ וַאֲנַחְנוּ
נִתַּן־לָךְ אִישׁ אֶלֶף וּמֵאָה כָּסֶף׃
וַתֹּאמֶר דְּלִילָה אֶל־שִׁמְשׁוֹן הַגִּידָה־
נָּא לִי בַּמֶּה כֹּחֲךָ גָדוֹל וּבַמֶּה תֵאָסֵר
לְעַנּוֹתֶךָ׃ וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ שִׁמְשׁוֹן אִם־
יַאַסְרֻנִי בְּשִׁבְעָה יְתָרִים לַחִים אֲשֶׁר
לֹא־חֹרָבוּ וְחָלִיתִי וְהָיִיתִי כְּאַחַד
הָאָדָם׃ וַיַּעֲלוּ־לָהּ סַרְנֵי פְלִשְׁתִּים
שִׁבְעָה יְתָרִים לַחִים אֲשֶׁר לֹא־חֹרָבוּ
וַתַּאַסְרֵהוּ בָּהֶם׃ וְהָאֹרֵב יֹשֵׁב לָהּ
בַּחֶדֶר וַתֹּאמֶר אֵלָיו פְּלִשְׁתִּים עָלֶיךָ
שִׁמְשׁוֹן וַיְנַתֵּק אֶת־הַיְתָרִים כַּאֲשֶׁר
יִנָּתֵק פְּתִיל־הַנְּעֹרֶת בַּהֲרִיחוֹ אֵשׁ
וְלֹא נוֹדַע כֹּחוֹ׃ וַתֹּאמֶר דְּלִילָה

אֵלַי כְּזָבִים הַגִּידָה לִּי בַּמֶּה תֵּאָסֵר

מַחְלְפוֹת רֹאשִׁי עִם־הַמַּסָּכֶת׃
וַתִּתְקַע בַּיָּתֵד וַתֹּאמֶר אֵלָיו פְּלִשְׁתִּים
עָלֶיךָ שִׁמְשׁוֹן וַיִּיקַץ מִשְּׁנָתוֹ וַיִּסַּע
אֶת־הַיְתַד הָאֶרֶג וְאֶת־הַמַּסָּכֶת׃
וַתֹּאמֶר אֵלָיו אֵיךְ תֹּאמַר אֲהַבְתִּיךְ
וְלִבְּךָ אֵין אִתִּי זֶה שָׁלֹשׁ פְּעָמִים
הֵתַלְתָּ בִּי וְלֹא־הִגַּדְתָּ לִּי בַּמֶּה כֹּחֲךָ
גָדוֹל׃ וַיְהִי כִּי־הֵצִיקָה לּוֹ בִדְבָרֶיהָ
כָּל־הַיָּמִים וַתְּאַלְצֵהוּ וַתִּקְצַר נַפְשׁוֹ
לָמוּת׃ וַיַּגֶּד־לָהּ אֶת־כָּל־לִבּוֹ וַיֹּאמֶר
לָהּ מוֹרָה לֹא־עָלָה עַל־רֹאשִׁי כִּי־
נְזִיר אֱלֹהִים אֲנִי מִבֶּטֶן אִמִּי אִם־
גֻּלַּחְתִּי וְסָר מִמֶּנִּי כֹחִי וְחָלִיתִי וְהָיִיתִי
כְּכָל־הָאָדָם׃ וַתֵּרֶא דְלִילָה כִּי־הִגִּיד
לָהּ אֶת־כָּל־לִבּוֹ וַתִּשְׁלַח וַתִּקְרָא
לְסַרְנֵי פְלִשְׁתִּים לֵאמֹר עֲלוּ הַפַּעַם
כִּי־הִגִּיד לָהּ אֶת־כָּל־לִבּוֹ וְעָלוּ אֵלֶיהָ
סַרְנֵי פְלִשְׁתִּים וַיַּעֲלוּ הַכֶּסֶף בְּיָדָם׃
וַתְּיַשְּׁנֵהוּ עַל־בִּרְכֶּיהָ וַתִּקְרָא לָאִישׁ
וַתְּגַלַּח אֶת־שֶׁבַע מַחְלְפוֹת רֹאשׁוֹ
וַתָּחֶל לְעַנּוֹתוֹ וַיָּסַר כֹּחוֹ מֵעָלָיו׃
וַתֹּאמֶר פְּלִשְׁתִּים עָלֶיךָ שִׁמְשׁוֹן וַיִּקַץ
מִשְּׁנָתוֹ וַיֹּאמֶר אֵצֵא כְּפַעַם בְּפַעַם
וְאִנָּעֵר וְהוּא לֹא יָדַע כִּי יְהוָה סָר
מֵעָלָיו׃ וַיֹּאחֲזוּהוּ פְלִשְׁתִּים וַיְנַקְּרוּ
אֶת־עֵינָיו וַיּוֹרִידוּ אוֹתוֹ עַזָּתָה
וַיַּאַסְרוּהוּ בַּנְחֻשְׁתַּיִם וַיְהִי טוֹחֵן בְּבֵית
הָאֲסִירִים׃ וַיָּחֶל שְׂעַר־רֹאשׁוֹ לְצַמֵּחַ
כַּאֲשֶׁר גֻּלָּח׃
וְסַרְנֵי פְלִשְׁתִּים נֶאֶסְפוּ לִזְבֹּחַ זֶבַח־
גָּדוֹל לְדָגוֹן אֱלֹהֵיהֶם וּלְשִׂמְחָה
וַיֹּאמְרוּ נָתַן אֱלֹהֵינוּ בְּיָדֵנוּ אֵת
שִׁמְשׁוֹן אוֹיְבֵנוּ׃ וַיִּרְאוּ אֹתוֹ הָעָם
וַיְהַלְלוּ אֶת־אֱלֹהֵיהֶם כִּי אָמְרוּ נָתַן
אֱלֹהֵינוּ בְיָדֵנוּ אֶת־אוֹיְבֵנוּ וְאֵת מַחֲרִיב
אַרְצֵנוּ וַאֲשֶׁר הִרְבָּה אֶת־חֲלָלֵינוּ׃
וַיְהִי כִּי טוֹב לִבָּם וַיֹּאמְרוּ קִרְאוּ
לְשִׁמְשׁוֹן וִישַׂחֶק־לָנוּ וַיִּקְרְאוּ
לְשִׁמְשׁוֹן מִבֵּית הָאֲסִירִים וַיְצַחֵק
לִפְנֵיהֶם וַיַּעֲמִידוּ אוֹתוֹ בֵּין הָעַמּוּדִים׃

fragment/insert found with book قطعة شظية / إدراج وجد(ت) مع كتاب

תמות ג׳ בקריא׳ וסי׳ תמות נפשי עם פלשתים. תמות נפשי מות ישרים. תמות בנער נפשם וחייתם. וחד ותמת בצמא. וחד את פלגשי ענו ותמת. ונמסר גם בסדר בלק: וכל בית ׳ב׳ וסי׳ נמס׳ בהאי סיפרא סימן ט׳:
אביהו ז׳ וסי׳ נמסר לעיל בהאי סיפרא סוף סימן י״ד:

וַיֹּאמֶר שִׁמְשׁוֹן אֶל־הַנַּעַר הַמַּחֲזִיק בְּיָדוֹ הַנִּיחָה אוֹתִי וַהֲיִמִשֵׁנִי אֶת־הָעַמֻּדִים אֲשֶׁר הַבַּיִת נָכוֹן עֲלֵיהֶם וְאֶשָּׁעֵן עֲלֵיהֶם׃ וְהַבַּיִת מָלֵא הָאֲנָשִׁים וְהַנָּשִׁים וְשָׁמָּה כֹּל סַרְנֵי פְלִשְׁתִּים וְעַל־הַגַּג כִּשְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים אִישׁ וְאִשָּׁה הָרֹאִים בִּשְׂחוֹק שִׁמְשׁוֹן׃ וַיִּקְרָא שִׁמְשׁוֹן אֶל־יְהוָה וַיֹּאמַר אֲדֹנָי יְהוִה זָכְרֵנִי נָא וְחַזְּקֵנִי נָא אַךְ הַפַּעַם הַזֶּה הָאֱלֹהִים וְאִנָּקְמָה נְקַם־אַחַת מִשְּׁתֵי עֵינַי מִפְּלִשְׁתִּים׃ וַיִּלְפֹּת שִׁמְשׁוֹן אֶת־שְׁנֵי עַמּוּדֵי הַתָּוֶךְ אֲשֶׁר הַבַּיִת נָכוֹן עֲלֵיהֶם וַיִּסָּמֵךְ עֲלֵיהֶם אֶחָד בִּימִינוֹ וְאֶחָד בִּשְׂמֹאלוֹ׃ וַיֹּאמֶר שִׁמְשׁוֹן תָּמוֹת נַפְשִׁי עִם־פְּלִשְׁתִּים וַיֵּט בְּכֹחַ וַיִּפֹּל הַבַּיִת עַל־הַסְּרָנִים וְעַל־כָּל־הָעָם אֲשֶׁר־בּוֹ וַיִּהְיוּ הַמֵּתִים אֲשֶׁר הֵמִית בְּמוֹתוֹ רַבִּים מֵאֲשֶׁר הֵמִית בְּחַיָּיו׃ וַיֵּרְדוּ אֶחָיו וְכָל־בֵּית אָבִיהוּ וַיִּשְׂאוּ אֹתוֹ וַיַּעֲלוּ וַיִּקְבְּרוּ אוֹתוֹ בֵּין צָרְעָה וּבֵין אֶשְׁתָּאֹל בְּקֶבֶר מָנוֹחַ אָבִיו וְהוּא שָׁפַט אֶת־יִשְׂרָאֵל עֶשְׂרִים שָׁנָה׃

וַאֲמַר שִׁמְשׁוֹן לְעוּלֵימָא דְּמַתְקִיף בִּידֵיהּ שְׁבוֹק מִנִּי וַאֲמִישְׁנִי יַת עַמּוּדַיָּא דְּבֵיתָא מְתַקַּן עֲלֵיהוֹן וְאֶסְתְּמֵיךְ עֲלֵיהוֹן׃ וּבֵיתָא מְלֵי גֻּבְרַיָּא וּנְשַׁיָּא וְתַמָּן כָּל טוּרְנֵי פְלִשְׁתָּאֵי וְעַל אִיגָּרָא כִּתְלָתָא אַלְפִין גַּבְרָא וְאִתְּתָא דַּחֲזַן בְּחוּכָא דְּשִׁמְשׁוֹן׃ וְצַלִּי שִׁמְשׁוֹן קֳדָם יְיָ וַאֲמַר יְיָ אֱלֹהִים יֵעוֹל דָּכְרָנִי קֳדָמָךְ וְתַקְּפְנִי כְּעַן בְּרַם זִימְנָא הָדָא יְיָ וְאִתְפְּרַע פּוּרְעָנוּתָא חֲדָא מִתַּרְתֵּי עֵינַי דְּנַקְּרוּ לִי פְלִשְׁתָּאֵי׃ וַאֲחַד שִׁמְשׁוֹן יַת תְּרֵין עַמּוּדֵי מְצִיעָאֵי דְּבֵיתָא מְתַקַּן עֲלֵיהוֹן וְאִסְתְּמֵיךְ עֲלֵיהוֹן חַד בִּימִינֵיהּ וְחַד בִּסְמָלֵיהּ׃ וַאֲמַר שִׁמְשׁוֹן תְּמוּת נַפְשִׁי עִם פְּלִשְׁתָּאֵי וּנְגַד בְּחֵילָא וּנְפַל בֵּיתָא עַל טוּרְנַיָּא וְעַל כָּל עַמָּא דִּי בֵיהּ וַהֲווֹ קְטִילַיָּא דִּיקְטַל בְּמוֹתֵיהּ סַגִּיאִין מִדִּיקְטַל בְּחַיּוֹהִי׃ וּנְחַתוּ אֲחוֹהִי וְכָל בֵּית אֲבוּהִי וּנְטַלוּ יָתֵיהּ וּסְלִיקוּ וּקְבָרוּ יָתֵיהּ בֵּין צָרְעָה וּבֵין אֶשְׁתָּאוֹל בְּקִבְרָא דְּמָנוֹחַ אֲבוּהִי וְהוּא דָּן יַת יִשְׂרָאֵל עֶשְׂרִין שְׁנִין׃

רלבג

והתועלות

וַיְהִי־אִישׁ מֵהַר־אֶפְרָיִם וּשְׁמוֹ מִיכָיְהוּ׃ וַיֹּאמֶר לְאִמּוֹ אֶלֶף וּמֵאָה הַכֶּסֶף אֲשֶׁר לֻקַּח־לָךְ וְאַתִּי אָלִית וְגַם אָמַרְתְּ בְּאָזְנַי הִנֵּה־הַכֶּסֶף אִתִּי אֲנִי לְקַחְתִּיו וַתֹּאמֶר אִמּוֹ בָּרוּךְ בְּנִי לַיהוָה׃ וַיָּשֶׁב אֶת־אֶלֶף־וּמֵאָה הַכֶּסֶף לְאִמּוֹ וַתֹּאמֶר אִמּוֹ הַקְדֵּשׁ הִקְדַּשְׁתִּי אֶת־הַכֶּסֶף לַיהוָה מִיָּדִי לִבְנִי לַעֲשׂוֹת פֶּסֶל וּמַסֵּכָה וְעַתָּה אֲשִׁיבֶנּוּ לָךְ׃ וַיָּשֶׁב אֶת־הַכֶּסֶף לְאִמּוֹ וַתִּקַּח אִמּוֹ מָאתַיִם כֶּסֶף וַתִּתְּנֵהוּ לַצּוֹרֵף וַיַּעֲשֵׂהוּ פֶּסֶל וּמַסֵּכָה וַיְהִי בְּבֵית מִיכָיְהוּ׃

וַהֲוָה גַּבְרָא מִטּוּרָא דְּבֵית אֶפְרַיִם וּשְׁמֵיהּ מִיכָיָהוּ׃ וַאֲמַר לְאִימֵּיהּ אֲלַף וּמְאָה סִלְעִין דִּכְסַף דְּאִתְנְסֵיב לִיךְ וְאַתְּ אוֹמֵית וְאַף אֲמַרְתְּ קֳדָמַי הָא כַּסְפָּא עִמִּי אֲנָא נְסֵיבְתֵּיהּ וַאֲמַרַת אִימֵּיהּ בְּרִיךְ בְּרִי קֳדָם יְיָ׃ וַאֲתֵיב יַת אֲלַף וּמְאָה סִלְעִין דִּכְסַף לְאִימֵּיהּ וַאֲמַרַת אִימֵּיהּ אַקְדָּשָׁא אַקְדֵּישִׁית יַת כַּסְפָּא קֳדָם יְיָ מִן יְדִי לִבְרִי לְמֶעְבַּד צְלָם וּמַתְּכָא וּכְעַן אֲתִיבִינֵּיהּ לָךְ׃ וַאֲתֵיב יַת כַּסְפָּא לְאִימֵּיהּ וּנְסֵיבַת אִימֵּיהּ מָאתַן סִלְעִין דִּכְסַף וִיהַבִיתֵיהּ לְקֵינָאָה וְעַבְדֵיהּ צְלָם וּמַתְּכָא וַהֲוָה בְּבֵית מִיכָה׃

רלבג

לו בית אלהים · עשה אותו בית אלהים ועשה עוד אפוד ותרפים ותרגום בית אלהים בית טעוותא ואמרו רבותי' ז"ל כל אלהים האמור במיכה חול חוץ מן אחד שהוא קדש כל ימי היות בית אלהים בשילה ותרגום אפוד ותרפים אפוד ודמאין : וימלא · שהקריב קרבנותיו על יד אחד מבניו ומנהו להיות כהן וכן ומלאת יד אהרן ויד בניו : איש הישר בעיניו יעשה · אמר זה לפי שעשה מיכה הפסל ולא היה מי שימחה בידו כי אין מלך ושופט בימים ההם : מבית לחם יהוד' · בית לחם אח' היה לפיכך סומך בית לחם זה ליהוד' בכל מקום ומה שאמר ממשפחת יהודה הוא תוספת ביאור ועל בית לחם אמר שהיה משבט יהוד' והנער הזה לוי היה ואיך יאמר עליו ממשפחת יהודה · והאומר כי אמו ממשפחת יהוד' יראנו היכן מיחס הכתוב אדם למשפחת האם · ומה שאמר כל אלה בני מכיר אבי גלעד והיה שגוב ויאיר בני בת מכיר בעבור הערים שהיו ליאיר בארץ הגלעד אמר כן · ור"ז"ל דרשו כי בן גרשם בן משה רבינו היה ולפי שעשה מעשה מנשה שהיה מיהודה אמר עליו ממשפחת יהודה לפיכך תלוי בו הנו"ן כשאמר עליו ויהונתן בן גרשם בן מנשה תלו נו"ן מלמעלה בין המ"ם והשי"ן לומר כי בכר משה היה ולכבוד משה תלוי עליו הנו"ן כלומ' כי עשה מעשה כאלו היה בן מנש' ולא בן משה : והוא גר שם · בבית לחם היה גר ואף על פי שהיה לוי והיו ללוי' ערים לשבת זה הנער התגורר שם בבית לחם על ברכי מחיתו

בית אלהים · בית טעוון כל אלהים האמורים בפרשה זו חול חוץ מזה כל ימי היות אלהים בשילה : וימלא את יד אחד · חנכו לעבודת הפסל להיות כהן לפניו כל חינוך דבר שאדם נכנס בו לשם גדולה קרויה מילוי ידים ריממוטי"ר בלע"ז וכשנותנין פקידות לאדם קורין למתן ריממוטי"ר בלע"ז : ממשפחת יהודה · והוא לוי מן האם ורבותינו אמ' לפי שעשה מעשה מנשה שבא מיהודה קראו ממשפחת יהוד' והוא לוי בן גרשם בן משה רבינו היה כמו שמפורש בענין ויהונתן בן גרשם וגו' : לעשות דרכו · דרך הליכתו : בא"ם אמנ"א · פרנסתי להשתכר : לימים · לסוף שנה : וערך בגדי' · זוג חליפת בגדי' שהם ערך וסדר לכל בני אדם כפי ה הראוי להם לשנה : וערך בגדים · אפרליימי"נט בלע"ז : ומחיתך · ומזונותיך : וילך

בית אלהים ה' וסי' נמסר בסדר ויצא : וימלא ט' וס' נמסר בסדר שלח לך : והוא לוי והוא גר שם ו' פסוק' והוא והוא וס' ויהי נער מבית לחם יהודה · והנה עמך שמעי בן גרא בן הימיני מבחורים · וימצא את אלישע בן שפט והוא חרש · אותו תקדישו והוא יבנה · אכלו זרים כחו · ואחר בא חצרון דד"ה : והיהו' בקריא' וסימ'

ה והאיש מיכה לו בית אלהים ויעש
אפוד ותרפים וימלא את יד אחד
מבניו ויהי לו לכהן: ו בימים ההם
אין מלך בישראל איש הישר
בעיניו יעשה: ז ויהי
נער מבית לחם יהודה ממשפחת
יהודה והוא לוי והוא גר שם: ח וילך
האיש מהעיר מבית לחם יהודה
לגור באשר ימצא ויבא הר אפרים
עד בית מיכה לעשות דרכו:
ט ויאמר לו מיכה מאין תבוא ויאמר
אליו לוי אנכי מבית לחם יהודה
ואנכי הולך לגור באשר אמצא:
י ויאמר לו מיכה שבה עמדי והיה לי
לאב ולכהן ואנכי אתן לך עשרת
כסף לימים וערך בגדים ומחיתך

וגברא מיכה ליה בית טעותא ועבד אפוד ודמאין וקריב ית קורבן חד מבנוהי והוה ליה לכומרא : ביומיא האינון לית מלכא בישראל גבר דכשר בעינוהי יעביד : והוה עולימא מבית לחם יהוד' מזרעית יהודה והוא לוי והוא דר תמן : ואזל גברא מקרתיה מבית לחם יהודה למידר באתר דישכח ואתא לטור דבית אפרים עד בית מיכה למעבד אורחיה : ואמ' ליה מיכה מנן את אתי ואמר ליה ליואה אנא מבית לחם יהודה ואנא אזיל למידר באתר דאשכח : ואמ' ליה מיכה תיב עמי והוי לי לאב ולכהין ואנא אתן לך עשר סלעין דכסף לזמן עידן וזוג לבושין ופרנסתך

ואעשך לגוי גדול ואברכך ואגדלה' · התהלך לפני והיה תמים · עלה אלי ההרה והיה שם · והיה נכון לבקר ועליה · ויאמר לו מיכה שבה עמדי · ויאמרו לו החרש שים ידך על פיך · ונמסר גם בסדר לך לך :

רלבג

וכבר עשה מיכה לו בית מיוחד לזה ה הפסל והמסכה ועשה מהם אפוד ותרפים וקראו אותו בית אלהים לחשבו כי שכינתו ת תמיד שם ומלא יד אחד מבניו להיו' לכהן לשאול לו העתידות : אין מלך בישראל וגו'

והנה לא מצא שם עוד מחיתו ויצא משם לגור במקום שימצא שם מחיתו : עד בית מיכה לעשות דרכו · כלומר בא עד בית מיכה ולא לכוונה שיעמוד שם אלא לעשות דרכו משם והלך : לימים · לשנה : וערך בגדים · תרגם יונתן וזוג לבושין רוצה לומר כי ערך האדם בבגדי' לשנה שני' אחד לימי הקיץ ואחד לימי החורף : וילך הלוי · הלך לברכי מיכה ולמה שצוהו ונתרצה לישב עמו : וימלא · כבר פירשתיו : כי היה לו הלוי לכהן · כלומר סימן טוב הוא זה לי שנזדמן לי משבט הכהנים להיות כהן לי : בימים ההם · גם זה הפסוק מוכיח כי לא היה זה בימי עתניאל בן קנז כי שופט היה לישראל וכל ימי השופט לא היו עושים איש הישר בעיניו כמו שאמר והושיעם מיד אויביהם כל ימי השופט וגו' ואומר והיה במות השופט ישובו והשחיתו מאבותם וגו' נראה כי בימי השופט לא היו עושים איש הישר בעיניו ובשלשת הענינים האלה בדבר מיכה ובדבר בני דן ובדבר פלגש בגבעה אמר אין מלך בישראל ואלו הענינים היו בין שמשון לעלי שהיה שופט ישראל והיה הזמן ביניהם כמו שהיה שלא היה להם שופט בישראל והיו עושים איש הישר בעיניו ואם תאמר כי לא היה זמן ביניהם כדברי בעל סדר עולם שהרי ביפתח מצאנו שאמר שלש מאו' שנה מיום שכבשו ישראל לארץ סיחון שהיה בשנת הארבעים לצאת בני ישראל מארץ מצרים והנה מיפתח עד שנבנה הבית מאה וארבעים שנה שהרי אומר הכתוב ויהי בארבע מאות שנה ושמונים שנה לצאת בני ישראל מארץ מצרים וגו' הנה שלש מאות שנה עד יפתח משנת הארבעים ומאה וארבעים מן יפתח עד שבנה המלך שלמה את הבית הנה הם מיציאת מצרים ארבע מאות ושמונים עם ארבעים שהיו במדבר ואנחנו מוצאים אלו מאה וארבעים אחר יפתח לבנין הבית כמנין השופטים והמלכים כי אבצן שפט את ישראל אחרי יפתח שבע שנים ואילון עשר שנים ועבדון שמנה שנים ושמשון עשרים שנה ועלי ארבעים שנה ושמואל עשרים שנה ודוד ארבעים שנה וארבע שנה של שלמה שהרי בשנה הרביעית למלכו בנה הבית כמו שכתוב בשנה הרביעית בחדש זיו והנה לפי חשבון זה יתרו על מאה וארבעים תשע שנים הנה אנחנו צריכים על כל פנים לתקן החשבונות אפילו לדברי בעל סדר עולם כי יתמעט שנים מהם יתרים לחשבונו והנה עשרים שנה שמנה לשמואל לא נמצא כמו שכתוב בפירוש בכתב ועוד כי אינם עשרים שנה לשמואל כי ביום שנלקח הארון מת עלי והנה הארון היה בשדה פלשתים שבעה חדשים ועלה בית שמש ומבית שמש לקרית יערים ויהי מיום שבת הארון בקרית יערים וירבו הימים ויהיו עשרים שנה עד שהעלהו דוד אחר מלכו בחברון הנה חסרו מהעשרים שנה שבע שנים כשאמרו י"ב שנה אחר עשר לשמואל ושתי שנים לשאול וכלם נחשבים לשמואל שאפילו במלוך שאול היה שופט שמואל שנאמר וישפט שמואל את ישראל כל ימי חייו הנה משמת עלי עד שמלך דוד שלש עשרה שנה כשאמרו עדיין שתי שנים והנה שם שנים נקח מהשלש מאות שאמר יפתח כי לא נשלמו אלא עם השש שנים שלו והוא אומר זה בתחילת ימי שפטו נמצא כי חשבון זה אינו מדוקדק ועוד כי ראינו כי בחיי עלי היה שמואל שופט את ישראל שנאמר ויהי דבר שמואל אל כל ישראל ויצא ישראל לקראת פלשתים למלחמה ואומר ואני התהלכתי לפניכם מנעורי ועד היום הזה ודרך הכתוב לרדוף אחרי הכלל ולא יקפיד בפרט אם יהיה חסר או יתר והנראה כי בין שמשון לעלי היו בלא שופט ימים רבים כי הנה הכתוב מעיד בשלשה הענינים האלה הסמוכים אין מלך בישראל והנה עלי בן שמנה וחמשים שנה כשנתמנה שופט ובן צ"ח שנים היה כשמת ושפט את ישראל ארבעים שנה ולא יתכן לומר שנכנסו שנותיו של שמשון בשנותיו של עלי כי לא יתכן שהיה שמשון שופט בימי עלי והוא בן חמשים שנה ויותר והיה מגדולי ישראל ומזקניהם ומבני הקבלה שקבלו תורה שבעל פה שהרי עלי קבל מפנחס ושמואל קבל מעלי וכן נביא אחרי נביא אם כן הפסק היה בין שמשון לעלי שלא היה שופט לישראל ובימים ההם שלא היה להם מלך ושופט היו עושים כל איש ואיש הישר בעיניו ועשה מיכה פסלו ובני דן הקימו להם אותו הפסל ובני בנימין חרשו בדבר פלגש : כי

וסיפר זה כי אולי היה זה סבה להעמדת זה הפסל ולזה ראוי שנאמר שזה היה אחר המלך שהיה מונע אותם מזה אם הוא חי והוא יהושע לפי מה שאחשוב שהזהיר ישראל על זה כדי לבער ע"ז כי גם עלי שהיה נכבד מכל אחר לפניו מהשופטים לא בערו בימיו הבעלי' והעשתרות עד שבא שמואל ובערם כמו שמספר בספר שמואל ולזה ארך עליו פסל מיכה עד מות עלי כמו שיבא אחר זה ולזה ידמה שהיה זה הענין אחר מות יהושע וקודם ממשלת עתניאל בן קנז ויורה על זה עוד שכבר זכר בזה הספר שבט הדני היה מבקש לו נחלה לשבת בימי' ההם וזה היה אחרי מות יהושע כי אז השתדלו השבטים להלחם כל אחד בגבולו כמו שנתבאר ברחש זה הספר ששאלו ישראל מי יעלה לנו תחלה להלחם בכנעני · עוד ספר שכבר היה נער ממקום שנקרא בית לחם יהודה והיה המקום ההוא ממשפחת יהוד' והוא לוי והוא גר שם · והנה משך לבו מיכה אל שיהיה לו לכהן בביתו לשאול העתידות באמצעו' הפסל והתרפים שהיה מסתמם בהם להתבודד הכח הדמיוני מבין שאר הכחות לא שהפסל והתרפים ידברו חלילה וע"כ הנה התרפים דברו און על הרעב כי אין כח בקסם להודעת העתידות באמת כמו שביארתי בספר מלחמות יי' · וספר

וילך הלוי · את עצתו כי לא נפלה לו ירושה כפי הראוי להם בארץ מכובשת כמו שאמר ביהושע ויצא גבול בני דן מהם ואף כאן יש ללמוד שהיה מעשה זה בתחלת השופטים מיד : מי הביאך הלום · יש כאן תמיהות הרבה לא מדרש של משה רבינו אתה שנאמ' בו אל תקרב הלום ומי שם פה לאדם ומה זה בידך : שאל נא באלהים · בתרפים שמדברי' על ידי מכשפות · נוכח יי' דרככם נוכח הקב"ה גלוי כי זה או' בו ממש : ואין מכלים דבר · אין אחד מהם כדי' לחברו מיחזירנו ריקם ויכלימנו כמו שנאמר בסוף הענין אין מחסור כל דבר כך משמעו : יורש עצר · יורשים מושלים שאם יהרגו את אלו אין עוד עוררין נלחמים עם המחזיקים בנחלה : ורחוקים הם מעזרת צידוני' ודבר אין להם עם אדם · שום ברית כרות שיבאו לעזרתם לעת הצור : מה אתם · כלומ' מה אתם מעכבין דבר מה שאתם ב במקום שנפל לנו ב גורלנו מה העם שחוזן הוא הרפה : ואתם

כי לא נפלה לו · לא נפלה לו כל נחלת גורלו כמו שאומר בספר יהושע ויצא גורל בני דן מהם כלומר פחו' ממה שהיה ראוי להם כמו שפירשנו ופירוש בנחלה בנחלה הנחלקת לו בתוך שבטי ישראל לא נפלה לו הראויה לו והוצרכו לבקש נחלה : עד בית מיכה · סמוך לביתו : שאל נא באלהים · לפי מחשבתם כי לא היה זה האפוד אלא לשם ע"ז עשוי בדמות אפוד והתרפים היו שואלים בהם לדעת העתידות ולא היה חלק השם בזה אך הם היו חושבים כי דבר יי' היה השאלה בתרפים ההם לפיכך אמרו לו שאל נא באלהים ות"י שאל כען במימרא דיי' · אל באלהים זה אינו נמחק כי קדש הוא ובדברי רז"ל שאמרו כל אלהים האמור במיכה חול חוץ מאחד שהוא קדש כל ימי היות בית אלהים בשילה אם כן באלהים זה חול הוא ונמחק והנה הדבר אצלינו ספק ומספיק אני אומר שאינו נמחק ואני תמיה על כי נתנה שהיה בידכם איך אמרו עליו שהוא חול ואף רבי אליעזר שאמר במיכה יש שהם חול ויש שהם קדש הכתובים באלף למ"ד חול הכתובים ביו"ד ה"א קדש חוץ מזה שבאלף למ"ד והוא קדש כל ימי היות בית אלהים בשילה · והנה לא הסכים עמו יונתן בן עוזיאל ואם זה באלהים הוא חול אמרו לו שישאל בתרפים ההם כי הלוי אמ' להם כי מגידי' הם העתידות באמת ונתפתו לדבריו וענין התרפים יש אומרי' כי הוא כלי נחשת העשוי לדעת חלקי השעות וישפטו בהם על דרך המזלות והם הוברי שמים ויש אומרי' כי יש כח בחכמי המזלות לעשות צורה בשעות ידועות ותדבר הצור' ההיא כי הנה כת' כי התרפים דברו און והנה אין זה הפסוק ראיה כי ר"ל בעלי התרפים והחכם רבי אברה' אבן עזרא כת' כי הקרוב אליו כי התרפים הם על צורת בן אדם והיא עשויה לקבל כח העליונים והעד שהתרפים כן התרפי' ששמה מיכל בת שאול במטה עד שחשבו שומרי הבית שהוא דוד : נכח יי' דרככם · על דרך הנה יי' יצא לפניך כלומר סיוע אלהים עמכם ותרגומו אתקין יי' ארחכון : ויבאו לישה · והוא לשם הנזכר בספר יהושע ושני שמו' היו לו : את העם אשר בקרבה יושבת לבטח · זכר העם בלשון נקבה וכן חטאת עמך מדוע שובבה העם הזה : כמשפט צדוני' · כי הצדוני' היו קרובי' לארץ ישר' והיו שוקטים כי לא היו רוצי' להלחם עמהם כי לא היו מארץ כנען כמו שכתו' ויהי גבול הכנעני מצידון ואמר בזבולן וירכתו על צדון שהוא כמו עד צדון אבל צדון לא היה מארץ כנען לפיכך היו שוקטי' ולא היה להם פחד מישראל ותרגומו כהלכת צידונאי דשקטין ושרן לרוחצן : ואין מכלים דבר בארץ · כלומר אין להם שכנים שיזיקום ויכלימום בשום דבר כמו לא הכלמנום וכן תרגם יונתן לית דמזיק ולפיכך הם שוקטים ובוטחים ואינם יריאים ואינם נשמרים ולפיכך הם נוחי' להכבש כי לפי שהם בוטחים אינם שומרים העיר ואין להם כלי זיין : יורש עצר · תר' ירותין זעירין כלומר יורשי המלוכה היו קטנים ולא היה חוזק במלוכה ולפי הפשט עצר הוא מלוכה מן זה יעצר בעמי ומלת ואין מכלים עומדת במקום שנים ואין יורש עצר כי לא היה בהם מלך ולא יורש מלוכה : ורחוקים המה מצידונים · כלומר שלא יוכלו לעזרם : ודבר אין להם עם אדם · שאין להם ברית עם אדם לעזרם אם יצטרכו כמו שכתו' בסוף הענין ואין מציל כי רחוקה היא מצידון ודבר אין להם עם אדם וכן אלה הדברים ידעו המרגלים מבני העיר שנכנסו בעיר כאנשים סוחרים או הראו עצמם שרוצים לשבת בארץ והיו שואלים בנין הארץ : מה אתם · אומרים כלומר מה בשורה בפיכם : קומה ונעלה · ענין זריזות כמו קום עבור קום התהלך בארץ : ואתם

אלהם ו' חס' בספרא וסי' ויאמ' אלהם רדפו אחריהם דאחד · ויאמ' אלהם גדעון לא אמשול אני בכם · אשאלה מכם שאלה · וישלחו בני דן · כזה וכזה עשה לי מיכה · ויאמר אלהם אל אחי אל הרעו נא תנינא דפסו' : כזה וכזה ג' דסמיכי וס' כזה וכזה עשה לי מיכה · כי כזה וכזה תאכל והרב' · ונה אשת ירבעם באה : צידנים

וילך הלוי : ויואל הלוי לשבת את
האיש ויהי הנער לו כאחד מבניו:
יב וימלא מיכה את יד הלוי ויהי לו
הנער לכהן ויהי בבית מיכה:
יג ויאמר מיכה עתה ידעתי כי ייטיב
יהוה לי כי היה לי הלוי לכהן:
בימים ההם אין מלך בישראל
ובימים ההם שבט הדני מבקש לו
נחלה לשבת כי לא נפלה לו עד
היום ההוא בתוך שבטי ישראל
בנחלה: ב וישלחו בני דן
ממשפחתם חמשה אנשים מקצותם
אנשים בני חיל מצרעה ומאשתאל
לרגל את הארץ ולחקרה ויאמרו
אלהם לכו חקרו את הארץ ויבאו
הר אפרים עד בית מיכה וילינו
שם: ג המה עם בית מיכה והמה
הכירו את קול הנער הלוי ויסורו
שם ויאמרו לו מי הביאך הלם ומה
אתה עשה בזה ומה לך פה: ד ויאמר
אלהם כזה וכזה עשה לי מיכה
וישכרני ואהי לו לכהן: ה ויאמרו
לו שאל נא באלהים ונדעה התצליח
דרכנו אשר אנחנו הלכים עליה:
ו ויאמר להם הכהן לכו לשלום נכח
יהוה דרככם אשר תלכו בה:
ז וילכו חמשת האנשים ויבאו לישה
ויראו את העם אשר בקרבה יושבת
לבטח כמשפט צידנים שקט ובטח
ואין מכלים דבר בארץ יורש
עצר ורחוקים המה מצידנים ודבר
אין להם עם אדם: ח ויבאו
אל אחיהם צרעה ואשתאל
ויאמרו להם אחיהם מה אתם:
ט ויאמרו קומה ונעלה עליהם כי
ראינו את הארץ והנה טובה מאד

ואזל ליואה : וצבי ליואה למיתב עם גברא והוה עולימא ליה כחד מבנוהי : וקריב מיכה ית קורבן ליואה והוה ליה עולימא לכהן והוה בבית מיכה : ואמר מיכה כען ידענא ארי אוטיב יי לי ארי הוה לי ליואה לכומרא : ביומיא האינון לית מלכא בישראל וביומיא האינון שיבטא דבית דן בען להון אחסנתא למיתב ארי לא איתפלגת להון עד יומא ההוא בגו שבטיא דישראל באחסנא : ושלחו בני דן מזרעיתהון חמשא גוברין מקצתהון גברין בני חילא מצרעה ומאשתאול לאללא ית ארעא ולמבדקה ואמרו להון איזילו בדוקו ית ארעא ואתו לטורא דבית אפרים עד בית מיכה ובתו תמן : אינון עם בית מיכה ואינון אשתמודעו ית קל עולימא ליואה וזרו לתמן ואמרו ליה מן אתייך הלכא ומא את עביד הכא ומא לך כדין : ואמר להון כדין וכדין עבד לי מיכה ואגרני והוית ליה לכומר : ואמרו ליה שאיל כען במימרא דיי ונידע התצלח אורחנא די אנחנא אזלין עלה : ואמר להון כהנא איזילו לשלם אתקין יי אורחתכון די תהכון בה : ואזלו חמשא גוברין ואתו ללישׁ וחזו ית עמא די בגוה יתבין לרוחצן כהלכת צידונאי דשקטין ושרן לרוחצן ולית דמנזק פתגמא בארעא ירותין זעירין ורחיקין אינון מצידונאי ופתגם לית להון עם אנש : ואתו לות אחוהון צרעה ואשתאול ואמרו להון אחוהון מה אתון : ואמרו קומו וניסק עליהון ארי חזינא ית ארעא והא טבא לחדא

א' חס' ו' בליש' בקריאה וסי' וילכו חמשת האנשים ויבאו לישה · ועתה צוה ויכרתו לי ארזים מן הלבנון · וילך שלמה אחרי · יען אשר עזבוני · ומאכל ומשתה ושמן · לצדנים כתיב דעזרא · וצידונים ועמלק כן כתיב מ"ל דמ"ל ושארא צידנים כתיב :

רלבג

וספר שכבר היה שבט הדני מבקש נחלה לשבת בה ושלחו מרגלי' לעיר ליש לרגל הארץ שנפלה בגורלם ועברו דרך בית מיכה והכירו הנער הלוי ושאלו לו התצליח דרכם ועל' להם על ידי הקסם באמצעות הפסל והתרפי' שכבר הצליח דרכם · והנה באו המרגלים לעיר ליש ומצאו העם אשר בה שוקט ובוטח לא היו יריאים מלחמ' ולזה לא היו שומרים בשער העיר לשמור העי' שלא יכנסו בה אויבים · ולא היה בארץ ההיא מכלי' דבר שיהיה יורש המלוכה והוא המושל שהוא מכלי' בתוכחתו החוטאים · ומלת עצר הוא מענין זה יעצור בעמי ויהיה הרצו' בזה שלא היתה הממשלה הזאת באה מהאב לבנו וזה ממה שימנע המנהיג ההו' מלמסור עצמו לסכנה בעבור שמירת הנו' שהם אינם לו ולזרעו וראוי עוד שהם רחוקים מצידונים שיעזרום כשידעו דבר המלחמה ולזה הוא מבואר שטרם שתגיע הידיעה לצידונים תשלם לבני דן הורשת העיר ההיא · והנה

מחשים ד' בקריאה וסי' אל תעצלו ללכת · ואנחנו מחשים וחכינו עד אור הבקר · מחשים מקחת אותה · והלוים מחשים לכל העם · על כן ח' בטעם וסימ' נמסר בסדר וישלח · הידעתם ג' וסימ' נמסר בסדר ויצא ·

וְאַתֶּם מַחְשִׁים אַל־תֵּעָצְלוּ לָלֶכֶת לָבֹא לָרֶשֶׁת אֶת־הָאָרֶץ׃ כְּבֹאֲכֶם תָּבֹאוּ אֶל־עַם בֹּטֵחַ וְהָאָרֶץ רַחֲבַת יָדַיִם כִּי־נְתָנָהּ אֱלֹהִים בְּיֶדְכֶם מָקוֹם אֲשֶׁר אֵין־שָׁם מַחְסוֹר כָּל־דָּבָר אֲשֶׁר בָּאָרֶץ׃ וַיִּסְעוּ מִשָּׁם מִמִּשְׁפַּחַת הַדָּנִי מִצָּרְעָה וּמֵאֶשְׁתָּאֹל שֵׁשׁ־מֵאוֹת אִישׁ חָגוּר כְּלֵי מִלְחָמָה׃ וַיַּעֲלוּ וַיַּחֲנוּ בְּקִרְיַת יְעָרִים בִּיהוּדָה עַל־כֵּן קָרְאוּ לַמָּקוֹם הַהוּא מַחֲנֵה־דָן עַד הַיּוֹם הַזֶּה הִנֵּה אַחֲרֵי קִרְיַת יְעָרִים׃ וַיַּעַבְרוּ מִשָּׁם הַר־אֶפְרָיִם וַיָּבֹאוּ עַד־בֵּית מִיכָה׃ וַיַּעֲנוּ חֲמֵשֶׁת הָאֲנָשִׁים הַהֹלְכִים לְרַגֵּל אֶת־הָאָרֶץ לַיִשׁ וַיֹּאמְרוּ אֶל־אֲחֵיהֶם הַיְדַעְתֶּם כִּי יֵשׁ בַּבָּתִּים הָאֵלֶּה אֵפוֹד וּתְרָפִים וּפֶסֶל וּמַסֵּכָה וְעַתָּה דְּעוּ מַה־תַּעֲשׂוּ׃ וַיָּסוּרוּ שָׁמָּה וַיָּבֹאוּ אֶל־בֵּית־הַנַּעַר הַלֵּוִי בֵּית מִיכָה וַיִּשְׁאֲלוּ־לוֹ לְשָׁלוֹם׃ וְשֵׁשׁ־מֵאוֹת אִישׁ חֲגוּרִים כְּלֵי מִלְחַמְתָּם נִצָּבִים פֶּתַח הַשָּׁעַר אֲשֶׁר מִבְּנֵי־דָן׃ וַיַּעֲלוּ חֲמֵשֶׁת הָאֲנָשִׁים הַהֹלְכִים לְרַגֵּל אֶת־הָאָרֶץ בָּאוּ שָׁמָּה לָקְחוּ אֶת־הַפֶּסֶל וְאֶת־הָאֵפוֹד וְאֶת־הַתְּרָפִים וְאֶת־הַמַּסֵּכָה וְהַכֹּהֵן נִצָּב פֶּתַח הַשַּׁעַר וְשֵׁשׁ־מֵאוֹת הָאִישׁ הֶחָגוּר כְּלֵי הַמִּלְחָמָה׃ וְאֵלֶּה בָּאוּ בֵּית מִיכָה וַיִּקְחוּ אֶת־פֶּסֶל הָאֵפוֹד וְאֶת־הַתְּרָפִים וְאֶת־הַמַּסֵּכָה וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם הַכֹּהֵן מָה אַתֶּם עֹשִׂים׃ וַיֹּאמְרוּ לוֹ הַחֲרֵשׁ שִׂים־יָדְךָ עַל־פִּיךָ וְלֵךְ עִמָּנוּ וֶהְיֵה־לָנוּ לְאָב וּלְכֹהֵן הֲטוֹב הֱיוֹתְךָ כֹהֵן לְבֵית אִישׁ אֶחָד אוֹ הֱיוֹתְךָ כֹהֵן לְשֵׁבֶט וּלְמִשְׁפָּחָה בְּיִשְׂרָאֵל׃ וַיִּיטַב לֵב הַכֹּהֵן וַיִּקַּח אֶת־הָאֵפוֹד וְאֶת־הַתְּרָפִים וְאֶת־הַפָּסֶל וַיָּבֹא בְּקֶרֶב הָעָם׃ וַיִּפְנוּ וַיֵּלֵכוּ וַיָּשִׂימוּ אֶת־הַטַּף וְאֶת־הַמִּקְנֶה וְאֶת־הַכְּבוּדָּה לִפְנֵיהֶם׃ הֵמָּה הִרְחִיקוּ מִבֵּית מִיכָה וְהָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר בַּבָּתִּים אֲשֶׁר עִם־בֵּית מִיכָה נִזְעֲקוּ וַיַּדְבִּיקוּ אֶת־בְּנֵי־דָן׃ וַיִּקְרְאוּ אֶל־בְּנֵי־דָן וַיַּסֵּבּוּ פְּנֵיהֶם וַיֹּאמְרוּ לְמִיכָה מַה־לְּךָ כִּי נִזְעָקְתָּ׃

וְאַתּוּן שַׁתְקִין לָא תִיתְרַשְּׁלוּן לְמֵיזַל לְמֵיעַל לְמֵירַת יָת אַרְעָא׃ כְּמֵיתְכוֹן תֵּיעֲלוּן לְוָת עַמָּא דְּיָשְׁרַן לְרוֹחֲצַן וְאַרְעָא פַּתְיוּת יְדַיִן אֲרֵי מְסָרַהּ יְיָ בִּידֵיכוֹן אַתְרָא דְּלֵית תַּמָּן חֶסְרַן כָּל מִדַּעַם דִּי בְאַרְעָא׃ וּנְטַלוּ מִתַּמָּן מִזַּרְעִית דָּן מִצָּרְעָה וּמֵאֶשְׁתָּאוֹל שִׁית מְאָה גַבְרִין מְזָרְזִין בְּמָנֵי קְרָבָא׃ וּסְלִיקוּ וּשְׁרוֹ בְּקִרְיַת יְעָרִים בְּאַרְעָא דְּבֵית יְהוּדָה עַל כֵּן קְרוֹ לְאַתְרָא הַהוּא מַשְׁרִית דָּן עַד יוֹמָא הָדֵין הָא הוּא אֲחוֹרֵי קִרְיַת יְעָרִים׃ וַעֲבָרוּ מִתַּמָּן לְטוּרָא דְבֵית אֶפְרַיִם וַאֲתוֹ עַד בֵּית מִיכָה׃ וַאֲתִיבוּ חַמְשָׁא גוּבְרַיָּא דַּאֲזָלוּ לְאַלָּלָא יָת אַרְעָא לַיִשׁ וַאֲמַרוּ לַאֲחוּהוֹן הֲיָדְעִתּוּן אֲרֵי אִית בְּבָתַּיָּא הָאִלֵּין אֵיפוֹד וְדִמָּאִין וּפִסְלָא וּמַתְּכָא וּכְעַן דְּעוּ מָה תַּעְבְּדוּן׃ וְזָרוּ לְתַמָּן וְעָלוּ לְבֵית עוּלֵימָא לֵיוָאָה בֵּית מִיכָה וּשְׁאִילוּ לֵיהּ לִשְׁלָם׃ וְשִׁית מְאָה גַבְרִין מְזָרְזִין בְּמָנֵי קְרָבֵיהוֹן קַיְמִין בְּמַעֲלָנָא דִּתְרַע דְּמִשֵּׁיבַט בְּנֵי דָן׃ וּסְלִיקוּ חַמְשָׁא גַבְרַיָּא דַּאֲזָלוּ לְאַלָּלָא יָת אַרְעָא עָלוּ לְתַמָּן וּנְסִיבוּ יָת צִילְמָנָא וְיָת אֵיפוֹדָא וְיָת דִּמָּאִין וְיָת מַתְּכָא וְכָהֲנָא קָאִים בְּמַעֲלָנָא דִּתְרַעָא וְשִׁית מְאָה גַבְרָא דִּמְזָרְזִין בְּמָנֵי קְרָבָא׃ וְאִלֵּין עָלוּ לְבֵית מִיכָה וּנְסִיבוּ יָת צַלְמָא אֵיפוֹדָא וְיָת דִּמָּאִין וְיָת מַתְּכָא וַאֲמַר לְהוֹן כָּהֲנָא מָה אַתּוּן עָבְדִין׃ וַאֲמַרוּ לֵיהּ שְׁתוֹק שַׁוִּי יְדָךְ עַל פּוּמָךְ וֶאֱזֵיל עִמָּנָא וֶהֱוֵי לָנָא לְאָב וּלְכָהֵן הֲטַב דִּתְהֵי כָהֵין לְבֵית גַּבְרָא חַד אוֹ דִּתְהֵי כָהֵין לְשִׁבְטָא וּלְזַרְעִי בְּיִשְׂרָאֵל׃ וּשְׁפַר לִבָּא דְּכָהֲנָא וּנְסֵיב יָת אֵיפוֹדָא וְיָת דִּמָּאִין וְיָת צַלְמָא וְעָל בְּגוֹ עַמָּא׃ וְאִתְפְּנִיאוּ וַאֲזָלוּ וְשַׁוִּיאוּ יָת טַפְלַיָּא וְיָת בְּעִירָא וְיָת קִנְיָנָא קֳדָמֵיהוֹן׃ אִינוּן אַרְחִיקוּ מִבֵּית מִיכָה וְגַבְרַיָּא דִּי בְּבָתַּיָּא דְּעִם בֵּית מִיכָה אִתְכְּנִישׁוּ וְאַדְבִּיקוּ יָת בְּנֵי דָן׃ וּקְרוֹ לִבְנֵי דָן וְאִסְתְּחַרוּ אַפֵּיהוֹן וַאֲמַרוּ לְמִיכָה מָא לָךְ אֲרֵי אִתְכְּנֵישְׁתָּא׃

רדק

אתם מחשים · אתם שותקין שלא תקחו הדבר בזריזות ולא תעשו: אל תתעצלו · לא תתרשלון: כל דבר אשר בארץ · הזאת או בשום ארץ בעולם שם תמצאו כי אין שם מחסור כל דבר: ואלה באו · מה שחזר ואמר ויקחו את פסל האפוד וכבר אמר לקחו את הפסל ואת האפוד מפני מאמר הכהן שאמר להם מה אתה עושי' חזר ואמר · ומה שאמר פסל האפוד סמך הפסל לפי שים פסל בלא אפוד וזה היה עם אפוד: את הטף · כי אלו שש מאות איש חגור כלי מלחמה עם טפם ונשיהם ומקניהם הלכו כי היו בטוחים שילכדו העיר: ואת הכבודה · כתו' בוי"ו עם הדגש וכבר כתבנו הדומים לו בספר מכלל · ופירו' הכבודה הכלים והמטלטלים ותרגומו קניינא כתרגום רכוש שהוא גם כן כולל קנין האדם כלים וכסף וזהב ושאר מטלטלין: נזעקו · נאספו וכן מה לך כי נזעקת נאספת אתה ואנשיך ונאמרה האסיפה בלשון זעקה לפי שעל ידי זעקה יאסף העם: ויסבו פניהם · ברגם הסמ"ך והבית:

רשי

ואתם מחשים · מתעצלי': ואת הכבוד' · מטולות · כל דבר שהוא כבד בהליכתו שאינו יכול לרוץ אם ירדפו בני המקום אחריהם: הכבודה · פזנטומא בלע"ז: ויסבו פניהם · בני דן אל הקוראים אליהם:

רלבג

והנה ליש הוא לשם הנזכר בספר יהושע והער שכבר אמר ג"כ שם שכבר קראו שם העיר דן כשם דן אביהם כמו שנאמר בזה המקום · וספר כי מדי עברם עברו בית מיכה חמשת המרגלי' ולקחו הפסל והמסכה והאפוד והתרפים מבית מיכה ופתו הנער הלוי ולקחוהו עמהם והיה לאב ולכהן לכל שבט דן והיו שש פתח השער שש מאות איש חגור כלי מלחמה מ משבט דן · ונראות

ושש ג' ר"פ וסימ' נמסר בסדר משפטים: כבודה ג' מלאים ודגשי' וסימ' ואת הכבודה לפניהם · וישבת על משה כבודה · כל כבודה בת מלך פנימה: ויסבו ג' דגשי' בקריאה וסימ' ויקראו אל בני דן · את ארון אלהי ישראל · ויסבו את פניהם משכן יי':

רשי

מה לי עוד · ומה כשאר ליעוד: אנשים מרי נפש · כעשנים שים בסיעתנו: ליש · שם העיר ובספר יהושע קוראה שמה לשם על שמצאו שם אבן טובה ששמה לשם והיא היתה על החשן לשבט דן שמו כתוב על לשם וידעו שאותה היא נחלתם: בן מנשה · מפני כבודו של משה כתבו"ן לשנות את השם ונכתבה תלויה לומ' שלא היה מנשה אלא משה: עד יום גלות הארץ · בימי סנחריב בגלות ראשונה: ותזנה

רדק

פן יפגעו בכם · עניינו פגיעת החרב כמו ויפגע בו וימת ות' ויסלטון בכון וכן ויפגע בו וסליטו ביה: מרי נפש · אנשים כעשנים שים בחברתינו: ואספת נפשך · אתה תהיה גורם שתמותו כלכם אם תשמיעם קולך ותוסיף לדבר עוד בדבר הזה והוא מבנין הכני אוסיפך אל אבותיך תוסיף רוחם יאסף אהרן והדומי' להם: ושרפו באש · יש לתמוה למה שרפו אותה והם רוצים לשבת והנה כל הערים העומדות על תלם לא שרפם יהושע רק חצור לבדה והיתה זה לפי שהיתה ראש הממלכות להבהיל הנשארים והנה לא למה שרפו העיר ויתכן כי כשנכנסו בני דן בעיר פתאום ככנסו כי הם לא היו מרגישים ולא היו נשמרי' מהם ושלחו אש בעיר להבהיל העם ולא יהיה פ פנאי לאדם להשיב מלחמה בין האש והמלחמה שעשו להם בני דן או אפשר כי היתה מלאה גלולים ולפיכך שרפוה ואף על פי שהם הקימו הפסל להם ה היתה כוונתם לשמים ואף על פי כן היו חוטאים לפי' כי כן כתיב לא תעשון אתי אלהי כסף וגו' כלומ' אתי אע"פ שתהיה כוונתכ' לעבודתי ובאגדה והם לקחו את אשר עשה מיכה וגו' ויכו אותה לפי חרב עברין ע"ז והיא מבלאה בידיהון יש כרק' גדולה מזו היינו הך דכתיב לך יי' ה הצדקה ולנו בשת הפנים: אשר יולד · בוי"ו עם דגש וכבר כתבנו הדומים לו בספר מכלל · וטעם אשר יולד לישר' שלא תחשוב כי ראש המשפחה ההיא אשר באו ללים היה שמו דן ובשם אבי ה המשפחה ההיא קראו שם דן המקום ההוא לפי' אמר אביהם אשר יולד לישראל: בן מנשה · הנו"ן תלויה וכבר זכרנו טעמו למעלה: עד יום גלות הארץ · מדרך הסברא נראה כי עד יום גלות הארץ הוא יום שגלה ה הארון ועליו נאמר ויטש משכן שילה וגו' ואמר ויתן לשבי עוזו ותפארתו ביד צר ויסגר לחרב עמו ואת ויכעיסוהו בבמותיהם ובפסיליהם יקניאוהו וזה נאמר על פסל מיכה והפסוק האחר מכ' כאן גם כן מוכיח שאמר כל ימי היות בית האלהים בשילה ידמה כי עד יום גלות הארץ וימי היות בית האלהים בשילה זמן אחד הוא ושמואל אע"פ שהיה שופט לא מחה בפסל ההוא כי כל ימי עלי לא היה מתפרסם כל כך בשררה לכבוד עלי ועלי גם כן התרפה בזה כמו שהתרפ' במוסר בניו וכשמת עלי וגלה הארון וגלו מישראל רבים ונפלו בחרב רבים בטל אותו פסל וזהו שאמר עד יום גלות הארץ כי רחוק הוא שיהיה הפסל עד יום גלות הארץ אפילו גלות בני גד ובני ראובן שהיה הגלות הראשון ואיך היה דוד מלך ישראל ולא בערו וגם שלמה בנו ולא בערו אין הדעת סובלת להאמין זה: ותזנה

ואין מציל ו' פסוק' אית בהון ואין אין בקריא' וסי' וילכו חמשת האנשים · ואין מציל כי רחוקה היא · הבט ימין וראה · עשה גדולות ואין קדמאה · ואין אני ואחי ונערי · אני יי' ואין עוד זולתי: רחוב ג' מלאים בקרתא

וַיֹּאמֶר אֶת־אֱלֹהַי אֲשֶׁר־עָשִׂיתִי לְקַחְתֶּם וְאֶת־הַכֹּהֵן וַתֵּלְכוּ וּמַה־לִּי עוֹד וּמַה־זֶּה תֹּאמְרוּ אֵלַי מַה־לָּךְ׃ וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו בְּנֵי־דָן אַל־תַּשְׁמַע קוֹלְךָ עִמָּנוּ פֶּן־יִפְגְּעוּ בָכֶם אֲנָשִׁים מָרֵי נֶפֶשׁ וְאָסַפְתָּה נַפְשְׁךָ וְנֶפֶשׁ בֵּיתֶךָ׃ וַיֵּלְכוּ בְנֵי־דָן לְדַרְכָּם וַיַּרְא מִיכָה כִּי־חֲזָקִים הֵמָּה מִמֶּנּוּ וַיִּפֶן וַיָּשָׁב אֶל־בֵּיתוֹ׃ וְהֵמָּה לָקְחוּ אֵת אֲשֶׁר־עָשָׂה מִיכָה וְאֶת־הַכֹּהֵן אֲשֶׁר הָיָה־לוֹ וַיָּבֹאוּ עַל־לַיִשׁ עַל־עַם שֹׁקֵט וּבֹטֵחַ וַיַּכּוּ אוֹתָם לְפִי־חָרֶב וְאֶת־הָעִיר שָׂרְפוּ בָאֵשׁ׃ וְאֵין מַצִּיל כִּי רְחוֹקָה־הִיא מִצִּידוֹן וְדָבָר אֵין־לָהֶם עִם־אָדָם וְהִיא בָּעֵמֶק אֲשֶׁר לְבֵית־רְחוֹב וַיִּבְנוּ אֶת־הָעִיר וַיֵּשְׁבוּ בָהּ׃ וַיִּקְרְאוּ שֵׁם־הָעִיר דָּן בְּשֵׁם דָּן אֲבִיהֶם אֲשֶׁר יוּלַּד לְיִשְׂרָאֵל וְאוּלָם לַיִשׁ שֵׁם־הָעִיר לָרִאשֹׁנָה׃ וַיָּקִימוּ לָהֶם בְּנֵי־דָן אֶת־הַפָּסֶל וִיהוֹנָתָן בֶּן־גֵּרְשֹׁם בֶּן־מְנַשֶּׁה הוּא וּבָנָיו הָיוּ כֹהֲנִים לְשֵׁבֶט הַדָּנִי עַד־יוֹם גְּלוֹת הָאָרֶץ׃ וַיָּשִׂימוּ לָהֶם אֶת־פֶּסֶל מִיכָה אֲשֶׁר עָשָׂה כָּל־יְמֵי הֱיוֹת בֵּית־הָאֱלֹהִים בְּשִׁלֹה׃

יט וַיְהִי בַּיָּמִים הָהֵם וּמֶלֶךְ אֵין בְּיִשְׂרָאֵל וַיְהִי אִישׁ לֵוִי גָּר בְּיַרְכְּתֵי הַר־אֶפְרַיִם וַיִּקַּח־לוֹ אִשָּׁה פִילֶגֶשׁ מִבֵּית לֶחֶם יְהוּדָה׃

וַאֲמַר יָת דַּחֲלְתִּי דִּי עֲבָדִית נְסֵיבְתּוּן וְיָת כַּהֲנָא וַאֲזַלְתּוּן וּמַה לִי עוֹד וּמַה דֵּין תֵּימְרוּן לִי מָה לָךְ׃ וַאֲמַרוּ לֵיהּ בְּנֵי דָן לָא תַשְׁמַע קָלָךְ עִמָּנָא דִּילְמָא יִשְׁלְטוּן בְּכוֹן גַּבְרִין מְרִירַן נַפְשָׁן וְתַסֵּיף נַפְשָׁךְ וּנְפַשׁ אֱנָשׁ בֵּיתָךְ׃ וַאֲזָלוּ בְּנֵי דָן לְאוֹרְחֵהוֹן וַחֲזָא מִיכָה אֲרֵי תַקִּיפִין אִינוּן מִנֵּיהּ וְאִתְפְּנִי וְתָב לְבֵיתֵיהּ׃ וְאִינוּן נְסִיבוּ יָת דַּעֲבַד מִיכָה וְדַבָּרוּ יָת כַּהֲנָא דִּי הֲוָה לֵיהּ וַאֲתוֹ לְלַיִשׁ לְעַמָּא דִּשְׁקְטִין וְשָׁרַן לְרוֹחֲצַן וּמְחוֹ יַתְהוֹן לְפִתְגַּם דְּחָרֶב וְיָת קַרְתָּא אוֹקִידוּ בְּנוּרָא׃ וְלֵית דְּמִשֵׁיזֵיב אֲרֵי רְחִיקָא הִיא מִצִּידוֹן וּפִתְגַּם לֵית לְהוֹן עִם אֱנָשׁ וְאִנּוּן בְּמֵישַׁר דִּלְבֵית רְחוֹב וּבְנוֹ יָת קַרְתָּא וִיתִיבוּ בַהּ׃ וּקְרוֹ שְׁמָא דְּקַרְתָּא דָּן בְּשׁוּם דָּן אֲבוּהוֹן דְּאִתְיְלִיד לְיִשְׂרָאֵל וּבְרַם לַיִשׁ שְׁמָא דְקַרְתָּא מִלְּקַדְמִין׃ וַאֲקִימוּ לְהוֹן בְּנֵי דָן יָת צִילְמָא וִיהוֹנָתָן בַּר גֵּרְשׁוֹם בַּר מְנַשֶּׁה הוּא וּבְנוֹהִי הֲווֹ כּוּמְרִין לְשִׁבְטָא דְבֵית דָּן עַד יוֹמָא דִּי גְלוֹ יָתְבֵי אַרְעָא׃ וְשַׁוִּיאוּ לְהוֹן יָת צְלַם מִיכָה דִּי עֲבַד כָּל יוֹמַיָּא דַּהֲוָה קַיָּים בֵּית מַקְדְּשָׁא דַיְיָ בְּשִׁילוֹ׃ וַהֲוָה בְּיוֹמַיָּא הָאִינּוּן וּמַלְכָּא לֵית בְּיִשְׂרָאֵל וַהֲוָה גְּבַר לֵיוָאָה דָּר בְּסִיפֵי טוּרָא דְבֵית אֶפְרַיִם וּנְסֵיב לֵיהּ אִתְּתָא לְחֵינָתָא מִבֵּית לֶחֶם דְּבֵית יְהוּדָה׃

וסימניהון והיא בעמק אשר לבית רחוב · וישברו את ארם בית רחוב · וארם צובה ורחוב · וכל שום גברא דכוו' מל' בב"ב חס' וסימניהון ויך דוד את הדר עזר בן רהב · ומשלל הדר עזר בן רחב · תרויהון בשמואל: מנשה ד' מלין דאית בהון אות תלוי' וסי' רשעים לאחוז בכנפות הארץ · מרשעים וימנע מרשעים אורם · מנשה ויקימו להם בני דן את הפסל · מיער יכרסמנה חזיר מיער:

רלבג

ונראות מיכה כי חזקים הם ממנו ה הניח' ושב לביתו והם באו על ליש והכו יושביה לפי חרב ואת העי' שרפו באש וידמה ששרפו העיר באש כ כדי שייראו יושבי ש שאר העיירות אשר כפלו בגורלם מהם ויכנחום בקלות יותר מכד כפול פחדם עליהם. ואח"כ בנו העיר וקראו שמה דן כשם דן אביהם · והנה הקימו את פסל מיכה בבית שעשו לו ויהונתן בן גרשום בן מנשה הוא ובניו היו כהנים לשבט הדני בבית הפסל ההוא עד יום גלות הארץ והוא הנער הלוי שהביאו מבית מיכה · והנה יום גלות הארץ לא יתכן שיאמר על יום גלות בימי צדקיה שכבר עברו כמה מנהיגים ביערו עבודה זרה מן הארץ כמו שמואל ושאול ודוד ורבים זולתם אחריהם והוא אמר עד יום גלות הארץ כי גלתה הארץ ההיא כשעשו הרע ישראל בעיני יי' עד שהקים השם לישראל [illegible] ושבו לארצם ויתכן שגלתה הארץ ההיא בימי יבין מלך כנען שברחו להם שבט דן ועברו מעבר לירדן כמו שאמרו דבורה וברק ודן למה יגור אניות ואיך שהיה [illegible] אמר שיום גלות הארץ היה קודם מות עלי וזה שהפסל ההוא לא נתקיים להם כי אם כל ימי היות בית האלהים בשילה ולא יתכן שיהיו להם כהני הפסל אחר שהוסר [illegible] לזה הוא מבואר שהיה כבר יום גלות הארץ ההיא קודם זה כי ידמה שאחר זה היו להם כהני' אחרי' לזה הפסל אשר לא היו מזרע זה הנער הלוי וזה מחויב מהלשון [illegible] עד יום גלות הארץ ההיא להורות כי אחר זה היו להם כהנים אחרים והנה אמרו רבותינו ז"ל שזה הנער הלוי היה בן בנו של משה והיה חוזר שראוי לאדם לעבוד [illegible] זרה ואל יצטרך לבריות ואין העניין כן אבל ראוי לעבוד עבודה שהיא זרה לו וידמה שזה האיש היה אחר ואשר נזכר בעניין דוד איש אחר כי כבר זכר כי הוא ובניו [illegible] ר"ל שאחר מותו הוקם שם כהן אחר מבניו ואפשר שנאמר כי לא יתחייב מזה שמת יהונתן ויהיה אמרו הוא ובניו שהם היו יחד כהנים עמו לא בזה אחר זה [illegible] האיש הוא אשר נזכר בעניין דוד שאמרו ז"ל וספר עוד כי בימים ההם שלא היה מלך בישראל שיוכיח החוטאים היה איש לוי גר בירכתי אפרים ולקח [illegible] פלגש מבית לחם יהודה וזנתה עליו פלגשו ר"ל שנטתה ממנו ושבה אל בית אביה לברוח ממנו וזה היה הזנות הזה כי הנטייה איך שתהיה תקרא זנות אמר זנות ויין [illegible] יקח לב והוכרחנו לפרש העניין בזה האופן שאם זנתה עליו לשכב עם זולת איש היתה אסור' לבעלה ולא היה ראוי שישוב לבקשה עוד אבל עניין זנותה ביאר במה [illegible] תלך מאתו אל בית אביה שעמדה שם זמן ארוך כמו שביאר שעמדה שם שנה וארבעה חדשים וזה ממה שהורה שאין רצונה לשוב אליו עוד והנה רבותינו ז"ל פירשו זה הזנות לעניין קרוב למה שפירשנו · וכשראה

רד״ק

ותזנה עליו פילגשו ותלך מאתו אל־
בית אביה אל־בית לחם יהודה
ותהי־שם ימים ארבעה חדשים:
ויקם אישה וילך אחריה לדבר על־
לבה להשיבו ונערו עמו וצמד
חמרים ותביאהו בית אביה ויראהו
אבי הנערה וישמח לקראתו:
ויחזק־בו חתנו אבי הנערה וישב
אתו שלשת ימים ויאכלו וישתו
וילינו שם: ויהי ביום הרביעי
וישכימו בבקר ויקם ללכת ויאמר
אבי הנערה אל־חתנו סעד לבך פת־
לחם ואחר תלכו: וישבו ויאכלו
שניהם יחדו וישתו ויאמר אבי
הנערה אל־האיש הואל־נא ולין
ויטב לבך: ויקם האיש ללכת
ויפצר־בו חתנו וישב וילן שם:
וישכם בבקר ביום החמישי ללכת
ויאמר אבי הנערה סעד־נא לבבך
והתמהמהו עד־נטות היום ויאכלו
שניהם: ויקם האיש ללכת הוא
ופילגשו ונערו ויאמר לו חתנו אבי
הנערה הנה נא רפה היום לערוב
לינו־נא הנה חנות היום לין פה וייטב
לבבך והשכמתם מחר לדרככם
והלכת לאהלך: ולא־אבה האיש
ללון ויקם וילך ויבא עד־נכח יבוס
היא ירושלם ועמו צמד חמורים
חבושים ופילגשו עמו: הם עם־יבוס
והיום רד מאד ויאמר הנער אל־
אדניו לכה־נא ונסורה אל־עיר־
היבוסי הזאת ונלין בה: ויאמר אליו
אדניו לא נסור אל־עיר נכרי אשר
לא־מבני ישראל הנה ועברנו עד־
גבעה: ויאמר לנערו לך ונקרבה
באחד המקמות ולנו בגבעה או
ברמה: ויעברו וילכו ותבא להם
השמש אצל הגבעה אשר לבנימן:
ויסרו שם לבוא ללון בגבעה ויבא
וישב ברחב העיר ואין איש מאסף
־אותם הביתה ללון: והנה איש
זקן בא מן־מעשהו מן־השדה
בערב והאיש מהר אפרים והוא־
גר בגבעה ואנשי המקום בני ימיני:

רש״י

ופילגשו אשר בשכם ילדה · ותא ופילגשו ונערו · ועמו צמד וחמורים חבושים

רש״י

וישא עיניו וירא את־האיש הארח
ברחב העיר ויאמר האיש הזקן אנה
תלך ומאין תבוא: ויאמר אליו
עברים אנחנו מבית־לחם יהודה
עד־ירכתי הר־אפרים משם אנכי
ואלך עד־בית לחם יהודה ואת־בית
יהוה אני הלך ואין איש מאסף אותי
הביתה: וגם־תבן גם־מספוא יש
לחמורינו וגם לחם ויין יש־לי
ולאמתך ולנער עם־עבדיך אין
מחסור כל־דבר: ויאמר האיש הזקן
שלום לך רק כל־מחסורך עלי רק
ברחוב אל־תלן: ויביאהו לביתו
ויבול לחמורים וירחצו רגליהם
ויאכלו וישתו: המה מיטיבים את־
לבם והנה אנשי העיר אנשי בני־
בליעל נסבו את־הבית מתדפקים
על־הדלת ויאמרו אל־האיש בעל
הבית הזקן לאמר הוצא את־האיש
אשר־בא אל־ביתך ונדענו: ויצא
אליהם האיש בעל הבית ויאמר
אלהם אל־אחי אל־תרעו נא אחרי
אשר־בא האיש הזה אל־ביתי אל־
תעשו את־הנבלה הזאת: הנה בתי
הבתולה ופילגשהו אוציאה־נא
אותם וענו אותם ועשו להם הטוב
בעיניכם ולאיש הזה לא תעשו דבר
הנבלה הזאת: ולא־אבו האנשים
לשמע לו ויחזק האיש בפילגשו
ויצא אליהם החוץ וידעו אותה
ויתעללו־בה כל־הלילה עד־הבקר
וישלחוה בעלות השחר: ותבא
האשה לפנות הבקר ותפל פתח בית
האיש אשר־אדוניה שם עד־האור:
ויקם אדניה בבקר ויפתח דלתות
הבית ויצא ללכת לדרכו והנה
האשה פילגשו נפלת פתח הבית
וידיה על־הסף: ויאמר אליה קומי
ונלכה ואין ענה ויקחה על־החמור
ויקם האיש וילך למקמו: ויבא אל־
ביתו ויקח את־המאכלת ויחזק
בפילגשו וינתחה לעצמיה לשנים
עשר נתחים וישלחה בכל גבול ישראל:

ויתפקדו בני בנימן מרצון יפה להלחם עם בני בנימן למלחמה עם בני ישראל
ויהיה מספרם ס׳ אלף איש מובחר מלחמה חרב מובחרת מלחמה איש בחור היה כל אחד מהם
לחגר יד ימינו והיו בקיאים בירית בבלים בקלע הקלע עד מכבר היו קולעים על
הסערה בהאחד עם ראשו דקותם ולא יחזיקו פלא יכזבו וזה היה דבר בפלא מלחד׃

ויתפקדו בני בנימן ד׳ מאות
מהעריים ל׳ בקריא ומ׳ נמס אל אחת מהעריים האלו׃ ויתפקדו בני בנימן
את כתוב מואב׃ אשר ב׳מ׳ איש בחזר אשר ידיעינו׃ וקס״ו להם מושיע׃ ויתחזק ישראל

ואחיהמנאו בני בנימן ביומא ההוא
מן קירוניא עד־ערין ושיתיא אלפין
גבר שלפי חרב מיבני גבעתא
אתחמנאו שבע מאה גבר עולם׃
כפל עמא דאדן שבע מאה גבר
עולים גברא גמיד בידיה דימינא
כל איליין דשדן אבנא בקולע
ודמרמן בבינת שערא ולא יחשנן׃
ואיש ישראל אתחמנאו בר מדבית
בנימן ארבע מאות אלף איש
שלף חרב כל־זה איש מלחמה׃
ויקמו ויעלו בית־אל וישאלו
באלהים ואמרו בני ישראל מי
יעלה לנו בתחלה למלחמה עם בני
בנימן וי׳ אמר יהוה יהודה בתחלה׃
ויקומו בני־ישראל בבקר ויחנו על
הגבעה׃ ויצאו אנשי ישראל למלחמה
עם בנימן ויערכו אתם אנשי ישראל
מלחמה אל הגבעה׃ ויצאו בני־
בנימן מן הגבעה וישחיתו בישראל
ביום ההוא שנים ועשרים אלף איש
ארצה׃ ויתחזק העם אנשי ישראל
ויספו לערך מלחמה במקום אשר
ערכו שם ביום הראשון׃ ויעלו בני־
ישראל ויבכו לפני יהוה עד־הערב
וישאלו ביהוה לאמר האוסף
לגשת למלחמה עם־בני בנימן אחי
ויאמר יהוה עלו אליו׃
ויקרבו בני־ישראל
אל־בני בנימן ביום השני׃ ויצא
בנימן לקראתם מן הגבעה ביום
השני וישחיתו בבני ישראל עוד
שמנה עשר אלף איש ארצה כל־
אלה שלפי חרב׃ ויעלו כל בני
ישראל וכל העם ויבאו בית־אל
ויבכו וישבו שם לפני יהוה ויצמו
ביום ההוא עד־הערב ויעלו עלות
ושלמים לפני יהוה׃ וישאלו בני־
ישראל ביהוה (ושם ארון ברית
האלהים בימים ההם׃ ופינחם בן־
אלעזר בן אהרן עמד לפניו בימים ההם

ויתחזק העם אנשי ישראל. ויתחזק דוד באלהיו. ויתחזק שלמה בן דוד. ויתחזק חזקה
דהבעם. ויגדל ויתחזק ויתחזק יותם. ויתחזק אביה וישא לו נשים׃

ויתפקדו בני בנימן ביום ההוא
מן קירוניא עד־ערין ושיתיא אלפין
גבר שלפי חרב מיבני גבעתא
אתחמנאו שבע מאה גבר עולם׃
כפל עמא דאדן שבע מאה גבר
עולים גברא גמיד בידיה דימינא
כל איליין דשדן אבנא בקולע
ודמרמן בבינת שערא ולא יחשנן׃
ואיש ישראל אתחמנאו בר מדבית
בנימן ארבע מאות אלף איש
שלף חרב כל־זה איש מלחמה׃
ויקמו ויעלו בית־אל וישאלו
באלהים ואמרו בני ישראל מי
יעלה לנו בתחלה למלחמה עם בני
בנימן וי׳ אמר יהוה יהודה בתחלה׃
ויקומו בני־ישראל בבקר ויחנו על
הגבעה׃ ויצאו אנשי ישראל למלחמה
עם בני בנימן ויערכו אתם אנשי ישראל
מלחמה אל הגבעה׃ ויצאו בני־
בנימן מן הגבעה וישחיתו בישראל
ביום ההוא שנים ועשרים אלף איש
ארצה׃ ויתחזק העם אנשי ישראל
ויספו לערך מלחמה במקום אשר
ערכו שם ביום הראשון׃ ויעלו בני־
ישראל ויבכו לפני יהוה עד־הערב
וישאלו ביהוה לאמר האוסף
לגשת למלחמה עם־בני בנימן אחי
ויאמר יהוה עלו אליו׃
ויקרבו בני־ישראל
אל־בני בנימן ביום השני׃ ויצא
בנימן לקראתם מן הגבעה ביום
השני וישחיתו בבני ישראל עוד
שמנה עשר אלף איש ארצה כל־
אלה שלפי חרב׃ ויעלו כל בני
ישראל וכל העם ויבאו בית־אל
ויבכו וישבו שם לפני יהוה ויצמו
ביום ההוא עד־הערב ויעלו עלות
ושלמים לפני יהוה׃ וישאלו בני־
ישראל ביהוה (ושם ארון ברית
האלהים בימים ההם׃ ופינחם בן־
אלעזר בן אהרן עמד לפניו בימים ההם

וישב על הכסא. ויתחזק העם אנשי ישראל. ויתחזק דוד באלהיו. ויתחזק שלמה בן דוד. ויתחזק חזקה
דהבעם. ויגדל ויתחזק ויתחזק יותם. ויתחזק אביה וישא לו נשים׃

מימו לבסס. מימו לבסס על הרשע הזה׃ על ו׳ בתפסה. במקום מיקבצו כל ישראל אל ירושם מס מביאים מרוים כמו מביאתך אליהם כמבי בעשית אל לו הטעם כמו מתפרש
בספר יהושע כי בתפסה היה מזבח ו׳ ובית מועד לישראל כמקום שילה ולכן היו מעלים שם קרבנות ומנחות ברולה לים׳ בהקבץ מלכים להלחם עם יהושע׃ ויתפוצצו פנותם כל העם. ויראמי העם התפצלו בתוך ד׳ הקהל׳ מלחת חלקי ים ויתפוצצו הרחוקים
ולתקוף תיכה בהיותה הרעה והסגיר בניתם ויתמיד בני בניתם להודיע כי הם ממנו בהתקבצם ולא הרגישו בדבר לבא לסיוסם ולבעבר הרעה וסם מלוי תך היהם ובירום

ויתקבצו ויתאספו בתוך העם ויתמיד בני בניתם לתקוף בתוך העם׃ ויאמרו בני ישראל מי
יעלה בתחלה׃ לעמן קדימיות הוא׃
ובני בנימן׃ עליה מעלה בגולל. עליה מעלה בגולל
בעבין הגולל מהעמדים התפוסים
מיהו לתקוף ולקף לרבבה יהיו
לקחת בידים לעם ההולכים ל
להלחם כלומר מיהו גדולת
בעמדים חלוקים בכל מקום ובכל
רבבה ותאמר יהודה תעלה עליהם
יחזקו פירוש לתפסה החלוקים ס
היוצאים והולכים למלחמה כי
לא היו יודעים כמה יתקבצו סס ׃
חברים. כלם היו חברים בזה
הדבר ולקחם כלם בחיים לחד
לקח לדבר הכבד׃ ויתחזקו ולהתיל
מחשבות תורה׃ כל מבני
בניתם. מפרשתי בניתם כי
התפסחה פקדית מבני ובמבני
מפקדים כתו מבחור ויתרבה
מפקד יהודה ושד קרוי בתוכתו
מכל מפקדות מבני בניתם
והתפקדו מגדולה מקדית מבני
ומבני בניתם היו בה עמדים ס
מפקדו גדולות מיהו בתי אבות
בלע וכבר ותאמר גרא ושמרו
תחזי ותרים ממש וחקים ותרד
והיו גבורים וכל המתפקדים היו
בחמשת מבני ותאמרו ותחמנו
עמדים מפקדות כלומר כעבר
מבני ישראל כי מבני לוי לא היו בכלם׃ ויתפקדו

וס׳ הבה וכל החיה למינה׃
ויאמר אם שמוע תשמע׃ מי יתן
והיה לבבם זה׃ ית׳ עצי פנות
כל העם. כל נגע כל בחלה׃
כל שבטי ישראל בקהל׃ בחר מרום ישראל׃ ועתה אל ישיא דרה׃ ובה שפחות נתת׃ וישתחוו לו כל מלכים׃ ראית
כל נקבתם׃ ולהביא את בבורי אדבתינו׃ כל הפלה כל התנה דמלכים׃ ואברו דדה׃ איכה יו׳ וס׳ נספר כרוש איכה׃ הלם בב וחס
וס׳ נספר בספר שמות׃ בגורל ה׳ רפין וס׳ נספר ביהושע ריש ס׳ די׃ ויאספר כב וסיס נספר בספר בי תשא וביהושע סיכן׃

ויהי כל הראה ואמר לא נהיתה
ולא נראתה כואת לכם עלות
בני־ישראל מארץ מצרים עד היום
חוו שימו־לכם עליה עצו ודברו׃
ויעמדו כל בני ישראל ויתקהל
העדה כאיש אחד למדן ועד־באר
שבע וארץ הגלעד אל־יהוה המצפה׃
ויתיצבו פנות כל העם כל שבטי
ישראל בקהל עם האלהים ארבע
מאות אלף איש רגלי שלף חרב׃
וישמעו בני בנימן כי עלו בני־ישראל
המצפה ויאמרו
בני ישראל דברו איכה נהיתה הרעה
הזאת׃ ועתה האיש חללו אל האשה
הנרצחה׃ ויאמר הגבעתי אשר
לבנימן בעת אבי ופילגש ללון׃
ויקמו עלי בעלי הגבעה ויסבו עלי
את־הבית לילה אותי דמו להרג
ואת פילגשי ואנתחה ואשלחה בכל
שדה נחלת ישראל כי עשו זמה
ונבלה בישראל׃ הבה לכלם בני
ישראל הבו לכם דבר ועצה הלם׃
ויקם כל העם כאיש אחד לאמר לא
נלך איש לאהלו ולא נסור איש
לביתו׃ ועתה זה הדבר אשר נעשה
לגבעה עליה בגורל׃ ולקחנו עשרה
אנשים למאה לכל שבטי ישראל
ומאה לאלף ואלף לרבבה לקחת
צדה לעם לעשות לבואם לגבע
בנימן ככל הנבלה אשר עשה
בישראל׃ ויאסף כל איש ישראל
אל העיר כאיש אחד חברים׃
וישלחו שבטי ישראל
אנשים בכל־שבטי בנימן לאמר
מה הרעה הזאת אשר נהיתה בכם׃
ועתה תנו את־האנשים בני־בליעל
אשר בגבעה ונמיתם ונבערה
רעה מישראל ולא אבו בני בנימן
לשמע בקול אחיהם בני ישראל׃
ויאספו בני־בנימן מן הערים הגבעתה
לצאת למלחמה עם־בני ישראל׃

רשי

ויתיצבו פנות כל העם. ריפי
כל מעת׃ דימו
להרוג. כיוונו להרוג
חוזקתו׳ט בלע׳ל
לעמות לשתים זו
לשבעת בניתם כנגד ה
הכלה וגו׳׃ חברים.
מוים בעבה חת׃ כל
מבני בניתם עמדים
מפקדותיו מיהו מ
תתרל׳ב מבחורים

רלבנ

והנה נקרא כל מבני
ישראל זולת מבני בניתם
על זה אל׳ המפקד
כי אם היו נקראים ל
לכל הדברי הנפלאים
לבבה מזכרתו בתה
מקדים הים הלנו׳ ל מוך
הים מקבלים ל
מבני בניתם לא היו
מבני בניתם ל׳ מבני
מפקדותיו מיהו
מתרל׳ב מבחורים

בכראשנה ה׳ בקריא׳ וסי׳ במס׳ רבת׳ : והמלחמה ג׳ בקריאה וסימניהון ... וסי׳ והנפש הנגעת תטמא עד הערב · כי נגעת עליה הרעה׳ וכנף הכרוב ... ובנימן ט׳ יחיראין וסי׳ במס׳ רבת׳ : השמימה י״א וסי׳ נמסר בסדר ואתחנן :

לֵאמֹר הַאוֹסִף עוֹד לָצֵאת לַמִּלְחָמָה עִם־בְּנֵי־בִנְיָמִן אָחִי אִם־אֶחְדָּל וַיֹּאמֶר יְהוָה עֲלוּ כִּי מָחָר אֶתְּנֶנּוּ בְיָדֶךָ׃ וַיָּשֶׂם יִשְׂרָאֵל אֹרְבִים אֶל־הַגִּבְעָה סָבִיב׃ וַיַּעֲלוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶל־בְּנֵי בִנְיָמִן בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וַיַּעַרְכוּ אֶל־הַגִּבְעָה כְּפַעַם בְּפָעַם׃ וַיֵּצְאוּ בְנֵי־בִנְיָמִן לִקְרַאת הָעָם הָנְתְּקוּ מִן־הָעִיר וַיָּחֵלּוּ לְהַכּוֹת מֵהָעָם חֲלָלִים כְּפַעַם בְּפַעַם בַּמְסִלּוֹת אֲשֶׁר אַחַת עֹלָה בֵית־אֵל וְאַחַת גִּבְעָתָה בַּשָּׂדֶה כִּשְׁלֹשִׁים אִישׁ בְּיִשְׂרָאֵל׃ וַיֹּאמְרוּ בְּנֵי בִנְיָמִן נִגָּפִים הֵם לְפָנֵינוּ כְּבָרִאשֹׁנָה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל אָמְרוּ נָנוּסָה וּנְתַקְּנֻהוּ מִן־הָעִיר אֶל־הַמְסִלּוֹת׃ וְכֹל אִישׁ יִשְׂרָאֵל קָמוּ מִמְּקוֹמוֹ וַיַּעַרְכוּ בְּבַעַל תָּמָר וְאֹרֵב יִשְׂרָאֵל מֵגִיחַ מִמְּקֹמוֹ מִמַּעֲרֵה־גָבַע׃ וַיָּבֹאוּ מִנֶּגֶד לַגִּבְעָה עֲשֶׂרֶת אֲלָפִים אִישׁ בָּחוּר מִכָּל־יִשְׂרָאֵל וְהַמִּלְחָמָה כָּבֵדָה וְהֵם לֹא יָדְעוּ כִּי־נֹגַעַת עֲלֵיהֶם הָרָעָה׃ וַיִּגֹּף יְהוָה אֶת־בִּנְיָמִן לִפְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּשְׁחִיתוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּבִנְיָמִן בַּיּוֹם הַהוּא עֶשְׂרִים וַחֲמִשָּׁה אֶלֶף וּמֵאָה אִישׁ כָּל־אֵלֶּה שֹׁלֵף חָרֶב׃ וַיִּרְאוּ בְנֵי־בִנְיָמִן כִּי נִגָּפוּ וַיִּתְּנוּ אִישׁ־יִשְׂרָאֵל מָקוֹם לְבִנְיָמִן כִּי בָטְחוּ אֶל־הָאֹרֵב אֲשֶׁר שָׂמוּ אֶל־הַגִּבְעָה׃ וְהָאֹרֵב הֵחִישׁוּ וַיִּפְשְׁטוּ אֶל־הַגִּבְעָה וַיִּמְשֹׁךְ הָאֹרֵב וַיַּךְ אֶת־כָּל־הָעִיר לְפִי־חָרֶב׃ וְהַמּוֹעֵד הָיָה לְאִישׁ יִשְׂרָאֵל עִם־הָאֹרֵב הֶרֶב לְהַעֲלוֹתָם מַשְׂאַת הֶעָשָׁן מִן־הָעִיר׃ וַיַּהֲפֹךְ אִישׁ־יִשְׂרָאֵל בַּמִּלְחָמָה וּבִנְיָמִן הֵחֵל לְהַכּוֹת חֲלָלִים בְּאִישׁ־יִשְׂרָאֵל כִּשְׁלֹשִׁים אִישׁ כִּי אָמְרוּ אַךְ נָגוֹף נִגָּף הוּא לְפָנֵינוּ כַּמִּלְחָמָה הָרִאשֹׁנָה׃ וְהַמַּשְׂאֵת הֵחֵלָּה לַעֲלוֹת מִן־הָעִיר עַמּוּד עָשָׁן וַיִּפֶן בִּנְיָמִן אַחֲרָיו וְהִנֵּה עָלָה

כפעם כפעם ו׳ וסימניהון במסרה רבתא : בכראשנה ה׳ בקריאה ... במסרה רבתא : נגעת ג׳ חס׳ בקריאה וסי׳ והנפש הנגעת תטמא ... השני : משאת ו׳ פתחין וסי׳ במס׳ רבת׳ : ובנימן ט׳ יחיראין וסי׳ ...

לְמֵימַר הַאוֹסִיף עוֹד לְמִיפַּק לְאַגָּחָא קְרָבָא עִם בְּנֵי בִנְיָמִן אָחִי אִם אִיתְמְנַע וַאֲמַר יְיָ סַקוּ אֲרֵי מְחַר אֶמְסְרִינוּן בִּידָךְ׃ וְשַׁוִּי יִשְׂרָאֵל כְּמַנִין עַל גִּבְעָתָא סְחוֹר סְחוֹר׃ וּסְלִיקוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְוַת בְּנֵי בִנְיָמִן בְּיוֹמָא תְלִיתָאָה וְסַדָּרוּ קְרָבָא עַל גִּבְעָתָא כִּזְמַן בִּזְמַן׃ וּנְפַקוּ בְּנֵי בִנְיָמִן לִקְדָמוּת עַמָּא אִיתְנְגִידוּ מִן קַרְתָּא וּשְׁרִיאוּ לְקַטָּלָא מֵעַמָּא קְטִילִין כִּזְמַן בִּזְמַן בִּכְבֵישׁ אוֹרְחָתָא דַּחֲדָא סָלְקָא לְבֵית אֵל וַחֲדָא לְגִבְעָתָא בְּחַקְלָא כִּתְלָתִין גַּבְרָא בְּיִשְׂרָאֵל׃ וַאֲמָרוּ בְּנֵי בִנְיָמִן תְּבִירִין אִינוּן קֳדָמָנָא כְּבִקְדְמֵיתָא וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲמָרוּ נֵיפוּךְ וְנִיגוֹרִינוּן מִן קַרְתָּא לִכְבִישַׁיָּא׃ וְכָל אֱנַשׁ יִשְׂרָאֵל קָמוּ מֵאַתְרֵיהוֹן וְסַדָּרוּ קְרָבָא בְּמֵישְׁרֵי יְרֵחוֹ וּכְמַנָּא יִשְׂרָאֵל מְגִיחַ מֵאַתְרֵיהּ מִמֵּישַׁר גִּיבְעָתָא׃ וַאֲתוֹ מִדָּרוֹם לְגִבְעָתָא עַסְרָא אַלְפִין גְּבַר עוּלֵים מִכָּל יִשְׂרָאֵל וְעַבְדֵי קְרָבָא תַּקִּיפוּ וְאִינוּן לָא יָדְעִין אֲרֵי קְרִיבַת דְּתֵיתֵי לְהוֹן בִּישְׁתָא׃ וּתְבַר יְיָ יָת בִּנְיָמִן קֳדָם יִשְׂרָאֵל וְחַבִּילוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בִּדְבֵית בִּנְיָמִן בְּיוֹמָא הַהוּא עַסְרִין וַחֲמֵשָׁא אַלְפִין וּמְאָה גַּבְרָא כָּל אִלֵּין שָׁלְפֵי סַיְפָא׃ וַחֲזוֹ בְּנֵי בִנְיָמִן אֲרֵי אִיתְבָּרוּ וִיהָבוּ אֱנַשׁ יִשְׂרָאֵל אֲתַר לְבִנְיָמִן אֲרֵי אִיתְרְחִיצוּ עַל כְּמַנָּא דְּשַׁוִּיאוּ עַל גִּבְעָתָא׃ וּכְמַנָּא אוֹחִי וְאִתְנְגִיד עַל גִּבְעָתָא וְאִתְנְגִיד כְּמַנָּא וּמְחָא יָת כָּל קַרְתָּא לְפִתְגַם דְּחָרֶב׃ וְזִמְנָא הֲוָה מְתַקַּן לֶאֱנַשׁ יִשְׂרָאֵל עִם כְּמַנָּא דְּיִסְגּוֹן לְאַסָּקוּתְהוֹן יְטוּר יְדִיתְנַן מִן קַרְתָּא׃ וְאִיתְחֲזַר אֱנַשׁ יִשְׂרָאֵל בִּקְרָבָא וּדְבֵית בִּנְיָמִן שְׁרִיאוּ לְקַטָּלָא קְטִילַיָּא בֶּאֱנַשׁ יִשְׂרָאֵל כִּתְלָתִין גְּבַר אֲרֵי אֲמָרוּ בְּרַם מִיתְבַּר תְּבִירִין אִינוּן קֳדָמָנָא כִּקְרָבָא קַדְמָאָה׃ וּכְמַנָּא שְׁרֵי לְאַסָּקָא מִן קַרְתָּא יְטוּר דְּתְנַן וְאִתְפְּנִיאוּ דְבֵית בִּנְיָמִן בַּתְרֵיהוֹן וְהָא סְלִיק

רלבג

והולם בפעם השלישי שאלו כהוגן ואמרו ה האוסיף עוד לצאת ל למלחמה עם בני ב בנימן אחי אם אחדל והיה זה ע״ד שאלת העצה אם יקרם רע מזה יחדלו כי הדבר הוא בבחירתם לא ע״ד הודעת העתידות כמו שהיה הענין בשתי ה השאלות הראשונות ם שמאלו בלאים והיתה את התשובה שלימה ואמר עלו כי מחר א אתננו בידך והנה עשו בני ישראל בחכמה לשום אורבים אל ה הגבעה כמו שעשו כ כשכבשו את העיר · והראו ישר׳ את עצמם נגפים ונסו להם לפני בנימן כדי לנתקם מן העיר והאורב שהיה בעמק והוא אשר קרא מערה כי שם ישפכו כל המימות אשר שם והלחיות ולא ראו אותו בני בנימן לפשוט אז אל הגבעה ולהכות ה העיר לפי חרב · והנה היו האורבים י׳ אלפים אים מהיותר גבורים שבישראל ואחר שכשו ישראל והרחיקו בני בנימן מן העיר קמו וערכו מלחמה עם בני בנימן במקום שהיה שמו בעל תמר וזה הענין הוציא אורב ישראל ממקומו לפשוט ל הגבעה ולהכות העיר לפי חרב כי היה סימן ביניהם ובין האורב שכאשר יגיעוס לבעל תמר יקום האורב ממקומו לפשוט ל הגבעה · והנה

משחיתים ח׳ וסי׳ נמסר בסדר וירא : המדברה י״ב בקריאה ... וסי׳ נמסר בסדר אחרי מות : מתם ד׳ בקריאה וחסרים וסימניהון מעיר מתם עד בהמה · אין בו מתם פצע ... וחבורה · אין מתם בבשרי מפני · כי כסלי מלאו נקלה : וישאו קולם נשיאה קולם ד׳ חס׳ את בלישניהון

כְּלִיל הָעִיר הַשָּׁמָיְמָה׃ וְאִישׁ יִשְׂרָאֵל הָפַךְ וַיִּבָּהֵל אִישׁ בִּנְיָמִן כִּי רָאָה כִּי־נָגְעָה עָלָיו הָרָעָה׃ וַיִּפְנוּ לִפְנֵי אִישׁ יִשְׂרָאֵל אֶל־דֶּרֶךְ הַמִּדְבָּר וְהַמִּלְחָמָה הִדְבִּיקָתְהוּ וַאֲשֶׁר מֵהֶעָרִים מַשְׁחִיתִים אוֹתוֹ בְּתוֹכוֹ׃ כִּתְּרוּ אֶת־בִּנְיָמִן הִרְדִיפֻהוּ מְנוּחָה הִדְרִיכֻהוּ עַד נֹכַח הַגִּבְעָה מִמִּזְרַח־שָׁמֶשׁ׃ וַיִּפְּלוּ מִבִּנְיָמִן שְׁמֹנָה־עָשָׂר אֶלֶף אִישׁ אֶת־כָּל־אֵלֶּה אַנְשֵׁי־חָיִל׃ וַיִּפְנוּ וַיָּנֻסוּ הַמִּדְבָּרָה אֶל־סֶלַע הָרִמּוֹן וַיְעֹלְלֻהוּ בַּמְסִלּוֹת חֲמֵשֶׁת אֲלָפִים אִישׁ וַיַּדְבִּיקוּ אַחֲרָיו עַד־גִּדְעֹם וַיַּכּוּ מִמֶּנּוּ אַלְפַּיִם אִישׁ׃ וַיְהִי כָל־הַנֹּפְלִים מִבִּנְיָמִן עֶשְׂרִים וַחֲמִשָּׁה אֶלֶף אִישׁ שֹׁלֵף חֶרֶב בַּיּוֹם הַהוּא אֶת־כָּל־אֵלֶּה אַנְשֵׁי־חָיִל׃ וַיִּפְנוּ וַיָּנֻסוּ הַמִּדְבָּרָה אֶל־סֶלַע הָרִמּוֹן שֵׁשׁ מֵאוֹת אִישׁ וַיֵּשְׁבוּ בְּסֶלַע רִמּוֹן אַרְבָּעָה חֳדָשִׁים׃ וְאִישׁ יִשְׂרָאֵל שָׁבוּ אֶל־בְּנֵי בִנְיָמִן וַיַּכּוּם לְפִי־חֶרֶב מֵעִיר מְתֹם עַד־בְּהֵמָה עַד כָּל־הַנִּמְצָא גַּם כָּל־הֶעָרִים הַנִּמְצָאוֹת שִׁלְּחוּ בָאֵשׁ׃

כא
וְאִישׁ יִשְׂרָאֵל נִשְׁבַּע בַּמִּצְפָּה לֵאמֹר אִישׁ מִמֶּנּוּ לֹא־יִתֵּן בִּתּוֹ לְבִנְיָמִן לְאִשָּׁה׃ וַיָּבֹא הָעָם בֵּית־אֵל וַיֵּשְׁבוּ שָׁם עַד־הָעֶרֶב לִפְנֵי הָאֱלֹהִים וַיִּשְׂאוּ קוֹלָם וַיִּבְכּוּ בְּכִי גָדוֹל׃ וַיֹּאמְרוּ לָמָה יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הָיְתָה זֹאת בְּיִשְׂרָאֵל לְהִפָּקֵד הַיּוֹם מִיִּשְׂרָאֵל שֵׁבֶט אֶחָד׃ וַיְהִי מִמָּחֳרָת וַיַּשְׁכִּימוּ הָעָם וַיִּבְנוּ־שָׁם מִזְבֵּחַ וַיַּעֲלוּ עֹלוֹת וּשְׁלָמִים׃

בקריאה וסימניהון ויבא העם ביתאל דעלם · ואיש ישראל נשבע במצפה · ויהי בכלתו לדבר דמיתת ... אמנון · וישאו את עיניהם מרחוק ולא הכירוהו דאיוב · המה ישאו קולם :

תְּנָנָא דְקַרְתָּא לְצֵית שְׁמַיָּא׃ וֶאֱנַשׁ יִשְׂרָאֵל אִיתְחֲזַר וְאִתְבְּהִיל אֱנַשׁ בִּנְיָמִן אֲרֵי חֲזָא אֲרֵי קְרִיבַת דְּתֵיתֵי לְהוֹן בִּישְׁתָא׃ וְאִיתְפְּנִיאוּ קֳדָם אֱנַשׁ יִשְׂרָאֵל לְאוֹרַח מַדְבְּרָא וְעַבְדֵי קְרָבָא אַדְבִּיקוּנוּן וֶאֱנַשׁ כְּמַנָּא קָמוּ מִקִּירְוֵיהוֹן קַטְלִין בְּהוֹן מִכָּא וּמִכָּא׃ טַלְטִילוּ יָת דְּבֵית בִּנְיָמִן רָדְפִינוּן מִבֵּית נְיָחֲהוֹן טַרְדוּנוּן עַד לְקָבֵיל גִּבְעַת מִמַּדְנַח שִׁמְשָׁא׃ וְאִיתְקְטָלוּ מִדְּבֵית בִּנְיָמִן תְּמָנַת עֲסַר אַלְפִין גַּבְרָא יָת כָּל אִלֵּין גַּבְרֵי עַבְדֵי קְרָבָא׃ וְאִתְפְּנִיאוּ וְאַפִּיכוּ לְמַדְבְּרָא לְכֵיף רִמּוֹן וְאִטַּמָּרוּ בִּכְבִישַׁיָּא חַמְשָׁא אַלְפִין גְּבַר וְאַדְבִּיקוּ בַּתְרֵיהוֹן עַד גִּדְעוֹם וְקָטִילוּ מִנְּהוֹן תְּרֵין אַלְפִין גַּבְרָא׃ וַהֲווֹ כָּל דְּאִיתְקְטִילוּ מִדְּבֵית בִּנְיָמִן עַסְרִין וַחֲמֵשָׁא אַלְפִין גַּבְרָא שָׁלְפֵי סַיְפָא בְּיוֹמָא הַהוּא יָת כָּל אִלֵּין גַּבְרֵי עַבְדֵי קְרָבָא׃ וְאִתְפְּנִיאוּ וְאַפִּיכוּ לְמַדְבְּרָא לְכֵיף רִמּוֹן שִׁית מְאָה גַּבְרָא וִיתִיבוּ בְּכֵיף רִמּוֹן אַרְבְּעָא יַרְחִין׃ וֶאֱנַשׁ יִשְׂרָ׳ תָּבוּ לְוַת בְּנֵי בִנְיָמִן וּמְחוֹנוּן לְפִתְגַם דְּחָרֶב מִקִּירְוֵיהוֹן גַּמְרִינוּן עַד בְּעִירָא עַד כָּל דְּאִישְׁתְּכַח אַף כָּל קִירְוַיָּא דְּאִישְׁתְּכַחָא אוֹקִידוּ בְנוּרָא׃ וֶאֱנַשׁ יִשְׂרָאֵל קַיִּים בְּמִצְפַּיָּא לְמֵימַר אֱנַשׁ מִנָּנָא לָא יִתֵּן בְּרַתֵּיהּ לִדְבֵית בִּנְיָמִן לְאִיתּוּ׃ וַאֲתָא עַמָּא לְבֵית אֵל וִיתִיבוּ תַּמָּן עַד רַמְשָׁא קֳדָם יְיָ וַאֲרִימוּ קָלְהוֹן וּבְכוֹ בְּכִיסַגִּיא׃ וַאֲמָרוּ לְמָא יְיָ אֱלָהָא דְיִשְׂרָאֵל הֲוַת דָּא בְּיִשְׂרָאֵל לְמִיסְגֵּי יוֹמָא דֵין מִיִּשְׂרָאֵל שִׁבְטָא חָד׃ וַהֲוָה מִיּוֹמָא דְבַתְרוֹהִי וְאַקְדִּימוּ עַמָּא וּבְנוֹ תַּמָּן מַדְבְּחָא וְאַסִּיקוּ עֲלָוָן וְנִכְסַת קוּדְשִׁין׃

כליל העיר · שריפת העיר כלה עלה עשן השרפה אל השמימה · ... בנימן להכות בהם : ויפנו · פנו עורף אל ישראל ונסו ... הדביקתהו · אנשי המלחמה הדביקוהו · ואשר מהערים ... רמו מקרויהון קטלין בהון מכא ומכא ר״ל האורב שככנס ...

רלבג

בקהל ד דגשין בקריאה וסי מי אשר לא עלה בקהל· כי רבת בקהל אשר לא התקדשו· אשר צוית לא יבאו בקהל לך· קמתי בקהל אשוע· וסימ בלשון תרגום ניסק נצלי דסגין אתפקדית:
יבש ו חס בליש בקריאה וסימ ויתפקד העם· וישלחו שם העדה· וישב בנימן בעת ההיא· ויקשר עליו שלום

וְאָמַרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מַן דְלָא סָלִיק בִּקְהָלָא מִכָּל שִׁבְטַיָא דְיִשְׂרָאֵל לִקְדָם יְיָ אֲרֵי שְׁבוּעֲתָא רַבְּתָא הֲוַת לִדְלָא סָלִיק לִקְדָם יְיָ לְמִצְפַּיָא לְמֵימַר אִתְקְטָלָא יִתְקְטֵיל: וְאִתְנַחֲמוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל דְבֵית בִּנְיָמִן אֲחוּהוֹן וַאֲמָרוּ אִתְמְנַע יוֹמָא דֵין שִׁבְטָא חַד מִיִשְׂרָאֵל: מַה נַעְבֵּיד לְהוֹן לִדְאִשְׁתְּאָרוּ לְנְשִׁין וַאֲנַחְנָא קַיֵימְנָא בְּמֵימְרָא דַייָ בְּדִיל דְלָא לְמִתַּן לְהוֹן מִבְּנָתָנָא לְנְשִׁין: וַאֲמָרוּ מַן חַד מִשִׁבְטַיָא דְיִשְׂרָאֵל דְלָא סָלִיק לִקְדָם יְיָ לְמִצְפַּיָא וְהָא לָא אֲתָא אֱנַשׁ לְמַשְׁרִיתָא מִיָבֵשׁ גִלְעָד לִקְהָלָא: וְאִתְמְנִיאוּ עַמָא וְהָא לֵית תַּמָן אֱנַשׁ מִיַתְבֵי יָבֵשׁ גִלְעָד: וּשְׁלָחוּ תַמָן כְּנִישְׁתָּא תְּרֵי עֲסַר אַלְפִין גַבְרָא מִזְרְזֵי חֵילָא וּפַקִידוּ יַתְהוֹן לְמֵימַר אִיזִילוּ וְתִמְחוּן יַת יַתְבֵי יָבֵשׁ גִלְעָד לְפִתְגַם דְחָרֶב וּנְשַׁיָא וְטַפְלָא: וְדֵין פִּתְגָמָא דִי תַעְבְּדוּן כָּל דְכוּרָא וְכָל אִתְּתָא דִידַעַת מִשְׁכְּבֵי דְכוּרָא תְּגַמְרוּן: וְאַשְׁכָּחוּ מִיַתְבֵי יָבֵשׁ גִלְעָד אַרְבַּע מְאָה עוּלֵימָן בְּתוּלָן דְלָא יְדַעָא גְבַר מִשְׁכְּבֵי דְכוּרָא וְאַיְתִיאוּ יַתְהוֹן לְמַשְׁרִיתָא לְשִׁילוֹ דִי בְּאַרְעָא דִכְנַעַן: וּשְׁלָחוּ כָּל כְּנִישְׁתָּא וּמַלִילוּ עִם בְּנֵי בִנְיָמִן דִי בְּכֵיף רִמּוֹן וּקְרוֹ לְהוֹן מִילִין דִשְׁלָם: וְתָבוּ בְּנֵי בִנְיָמִן בְּעִדָנָא הַהִיא וִיהָבוּ לְהוֹן נְשִׁין דְקַיִימוּ מִנְשֵׁי יָבֵשׁ גִלְעָד וְלָא סַפִּיקוּ לְהוֹן כֵּן: וְעַמָא אִתְנַחֲמוּ עַל דְבֵית בִּנְיָמִן אֲרֵי עֲבַד יְיָ תַּרְעָתָא בְּשִׁבְטַיָא דְיִשְׂרָאֵל: וַאֲמָרוּ סָבֵי כְנִשְׁתָּא מַה נַעְבֵּיד לִדְאִשְׁתְּאָרוּ לְנְשִׁין אֲרֵי פְסָקַת מִדְבֵית בִּנְיָמִן אִתְּתָא: וַאֲמָרוּ יְרוּתַּת שֵׁיזָבְתָא לִבְנֵי בִנְיָמִן וְלָא יִתְמְחֵי שִׁבְטָא מִיִשְׂרָאֵל: וַאֲנַחְנָא לָא נִיכוֹל לְמִתַּן לְהוֹן נְשִׁין מִבְּנָתָנָא אֲרֵי קַיִימוּ בְּנֵי יִשְׂרָ' לְמֵימַר לִיט דִי יִתֵּן אִתְּתָא לִדְבֵית בִּנְיָמִן: וַאֲמָרוּ הָא חַגָא קֳדָם יְיָ בְּשִׁילוֹ מִזְמַן מוֹעֵד לְמוֹעֵד דִי מִצִיפּוּנָא לְבֵיתְאֵל מִדְנַח שִׁמְשָׁא לִכְבִשָׁא דְסָלִיק מִבֵּית אֵל לִשְׁכֶם וּמִדָרוֹמָא לִלְבוֹנָתָא:

וַיֹּאמְרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִי אֲשֶׁר לֹא־עָלָה בַקָּהָל מִכָּל־שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל אֶל־יְהוָה כִּי הַשְּׁבוּעָה הַגְּדוֹלָה הָיְתָה לַאֲשֶׁר לֹא־עָלָה אֶל־יְהוָה הַמִּצְפָּה לֵאמֹר מוֹת יוּמָת: וַיִּנָּחֲמוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל־בִּנְיָמִן אָחִיו וַיֹּאמְרוּ נִגְדַּע הַיּוֹם שֵׁבֶט אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל: מַה־נַּעֲשֶׂה לָהֶם לַנּוֹתָרִים לְנָשִׁים וַאֲנַחְנוּ נִשְׁבַּעְנוּ בַיהוָה לְבִלְתִּי תֵת־לָהֶם מִבְּנוֹתֵינוּ לְנָשִׁים: וַיֹּאמְרוּ מִי אֶחָד מִשִּׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר לֹא־עָלָה אֶל־יְהוָה הַמִּצְפָּה וְהִנֵּה לֹא בָא־אִישׁ אֶל־הַמַּחֲנֶה מִיָּבֵישׁ גִּלְעָד אֶל־הַקָּהָל: וַיִּתְפָּקֵד הָעָם וְהִנֵּה אֵין־שָׁם אִישׁ מִיּוֹשְׁבֵי יָבֵשׁ גִּלְעָד: וַיִּשְׁלְחוּ־שָׁם הָעֵדָה שְׁנֵים־עָשָׂר אֶלֶף אִישׁ מִבְּנֵי הֶחָיִל וַיְצַוּוּ אוֹתָם לֵאמֹר לְכוּ וְהִכִּיתֶם אֶת־יוֹשְׁבֵי יָבֵשׁ גִּלְעָד לְפִי־חֶרֶב וְהַנָּשִׁים וְהַטָּף: וְזֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר תַּעֲשׂוּ כָּל־זָכָר וְכָל־אִשָּׁה יֹדַעַת מִשְׁכַּב־זָכָר תַּחֲרִימוּ: וַיִּמְצְאוּ מִיּוֹשְׁבֵי יָבֵישׁ גִּלְעָד אַרְבַּע מֵאוֹת נַעֲרָה בְתוּלָה אֲשֶׁר לֹא־יָדְעָה אִישׁ לְמִשְׁכַּב זָכָר וַיָּבִיאוּ אוֹתָם אֶל־הַמַּחֲנֶה שִׁלֹה אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ כְּנָעַן: וַיִּשְׁלְחוּ כָּל־הָעֵדָה וַיְדַבְּרוּ אֶל־בְּנֵי בִנְיָמִן אֲשֶׁר בְּסֶלַע רִמּוֹן וַיִּקְרְאוּ לָהֶם שָׁלוֹם: וַיָּשָׁב בִּנְיָמִן בָּעֵת הַהִיא וַיִּתְּנוּ לָהֶם הַנָּשִׁים אֲשֶׁר חִיּוּ מִנְּשֵׁי יָבֵשׁ גִּלְעָד וְלֹא־מָצְאוּ לָהֶם כֵּן: וְהָעָם נִחָם לְבִנְיָמִן כִּי־עָשָׂה יְהוָה פֶּרֶץ בְּשִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל: וַיֹּאמְרוּ זִקְנֵי הָעֵדָה מַה־נַּעֲשֶׂה לַנּוֹתָרִים לְנָשִׁים כִּי־נִשְׁמְדָה מִבִּנְיָמִן אִשָּׁה: וַיֹּאמְרוּ יְרֻשַּׁת פְּלֵיטָה לְבִנְיָמִן וְלֹא־יִמָּחֶה שֵׁבֶט מִיִּשְׂרָאֵל: וַאֲנַחְנוּ לֹא נוּכַל לָתֶת־לָהֶם נָשִׁים מִבְּנוֹתֵינוּ כִּי־נִשְׁבְּעוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אָרוּר נֹתֵן אִשָּׁה לְבִנְיָמִן: וַיֹּאמְרוּ הִנֵּה חַג־יְהוָה בְּשִׁלוֹ מִיָּמִים יָמִימָה אֲשֶׁר מִצְּפוֹנָה לְבֵית־אֵל מִזְרְחָה הַשֶּׁמֶשׁ לִמְסִלָּה הָעֹלָה מִבֵּית־אֵל שְׁכֶמָה וּמִנֶּגֶב לִלְבוֹנָה:

רלבג

ביןיבש· תחת האלה ביבש· יבש בן שלום רפ· וכל יבשו דבוו חס: לנשים יד רפין וסי לטוב בעיניה
ב בו · והיו לאחד מבני · לבני דדיהן לנשים· את בנותם נקח לנו לנשים · ממשפחות בני מנשה· ויקחו
את בנותיהם· מה נעשה לנותרים ב בו · ויאמרו זקני העדה· ותהיין גם שתיהן לו· חרב אל סוסיו
אלמנה וגרושה לא· מבנותינו ד מל וסי נמסר בתהלים סימן קמד: מימים ימימה
ה דסמיכי בקריאה וסימ נמסר בסוף סדר בא:

ויצוו ד ג מלאים וא חס וסי ויצוו אל יוסף לאמר אביך צוה· ויצוו את העם לאמר כראתכם· ויצוו אתם
לאמר לכו והביאו· ויצו את בני בנימן דין כתיב חס: יצאו טו בקריא וסימ נמסר בסדר כי תבא:

וַיְצַוּוּ אֶת־בְּנֵי בִנְיָמִן לֵאמֹר לְכוּ וַאֲרַבְתֶּם בַּכְּרָמִים: וּרְאִיתֶם וְהִנֵּה אִם־יֵצְאוּ בְנוֹת־שִׁילוֹ לָחוּל בַּמְּחֹלוֹת וִיצָאתֶם מִן־הַכְּרָמִים וַחֲטַפְתֶּם לָכֶם אִישׁ אִשְׁתּוֹ מִבְּנוֹת שִׁילוֹ וַהֲלַכְתֶּם אֶרֶץ בִּנְיָמִן: וְהָיָה כִּי־יָבֹאוּ אֲבוֹתָם אוֹ אֲחֵיהֶם לָרוֹב אֵלֵינוּ וְאָמַרְנוּ אֲלֵיהֶם חָנּוּנוּ אוֹתָם כִּי לֹא לָקַחְנוּ אִישׁ אִשְׁתּוֹ בַּמִּלְחָמָה כִּי לֹא אַתֶּם נְתַתֶּם לָהֶם כָּעֵת תֶּאְשָׁמוּ: וַיַּעֲשׂוּ־כֵן בְּנֵי בִנְיָמִן וַיִּשְׂאוּ נָשִׁים לְמִסְפָּרָם מִן־הַמְּחֹלְלוֹת אֲשֶׁר גָּזָלוּ וַיֵּלְכוּ וַיָּשׁוּבוּ אֶל־נַחֲלָתָם וַיִּבְנוּ אֶת־הֶעָרִים וַיֵּשְׁבוּ בָּהֶם: וַיִּתְהַלְּכוּ מִשָּׁם בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בָּעֵת הַהִיא אִישׁ לְשִׁבְטוֹ וּלְמִשְׁפַּחְתּוֹ וַיֵּצְאוּ מִשָּׁם אִישׁ לְנַחֲלָתוֹ: בַּיָּמִים הָהֵם אֵין מֶלֶךְ בְּיִשְׂרָאֵל אִישׁ הַיָּשָׁר בְּעֵינָיו יַעֲשֶׂה:

וּפַקִידוּ יַת בְּנֵי בִנְיָמִן לְמֵימַר אִיזִילוּ וְתִכְמְנוּן בְּכַרְמַיָא: וְתֶחֱזוּן וְהָא אִם יִפְּקוּן בְּנַת שִׁילֹה לְמֵיחַג בְּחִינְגַיָא וְתִפְּקוּן מִן כַּרְמַיָא וּתְחַטְפוּן לְכוֹן גְבַר אִתְּתֵיהּ מִבְּנַת שִׁילֹה וְתְהָכוּן לְאַרְעָא שִׁבְטָא דְבִנְיָמִן: וִיהֵי אֲרֵי יֵיתוּן אֲבָהָתְהוֹן אוֹ אֲחֵיהוֹן לְמִידַן קֳדָמָנָא וְנֵימַר לְהוֹן חֲנִינוּנוּן לְהוֹן אֲרֵי לָא סַפִּיקְנָא לְמִתַּן גְבַר אִתְּתֵיהּ בִּקְרָבָא אֲרֵי לָא אַתּוּן יַהֲבִין לְהוֹן בְּעִדָן פּוֹן תְּחוּבוּן: וַעֲבָדוּ כֵּן בְּנֵי בִנְיָמִן וּנְסִיבוּ נְשִׁין לְמִנְיָנֵיהוֹן מִן חִנְגַיָא דִי אֲנַסוּ וַאֲזַלוּ וְתָבוּ לְאַחְסַנְתְּהוֹן וּבְנוֹ יַת קִרְוַיָא וִיתִיבוּ בְּהוֹן: וְהַלִיכוּ מִתַּמָן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּעִדָנָא הַהִיא גְבַר לְשִׁבְטֵיהּ וּלְזַרְעִיתֵיהּ וּנְפַקוּ מִתַּמָן גְבַר לְאַחְסַנְתֵּיהּ: בְּיוֹמַיָא הָאִינוּן לֵית מַלְכָּא בְּיִשְׂרָאֵל גְבַר דְכָשַׁר בְּעֵינוֹהִי יַעְבֵּד:

סכום פסוקים של ספר שפטים שש מאות ושמונה
עשר וסימנו תֹּים וסדריו יֹד וחציו וירעצו וירצצו:

סליק ספר שופטים

רשי

זר מן מ״א מלין דכתיב ו״ו בסוף תיבותא וקרי יו״ד וס׳ מצותו · ועשה חסד דמשנה תורה · תקעו והחלוץ הולך לפני הכהנים תקעו דיהושע · אזנו ויאמר שאול
וביהודה · הביאו עצה עשי פליליה · הברו נלאית ברוב עצתיך · התפתחו התנערי מעפר קומי · עצתו קורא ממזרח עיט · מטעו ועמך כולם
לדוד ביי׳ חסיתי · חסדו אלוה חסדו יקדמני · ועננו למען יחלצון ידידך · כחו ענה בדרך כחו · ויודעו ישובו לי יריאיך · הראיתנו אשר הראיתנו

כי עמך מקור חיים

באורך נראה אור

ויהי

לך דומיה תהלה

משוך חסדך ליודעיך

בעינו מדוע בזית את דבר יי׳ · וישבו בנוב אשר בילדי הרפה · דרכו האל מעחי חיל · העצנו ואלה שמות הגבורים · חצרו הכרמלי פערי הארבי ·
ב׳ בפסוק · וירדו אדם מתחת כנפיהם · חתיתו כי נתתי את חתיתו · רבו אכתוב לו רבו תורתי · ישבו ומשפחת סופרים · כנו אלקנה בנו אלקנה ·
כמו שלג והזבותי בבור כפי · או אל למלכים למואל · אשתנו באדין נבוכד נאצר התמלי · לשרושו וכל דלא להוא עבד דתא · ויעשו

רדק

ויהי מן הרמתים צופים · כבר כתבנו בתחילת ספר יהושע כי
...כא בלשון הקדם בתחילת הדברים וכן מנהג לשון ישמעאל
...לתיהי כתבנו שם גם כן : מן הרמתי׳ · כתבו רבותינו ז״ל שתי
...תנו ואם כן ששתי רמות הם והמלה מוכיחה כן שהיא בלשון
הרמתים

רשי

ויהי איש אחד · הכל כפי הסדר משה מסר את התורה ליהושע ויהושע
לזקנים וזקנים מסר לשופטים עד שהגיע לעלי וממנו לשמואל כמו ששנינו
וזקנים לנביאים : מן הרמתים צופים · שתי רמות היו שצופות ורואות
זו את זו ויונתן תירגם צופים מתלמידי נביאים : אלקנה · לוי היה מבני אביאסף
בן קרח כמתייחס ב׳ בדברי הימים :
אפרתי · יונתן תירגם בטורא דבית אפרים ומדרש אגדה אפרתי בן פלטין אבגינוס אד׳ חשוב כמו אפרין כמטייה לר״מ לשון חז״ל ועלה

ולו ד׳ ר״פ וסי׳ ולו שתי נשים · ולו היה בן ושמו שאול · ולו אחים בני יהושפט · ולו הכין כלי מות חציו :

והוה גַּבְרָא חַד מֵרָמָתָא מִתַּלְמִידֵי נְבִיַּיָא
ר׳ ל מְטוּרָא דְבֵית אֶפְרַיִם וּשְׁמֵיהּ
אֶלְקָנָה בַּר יְרֹחָם בַּר אֱלִיהוּא בַּר
ר״לב תּוֹחוּ בַּר צוּף גַּבְרָא פְלִיג חוּלָק
בְּקוּדְשַׁיָּא בְּטוּרָא דְבֵית אֶפְרָיִם :
וְלֵיהּ תַּרְתֵּין נְשִׁין שׁוּם חֲדָא חַנָּה
ב׳ וְשׁוּם תִּנְיֵיתָא פְּנִינָה וַהֲוָה לִפְנִנָּה
בְּנִין וּלְחַנָּה לֵית בְּנִין :

ב׳ מלרע א וַיְהִי אִישׁ אֶחָד מִן־הָרָמָתַיִם צוֹפִים מֵהַר
אֶפְרָיִם וּשְׁמוֹ אֶלְקָנָה בֶּן־יְרֹחָם בֶּן־
ר׳ ל אֱלִיהוּא בֶּן־תֹּחוּ בֶן־צוּף אֶפְרָתִי :
ר״לב וְלוֹ שְׁתֵּי נָשִׁים שֵׁם אַחַת חַנָּה
ב וְשֵׁם הַשֵּׁנִית פְּנִנָּה וַיְהִי לִפְנִנָּה
יְלָדִים וּלְחַנָּה אֵין יְלָדִים :

רלבג

הנה ספר מסכר היה

איש אחד מן הרמתים
צופים מהר אפרים ושמו אלקנה בן ירוחם בן אליהו בן תוחו בן צוף אפרתי וכבר
כתבאר בספר דברי הימים שהוא היה לוי והיה מבני קרח ולזה כתבאר שלא
נקרא אפרתי אלא מפני היותו גר בהר אפרים ולזה יהיה ראוי אמרו מן הרמתים

...מן קרח : מהר אפרים · לוי היה והיה גר בארץ
...זה כסמך מעשה פלגש בגבעה לסיפור הזה כדבר אלקנה
...לוי היה והיה גר בירכתי הר אפרים ומסבתו באה רעה

מימים ימימה ה׳ וסימ׳ נמסר בסוף סדר בא : אהב ט׳ בקריאה וסימ׳ לך נא אל הצאן וקח לי משם · וילד
ויקח ויבא לאמו · כי את חנה אהב וי״י סגר רחמה · בגדה יהודה ותועבה נעשתה בישראל · כנען בידו
באזני מרמה לעשוק · כי צדיק י״י צדקות אהב ישר יחזו · יבחר לנו את נחלתינו את הר ציון · ויבחר את

ג וְעָלָה הָאִישׁ הַהוּא מֵעִירוֹ מִיָּמִים
ל׳ יָמִימָה לְהִשְׁתַּחֲוֺת וְלִזְבֹּחַ לַיהוָה
צְבָאוֹת בְּשִׁלֹה וְשָׁם שְׁנֵי בְנֵי־עֵלִי
למערבאי חס׳ כמדנחאי מ״ל חָפְנִי וּפִנְחָס כֹּהֲנִים לַיהוָה : וַיְהִי
הַיּוֹם וַיִּזְבַּח אֶלְקָנָה וְנָתַן לִפְנִנָּה
אִשְׁתּוֹ וּלְכָל־בָּנֶיהָ וּבְנוֹתֶיהָ מָנוֹת :
ב׳ · ל׳ בתרי ליש׳ עסר יעקב ט׳ בקרי׳ וּלְחַנָּה יִתֵּן מָנָה אַחַת אַפָּיִם כִּי אֶת־
חַנָּה אָהֵב וַיהוָה סָגַר רַחְמָהּ :
וְכִעֲסַתָּה צָרָתָהּ גַּם־כַּעַס בַּעֲבוּר
הַרְּעִמָהּ כִּי־סָגַר יְהוָה בְּעַד רַחְמָהּ :
וְכֵן יַעֲשֶׂה שָׁנָה בְשָׁנָה מִדֵּי עֲלֹתָהּ
בְּבֵית יְהוָה כֵּן תַּכְעִסֶנָּה וַתִּבְכֶּה וְלֹא
תֹאכַל : וַיֹּאמֶר לָהּ אֶלְקָנָה אִישָׁהּ
חַנָּה לָמֶה תִבְכִּי וְלָמֶה לֹא תֹאכְלִי
וְלָמֶה יֵרַע לְבָבֵךְ הֲלוֹא אָנֹכִי טוֹב לָךְ
מֵעֲשָׂרָה בָּנִים : וַתָּקָם חַנָּה אַחֲרֵי
אָכְלָה בְשִׁלֹה וְאַחֲרֵי שָׁתֹה וְעֵלִי
ל׳ וכל יחזקאל דכו׳ הַכֹּהֵן יֹשֵׁב עַל־הַכִּסֵּא עַל־מְזוּזַת
הֵיכַל יְהוָה : וְהִיא מָרַת נָפֶשׁ
וַתִּתְפַּלֵּל עַל־יְהוָה וּבָכֹה תִבְכֶּה :

ה׳ וּסְלִיק גַּבְרָא הַהוּא מִקַּרְתֵּיהּ מִזְּמַן
ל׳ מוֹעֵד לְמוֹעֵד לְמִסְגַּד וּלְדַבָּחָא
קֳדָם יְיָ צְבָאוֹת בְּשִׁילֹה וְתַמָּן תְּרֵין
בְּנֵי עֵלִי חָפְנִי וּפִינְחָס מְשַׁמְּשִׁין ק
קֳדָם יְיָ : וַהֲוָה יוֹם מוֹעֲדָא
וְדַבַּח אֶלְקָנָה וִיהַב לִפְנִנָּה אִתְּתֵיהּ
וּלְכָל בְּנָהָא וּבְנָתָהָא חוּלָקִין :
וּלְחַנָּה יְהַב חוּלַק חַד בְּחִיר אֲרֵי
יָת חַנָּה רָחִים וּמִן קֳדָם יְיָ אִתְמְנַע
מִנַּהּ וְלַד : וּמְצַהֲבָא לַהּ צָרָתַהּ
אַף מַרְגְּזָא לַהּ בְּדִיל לְאַקְנָיוּתַהּ
אֲרֵי אִתְמְנַע מִן קֳדָם יְיָ מִינַּהּ וְלָד :
וְכֵן יַעֲבֵיד שְׁנָא בִּשְׁנָא בִּזְמַן מִסְּקַהּ
לְבֵית מַקְדְּשָׁא דַיְיָ כֵּן מַרְגְּזָא לַהּ
וּבַכְיָא וְלָא אָכְלַת : וַאֲמַר לַהּ
אֶלְקָנָה בַּעְלַהּ חַנָּה לְמָה אַתְּ בַּכְיָא
וּלְמָה לָא תֵיכְלִי וּלְמָה בְּאִישׁ לִיךְ
לִיבֵּךְ הֲלָא רְעוּתִי טָבָא לִיךְ מ
מֵעַשְׂרָא בְנִין : וְקָמַת חַנָּה בָּתַר
דַּאֲכַלַת בְּשִׁילֹה וּבָתַר דְּשְׁתִיאַת
וְעֵלִי כַּהֲנָא יָתֵיב עַל כּוּרְסֵיהּ עַל
מְזוּזֵי בִּסְטַר סִיפָא דְהֵיכְלָא דַיְיָ :
וְהִיא מְרִירַת נְפַשׁ וּמְצַלְיָא
קֳדָם יְיָ וּמִבְכָּא בַּכְיָא :

שבט יהודה · ועז מלך משפט אהב : תכעסנה ב׳ חס׳ וסימ׳ מדי עלותה בית יי׳ · ויעזבו את יי׳ · וכל ירמיה
דכו׳ במ״א ולא תכעיסו · וכל מכעיסים דכו׳ מ״ל במ״א חס׳ והכה יי׳ את ישר׳ : ולא תאכל ג׳ בקריא׳ וסי׳ רק חזק
לבלתי אכל ... טבוח לעיניך ולא תאכל ממנו · בן תכעסנה ותבכה ולא תאכל :

רלבג

[illegible]

ראה ה׳ בקריאה וסימ׳ ראה ראינו כי היה יי׳ עמך · ראה ראיתי את עני עמי אשר במצרים · אם ראה תראה
בעני אמתך · ויראו ראו ואל תרעו · קדמאה וכתרא כתיב ו׳ ומציעתא כתיב ה׳ · ונמסר גם בסדר תלדות :
ויחשבה ג׳ בקריאה וסימ׳ ויראה יהודה ויחשבה לזונה · ויחשבה לו צדקה · ויחשבה עלי לשכורה : ויין ושכר
כ׳ דסמיכי בקריא׳ וסי׳ להם לא אכלתם ויין ושכר ז מכל אשר יצא מגפן היין · והען חנה ותאמר לא אדני ·

ותדר נדר ותאמר יהוה צבאות אם
ראה תראה בעני אמתך וזכרתני
ולא תשכח את אמתך ונתתה
לאמתך זרע אנשים ונתתיו ליהוה
כל ימי חייו ומורה לא יעלה על
ראשו : והיה כי הרבתה להתפלל
לפני יהוה ועלי שמר את פיה :
וחנה היא מדברת על לבה רק
שפתיה נעות וקולה לא ישמע
ויחשבה עלי לשכרה : ויאמר
אליה עלי עד מתי תשתכרין הסירי
את יינך מעליך : ותען חנה
ותאמר לא אדני אשה קשת רוח
אנכי ויין ושכר לא שתיתי ואשפך
את נפשי לפני יהוה : אל תתן
את אמתך לפני בת בליעל

וקיימת קיים ואמרת יי צבאות אם
מגלא גלי קדמך סיגוף אמתך
ויעול דכרני קדמך ולא תרחיק
ית אמתך ותתן לאמתך בר בגו
בני אנשא ואמסרינה דיהי משמש
קדם יי כל יומי חיוהי ומרות אנש
לא תהי עלוהי : והות מדאסגיאת
לצלאה קדם יי ועלי אוריך לה
עד דתפסוק : וחנה היא מצליא
בליבה לחוד סיפותהא נײדן
וקלה לא משתמע וחשבה עלי כ
כאתתא רויא : ואמר לה עלי
עד אימתי את משתטיא הלא
תפגין ית חמריך מיניך : ואתיבת
חנה ואמר לא ריבוני אתת עייקת
רוח אנא וחמר חדת ועתיק
לא אשתיתי ואמרית עולבן נפשי
בצלו קדם יי לא תכלים
ית אמתך קדם בת רישעא

[illegible]

רלבג

[illegible]

[illegible]

וכל ביתו ג׳ וסימ׳ ויעל האיש אלקנה · ויצא המלך וכל ביתו ברגליו · וימת שאול ושלשת בניו ד״ה :
ונראה ה׳ בקריאה וסימ׳ ונראה אל הכהן · ונראה שנית אל הכהן · עד יגמל הנער והביאתיו ונראה את ·
וגם אני חשפתי שוליך ונראה קלונך · גלה חציר ונראה דשא · ונמסר גם בסדר תזריע :

כי מרב שיחי וכעסי דברתי עד הנה
ויען עלי ויאמר לכי לשלום ואלהי
ישראל יתן את שלתך אשר שאלת
מעמו : ותאמר תמצא שפחתך חן
בעיניך ותלך האשה לדרכה ותאכל
ופניה לא היו לה עוד : וישכמו
בבקר וישתחוו לפני יהוה וישבו ו
ויבאו אל ביתם הרמתה וידע
אלקנה את חנה אשתו ויזכרה יהוה
ויהי לתקפות הימים ותהר חנה
ותלד בן ותקרא את שמו שמואל
כי מיהוה שאלתיו :
ויעל האיש אלקנה וכל ביתו לזבח
ליהוה את זבח הימים ואת נדרו :
וחנה לא עלתה כי אמרה לאישה
עד יגמל הנער והביאתיו ונראה את
פני יהוה וישב שם עד עולם :
ויאמר לה אלקנה אישה עשי
הטוב בעיניך שבי עד גמלך אתו

ארי מסגי אקניותי וארגיזותי א
אורכית בצלו עד כען : ואתיב
עלי ואמר איזילי לשלם ואלהא
ישראל יתן ית בעותיך דבעית מן
קדמוהי : ואמרת תשכח אמתך
רחמין בעינך ואזלת איתתא ל
לאורחיה ואכלת ואפין בישין
לא הוו לה עוד : ואקדימו בצפרא
וסגידו קדם יי ותבו ואתו לביתהון
לרמתא וידע אלקנה ית חנה
אתתיה ועל דכרנה קדם יי :
והוה לזמן מישלם יומיא ועדיאת
חנה וילידת בר וקרת ית שמיה
שמואל ארי אמרת מן קדם יי ש
שאילתיה : וסליק גברא
אלקנה וכל אנש ביתיה לדבחא
קדם יי ית דבח מועדיא ולשלמא
ית נדריה : וחנה לא סליקת ארי
אמרה לבעלה עד דיתחסיל ר
רביא ואיתיניה ויתחזי קדם יי
ויתיב תמן עד עלמא : ואמר לה
אלקנה בעלה עיבידי דתקין ב
בעינייכי אוריכי עד דתחסלין יתיה

[illegible]

רלבג

[illegible]

אך יקם יהוה את דברו ותשב האשה ותינק את בנה עד גמלה אתו: ותעלהו עמה כאשר גמלתו בפרים שלשה ואיפה אחת קמח ונבל יין ותבאהו בית יהוה שלו והנער נער: וישחטו את הפר ויבאו את הנער אל עלי: ותאמר בי אדני חי נפשך אדני אני האשה הנצבת עמכה בזה להתפלל אל יהוה: אל הנער הזה התפללתי ויתן יהוה לי את שאלתי אשר שאלתי מעמו: וגם אנכי השאלתיהו ליהוה כל הימים אשר היה הוא שאול ליהוה וישתחו שם ליהוה:

ב ותתפלל חנה ותאמר עלץ לבי ביהוה רמה קרני ביהוה רחב פי על אויבי כי שמחתי בישועתך:

רלב״ג

אין קדוש כיהוה כי אין בלתך ואין צור כאלהינו: אל תרבו תדברו גבהה גבהה יצא עתק מפיכם כי אל דעות יהוה ולא נתכנו עללות: קשת גברים חתים ונכשלים אזרו חיל: שבעים בלחם נשכרו ורעבים חדלו עד עקרה ילדה שבעה ורבת בנים אמללה: יהוה ממית ומחיה מוריד שאול ויעל:

רלב״ג

רלבג

יהוה מוריש ומעשיר משפיל אף־
מרומם: מקים מעפר דל מאשפת
ירים אביון להושיב עם־נדיבים
וכסא כבוד ינחלם כי ליהוה מצקי
ארץ וישת עליהם תבל: רגלי
חסידו ישמר ורשעים בחשך ידמו
כי־לא בכח יגבר־איש: יהוה יחתו
מריבו עלו בשמים ירעם יהוה
ידין אפסי־ארץ ויתן־עז למלכו וירם
קרן משיחו:
וילך אלקנה הרמתה על־ביתו
והנער היה משרת את־יהוה את־
פני עלי הכהן: ובני עלי בני
בליעל לא ידעו את־יהוה:
ומשפט הכהנים את־העם כל־איש
זבח זבח ובא נער הכהן כבשל
הבשר והמזלג שלש השנים בידו:
והכה בכיור או בדוד או בקלחת
או בפרור כל אשר יעלה המזלג
יקח הכהן בו ככה יעשו לכל־
ישראל הבאים שם בשלה:

רלבג

גם בטרם יקטרון את־החלב ובא
נער הכהן ואמר לאיש הזבח תנה
בשר לצלות לכהן ולא־יקח ממך
בשר מבשל כי אם־חי: ויאמר
אליו האיש קטר יקטרון כיום
החלב וקח־לך כאשר תאוה נפשך
ואמר לו כי עתה תתן ואם־לא
לקחתי בחזקה: ותהי חטאת
הנערים גדולה מאד את־פני יהוה
כי נאצו האנשים את מנחת יהוה:
ושמואל משרת את־פני יהוה נער
חגור אפוד בד: ומעיל קטן תעשה־
לו אמו והעלתה לו מימים ימימה
בעלותה את־אישה לזבח את־זבח
הימים: וברך עלי את־אלקנה
ואת־אשתו ואמר ישם יהוה לך זרע
מן־האשה הזאת תחת השאלה
אשר שאל ליהוה והלכו למקומו:
כי־פקד יהוה את־חנה ותהר ותלד
שלשה־בנים ושתי בנות ויגדל
הנער שמואל עם־יהוה:
ועלי זקן מאד ושמע
את כל־אשר יעשון בניו לכל־
ישראל ואת אשר־ישכבן את־
הנשים הצבאות פתח אהל מועד:

[illegible]

ולא ישמעו ד׳ וסי׳ נמסר בסדר שמות : וטוב ה׳ קמצין בקריא׳ וסי׳ ואל הבקר רץ אברהם ויקח בן בקר · והנער שמואל · ושמו שאול בחור וטוב · וימצאו מרעה שמן · הוספת חכמה וטוב · וסי׳ בלשון תרגום שמואל טליא בחירא רדט ואשכח חכמתא · ונמסר גם בריש וירא :

וַיֹּאמֶר לָהֶם לָמָּה תַעֲשׂוּן כַּדְּבָרִים
הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אָנֹכִי שֹׁמֵעַ אֶת־דִּבְרֵיכֶם
רָעִים מֵאֵת כָּל־הָעָם אֵלֶּה : אַל בָּנָי
כִּי לוֹא־טוֹבָה הַשְּׁמֻעָה אֲשֶׁר אָנֹכִי
שֹׁמֵעַ מַעֲבִרִים עַם־יְהוָה : אִם־יֶחֱטָא
אִישׁ לְאִישׁ וּפִלְלוֹ אֱלֹהִים וְאִם לַיהוָה
יֶחֱטָא־אִישׁ מִי יִתְפַּלֶּל־לוֹ וְלֹא יִשְׁמְעוּ
לְקוֹל אֲבִיהֶם כִּי־חָפֵץ יְהוָה לַהֲמִיתָם
: וְהַנַּעַר שְׁמוּאֵל הֹלֵךְ וְגָדֵל וָטוֹב
גַּם עִם־יְהוָה וְגַם עִם־אֲנָשִׁים :
וַיָּבֹא אִישׁ־אֱלֹהִים
אֶל־עֵלִי וַיֹּאמֶר אֵלָיו כֹּה אָמַר
יְהוָה הֲנִגְלֹה נִגְלֵיתִי אֶל־בֵּית
אָבִיךָ בִּהְיוֹתָם בְּמִצְרַיִם לְבֵית
פַּרְעֹה : וּבָחֹר אֹתוֹ מִכָּל־שִׁבְטֵי
יִשְׂרָאֵל לִי לְכֹהֵן לַעֲלוֹת עַל־מִזְבְּחִי
לְהַקְטִיר קְטֹרֶת לָשֵׂאת אֵפוֹד
לְפָנָי וָאֶתְּנָה לְבֵית אָבִיךָ אֶת־כָּל־
אִשֵּׁי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל : לָמָּה תִבְעֲטוּ
בְּזִבְחִי וּבְמִנְחָתִי אֲשֶׁר צִוִּיתִי מָעוֹן
וַתְּכַבֵּד אֶת־בָּנֶיךָ מִמֶּנִּי לְהַבְרִיאֲכֶם
מֵרֵאשִׁית כָּל־מִנְחַת יִשְׂרָאֵל

וַאֲמַר לְהוֹן לְמָא תַעְבְּדוּן
כְּפִתְגָמַיָא הָאִילֵין דִּי אֲנָא שָׁמַע יָת
פִּתְגָמֵיכוֹן בִּישִׁין מִן כָּל עַמָּא א
אִילֵין : לָא בְרַי אֲרֵי לָא תַקְנָא
שְׁמוּעֲתָא דִּי אֲנָא שָׁמַע דְּרָעַן
עַמָּא דַיְיָ : אִם יְחוּב גְּבַר לִגְבַר
הֲלָא יֵיתוּן לִקְדָם דַּיָּנָא וְיִשְׁמַע
מִלֵּיהוֹן וְיִפְלֵי בֵּינֵיהוֹן וְאִם קֳדָם
יְיָ יְחוּב גַּבְרָא מִמַּן יִבְעֵי וְיִשְׁתְּבִיק
לֵיהּ וְלָא קַבִּילוּ לְמֵימַר אֲבוּהוֹן
אֲרֵי רַעֲוָא קֳדָם יְיָ לְקַטָּלוּתְהוֹן :
וְרַבְיָא שְׁמוּאֵל אָזִיל וְסַגֵּי וּשְׁמֵיהּ
טָב וְתַקְנָן אוֹרְחָתֵיהּ קֳדָם יְיָ ו
וּתְרִיצִין עוֹבָדוֹהִי בְּגוֹ בְּנֵי אֱנָשָׁא :
וַאֲתָא נְבִיָּא דַיְיָ לְוַת עֵלִי
וַאֲמַר לֵיהּ כִּדְנַן אֲמַר יְיָ אִתְגְּלָאָה
אִתְגְּלֵיתִי לְבֵית אֲבוּךְ כַּד הֲווֹ
בְּמִצְרַיִם וּמְשַׁעְבְּדִין לְבֵית פַּרְעֹה :
וְאִתְרְעֵיתִי בֵּיהּ מִכָּל שִׁבְטַיָּא ד
דְּיִשְׂרָאֵל קֳדָמַי לְמֶהֱוֵי כָהֵין
לְאַסָּקָא קוּרְבָּנָא עַל מַדְבְּחִי
לְאַקְטָרָא קְטוֹרַת בּוּסְמִין לְמִלְבַּשׁ
אֵפוֹד לְשַׁמָּשָׁא קֳדָמַי וִיהָבִית לְבֵית
אֲבוּךְ יַת כָּל קוּרְבָּנַיָּא דִבְנֵי יִשְׂרָאֵל
: לְמָא אַתּוּן אַנְסִין בְּנִכְסַת
קוּדְשַׁיָּא וּבְקוּרְבָּנֵי דְּפַקֵּדִית ל
לְקָרְבָא קֳדָמַי בְּבֵית מַקְדְּשִׁי וְיַקַּרְתְּ
יַת בְּנָךְ קֳדָמַיתָא לְאַכָּלוּתְהוֹן מֵרֵישׁ כָּל קוּרְבַּן מִנְחַת יִשְׂרָאֵל

רלבג

[illegible]

[illegible]

זרעך ה׳ חס׳ בליש׳ בקריאה וסימ׳ נמסר בסדר עקב : זרע ג׳ חס׳ בנביאים ובכתובים וסימ׳ וגדעתי את זרעך ואת זרע · כל היום יחרש החרש לזרע · ולא בזרע גדולה ובעם רב · וכל אוריתא דבוו׳ חס׳ בב״ג מ״ל וסימ׳ וגאלתי אתכם בזרוע נטויה · במסות באתות ובמופתים ובמלחמה · וטרף זרוע אף קדקד · ונמסר גם בסדר

לְעַמִּי : לָכֵן נְאֻם יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
אָמוֹר אָמַרְתִּי בֵּיתְךָ וּבֵית אָבִיךָ
יִתְהַלְּכוּ לְפָנַי עַד־עוֹלָם וְעַתָּה נְאֻם־
יְהוָה חָלִילָה לִּי כִּי־מְכַבְּדַי אֲכַבֵּד
וּבֹזַי יֵקָלּוּ : הִנֵּה יָמִים בָּאִים וְגָדַעְתִּי
אֶת־זְרֹעֲךָ וְאֶת־זְרֹעַ בֵּית אָבִיךָ
מִהְיוֹת זָקֵן בְּבֵיתֶךָ : וְהִבַּטְתָּ צַר
מָעוֹן בְּכֹל אֲשֶׁר־יֵיטִיב אֶת־יִשְׂרָאֵל
וְלֹא־יִהְיֶה זָקֵן בְּבֵיתְךָ כָּל־הַיָּמִים :
וְאִישׁ לֹא־אַכְרִית לְךָ מֵעִם מִזְבְּחִי
לְכַלּוֹת אֶת־עֵינֶיךָ וְלַאֲדִיב אֶת־
נַפְשֶׁךָ וְכָל־מַרְבִּית בֵּיתְךָ יָמוּתוּ א
אֲנָשִׁים : וְזֶה־לְּךָ הָאוֹת אֲשֶׁר יָבֹא
אֶל־שְׁנֵי בָנֶיךָ אֶל־חָפְנִי וּפִינְחָס בְּיוֹם
אֶחָד יָמוּתוּ שְׁנֵיהֶם : וַהֲקִימֹתִי
לִי כֹּהֵן נֶאֱמָן כַּאֲשֶׁר בִּלְבָבִי וּבְנַפְשִׁי
יַעֲשֶׂה וּבָנִיתִי לוֹ בַּיִת נֶאֱמָן ו

דְעַמִּי : בְּכֵין אֲמַר יְיָ אֱלָהָא
דְיִשְׂרָאֵל מֵימַר אֲמָרִית בֵּיתָךְ וּבֵית
אֲבוּךְ יְשַׁמְּשׁוּן קֳדָמַי עַד עָלְמָא
וּכְעַן אֲמַר יְיָ קוּשְׁטָא אִינוּן דִּינָאֵי
אֲרֵי לִדְמִיקָרִין קֳדָמַי אֵיקַר ו
וְדִמְבַסְּרִין עַל שְׁמִי יְחַשְׁטוּן :
הָא יוֹמַיָּא אָתָאן וְאֶקְטוֹף יַת תְּקוֹף
זַרְעָךְ וְיַת תְּקוֹף דְּרַע בֵּית אֲבוּךְ
מִלְּמֶהֱוֵי סִיב בְּבֵיתָךְ : וּתְהֵי חָזֵי
מִסְתַּכַּל וּתְהֵי חָזֵא בְּעָקְתָא דְּתֵיתֵי
עַל אֱנַשׁ בֵּיתָךְ בְּחוֹבִין דְּחַבְתּוּן
קֳדָמַי בְּבֵית מַקְדְּשִׁי וּבָתַר כֵּן
אַיְתִי טַבְתָא עַל יִשְׂרָאֵל וְלָא יְהֵי
סִיב בְּבֵיתָךְ כָּל יוֹמַיָּא : וֶאֱנַשׁ
לָא אַפְסִיק לָךְ מִן מַדְבְּחִי לְחַשָּׁכָא
יַת עֵינָךְ וּלְאַפָּרָא יַת נַפְשָׁךְ וְכָל
סַגִּיאוּת בֵּיתָךְ יִתְקַטְּלוּן עוּלֵימִין :
וְדֵין לָךְ אָתָא דְּתֵיתֵי לְוַת תְּרֵין
בְּנָךְ לְוַת חָפְנִי וּפִינְחָס בְּיוֹמָא חַד
יִתְקַטְּלוּן תַּרְוֵיהוֹן : וַאֲקִים קֳדָמַי
כָּהֵין מְהֵימַן דִּכְמֵימְרִי וּכִרְעוּתִי יַעֲבֵיד וַאֲקַיֵּם לֵיהּ מַלְכוּ קַיָּימָא

וארא : מזבחי ח׳ בקריא׳ וסי׳ נמסר בסוף סדר וישמע יתרו : מרבית ג׳ בקריא׳ וסי׳ וכל מרבית ביתך ימותו אנשים · וחצי מרבית חכמתך · ימרבית העם · וב׳ ובמרבית וסי׳ לא תתן אכלך · ובמרבית ביתך :

[illegible]

רלבג

[illegible]

וישמש קדם משיחי כל יומיא:
ויהי כל דישתאר בביתך ייתי
לאשתפלא ליה למעא דכסף
ופיתא דלחמא ויימר מניני כען
לחדא ממטרת כהניא למיכל
פיתא דלחמא:
ורביא שמואל משמש קדם יי בחיי
עלי ופתגמא דיי הוה כסי ביומיא
האינון לית נבואה גליא:
והוה ביומא האינון
ועלי שכיב באתריה ועינוהי
שריאו למיכהי לא יכיל למחזי:
ובוצין בית מקדשא דיי עד לא
טפא ושמואל שכיב בעזרת ליואי
וקלא אשתמע מהיכלא דיי דתמן
ארונא דיי: וקרא
יי לשמואל ואמר הא אנא:
ורהט לות עלי ואמר הא אנא
ארי קריתא לי ואמר לא קריתי
תוב שכוב ואזל ושכיב: ואוסיף
יי למיקרי עוד שמואל וקם
שמואל ואזל לות עלי ואמר הא
אנא ארי קריתא לי ואמר לא
קריתי ברי תוב שכיב: ושמואל
עד לא אלף למידע אולפן מן
קדם יי ועד דלא אתגליה ליה
פיתגם נבואה דיי: ואוסיף
יי למיקרי שמואל בתליתאה
וקם ואזל לות עלי ואמר הא אנא
ארי קריתא לי וסבר עלי ארי מן קדם יי מתקרי לרביא:

והתהלך לפני משיחי כל הימים:
והיה כל הנותר בביתך יבוא
להשתחות לו לאגורת כסף וככר
לחם ואמר ספחני נא אל אחת
הכהנות לאכל פת לחם:
3:1 והנער שמואל משרת את
יהוה לפני עלי ודבר יהוה היה יקר
בימים ההם אין חזון נפרץ:
ויהי ביום ההוא ועלי
שכב במקומו ועינו החלו כהות לא
יוכל לראות: ונר אלהים טרם
יכבה ושמואל שכב בהיכל יהוה
אשר שם ארון אלהים:
ויקרא יהוה אל שמואל ויאמר הנני:
וירץ אל עלי ויאמר הנני
כי קראת לי ויאמר לא קראתי שוב
שכב וילך וישכב: ויסף יהוה קרא
עוד שמואל ויקם שמואל וילך אל
עלי ויאמר הנני כי קראת לי ויאמר
לא קראתי בני שוב שכב: ושמואל
טרם ידע את יהוה וטרם יגלה
אליו דבר יהוה: ויסף יהוה קרא
שמואל בשלישת ויקם וילך אל
עלי ויאמר הנני כי קראת לי
ויבן עלי כי יהוה קרא לנער:

[Radak commentary, partly legible:] ... עינו א׳חס׳ יוד בתרא וסימ׳ ועינו החלו כהות · ולא כחד כמגו ויאמר יי׳ הוא הטוב · ויברח אבשלום · ועברה העברה לעבור · יקח ויעל · ועיניו את עינו תראינה · יראו עינו כידו · קוץ בעינו · קרא ד׳ בקריאה וסימ׳ שמואל · וחברו · חדש ושבת קרא מקרא · בטרם ידע הנער:

[Rashi, partly legible:] ... אדם מבין: אין חזון נפרץ · לית נבואה גליה: נפרץ · לשון ופרצת ימה וקדמה: ושמואל שוכב · במקומו בעזרת הלוים השומרי׳ בית המקדש וכן תירגם יונתן ושמואל שכיב בעזרת ליואי: בהיכל יי׳ אש׳ שם ארון האלהים: ויקרא יי׳ · וקול יצא מהיכל יי׳ מבית קדש הקדשים שקרא שמואל שוף ה המקרא העליון מ מחובר לראש המקר׳ התחתון זהו שאמר הכתוב ירעם אל ב בקולו כפלאו עלי היה כהן ושומר משפנים ושמואל היה לוי ושוכב מבחוץ וקפץ הקול דרך עלי לשמואל ב במקב׳ תמיד: טרם ידע את יי׳ · עדיין לא היה מכיר עניין קול נבואה כל טרם ש שבמקרא לשון עדיין לא כתרגומו עד לא ו ואיכו לשון לפני וזה יוכיח ועוד כי טרם ת תירא׳ן מפורש מתנו וכן כל שיח השדה טרם יהיה בארץ: ויאמר

רלבג

והתהלך לפני משיחי כל הימים · ר״ל לפני המלך אשר יעמוד ב בעמי: יבא להשתחות לו לאגורת כסף וככר לחם · ר״ל שיבקש לו שימיהו בנשמרות כהונ׳ בעבור רב׳ תועת שיגיע לו מהתועלת בשביל הכהונה ההיא והיא מעט כסף וככר לחם ויספיק לו לראותו שיחברהו לאחת מ ממשמרות כהונה כדי שיגיע לו ממנה מעט לחם לאכול וזהו העונש הראוי לבית עלי תחת לקחם אשר לא להם להשמין את עצמ׳ ויסיר הש׳ מהם מה שראוי להיו׳ להם בדרך שלא ישאר להם כי אם מעט יוכלו לחיות ממנו בדוחק · והנה הנער שמואל היה משרת את יי׳ ...

[Ralbag, partly legible:] ... מקללים להם בניו ולא כהה בם · הרצון בזה שהוא ידע שישראל היו מקללים בניו בסבת העסק שהיו עוסקים אותם ...

[Radak, partly legible:] אנכי עשה ד׳ בליש׳ וסי׳ הנה אנכי עשה דבר ביש׳ · והיה לי ב׳ בפסוק · אנכי יי׳ עשה: אקים ו׳ וסי׳ אקים את יצחק · נביא אקים · אקים אל עלי · ואת דוד מלכם · את סכת דוד · והריסותיה אקים:

ויאמר עלי לשמואל לך שכב והיה
אם יקרא אליך ואמרת דבר יהוה
כי שמע עבדך וילך שמואל וישכב
במקומו: ויבא יהוה ויתיצב ויקרא
כפעם בפעם שמואל שמואל
ויאמר שמואל דבר כי שמע עבדך:
ויאמר יהוה אל
שמואל הנה אנכי עשה דבר
בישראל אשר כל שמעו תצלינה
שתי אזניו: ביום ההוא אקים אל
עלי את כל אשר דברתי אל ביתו
החל וכלה: והגדתי לו כי שפט
אני את ביתו עד עולם בעון אשר
ידע כי מקללים להם בניו ולא כהה
בם: ולכן נשבעתי לבית עלי אם
יתכפר עון בית עלי בזבח ובמנחה
עד עולם: וישכב שמואל עד
הבקר ויפתח את דלתות בית יהוה
ושמואל ירא מהגיד את המראה
אל עלי: ויקרא עלי את
שמואל ויאמר שמואל בני
ויאמר הנני: ויאמר מה הדבר
אשר דבר אליך אל נא תכחד ממני
כה יעשה לך אלהים וכה יוסיף אם
תכחד ממני דבר מכל הדבר אשר
דבר אליך: ויגד לו שמואל את
כל הדברים ולא כחד ממנו ויאמר
יהוה הוא הטוב בעינו יעשה:
ויגדל שמואל ויהוה
היה עמו ולא הפיל מכל דבריו
ארצה: וידע כל ישראל מדן
ועד באר שבע כי נאמן שמואל
לנביא ליהוה:

ואמר עלי לשמואל איזיל שכוב
ויהי אם יקרי לך ותימר מליל יי
ארי שמע עבדך ואזל שמואל ו
ושכיב באתריה: ואתגלי יי
ואיתעתד וקרא כזמן בזמן שמואל
שמואל ואמר שמואל מליל ארי
שמע עבדך: ואמר
יי לשמואל הא אנא עביד פתגמא
בישראל דכל דישמעינה יצלן
תרתין אודנוהי: ביומא ההוא
אקים על עלי ית כל דמלילית
על ביתיה אגבר ואישיצי:
וחויתי ליה ארי מיתפרע אנא מן
אנש ביתיה עד עלמא בחובין ד
דידע ארי מרגזין להון בנוהי ולא
כהה בהון: ובכן קיימית לבית
עלי אם ישתבקון חובי בית עלי
בניכסת קודשין ובקורבנין עד
עלמא: ושכב שמואל עד צפרא
ופתח ית דשי בית מקדשא דיי
ושמואל דחיל מלחואה ית חיזו
נבואתא לעלי: וקרא עלי ית
שמואל ואמר שמואל ברי ואמר
הא אנא: ואמר מה פתגמא
דמליל עמך לא כען תכסי מיני
כדין יעביד לך יי וכדין יוסיף אם
תכסי מיני פתגם מכל פתגמא
דמליל עמך: וחויה שמואל
ית כל פתגמיא ולא כסי מיניה ואמר
יי הוא דתקין בעינוהי יעביד:
ורבא שמואל
ומימרא דיי הוה בסעדיה ולא
בטיל מכל פתגמוהי ארעא:
וידע כל ישראל מדן ועד
באר שבע ארי מהימן שמואל ב
בפיתגמי נבואתא דיי:

רשי

רדק

[Ralbag, partly legible:] הכלה הרעה על בית עלי עד עולם: אל ביתו · אכל: כי שופט אני · לא יכלה משפטי בזרעו עד עולם · אספטים שיתבזו ויתקרבו ימיהם: בעון אשר ידע · בעון ...

ויסף יהוה להראה בשלה כי נגלה יהוה אל שמואל בשלו בדבר יהוה:

ד
ויהי דבר שמואל לכל ישראל ויצא ישראל לקראת פלשתים למלחמה ויחנו על האבן העזר ופלשתים חנו באפק: ויערכו פלשתים לקראת ישראל ותטש המלחמה וינגף ישראל לפני פלשתים ויכו במערכה בשדה כארבעת אלפים איש: ויבא העם אל המחנה ויאמרו זקני ישראל למה נגפנו יהוה היום לפני פלשתים נקחה אלינו משלה את ארון ברית יהוה ויבא בקרבנו וישענו מכף איבינו: וישלח העם שלה וישאו משם את ארון ברית יהוה צבאות ישב הכרבים ושם שני בני עלי עם ארון ברית האלהים חפני ופינחס: ויהי כבוא ארון ברית יהוה אל המחנה וירעו כל ישראל תרועה גדולה ותהם הארץ: וישמעו פלשתים את קול התרועה ויאמרו מה קול התרועה הגדולה הזאת במחנה העברים וידעו כי ארון יהוה בא אל המחנה: ויראו הפלשתים כי אמרו בא אלהים אל המחנה ויאמרו אוי לנו כי לא היתה כזאת אתמול שלשם: אוי לנו מי יצילנו מיד האלהים האדירים האלה אלה הם האלהים המכים את מצרים בכל מכה במדבר: התחזקו והיו לאנשים פלשתים פן תעבדו לעברים כאשר עבדו לכם והייתם לאנשים ונלחמתם: וילחמו פלשתים וינגף ישראל וינסו איש לאהליו ותהי המכה גדולה מאד ויפל מישראל שלשים אלף רגלי:

רלבג

וארון אלהים נלקח ושני בני עלי מתו חפני ופינחס: וירץ איש בנימן מהמערכה ויבא שלה ביום ההוא ומדיו קרעים ואדמה על ראשו: ויבוא והנה עלי ישב על הכסא יך דרך מצפה כי היה לבו חרד על ארון האלהים והאיש בא להגיד בעיר ותזעק כל העיר: וישמע עלי את קול הצעקה ויאמר מה קול ההמון הזה והאיש מהר ויבא ויגד לעלי: ועלי בן תשעים ושמנה שנה ועיניו קמה ולא יכול לראות: ויאמר האיש אל עלי אנכי הבא מן המערכה ואני מן המערכה נסתי היום ויאמר מה היה הדבר בני: ויען המבשר ויאמר נס ישראל לפני פלשתים וגם מגפה גדולה היתה בעם וגם שני בניך מתו חפני ופינחס וארון האלהים נלקחה: ויהי כהזכירו את ארון האלהים ויפל מעל הכסא אחרנית בעד יד השער ותשבר מפרקתו וימת כי זקן האיש וכבד והוא שפט את ישראל ארבעים שנה: וכלתו אשת פינחס הרה ללת ותשמע את השמעה אל הלקח ארון האלהים ומת חמיה ואישה ותכרע ותלד כי נהפכו עליה צריה: וכעת מותה ותדברנה הנצבות עליה אל תיראי כי בן ילדת ולא ענתה ולא שתה לבה: ותקרא לנער אי כבוד לאמר גלה כבוד מישראל אל הלקח ארון האלהים ואל חמיה ואישה: ותאמר גלה כבוד מישראל כי נלקח ארון האלהים:

רלבג

רשי

רלבנ

רשי

רלבנ

רשי

רלבנ

רשי

ויסרנה · הרי תיבה זו אחרונוכוס מלמד שאף הוולדות היו א אומ' שירה · רבי רבי השיטה התכופפי וכו' כדאיתא במסכת ע"ז ולפי פשוטו ויסרנה לשון דרך ישר היו ה הולכות : בית שמש · הלך וגעה · לשו' געקת בקר געייה : וישמחו לראות · היו מסתכלין היאך הוא בא לבדו ומשמחתם כהנו בו קלות ראש ולא היו מסתכלין בו באימה ודרך כבוד : כופר הפרזי · כפר שאין לו חומה : אבל הגדולה · היא אבן הגדולה ה האמורה למעלה ש שהלמ"ד באה במקום נו"ן וכן כשכה במקום לשכה בספר עזרא ו ומפני שאירע להם א אבלות בדבר קראה אבל : שבעים איש · חמשי' אלף איש תרגם יונת' וקטל בסבי עמא שבעי' גברא ובקהלא חמשין אלפי גברא ורבותינו אמרו שבעים איש שכל אחד היה שקול כחמשים אלף או חמשים אלף איש שכל אחד שקול כ כשבעים סנהדרין : קדשו

רלבג

והנה נתישרו הפרות דרך בית שמש מזולת נטייה וסרני פלשתים הולכים אחריהם עד גבול בית שמש לראו' אמתת הענין : והעגלה באה אל שדה יהושע בית השמשי ותעמד שם ושם אבן גדולה ויבקעו את עצי העגלה ואת הפרות העלו אותם עולה ל לי"י על המזבח אשר בנו שם ואנשי בית שמש העלו עולו' וזבחו זבחי שלמי' ביום ההוא לי"י : ויך הש"י באנשי בית שמש כי ראו ב בארון י"י ולא עזבו מלאכתם שהיו קוצרי' ...ן שהיו שקולים חמשים אלף איש לגדל מעלתם או היו המוכים אלף ושבעים איש · ויתאבלו העם כי הכה י"י בעם מכה גדולה · והביאו

וַיִּשַּׁרְנָה הַפָּרוֹת בַּדֶּרֶךְ עַל־דֶּרֶךְ בֵּית שֶׁמֶשׁ בִּמְסִלָּה אַחַת הָלְכוּ הָלֹךְ וְגָעוֹ וְלֹא־סָרוּ יָמִין וּשְׂמֹאול וְסַרְנֵי פְלִשְׁתִּים הֹלְכִים אַחֲרֵיהֶם עַד־גְּבוּל בֵּית שָׁמֶשׁ׃ וּבֵית שֶׁמֶשׁ קֹצְרִים קְצִיר־חִטִּים בָּעֵמֶק וַיִּשְׂאוּ אֶת־עֵינֵיהֶם וַיִּרְאוּ אֶת־הָאָרוֹן וַיִּשְׂמְחוּ לִרְאוֹת׃ וְהָעֲגָלָה בָּאָה אֶל־שְׂדֵה יְהוֹשֻׁעַ בֵּית־הַשִּׁמְשִׁי וַתַּעֲמֹד שָׁם וְשָׁם אֶבֶן גְּדוֹלָה וַיְבַקְּעוּ אֶת־עֲצֵי הָעֲגָלָה וְאֶת־הַפָּרוֹת הֶעֱלוּ עֹלָה לַיהוָה׃ וְהַלְוִיִּם הוֹרִידוּ אֶת־אֲרוֹן יְהוָה וְאֶת־הָאַרְגַּז אֲשֶׁר־אִתּוֹ אֲשֶׁר־בּוֹ כְלֵי־זָהָב וַיָּשִׂמוּ אֶל־הָאֶבֶן הַגְּדוֹלָה וְאַנְשֵׁי בֵית־שֶׁמֶשׁ הֶעֱלוּ עֹלוֹת וַיִּזְבְּחוּ זְבָחִים בַּיּוֹם הַהוּא לַיהוָה׃ וַחֲמִשָּׁה סַרְנֵי־פְלִשְׁתִּים רָאוּ וַיָּשֻׁבוּ עֶקְרוֹן בַּיּוֹם הַהוּא׃ וְאֵלֶּה טְחֹרֵי הַזָּהָב אֲשֶׁר הֵשִׁיבוּ פְלִשְׁתִּים אָשָׁם לַיהוָה לְאַשְׁדּוֹד אֶחָד לְעַזָּה אֶחָד לְאַשְׁקְלוֹן אֶחָד לְגַת אֶחָד לְעֶקְרוֹן אֶחָד׃ וְעַכְבְּרֵי הַזָּהָב מִסְפַּר כָּל־עָרֵי פְלִשְׁתִּים לַחֲמֵשֶׁת הַסְּרָנִים מֵעִיר מִבְצָר וְעַד כֹּפֶר הַפְּרָזִי וְעַד אָבֵל הַגְּדוֹלָה אֲשֶׁר הִנִּיחוּ עָלֶיהָ אֵת אֲרוֹן יְהוָה עַד הַיּוֹם הַזֶּה בִּשְׂדֵה יְהוֹשֻׁעַ בֵּית־הַשִּׁמְשִׁי׃ וַיַּךְ בְּאַנְשֵׁי בֵית־שֶׁמֶשׁ כִּי רָאוּ בַּאֲרוֹן יְהוָה וַיַּךְ בָּעָם שִׁבְעִים אִישׁ חֲמִשִּׁים אֶלֶף אִישׁ וַיִּתְאַבְּלוּ הָעָם כִּי־הִכָּה יְהוָה בָּעָם מַכָּה גְדוֹלָה׃ וַיֹּאמְרוּ אַנְשֵׁי בֵית־שֶׁמֶשׁ מִי יוּכַל לַעֲמֹד לִפְנֵי יְהוָה הָאֱלֹהִים הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה וְאֶל־מִי יַעֲלֶה מֵעָלֵינוּ׃ וַיִּשְׁלְחוּ מַלְאָכִים אֶל־יוֹשְׁבֵי קִרְיַת־יְעָרִים לֵאמֹר הֵשִׁבוּ פְלִשְׁתִּים אֶת־אֲרוֹן יְהוָה רְדוּ הַעֲלוּ אֹתוֹ אֲלֵיכֶם׃
ז
וַיָּבֹאוּ אַנְשֵׁי קִרְיַת יְעָרִים וַיַּעֲלוּ אֶת־אֲרוֹן יְהוָה

וַיָּבִאוּ אֹתוֹ אֶל־בֵּית אֲבִינָדָב בַּגִּבְעָה וְאֶת־אֶלְעָזָר בְּנוֹ קִדְּשׁוּ לִשְׁמֹר אֶת־אֲרוֹן יְהוָה׃ וַיְהִי מִיּוֹם שֶׁבֶת הָאָרוֹן בְּקִרְיַת יְעָרִים וַיִּרְבּוּ הַיָּמִים וַיִּהְיוּ עֶשְׂרִים שָׁנָה וַיִּנָּהוּ כָּל־בֵּית יִשְׂרָאֵל אַחֲרֵי יְהוָה׃ וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל־כָּל־בֵּית יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אִם־בְּכָל־לְבַבְכֶם אַתֶּם שָׁבִים אֶל־יְהוָה הָסִירוּ אֶת־אֱלֹהֵי הַנֵּכָר מִתּוֹכְכֶם וְהָעַשְׁתָּרוֹת וְהָכִינוּ לְבַבְכֶם אֶל־יְהוָה וְעִבְדֻהוּ לְבַדּוֹ וְיַצֵּל אֶתְכֶם מִיַּד פְּלִשְׁתִּים׃ וַיָּסִירוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־הַבְּעָלִים וְאֶת־הָעַשְׁתָּרֹת וַיַּעַבְדוּ אֶת־יְהוָה לְבַדּוֹ׃ וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל קִבְצוּ אֶת־כָּל־יִשְׂרָאֵל הַמִּצְפָּתָה וְאֶתְפַּלֵּל בַּעַדְכֶם אֶל־יְהוָה׃ וַיִּקָּבְצוּ הַמִּצְפָּתָה וַיִּשְׁאֲבוּ־מַיִם וַיִּשְׁפְּכוּ לִפְנֵי יְהוָה וַיָּצוּמוּ בַּיּוֹם הַהוּא וַיֹּאמְרוּ שָׁם חָטָאנוּ לַיהוָה וַיִּשְׁפֹּט שְׁמוּאֵל אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בַּמִּצְפָּה׃ וַיִּשְׁמְעוּ פְלִשְׁתִּים כִּי־הִתְקַבְּצוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל הַמִּצְפָּתָה וַיַּעֲלוּ סַרְנֵי־פְלִשְׁתִּים אֶל־יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁמְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּרְאוּ מִפְּנֵי פְּלִשְׁתִּים׃ וַיֹּאמְרוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶל־שְׁמוּאֵל אַל־תַּחֲרֵשׁ מִמֶּנּוּ מִזְּעֹק אֶל־יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְיֹשִׁעֵנוּ מִיַּד פְּלִשְׁתִּים׃ וַיִּקַּח שְׁמוּאֵל טְלֵה חָלָב אֶחָד וַיַּעֲלֵה עוֹלָה כָּלִיל לַיהוָה וַיִּזְעַק שְׁמוּאֵל אֶל־יְהוָה בְּעַד יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲנֵהוּ יְהוָה׃ וַיְהִי שְׁמוּאֵל מַעֲלֶה הָעוֹלָה וּפְלִשְׁתִּים נִגְּשׁוּ לַמִּלְחָמָה בְּיִשְׂרָאֵל וַיַּרְעֵם יְהוָה בְּקוֹל־גָּדוֹל בַּיּוֹם הַהוּא עַל־פְּלִשְׁתִּים וַיְהֻמֵּם וַיִּנָּגְפוּ לִפְנֵי יִשְׂרָאֵל׃

רלבג

ולא יספו ד' דסמיכי בקריאה וסי' ויכנע מדין· ויכנעו הפלשתים דשמואל· ויתקע יואב בשופר· ויעמדו כל העם· ויכרה להם כירה גדולה: וסבב ג' בקריא' וסימ' והלך מדי שנה בשנה· וסבב לעפל ויגבהה· ובא אליה מלך גדול וסבב אתה:

וַיֵּצְאוּ אַנְשֵׁי יִשְׂרָאֵל מִן־הַמִּצְפָּה וַיִּרְדְּפוּ אֶת־פְּלִשְׁתִּים וַיַּכּוּם עַד־מִתַּחַת לְבֵית כָּר׃ וַיִּקַּח שְׁמוּאֵל אֶבֶן אַחַת וַיָּשֶׂם בֵּין־הַמִּצְפָּה וּבֵין הַשֵּׁן וַיִּקְרָא אֶת־שְׁמָהּ אֶבֶן הָעָזֶר וַיֹּאמַר עַד־הֵנָּה עֲזָרָנוּ יְהוָה׃ וַיִּכָּנְעוּ הַפְּלִשְׁתִּים וְלֹא־יָסְפוּ עוֹד לָבוֹא בִּגְבוּל יִשְׂרָאֵל וַתְּהִי יַד־יְהוָה בַּפְּלִשְׁתִּים כֹּל יְמֵי שְׁמוּאֵל׃ וַתָּשֹׁבְנָה הֶעָרִים אֲשֶׁר לָקְחוּ־פְלִשְׁתִּים מֵאֵת יִשְׂרָאֵל לְיִשְׂרָאֵל מֵעֶקְרוֹן וְעַד־גַּת וְאֶת־גְּבוּלָן הִצִּיל יִשְׂרָאֵל מִיַּד פְּלִשְׁתִּים פ וַיְהִי שָׁלוֹם בֵּין יִשְׂרָאֵל וּבֵין הָאֱמֹרִי׃ וַיִּשְׁפֹּט שְׁמוּאֵל אֶת־יִשְׂרָאֵל כֹּל יְמֵי חַיָּיו׃ וְהָלַךְ מִדֵּי שָׁנָה בְּשָׁנָה וְסָבַב בֵּית־אֵל וְהַגִּלְגָּל וְהַמִּצְפָּה וְשָׁפַט אֶת־יִשְׂרָאֵל אֵת כָּל־הַמְּקוֹמוֹת הָאֵלֶּה׃ וּתְשֻׁבָתוֹ הָרָמָתָה כִּי־שָׁם בֵּיתוֹ וְשָׁם שְׁפָטוֹ אֶת־יִשְׂרָאֵל וַיִּבֶן־שָׁם מִזְבֵּחַ לַיהוָה׃

וּנְפָקוּ אֱנָשֵׁי יִשְׂרָאֵל מִן מִצְפַּיָא וּרְדָפוּ יַת פְּלִשְׁתָּאֵי וּמְחוֹנִין עַד מִלְרַע לְבֵית שָׁרוֹן׃ וּנְסִיב שְׁמוּאֵל אַבְנָא חֲדָא וְשַׁוִּי בֵּין מִצְפַּיָא וּבֵין שִׁינָא וּקְרָא יַת שְׁמַהּ אֶבֶן סַעֲדָא וַאֲמַר עַד הָכָא סַעֲדָנָא יְיָ׃ וְאִיתְבָּרוּ פְּלִשְׁתָּאֵי וְלָא אוֹסִיפוּ עוֹד לְמֵיעַל בִּתְחוּם יִשְׂרָאֵל וַהֲוַת מַחֲתָא דַיְיָ בִּפְלִשְׁתָּאֵי כָּל יוֹמֵי שְׁמוּאֵל׃ וְתָבָא קִירְוַיָא דִּנְסִיבוּ פְּלִשְׁתָּאֵי מִן יִשְׂרָאֵל לְיִשְׂרָאֵל מֵעֶקְרוֹן וְעַד גַּת וְיַת תְּחוּמֵיהוֹן שֵׁיזִיב יִשְׂרָאֵל מִידָא דִּפְלִשְׁתָּאֵי וַהֲוָה שְׁלָמָא בֵּין יִשְׂרָאֵל וּבֵין אֱמוֹרָאֵי׃ וְדָן שְׁמוּאֵל יַת־יִשְׂרָאֵל כָּל יוֹמֵי חַיוֹהִי׃ וַאֲזַל בִּזְמַן שְׁנָא בִשְׁנָא וּמִסְתְּחַר לְבֵיתְאֵל וּלְגִילְגָּלָא וּלְמִצְפַּיָא וְדָאִין יַת יִשְׂרָאֵל יַת כָּל אַתְרַיָא הָאִילֵין׃ וּבְמְתָבֵיהּ לְרָמְתָא אֲרֵי תַמָּן בֵּיתֵיהּ וְתַמָּן דָּן יַת יִשְׂרָאֵל וּבְנָא תַמָּן מַדְבְּחָא קֳדָם יְיָ׃

רשי

רלבג

ח ויהי כאשר זקן שמואל וישם את בניו שפטים לישראל: ויהי שם בנו הבכור יואל ושם משנהו אביה שפטים בבאר שבע: ולא הלכו בניו בדרכו ויטו אחרי הבצע ויקחו שחד ויטו משפט: ויתקבצו כל זקני ישראל ויבאו אל שמואל הרמתה: ויאמרו אליו הנה אתה זקנת ובניך לא הלכו בדרכיך עתה שימה לנו מלך לשפטנו ככל הגוים: וירע הדבר בעיני שמואל כאשר אמרו תנה לנו מלך לשפטנו ויתפלל שמואל אל יהוה: ויאמר יהוה אל שמואל שמע בקול העם לכל אשר יאמרו אליך כי לא אתך מאסו כי אתי מאסו ממלך עליהם: ככל המעשים אשר עשו מיום העלתי אותם ממצרים ועד היום הזה ויעזבני ויעבדו אלהים אחרים כן המה עשים גם לך: ועתה שמע בקולם אך כי העד תעיד בהם והגדת להם משפט המלך אשר ימלך עליהם: ויאמר שמואל את כל דברי יהוה אל העם השאלים מאתו מלך: ויאמר זה יהיה משפט המלך אשר ימלך עליכם את בניכם יקח ושם לו במרכבתו ובפרשיו

והוה כד סיב שמואל ומני ית בנוהי דיינין על ישראל: והוה שום בריה בוכריה יואל ושום תנייניה אביה דיינין בבאר שבע: ולא הליכו בנוהי באורחתיה ואתפניאו בתר ממון דשקר וקבילו שוחדא וצלו דינא: ואתכנישו כל סבי ישראל ואתו לות שמואל לרמתא: ואמרו ליה הא את סבתא ובנך לא הליכו באורחתך כען מני לנא מלכא למידיננא ככל עממיא: ובאיש פתגמא בעיני שמואל כד אמרו מני לנא מלכא למידיננא וצלי שמואל קדם יי: ואמר יי לשמואל קביל למימר עמא לכל דיימרון לך ארי לא יתך רחיקו ארי בפולחני קצו מלמהוי מלכא עליהון: ככל עובדיא די עבדו מיומא דאסיקית יתהון ממצרים ועד יומא הדין ושבקו פולחני ופלחו לטעוות עממיא כן אנון עבדין אף לך: וכען קביל למימריהון ברם ארי אסהדא תסהיד בהון ותחוי להון נימוסא דמלכא דימלך עליהון: ואמר שמואל ית כל פתגמיא דיי לעמא דשאלין מניה מלכא: ואמר דין יהי נימוסא דמלכא די מלך עליכון ית בניכון ידבר ויםני ליה ברתיכוהי ובפרשוהי

רשי

ויטו. הם עצמם. ד"א את המשפט. ורבותינו אמרו לא חטאו בני שמואל אלא לא הלכו בדרכי אביהן שהיה מחזר בכל מקומות ישראל ושופטן בעריהן והם לא עשו כן כדי להרבות שכר לחזניהם ולסופריהם: וירע הדבר. לפי שאמרו לשפטנו ככל הגוים: העד תעיד בהם שתהא אימת מלכם עליהם: ולעשות

רלבג

ספר אחר זה שכאשר היה זקן שמואל והיה לואה מהנהיג ישראל על דרך שנהג שם בניו שופטים לישראל בבאר שבע כדי שישפטו שם הרחוקים ממנו ויקלו מעליו והכ' לא הלכו בניו בדרכיו אבל הלכו אחר התועלת ולזה לקחו שוחד והיה זה סבה שהטו משפט כי השחד יעור עיני חכמים כמו שנזכר בתורה ולזה אסור לקבל שחד אף על פי שלא יכוין להטות משפט כי טבע השחד כן הוא שיפתה האדם בו להועיל בריבו לאשר קבלהו ואע"פ שלא יתכוין מקבל השחד להטות הדין הנה השחד יסבב שיעלם ממנו אמתת הדין מפני חשקו להועיל לאשר קבל השוחד ממנו עד שלא יוכל לראות לו חובה.

ורצו לפני מרכבתו: ולשום לו שרי אלפים ושרי חמשים ולחרש חרישו ולקצר קצירו ולעשות כלי מלחמתו וכלי רכבו: ואת בנותיכם יקח לרקחות ולטבחות ולאפות: ואת שדותיכם ואת כרמיכם וזיתיכם הטובים יקח ונתן לעבדיו: וזרעיכם וכרמיכם יעשר ונתן לסריסיו ולעבדיו: ואת עבדיכם ואת שפחותיכם ואת בחוריכם הטובים ואת חמוריכם יקח ועשה למלאכתו: צאנכם יעשר ואתם תהיו לו לעבדים: וזעקתם ביום ההוא מלפני מלככם אשר בחרתם לכם ולא יענה יהוה אתכם ביום ההוא: וימאנו העם לשמע בקול שמואל ויאמרו לא כי אם מלך יהיה עלינו: והיינו גם אנחנו ככל הגוים ושפטנו מלכנו ויצא לפנינו ונלחם את מלחמתנו: וישמע שמואל את כל דברי העם וידברם באזני יהוה: ויאמר יהוה אל שמואל שמע בקולם והמלכת להם מלך ויאמר שמואל אל אנשי ישראל לכו איש לעירו:

ט ויהי איש מבן ימין ושמו קיש בן אביאל בן צרור בן בכורת בן אפיח בן איש ימיני גבור חיל: ולו היה בן ושמו שאול בחור וטוב ואין איש מבני ישראל טוב ממנו משכמו ומעלה גבה מכל העם: ותאבדנה האתנות לקיש אבי שאול ויאמר קיש אל שאול בנו קח נא אתך את אחד מהנערים וקום לך בקש את האתנת: ויעבר בהר אפרים ויעבר בארץ שלשה ולא מצאו ויעברו בארץ שעלים ואין ויעבר בארץ ימיני ולא מצאו:

ורדפין קדם רתיכוהי: ולמנאה ליה רבני אלפין ורבני חמשין ולמיכרב ניריה ולמחצד חצדיה ולמעבד מני קרביה ומאני רתיכוהי: וית בנתיכון ידבר לבשמן ולטבחן ולאפן: וית חקליכון וית כרמיכון וזיתיכון טביא יסב ויתן לעבדוהי: וזרעיכון וכרמיכון יסב חד מן עסרא ויהב לרברבוהי ולעבדוהי: וית עבדיכון וית אמהתכון וית עולימכון שפיריא וית חמריכון ידבר למהוי עבדין עיבידתא: ענכון יסב חד מן עסרא ואתון תהון ליה לעבדין: ותצוחון ביומא ההוא מן קדם מלככון דאתרעיתון לכון ולא יקביל יי צלותכון ביומא ההוא: וסריבו עמא לקבלא למימר שמואל ואמרו לא אלהן מלכא יהי עלנא: ונהי אף אנחנא ככל עממיא ויתפרע לנא מלכנא ויפוק ברישנא ויגיח ית קרבנא: ושמע שמואל ית כל פתגמי עמא וסדרינון קדם יי: ואמר יי לשמואל קביל למימריהון ותמליך להון מלכא ואמר שמואל לאנשי ישראל איזילו גבר לקרתיה:

והוה גברא משיבטא דבית בנימן ושמיה קיש בר אביאל בר צרור בר בכורת בר אפיח בר גברא משבטא דבית בנימן גיבר חילא: וליה הוה בר ושמיה שאול עולים ושפיר ולית גבר מבני ישראל שפיר מיניה מכתפיה ולעילא רם מכל עמא: ואבדא אתניא לקיש אבוהי דשאול ואמר קיש לשאול בריה דבר כען עמך ית חד מעולימיא וקום איזיל בעי ית אתניא: ועבר בטור דבית אפרים ועבר בארע דרומא ולא אשכחו ועבר בארע מתברא ולית ועבר בארע שיבט בנימן ולא אשכחו:

רשי

ולעשות כלי מלחמתו: לעשות אותם אומנים ובפחים ונגרים: לרקחות. מתקנות מרקחים ובשמים לתמרוקי הנשים: בארץ

רלבג

וזעקתם. ואמר להם הנה יכבד עליכם זה עד אשר תזעקו לי' מכובד העול שישימו עליכם מלככם ולא יענה יי' אתכם כי רוח בחירתכם הביאה אתכם כל זה וענו העם כי על כל פנים הם בוחרים שיהיה להם מלך לשפטם ויתמסך להם מהתועלת ממנו שיבא לפניהם להלחם את מלחמותיהם עד שלא ימשלו עליהם האויבים באופן שהיו מושלים מקדם כי המלך יסבב שיתקבצו כל העם להלחם עם אויביהם וזה יוסיף ליש' חוזק ואולם כשלא היה לישראל מלך היו האויבים נלחמים עם קצת ישראל והיו הנשארים בלתי מחזיקים את ידם ובזה האופן היו האויבים מנצחים עם היותם מעטים מישראל הרבה וידמה שכבר אמר זה מפני יראתם מנחש מלך בני עמון שבא עליהם להלחם עמם כמו שאמ' להם שמואל במה שאחר זה ובכאשר ראה הש"י כוונתם הסכים עמהם אך הזהירם בסוף הענין על פי שמואל שיהיו נזהרים לשמור מצות התורה ואם לא הנה יספו גם הם גם מלכם:

אשר עמו ג' וסי' ויאכלו וישתו הוא · ויאמר יעקב אל ביתו · ויבא יעקב לוזה · ויארבו על שכם · ואבימלך
וראשים · כהראיתם עשיתי · בארץ צוף · ושאול יושב בגבעה · ויקם דוד ויעבר הוא · ואנשים אשר

המה באו בארץ צוף ושאול אמר
לנערו אשר עמו לכה ונשובה פן
יחדל אבי מן האתנות ודאג לנו׃
ויאמר לו הנה נא איש אלהים
בעיר הזאת והאיש נכבד כל אשר
ידבר בוא יבוא עתה נלכה שם אולי
יגיד לנו את דרכנו אשר הלכנו
עליה׃ ויאמר שאול לנערו והנה
נלך ומה נביא לאיש כי הלחם אזל
מכלינו ותשורה אין להביא לאיש
האלהים מה אתנו׃ ויסף הנער
לענות את שאול ויאמר הנה נמצא
בידי רבע שקל כסף ונתתי לאיש
האלהים והגיד לנו את דרכנו׃
לפנים בישראל כה אמר האיש
בלכתו לדרוש אלהים לכו ונלכה
עד הראה כי לנביא היום יקרא
לפנים הראה׃ ויאמר שאול לנערו
טוב דברך לכה נלכה וילכו אל
העיר אשר שם איש האלהים׃ המה
עלים במעלה העיר והמה מצאו
נערות יצאות לשאב מים ויאמרו
להן היש בזה הראה׃ ותענינה אותם
ותאמרנה יש הנה לפניך מהר עתה
כי היום בא לעיר כי זבח היום לעם
בבמה׃ כבאכם העיר כן
תמצאון אתו בטרם יעלה הבמתה
לאכל כי לא יאכל העם עד באו

אינון אתו בארעא דבה נבייא דיי
ושאול אמר לעולימא דעמיה
איתא ונתוב דילמא ישבוק אבא
מן עסק אתניא ויציף לנא׃ ואמר
ליה הא כען נבייא דיי בקרתא
הדא וגברא מתנבי קשוט כל
דאתנבי אתקיימא יתקיים כען ניזיל
לנא תמן מאים יחוי לנא ית אורחנא
דאתנא עלה׃ ואמר שאול לעולימיה
והא ניזיל ואם מקביל ממון מה
נעיל לנבייא דיי אף אנחנא זוודין
עדן עטרו מננא ומדעם דכשר לית
לאעלא לנבייא דיי ומה עמנא
למעבד׃ ואוסיף עולימא למעני
ית שאול ואמר הא אשתכח בידי
זוזא חדא דכספא ונתין לנבייא
דיי ויחוי לנא ית אורחנא׃ בקדמין
בישראל כדנן אמר גברא במיזליה
למתבע אולפן מן קדם יי איתו
ונתמטי עד חוזיא ארי לנבייא יומא
דין מתקרי מלקדמין חוזיא׃
ואמר שאול לעולימיה תקין
פתגמך איתא ניזיל ואזלו לקרתא
דתמן נבייא דיי׃ אינון סלקין
במסקנא דקרתא ואינון אשכחו
עולימן נפקן למימלי מיא ואמרו
להין האית הכא חוזיא׃ ואתיבת
יתהון ואמרת אית דא הא קדמך
אוחי כען ארי יומא דין על לקרתא
ארי שירו ניכסת קודשיא יומא
דין לעמא בבית אסחרותא׃
כמיעלכון לקרתא כן תשכחון
יתיה עד לא יסק לבית אסחרותא
למיכל ארי לא אכיל עמא עד מיתוהי

עמו העלה · ויגש יואב והעם · וכל ד"ה דכוו' : לדרוש אלהים ד' בקריאה וסי' כי יבא אלי העם לדרש אלהים :
לפנים בישׂ כה אמר האיש בלכתו · לכה ונלכה עד הרואה · ויהי לדרוש אלהים בימי זכריהו · וכ' לדרוש
האלהים · וסי' אכל דברים טובים · כל לבו הבין :

יעצר ג' וחס' וסי' ושמואל ראה את שאול · אל יעצר עמך אנוש · הן יעצר במים ויבשו : ולמי ג' וסי' ולמי אלה
לפניך · ולמי כל חמדת ישראל · ולמי אני עמל : כשלשים איש ג' וסי' ויצאו בני בנימן · ויהפך איש ישראל ·
ויתן להם מקום · קדם כשלשם כתיב : וירם ח' בקריאה וסי' בבסרה רבתא :

כי הוא יברך הזבח אחרי כן יאכלו
הקראים ועתה עלו כי אתו כהיום
תמצאון אתו׃ ויעלו העיר המה
באים בתוך העיר והנה שמואל
יצא לקראתם לעלות הבמה׃
ויהוה גלה
את אזן שמואל יום אחד לפני בוא
שאול לאמר׃ כעת מחר אשלח
אליך איש מארץ בנימן ומשחתו
לנגיד על עמי ישראל והושיע את
עמי מיד פלשתים כי ראיתי את
עמי כי באה צעקתו אלי׃ ושמואל
ראה את שאול ויהוה ענהו הנה
האיש אשר אמרתי אליך זה יעצר
בעמי׃ ויגש שאול את שמואל
בתוך השער ויאמר הגידה נא לי אי
זה בית הראה׃ ויען שמואל את
שאול ויאמר אנכי הראה עלה לפני
הבמה ואכלתם עמי היום ושלחתיך
בבקר וכל אשר בלבבך אגיד לך׃
ולאתנות האבדות לך היום שלשת
הימים אל תשם את לבך להם כי
נמצאו ולמי כל חמדת ישראל
הלוא לך ולכל בית אביך׃
ויען שאול ויאמר
הלוא בן ימיני אנכי מקטני שבטי
ישראל ומשפחתי הצערה מכל
משפחות שבטי בנימן ולמה דברת
אלי כדבר הזה׃
ויקח שמואל את שאול ואת נערו
ויביאם לשכתה ויתן להם מקום
בראש הקראים והמה כשלשים
איש׃ ויאמר שמואל לטבח תנה
את המנה אשר נתתי לך אשר
אמרתי אליך שים אתה עמך׃ וירם
הטבח את השוק והעליה וישם
לפני שאול ויאמר הנה הנשאר שים
לפניך אכל כי למועד שמור לך
לאמר העם קראתי ויאכל שאול עם
שמואל ביום ההוא׃ וירדו מהבמה
העיר וידבר עם שאול על הגג׃

ארי הוא פריס מזונא בתר כן
אכלין זמניא וכען סקו ארי יתיה
כיומא דין תשכחון יתיה׃ וסליקו
לקרתא אינון עלין בגו קרתא
והא שמואל נפיק לקדמותהון
למיסק לבית אסחרותא׃
ומן קדם יי
איתאמר לשמואל יומא חד קדם
מיתי שאול למימר׃ כעידן הדין
מחר אשלח לותך גברא מארעא
שיבט בנימן ותמשחיניה למהוי
מלכא על עמי ישראל ויפרוק ית
עמי מידא דפלשתאי ארי גלי
קדמי דוחקא דעמי ארי עלת
קבילתהון לקדמי׃ ושמואל חזא
ית שאול ומן קדם יי איתאמר ליה
הא גברא דאמרית לך דין יעדי
מרוותא מן עמי׃ וקריב שאול ית
שמואל בגו תרעא ואמר חוי כען
לי אידין בית חוזיא׃ ואתיב שמואל
ית שאול ואמר אנא חוזיא סק
לקדמי לבית אסחרותא ותיכלון
עמי יומא דין ואשלחינך בצפרא
וכל די בליבך אחוי לך׃ ועל עיסק
אתניא דאבדא לך ואת אתיתא
למיבעיהון יומא דין דנן תלתא יומין
לא תשוי ית ליבך עליהון ארי
אישתכחא ודמן כל חמית ישראל
הלא דילך ולכל בית אבוך׃
ואתיב שאול ואמר
הלא בר שיבט בנימן אנא מזעירי
שבטיא דישראל וזרעיתי חלשא
מכל זרעית שיבט בנימן ולמא
מללתא עמי כפתגמא הדין׃ ודבר
שמואל ית שאול וית עולימיה
ואעילינון לאסחרותא ויהב להון
אתר בריש זמיניא ואינון כתלתין
גברא׃ ואמר שמואל לטבחא הב
ית מנתא די יהבית לך דאמרית לך
שוי יתה עמך׃ וארים טבחא ית
שקא וירכיה ושוי קדם שאול
ואמר הא דאשתאר שוי קדמך
אכול ארי לזמנא נטיר לך למימר
עמא זמינית לשירותא ואכל שאול
עם שמואל ביומא ההוא׃ ונחתו
מבית אסחרותא לקרתא ומליל
עם שאול על איגרא׃

וישכמו ויהי כעלות השחר ויקרא
שמואל אל שאול הגג לאמר קומה
ואשלחך ויקם שאול ויצאו שניהם
הוא ושמואל החוצה: המה יורדים
בקצה העיר ושמואל אמר אל
י שאול אמר לנער ויעבר לפנינו
ויעבר ואתה עמד כיום ואשמיעך
את דבר אלהים:
ויקח שמואל את פך השמן ויצק
על ראשו וישקהו ויאמר הלא כי
משחך יהוה על נחלתו לנגיד:
בלכתך היום מעמדי ומצאת שני
אנשים עם קבורת רחל בגבול
בנימן בצלצח ואמרו אליך נמצאו
האתנות אשר הלכת לבקש והנה
נטש אביך את דברי האתנות
ודאג לכם לאמר מה אעשה לבני:
וחלפת משם והלאה ובאת עד
אלון תבור ומצאוך שם שלשה
אנשים עלים אל האלהים בית
אל אחד נשא שלשה גדיים
ואחד נשא שלשת ככרות לחם
ואחד נשא נבל יין: ושאלו לך
לשלום ונתנו לך שתי לחם ולקחת
מידם: אחר כן תבוא גבעת
האלהים אשר שם נצבי פלשתים
ויהי כבאך שם העיר ופגעת חבל
נבאים ירדים מהבמה ולפניהם נבל
ותף וחליל וכנור והמה מתנבאים:
וצלחה עליך רוח יהוה והתנבית
עמם ונהפכת לאיש אחר: והיה
כי תבאינה האתות האלה לך

רשי

ויעבור לפנינו. וילך ברחוק ממנו ולא ישמע דברינו ויעבר הנער לפניהם ולשאול אמר ואתה עמוד עמדי: עם קבורת רחל בגבול בנימן. והלא קבורת רחל בגבול יהודה בבית לחם אלא עכשיו הם בקבורת רחל וכשתפגע בהם תמצאם בגבול בנימן בצלצח כך שנויה בתוספתא דסוטה בצלצח בצל לצת של הב״ה שהוא צח ואדום והיא ירושלם: ודאג לכם. ירא עליכם כל לשון דאגה לשון יראה דוטי״ר בלע״ז: אילון תבור. מישור תבור: גבעת האלהים. גבעת קרית יערים אשר עכשיו ארון האלהים שם: נציבי פלשתים. סרדיוטות שמינו על ישראל שהיו רודין בהם ומושיבין נציבים בערי ישראל: חבל נביאים. סיעת ספריא חבל סיעה וכן חבלי שאול שבוכי מטרית רשיעין אקפוני: מהבמה. מבית אסחרותי: כי תבאנה האותות האלה לך. ותדע כי דברי אמת וכשם שבאו לך אותות הללו כך יתקיים דבר המלוכה: עשה

רלבג

והנה לקח שמואל פך השמן ויצק על ראש שאול למשחו למלך על ישר׳ ונתן לו אותות כדי שיאמין כי המלוכה תהיה לו והאות היותר חזק מהם הוא ההפך לו

עשה לך אשר תמצא ידך כי
ח האלהים עמך: וירדת לפני הגלגל
והנה אנכי ירד אליך להעלות עלות
לזבח זבחי שלמים שבעת ימים
תוחל עד בואי אליך והודעתי לך
את אשר תעשה: והיה כהפנתו
שכמו ללכת מעם שמואל ויהפך
לו אלהים לב אחר ויבאו כל האתות
האלה ביום ההוא:
ויבאו שם הגבעתה והנה חבל
נבאים לקראתו ותצלח עליו רוח
אלהים ויתנבא בתוכם: ויהי כל
יודעו מאתמול שלשם ויראו והנה
עם נבאים נבא ויאמר העם איש
אל רעהו מה זה היה לבן קיש הגם
שאול בנביאים: ויען איש משם
ויאמר ומי אביהם על כן היתה
למשל הגם שאול בנביאים: ויכל
מהתנבות ויבא הבמה:
ויאמר דוד שאול
אליו ואל נערו אן הלכתם ויאמר
לבקש את האתנות ונראה כי אין
ונבוא אל שמואל: ויאמר דוד
שאול הגידה נא לי מה אמר לכם
שמואל: ויאמר שאול אל דודו הגד
הגיד לנו כי נמצאו האתנות ואת
דבר המלוכה לא הגיד לו אשר אמר
שמואל:
ויצעק שמואל את העם אל יהוה
המצפה: ויאמר אל בני ישראל
כה אמר יהוה אלהי ישראל אנכי
העליתי את ישראל ממצרים
ואציל אתכם מיד מצרים ומיד כל
הממלכות הלחצים אתכם: ואתם
היום מאסתם את אלהיכם אשר
הוא מושיע לכם מכל רעותיכם
וצרתיכם ותאמרו לו כי מלך
תשים עלינו ועתה התיצבו
לפני יהוה לשבטיכם ולאלפיכם:
ויקרב שמואל את כל שבטי
ישראל וילכד שבט בנימן:

ה׳ וסי׳ הגם שאול. וישל אחריו. על כן יאמרו. וישאל שאול. בספר שפטים סוף סימן ט׳:

רשי

עשה לך אשר תמצא ידיך. אתקין לך מאני מלכות והכן לך טכסיסי המלכים כמה שתוכל: וירדת לפני הגלגל. ולאחר שתמלוך תרד הגלגל לפני קודם שארד אני: והנה אנכי יורד אליך לסוף שבעת ימים שתרד אתה: תחל. תמתין: לב אחר. רוח גבורת מלכות: ומי אביה׳. מה תימה לך בדבר מי אביהן של נביאים וכי נבואה ירושה היא: ואת דבר המלוכה לא הגיד. דרך צניעות הית׳ בו: וילכד

רלבג

ומי אביהם. רוצה לו׳ שאין ענין הנבואה והשלמות מגיע מהאב לבן ולזה יתכן שיהיה הבן נביא ואף על פי שאביו אינו נביא. וכבר ישאל שואל איך היו שם כל כך נביאי׳ וכבר נזכ׳ במה שקדם כי דבר יי׳ היה יקר בימים ההם אין חזון נפרץ. ואפשר שנאמ׳ כי הפרש יש בין זה הזמן ובין הזמן שהתחי׳ שמוא׳ להתנב׳ ועל כן אפשר שנאמר בהתרת זה הספק כי זה היה בעת ההיא שהתחי׳ שמוא׳ להתנב׳ ואמנם עתה רבו הנביאי׳ אם מצד מה שלמד אתם שמואל והביאם אל השלמות אם לסבה אחרת: ויקרב שמואל. והנה על פי הגורל נפלה המלוכה לגורל שאול: והנה

הראיתם ג' בקריאה ודגשים וסי' הראיתם אשר בחר בו יי'. וינח ז' דגשין בקריאה וסי' נמסר בסדר קרח וביהושע סוף סימן ב'. העמוני ה' מלאים בליש' בקריא' וסי' ויעל נחש העמוני.

ויקרב את שבט בנימן למשפחתו ותלכד משפחת המטרי וילכד שאול בן קיש ויבקשהו ולא נמצא: וישאלו עוד ביהוה הבא עוד הלם איש ויאמר יהוה הנה הוא נחבא אל הכלים: וירצו ויקחהו משם ויתיצב בתוך העם ויגבה מכל העם משכמו ומעלה: ויאמר שמואל אל כל העם הראיתם אשר בחר בו יהוה כי אין כמהו בכל העם וירעו כל העם ויאמרו יחי המלך: וידבר שמואל אל העם את משפט המלכה ויכתב בספר וינח לפני יהוה וישלח שמואל את כל העם איש לביתו: וגם שאול הלך לביתו גבעתה וילכו עמו החיל אשר נגע אלהים בלבם: ובני בליעל אמרו מה ישענו זה ויבזהו ולא הביאו לו מנחה ויהי כמחריש:

ויעל נחש העמוני ויחן על יבש גלעד ויאמרו כל אנשי יביש אל נחש כרת לנו ברית ונעבדך: ויאמר אליהם נחש העמוני בזאת אכרות לכם בנקור לכם כל עין ימין ושמתיה חרפה על כל ישראל: ויאמרו אליו זקני יביש הרף לנו שבעת ימים ונשלחה מלאכים בכל גבול ישראל ואם אין מושיע אתנו ויצאנו אליך: ויבאו המלאכים גבעת שאול וידברו הדברים באזני העם וישאו כל העם את קולם ויבכו: והנה שאול בא אחרי הבקר מן השדה ויאמר שאול מה לעם כי יבכו ויספרו לו את דברי אנשי יביש: ותצלח רוח אלהים על שאול בשמעו את הדברים האלה ויחר אפו מאד: ויקח צמד בקר וינתחהו וישלח בכל גבול ישראל ביד המלאכים לאמר אשר איננו יצא אחרי שאול ואחר שמואל כה יעשה לבקרו ויפל פחד יהוה על העם ויצאו כאיש אחד:

וקריב ית שבטא דבנימן לזרעיתיה ואיתחדת זרעית מטרי ואתחד שאול בר קיש ובעוהי ולא אישתכח: ושאילו עוד במימרא דיי האית עוד הכא גברא ואמר יי הא הוא טמיר במנא: ורהטו ודברוהי מתמן ואיתעתד בגו עמא ורם מכל עמא מכתפיה ולעילא: ואמר שמואל לכל עמא החזיתון די איתרעי ביה יי ארי לית דכותיה בכל עמא ויביבו כל עמא ואמרו יצלח מלכא: ומליל שמואל עם עמא ית נמוסא דמלכא וכתב בספרא ואצנע קדם יי ושלח שמואל ית כל עמא גבר לביתיה: ואף שאול אזל לביתיה לגיבעתא ואזלו עמיה קצרת מן עמא דדחלי חטאה דאתיהב דחלא מן קדם יי בלבהון: ובני רישעא אמרו במה יפרקיננא דין ושטוהי ולא אתו למשאל בשלמיה והוה כשתיק:

וסליק נחש מלכא דבני עמון ושרא על יבש גלעד ואמרו כל אנשי יבש לנחש גזר לנא קיים ונפלחינך: ואמר להון נחש מלכא דבני עמון בהדא אגזר לכון במיקר לכון כל עינא דימינא ואשוינה חסודא על כל ישראל: ואמרו ליה סבי יבש אוריך לנא שבעא יומין ונשלח איזגדין בכל תחום ישראל ואם לית דפריק יתנא וניפוק לותך: ואתו איזגדיא לגבעתא דשאול ומלילו פתגמיא קדם עמא וארימו כל עמא ית קליהון ובכו: והא שאול אתא בתר תוריא מן חקלא ואמר שאול מה לעמא ארי בכן ואשתעאו ליה ית פיתגמי אנשי יבש: ושרת רוח גבורא מן קדם יי על שאול כד שמע ית פתגמיא האילין ותקיף רוגזיה לחדא: ונסיב פדן תוריא והדמיה ושלח בכל תחום ישראל ביד איזגדיא למימר דליתוהי נפיק בתר שאול ובתר שמואל כדין יתעביד לתוריה ונפל זיעא מן קדם יי על עמא ונפקו כגברא חד:

ומואבי. צלק העמוני דד"ה. וטוביה העבד העמוני ד' ולעגו לנו ד' עזרא. ונמסר בתשא ואם אין ג' בקריאה וסי' ואם אין לאיש גואל להשיב. ואם אין מושיע. ואם אין לך לשלם.

וסי' הבה נבנה. הבה נלבנה. אבל אשמים. לכו ונפילה גורלות דיונה. למלכים ויהו הנביא תפל נא תחנתנו: וישמחו ג' קמץ וסי' ויגידו לאנשי יביש וישמחו. ויהי ביום ההוא זבחים גדולים דעזרא: ואני זקנתי ושבתי ט' פסוקים אית בהון תרתין

ויפקדם בבזק ויהיו בני ישראל שלש מאות אלף ואיש יהודה שלשים אלף: ויאמרו למלאכים הבאים כה תאמרון לאיש יביש גלעד מחר תהיה לכם תשועה בחם השמש ויבאו המלאכים ויגידו לאנשי יביש וישמחו: ויאמרו אנשי יביש מחר נצא אליכם ועשיתם לנו ככל הטוב בעיניכם: ויהי ממחרת וישם שאול את העם שלשה ראשים ויבאו בתוך המחנה באשמרת הבקר ויכו את עמון עד חם היום ויהי הנשארים ויפצו ולא נשארו בם שנים יחד: ויאמר העם אל שמואל מי האמר שאול ימלך עלינו תנו האנשים ונמיתם: ויאמר שאול לא יומת איש ביום הזה כי היום עשה יהוה תשועה בישראל:

ויאמר שמואל אל העם לכו ונלכה הגלגל ונחדש שם המלוכה: וילכו כל העם הגלגל וימלכו שם את שאול לפני יהוה בגלגל ויזבחו שם זבחים שלמים לפני יהוה וישמח שם שאול וכל אנשי ישראל עד מאד:

ויאמר שמואל אל כל ישראל הנה שמעתי בקלכם לכל אשר אמרתם לי ואמליך עליכם מלך: ועתה הנה המלך מתהלך לפניכם ואני זקנתי ושבתי ובני הנם אתכם ואני התהלכתי לפניכם מנערי עד היום הזה: הנני ענו בי נגד יהוה ונגד משיחו את שור מי לקחתי וחמור מי לקחתי ואת מי עשקתי את מי רצותי ומיד מי לקחתי כפר

ומנינון בבזק והוו בני ישראל תלת מאה אלפין ואנש יהודה תלתין אלפין: ואמרו לאיזגדיא דאתו כדין תימרון לאנש יבש גלעד מחר תהי לכון פורקנא במיחם שימשא ואתו איזגדיא וחויאו לאנשי יבש וחדיאו: ואמרו אנשי יבש מחר ניפוק לותכון ותעבדון לנא ככל דתקין בעיניכון: והוה ביומא דבתרוהי ומני שאול ית עמא תלתא משרין ועלו בגו משריתא במטרת צפרא ומחו ית בני עמון עד מיחם יומא והוו דאישתארו ואיתבדרו ולא אישתארו בהון תרין כחדא: ואמר עמא לשמואל מא דין די מבסר למימר לא כשר שאול למימלך עלנא איתו גבריא ונקטלינון: ואמר שאול לא יתקטיל גבר ביומא הדין ארי יומא דין עבד יי פורקנא בישראל:

ואמר שמואל לעמא איתו וניזיל לגילגלא ונחדת תמן מלכותא: ואזלו כל עמא לגילגלא ואמליכו תמן ית שאול קדם יי בגלגלא ונכיסו תמן נכסת קודשין קדם יי וחדי תמן שאול וכל אנשי ישראל עד לחדא:

ואמר שמואל לכל ישראל הא קבילית למימריכון לכל די אמרתון לי ואמליכית עליכון מלכא: וכען הא מלכא מדבר בריש יכון ואנא קשישית וסבית ובניהא אינון עמכון ואנא הליכית קדמיכון מזעירי עד יומא הדין: הא עד די אנא קיים אסהידו בי קדם יי וקדם משיחיה ית תורא דמן דברית וחמרא דמן שחרית וית מן עשקית וית מן אנסית ומיד מן קבילית ממון דשקר

זקנתי ושבתי. כי עשית משפטי ודיני. עדי ושהדי במרומים. פרא חפשי. אני הוא ועד שיבה. עצמיו אפיקי נחושה גרמיו. גם שב גם ישיש בנו. דין ומשפט. הודים: את שור מי לקחתי ח' פסוקים תלשין ופסקי' בקריאה וסי' אל אלהים יי'. את מואב אל נכות. וישלח חזקיה אל מלך אשור. אתן לגוג מקום שם קבר בישראל.

ויוציאו יב וסי' נמסר בסוף אמור וביהושע סימן ו': בדן ד' בקריאה וסי' את ירבעל ואת בדן: וישם את האחד
בדן: עגלי הזהב. ובני אולם בדן: אם ו' ראשי פסו' בספרא וסי' אם כה יאמרו: אם יוכל להלחם אתו:
אם תראו את יי'. אם פקד יפקדני אביך. אם כה יאמר טוב שלום לעבדך. אם יחטא איש לאיש:

וְאַעְלִים עֵינַי בּוֹ וְאָשִׁיב לָכֶם׃
וַיֹּאמְרוּ לֹא עֲשַׁקְתָּנוּ וְלֹא רַצּוֹתָנוּ
וְלֹא־לָקַחְתָּ מִיַּד־אִישׁ מְאוּמָה׃
וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם עֵד יְהוָה בָּכֶם וְעֵד
מְשִׁיחוֹ הַיּוֹם הַזֶּה כִּי לֹא מְצָאתֶם בְּיָדִי
מְאוּמָה וַיֹּאמֶר עֵד׃
וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל־
הָעָם יְהוָה אֲשֶׁר עָשָׂה אֶת־מֹשֶׁה
וְאֶת־אַהֲרֹן וַאֲשֶׁר הֶעֱלָה אֶת־אֲבֹתֵיכֶם
מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם׃ וְעַתָּה הִתְיַצְּבוּ
וְאִשָּׁפְטָה אִתְּכֶם לִפְנֵי יְהוָה אֵת כָּל־
צִדְקוֹת יְהוָה אֲשֶׁר־עָשָׂה אִתְּכֶם
וְאֶת־אֲבוֹתֵיכֶם׃ כַּאֲשֶׁר־בָּא יַעֲקֹב
מִצְרָיִם וַיִּזְעֲקוּ אֲבֹתֵיכֶם אֶל־יְהוָה
וַיִּשְׁלַח יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה וְאֶת־אַהֲרֹן
וַיּוֹצִיאוּ אֶת־אֲבֹתֵיכֶם מִמִּצְרַיִם
וַיֹּשִׁבוּם בַּמָּקוֹם הַזֶּה׃ וַיִּשְׁכְּחוּ אֶת־
יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם וַיִּמְכֹּר אֹתָם בְּיַד
סִיסְרָא שַׂר־צְבָא חָצוֹר וּבְיַד־
פְּלִשְׁתִּים וּבְיַד מֶלֶךְ מוֹאָב וַיִּלָּחֲמוּ
בָּם׃ וַיִּזְעֲקוּ אֶל־יְהוָה וַיֹּאמֶר חָטָאנוּ
כִּי עָזַבְנוּ אֶת־יְהוָה וַנַּעֲבֹד אֶת־
הַבְּעָלִים וְאֶת־הָעַשְׁתָּרוֹת וְעַתָּה
הַצִּילֵנוּ מִיַּד אֹיְבֵינוּ וְנַעַבְדֶךָּ׃ וַיִּשְׁלַח
יְהוָה אֶת־יְרֻבַּעַל וְאֶת־בְּדָן וְאֶת־
יִפְתָּח וְאֶת־שְׁמוּאֵל וַיַּצֵּל אֶתְכֶם מִיַּד
אֹיְבֵיכֶם מִסָּבִיב וַתֵּשְׁבוּ בֶּטַח׃ וַתִּרְאוּ
כִּי נָחָשׁ מֶלֶךְ בְּנֵי־עַמּוֹן בָּא עֲלֵיכֶם
וַתֹּאמְרוּ לִי לֹא כִּי־מֶלֶךְ יִמְלֹךְ עָלֵינוּ
וַיהוָה אֱלֹהֵיכֶם מַלְכְּכֶם׃ וְעַתָּה הִנֵּה
הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר בְּחַרְתֶּם אֲשֶׁר שְׁאֶלְתֶּם
וְהִנֵּה נָתַן יְהוָה עֲלֵיכֶם מֶלֶךְ׃ אִם־
תִּירְאוּ אֶת־יְהוָה וַעֲבַדְתֶּם אֹתוֹ
וּשְׁמַעְתֶּם בְּקוֹלוֹ וְלֹא תַמְרוּ אֶת־פִּי
יְהוָה וִהְיִתֶם גַּם־אַתֶּם וְגַם־הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר
מָלַךְ עֲלֵיכֶם אַחַר יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃

וּכְבֵשִׁית עֵינַי בְּדִינָא מִנֵּיהּ וְאָתִיב
לְכוֹן׃ וַאֲמָרוּ לָא עֲשַׁקְתָּנָא וְלָא
אַנְסְתָּנָא וְלָא קַבֵּילְתָּא מִיַּד אֱנָשׁ
מִדְּעַם׃ וַאֲמַר לְהוֹן סָהִיד מֵימְרָא
דַּיְיָ בְּכוֹן וְסָהִיד מְשִׁיחֵיהּ יוֹמָא הָדֵין
אֲרֵי לָא אַשְׁכַּחְתּוּן בִּידִי מִדְּעַם
וַאֲמָרוּ סָהִיד׃
וַאֲמַר שְׁמוּאֵל לְעַמָּא יְיָ דַעֲבַד גְּבוּרָן
עַל יְדֵי מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וְדַאֲסִיק יַת
אֲבָהַתְכוֹן מֵאַרְעָא דְמִצְרָיִם׃ וּכְעַן
אִתְעַתָּדוּ וְאִתּוֹכַּח עִמְּכוֹן קֳדָם יְיָ
יַת כָּל זַכְוָתָא דַיְיָ דַּעֲבַד עִמְּכוֹן וְעִם
אֲבָהַתְכוֹן׃ כַּד עַל יַעֲקֹב לְמִצְרָיִם
וּזְעִיקוּ אֲבָהַתְכוֹן קֳדָם יְיָ וּשְׁלַח יְיָ
יַת מֹשֶׁה וְיַת אַהֲרֹן וְאַפִּיקוּ יַת
אֲבָהַתְכוֹן מִמִּצְרָיִם וְאוֹתִיבִינוּן
בְּאַתְרָא הָדֵין׃ וְאִתְנְשִׁיאוּ יַת
פּוּלְחָנָא דַיְיָ אֱלָהֲהוֹן וּמְסַר יָתְהוֹן בְּיַד
סִיסְרָא רַב חֵילָא דְחָצוֹר וּבִידָא
דִפְלִשְׁתָּאֵי וּבִידָא מַלְכָּא דְמוֹאָב
וְאַגִּיחוּ קְרָבָא בְּהוֹן׃ וּזְעִיקוּ קֳדָם
יְיָ וַאֲמָרוּ חַבְנָא אֲרֵי שְׁבַקְנָא יַת
פּוּלְחָנָא דַיְיָ וּפְלַחְנָא יַת בַּעֲלַיָּא וְיַת
עַשְׁתְּרָתָא וּכְעַן שֵׁיזְבְנָא מִיַּד בַּעֲלֵי
דְבָבָנָא וְנִפְלַח קֳדָמָךְ׃ וּשְׁלַח יְיָ
יַת גִּדְעוֹן וְיַת שִׁמְשׁוֹן וְיַת יִפְתָּח וְיַת
שְׁמוּאֵל וְשֵׁיזֵיב יָתְכוֹן מִיַּד בַּעֲלֵי
דְבָבֵיכוֹן מִסְּחוֹר סְחוֹר וִיתֵיבְתּוּן
לְרוֹחְצָן׃ וַחֲזֵיתוּן אֲרֵי נָחָשׁ מַלְכָּא
דִבְנֵי עַמּוֹן אֲתָא עֲלֵיכוֹן וַאֲמַרְתּוּן
לִי לָא אֱלָהֵין מַלְכָּא יִמְלוֹךְ עֲלָנָא
וַיְיָ אֱלָהֲכוֹן מַלְכְּכוֹן׃ וּכְעַן הָא
מַלְכָּא דְאִתְרְעֵיתוּן דִּי שְׁאֵילְתּוּן
וְהָא מַנִּי יְיָ עֲלֵיכוֹן מַלְכָּא׃ אִם
תִּדְחֲלוּן קֳדָם יְיָ וְתִפְלְחוּן קֳדָמוֹהִי
וּתְקַבְּלוּן לְמֵימְרֵיהּ וְלָא תְסָרְבוּן
עַל מֵימְרָא דַיְיָ וּתְהוֹן אַף
אַתּוּן וְאַף מַלְכָּא דִמְלַךְ עֲלֵיכוֹן
בָּתַר פּוּלְחָנָא דַיְיָ אֱלָהֲכוֹן׃

רלבג

קלות ו' כ"ב חס' ו' קדמא וסי' נמסר בתילים סימן צ"ג: קלת ד' חס' דחס' וסי' נמסר בסדר וארא: ולא תסורו ו'
פסו' ולא לא ולא וסי' נמסר בסוף סדר קרח: הואיל ג' ומלאים וסי' נמסר בסדר דברים: מחטא ג' ומשונים
בכתיבתן וסי' ואחשך גם אנכי אותך מחטו כתיב. מחטא ליי' מחדל כן כתיב. מחטוא בלשוני כן כתי' אנך.

וְאִם־לֹא תִשְׁמְעוּ בְּקוֹל יְהוָה וּמְרִיתֶם
אֶת־פִּי יְהוָה וְהָיְתָה יַד־יְהוָה בָּכֶם
וּבַאֲבֹתֵיכֶם׃ גַּם־עַתָּה הִתְיַצְּבוּ וּרְאוּ
אֶת־הַדָּבָר הַגָּדוֹל הַזֶּה אֲשֶׁר יְהוָה
עֹשֶׂה לְעֵינֵיכֶם׃ הֲלוֹא קְצִיר־חִטִּים
הַיּוֹם אֶקְרָא אֶל־יְהוָה וְיִתֵּן קֹלוֹת
וּמָטָר וּדְעוּ וּרְאוּ כִּי־רָעַתְכֶם רַבָּה
אֲשֶׁר עֲשִׂיתֶם בְּעֵינֵי יְהוָה לִשְׁאוֹל
לָכֶם מֶלֶךְ׃
וַיִּקְרָא שְׁמוּאֵל אֶל־יְהוָה וַיִּתֵּן יְהוָה
קֹלֹת וּמָטָר בַּיּוֹם הַהוּא וַיִּירָא כָל־
הָעָם מְאֹד אֶת־יְהוָה וְאֶת־שְׁמוּאֵל׃
וַיֹּאמְרוּ כָל־הָעָם אֶל־שְׁמוּאֵל
הִתְפַּלֵּל בְּעַד־עֲבָדֶיךָ אֶל־יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ וְאַל־נָמוּת כִּי־יָסַפְנוּ עַל־כָּל־
חַטֹּאתֵינוּ רָעָה לִשְׁאֹל לָנוּ מֶלֶךְ׃
וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל־
הָעָם אַל־תִּירָאוּ אַתֶּם עֲשִׂיתֶם אֵת
כָּל־הָרָעָה הַזֹּאת אַךְ אַל־תָּסוּרוּ
מֵאַחֲרֵי יְהוָה וַעֲבַדְתֶּם אֶת־יְהוָה
בְּכָל־לְבַבְכֶם׃ וְלֹא תָּסוּרוּ כִּי אַחֲרֵי
הַתֹּהוּ אֲשֶׁר לֹא־יוֹעִילוּ וְלֹא יַצִּילוּ
כִּי־תֹהוּ הֵמָּה׃ כִּי לֹא־יִטֹּשׁ יְהוָה אֶת־
עַמּוֹ בַּעֲבוּר שְׁמוֹ הַגָּדוֹל כִּי הוֹאִיל
יְהוָה לַעֲשׂוֹת אֶתְכֶם לוֹ לְעָם׃ גַּם
אָנֹכִי חָלִילָה לִּי מֵחֲטֹא לַיהוָה מֵחֲדֹל
לְהִתְפַּלֵּל בַּעַדְכֶם וְהוֹרֵיתִי אֶתְכֶם
בְּדֶרֶךְ הַטּוֹבָה וְהַיְשָׁרָה׃ אַךְ יְראוּ
אֶת־יְהוָה וַעֲבַדְתֶּם אֹתוֹ בֶּאֱמֶת בְּכָל
לְבַבְכֶם כִּי רְאוּ אֵת אֲשֶׁר־הִגְדִּל
עִמָּכֶם׃ וְאִם־הָרֵעַ תָּרֵעוּ גַּם־אַתֶּם
גַּם־מַלְכְּכֶם תִּסָּפוּ׃

וְאִם לָא תְקַבְּלוּן לְמֵימְרָא דַיְיָ
וּתְסָרְבוּן עַל מֵימְרָא דַיְיָ וּתְהֵי
מַחֲתָא דַיְיָ בְּכוֹן כְּמָא דַהֲוַת
בַּאֲבָהַתְכוֹן׃ אַף כְּעַן אִתְעַתָּדוּ
וַחֲזוֹ יַת פִּתְגָּמָא רַבָּא הָדֵין דַּיְיָ
עָבֵיד לְעֵינֵיכוֹן׃ הֲלָא חֲצַד חִטִּין
יוֹמָא דֵין אֲצַלֵּי קֳדָם יְיָ וְיִתֵּן קָלִין
וּמִטְרָא וּדְעוּ וַחֲזוֹ אֲרֵי בִּישְׁתְכוֹן
סַגִּיאָה דַעֲבַדְתּוּן קֳדָם יְיָ לְמִשְׁאַל
לְכוֹן מַלְכָּא׃ וּקְרָא
שְׁמוּאֵל קֳדָם יְיָ וִיהַב יְיָ קָלִין וּמִטְרָ
בְּיוֹמָא הַהוּא וּדְחַל כָּל עַמָּא לַחֲדָא
מִן קֳדָם יְיָ וּמִפִּתְגָּמֵי שְׁמוּאֵל׃
וַאֲמָרוּ כָל עַמָּא לִשְׁמוּאֵל צַלִּי עַל
עַבְדָּךְ קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ וְלָא נְמוּת
אֲרֵי אוֹסֵפְנָא עַל כָּל חוֹבָנָא בִּישְׁתָּא
לְמִישְׁאַל לָנָא מַלְכָּא׃ וַאֲמַר שְׁמוּאֵל
לְעַמָּא לָא תִדַּחֲלוּן אַתּוּן גְּרַמְתּוּן יַת
כָּל בִּישְׁתָּא הָדָא בְּרַם לָא תִסְטוּן
מִבָּתַר פּוּלְחָנָא דַיְיָ וְתִפְלְחוּן קֳדָם
יְיָ בְּכָל לִבְּכוֹן׃ וְלָא תִסְטוּן
מִבָּתַר פּוּלְחָנֵיהּ וְלָא תִפְלְחוּן
לְטַעֲוָתָא דְאִנּוּן לְמָה וְלֵית בְּהוֹן
הֲנָאָה וְלָא מְשֵׁיזְבוּ אֲרֵי לְמָא
אִנּוּן׃ אֲרֵי לָא יַרְחֵיק יְיָ יַת עַמֵּיהּ
בְּדִיל שְׁמֵיהּ רַבָּא אֲרֵי רַעֲוָא קֳדָם
יְיָ לְמֶעְבַּד יָתְכוֹן קֳדָמוֹהִי לְעָם׃
אַף אֲנָא חַס לִי מִלְּמֶחֱטֵי קֳדָם יְיָ
מִלְּאִתְמְנָעָא לְצַלָּאָה עֲלֵיכוֹן
וְאַלֵּיף יָתְכוֹן דְּתְהָכוּן בְּאוֹרַח תַּקְנָא
וְכַשְׁרָא׃ בְּרַם דְּחִילוּ מִן קֳדָם יְיָ
וְתִפְלְחוּן קֳדָמוֹהִי בִּקְשׁוֹט בְּכָל
לִבְּכוֹן אֲרֵי חֲזוֹ יַת דְּאַסְגֵּי לְמֶעְבַּד
עִמְּכוֹן׃ וְאִם אַבְאָשָׁא תַּבְאֲשׁוּן
עוֹבָדֵיכוֹן אַף אַתּוּן אַף מַלְכְּכוֹן
תִּשְׁתֵּיצוּן׃

רלבג

בן שנה שאול במלכו. פי' אז כשהיו הדברים האלה מדבר שמואל בחידוש המלוכה שנה היה לו מתחלת מלכותו ושתי שנים מלך אחר כן או בין הכל לא מלך אלא שתי שנים כדברי בעל סדר עולם וי"ת בן שנה כבר שנה דלית ביה חובין כן שאול כד מלך וכן פירשו רז"ל ועוד בדרש כי כשמלך נמחלו עונותיו עד אותו היום ואמרו שלשה כ' מחלו להם עונותיהם חתן חכם ונשיא כשיא מניין דכתיב בן שנה שאול במלכו וכי בן שנה היה אלא מה תינוק בן יומו שאין בו עון כך היה שאול במלכו שנקי מעונותיו ביום שמלך : ויבחר לו שאול · בעודנו בגלגל והיו שם כל ישראל בחדוש המלוכה בחר לו מהם שלשת אלפים שיהיו עמו במכמש אלפים ועם יהונתן אלף ויתר העם שלח ובמסרה מן ריש ספרא עד כאן יהונתן איתקרי יונתן בר מן ב' יהונתן ויאמר יהונתן אל הנער ויאמ' יהונתן הנה ומן כאן יהונתן עד סופו יהונתן : את נציב פלשתי' · כבר פירשתיו ויונתן הרגו כדי למרוד בפלשתי' : אשר בגבע · גבע הוא גבעת בנימין כי שני מקומות היו וכן כתוב בספר יהושע : ושאול תקע · צוה לתקוע בכל הארץ כמו ויבן שלמה את הבית כי שאול לא יוכל [illegible] ... [illegible] נרחק בעבור שבא להם הדבר פתאם : ובחוחים · במסורות כמו שתי ובמצרתה : ובצריחים · במקומות הגבוהים כמו ויבואו אל צריח : ועברים עברו · מקצתם התחבאו ומקצתם עברו את הירדן [illegible]

ועם ג' קמצין בקריא' וסימ' בחול אשר על שפת הים · ועם לא יבין ילבט · ואם יתקע שופר בעיר ועם לא יחרדו אם : ולא בא ג' וסימ' וייחל שבעת ימים למועד · ולא בא כפי בשר פגול · ולא בא עליהם :

בן שנה שאול במלכו. אמרו רבותינו כבן שנה שלא טעם טעם חטא ויש לפתור בו שנה בשנה ראשונה שהומלך בה והוא מלך שתי שנים על ישר' ובשנה הראשונה מיד ויבחר לו שאול שלשת אלפים : את נציב פלשתים · סרדיוט שהיה להם על ישראל והושיבוהו בגבעת בנימין : ישמעו העברים · שמרדנו בפלשתים וישמרו מהם : וגם נבאש ישראל. נבאש ריחם בפלשתים למען שנאה : אחרי שאול הגלגל. הוא שאמר לו שמואל וירדת לפני הגלגל : קדמת בית און · במזרחת בית און : בחוחים · מקום קבוצת חוחים א הספינ"ר בלע"ז : ובצריחים · פליי"ץ בלע"ז : ובבורות · גומות : עברו את הירדן ארץ גד · לברוח מפני פלשתים שהפלשתים היו בארץ כנען בעבר הירדן ימה : חרדו אחריו · מהרו ללכת אחריו : וייחל · המתין : למועד אשר שמוא' · הרי זה מקרא חסר תיבה אחת למועד אשר שם שמואל או למועד אשר לשמואל ודוגמא לו ושני אנשים שרי גדודים היו בן שאול היה לו לכתוב לבן שאול אף כאן א אשר לשמואל שאמר לו שבעת ימים תוחיל עד בואי אליך : הגישו אלי העולה · זר מותר להקריב בבמה : מה עשית · הלא אמרתי לך הנני יורד אליך להעלות העולה אני העולה אותה ולא אתה : למועד

בן שנה שאול במלכו ושתי שנים מלך על ישראל : ויבחר לו שאול שלשת אלפים מישראל ויהיו עם שאול אלפים במכמש ובהר בית אל ואלף היו עם יונתן בגבעת בנימין ויתר העם שלח איש לאהליו : ויך יונתן את נציב פלשתים אשר בגבע וישמעו פלשתים ושאול תקע בשופר בכל הארץ לאמר ישמעו העברים : וכל ישראל שמעו לאמר הכה שאול את נציב פלשתים וגם נבאש ישראל בפלשתים ויצעקו העם אחרי שאול הגלגל : ופלשתים נאספו להלחם עם ישראל שלשים אלף רכב וששת אלפים פרשים ועם כחול אשר על שפת הים לרב ויעלו ויחנו במכמש קדמת בית און : ואיש ישראל ראו כי צר לו כי נגש העם ויתחבאו העם במערות ובחוחים ובסלעים ובצרחים ובברות : ועברים עברו את הירדן ארץ גד וגלעד ושאול עודנו בגלגל וכל העם חרדו אחריו : וייחל שבעת ימים למועד אשר שמואל ולא בא שמואל הגלגל ויפץ העם מעליו : ויאמר שאול הגשו אלי העלה והשלמים [illegible]

כבר שנא דלית ביה חובין כבן שאול כד מלך ותרתין שנין מלך על ישראל : ובחר ליה שאול תלתא אלפין מישראל והוו עם שאול תרין אלפין במכמש ובטור ביתאל ואלפא הוו עם יונתן בגבעתא דבית בנימן ושאר עמא שלח גבר לקירוהי : ומחא יונתן ית איסטרטיגי פלשתאי די בגבעתא ושמעו פלשתאי ושאול תקע בשופרא בכל ארעא למימר ישמעון יהודאי : וכל ישראל שמעו למימר מחא שאול ית איסטרטיגי פלשתאי ואף איתגרי ישראל בפלשתאי ואתכנישו עמא בתר שאול לגלגלא : ופלשתאי [illegible] ויהודאי עברו ית ירדנא [illegible] גד וגלעד ושאול עד כען בגלגלא וכל עמא אתכנישו בתרוהי : [illegible] שבעא יומין לזמנא דאמר [illegible] ולא אתא [illegible]

רלבג

בן שנה שאול במלכו [illegible]

[illegible]

ואולם התועלות המגיעות מזה הספור הם אלו :

הראשון הוא להודיע שראוי לשלם שידקדק בהנהגת בניו שתהיה באופן הראוי ולא יקל מזה מפני רוב טרדותו בהנהגת הצם הלא תראה מה שקרה לשמואל בעבור שלא דקדק בהנהגת בניו שתהיה לפי הראוי וזה שזה היה סבה שסרה הממשלה מזרעו ונמשך מזה ששאלו להם ישראל מלך שהיה סבה בסוף לגלות ישראל מעל אדמתם כמו שזכרנו וכזה בעצמו קרה לעלי מפני שלא דקדק בהנהגת בניו לפי הראוי כי זה היה סבה שמתו בניו וסרה מבית עלי בסוף הענין הכהונה הגדולה ונתנ' לזרע פנחס בן אלעזר :

השני הוא להודיע שראוי לשלם כשירא' כשיתו האנשי' ש מה שהוא הכון שיזוקו בו שישתדל להסיר' מזה לפי מה שאפש' לו ולזה היה קשה לשמואל כשראה שהיו ישראל שואלים להם מלך לדעתו ההיזק הראוי להגיע להם מזה בסוף הענין והתפלל אל יי' והודיעהו איך יתנהג בזה להסירם מזה הענין ונגלה לו בנבואה שבקשתם זאת היתה כנגד השם יתעלה לא כנגד שמואל לבד וצוהו השם יתעלה שיראה לישראל שהוא רוצה לשמוע בקולם בזה אך יודיע להם את משפט המלך אשר ימלוך עליהם והמשא הכבד אשר יעמיס עליהם כדי שיעזבו מעצמם זאת הבחירה :

השלישי הוא להודיע שכאשר היה בלתי אפשר לאדם שיעתיק האנשים מהבחירה רעה אשר בחרו ראוי שישתדל לפי מה שיוכל שיסיר ממנה הרע לפי מה שאפשר לו ולזאת הסבה זכר שכבר אמר השם יתע' לשמואל שישמע בקולם להמליך להם מלך ובחר השי' מהם היותר שלם שהיה ראוי לזאת המעלה מצד יופיו וטובו עד שכבר בא עם נביאים כדי שתהיה הנהגתו להישיר העם לעבוד את יי' והזהיר העם על יד שמוא' אזהרה אחר אזהרה שיתנהגו בדרכי התורה ולא יסורו מאחרי יי' פן יספו הם ומלכם כי לא יועילם המלך שלא תהיה יד י' בהם אם יסורו מאחריו ואם ישמעו בקול השם לא יועיל להם המלך כי השי' היה מלכם והיה מקים להם שופטים כשהיו שבים אליו להצילם מיד אויביהם ולזה לא היתה בקשתם המלך כי אם לרע וזה ממה שיתגע ישראל משיסורו מאחרי יי' פן יספו הם ומלכם :

הרביעי הוא להודיע שראוי לאדם שיהיה זריז בשמירת קניניו כראוי ולזה זכר שלא סמך קיש לבקש האתונות אם ילך עם אחד מהנערים אם לא ילך בנו עם כי אולי הנער לא יהיה זריז בבקשתם או אם ימצאם לעצמו ימכרם ולא יודיע זה לאדוניו והנה הלך עם שאול ונזדרז מאד על בקש' האתונו' עם שכבר בקשם בכל המקומות שזכר בזה הספור ובא לנביא לשאול לו בשו' על זה :

החמשי הוא להודיע שלימות מעצר שאול במה שאמר פן יחדל אבי מן האתונות ודאג לנו כי כן היה הענין כפי מה שסופר בזה הספור והנה יש לזה הכח מבוא בענין הנבואה :

הששי הוא להודיע שאין ראוי לאדם שיתחזק על בקשת קניניו האובדים יותר מן הראוי כי זה יביא לפעמים אל שיהיה הנזק יותר הרבה מן השבח ואף אם תמצא האבדה כל שכן אם לא תמצא :

השביעי הוא להודיע שראוי לנביא שתתבודד מחשבתו במי שירצה שתגיע לו בענייניו הנבואה ולזה ספר שהיה המנהג לתת דבר מה לנביא בשאלם ממנו דבר הנבואה ולהורות שכן היה המנהג אמר הנה נלך ומה נביא לאיש האלהים ואמר לו נערו הנה נמצא בידי רבע שקל כסף ונתתי לאיש האלהים והוא מבואר שהוא לא היה לוקח אלו המתנות לבקשת התועלת כי לא היה זה ממנהגו כמו שיתבאר במה שאמר את שור מי לקחתי וחמור מי לקחתי כל שכן כמו אלו המתנות הקטנות שלא היו ראויות לתת לקטן האנשים כל שכן למי שהיה מושל על ישראל :

השמיני הוא להודיע שראוי לאדם שיהיה שומע לעצה הטובה אף על פי שיהיה היועץ שפל וקטן ממנו ולזה ספר ששמע שאו' לנערו במה שיעץ לו שילכו לאיש האלהים והגיד להם את בואם :

התשיעי הוא להודיע שראוי למי שירצה לדבר עם איש מה שיחקור תחלה אנה ימצאהו כדי שיתישר לבא אליו בזריזות כי אולי אם לא יחקור בזה תהיה דרכו לבטלה ולזה ספר שחקר שאול ונערו עם הנערות היוצאות לשאוב מים אם היה הנביא שם קודם שרצו להכנס לעיר :

העשירי הוא להודיע לאשר יחקרו ממנו דבר מה שלא יקצר מהיישיר בו המשל גם במה שלא שאל שהו' צרי' לשאול עליו לפי מה שסבר' מהיותו ולזה ספר שכאשר שאל שאול לשמואל אי זה בית הרואה לא הודיעהו זה כי כבר ידע שכוונתו היתה לדבר עמו ולזה הוצרך להודיע לו שהוא הרואה כי זאת היתה תכלית כונת שאול בזאת השאלה ולזאת הסבה גם כן ספר שהנערות ההן לא הספיק להם שהשיבו על מה ששאלו להם היש פה הרואה אבל רצו להיישירם על זה איך יתכן שימצאוהו בקלות יותר ולזה נתנו לו עצה שימהר בטרם יעלה הרמתה לאכול כדי שלא יתעכבו מלדבר עמו עד אחר האוכל והודיעוהו עם זה שאם ימהרו ימצאוהו ברמה ואם לא יוכלו למהר כל כך הנה ימצאוהו שם ביום ההוא שבא שם שאול וזה כי כבר גלה השי' אוזן שמואל ביום הקודם לו שכבר ישלח לו למחר איש מארץ בנימין וימשחהו לנגיד על ישראל ולזה ידמה שבא שם שמואל ביום ההוא :

האחד עשר הוא להודיע עוצם מעלת שמוא' בנבואה עד שכבר באה לו הנבואה בהקיץ ולזה ספר שכאשר ראה שמואל את שאול ענהו יי' הנה האיש אשר אמרתי אליך זה יעצור בעמי :

השנים עשר הוא להודיע אמתות הנבואה כי בהאמנתה יתקיימו הפנות התוריות ולזה זכר שכבר הגיד לו שמואל תכף את דבר האתונות כאשר היה לפי מה שנזכר אחר זה והגיד לו את דבר המלכות כאשר היה גם כן :

השלשה עשר הוא להודיע שראוי לאדם לברוח מן השררה ולזה זכר ששאול הרחיק שיהיה מלך מצד שפלו' שבטו ומשפחתו וגם כשהפילו הגורל על זה היה נחבא לברוח מן השררה ולזאת הסבה גם כן לא ספר שאול לדודו את דבר המלוכה כי לא היה רוצה להתפאר בזה :

הארבעה עשר הוא להודיע שראוי לתת כבוד לאנשים לפי המעלה שהם עתידים להיות בה אע"פ שאינה בידם עתה ולזה ספר מה שחלק שמואל לשאול מהכבוד לתת לו מנה יפה ולשומו בראש הקרואים עם שכבר עשה זה ליסד בלב שאול כי ימלוך על ישראל ולזאת הסבה גם כן נתן לו האותות שזכר שבאו לו כלם לפי מה שבא בזה הספור ובמה שזכר באלו האותות יתבאר שהנבואה תגיע לנביא גם בהודעת הדברי' אשר ייחסום האנשים אל הקרי' וההזדמן כמו שביארנו בספר מלחמות יי' :

החמשה עשר הוא להודיע כי יי' כל משפטו הגורל ולזה ספר שכבר נפל הגור' על שאו' למלך כמו שאמ' שמוא' מצד הנבוא' :

הששה עשר שראוי לאנשים לתת כבוד למלך ולברכו ולזה ספר שכבר אמר כל העם יחי המלך והלכו עמו החיל אשר נגע אלהים בלבם :

השבעה עשר הוא להודיע שאין ראוי לשלם שיתפעל ממה שיאמרו האנשים כנגדו כל שכן שיתפעל אם לא יכבדוהו אבל ראוי שיסבול זה ולזה ספר ששאול היה כמחריש על הבזיונות שבזוהו הרשעים ההם ועל מה שלא הביאו לו מנחה עם שזה גם כן היה ראוי לו מפני היותו עתה בהתחלת המלוכה ואולי במעט שבה יסירוה ממנו :

השמנה עשר הוא להודיע שכאשר נתמנ' איש לשרר' יצטרך בעבודה לרבוי ההוצאה ראוי לאשר תחתיו שיביאו לו מנחה כחזקת היד בדרך שיוכל להתנהג בכבוד לפי השררה ההיא ולא יתנכעו מזה מיעוט קניניו ולזה ספר באלו הרשעים שלא הביאו לשאול מנחה להורות שכבר היה ראוי להם להביא לו מנחה כדי שיוכל להתנהג בכבוד כמנהג המלך ולזאת הסבה לא היה מתנהג עדיין שאול כמנהג המלך מצורף לזה מה שהיה מתכונתו להיות בורח מן השררה ולזה ספר אחר זה שכבר היה שאול בא אחרי הבקר מן השדה :

התשעה עשר הוא להודיע שאין ראוי להתנהג במדת האכזריות הלא תראה כי נחש העמוני לולי אכזריותו היה מושל על יושבי יבש גלעד שלא היה רוצה לכרו' ברית עמהם כי אם בנקור להם כל עין ימין וסבת אכזריותו אל שנפל עמו ביד ישראל והכו בהם מכה רבה :

העשרים הוא להודי' שראוי שתהיה לשלם מדת הגבור' במקומו' הראוי' להציל הנרדפי' שהם מעמו ולזה ספר הפעלות שאול על ענין נחש העמוני וא"ף על פי שלא היה ישרא' נוהג בו עדיין כמנהג המלך וגם הוא לא היה נוהג בעצמו מנהג המלך :

העשרים ואחד הוא להודיע שאין ראוי למהר על המתת האנשים אבל ראוי להשמר מזה כפי היכולת ולזה ספר שלא הסכים שאול שימותו האנשים ההם אשר כמוהו :

העשרים ושנים הוא שראוי למלך שיהיה באופן שייראו ממנו האנשים ולפי שלא נתחדש על בחיר' שאו' דבר יביא בלב האנשי' שהוא כמו בריאה חדשה ולזה לא היה דומה להם למלך וגם הוא לא היה נוהג כמנהג המלך והנה סבר שמוא' לחדש המלוכ' לפני יי' בגלגל ולזבוח שם על זה זבחי' שלמים לפני יי' ליטב בלבם שהוא כמו בריאה חדשה ויביא זה אל שייראו ממנו כראוי ולזה ידמה שאמרה חנה ויתן עוז למלכו כי עד שנתן לו השם יתעלה עוז בענין מלחמת בני עמון לא היה במדרגת מלך :

העשרים ושלשה הוא להודיע שהשם יתעלה מקים דבר עבדו ולזה שמע לשמואל לתת קולות ומטר כשבקשם זה ממנו להראות לישראל מה שהיה מן החטא בבקשתם זאת שאין שריה רק להרע כמו שאין תועלת בקולות ומטר בימי קציר חטים רק להשחית :

העשרים וארבעה להודיע שמי שאפשר לו לבקש רחמי' על חברו ואינו מבקש נקרא חוטא שנ' וגם אנכי חלילה לי מחטוא ליי' וגו' וכן הענין בכל טוב שהיה אפשר שייטיב אדם לחבירו ולזה אמר והוריתי אתכם בדרך הטובה והישרה תם :

fragment/insert found with book قطعة شظية / إدراج وجد(ت) مع كتاب

יג

בן שנה שאול במלכו ושתי
שנים מלך על ישראל: ויבחר לו
שאול שלשת אלפים מישראל
ויהיו עם שאול אלפים במכמש
ובהר בית אל ואלף היו עם יונתן
בגבעת בנימין ויתר העם שלח איש
לאהליו: ויך יונתן את נציב
פלשתים אשר בגבע וישמעו פ
פלשתים ושאול תקע בשופר בכל
הארץ לאמר ישמעו העברים:
וכל ישראל שמעו לאמר הכה
שאול את נציב פלשתים וגם נבאש
ישראל בפלשתים ויצעקו העם
אחרי שאול הגלגל:
ופלשתים נאספו להלחם עם
ישראל שלשים אלף רכב וששת
אלפים פרשים ועם כחול אשר על
שפת הים לרב ויעלו ויחנו במכמש
קדמת בית און: ואיש ישראל
ראו כי צר לו כי נגש העם ויתחבאו
העם במערות ובחוחים ובסלעים
ובצרחים ובברות: ועברים עברו
את הירדן ארץ גד וגלעד ושאול
עודנו בגלגל וכל העם חרדו אחריו
: ויחל שבעת ימים למועד אשר
שמואל ולא בא שמואל הגלגל
ויפץ העם מעליו: ויאמר שאול
הגשו אלי העלה והשלמים ויעל
העלה: ויהי ככלתו להעלות העלה
והנה שמואל בא ויצא שאול
לקראתו לברכו: ויאמר שמואל מה
עשית ויאמר שאול כי ראיתי כי
נפץ העם מעלי ואתה לא באת

רלבג

דיל המועד

יום הושענא רבא

fragment/insert found with book قطعة شظية / إدراج وجد(ت) مع كتاب

למועד הימים ופלשתים נאספים
מכמש : ויאמר עתה ירדו פלשתים
אלי הגלגל ופני יהוה לא חליתי
ואתאפק ואעלה העלה :
ויאמר שמואל אל-שאול
נסכלת לא שמרת את-מצות יהוה
אלהיך אשר צוך כי עתה הכין יהוה
את-ממלכתך אל-ישראל עד-עולם
: ועתה ממלכתך לא-תקום בקש
יהוה לו איש כלבבו ויצוהו יהוה
לנגיד על-עמו כי לא שמרת את
אשר-צוך יהוה :
ויקם שמואל ויעל מן-הגלגל
גבעת בנימן ויפקד שאול את-העם
הנמצאים עמו כשש מאות איש :
ושאול ויונתן בנו והעם הנמצא
עמם ישבים בגבע בנימן ופלשתים
חנו במכמש : ויצא המשחית
ממחנה פלשתים שלשה ראשים
הראש אחד יפנה אל-דרך עפרה
אל-ארץ שועל : והראש אחד יפנה
דרך בית חרון והראש אחד יפנה
דרך הגבול הנשקף על-גי הצבעים
המדברה : וחרש
לא ימצא בכל ארץ ישראל כי-אמר
פלשתים פן יעשו העברים חרב או
חנית : וירדו כל-ישראל הפלשתים
ללטוש איש את-מחרשתו ואת-אתו

רלבג

ואת-קרדמו ואת מחרשתו : והיתה
הפצירה פים למחרשות ולאתים
ולשלש קלשון ולהקרדמים ולהציב
הדרבן : והיה ביום מלחמת ולא
נמצא חרב וחנית ביד כל-העם אשר
את-שאול ואת-יונתן ותמצא
יד לשאול וליונתן בנו : ויצא מצב
פלשתים אל-מעבר מכמש :
ויהי היום ויאמר יונתן
בן-שאול אל-הנער נשא כליו לכה
ונעברה אל-מצב פלשתים אשר
מעבר הלז ולאביו לא הגיד :
ושאול יושב בקצה הגבעה תחת
הרמון אשר במגרון והעם אשר עמו
כשש מאות איש : ואחיה בן-
אחטוב אחי אי-כבוד בן-פינחס בן-
עלי כהן יהוה בשלה נשא אפוד
והעם לא ידע כי הלך יונתן : ובין
המעברות אשר בקש יונתן לעבר
על-מצב פלשתים שן-הסלע מ
מהעבר מזה ושן-הסלע מהעבר מזה
ושם האחד בוצץ ושם האחד סנה :
השן האחד מצוק מצפון מול מכמש
והאחד מנגב מול גבע :

רלבג

דומו · המתינו כמו שמש בגבעון דום וכן דום לה׳ אם כה יאמרו דמו ונעלה עליכם שעתם מצלחת ולבם רם עליהם אם כה יאמרו עלו אינו פחד הקב״ה בלבם ויבואם לזוז ממקומם : על ידיו ועל רגליו · כלומר בכל כח ומרוצה : כבחצי מענה צמד שדה · בתוך שיעור מדת קרקע מלא חצי מענה של מחרישת צמד בקר החורש בשדה מענה הוא תלם המחרישה שקורין ריו״א בלע״ז וגבורה גדולה היא זו שהיו קרובי׳ זה לזה וכונים לעבור זה את זה : הצופים

כל שמואל וכל נתינה דמלכים לך במ״ה לך וסי׳ ויאמר לה אלקנה אישה חנה · ויאמר לו נשא כליו · וידבר דוד ביהונתן טוב · ואבי ראה גם ראה · וגם אשר לא שאלת נתתי לך : ועלינו ב׳ וסימ׳ הננו ועלינו אל המקום · ואם כה יאמרו עלו : ויגלו ב׳ וסימ׳ שניהם אל מצב פלשתים · מסדות תבל : ונשא ו׳ חס׳ בקריאה

וַיֹּאמֶר יְהוֹנָתָן אֶל־הַנַּעַר נֹשֵׂא כֵלָיו לְכָה וְנַעְבְּרָה אֶל־מַצַּב הָעֲרֵלִים הָאֵלֶּה אוּלַי יַעֲשֶׂה יְהוָה לָנוּ כִּי אֵין לַיהוָה מַעְצוֹר לְהוֹשִׁיעַ בְּרַב אוֹ בִמְעָט : וַיֹּאמֶר לוֹ נֹשֵׂא כֵלָיו עֲשֵׂה כָּל־אֲשֶׁר בִּלְבָבֶךָ נְטֵה לָךְ הִנְנִי עִמְּךָ כִּלְבָבֶךָ : וַיֹּאמֶר יְהוֹנָתָן הִנֵּה אֲנַחְנוּ עֹבְרִים אֶל־הָאֲנָשִׁים וְנִגְלִינוּ אֲלֵיהֶם : אִם־כֹּה יֹאמְרוּ אֵלֵינוּ דֹּמּוּ עַד־הַגִּיעֵנוּ אֲלֵיכֶם וְעָמַדְנוּ תַחְתֵּינוּ וְלֹא נַעֲלֶה אֲלֵיהֶם : וְאִם־כֹּה יֹאמְרוּ עֲלוּ עָלֵינוּ וְעָלִינוּ כִּי־נְתָנָם יְהוָה בְּיָדֵנוּ וְזֶה־לָּנוּ הָאוֹת : וַיִּגָּלוּ שְׁנֵיהֶם אֶל־מַצַּב פְּלִשְׁתִּים וַיֹּאמְרוּ פְלִשְׁתִּים הִנֵּה עִבְרִים יֹצְאִים מִן־הַחֹרִים אֲשֶׁר הִתְחַבְּאוּ־שָׁם : וַיַּעֲנוּ אַנְשֵׁי הַמַּצָּבָה אֶת־יוֹנָתָן וְאֶת־נֹשֵׂא כֵלָיו וַיֹּאמְרוּ עֲלוּ אֵלֵינוּ וְנוֹדִיעָה אֶתְכֶם דָּבָר וַיֹּאמֶר יוֹנָתָן אֶל־נֹשֵׂא כֵלָיו עֲלֵה אַחֲרַי כִּי־נְתָנָם יְהוָה בְּיַד יִשְׂרָאֵל : וַיַּעַל יוֹנָתָן עַל־יָדָיו וְעַל־רַגְלָיו וְנֹשֵׂא כֵלָיו אַחֲרָיו וַיִּפְּלוּ לִפְנֵי יוֹנָתָן וְנֹשֵׂא כֵלָיו מְמוֹתֵת אַחֲרָיו : וַתְּהִי הַמַּכָּה הָרִאשֹׁנָה אֲשֶׁר הִכָּה יוֹנָתָן וְנֹשֵׂא כֵלָיו כְּעֶשְׂרִים אִישׁ כְּבַחֲצִי מַעֲנָה צֶמֶד שָׂדֶה : וַתְּהִי חֲרָדָה בַמַּחֲנֶה בַשָּׂדֶה וּבְכָל־הָעָם הַמַּצָּב וְהַמַּשְׁחִית חָרְדוּ גַּם־הֵמָּה וַתִּרְגַּז הָאָרֶץ

וַאֲמַר יְהוֹנָתָן לְעוּלֵימָא נָטַל זֵינֵיהּ אִיתָא וְנִעִיבַר לְאִיסְטַרְטִיג עַרְלַיָא הָאִילֵין מָאִים יַעֲבֵיד יְיָ לַנָא נִיסָא אֲרֵי לֵית קֳדָם יְיָ מְעִצוֹר לְמִפְרַק בְּסַגִיאֵי אוֹ בִזְעֵירֵי : וַאֲמַר לֵיהּ נָטַל זֵינֵיהּ עֵיבֵיד כָּל דִי בְלִבָּךְ אִתְפְּנִי לָךְ הָא אֲנָא עִמָּךְ כִּרְעוּתָךְ : וַאֲמַר יְהוֹנָתָן הָא אֲנַחְנָא עָבְרִין לְוַת גַבְרַיָא וְנִתְגְלֵי לְהוֹן : אִם כְּדֵין יֵימְרוּן לָנָא אוֹרִיכוּ עַד דְנִתְמְטֵי לְוָתְכוֹן וּנְקוּם בְּאַתְרָנָא וְלָא נִיסַק לְוַתְהוֹן : וְאִם כְּדֵין יֵימְרוּן סַקוּ עֲלָנָא וְנִיסַק אֲרֵי מְסַרִינוּן יְיָ בִּידָנָא וְדֵין לָנָא אָתָא : וְאִיתְגְלִיאוּ תַּרְוֵיהוֹן לְאִיסְטַרְטִיגֵי פְלִשְׁתָּאֵי וַאֲמָרוּ פְלִשְׁתָּאֵי הָא יְהוּדָאֵי נָפְקִין מִן חוֹרַאי דְאִטַמָרוּ תַמָן : וְאָתִיבוּ אֱנָשֵׁי מַטַרְתָּא יַת יוֹנָתָן וְיַת נָטֵיל זֵינֵיהּ וַאֲמָרוּ סַקוּ עֲלָנָא וּנְהוֹדַע יַתְכוֹן פִּתְגָמָא וַאֲמַר יְהוֹנָתָן לְנָטַל זֵינֵיהּ סַק בַּתְרַי אֲרֵי מְסַרִינוּן יְיָ בִּידָא דְיִשְׂרָאֵל : וּסְלֵיק יוֹנָתָן עַל יְדוֹהִי וְעַל רִיגְלוֹהִי וְנָטֵיל זֵינֵיהּ בַּתְרוֹהִי וּנְפָלוּ מִטַעֲנִין קֳדָם יוֹנָתָן וְנָטַל זֵינֵיהּ מְמִית בַּתְרוֹהִי : וַהֲוַת מַחְתָא קַדְמֵיתָא דִמְחָא יוֹנָתָן וְנָטֵיל זֵינֵיהּ כְּעַסְרִין גַבְרָא כְּבֵירַת פַּלְגוּת מַהֲלַךְ פְּדַן תּוֹרַיָא בְחַקְלָא : וַהֲוַת זִיעָא בְּמַשְׁרִיתָא בְחַקְלָא וּבְכָל עַמָּא אִיסְטַרְטִיגָא וּמְחַבְּלָא זָעוּ אַף אִינוּן וְזָעַת אַרְעָא

וסימ׳ ויעל יונתן על ידיו ב׳ בפסוק · ושלאחריו ותהי המכה הראשונה · ויפקדו והנה אין יונתן · ונושא הצנה הולך לפניו · וימת שאול ונשא כליו :

רלבג

לכה ונעברה אל מצב הערלים האלה · רמז מזה כי מפני פחיתותם והיותם כנבדלים ראוי שיהיו יונתן ונושא כליו נעזרים בשם לנצח אותן כי אין לשם ית׳ מעצור להושיע ברב או במעט : אם כה יאמרו אלינו דמו עד הגיענו אליכם ועמדנו תחתינו · ראוי שתדע כי השעתידו יגלו בפנים שונים וכבר תהיה לפעמים הודעה חלושה מוספעת מהש״י בזה האופן החלום ויקח בה ראיה כמו שנאמר לגדעון שירד הוא ופורה נערו אל המחנה וישמעו מה ידברו כי בזה קצת הוראה מהדברים המתחדשים וזה מבואר אל העיון ממה שזכרנו בספר מלחמות ה׳ ואין הנה מקום זאת החקירה · והנה אמרו דמו עד הגיענו אליכם לאות כי ההתחלה תהיה מפלשתים לרדוף אחרי ישראל ולזה יש להם לירא שינוצחו כי הרודף הוא המנצח על הרוב : ואם כה יאמרו עלו עלינו · הנה זה לאות על שינצחום ישראל וירדפו אחריהם

הצופים לשאול · הצופים אשר היו לשאול בגבעת בנימן · צופים איספיאג״טש בלע״ז · והנה ההמון של פלשתים נמוג מתקומו וילך ויקרב הלום לצד ישראל נמוג כמו נמס : פקדו · לשון פקידה כמו ותפקדנו לבקרים : הגישה ארון האלהים · ארון האלהי׳ ביום ההוא המקרא חסר תיבה אחת כי היה

וכל איש ז׳ וסי׳ במסרה רבת׳ · ויאל ז׳ ה׳ מלאים וב׳ חס׳ וסי׳ נמסר בסדר שמות :

וַתְּהִי לְחֶרְדַּת אֱלֹהִים : וַיִּרְאוּ הַצֹּפִים לְשָׁאוּל בְּגִבְעַת בִּנְיָמִן וְהִנֵּה הֶהָמוֹן נָמוֹג וַיֵּלֶךְ וַהֲלֹם : וַיֹּאמֶר שָׁאוּל לָעָם אֲשֶׁר אִתּוֹ פִּקְדוּ־נָא וּרְאוּ מִי הָלַךְ מֵעִמָּנוּ וַיִּפְקְדוּ וְהִנֵּה אֵין יוֹנָתָן וְנֹשֵׂא כֵלָיו : וַיֹּאמֶר שָׁאוּל לַאֲחִיָּה הַגִּישָׁה אֲרוֹן הָאֱלֹהִים כִּי־הָיָה אֲרוֹן הָאֱלֹהִים בַּיּוֹם הַהוּא וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל : וַיְהִי עַד דִּבֶּר שָׁאוּל אֶל־הַכֹּהֵן וְהֶהָמוֹן אֲשֶׁר בְּמַחֲנֵה פְלִשְׁתִּים וַיֵּלֶךְ הָלוֹךְ וָרָב וַיֹּאמֶר שָׁאוּל אֶל־הַכֹּהֵן אֱסֹף יָדֶךָ : וַיִּזָּעֵק שָׁאוּל וְכָל־הָעָם אֲשֶׁר אִתּוֹ וַיָּבֹאוּ עַד־הַמִּלְחָמָה וְהִנֵּה הָיְתָה חֶרֶב אִישׁ בְּרֵעֵהוּ מְהוּמָה גְּדוֹלָה מְאֹד : וְהָעִבְרִים הָיוּ לַפְּלִשְׁתִּים כְּאֶתְמוֹל שִׁלְשׁוֹם אֲשֶׁר עָלוּ עִמָּם בַּמַּחֲנֶה סָבִיב וְגַם־הֵמָּה לִהְיוֹת עִם־יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר עִם־שָׁאוּל וְיוֹנָתָן : וְכֹל אִישׁ יִשְׂרָאֵל הַמִּתְחַבְּאִים בְּהַר־אֶפְרַיִם שָׁמְעוּ כִּי־נָסוּ פְּלִשְׁתִּים וַיַּדְבְּקוּ גַם־הֵמָּה אַחֲרֵיהֶם בַּמִּלְחָמָה : וַיּוֹשַׁע יְהוָה בַּיּוֹם הַהוּא אֶת־יִשְׂרָאֵל וְהַמִּלְחָמָה עָבְרָה אֶת־בֵּית אָוֶן : וְאִישׁ־יִשְׂרָאֵל נִגַּשׂ בַּיּוֹם הַהוּא וַיֹּאֶל שָׁאוּל אֶת־הָעָם לֵאמֹר

וַהֲוַת לְזִיעַ מִן קֳדָם יְיָ : וַחֲזוֹ פוֹכִיאַיָא לְשָׁאוּל בְּגִיבְעֲתָא דְבֵית בִּנְיָמִן וְהָא הֲמוֹן מַשִׁרְיַית פְּלִשְׁתָּאֵי אִיתְּבַר אָזִיל תַּבְרֵיהּ וְסַגֵי : וַאֲמַר שָׁאוּל לְעַמָּא דְעִמֵּיהּ סְעַרוּ כְעַן וַחֲזוֹ מַן שְׁנָא מִינָנָא וּמְנוֹ וְהָא לֵית יוֹנָתָן וְנָטֵל זֵינֵיהּ : וַאֲמַר שָׁאוּל לַאֲחִיָה קָרֵיב אֲרוֹנָא דַיְיָ אֲרֵי הֲוָה אֲרוֹנָא דַיְיָ בְּיוֹמָא הַהוּא עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל : וַהֲוָה עַד דִמַלֵיל שָׁאוּל עִם כַּהֲנָא וְהָמוֹנָא דִבְמַשִׁרְיַת פְּלִשְׁתָּאֵי אָזֵיל מֵיזַל וְסַגֵי וַאֲמַר שָׁאוּל לְכַהֲנָא קְרֵיב אֵיפוֹדָא : וְאִתְכְּנִישׁ שָׁאוּל וְכָל עַמָּא דְעִמֵּיהּ וַאֲתוֹ עַד קְרָבָא וְהָא הֲוַת חַרְבָּא גְבַר בְּחַבְרֵיהּ שִׁגוּשַׁיָא רַב לַחֲדָא : וִיהוּדָאֵי הֲווֹ לִפְלִשְׁתָּאֵי כְּמֵאִיתְמָלֵי וּמִדְקַמוֹהִי דִסְלִיקוּ עִמְהוֹן בְּמַשִׁרִיתָא סְחוֹר סְחוֹר וְאַף אִינוּן תָּבוּ לְמֶהֱוֵי עִם יִשְׂרָאֵל דְעִם שָׁאוּל וְיוֹנָתָן : וְכֹל אֱנַשׁ יִשְׂרָאֵל דְאִטַמָרוּ בְּטוּרָא דְבֵית אֶפְרַיִם שְׁמָעוּ אֲרֵי אַפִּיכוּ פְלִשְׁתָּאֵי וְאַרְבִּיקוּ אַף אִנוּן בַּתְרֵיהוֹן בִּקְרָבָא : וּפְרַק יְיָ בְּיוֹמָא הַהוּא יַת יִשְׂרָאֵל וְעָבְדֵי קְרָבָא מְטוֹ עַד בֵּית אָוֶן : וֶאֱנַשׁ יִשְׂרָאֵל אִדְחִיק בְּיוֹמָא הַהוּא וְאוֹמֵי שָׁאוּל יַת עַמָּא לְמֵימַר

רלבג

ותהי לחרדת אלהים · ר״ל חרדה גדולה

אשר במחנה פלשתים אם ראוי שירדפו אחריהם אם יעמדו במקומם : כי ארון האלהים ביום ההוא ובני ישראל · ירצה לפי מה שאחשב כי ביום שבאו זה הדבר היה בא שם ארון האלהים ובני ישראל ולזאת הסבה קרה העם מעל שאול שכשאר שם הכהן הגדול עם ארון האלהים וכאשר

במחנה היו כבהלי׳ ומהומתי׳ והיו הפלשתי׳ מכים איש את בישראל : והעברים · פי׳ אותן העברים אשר היו לפלשתים גרים בארצם אשר עלו עמם ועל כרחם להלחם בישראל שלא היו שם מדעתם לא היו שמים עצמם במחנה אלא

אל פיו ג׳ בקריאה וסימ׳ ואין משיג ידו אל פיו. כי ירא ותארנה עיניו. טמן עצל ידו תנינא: לא שמע ה׳ דסמיכי בקריא׳ את העם. וירא כל ישראל כי לא שמע. וכל ישראל דדה. בן חכם

ארור האיש אשר יאכל לחם עד־הערב ונקמתי מאיבי ולא־טעם כל־העם לחם: וכל־הארץ באו ביער ויהי דבש על־פני השדה: ויבא העם אל־היער והנה הלך דבש ואין־משיג ידו אל־פיו כי־ירא העם את־השבעה: ויונתן לא־שמע בהשביע אביו את־העם וישלח את־קצה המטה אשר בידו ויטבל אותה ביערת הדבש וישב ידו אל־פיו ותראנה עיניו: ויען איש מהעם ויאמר השבע השביע אביך את־העם לאמר ארור האיש אשר־יאכל לחם היום ויעף העם: ויאמר יונתן עכר אבי את־הארץ ראו־נא כי־ארו עיני כי טעמתי מעט דבש הזה:

אף כי לוא אכל אכל היום העם משלל איביו אשר מצא כי עתה לא־רבתה מכה בפלשתים: ויכו ביום ההוא בפלשתים ממכמש אילנה ויעף העם מאד: ויעש העם אל־שלל ויקחו צאן ובקר ובני בקר וישחטו ארצה ויאכל העם על־הדם: ויגידו לשאול לאמר הנה העם חטאים ליהוה לאכל על־הדם ויאמר בגדתם גלו־אלי היום אבן גדולה: ויאמר שאול פצו בעם ואמרתם להם הגישו אלי איש שורו ואיש שיהו ושחטתם בזה ואכלתם ולא־תחטאו ליהוה לאכל אל־הדם ויגשו כל־העם איש שורו בידו הלילה וישחטו־שם:

לא שמע גערה: לוא ג׳ מלאים וסימ׳ אף כי לוא אכול אכל. לא ... ויגשו ג׳ ב׳ חס׳ וא׳ מלא וסימ׳ ויעלו עלות ויגשו שלמים וישב העם.

נרדה ג׳ בקריאה וסימ׳ נרדה ונשברה לך אכל. הבה נרדה ונבלה שם שפתם. ... גשו ג׳ וחס׳ וסימ׳ נבסר ביהושע סימ׳ ג׳: הלם א׳ בקריאה ... וסימ׳ כי את אשר ישנו פה עמנו. כי אם ישנו ביונתן. והוה אם אס ...

ויבן שאול מזבח ליהוה אתו החל לבנות מזבח ליהוה:

ויאמר שאול נרדה אחרי פלשתים לילה ונבזה בהם עד־אור הבקר ולא־נשאר בהם איש ויאמרו כל־הטוב בעיניך עשה

ויאמר הכהן נקרבה הלם אל־האלהים: וישאל שאול באלהים הארד אחרי פלשתים התתנם ביד ישראל ולא ענהו ביום ההוא:

ויאמר שאול גשו הלם כל פנות העם ודעו וראו במה היתה החטאת הזאת היום: כי חי־יהוה המושיע את־ישראל כי אם־ישנו ביונתן בני כי מות ימות ואין ענהו מכל־העם:

ויאמר אל־כל־ישראל אתם תהיו לעבר אחד ואני ויונתן בני נהיה לעבר אחד ויאמרו העם אל־שאול הטוב בעיניך עשה:

ויאמר שאול אל־יהוה אלהי ישראל הבה תמים וילכד יונתן ושאול והעם יצאו: ויאמר שאול הפילו ביני ובין יונתן בני וילכד יונתן: ויאמר שאול אל־יונתן הגידה לי מה עשיתה ויגד־לו יונתן ויאמר טעם טעמתי בקצה המטה אשר־בידי מעט דבש הנני אמות:

ויאמר שאול כה־יעשה אלהים וכה יוסף כי־מות תמות יונתן: ויאמר העם אל־שאול היונתן ימות אשר עשה הישועה הגדולה הזאת בישראל חלילה חי־יהוה אם־יפל משערת ראשו ארצה כי־עם־אלהים עשה היום הזה ויפדו העם את־יונתן ולא־מת:

ויעל שאול מאחרי פלשתים ופלשתים הלכו למקומם: ושאול לכד המלוכה על־ישראל וילחם סביב בכל־איביו במואב ובבני־עמון ובאדום ובמלכי צובה ובפלשתים

ונמסר גם בריש סדר נצבים: יצאו ח׳ קמצין וסימ׳ נמסר ביהושע ... ימות אשר עשה. ושאבתם מים בששון. ליי׳ הישועה על עבדך:

ובכל אשר יפנה ירשיע : ויעש חיל ויך את עמלק ויצל את ישראל מיד שסהו : ויהיו בני שאול יונתן וישוי ומלכישוע ושם שתי בנתיו שם הבכירה מרב ושם הקטנה מיכל : ושם אשת שאול אחינעם בת אחימעץ ושם שר צבאו אבינר בן נר דוד שאול : וקיש אבי שאול ונר אבי אבנר בן אביאל : ותהי המלחמה חזקה על פלשתים כל ימי שאול וראה שאול כל איש גבור וכל בן חיל ויאספהו אליו :

טו ויאמר שמואל אל שאול אתי שלח יהוה למשחך למלך על עמו על ישראל ועתה שמע לקול דברי יהוה : כה אמר יהוה צבאות פקדתי את אשר עשה עמלק לישראל אשר שם לו בדרך בעלתו ממצרים : עתה לך והכיתה את עמלק והחרמתם את כל אשר לו ולא תחמל עליו והמתה מאיש עד אשה מעולל ועד יונק משור ועד שה מגמל ועד חמור : וישמע שאול את העם ויפקדם בטלאים מאתים אלף רגלי ועשרת אלפים את איש יהודה : ויבא שאול עד עיר עמלק וירב בנחל : ויאמר שאול אל הקיני לכו סרו רדו מתוך עמלקי

ובכל אתר דמתפני מחייב : וכנש משיריין ומחא ית דבית עמלק ושיזיב ית ישראל מיד בוזזיהון : והוו בני שאול יונתן וישוי ומלכישוע ושום תרתין בנתיה שום רבתא מירב ושום זערתא מיכל : ושום אתת שאול אחינועם בת אחימעץ ושום רב חיליה אבינר בר נר אח אבוהי דשאול : וקיש אבוהי דשאול ונר אבוהי דאבנר בר אביאל : והות קרבא תקיפא על פלישתאי כל יומי שאול וחזא שאול כל גבר גבר וכל גבר עביד קרב וכנש יתיה לותיה : ואמר שמואל לשאול יתי שלח יי לרבותך למהוי מלכא על עמיה על ישראל וכען קביל למימר פתגמא דיי : כדנן אמר יי צבאות דכירנא ית דעבד עמלק לישראל דכמן ליה באורחא במיסקיה ממצרים : וכען איזיל ותמחי ית דבית עמלק ותגמר ית כל דילהון ולא תחוס עליהון ותקטול מגבר ועד איתתא מעולים ועד יניק מתור ועד אימר מגמל ועד חמר : וכנש שאול ית עמא ומנינון באימרי פסחא מאתן אלפין גברא רגלאי ועסרא אלפין ית אינש יהודה : ואתא שאול עד קרתא דבית עמלק וטקיס משריתיה בנחלא : ואמר שאול לשלמאה איזיל זור אתפרש מגו עמלקאה

רלבג

פן אספך עמו ואתה עשיתה חסד עם כל בני ישראל בעלותם ממצרים ויסר קיני מתוך עמלק : ויך שאול את עמלק מחוילה בואך שור אשר על פני מצרים : ויתפש את אגג מלך עמלק חי ואת כל העם החרים לפי חרב : ויחמל שאול והעם על אגג ועל מיטב הצאן והבקר והמשנים ועל הכרים ועל כל הטוב ולא אבו החרימם וכל המלאכה נמבזה ונמס אתה החרימו : ויהי דבר יהוה אל שמואל לאמר : נחמתי כי המלכתי את שאול למלך כי שב מאחרי ואת דברי לא הקים ויחר לשמואל ויזעק אל יהוה כל הלילה : וישכם שמואל לקראת שאול בבקר ויגד לשמואל לאמר בא שאול הכרמלה והנה מציב לו יד ויסב ויעבר וירד הגלגל : ויבא שמואל אל שאול ויאמר לו שאול ברוך אתה ליהוה הקימתי את דבר יהוה : ויאמר שמואל ומה קול הצאן הזה באזני וקול הבקר אשר אנכי שמע : ויאמר שאול מעמלקי הביאום אשר חמל העם על מיטב הצאן והבקר למען זבח ליהוה אלהיך ואת היותר החרמנו : ויאמר שמואל אל שאול הרף ואגידה לך את אשר דבר יהוה אלי הלילה ויאמרו לו דבר :

דילמא אשיצינך עמיה ואת עבדת טיבו עם כל בני ישראל במסקהון ממצרים ואיתפרש שלמאה מגו עמלקאה : ומחא שאול ית דבית עמלק מחוילה מעלנא דחגרא די על אפי מצרים : ואחד ית אגג מלכא דבית עמלק כד חי וית כל עמא גמר לפתגם דחרב : וחס שאול ועמא על אגג ועל שפר ענא ותורי שמיניא ופטימיא ועל כל דטב ולא אבו לגמרותהון וכל מדעם דשיט ודבסיר יתה גמירו : והוה פתגם נבואה מן קדם יי עם שמואל למימר : תבית במימרי ארי אמליכית ית שאול למהוי מלכא ארי תב מבתר פולחני וית פתגמי לא קיים ותקיף לשמואל וצלי קדם יי כל ליליא : ואקדים שמואל לקדמות שאול בצפרא ואתחוא לשמואל למימר אתא שאול לכרמלא והא מתקן ליה תמן אתר לפלגא ביה ביזתא ואיסתחר ועבר ונחת לגלגלא : ואתא שמואל לות שאול ואמר ליה שאול בריך את קדם יי קיימית ית פתגמא דיי : ואמר שמואל ואילו קיימתא ומה קל ענא הדין באודני וקל תוריא דאנא שמע : ואמר שאול מעמלקאה איתיאונון דחס עמא על שפר ענא ותורי בדיל לדבחא קדם יי אלהך וית שאר מותרא גמרנא : ואמר שמואל לשאול אוריך ואחוי לך ית דאתמליל מן קדם יי עמי בליליא ואמר ליה מליל :

רלבג

והפץ אלוה תמצא · אל תתמה על החפץ : מרי ד׳ וסימ׳ ... אל תהי מרי · ואמרת אל מרי · ונמסר גם בסדר קרח :

וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל הֲלוֹא אִם־קָטֹן אַתָּה בְּעֵינֶיךָ רֹאשׁ שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל אָתָּה וַיִּמְשָׁחֲךָ יְהוָה לְמֶלֶךְ עַל־יִשְׂרָאֵל : וַיִּשְׁלָחֲךָ יְהוָה בְּדָרֶךְ וַיֹּאמֶר לֵךְ וְהַחֲרַמְתָּה אֶת־הַחַטָּאִים אֶת־עֲמָלֵק וְנִלְחַמְתָּ בוֹ עַד־כַּלּוֹתָם אֹתָם : וְלָמָּה לֹא־שָׁמַעְתָּ בְּקוֹל יְהוָה וַתַּעַט אֶל־הַשָּׁלָל וַתַּעַשׂ הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה : וַיֹּאמֶר שָׁאוּל אֶל־שְׁמוּאֵל אֲשֶׁר שָׁמַעְתִּי בְּקוֹל יְהוָה וָאֵלֵךְ בַּדֶּרֶךְ אֲשֶׁר־שְׁלָחַנִי יְהוָה וָאָבִיא אֶת־אֲגַג מֶלֶךְ עֲמָלֵק וְאֶת־עֲמָלֵק הֶחֱרַמְתִּי : וַיִּקַּח הָעָם מֵהַשָּׁלָל צֹאן וּבָקָר רֵאשִׁית הַחֵרֶם לִזְבֹּחַ לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ בַּגִּלְגָּל : וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל הַחֵפֶץ לַיהוָה בְּעֹלוֹת וּזְבָחִים כִּשְׁמֹעַ בְּקוֹל יְהוָה הִנֵּה שְׁמֹעַ מִזֶּבַח טוֹב לְהַקְשִׁיב מֵחֵלֶב אֵילִים : כִּי חַטַּאת־קֶסֶם מֶרִי וְאָוֶן וּתְרָפִים הַפְצַר יַעַן מָאַסְתָּ אֶת־דְּבַר יְהוָה וַיִּמְאָסְךָ מִמֶּלֶךְ :

נצח ד׳ קמצין וסימ׳ וגם נצח ישראל · והנצח וההוד · עד נצח לא יראו אור ... בקריאה וס׳ ויכר יהודה ויאמר צדקה ממני · את הדברים האלה דבר ... דוד · ולא יסף שמואל לראות את שאול · ולא יסף עוד מלאך יי׳ ...

וַיֹּאמֶר שָׁאוּל אֶל־שְׁמוּאֵל חָטָאתִי כִּי־עָבַרְתִּי אֶת־פִּי־יְהוָה וְאֶת־דְּבָרֶיךָ כִּי יָרֵאתִי אֶת־הָעָם וָאֶשְׁמַע בְּקוֹלָם : וְעַתָּה שָׂא נָא אֶת־חַטָּאתִי וְשׁוּב עִמִּי וְאֶשְׁתַּחֲוֶה לַיהוָה : וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל־שָׁאוּל לֹא אָשׁוּב עִמָּךְ כִּי מָאַסְתָּה אֶת־דְּבַר יְהוָה וַיִּמְאָסְךָ יְהוָה מִהְיוֹת מֶלֶךְ עַל־יִשְׂרָאֵל : וַיִּסֹּב שְׁמוּאֵל לָלֶכֶת וַיַּחֲזֵק בִּכְנַף־מְעִילוֹ וַיִּקָּרַע : וַיֹּאמֶר אֵלָיו שְׁמוּאֵל קָרַע יְהוָה אֶת־מַמְלְכוּת יִשְׂרָאֵל מֵעָלֶיךָ הַיּוֹם וּנְתָנָהּ לְרֵעֲךָ הַטּוֹב מִמֶּךָּ : וְגַם נֵצַח יִשְׂרָאֵל לֹא יְשַׁקֵּר וְלֹא יִנָּחֵם כִּי לֹא אָדָם הוּא לְהִנָּחֵם : וַיֹּאמֶר חָטָאתִי עַתָּה כַּבְּדֵנִי נָא נֶגֶד זִקְנֵי־עַמִּי וְנֶגֶד יִשְׂרָאֵל וְשׁוּב עִמִּי וְהִשְׁתַּחֲוֵיתִי לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ : וַיָּשָׁב שְׁמוּאֵל אַחֲרֵי שָׁאוּל וַיִּשְׁתַּחוּ שָׁאוּל לַיהוָה : וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל הַגִּישׁוּ אֵלַי אֶת־אֲגַג מֶלֶךְ עֲמָלֵק וַיֵּלֶךְ אֵלָיו אֲגַג מַעֲדַנֹּת וַיֹּאמֶר אֲגַג אָכֵן סָר מַר־הַמָּוֶת : וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל כַּאֲשֶׁר שִׁכְּלָה נָשִׁים חַרְבֶּךָ כֵּן־תִּשְׁכַּל מִנָּשִׁים אִמֶּךָ וַיְשַׁסֵּף שְׁמוּאֵל אֶת־אֲגָג לִפְנֵי יְהוָה בַּגִּלְגָּל : וַיֵּלֶךְ שְׁמוּאֵל הָרָמָתָה וְשָׁאוּל עָלָה אֶל־בֵּיתוֹ גִּבְעַת שָׁאוּל : וְלֹא־יָסַף שְׁמוּאֵל לִרְאוֹת אֶת־שָׁאוּל עַד־יוֹם מוֹתוֹ כִּי־הִתְאַבֵּל שְׁמוּאֵל אֶל־שָׁאוּל וַיהוָה נִחָם כִּי־הִמְלִיךְ אֶת־שָׁאוּל עַל־יִשְׂרָאֵל :

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־שְׁמוּאֵל עַד־מָתַי אַתָּה מִתְאַבֵּל אֶל־שָׁאוּל וַאֲנִי מְאַסְתִּיו מִמְּלֹךְ עַל־יִשְׂרָאֵל

מונה גם פסוק עוד מלך מצרים ונראה לי כי אינו לפי שהוא ולא הוסיף עוד מלך מצרים :

רשי

רלבג

מלא את אמתחות האנשים · מלא קרנך שמן · מלא ... וחד ומלא חפניך גחלי אש : עגלת ה׳ וסימ׳ ולקחו זקני העיר · ... עגלת בקר · עד צער עגלת שלישיה · מצער הרנים עגלות שלישיה

מלא קרנך שמן ולך אשלחך אל ישי בית הלחמי כי ראיתי בבניו לי מלך : ויאמר שמואל איך אלך ושמע שאול והרגני ויאמר יהוה עגלת בקר תקח בידך ואמרת לזבח ליהוה באתי : וקראת לישי בזבח ואנכי אודיעך את אשר תעשה ומשחת לי את אשר אמר אליך : ויעש שמואל את אשר דבר יהוה ויבא בית לחם ויחרדו זקני העיר לקראתו ויאמר שלם בואך : ויאמר שלום לזבח ליהוה באתי התקדשו ובאתם אתי בזבח ויקדש את ישי ואת בניו ויקרא להם לזבח : ויהי בבואם וירא את אליאב ויאמר אך נגד יהוה משיחו : ויאמר יהוה אל שמואל אל תבט אל מראהו ואל גבה קומתו כי מאסתיהו כי לא אשר יראה האדם כי האדם יראה לעינים ויהוה יראה ללבב : ויקרא ישי אל אבינדב ויעברהו לפני שמואל ויאמר גם בזה לא בחר יהוה :

רשי

רלבג

שלחה וסימ׳ שלחה ונער אתי · ויאמר שמואל אל ישי · וישלח ... ודליותיו שלחה לו · ואת תעלותיה שלחה : וטוב יי׳ וסימ׳ ויצמח יי׳ ... למען תחין · וישלח ויביאהו · יאמר נא אדננו · והיה כהח תרוח אל...

ויעבר ישי שמה ויאמר גם בזה לא בחר יהוה : ויעבר ישי שבעת בניו לפני שמואל ויאמר שמואל אל ישי לא בחר יהוה באלה : ויאמר שמואל אל ישי התמו הנערים ויאמר עוד שאר הקטן והנה רעה בצאן ויאמר שמואל אל ישי שלחה וקחנו כי לא נסב עד באו פה : וישלח ויביאהו והוא אדמוני עם יפה עינים וטוב ראי ויאמר יהוה קום משחהו כי זה הוא : ויקח שמואל את קרן השמן וימשח אתו בקרב אחיו ותצלח רוח יהוה אל דוד מהיום ההוא ומעלה ויקם שמואל וילך הרמתה : ורוח יהוה סרה מעם שאול ובעתתו רוח רעה מאת יהוה : ויאמרו עבדי שאול אליו הנה נא רוח אלהים רעה מבעתך : יאמר נא אדננו עבדיך לפניך יבקשו איש ידע מנגן בכנור והיה בהיות עליך רוח אלהים רעה ונגן בידו וטוב לך : ויאמר שאול אל עבדיו ראו נא לי איש מיטיב לנגן והביאתם אלי : ויען אחד מהנערים ויאמר הנה ראיתי בן לישי בית הלחמי ידע נגן וגבור חיל ואיש מלחמה ונבון דבר ואיש תאר ויהוה עמו : וישלח שאול מלאכים אל ישי ויאמר שלחה אלי את דוד בנך אשר בצאן : ויקח ישי חמור לחם ונאד יין וגדי עזים אחד וישלח ביד דוד בנו אל שאול : ויבא דוד אל שאול ויעמד לפניו ויאהבהו מאד ויהי לו נשא כלים : וישלח שאול אל ישי לאמר יעמד נא דוד לפני כי מצא חן בעיני : והיה בהיות רוח אלהים אל שאול ולקח דוד את הכנור ונגן בידו ורוח לשאול

מדבר והנה יהונתן · מקול מפלתו הרשעתי · ועמדם הלוים שמעו ... רעים · תאות אדם חסדו · יצא המן ביום ההוא · וטוב לא יהיה לו ...

וטוב לו וסרה מעליו רוח הרעה׃
יז ויאספו פלשתים את־
מחניהם למלחמה ויאספו שוכה
אשר ליהודה ויחנו בין־שוכה ובין־
עזקה באפס דמים׃ ושאול ואיש־
ישראל נאספו ויחנו בעמק האלה
ויערכו מלחמה לקראת פלשתים׃
ופלשתים עמדים אל־ההר מזה
וישראל עמדים אל־ההר מזה והגיא
ביניהם׃ ויצא איש־הבנים
ממחנות פלשתים גלית שמו מגת
גבהו שש אמות וזרת׃ וכובע
נחשת על־ראשו ושריון קשקשים
הוא לבוש ומשקל השריון חמשת־
אלפים שקלים נחשת׃ ומצחת
נחשת על־רגליו וכידון נחשת בין
כתפיו׃ וחץ חניתו כמנור ארגים
ולהבת חניתו שש־מאות שקלים
ברזל ונשא הצנה הלך לפניו׃
ויעמד ויקרא אל־מערכת ישראל
ויאמר להם למה תצאו לערך
מלחמה הלוא אנכי הפלשתי ואתם
עבדים לשאול ברו־לכם איש וירד
אלי׃ אם־יוכל להלחם אתי והכני
והיינו לכם לעבדים ואם־אני אוכל־
לו והכיתיו והייתם לנו לעבדים
ועבדתם אתנו׃ ויאמר
הפלשתי אני חרפתי את־מערכות
ישראל היום הזה תנו־לי איש

ותאיב ליה ומסתלקא מניה רוח בישא׃ וכנשו פלשתאי ית משריתהון לאגחא קרבא ואיתכנשו לשוכה די לשיבט יהודה ושרו בין סוכו ובין עזקה באפס דמים׃ ושאול ואנש ישראל איתכנשו ושרו במישר בוטמא וסדרו קרבא לקדמות פלשתאי׃ ופלשתאי קיימין על טורא מכא וישראל קיימין על טורא מכא וחילתא ביניהון׃ ונפק גברא מביניהון ממשירית פלשתאי גלית שמיה מגת רומיה שיתא אמין וזירתא׃ וקולס דנחש על רישיה ושריין גלבין הוא לביש ומתקל שירונא חמשא אלפין תקלי נחשא׃ וטרקלילין דנחש על ריגלוהי ומסחפא דנחש נפיק מן קולס ומטל דנחש בין כתיפוהי׃ ואעא דמורניתיה כאכסן דגרדאין ושיננא דמורניתיה מתקל שית מאה תקלי ברזלא ונטיל תריסא אזיל קדמוהי׃ וקם ואכריז על סדרי ישראל ואמר להון למה תיפקון לסדרא קרבא הלא אנא פלשתאה ואתון עבדין לשאול אנא הוא גלית פלשתאה דמן גת דקטלית תרין בני עלי כהני חפני ופינחס ושביתי ית ארון קימא דיי ואבילית יתיה לבית דגון טעוותי והוה תמן בקירוי פלשתאי שבעא ירחין אף כל קרב וקרב דהוו להון לפלשתאי אנא נפיק בריש חילא ונצחנא בקרבא ורמינא קטילין כעפרא דארעא ועד כען לא אכשרו יתי פלשתאי למהוי רב אלפא עלויהון ואתון בני ישראל מה גבורא עבד לכון שאול בר קיש דמן גבעתא דמניתון יתיה מלכא עלויכון אם גבר גבר הוא ייחות ויעביד קרבא עמי ואם גבר חלש הוא בחרו לכון גברא וייחות לותי׃ אם יכול לאגחא קרבא עמי ויקטלינני ונהי לכון לעבדין ואם אנא איכול ליה ואקטליניה ותהון לנא לעבדין ותפלחון יתנא׃ ואמר פלשתאה אנא חסדית ית סידרי ישראל יומא דין למימר איתו לי גברא

רלבג

ונלחמה יחד׃ וישמע שאול וכל־
ישראל את־דברי הפלשתי האלה
ויחתו ויראו מאד׃
ודוד בן־איש אפרתי הזה מבית
לחם יהודה ושמו ישי ולו שמנה
בנים והאיש בימי שאול זקן בא
באנשים׃ וילכו שלשת בני־ישי
הגדלים הלכו אחרי־שאול למלחמה
ושם שלשת בניו אשר הלכו
במלחמה אליאב הבכור ומשנהו
אבינדב והשלשי שמה׃ ודוד הוא
הקטן ושלשה הגדלים הלכו אחרי
שאול׃ ודוד הלך ושב מעל שאול
לרעות את־צאן אביו בית־לחם׃
ויגש הפלשתי השכם והערב
ויתיצב ארבעים יום׃
ויאמר ישי לדוד בנו קח־נא לאחיך
איפת הקליא הזה ועשרה לחם הזה
והרץ המחנה לאחיך׃ ואת עשרת
חרצי החלב האלה תביא לשר־האלף
ואת־אחיך תפקד לשלום ואת־
ערבתם תקח׃ ושאול והמה וכל־
איש ישראל בעמק האלה נלחמים
עם־פלשתים׃
וישכם דוד בבקר ויטש את־הצאן
על־שמר וישא וילך כאשר צוהו
ישי ויבא המעגלה והחיל היצא אל־
המערכה והרעו במלחמה׃
ותערך ישראל ופלשתים מערכה
לקראת מערכה׃ ויטש דוד את־
הכלים מעליו על־יד שומר הכלים
וירץ המערכה ויבא וישאל
לאחיו לשלום׃ והוא
מדבר עמם והנה איש הבנים עולה גלית הפלשתי שמו מגת

ונגיח קרבא כחדא׃ ושמע שאול וכל ישראל ית פתגמי פלשתאה האילין ואיתברו ודחילו לחדא׃ ודוד בר גבר אפרתי הדין מבית לחם דבית יהודה ושמיה ישי וליה תמניא בנין וגברא ביומי שאול סיב מני בבחיריא׃ ואזלו תלתא בני ישי רברביא אזלו בתר שאול לקרבא ושום תלתא בנוהי דאזלו לקרבא אליאב בוכרא ותניניה אבינדב ותליתאה שמה׃ ודוד הוא זעירא ותלתא רברביא אזלו בתר שאול׃ ודוד אזל ותב מלות שאול למירעי ית ענא דאבוהי בית לחם׃ וקריב פלשתאה ומקדים ומחשיך ואיתעתד ארבעין יומין׃ ואמר ישי לדוד בריה סב כען לאחך מכילתא דקליא הדין ועסרא טולמין דלחמא הדין ואוביל למשריתא לאחך׃ וית עסר גובנין דחלבא האילין תוביל לרב אלפא וית אחך תסער לשלם וית טיביהון תייתי׃ ושאול ואינון וכל אנש ישראל במישר בוטמא מגיחין קרבא עם פלשתאי׃ ואקדים דוד בצפרא ושבק ית ענא על נטרא ונסיב ואזל כמא דפקדיה ישי ואתא לכרקומא ומשירית עבדי קרבא נפקו לסידרא ויביבו בקרבא׃ וסדרו ישראל ופלשתאי סידרא לקדמות סידרא׃ ושבק דוד ית מניא די עלוהי על יד נטיר מניא ורהט לסידרא ואתא ושאיל לאחוהי בשלם׃ והוא ממליל עמהון והא גברא מביניהון סליק גלית פלשתאה שמיה מגת

רלבג

...ת מעט הצאן · ועל מי חרמות קול דמלבים · וחברו דישעיה · ועל מי ... וא׳ מלא וסימ׳ כי יצר לב האדם רע · והוא איש מלחמה מנעריו · שאנן מואב מנעוריו · בתרא מל׳ :

רשי

ממערות פלשתים וידבר כדברים
האלה וישמע דוד: וכל איש
ישראל בראותם את האיש וינסו
מפניו ויראו מאד: ויאמר איש
ישראל הראיתם האיש העלה הזה
כי לחרף את ישראל עלה והיה
האיש אשר יכנו יעשרנו המלך
עשר גדול ואת בתו יתן לו ואת
בית אביו יעשה חפשי בישראל:
ויאמר דוד אל האנשים
העמדים עמו לאמר מה יעשה
לאיש אשר יכה את הפלשתי הלז
והסיר חרפה מעל ישראל כי מי
הפלשתי הערל הזה כי חרף מערכות
אלהים חיים: ויאמר לו העם כדבר
הזה לאמר כה יעשה לאיש אשר
יכנו: וישמע אליאב אחיו הגדול
בדברו אל האנשים ויחר אף
אליאב בדוד ויאמר למה זה ירדת
ועל מי נטשת מעט הצאן ההנה
במדבר אני ידעתי את זדנך ואת
רע לבבך כי למען ראות המלחמה
ירדת: ויאמר דוד מה עשיתי עתה
הלוא דבר הוא: ויסב מאצלו אל
מול אחר ויאמר כדבר הזה וישבהו
העם דבר כדבר הראשון: וישמעו
הדברים אשר דבר דוד ויגדו לפני
שאול ויקחהו: ויאמר דוד אל
שאול אל יפל לב אדם עליו עבדך
ילך ונלחם עם הפלשתי הזה:
ויאמר שאול אל דוד לא תוכל
ללכת אל הפלשתי הזה להלחם
עמו כי נער אתה והוא איש ס
מלחמה מנעריו:
ויאמר דוד אל שאול רעה היה
עבדך לאביו בצאן ובא הארי ואת
הדוב ונשא שה מהעדר: ויצאתי
אחריו והכתיו והצלתי מפיו ויקם
עלי והחזקתי בזקנו והכתיו והמיתיו
: גם את הארי גם הדוב
הכה עבדך והיה הפלשתי הערל
הזה כאחד מהם כי חרף מערכת
אלהים חיים:

רלבג

הצילני ג׳ בקריאה וסימ׳ אשר הצילני מיד הארי · דרשתי את יי׳ ועינני · ...
ובספרא וסי׳ לא בחר יי׳ באלה · ויאמר דוד אל שאול לא אוכל ללכת באלה ...
בקריאה וסימ׳ ויבט הפלשתי ויראה את דוד · וירדף גחזי אחרי נעמן · ...

ויאמר דוד יהוה אשר הצלני מיד
הארי ומיד הדב הוא יצילני מיד
הפלשתי הזה ויאמר שאול אל דוד
לך ויהוה יהיה עמך: וילבש שאול
את דוד מדיו ונתן קובע נחשת על
ראשו וילבש אתו שריון: ויחגר
דוד את חרבו מעל למדיו ויאל
ללכת כי לא נסה ויאמר דוד אל
שאול לא אוכל ללכת באלה כי לא
נסיתי ויסרם דוד מעליו: ויקח
מקלו בידו ויבחר לו חמשה חלקי
אבנים מן הנחל וישם אתם בכלי
הרעים אשר לו ובילקוט וקלעו
בידו ויגש אל הפלשתי: וילך
הפלשתי הלך וקרב אל דוד והאיש
נשא הצנה לפניו: ויבט הפלשתי
ויראה את דוד ויבזהו כי היה נער
ואדמני עם יפה מראה: ויאמר
הפלשתי אל דוד הכלב אנכי כי
אתה בא אלי במקלות ויקלל
הפלשתי את דוד באלהיו: ויאמר
הפלשתי אל דוד לכה אלי ואתנה
את בשרך לעוף השמים ולבהמת
השדה: ויאמר
דוד אל הפלשתי אתה בא אלי
בחרב ובחנית ובכידון ואנכי בא
אליך בשם יהוה צבאות אלהי
מערכות ישראל אשר חרפת:

רלבג

מכל פשעיו · ויראה את בניו ואת בני בניו דאיוב · ויקלל ד׳ בקריאה וס׳ ...
ד׳ דסמיכי וסי׳ ואני בא אליך בשם · אשר נקרא שם שם יי׳ · ויברך את העם · ...

ויקרב ה׳ פתחין בקריאה וסי׳ נמסר בסדר שמיני: ויחזק ט״ו וסי׳ והרעב היה על כל פני. ויחזק לב פרעה דתנין. ויעשו בן חרטומי מצרים. ויחזק לב פרעה דכנים ודערוב. דוד מן הפלשתי. ולא אבה לשמוע לקלה. ויקרא אבשלום לפני. ויחזק דבר המלך על. ויחזק העם אשר אחרי. בתשעה לחדש ויחזק הרעב. וחברו

היום הזה יסגרך יהוה בידי והכתיך והסרתי את ראשך מעליך ונתתי פגר מחנה פלשתים היום הזה לעוף השמים ולחית הארץ וידעו כל הארץ כי יש אלהים לישראל: וידעו כל הקהל הזה כי לא בחרב ובחנית יהושיע יהוה כי ליהוה המלחמה ונתן אתכם בידנו: והיה כי קם הפלשתי וילך ויקרב לקראת דוד וימהר דוד וירץ המערכה לקראת הפלשתי: וישלח דוד את ידו אל הכלי ויקח משם אבן ויקלע ויך את הפלשתי אל מצחו ותטבע האבן במצחו ויפל על פניו ארצה: ויחזק דוד מן הפלשתי בקלע ובאבן ויך את הפלשתי וימתהו וחרב אין ביד דוד: וירץ דוד ויעמד אל הפלשתי ויקח את חרבו וישלפה מתערה וימתתהו ויכרת בה את ראשו ויראו הפלשתים כי מת גבורם וינסו: ויקמו אנשי ישראל ויהודה וירעו וירדפו את הפלשתים עד בואך גיא ועד שערי עקרון ויפלו חללי פלשתים בדרך שערים ועד גת ועד עקרון: וישבו בני ישראל מדלק אחרי פלשתים וישסו את מחניהם: ויקח דוד את ראש הפלשתי ויבאהו ירושלם ואת כליו שם באהלו: וכראות שאול את דוד יצא לקראת הפלשתי אמר אל אבנר שר הצבא בן מי זה הנער אבנר ויאמר אבנר

יומא הדין ימסרינך יי בידי ואקטלינך ואעדי ית רישך מינך ואתן פיגול משרית פלשתאי יומא הדין לעופא דשמיא ולחיות ארעא וידעון כל דיירי ארעא דאית אלהא בישראל: וידעון כל קהלא הדין ארי לא בחרבא ובמורניתא פריק יי ארי מן קדם יי נצחן קרביא וימסר יתכון בידנא: והוה כד קם פלשתאה ואזל וקרב לקדמות דוד ואוחי דוד ורהט לסדרא לקדמות פלישתאה: ואושיט דוד ית ידיה למנא ונסיב מתמן אבנא ואקלע בקלע ומחא ית פלישתאה על בית עינוהי וטבעת אבנא בבית עינוהי ונפל על אפוהי על ארעא: ותקיף דוד מן פלשתאה בקילעא ובאבנא ומחא ית פלשתאה וקטליה וחרבא לית בידא דדוד: ורהט דוד וקם על פלשתאה ונסיב ית חרביה ושלפה מנדנה וקטליה ופסק ביה ית רישיה וחזו פלשתאי ארי מית גיברהון ואפיכו: וקמו אנשי ישראל ויהודה ויביבו ורדפו ית פלשתאי עד מעלנא דגיא ועד תרעי עקרון ונפלו קטולי פלשתאי באורח שערים ועד גת ועד עקרון: ותבו בני ישראל מלמירדף בתר פלשתאי ובזו ית משיריתהון: ונסיב דוד ית רישא דפלשתאה ואיתייה לירושלם וית זייניה שוי במשכניה: וכד חזא שאול ית דוד נפיק לקדמות פלשתאה אמר לאבנר רב חילא בר מן דין עולימא אבנר ואמר אבנר

ויחזק הרעב. וילך שלמה חמת צובה ד״ה. והוא נלחם עם מלך בני עמון ויותם דד״ה. בעת ההיא שלח מרודך דישעיה: הפלשתים ח׳ בקריאה וסימ׳ ויראו הפלשתים כי מת גבורם. ויכנעו הפלשתים. וירדו כל ישראל הפלשתים. ויראו הפלשתים כי אמרו. ויקמו אנשי ישראל ויהודה. ואת הארץ הנשארת. וישאל דוד דשמואל תנינא דפסוק. ויער יי׳ על יהורם את רוח הפלשתים. וחד והפלשתים נאספו:

על אנשי ד׳ בקריאה וסימ׳ וישימהו שאול על אנשי המלחמה. ומן העיר לקח סריס אחד דמלכים. וחברו דירמיה. על אנשי ענתות:

חי נפשך המלך אם ידעתי: ויאמר המלך שאל אתה בן מי זה העלם: וכשוב דוד מהכות את הפלשתי ויקח אתו אבנר ויבאהו לפני שאול וראש הפלשתי בידו: ויאמר אליו שאול בן מי אתה הנער ויאמר דוד בן עבדך ישי בית הלחמי:

יח ויהי ככלתו לדבר אל שאול ונפש יהונתן נקשרה בנפש דוד ויאהבו יהונתן כנפשו: ויקחהו שאול ביום ההוא ולא נתנו לשוב בית אביו: ויכרת יהונתן ודוד ברית באהבתו אתו כנפשו: ויתפשט יהונתן את המעיל אשר עליו ויתנהו לדוד ומדיו ועד חרבו ועד קשתו ועד חגרו: ויצא דוד בכל אשר ישלחנו שאול ישכיל וישמהו שאול על אנשי המלחמה וייטב בעיני כל העם וגם בעיני עבדי שאול: ויהי בבואם בשוב דוד מהכות את הפלשתי ותצאנה הנשים מכל ערי ישראל לשור והמחלות לקראת שאול המלך בתפים בשמחה ובשלשים: ותענינה הנשים המשחקות ותאמרן הכה שאול באלפו ודוד ברבבתיו: ויחר לשאול מאד וירע בעיניו הדבר הזה ויאמר נתנו לדוד רבבות ולי נתנו האלפים ועוד לו אך המלוכה: ויהי שאול עון את דוד מהיום ההוא והלאה:

חיי נפשך מלכא אם ידע אנא: ואמר מלכא שאל את בר מן דין עולימא: וכד תב דוד מלמקטל ית פלשתאה ודבר יתיה אבנר ואיתייה קדם שאול ורישא דפלשתאה בידיה: ואמר ליה שאול בר מן את עולימא ואמר דוד בר עבדך ישי דמבית לחם: והוה כד שיצי למללא עם שאול ונפשא דיהונתן אתחביבת בנפשא דדוד ורחמיה יהונתן כנפשיה: ודבריה שאול ביומא ההוא ולא שבקיה למיתב בית אבוהי: וגזר יהונתן ודוד קיים ברחמים יתיה כנפשיה: ואשלח יהונתן ית מעילא די עלוהי ויהביה לדוד ולבושוהי ועד חרביה ועד קשתי ועד זרזיה: ונפק דוד בכל אתר דשלח יתיה שאול מצלח ומנייה שאול על גברי עבדי קרבא ושפר בעיני כל עמא ואף בעיני עבדי שאול: והוה במיעלהון כד תב דוד מלמיקטל ית פלשתאה ונפקא נשיא מכל קירוי ישראל לשבחא בהינגיא לקדמות שאול מלכא בתופין בחדוא ובצלצלין: ואתיבא נשיא דמשבחן ואמרת קטל שאול באלפין ודוד בריבון: ותקיף לשאול לחדא ובאש בעינוהי פתגמא הדין ואמר יהבו לדוד ריבון ולי יהבו אלפיא ומכען לא אשתארת ליה אלהין מלכותא: והוה שאול כמין לדוד מיומא ההוא ולהלא:

רלבג

ויהי ממחרת ותצלח רוח אלהים רעה אל שאול ויתנבא בתוך הבית ודוד מנגן בידו כיום ביום והחנית ביד שאול: ויטל שאול את החנית ויאמר אכה בדוד ובקיר ויסב דוד מפניו פעמים: ויירא שאול מלפני דוד כי היה יהוה עמו ומעם שאול סר: ויסרהו שאול מעמו וישמהו לו שר אלף ויצא ויבא לפני העם: ויהי דוד לכל דרכו משכיל ויהוה עמו: וירא שאול אשר הוא משכיל מאד ויגר מפניו: וכל ישראל ויהודה אהב את דוד כי הוא יוצא ובא לפניהם: ויאמר שאול אל דוד הנה בתי הגדולה מרב אתה אתן לך לאשה אך היה לי לבן חיל והלחם מלחמות יהוה ושאול אמר אל תהי ידי בו ותהי בו יד פלשתים: ויאמר דוד אל שאול מי אנכי ומי חיי משפחת אבי בישראל כי אהיה חתן למלך: ויהי בעת תת את מרב בת שאול לדוד והיא נתנה לעדריאל המחלתי לאשה: ותאהב מיכל בת שאול את דוד ויגדו לשאול וישר הדבר בעיניו: ויאמר שאול אתננה לו ותהי לו למוקש ותהי בו יד פלשתים ויאמר שאול אל דוד בשתים תתחתן בי היום: ויצו שאול את עבדו דברו אל דוד בלט לאמר הנה חפץ בך המלך וכל עבדיו אהבוך ועתה התחתן במלך: וידברו עבדי שאול באזני דוד את הדברים האלה ויאמר דוד הנקלה בעיניכם התחתן במלך ואנכי איש רש ונקלה: ויגדו עבדי שאול לו לאמר כדברים האלה דבר דוד:

רלבג

ויאמר שאול כה תאמרו לדוד אין חפץ למלך במהר כי במאה ערלות פלשתים להנקם באיבי המלך ושאול חשב להפיל את דוד ביד פלשתים: ויגדו עבדיו לדוד את הדברים האלה וישר הדבר בעיני דוד להתחתן במלך ולא מלאו הימים: ויקם דוד וילך הוא ואנשיו ויך בפלשתים מאתים איש ויבא דוד את ערלתיהם וימלאום למלך להתחתן במלך ויתן לו שאול את מיכל בתו לאשה: וירא שאול וידע כי יהוה עם דוד ומיכל בת שאול אהבתהו: ויאסף שאול לרא מפני דוד עוד ויהי שאול איב את דוד כל הימים: ויצאו שרי פלשתים ויהי מדי צאתם שכל דוד מכל עבדי שאול וייקר שמו מאד:

וידבר שאול אל יונתן בנו ואל כל עבדיו להמית את דוד ויהונתן בן שאול חפץ בדוד מאד: ויגד יהונתן לדוד לאמר מבקש שאול אבי להמיתך ועתה השמר נא בבקר וישבת בסתר ונחבאת: ואני אצא ועמדתי ליד אבי בשדה אשר אתה שם ואני אדבר בך אל אבי וראיתי מה והגדתי לך: וידבר יהונתן בדוד טוב אל שאול אביו ויאמר אליו אל יחטא המלך בעבדו בדוד כי לוא חטא לך וכי מעשיו טוב לך מאד: וישם את נפשו בכפו ויך את הפלשתי ויעש יהוה תשועה גדולה לכל ישראל ראית ותשמח ולמה תחטא בדם נקי להמית את דוד חנם: וישמע שאול בקול יהונתן וישבע שאול חי יהוה אם יומת: ויקרא יהונתן לדוד ויגד לו יהונתן את כל הדברים האלה ויבא יהונתן את דוד אל שאול ויהי לפניו כאתמול שלשום:

ם וב׳ חס׳ וסים׳ נמסר בסדר וישב: בלילה הוא ד׳ וסים׳ ותשקין את אביהן יין׳

בלילה הוא· ודוד נס וימלט׳ וסים׳ בלשון ארמי שתא ודכך וקם ועריק׳

ותוסף המלחמה להיות ויצא דוד וילחם בפלשתים ויך בהם מכה גדולה וינסו מפניו: ותהי רוח יהוה רעה אל־שאול והוא בביתו יושב וחניתו בידו ודוד מנגן ביד: ויבקש שאול להכות בחנית בדוד ובקיר ויפטר מפני שאול ויך את־החנית בקיר ודוד נס וימלט בלילה הוא: וישלח שאול מלאכים אל־בית דוד לשמרו ולהמיתו בבקר ותגד לדוד מיכל אשתו לאמר אם־אינך ממלט את־נפשך הלילה מחר אתה מומת: ותרד מיכל את־דוד בעד החלון וילך ויברח וימלט: ותקח מיכל את־התרפים ותשם אל־המטה ואת כביר העזים שמה מראשתיו ותכס בבגד: וישלח שאול מלאכים לקחת את־דוד ותאמר חלה הוא: וישלח שאול את־המלאכים לראות את־דוד לאמר העלו אתו במטה אלי להמיתו: ויבאו המלאכים והנה התרפים אל־המטה וכביר העזים מראשתיו: ויאמר שאול אל־מיכל למה ככה רמיתני ותשלחי את־איבי וימלט ותאמר מיכל אל־שאול הוא־אמר אלי שלחני למה אמיתך: ודוד ברח וימלט ויבא אל־שמואל הרמתה ויגד־לו את כל־אשר עשה־לו שאול וילך הוא ושמואל וישבו בנוות: ויגד לשאול לאמר הנה דוד בנוית ברמה:

בו ויבואו אל ביתם הרמתה· וילך אלקנה: ותשובתו הרמתה· ויתקבצו כל

הרמתה· ויקח שמואל את קרן השמן׳ ודוד ברח וימלט· וילך גם הוא הרמתה:

איפה׳ כתיב כן וד׳ כתיב אפו וסי׳ נמסר בסדר וישב: ערם ד׳ חס׳ וסי׳ ויפל

וכסיתו· כי אמר אלי ערם יערים· ערם יצאתי מבטן: ב׳ מלין חס׳ יוד

וישלח שאול מלאכים לקחת את־דוד וירא את־להקת הנביאים נבאים ושמואל עמד נצב עליהם ותהי על־מלאכי שאול רוח אלהים ויתנבאו גם־המה: ויגדו לשאול וישלח מלאכים אחרים ויתנבאו גם־המה ויסף שאול וישלח מלאכים שלשים ויתנבאו גם־המה: וילך גם־הוא הרמתה ויבא עד־בור הגדול אשר בשכו וישאל ויאמר איפה שמואל ודוד ויאמר הנה בנוית ברמה: וילך שם אל־נוית ברמה ותהי עליו גם־הוא רוח אלהים וילך הלוך ויתנבא עד־באו בנוית ברמה: ויפשט גם־הוא בגדיו ויתנבא גם־הוא לפני שמואל ויפל ערם כל־היום ההוא וכל־הלילה על־כן יאמרו הגם שאול בנביאם:

ויברח דוד מנוית ברמה ויבא ויאמר לפני יהונתן מה עשיתי מה־עוני ומה־חטאתי לפני אביך כי מבקש את־נפשי: ויאמר לו חלילה לא תמות הנה לו־עשה אבי דבר גדול או דבר קטן ולא יגלה את־אזני ומדוע יסתיר אבי ממני את־הדבר הזה אין זאת: וישבע עוד דוד ויאמר ידע ידע אביך כי־מצאתי חן בעיניך ויאמר אל־ידע־זאת יהונתן פן־יעצב ואולם חי־יהוה וחי נפשך כי כפשע ביני ובין המות: ויאמר יהונתן אל־דוד מה־תאמר נפשך ואעשה־לך:

ויאמר דוד אל־יהונתן הנה־חדש מחר ואנכי ישב־אשב עם־המלך לאכול ושלחתני ונסתרתי בשדה עד הערב השלשית:

לו חלילה לא תמות הנה לו עשה· עבר שוט שוטף כי עבר· וחלופיהו

בשדים יצאו· יעמדו והיה יעמדו עלין דוגים

ויקח משה את · וישבע יוסף את בני ישראל לאמר ·
אם פקד יפקדני אביך : יחרה ג׳ וסי׳ למה יי׳ · פן יחרה אף יי׳ · ואם
בברית ג׳ בקריאה וסימ׳ ... בקריאה וסימ׳ נמסר בסדר בהעלתך :

אם־פקד יפקדני אביך ואמרת נשאל
נשאל ממני דוד לרוץ בית־לחם
עירו כי זבח הימים שם לכל־
המשפחה : אם־כה יאמר טוב
שלום לעבדך ואם־חרה יחרה לו
דע כי־כלתה הרעה מעמו : ועשית
חסד על־עבדך כי בברית יהוה
הבאת את־עבדך עמך ואם־יש־בי
עון המיתני אתה ועד־אביך למה־
זה תביאני : ויאמר
יהונתן חלילה לך כי אם־ידע אדע
כי־כלתה הרעה מעם אבי לבוא
עליך ולא אתה אגיד לך :
ויאמר דוד אל־יהונתן
מי יגיד לי או מה־יענך אביך קשה :
ויאמר יהונתן אל־דוד לכה ונצא
השדה ויצאו שניהם השדה :
ויאמר יהונתן אל־דוד
יהוה אלהי ישראל כי־אחקר את־
אבי כעת מחר השלשית והנה־טוב
אל־דוד ולא־אז אשלח אליך וגליתי
את־אזנך : כה־יעשה יהוה ליהונתן
וכה יסיף כי־ייטב אל־אבי את־
הרעה עליך וגליתי את־אזנך
ושלחתיך והלכת לשלום ויהי יהוה
עמך כאשר היה עם־אבי : ולא אם־
עודני חי ולא־תעשה עמדי חסד
יהוה ולא אמות : ולא־תכרית את־
חסדך מעם ביתי עד־עולם ולא
בהכרת יהוה את־איבי דוד איש
מעל פני האדמה : ויכרת יהונתן עם־
בית דוד ובקש יהוה מיד איבי דוד :

רלבג

ועשית חסד על עבדך · ואשבע לו ואבוא בברית : אזנך כלהון מלאים
כי ייטיב אל אבי · גם מאז לא פתחה אזנך : ולא תעשה ג׳ וסי׳ ולא

אהבו ד׳ בקריא׳ וסי׳ נמסר בסדר ויגש : מושבך ג׳ בקריא׳ וסי׳ הנה משמני
מושבך ושים בסלע · ונפקדת כי יפקד מושבך : ובאת ז בטעם לרע וסי׳

ויוסף יהונתן להשביע את־דוד
באהבתו אתו כי־אהבת נפשו אהבו :
ויאמר־לו
יהונתן מחר חדש ונפקדת כי יפקד
מושבך : ושלשת תרד מאד ובאת
אל־המקום אשר־נסתרת שם ביום
המעשה וישבת אצל האבן האזל :
ואני שלשת החצים צדה אורה
לשלח־לי למטרה : והנה אשלח
את־הנער לך מצא את־החצים אם־
אמר אמר לנער הנה החצים ממך
והנה קחנו ובאה כי־שלום לך ואין
דבר חי־יהוה : ואם־כה אמר לעלם
הנה החצים ממך והלאה לך כי
שלחך יהוה : והדבר אשר דברנו
אני ואתה הנה יהוה ביני ובינך עד־
עולם : ויסתר דוד
בשדה ויהי החדש וישב המלך על־
הלחם לאכול : וישב המלך על־
מושבו כפעם בפעם אל־מושב
הקיר ויקם יהונתן וישב אבנר מצד
שאול ויפקד מקום דוד : ולא־
דבר שאול מאומה ביום ההוא

וסי׳ נמסר בריש סדר משפטים ובסדר נשא : אני ואתה ג׳ בקריאה וסימ׳
דברנו אני · כי זכור אני ואתה את רכבם

רלבג

כי אמר מקרה הוא בלתי טהור הוא כי לא טהור:
ויהי ממחרת החדש השני ויפקד מקום דוד ויאמר שאול אל יהונתן בנו מדוע לא בא בן ישי גם תמול גם היום אל הלחם: ויען יהונתן את שאול נשאל נשאל דוד מעמדי עד בית לחם: ויאמר שלחני נא כי זבח משפחה לנו בעיר והוא צוה לי אחי ועתה אם מצאתי חן בעיניך אמלטה נא ואראה את אחי על כן לא בא אל שלחן המלך:
ויחר אף שאול ביהונתן ויאמר לו בן נעות המרדות הלוא ידעתי כי בחר אתה לבן ישי לבשתך ולבשת ערות אמך: כי כל הימים אשר בן ישי חי על האדמה לא תכון אתה ומלכותך ועתה שלח וקח אתו אלי כי בן מות הוא: ויען יהונתן את שאול אביו ויאמר אליו למה יומת מה עשה: ויטל שאול את החנית עליו להכתו וידע יהונתן כי כלה היא מעם אביו להמית את דוד: ויקם יהונתן מעם השלחן בחרי אף ולא אכל ביום החדש השני לחם כי נעצב אל דוד כי הכלמו אביו:
ויהי בבקר ויצא יהונתן השדה למועד דוד ונער קטן עמו: ויאמר לנערו רץ מצא נא את החצים אשר אנכי מורה הנער רץ והוא ירה החצי להעבירו:

רלבג

ויבא הנער עד מקום החצי אשר ירה יהונתן ויקרא יהונתן אחרי הנער ויאמר הלוא החצי ממך והלאה: ויקרא יהונתן אחרי הנער מהרה חושה אל תעמד וילקט נער יהונתן את החצי ויבא אל אדניו: והנער לא ידע מאומה אך יהונתן ודוד ידעו את הדבר: ויתן יהונתן את כליו אל הנער אשר לו ויאמר לו לך הביא העיר: הנער בא ודוד קם מאצל הנגב ויפל לאפיו ארצה וישתחו שלש פעמים וישקו איש את רעהו ויבכו איש את רעהו עד דוד הגדיל: ויאמר יהונתן לדוד לך לשלום אשר נשבענו שנינו אנחנו בשם יהוה לאמר יהוה יהיה ביני וביניך ובין זרעי ובין זרעך עד עולם: ויקם וילך ויהונתן בא העיר:
ויבא דוד נבה אל אחימלך הכהן ויחרד אחימלך לקראת דוד ויאמר לו מדוע אתה לבדך ואיש אין אתך: ויאמר דוד לאחימלך הכהן המלך צוני דבר ויאמר אלי איש אל ידע מאומה את הדבר אשר אנכי שלחך ואשר צויתך ואת הנערים יודעתי אל מקום פלני אלמוני: ועתה מה יש תחת ידך חמשה לחם תנה בידי או הנמצא: ויען הכהן את דוד ויאמר אין לחם חל אל תחת ידי כי אם לחם קדש יש אם נשמרו הנערים אך מאשה: ויען דוד את הכהן ויאמר לו כי אם אשה עצרה לנו כתמול שלשם בצאתי ויהיו כלי הנערים קדש

רלבג

והוא דרך חול. כלומר אף על פי שיצאנו לדרך חול שלא היינו סבורים שהיינו צריכים ללחם קדש אף על פי כן טהרנו עצמינו כדרך בני אדם שדעתם לצאת לדרך: ואף כי היום יקדש בכלי. פי' כל שכן היום שיהיה עמנו לחם קדש שנשמר בו ונזהר שיהיה בקדושתו בכלי: ויתן לו הכהן קדש. לחם קדש כלומר לחמי תודה כי לא היה שם לחם אחר אלא לחם הפנים שמוסרי' לפני יי' ואותו אסור לזרים לפיכך נתן לו לחמי תודה כי לא היה שם לחם חולין כך פי' אדוני אבי ז"ל. ורבותינו ז"ל פירשו כי לחם הפני' נתן לו ופירשו והוא דרך חול על לחם הפנים כי אחר הקטרת בזיכים היה כמו שאמ' המוסרים מלפני יי' ואין מעילה בלחם הפנים אחר הקטרת בזיכי' ופי' ואף כי היום יקדש בכלי אין צריך לומר זה שכשר לאכלו כי רעבים אנחנו ומסוכנים אלא אפי' זה שהוסם עתה על השלחן שהו' קדוש בכלי שהשלחן מקדשו ויש בו מעילה אף על פי כן נוכל לאכלו מאחר שאין לך לחם אחר שתתן לנו ואנחנו רעבי' ומסוכנין ואמרו שאחזו לדוד חולי הבולמוס מחמת רעבו ואין לך דבר שעומד בפני פיקוח נפש אלא ע"ז וגלוי עריות ושפיכות דמים: לשום לחם חום. ...

והוא באורח חולא הוה אזיל ויום דין הוה מתאכיל ולא מתפסל במנא: ויהב ליה כהנא קודשא ארי לא הוה תמן לחים חולין אלהן לחם אפיא דמעדן מן קדם יי לשוויותיה לחים חמים ביום איתנסיבותיה: ותמן גברא מעבדי שאול ביומא ההוא כניש קדם יי ושמיה דואג ארומאה רב רעיא דלשאול: ואמר דוד לאחימלך אילו אית כא תחות ידך מורניתא או חרבא ארי אף חרבי ואף מני לא נסבית בידי ארי הוה פתגם מלכא בבהילו: ואמר כהנא חרבא דגלית פלשתאה דקטלתא במישר בוטמא הא היא מכרכא בשושיפא בתר דשאיל ליה באפודא

וְהוּא דֶּרֶךְ חֹל וְאַף כִּי הַיּוֹם יִקְדַּשׁ בַּכֶּלִי: וַיִּתֶּן לוֹ הַכֹּהֵן קֹדֶשׁ כִּי לֹא הָיָה שָׁם לֶחֶם כִּי אִם לֶחֶם הַפָּנִים הַמּוּסָרִים מִלִּפְנֵי יְהוָה לָשׂוּם לֶחֶם חֹם בְּיוֹם הִלָּקְחוֹ: וְשָׁם אִישׁ מֵעַבְדֵי שָׁאוּל בַּיּוֹם הַהוּא נֶעְצָר לִפְנֵי יְהוָה וּשְׁמוֹ דֹּאֵג הָאֲדֹמִי אַבִּיר הָרֹעִים אֲשֶׁר לְשָׁאוּל: וַיֹּאמֶר דָּוִד לַאֲחִימֶלֶךְ וְאִין יֶשׁ פֹּה תַחַת יָדְךָ חֲנִית אוֹ חָרֶב כִּי גַם חַרְבִּי וְגַם כֵּלַי לֹא לָקַחְתִּי בְיָדִי כִּי הָיָה דְבַר הַמֶּלֶךְ נָחוּץ: וַיֹּאמֶר הַכֹּהֵן חֶרֶב גָּלְיָת הַפְּלִשְׁתִּי אֲשֶׁר הִכִּיתָ בְּעֵמֶק הָאֵלָה הִנֵּה הִיא לוּטָה בַשִּׂמְלָה אַחֲרֵי הָאֵפוֹד

ואף כי היום יקדש בכלי. ואפי' היום היתה תחלת קדושתו על השולחן היית זקוק ליטלו משם ולהאכילנו שאחזו בולמוס ומסוכן הוא כך מפורש במנחות: לשום לחם חם ביום הלקחו. ורבותינו אמרו חם ביום הלקחו חם ביום סילוקו חם ביום סידורו: אביר הרועי'. אב בית דין: נעצר לפני יי'. עוצר עצמו לפני אהל מועד לעסוק בתורה: ואין יש פה. ואם יש פה: נחוץ. בבהילו: לוטה. כרוכה וכן ויליט פניו באדרתו: אחרי האפוד. אחר שאל לו באורים ותומים אמר לו כן וכן תירגם יונתן בתר דשאיל ליה באפודא: הלא

רלבג

והוא דרך חול. רצוני שכן דרך אוכלי חולין שתהיה מעלת' כמעלתי לאכל חוליהן בטהרה ר"ל על טהרת הקדש. ואף כי היום שיהיה בכלינו נהיה נשמרים ונזהרים לאכלו בטהרה ויהיה הרצון בזה והוא הכוון הנה אם היתה עצורה כתמול שלשם לבא אליה כבאתי טהרנו את עצמנו ויהיו כלי הנערי' ראויי' לקדש והנה זה הוא דרכנו ומנהגנו גם באכילת חולי' שנשתדל לאכלם על טהרת הקדש ובהיות הענין כן איך לא נהיה נזהרים לאכל בטהרת הקדש כשיהיה בכלינו: ויתן לו הכהן קדש. ר"ל כי לא היה שם לחם אחר לתת לו כי אם לחם הפנים שאינם מוסרים מלפני שולחן הזהב כי אם לשום לחם חום תחתיו ביום הלקחו באופן שיהיו בשלחן תמיד שתי מערכות לחם הפנים והנה לא היו מסירים אותו כי אם ביום השבת כמו שנתבאר בתורה ולא היה מתחלק לכהני' ולזה לא היה דרך לאחימלך לתת לדוד מלחם הפנים. ודמה שאמר זה להורות שאם היה אפשר לו זה היה יותר נכון לו לתת לדוד מלחם הפנים כי אחר הקרבת מתיריו והם בזיכי הלבונה אין בו מעלה כלל ודמה לפי זה המאמר שהיה בקדש שנתן יות' מהכשטייה מדרכי התור' ממה שיהיה בלחם הפני' אחר הקרב' מתיריו ולזה ידמה שזה הקדש שנתן לו הוא תרומה או מנחה והתיר הכהן אכילתה לזר ולא אכילתה בטומאה כי הזרו' יתכן שיותר מפני פקוח נפש כי האכילה היא בעצמותה מסירה הסכנה שתהיה מהרעב ואולם הטומאה אין ראוי שתדחה מפני זה אחר שאינה בעצמותה סבה להסיר הסכנה ולזאת הסבה בעינה יותר לכבות את הנר בשבת בשביל החולה שיישן כשהיה בחליו סכנה ולא יותר לטלטל את הנר להוציאו חוץ מחדר החולה כמו שבארנו במקומו. והנה קרא הלחם שישימו תחת הלחם המוסר לחם חום כי הוא היה נאפה מחדש סביב יום השבת עם שהוא אפש' שהיה עומד ברפוסיו של זהב שהיה נאפה בהם עד עת המערכה ואז היה נשמר חומו קצת לזאת הסבה: אביר הרועים. ר"ל גדול רועי המקנה אשר לשאול וממונה עליהם: לוטה בשמלה. נסתרת ומכוסת בשמלה אחרי האפוד והחשן שהיו בלשכה ששמים שם בגדי כהונה והנה שם זה החרב שם לפרסם הנס שנעשה לישראל בדבר גלית: ויסכו

מעוז לתם דרך יי' ופי' כי בשבת שהיו לוקחים אותו מעל השלחן היו משימין עליו האחר חם כמו שאמרו טפחו של זה כבר טפחו של זה שנאמר לחם פנים לפני תמיד שלא יהא שלחן בלא לחם. ופי' ביום הלקחו בעת הלקחו כמו ביום הכותי כל בכור יום צעקתי בלילה נגדך לפיכך אמר לשום כלומר היו מוסרים הראשונים לשום במקומם את החדשי'. ומה שאמר לשום לחם חם יש לשאול איך היה חם ביום סדורו והלא לחם הפנים לא היתה אפייתו דוחה שבת ומערב שבת היו אופין אותו ומסדרין אותו בשבת כמו שכתוב ביום השבת יערכנו ועוד היאך נתן לו לחם הפנים ולחם הפנים ביום השבת שהיו מסלקין אותו היה נחלק בין משמר היוצא ומשמר הנכנס והיו אוכלין אותו ודוד בודאי לא היה בא בדרך בשבת. ואם תאמר מפני סכנת נפשות היה בא בדרך בשבת עד שתמה עליו אחימלך ואמ' לו מדוע אתה לבדך היה לו לתמוה יותר היאך היה בא בשבת ועוד יש לשאול אם עם אחימלך לא היה לחם חול לא היה בכל העיר לחם חול שיאל דוד מאחר מבני העיר עד שהוצרך אחימלך לתת לו לחם קדש ואת' לא רצה דוד לגלות עצמו בעיר ובסתר בא אל אחימלך היה לו לאחימלך לבקש לחם חול מאחר מבני העיר להאכיל לישראל וכי היו חוקרים לאחימלך בעבור מי מבקש אותו. ותשובת אלו השאלות כי נוב עיר הכהנים היתה כלה כהנים לפיכך נקראת עיר הכהנים ולפיכך צוה שאול להרוג כל העיר כי לא היה לו קנף אלא על הכהנים בעבור אחימלך וכיון שהיתה כלה כהנים ולא היה ישראל זר שוכן ביניהם היו כל העיר אוכלי תרומה והתרומה היא לזרים בעון מיתה והמסוכן מחמת רעב מאכילין אותו דבר האסור אם אין לנו מותר ומפני דברים האסורין מאכילין אותו הקל לפיכך נתן לו אחימלך לחם הפנים המוסרים מלפני יי' שאין בהם מעילה אחר הקטרת בזיכי לבונה ודוד בודאי בחול בא אל אחימלך ואם תאמר כיון שבא בחול היאך היה לאחימלך לחם הפנים המוסרים מלפני יי' והלא כבר נאכל בשבת שעברה בין שני המשמרות אפשר שמצא דוד ממנו שלא היה נאכל כלו כי שתים עשרה חלות היו שהיו נחלקות לכמה כהני' והיה מגיע לכל אחד דבר מועט כזית או יותר מעט עד שאמרו כי הכהנים הצנועי' היו מושכין את ידיהם והגרגרני' חולקין ואוכלין ואחר שהצנועים מושכין את ידיהם ממנו ולא היו אוכלי' היה נשאר ממנו פעמים אחר השבת והנשאר שמצא דוד נתן לו אחימלך ואם תאמר כי מה שהצנועים היו מניחין היו האחרים אוכלין אפשר שהיו אוכלים חלקם וחלק הצנועים וכן פירשו חולקין חוטפין ואפשר שהיה חלק הצנועים מונח וכן אמרו מעשה באחד שחטף חלקו וחלק חבירו והיו קורין אותו בן חמצן נרא' כי רובן לא היו עושין כן והנכון לומר עוד כי חלק אחימלך נשאר כי כהן גדול היה חולק עם המשמרות בחלות שנאמר והיתה לאהרן ולבניו מחצה לאהרן ומחצה לבניו ומה שאמר לשום לחם חום ביום הלקחו מצאנו מחלוקת בין רבו' ז"ל אם היו חלות אלה נאפות בשבת או בחול כי רבי יהודה אומר כי בשבת היו נאפות ולדבריו פי' חכמים שאומרי' כי לא היתה אפייתה דוחה את השבת ומערב שבת היה נאפה איפשר שהיה חם בעת סדורו למחר כי בערב שבת היו אופין אותו ואחר בבקר אח' הקרבת המוספין היו מסדרין אותו ואפשר שהלילה היה בתנור ולא היו מוציאין אותו מן התנור עד שעת סדורו והיה חם עדיין אולי היו סותמים פי התנור כדי שישאר בחמותו עד מחר ומרז"ל שאמרו כי במעשה נס היה הלחם חם כל זמן שיהיה בשלחן שאמרו אמר רבי יהושע בן לוי נס גדול נעשה בלחם הפנים ביום הלקחו כסדורו שנאמר לשום לחם חם ביום הלקחו ואמרו רז"ל גדולה לגימה שמגבתת עולה זרון שאלמלא הלוהו יהונתן לדוד שתי ככרות לחם לא נהרגה נוב עיר הכהנים ולא נטרד דואג האדומי ולא נהרג שאול ושלשת בניו: נעצר לפני יי'. נראה כי בא שם לזבוח עם אחרים חכמים והלכו חבריו והוא נשאר עם אחריהם להתפלל או לזבוח עוד לפיכך אמר נעצר. ורז"ל פירשו עוצר עצמו לפני אהל מועד לעסוק בתור'. ופי' אביר הרועי' שהיה אב ב"ד וזהו דרך דרש: דואג האדומי. גר בארץ אדום לפי' קראו אדומי וכן אוריה החתי יתרא הישמעאלי אתי הגתי ביתי' מיוחסים על שם מקומם שהיו גרים בהם: אביר הרועים. אביר הוא אחד במסורת ובסמוך לפי שהוא דגוש על משקל כביר אביר יעקב הוא קל ממשקל שריד לפי' נפתחה בסמיכות ופי' גדול רועי המקנה אשר לשאול וממונה עליהם: ואין. בחירק כמו ואין בצרי והוא דרך שאלה כלו' אין יש תחת ידך חרב או חנית שתתן לי וכמוהו חירק וצרי כיר וכר בין וכן ריש ורש חין וחן וי"ת ואלו אית הכא: תחת ידך. ברשותך וכמוהו רבים: כלי. כתרגומו זייני: נחוץ. ענינו לפי מקומו מהיר ואין לו חבר וכ"תי בבהילו: לוטה בשמלה. מן ויליט פניו הלוט הלוט ופי' כרוכה בשמלה וכן הוא תרגומו מכרכא בשושיפא: אחרי האפוד. שהיתה תלויה אחרי המקו' שהיה מונח האפוד והחשן או יהיה פי' האפוד שלא היה אפוד החשן אלא אפוד בד והוא לבוש שהיו לובשים הכהנים ועבדי יי' כמו שאמר שמנים וחמשה איש נושאי אפוד בד וכתוב ודוד חגור אפוד בד וזו החרב היתה תלויה אחרי אלה הבגדים וזהו הנכון וי"ת בתר דשאיל ליה באפודא כלומר אחר ששאל לו באפוד החשן אחר דרכו ואחר כן אמר לו שיקח זו החרב כי כן אמר לו דואג ושאל לו ביי' וכן שאול אמר לו לאחימלך ותשאל לו באלהים ולא כחש לו אחימלך אבל אמר היום החילותי לשאול לו באלהים ונכון הוא בענין פירושו אבל איננו דרך פשט הפסוק לפי מקומו שאמר אחרי האפוד בין לוטה בשמלה ובין אותה תקח לך: אם

הלא זה דוד מלך הארץ. אמרו לו לאכיש תנאי היה בינינו אם יוכל להלחם אתי והכני והיינו לכם לעבדים אין לך אלא מתרד מכסאך ויהא מלך הארץ הזאת: את טעמו. את דברו: ויתהולל. נשתטה: ויתו. וכתוב: רירו. רוקו דבר המוטף קרוי ריר וכן בריר חלמות וכן רר בשרו: הזה יבא אל ביתי. לשון תמיהה לכך נקוד חטף פתח ורפי: ויסכו עמו כל ימי היות דוד במצור. סמוך למואב וכשפי' דוד משם ליער חרת הרג מלך מואב את אביו ואת אמו ואחיו חוץ מאח' שנמלט שהחייהו נחש מלך בני עמון והוא הוא החסד שאמר דוד כאשר עשה אביו עמדי חסד כראיתא במדרש רבי תנחומא: כי

כמוה ד' בקריאה וסי' אשר יעשה כמוה להריח בה. אין כמוה תננה לי. כל הגונב מזה כמוה נקה ב' בפסוק: לזה ג' בקריא' וסי' הלא לזה יענו במחולות לאמר. אך לשקר שברתי את אשר לזה. נתת לזה מזה: טעמו ד' בקריאה וסי' והיה טעמו כטעם לשד. וישנו את טעמו בעיניהם. על כן עמד טעמו בו. לדוד

אִם אֹתָהּ תִּקַּח לְךָ קָח כִּי אֵין אַחֶרֶת זוּלָתָהּ בָּזֶה וַיֹּאמֶר דָּוִד אֵין כָּמוֹהָ תְּנֶנָּה לִּי: וַיָּקָם דָּוִד וַיִּבְרַח בַּיּוֹם הַהוּא מִפְּנֵי שָׁאוּל וַיָּבֹא אֶל אָכִישׁ מֶלֶךְ גַּת: וַיֹּאמְרוּ עַבְדֵי אָכִישׁ אֵלָיו הֲלוֹא זֶה דָוִד מֶלֶךְ הָאָרֶץ הֲלוֹא לָזֶה יַעֲנוּ בַמְּחֹלוֹת לֵאמֹר הִכָּה שָׁאוּל בַּאֲלָפָו וְדָוִד בְּרִבְבֹתָו: וַיָּשֶׂם דָּוִד אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בִּלְבָבוֹ וַיִּרָא מְאֹד מִפְּנֵי אָכִישׁ מֶלֶךְ גַּת: וַיְשַׁנּוֹ אֶת טַעְמוֹ בְּעֵינֵיהֶם וַיִּתְהֹלֵל בְּיָדָם וַיְתָו עַל דַּלְתוֹת הַשַּׁעַר וַיּוֹרֶד רִירוֹ אֶל זְקָנוֹ: וַיֹּאמֶר אָכִישׁ אֶל עֲבָדָיו הִנֵּה תִרְאוּ אִישׁ מִשְׁתַּגֵּעַ לָמָּה תָּבִיאוּ אֹתוֹ אֵלָי: חֲסַר מְשֻׁגָּעִים אָנִי כִּי הֲבֵאתֶם אֶת זֶה לְהִשְׁתַּגֵּעַ עָלָי הֲזֶה יָבוֹא אֶל בֵּיתִי:

כב וַיֵּלֶךְ דָּוִד מִשָּׁם וַיִּמָּלֵט אֶל מְעָרַת עֲדֻלָּם וַיִּשְׁמְעוּ אֶחָיו וְכָל בֵּית אָבִיו וַיֵּרְדוּ אֵלָיו שָׁמָּה: וַיִּתְקַבְּצוּ אֵלָיו כָּל אִישׁ מָצוֹק וְכָל אִישׁ אֲשֶׁר לוֹ נֹשֶׁא וְכָל אִישׁ מַר נֶפֶשׁ וַיְהִי עֲלֵיהֶם לְשָׂר וַיִּהְיוּ עִמּוֹ כְּאַרְבַּע מֵאוֹת אִישׁ: וַיֵּלֶךְ דָּוִד מִשָּׁם מִצְפֵּה מוֹאָב וַיֹּאמֶר אֶל מֶלֶךְ מוֹאָב יֵצֵא נָא אָבִי וְאִמִּי אִתְּכֶם עַד אֲשֶׁר אֵדַע מַה יַּעֲשֶׂה לִּי אֱלֹהִים: וַיַּנְחֵם אֶת פְּנֵי מֶלֶךְ מוֹאָב וַיֵּשְׁבוּ עִמּוֹ כָּל יְמֵי הֱיוֹת דָּוִד בַּמְּצוּדָה: וַיֹּאמֶר גָּד הַנָּבִיא אֶל דָּוִד לֹא תֵשֵׁב בַּמְּצוּדָה לֵךְ וּבָאתָ לְּךָ אֶרֶץ יְהוּדָה וַיֵּלֶךְ דָּוִד וַיָּבֹא יַעַר חָרֶת:

אם יתהתיסב לך סב ארי לית אוחרי בר מינה הכא ואמר דוד לית דכוותה הבנא לי: וקם דוד וערק ביומא ההוא מן קדם שאול ואתא לות אכיש מלכא דגת: ואמרו עבדי אכיש ליה הלא דין דוד מלכא דארעא הלא לדין משבחין בתנגניא למימר קטל שאול באלפין ודוד בריבבן: ושוי דוד ית פתגמיא האילין בלביה ודחיל לחדא מן קדם אכיש מלכא דגת: ואשני ית טעמיה בעיניהון ואישתמם בידיהון ומסריט על דשי תרעא ומחית ריריה על דיקניה: ואמר אכיש לעבדוהי הא כד חזיתון דגבר שטי הוא למא איתיתון יתיה לותי: חסר שטיא אנא ארי איתיתון ית דין לאישתטאה קדמי הדין יעול לביתי: ואזל דוד מתמן ואישתיזיב למערת עדולם ושמעו אחוהי ובית אבוהי ונחתו לותיה לתמן: ואתכנישו לותיה כל גבר מעיק רוח וכל גבר די ליה מרי רשו וכל גבר מריק נפש והוה עליהון לרבא והוו עמיה כארבע מאה גברא: ואזל דוד מתמן למצפיא דמואב ואמר למלכא דמואב יפוק כען אבא ואמא עמכון עד דאידע מה יעביד לי יי: ואשרינון קדם מלכא דמואב ויתיבו עמיה כל יומין דהוה דוד מיטמר במצדיא: ואמר גד נביא לדוד לא תתב במצודיא איתא ואיזיל לך לארע יהודה ואזל דוד ואתא לחורשא דחרת:

רלבג

ויסכו את טעמו. הו' מענין וטעם זקנים יקח והרצון בו שהנה ר' דבריו באופן שהיה נראה כי בבלי דעת הבר ושהנה עצמו הולל: ויתו על דלתות השער. ר"ל שהיה מתוה תו ורושם על דלתות השער על דרך השטות והיה מוריד ריר פיו על זקנו: חסר משוגעים אני. ר"ל האני חסר משוגעים ומצטרך אליהם עד שתביאו אלי זה להשתגע ועוד האם זה שהוא בתכלית השגעון הוא ראוי לבא אל ביתי. והנה בזאת התחבולה נמלט דוד מיד אכיש מלך גת: כל איש מצוק וכל איש אשר לו נושה. הרצון בו איש מצוק מי שמצאתהו מצוקת לבו מפני היותו עשוק ורצוץ ואין לו כח מיד אויביו ועושקיו או למה שידמה לזה. ואיש אשר לו נושה הו' הלוה ואין לאל ידו לפרוע. ואיש מר נפש הוא העני אשר מדי המר נפשו לרוע מזלו וקשי יומו כי ירוח לו מצד החבורה ולזה נתקבצו אלו אל דוד עם שכבר נתפרסם להם מטוב הצלחתו מה שהביאם לקוות לטוב בהיותם בכלו: כל ימי היות דוד במצודה. זה לאות שאחר שיצא דוד מהמצודה כשברחו אביו ואמו ממלך מואב: ואין

בשנותו את טעמו לפני. וחד וטעמו בצפיחית: הבאתם ג' וסי' נמסר בסדר חקה: בארבע ד' בקריאה וסי' ויתקבצו אליו כל איש מצוק. ויאמר דוד לאנשיו חגרו. ויקבץ מלך ישראל דמלכים. כי בארבע רוחות השמים: וינחם ז' בקריאה וסי' את פני מלך מואב. וינחם בעדי הרכב דמלכים. וינחם בחלא וחבור דמלכים. וינחם בענן יומם. וינחם לבטח ולא פחדו. וינחם אל מחוז חפצם. שוטח לגוים וינחם:

אם אותה תקח לך קח. אם אותה תרצה לקחת קח כי אין אחר' זולתה: בזה. פי' בזה המקום: אין כמוה. והלא אחימלך היה יודע שאין כמוה למה אמר לו אם אותה תקח לך לפי שהית' באהל מועד לזכרון הנס כמו שפירשתי לא היה ברצון אחימלך להוציאה משם אם היתה שם אחרת אבל כיון שלא היתה שם אחרת לא היה יכול למנעה מדוד כי הוא לקחה מהפלשתי והוא שם אותה שם באהל מועד ובידו יש ללקחתה ולהחזירה כאשר ירצה: מפני שאול. והלא תמול ברח אלא ר"ל כי היום ההוא ברח לו מארץ ישראל ובא לו אל אכיש שלא ימצאהו שאול זהו מפני שאול: ויבא אל אכיש. ובספר תהלי' קראו אבימלך ושני שמות היו לו וכמוהו רבים או אבימלך שם כנוי לכל מלכי פלשתים כמו פרעה מלך מצרים וכן מצאנוהו קרוי אבימלך בימי אברה' ובימי יצחק: וירא. בו"ר איתן לבד ויו"ד הפרט נגרעה מן המכתב וירא מפניו שלא יהרגהו כי הוא הרג גבורים וכמה מהם: וישנו את טעמו. שינה את דברו ודעתו בעיניה' כדי שיתנכר להם ולא יחשבו עליו שהוא דוד או כדי להראו' עצמו שוטה בעיניהם ולא יחושו עליו ויגרשהו מהיכל המלך וילך לו ופירוש טעמו הוא מטעם המלך וברוך טעמך ות"י ושני ית מדעיה וי"ו וישנו כנוי קור' זכר הפעול וכמוהו ותראהו את הילד ויכו האחד את האחד ופי' בעיניהם כמו לפניהם: ויתהלל בידם. עשה מעשה סכלות והוללות ופירוש בידם לפניהם כלומר בעוד שהיה בין ידיהם שהיו סובבים אותו ומביטים אליו וזה מעשה הוללות שהיה עושה: ויתו על דלתות השער. שהיה כותב בדלתו' השער או משרט שריטות כי השריט' גם כן נקראת תו"י וכ"תי ומסרט על דשי תרעא: ויורד רירו אל זקנו. הוא ריר הרוק היוצא מהפה: חסר משוגעי' אני. בתמיהה וכי הייתי חסר משוגעים וצריך אליהם כי זה הבאתם אלי. ובדרש כי אשתו של אכיש ובתו היו משוגעות וצועקות ומשטות מבפנים ודוד צועק ומשטה מבחוץ אמר להם אכיש וכי יודעים אתם כי שחסר משוגעים אני: כל איש מצוק. מענין צוקה והוא תואר או שם: וכל איש אשר לו נושא. האלף במקום ה"א ופירושו כל איש אשר היה בורח מפני המלוים אותו והיו מתקבצים אל דוד: וכל איש מר נפש. שהיה רע כמו ויין למרי נפש ישתה וישכח רישו או איש מצוק ר"ל צרות אחרות והיה יוצא מביתו להתרויח ולשכח צרותיו וכ"תי כל גבר מעיק רוחא: יצא נא אבי ואמי אתכ'. יצא ממערת עדולם וישב אתכ' אבל אחיו היו הולכים עמו כי ברחו אביו ואמו מפני שאול כי היה סובר אותם מפני דוד והיו מתיראי' שלא יהרגם לפיכך הלכו אל דוד: וינחם. מענין נחית בחסדך כלומר הנחם והביאם לפניו ויונתן פירשו כמו וינחם מתרגם ואשרינון: במצודה. תרגומו מטמר במצדיא: ובאת לך ארץ יהודה. על פי יי' אמר לו כי שם יהיה נשמר מן שאול וכן היה כי בעוד שהיה שם לא בקשו עד שהלך אל קעילה והטעם לפי שבארץ יהודה היו אוהבים אותו ואם היה קם שאול לבקשו היו מגידים לו והוא נמלט ממקום למקום ואף על פי שקעילה מארץ יהודה היתה רחוקה ממיודעיו וממשפחתו ואף על פי כן על פי יי' הלך שם גם כן: יער חרת. חרת היה שם המקום וכ"תי חורשא דחרת. ובדרש שהיה מגוגב אותו המקום כחרת הזו ובזכות דוד הרטיבו הקב"ה פירוש חרת כמו חרותה בדי שמים שפי יבשה: כי

כי נודע דוד. כי נתפרסם דוד כלומר נודע הדבר שהיו עמו אנשים עד ששמע שאול והיה הספור הזה הנה מפני הדבר שאמר שאול לעבדיו כי עד עתה לא ידע שאול כי התקבצו אל דוד אנשים וכאשר שמע כי עמו כארבע מאות איש אמר בלבו זה מרד הוא שמרד בי ודעתו לארוב ולהלחם עלי או לחלוק עלי המלכות וזהו שאמ' כי הקים בני את עבדי עלי לאורב. ואתם לכלכם יתן שדות כלו' בחיל שהו' מקבץ עליו או בהיותו מלך כאשר הוא חושב: האשל. כמו העץ וכן ויטע אשל: ברמה. מקום היה בגבעת שאול והיה גבוה ונקרא רמה ואין זה רמת שמואל כי הוא בגבעה היה. ולדברי בעל הדרש הוא רמת שמואל שאמר וכימה ענין גבעה אצל רמה אלא שאול יושב בגבעה במלכותו בזכות האשל הגדול אשר ברמה והוא שמואל שהיה מתפלל עליו: בני ימיני. כלומר עליכם היה לחוס עלי כי אתם משבטי וממשפחתי: קשרתם. מרדתם כי הקושר הוא המורד והוא בהתחבר לב זה עם זה: בכרת בני. בכרת ברית: בן ישי. לא זכר שמו דרך בזיון: נצב על עבדי שאול. כלומר בראשם היה נצב כי גדול שבעבדי שאול הנצבי' עליו היה ובמקום זה בדב' והנצבי' עליו ר"ל נצבים לפניו וסמוך לו לעשות מה שיצוה אותם: ונצב על עבדי שאול. ר"ל כמשמעו שהיה להם לראש וממונה עליהם וכ"ת והוא ממנא על עבדי שאול והוא כמו הנצב על הקוצרי': בן אחיטוב. לא זכר שמו דרך בזיון: ושאל לו באלהים. להגיד לו דרכו: והוא בורח מפני. ומדרשו עשיתו מלך שאין נשאלין באורים ותומים אלא למלך ולאב בית דין ולמי שצורך צבור בו: וסר אל משמעתך. אל עבודתך כלומר שהי' נשמע לכל מצותיך וכן ובני עמון משמעתם: היום החלותי לשאול לו באלהים. ת"מ בתמיהה היום החלותי לשאול בעבורו חלילה שהייתי יודע כי הוא בורח כי כמה פעמי' שאלתי לו שהיה הולך במצותיך ויש לפרשו בלא תמיהה כלומר למה אתה מאשימני לפי ששאלתי לו באלהים וזה הוא היום הראשון ולא הייתי יודע כי קשה הוא בעיניך וכי בורח הוא חלילה לי שאם הייתי יודע לא הייתי עושה ומעתה לא אעשה עוד אחר שקשה בעיניך ובורח הוא מפניך כי לא הייתי יודע כל זה אבל הייתי חושב אותו מתחילה נאמן ביתך: בכל בית אבי. ולא כל בית אבי: אל ישם המלך. דבר אשם אמר זה לפי ששלח שאול לקרא גם כן כל בית אביו: ולא אבו. ודרשו כי אבנר ועמשא היו ולא אבו לפגוע בכהני יי' כי דרשו אכין ורקין מיעוטין מה שכתו' כל איש אשר ימרה את פיך יומת יכול אפילו לדבר עבירה תלמוד לומ' רק חזק ואמץ ולדעת הדרש הזה יהיה פירוש ויאמר המלך לרצים ולנצבים עליו כי אבנר ועמשא לא היו רצים אלא שרים:

לדויג

כי נודע דוד. כי התבונן לשמור ממנו: תחת האשל ברמה. אחת שהיתה בגבול בנימן ורבותינו אמרו היא היתה רמה של שמואל ושני מקומותהן וכן מדרשו ושאול יושב בגבעה בזכות האשל הגדול אשר ברמה שהיה מתפלל עליו: לשאל לו באלהים. עשיתו מלך שאין נשאלים באורים ותומים להדיוט: וסר אל משמעתך. כמו ויסורו אליו ויקרב למשמעך ואל שמע דבריך וכי לא היה לי להבין שהוא הולך בשליחותך: היום החילותי לשאול לו. בתמיה זה ימים רבים שצורך הצבור בו שמיכהו מוציא ומביא את ישראל ומאז אני שואל לו באלהים חלילה לי משעשה דבר זה למרד ולמעל: לרצים הנצבים עליו. אבנר ועמשא היו: ולא אבו. דרשו אכין ורקין כל איש אשר ימרה את פיך וגו' יכול אפילו לדבר עבירה ת"ל רק: לדויג

וכל עבדיו ז' וסימ' ויקם פרעה לילה. ולא פחדו ולא קרעו דירמיה. ויצו שאול את עבדיו. וישמע שאול כי. ויקם המלך ויקרע. ויהי ככלתו לדבר. וכל עבדיו עברים: אלו ג' חס' י' בקריאה וסימ' למה קשרתם כלכם עלי. עבור בתוך העיר בתוך ירושלם. רוץ דבר אל הנער הלז. וכל צורת הבית דיחזקאל דכות':

וישמע שאול כי נודע דוד ואנשים אשר אתו ושאול ישב בגבעה תחת האשל ברמה וחניתו בידו וכל עבדיו נצבים עליו: ויאמר שאול לעבדיו הנצבים עליו שמעו נא בני ימיני גם לכלכם יתן בן ישי שדות וכרמים לכלכם ישים שרי אלפים ושרי מאות: כי קשרתם כלכם עלי ואין גלה את אזני בכרת בני עם בן ישי ואין חלה מכם עלי וגלה את אזני כי הקים בני את עבדי עלי לארב כיום הזה: ויען דאג האדמי והוא נצב על עבדי שאול ויאמר ראיתי את בן ישי בא נבה אל אחימלך בן אחטוב: וישאל לו ביהוה וצידה נתן לו ואת חרב גלית הפלשתי נתן לו: וישלח המלך לקרא את אחימלך בן אחיטוב הכהן ואת כל בית אביו הכהנים אשר בנב ויבאו כלם אל המלך: ויאמר שאול שמע נא בן אחיטוב ויאמר הנני אדני: ויאמר אלו שאול למה קשרתם עלי אתה ובן ישי בתתך לו לחם וחרב ושאול לו באלהים לקום אלי לארב כיום הזה: ויען אחימלך את המלך ויאמר ומי בכל עבדיך כדוד נאמן וחתן המלך וסר אל משמעתך ונכבד בביתך: היום החלתי לשאול לו באלהים חלילה לי אל ישם המלך בעבדו דבר בכל בית אבי כי לא ידע עבדך בכל זאת דבר קטן או גדול: ויאמר המלך מות תמות אחימלך אתה וכל בית אביך: ויאמר המלך לרצים הנצבים עליו סבו והמיתו כהני יהוה כי גם ידם עם דוד וכי ידעו כי ברח הוא ולא גלו את אזנו ולא אבו עבדי המלך לשלח את ידם לפגע בכהני יהוה:

ושמע שאול ארי אתידע דוד וגבריא די עמיה ושאול יתיב בגבעתא תחות אילנא ברמתא ומורניתיה בידיה וכל עבדוהי קיימין עלוהי: ואמר שאול לעבדוהי דקיימין עלוהי שמעו כען בני שבטא דבית בנימן אף לכולכון יתן בר ישי חקלין וכרמין לכולכון ימני רבני אלפין ורבני מאותא: ארי מרדתון כולכון עלי ולית דחוי לי כד גזר קים ברי עם בר ישי ולית דכאיב מנכון עלי ומחוי לי ארי אקים ברי ית עבדי עלי לכמנא ביומא הדין: ואתיב דואג אדומאה והוא ממנא על עבדי שאול ואמר חזיתי ית בר ישי אתא לנוב לות אחימלך בר אחיטוב: ושאיל ליה במימרא דיי וזודין יהב ליה וית חרבא דגלית פלשתאה יהב ליה: ושלח מלכא למקרי ית אחימלך בר אחיטוב כהנא וית כל בית אבוהי כהניא די בנוב ואתו כולהון לות מלכא: ואמר שאול שמע כען בר אחיטוב ואמר הא אנא ריבוני: ואמר ליה שאול למה מרדתון עלי את ובר ישי במיתנך ליה מזון ותרבא ושאלת ליה במימרא דיי למיקם עלי לכמנא כיומא הדין: ואתיב אחימלך ית מלכא ואמר ומן בכל עבדך כדוד מהימן וחתנא דמלכא ורב על משמעתך ויקיר בביתך: יומא דין שריתי למשאל ליה במימרא דיי חס לי לא ישוי מלכא בעבדיה פתגמא בכל בית אבא ארי לא ידע עבדך בכל דא פתגם זעיר או רב: ואמר מלכא ממת תמות אחימלך את וכל בית אבוך: ואמר מלכא לרהטי דקיימין עלוהי איסתחרו וקטולו כהניא דיי ארי אף ידיהון עם דוד וארי ידעו ארי ערק הוא ולא חוו לי ולא אבו עבדי מלכא לאושטא ית ידיהון למשלט בכהניא דיי:

רלבג

ואין חולה מכם עלי. ר"ל אין אחד מכם שיתמוטט עצמו חולה בעבורי ברב' הנעשה כנגדי וידמה שהי' ירא שאול שיהיה הקשר חזק מבני ישראל את דוד וילחם עמו ולזה אמר שכבר הקים בנו עבדו עליו לאורב: אחימלך בן אחיטוב הכהן ואת כל בית אביו הכהנים. ידמה שקרא עמו כל בית אביו חשב שאול שתהיה שאלתו באלהים אם יצליח במרדו על שאול בדרך שינצחהו במלחמה והיתה תשובת אחימלך כי חלילה לו כי הוא לא ידע בזה דבר ומה שעשה עשה מצד מחשבתו שיהיה דוד היות נאמן מכל עבדי שאול והיותר סר אל משמעתו: היום החלותי לשאול לו באלהים. ר"ל וכי היום החלותי לשאול לו באלהים שתחשדוני בזה הלא כמה פעמים שאלתי לו באלהים בשליחותך על דבר מלחמות ישראל כי הוא המוציא והמביא את ישראל: בעבדו דבר בכל בית אבי. ר"ל ולא בכל בית אבי ואמר זה לפי שכבר נר' לו שחשדם שאול כלם לפי שקראם כלם לבא לפניו: כוסא

וכל בית י"ב וסי' וכל בית יוסף. וכל בית מלוא. וירדו אחיו וכל בית דשמשון. וילך דוד משם. ויאמר המלך אל אחימלך. ודוד וכל בית ישראל דמשחקים. וחברו דמעלים. בענא בן אחילוד. כי כל הגוים ערלים. בן אדם אחיך. הנשיא המשא הזה. ואתה בן אדם קח לך עץ אחד. ונמסר גם בשפטים סימן ט':

לדויג. כתיב וקרי לדואג כי היה נקרא דויג ודואג כמו שאומר ויסב דויג ולא קר' דואג ויש ספרים שגם הוא קרי דואג וטעם קריו לפי שכתוב היו קוראי' אותו דואג ומדרשו כי לכך כתוב דויג אמר לו שאול נתפסת כדג אתה הלכת עליהם אתה הרוג אותם ונראה כי בשעת המעשה קראו הכתוב דויג לגריעות שמו: נושא אפוד בד. כתרגומו דכשרין למילבש אפוד דבוץ ל"ל לפי רוב כי הוא הרג יותר משמנים וחמשה אבל השמנים וחמשה היו ראויין ללבוש אפוד בד כי נראה כי הגדולים בעובדי יי' היו לובשים זה המלבוש וכן דוד המלך לבשו ביום שהעלה הארון וביום זה שחרבה נוב הביאו המשכן לגבעון: מאיש ועד אשה. דרשו בו ברב' עמלק כתיב ויחמול שאול והעם על מיטב הצאן וגו' ויצאתה בת קול ואמרה לו אל תהי צדיק הרבה ובנוב עיר הכהנים כתיב מעולל ועד יונק ושור וחמור ושה לפי חרב יצאתה בת קול ואמרה לו אל תרשע הרבה ויש לתמוה כי בכל אשר הזכיר הכתוב עונות שאול לא ראינו שהזכיר עון נוב עיר הכהנים ואפילו כשקראם בית הדמים לא אמר אלא על אשר המית את הגבעונים ולא אמר הכהנים ונראה כי חייבים היו הכהנים ולא נגלה בכתוב עונם זולתי עון בית עלי ואף על פי כן נענש שאול על דמם שנפל בחרב פלשתים הוא ובניו ואמרו רז"ל גדולה לגימה שמרחקת הקרובי' ומקרבת את הרחוקים ומעלמת עין מן הרשעים ומשרה שכינתו על נביאי הבעל ושגגתה עולה זדון מרחקת את הקרובי' מעמון ומואב מקרבת את הרחוקים מיתרו דכתיב קראן לו ויאכל לחם מעלמת עין מן הרשעים ממיכה משרה שכינתו על נביאי הבעל מעדות הנביא דכתיב ויהי הם יושבין על השלח' וגו' ושגגתה עולה זדון שמלא הלוהו יהונתן לדוד שתי ככרות לחם לא נהרג נוב עיר הכהני' ולא נטרד דואג האדומי ולא נהרג שאול ושלשת בניו: כי אשר יבקש את נפשי יבקש את נפשך. שאול הוא שמבקש את נפשי והוא מבקש את נפשך לכן שבה אתי: כי משמרת אתה עמדי. אשמור אותך כמו שאשמור את עצמי ויש לפרשו נפשי יבקש מי שיבקש את נפשך: שוסים. בוזזים כמו זה חלק שוסינו: וישאל דוד ביי'. בסוף הענין מפרש במה שאל והוא שאמ' ויהי בברוח אביתר אפוד ירד בידו: ביהודה יראים. הנה אנחנו בין בני ישראל אנחנו בסכנה מפני שאול וכשנים עצמינו יותר בסכנה בין פלשתים ומפני דבריהם הוסיף דוד לשאול ולא מפני עצמו כי הוא בפעם הראשונה היה בוטח אלא מפני אנשיו הוסיף לשאול וכשראו אנשיו שהבטיחו האל פעמי' הלכו עמו: וינהג את מקניהם. איך היו מקניהם במלחמה אלא כשהכה דוד אותם מכה גדולה רדף אחרי הנסים מהם עד ארץ פלשתים ונהג את מקניהם: אפוד ירד בידו. פירשו אותו כמו הוריד וכ"ת אחית ולפי מפרשו בורר כמשפטו ואמר ירד כלומ' ירד האפוד בדרך מקרה בידו הע"פ שהורידו לא הורידו מדעתו אבל כשלקח כליו עמו בברחו לא הבחין מה לקח ומה הניח כאדם בורח והיתה סבה מאת יי' והיה האפוד בדרך מקרה בין כליו לפיכך אמר ירד ולא אמר הוריד: ככר

לדויג. כשתפסו שמו אמר לו נתפסת כדג אתה הלכת עליהם אתה הרוג אותם: אנכי סבותי. סבבתי הדבר עד שבא לידי כך: כי אשר יבקש את נפשי. אדם אחד רודף שנינו במקום שאמלט שם אני תמלט אתה כי במשמרתי תהיה תמיד כך תירגם יונתן ארי מאן דבעי למקטלי בעי למיקטלך ויש עוד לפרש כי את אשר יאהבני יאהבך ואשר ישמור את נפשך יש דוגמא במקרא אנשי דמים ישנאו תם וישרים יבקשו נפשו הרי כאן בקשת נפש לטובה: ככר

ויאמר המלך לדואג. ולשפחתך שני בנים. ויקם ישמעאל בן נתניה. וירע בעיני יי' אשר עשה. ה' בקריאה וסימ'. הפך את מימיהם לדם. וסימ' בלשון תרגום אבאיש דואג וקטל נוניא לגדליה: ושה ה' בקריאה וסימ' נמסר בסדר שפטים: בן כל בן המוקף פתח במ"ר ואם הנגינה בו קמץ כגון בן חכם בן כסיל ופירושו בן שהוא חכם בן שהוא כסיל במ"ו וסימ' נמסר בסדר ויצא: וישאל דוד ביי' ה' דסמיכי בקריאה וסימ' האלך והכיתי בפלשתים. ארדף אחרי הגדוד. האעלה באחת ערי יהודה. האעלה אל פלשתים. לא תעלה דשמואל בבאים: האלך ג' בקריא' וסי' נמסר בסדר שמות: אנשי דוד ד' בקריא' וסי' הנה אנחנו פה ביהודה יראים. הנה היום אשר אמר יי' אליך. מדוע גנבוך. אז נשבעו אנשי דוד: וינהג ה' בקריאה וסי' נמסר בסדר שמות: קעלה ד' חס' בליש' וסימ' ואף כי נלך קעלה פלוגתא עליה. ויצאו מקעלה. וישע דוד את ישבי קעלה. ויש ספרים קום רד קעלה חס'. ויש ספרים מסר' כונים והושעת את קעלה ושומטים וישע דוד את ישבי קעלה:

ויאמר המלך לדויג סב אתה ופגע בכהנים ויסב דויג האדמי ויפגע הוא בכהנים וימת ביום ההוא שמנים וחמשה איש נשא אפוד בד: ואת נב עיר הכהנים הכה לפי חרב מאיש ועד אשה מעולל ועד יונק ושור וחמור ושה לפי חרב: וימלט בן אחד לאחימלך בן אחטוב ושמו אביתר ויברח אחרי דוד: ויגד אביתר לדוד כי הרג שאול את כהני יהוה: ויאמר דוד לאביתר ידעתי ביום ההוא כי שם דויג האדמי כי הגד יגיד לשאול אנכי סבתי בכל נפש בית אביך: שבה אתי אל תירא כי אשר יבקש את נפשי יבקש את נפשך כי משמרת אתה עמדי: ויגדו לדוד לאמר הנה פלשתים נלחמים בקעילה והמה שסים את הגרנות: וישאל דוד ביהוה לאמר האלך והכיתי בפלשתים האלה ויאמר יהוה אל דוד לך והכית בפלשתים והושעת את קעילה: ויאמרו אנשי דוד אליו הנה אנחנו פה ביהודה יראים ואף כי נלך קעלה אל מערכות פלשתים: ויוסף עוד דוד לשאול ביהוה ויענהו יהוה ויאמר קום רד קעילה כי אני נתן את פלשתים בידך: וילך דוד ואנשו קעילה וילחם בפלשתים וינהג את מקניהם ויך בהם מכה גדולה וישע דוד את ישבי קעלה: ויהי בברח אביתר בן אחימלך אל דוד קעילה אפוד ירד בידו:

ואמר מלכא לדואג אסתחר את ושלוט בכהניא ואסתחר דואג ארומאה ושלט הוא בכהניא וקטל ביומא ההוא תמנן וחמשא גברין דכשרין למלבש איפוד דבוץ: וית נוב קרית כהניא קטל לפתגם דחרב מגבר ועד איתתא מעולים ועד יניק ותור וחמר ואימר לפתגם דחרב: ואשתיזב ברא חדא לאחימלך בר אחיטוב ושמיה אביתר וערק בתר דוד: וחוי אביתר לדוד ארי קטל שאול ית כהניא דיי: ואמר דוד לאביתר ידענא ביומא ההוא ארי תמן דואג ארומאה ארי חואה יחוי לשאול אנא גרמית לאסתקפא בכל נפש בית אבוך: תיב עמי לא תדחל ארי דבעי למקטלי בעי למקטלך ארי נטיר את עמי: וחויאו לדוד למימר הא פלשתאי מגיחין קרבא בקעילא והא אינון בוזזין ית אידריא: ושאיל דוד במימרא דיי למימר האזיל ואקטול בפלשתאי האילין ואמר יי לדוד איזל ותקטול בפלשתאי ותפרוק ית יתבי קעילה: ואמרו גברי דוד ליה הא כד אנחנא הכא בארעא דבית יהודה אנחנא דחלין ואף אלהן דניזל לקעילא לסדרי פלשתאי: ואוסיף עוד דוד למשאל במימרא דיי וקביל צלותיה יי ואמר קום חות לקעילה ארי אנא מסר ית פלשתאי בידך: ואזל דוד וגברוהי לקעילה ואגיח קרבא בפלשתאי ודבר ית גיתיהון ומחא בהון מחא סגיאה ופרק דוד ית יתבי קעילה: והוה כד ערק אביתר בר אחימלך לות דוד לקעילה אפודא אחית בידיה:

רלבג

כוסא אפוד בד. ר"ל שהיו נכבדים וראויים לזה הלבוש כי זה הלבוש היו לובשים הנכבדים וכ"ש מי שהיו מהם מיוחדים לעבודת השם כמו שזכרנו בענין אפוד שמואל: כי אשר יבקש את נפשי יבקש את נפשך. ר"ל שכבר אשמור את נפשך כמו נפשי: כי משמרת אתה עמדי. ידמה שאמר זה מפני שכבר הביא אביתר עמו האורים והתמים ובהם יהיה נשאל דוד באלהים ולזה אמ' שיש לו לבטוח על דוד שישמרהו כנפשו: הנה אנחנו פה ביהודה יראים. ר"ל שאף על פי שאנחנו תוך בני יהודה אנחנו יראים מפני שאול ואיך נוסיף על יראתנו יראת מערכות פלשתים: והנה שאל עוד דוד באלהים בעבור אנשיו ועל המבטחות היעוד האמינו אנשי דוד בו אך דוד האמין בו בראשונה: ויתכן שאמר והוא הנכון לפי מה שאחשוב כי הלשון הראשון הי' מסופק וכבר אפשר שיובן שאם ילך והכה בפלשתים הנה יושיע את קעילה לא בזולת זה אבל לא יהיה בזה המאמר הבטח' שיכה את הפלשתים ולזה יראו אנשי דוד מרדת קעילה הלא תראה בענין פילגש בגבעה מה שקרה לישראל מהרע מפני הספק שהיה בלשון כאשר שאלו באלהים כשלא דקדקו בו ולזה הסכי' דוד לשאול באלהים פעם שנית על זה ובא אליו הלשון בזולת זה ספק שירד את קעילה והש"י יתן את פלשתים בידו: ככר

ויגד לשאול כי בא דוד קעילה ויאמר שאול נכר אתו אלהים בידי כי נסגר לבוא בעיר דלתים ובריח: וישמע שאול את כל העם למלחמה לרדת קעילה לצור אל דוד ואל אנשיו: וידע דוד כי עליו שאול מחריש הרעה ויאמר אל אביתר הכהן הגישה האפוד: ויאמר דוד יהוה אלהי ישראל שמע שמע עבדך כי מבקש שאול לבוא אל קעילה לשחת לעיר בעבורי: היסגרני בעלי קעילה בידו הירד שאול כאשר שמע עבדך יהוה אלהי ישראל הגד נא לעבדך ויאמר יהוה ירד: ויאמר דוד היסגרו בעלי קעילה אתי ואת אנשי ביד שאול ויאמר יהוה יסגירו: ויקם דוד ואנשיו כשש מאות איש ויצאו מקעילה ויתהלכו באשר יתהלכו ולשאול הגד כי נמלט דוד מקעילה ויחדל לצאת: וישב דוד במדבר במצדות וישב בהר במדבר זיף ויבקשהו שאול כל הימים ולא נתנו אלהים בידו: וירא דוד כי יצא שאול לבקש את נפשו ודוד במדבר זיף בחרשה: ויקם יהונתן בן שאול וילך אל דוד חרשה ויחזק את ידו באלהים: ויאמר אליו אל תירא כי לא תמצאך יד שאול אבי ואתה תמלך על ישראל ואנכי אהיה לך למשנה וגם שאול אבי ידע כן: ויכרתו שניהם ברית לפני יהוה וישב דוד בחרשה ויהונתן הלך לביתו: ויעלו זפים אל שאול הגבעתה לאמר הלוא דוד מסתתר עמנו במצדות בחרשה בגבעת החכילה אשר מימין הישימון: ועתה לכל אות נפשך המלך לרדת רד ולנו הסגירו ביד המלך: ויאמר שאול ברוכים אתם ליהוה כי חמלתם עלי:

רלבג

לכו נא הכינו עוד ודעו וראו את מקומו אשר תהיה רגלו מי ראהו שם כי אמר אלי ערום יערם הוא: וראו ודעו מכל המחבאים אשר יתחבא שם ושבתם אלי אל נכון והלכתי אתכם והיה אם ישנו בארץ וחפשתי אתו בכל אלפי יהודה: ויקומו וילכו זיפה לפני שאול ודוד ואנשיו במדבר מעון בערבה אל ימין הישימון: וילכו שאול ואנשיו לבקש ויגדו לדוד וירד הסלע וישב במדבר מעון וישמע שאול וירדף אחרי דוד מדבר מעון: וילך שאול מצד ההר מזה ודוד ואנשיו מצד ההר מזה ויהי דוד נחפז ללכת מפני שאול ושאול ואנשיו עטרים אל דוד ואל אנשיו לתפשם: ומלאך בא אל שאול לאמר מהרה ולכה כי פשטו פלשתים על הארץ: וישב שאול מרדף אחרי דוד וילך לקראת פלשתים על כן קראו למקום ההוא סלע המחלקות: ויעל דוד משם וישב במצדות עין גדי:

ויהי כאשר שב שאול מאחרי פלשתים ויגדו לו לאמר הנה דוד במדבר עין גדי: ויקח שאול שלשת אלפים איש בחור מכל ישראל וילך לבקש את דוד ואנשיו על פני צורי היעלים: ויבא אל גדרות הצאן על הדרך ושם מערה ויבא שאול להסך את רגליו ודוד ואנשיו בירכתי המערה ישבים:

אנכי נתן ז' בקריאה וסימ' ומי גוי גדול אשר לו חקים ומשפטים צדיקים · ואתה פה עמוד עמדי ואדברה אליך · ראה אנכי נותן לפניכם היום · ושמרתם לעשות את כל החקים · משה עבדי מת · נותן את כלם חללים · והנה אנכי נתן את איבך בידך : יטב ג' חס' בקריאה וסימ' ועשית לו כאשר יטב בעיניך · קום אכול

וַיֹּאמְרוּ אַנְשֵׁי דָוִד אֵלָיו הִנֵּה הַיּוֹם אֲשֶׁר אָמַר יְהוָה אֵלֶיךָ הִנֵּה אָנֹכִי נֹתֵן אֶת אֹיִבְךָ בְּיָדֶךָ וְעָשִׂיתָ לּוֹ כַּאֲשֶׁר יִטַב בְּעֵינֶיךָ וַיָּקָם דָּוִד וַיִּכְרֹת אֶת כְּנַף הַמְּעִיל אֲשֶׁר לְשָׁאוּל בַּלָּט : וַיְהִי אַחֲרֵי כֵן וַיַּךְ לֵב דָּוִד אֹתוֹ עַל אֲשֶׁר כָּרַת אֶת כָּנָף אֲשֶׁר לְשָׁאוּל : וַיֹּאמֶר לַאֲנָשָׁיו חָלִילָה לִּי מֵיְהוָה אִם אֶעֱשֶׂה אֶת הַדָּבָר הַזֶּה לַאדֹנִי לִמְשִׁיחַ יְהוָה לִשְׁלֹחַ יָדִי בּוֹ כִּי מְשִׁיחַ יְהוָה הוּא : וַיְשַׁסַּע דָּוִד אֶת אֲנָשָׁיו בַּדְּבָרִים וְלֹא נְתָנָם לָקוּם אֶל שָׁאוּל וְשָׁאוּל קָם מֵהַמְּעָרָה וַיֵּלֶךְ בַּדָּרֶךְ : וַיָּקָם דָּוִד אַחֲרֵי כֵן וַיֵּצֵא מִן הַמְּעָרָה וַיִּקְרָא אַחֲרֵי שָׁאוּל לֵאמֹר אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ וַיַּבֵּט שָׁאוּל אַחֲרָיו וַיִּקֹּד דָּוִד אַפַּיִם אַרְצָה וַיִּשְׁתָּחוּ : וַיֹּאמֶר דָּוִד לְשָׁאוּל לָמָּה תִשְׁמַע אֶת דִּבְרֵי אָדָם לֵאמֹר הִנֵּה דָוִד מְבַקֵּשׁ רָעָתֶךָ : הִנֵּה הַיּוֹם הַזֶּה רָאוּ עֵינֶיךָ אֵת אֲשֶׁר נְתָנְךָ יְהוָה הַיּוֹם בְּיָדִי בַּמְּעָרָה וְאָמַר לַהֲרָגְךָ וַתָּחָס עָלֶיךָ וָאֹמַר לֹא אֶשְׁלַח יָדִי בַּאדֹנִי כִּי מְשִׁיחַ יְהוָה הוּא : וְאָבִי רְאֵה גַּם רְאֵה אֶת כְּנַף מְעִילְךָ בְּיָדִי כִּי בְּכָרְתִי אֶת כְּנַף מְעִילְךָ וְלֹא הֲרַגְתִּיךָ דַּע וּרְאֵה כִּי אֵין בְּיָדִי רָעָה וָפֶשַׁע וְלֹא חָטָאתִי לָךְ וְאַתָּה צֹדֶה אֶת נַפְשִׁי לְקַחְתָּהּ : יִשְׁפֹּט יְהוָה בֵּינִי וּבֵינֶךָ וּנְקָמַנִי יְהוָה מִמֶּךָּ וְיָדִי לֹא תִהְיֶה בָּךְ : כַּאֲשֶׁר יֹאמַר מְשַׁל הַקַּדְמֹנִי מֵרְשָׁעִים יֵצֵא רֶשַׁע וְיָדִי לֹא תִהְיֶה בָּךְ : אַחֲרֵי מִי יָצָא מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל אַחֲרֵי מִי אַתָּה רֹדֵף

וַאֲמַרוּ גַּבְרֵי דָוִד לֵיהּ הָא יוֹמָא דַּאֲמַר יְיָ לָךְ הָא אֲנָא מְסַר יָת בְּעִיל דְּבָבָךְ בִּידָךְ וְתַעֲבֵיד לֵיהּ כְּמָא דְתַקֵּן בְּעֵינָךְ וְקָם דָּוִד וּפְסַק יָת כְּנַף מְעִילָא דִלְשָׁאוּל בְּרָזוּ וַהֲוָה בָּתַר כֵּן וְחַשׁ דָּוִד בְּלִבֵּיהּ עַל דִּפְסַק יָת כַּנְפָא דִלְשָׁאוּל : וַאֲמַר לְגַבְרוֹהִי חַס לִי מִן קֳדָם יְיָ אִם אַעְבֵּיד יָת פִּתְגָּמָא הָדֵין לְרִבּוֹנִי לִמְשִׁיחָא דַּיְיָ לְאוֹשָׁטָא יְדִי בֵּיהּ אֲרֵי מְשִׁיחָא דַּיְיָ הוּא : וּפַיֵּיס דָּוִד יָת גַּבְרוֹהִי בְּפִתְגָּמַיָּא וְלָא שַׁבְקִינוּן לְמֵיקַם עַל שָׁאוּל וְשָׁאוּל קָם מִמְּעַרְתָּא וַאֲזַל בְּאוֹרְחָא : וְקָם דָּוִד בָּתַר כֵּן וּנְפַק מִן מְעַרְתָּא וּקְרָא בָּתַר שָׁאוּל לְמֵימַר רִבּוֹנִי מַלְכָּא וְאִסְתְּכֵי שָׁאוּל לַאֲחוֹרוֹהִי וּכְרַע דָּוִד עַל אַפּוֹהִי עַל אַרְעָא וּסְגִיד : וַאֲמַר דָּוִד לְשָׁאוּל לְמָה אַתְּ שָׁמַע יָת פִּתְגָּמֵי בְּנֵי אֱנָשָׁא דְּאָמְרִין הָא דָוִד כָּמִין בִּישְׁתָּךְ : הָא יוֹמָא דֵין חֲזָאָה עֵינָךְ יָת דְּמַסְרָךְ יְיָ יוֹמָא דֵין בִּידִי בִּמְעַרְתָּא וַאֲמַרוּ אוֹחַרְנִין לְמִיקְטְלָךְ וְחָסִית עֲלָךְ וַאֲמָרִית לָא אוֹשִׁיט יְדִי בְּרִבּוֹנִי אֲרֵי מְשִׁיחָא דַּיְיָ הוּא : וְרִבּוֹנִי אִסְתַּכַּל אַף חֲזִי יָת כְּנַף מְעִילָךְ בִּידִי אֲרֵי בְּמִפְסְקִי יָת כְּנַף מְעִילָךְ וְלָא קְטַלְתִּיךְ דַּע וַחֲזִי אֲרֵי לֵית בִּידִי חוֹב וְסוּרְחָן וְלָא חֲטֵית לָךְ וְאַתְּ כָּמִין עַל נַפְשִׁי לְמִקְטְלַהּ : יְדִין יְיָ בֵּינָא וּבֵינָךְ וְיִתְפְּרַע לִי יְיָ מִנָּךְ וִידִי לָא תְהֵי בָךְ : כְּמָא דְּאָמְרִין מַתְלָא דְמִלְקַדְמִין מֵרַשִׁיעֵי תִּיפּוֹק חוֹבָתְהוֹן וִידִי לָא תְהֵי בָךְ : בָּתַר מַן נְפַק מַלְכָּא דְיִשְׂרָאֵל בָּתַר מַן אַתְּ רָדֵיף

לחם ושכב לבדו דאחאב · ועבדו את מלך בבל : ואבי ב' וסימ' ראה גם ראה את כנף · אשר פגע בשני אנשים צדיקים · הקדמני ג' וסי' את הגי · משל · ארחיק :

והיה יי' ג' וסי' נמסר בזכריה סי' יד : איבו ד' וחס' בקריא' וסי' ימצא איש את איבו ושלחו · כי יצר לו איבו בארץ שעריו דמלכים · כי יצא עמך למלחמה דמלכים · ביד נבוכד נצר איבו : תמלוך ה' מלא' בליש בקריא' וסי' ואדניה זכן חגית מתנש' · ועתה הנה אדניה מלך · כי מלוך תמלוך וקמה בידך · ובחמה שפוכה אמלוך · תחת

אַחֲרֵי כֶּלֶב מֵת אַחֲרֵי פַּרְעֹשׁ אֶחָד : וְהָיָה יְהוָה לְדַיָּן וְשָׁפַט בֵּינִי וּבֵינֶךָ וְיֵרֶא וְיָרֵב אֶת רִיבִי וְיִשְׁפְּטֵנִי מִיָּדֶךָ : וַיְהִי כְּכַלּוֹת דָּוִד לְדַבֵּר אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֶל שָׁאוּל וַיֹּאמֶר שָׁאוּל הֲקֹלְךָ זֶה בְּנִי דָוִד וַיִּשָּׂא שָׁאוּל קֹלוֹ וַיֵּבְךְּ : וַיֹּאמֶר אֶל דָּוִד צַדִּיק אַתָּה מִמֶּנִּי כִּי אַתָּה גְּמַלְתַּנִי הַטּוֹבָה וַאֲנִי גְּמַלְתִּיךָ הָרָעָה : וְאַתְּ הִגַּדְתְּ הַיּוֹם אֵת אֲשֶׁר עָשִׂיתָה אִתִּי טוֹבָה אֵת אֲשֶׁר סִגְּרַנִי יְהוָה בְּיָדְךָ וְלֹא הֲרַגְתָּנִי : וְכִי יִמְצָא אִישׁ אֶת אֹיְבוֹ וְשִׁלְּחוֹ בְּדֶרֶךְ טוֹבָה וַיהוָה יְשַׁלֶּמְךָ טוֹבָה תַּחַת הַיּוֹם הַזֶּה אֲשֶׁר עָשִׂיתָה לִי : וְעַתָּה הִנֵּה יָדַעְתִּי כִּי מָלֹךְ תִּמְלוֹךְ וְקָמָה בְּיָדְךָ מַמְלֶכֶת יִשְׂרָאֵל : וְעַתָּה הִשָּׁבְעָה לִּי בַּיהוָה אִם תַּכְרִית אֶת זַרְעִי אַחֲרָי וְאִם תַּשְׁמִיד אֶת שְׁמִי מִבֵּית אָבִי : וַיִּשָּׁבַע דָּוִד לְשָׁאוּל וַיֵּלֶךְ שָׁאוּל אֶל בֵּיתוֹ וְדָוִד וַאֲנָשָׁיו עָלוּ עַל הַמְּצוּדָה :

כה וַיָּמָת שְׁמוּאֵל וַיִּקָּבְצוּ כָל יִשְׂרָאֵל וַיִּסְפְּדוּ לוֹ וַיִּקְבְּרֻהוּ בְּבֵיתוֹ בָּרָמָה וַיָּקָם דָּוִד וַיֵּרֶד אֶל מִדְבַּר פָּארָן : וְאִישׁ בְּמָעוֹן וּמַעֲשֵׂהוּ בַכַּרְמֶל וְהָאִישׁ גָּדוֹל מְאֹד וְלוֹ צֹאן שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים וְאֶלֶף עִזִּים וַיְהִי בִּגְזֹז אֶת צֹאנוֹ בַּכַּרְמֶל : וְשֵׁם הָאִישׁ נָבָל וְשֵׁם אִשְׁתּוֹ אֲבִגָיִל וְהָאִשָּׁה טוֹבַת שֶׂכֶל וִיפַת תֹּאַר וְהָאִישׁ קָשֶׁה וְרַע מַעֲלָלִים

בָּתַר חֲלַשׁ חַד בָּתַר הֶדְיוֹט חַד : וִיהֵי יְיָ לְדַיָּן וְיַעֲבֵיד דִּין בֵּינָא וּבֵינָךְ וְגַלֵּי קֳדָמוֹהִי וִידוּן דִּינִי וְיִתְפְּרַע עוּלְבָּנִי מִמָּךְ : וַהֲוָה כַּד שֵׁיצֵי דָוִד לְמַלָּלָא יָת פִּתְגָּמַיָּא הָאִלֵּין עִם שָׁאוּל וַאֲמַר שָׁאוּל הֲקָלָךְ דֵּין בְּרִי דָוִד וַאֲרִים שָׁאוּל קָלֵיהּ וּבְכָא : וַאֲמַר לְדָוִד זַכַּאי אַתְּ מִינִּי אֲרֵי אַתְּ גְּמַלְתַּנִי טַבְתָּא וַאֲנָא גְּמַלְתָּךְ בִּישְׁתָּא : וְאַתְּ חַוֵּיתָא יוֹמָא דֵין יָת דַּעֲבַדְתְּ עִמִּי טִיבוּ וְיָת דְּמַסְרַנִי יְיָ בִּידָךְ וְלָא קְטַלְתָּנִי : וַאֲרֵי יַשְׁכַּח גְּבַר יָת בְּעֵיל דְּבָבֵיהּ וִישַׁלְחִנֵּיהּ בְּאוֹרַח תַּקְנָא וַיְיָ יְשַׁלְמִינָּךְ טַבְתָּא חֲלַף יוֹמָא דֵין דַּעֲבַדְתָּא לִי : וּכְעַן הָא יְדַעְנָא אֲרֵי מִמְלַךְ תִּמְלוֹךְ וְתִתְקַיַּם בִּידָךְ מַלְכוּתָא דְיִשְׂרָאֵל : וּכְעַן קַיֵּים לִי בְּמֵימְרָא דַּיְיָ דְּלָא תְשֵׁיצֵי יָת בְּנַי בָּתְרַי וְלָא תִפְסוֹק יָת שְׁמִי מִבֵּית אַבָּא : וְקַיֵּים דָּוִד לְשָׁאוּל וַאֲזַל שָׁאוּל לְבֵיתֵיהּ וְדָוִד וְגַבְרוֹהִי סְלִיקוּ לִמְצַדְתָּא :

וּמִית שְׁמוּאֵל וְאִתְכְּנִישׁוּ כָּל יִשְׂרָאֵל וּסְפַדוּ עֲלוֹהִי וּקְבַרוּהִי בְּבֵיתֵיהּ בְּרָמָה וְקָם דָּוִד וּנְחַת לְמַדְבְּרָא דְפָארָן : וְגַבְרָא בְּמָעוֹן וְנִכְסוֹהִי בְּכַרְמְלָא וְגַבְרָא רַב לַחֲדָא וְלֵיהּ עָאן תְּלָתָא אַלְפִין וְאֶלֶף עִיזִּין וַהֲוָה בְּמֵיגַז יָת עָנֵיהּ בְּכַרְמְלָא : וְשׁוּם גַּבְרָא נָבָל וְשׁוּם אִתְּתֵיהּ אֲבִיגַיִל וְאִתְּתָא חַכִּימַת מַדַּע וְשַׁפִּירַת רֵיווּ וְגַבְרָא קָשֵׁי וּבִישׁ עוֹבָדִין

עבד כי ימלוך : ויקבצו ג' בספרא וסי' וימת שמואל ויקבצו המצפתה · ויקבצו פלשתים · ויקבצו ירושלם עם : ומעשהו ג' בקריאה וסימ' מה יהיה משפט הנער ומעשהו · ואיש במעון ומעשהו בכרמל · ומעשהו לא השכילו : שכל בלהון קמצין במה פתחין וסימ' אתתא אתיעצת ואתיהיבת לגברא ספרא · ופירושו והאשה טובת שכל

והוא כלבו: וישמע דוד במדבר כי גזז נבל את צאנו: וישלח דוד עשרה נערים ויאמר דוד לנערים עלו כרמלה ובאתם אל נבל ושאלתם לו בשמי לשלום: ואמרתם כה לחי ואתה שלום וביתך שלום וכל אשר לך שלום: ועתה שמעתי כי גזזים לך עתה הרעים אשר לך היו עמנו לא הכלמנום ולא נפקד להם מאומה כל ימי היותם בכרמל: שאל את נעריך ויגידו לך וימצאו הנערים חן בעיניך כי על יום טוב באנו תנה נא את אשר תמצא ידך לעבדיך ולבנך לדוד: ויבאו נערי דוד וידברו אל נבל ככל הדברים האלה בשם דוד וינוחו: ויען נבל את עבדי דוד ויאמר מי דוד ומי בן ישי היום רבו עבדים המתפרצים איש מפני אדניו: ולקחתי את לחמי ואת מימי ואת טבחתי אשר טבחתי לגזזי ונתתי לאנשים אשר לא ידעתי אי מזה המה: ויהפכו נערי דוד לדרכם וישבו ויבאו ויגדו לו ככל הדברים האלה: ויאמר דוד לאנשיו חגרו איש את חרבו ויחגרו איש את חרבו ויחגר גם דוד את חרבו ויעלו אחרי דוד כארבע מאות איש ומאתים ישבו על הכלים: ולאביגיל אשת נבל הגיד נער אחד מהנערים לאמר הנה שלח דוד מלאכים מהמדבר לברך את אדנינו ויעט בהם: והאנשים טבים לנו מאד ולא הכלמנו ולא פקדנו מאומה כל ימי התהלכנו אתם בהיותנו בשדה: חומה היו עלינו גם לילה גם יומם כל ימי היותנו עמם רעים הצאן:

ועתה דעי וראי מה תעשי כי כלתה הרעה אל אדנינו ועל כל ביתו והוא בן בליעל מדבר אליו: ותמהר אביגיל ותקח מאתים לחם ושנים נבלי יין וחמש צאן עשוות וחמש סאים קלי ומאה צמקים ומאתים דבלים ותשם על החמרים: ותאמר לנעריה עברו לפני הנני אחריכם באה ולאישה נבל לא הגידה: והיה היא רכבת על החמור וירדת בסתר ההר והנה דוד ואנשיו ירדים לקראתה ותפגש אתם: ודוד אמר אך לשקר שמרתי את כל אשר לזה במדבר ולא נפקד מכל אשר לו מאומה וישב לי רעה תחת טובה: כה יעשה אלהים לאיבי דוד וכה יסיף אם אשאיר מכל אשר לו עד הבקר משתין בקיר: ותרא אביגיל את דוד ותמהר ותרד מעל החמור ותפל לאפי דוד על פניה ותשתחו ארץ: ותפל על רגליו ותאמר בי אני אדני העון ותדבר נא אמתך באזניך ושמע את דברי אמתך: אל נא ישים אדני את לבו אל איש הבליעל הזה על נבל כי כשמו כן הוא נבל שמו ונבלה עמו ואני אמתך לא ראיתי את נערי אדני אשר שלחת: ועתה אדני חי יהוה וחי נפשך אשר מנעך יהוה מבוא בדמים והושע ידך לך ועתה יהיו כאיבך והמבקשים אל אדני רעה: ועתה הברכה הזאת אשר הביא שפחתך לאדני ונתנה לנערים המתהלכים ברגלי אדני: שא נא לפשע אמתך

ויבא יואב אל המלך· ועתה לכי איעצך נא עצה· ויאמר ... וברוך ד׳ ... ולא תהיה ח׳ וסימ׳ נמסר בסדר קדשים : ... בסדר וארא :

כי עשה יעשה יהוה לאדני בית
נאמן כי מלחמות יהוה אדני נלחם
ורעה לא תמצא בך מימיך : ויקם
אדם לרדפך ולבקש את נפשך ו
והיתה נפש אדני צרורה בצרור
החיים את יהוה אלהיך ואת נפש
איביך יקלענה בתוך כף הקלע :
והיה כי יעשה יהוה לאדני ככל
אשר דבר את הטובה עליך וצוך
לנגיד על ישראל : ולא תהיה זאת
לך לפוקה ולמכשול לב לאדני
ולשפך דם חנם ולהושיע אדני לו
והיטב יהוה לאדני וזכרת את אמתך
: ויאמר דוד לאביגל
ברוך יהוה אלהי ישראל אשר
שלחך היום הזה לקראתי : וברוך
טעמך וברוכה את אשר כלתני
היום הזה מבוא בדמים והושע
ידי לי : ואולם חי יהוה אלהי
ישראל אשר מנעני מהרע אתך כי
לולי מהרת ותבאתי לקראתי כי אם
נותר לנבל עד אור הבקר משתין
בקיר : ויקח דוד מידה את אשר
הביאה לו ולה אמר עלי לשלום
לביתך ראי שמעתי בקולך ואשא
פניך : ותבא אביגיל אל נבל
והנה לו משתה בביתו כמשתה
המלך ולב נבל טוב עליו והוא ש
שכר עד מאד ולא הגידה לו דבר
קטן וגדול עד אור הבקר : ויהי
בבקר בצאת היין מנבל ותגד לו
אשתו את הדברים האלה וימת לבו
בקרבו והוא היה לאבן : ויהי כעשרת
הימים ויגף יהוה את נבל וימת :

רלבג

רשי

חשך ז׳ בקריא׳ וסימ׳ במס׳ רבת׳ : בראשו י״ד בקריאה וסימ׳ נמסר בסוף ... וסימ׳ ויבאו הזיפים ויגידו· ויעלו הזיפים· אתה אל מסתתר· ... מראשתיו ח׳ ג׳ מנהון כהובין תו וסימ׳ נמסר בסדר ויצא :

וישמע דוד כי מת נבל ויאמר ברוך
יהוה אשר רב את ריב חרפתי מיד
נבל ואת עבדו חשך מרעה ואת רעת
נבל השיב יהוה בראשו וישלח דוד
וידבר באביגיל לקחתה לו לאשה :
ויבאו עבדי דוד אל אביגיל ה
הכרמלה וידברו אליה לאמר דוד
שלחנו אליך לקחתך לו לאשה :
ותקם ותשתחו אפים ארצה ותאמר
הנה אמתך לשפחה לרחץ רגלי
עבדי אדני : ותמהר ותקם אביגיל
ותרכב על החמור וחמש נערתיה
ההלכת לרגלה ותלך אחרי מלאכי
דוד ותהי לו לאשה : ואת אחינעם
לקח דוד מיזרעאל ותהיין גם ש
שתיהן לו לנשים :
ושאול נתן את מיכל בתו אשת דוד
לפלטי בן ליש אשר מגלים : ויבאו
הזפים אל שאול הגבעתה לאמר
הלוא דוד מסתתר בגבעת החכילה
על פני הישימן : ויקם שאול וירד
אל מדבר זיף ואתו שלשת אלפים
איש בחורי ישראל לבקש את דוד
במדבר זיף : ויחן שאול בגבעת
החכילה אשר על פני הישימן על
הדרך ודוד ישב במדבר וירא כי בא
שאול אחריו המדברה : וישלח
דוד מרגלים וידע כי בא שאול אל
נכון : ויקם דוד ויבא אל המקום
אשר חנה שם שאול וירא דוד את
המקום אשר שכב שם שאול ואבנר
בן נר שר צבאו ושאול שכב ב
במעגל והעם חנים סביבתו :
ויען דוד ויאמר אל אחימלך החתי
ואל אבישי בן צרויה אחי יואב
לאמר מי ירד אתי אל שאול אל
המחנה ויאמר אבישי אני ארד עמך
: ויבא דוד ואבישי אל העם לילה
והנה שאול שכב ישן במעגל ו
וחניתו מעוכה בארץ מראשתו
ואבנר והעם שכבים סביבתו :

רלבג

בקסוס: במעגל· מקום המחנה יקרא מעגל לפי שחונים שם העם במסבב ...

רשי

רלבג

ויאמר אבישי אל דוד
סגר אלהים היום את איבך בידך
ועתה אכנו נא בחנית ובארץ פעם
אחת ולא אשנה לו : ויאמר דוד אל
אבישי אל תשחיתהו כי מי שלח
ידו במשיח יהוה ונקה :
ויאמר דוד חי יהוה כי אם יהוה
יגפנו או יומו יבוא ומת או במלחמה
ירד ונספה : חלילה לי מיהוה
משלח ידי במשיח יהוה ועתה
קח נא את החנית אשר מראשתו
ואת צפחת המים ונלכה לנו : ויקח
דוד את החנית ואת צפחת המים
מראשתי שאול וילכו להם ואין
ראה ואין יודע ואין מקיץ כי כלם
ישנים כי תרדמת יהוה נפלה
עליהם : ויעבר דוד העבר ויעמד
על ראש ההר מרחק רב המקום
ביניהם : ויקרא דוד אל העם ואל
אבנר בן נר לאמר הלוא תענה
אבנר ויען אבנר ויאמר מי אתה
קראת אל המלך :
ויאמר דוד אל אבנר הלוא איש
אתה ומי כמוך בישראל ולמה לא
שמרת אל אדניך המלך כי בא
אחד העם להשחית את המלך
אדניך : לא טוב הדבר הזה אשר
עשית חי יהוה כי בני מות אתם
אשר לא שמרתם על אדניכם על
משיח יהוה ועתה ראה אי חנית
המלך ואת צפחת המים אשר
מראשתו : ויכר שאול את קול
דוד ויאמר הקולך זה בני דוד
ויאמר דוד קולי אדני המלך :

ואמר אבישי לדוד מסר
יי יומא דין ית בעיל דבבך בידך
וכען אמחיניה כען במורניתא ו
ואברזיניה בארעא זמנא חדא ולא
איתני ליה : ואמר דוד לאבישי
לא תחבליניה ארי מן אושיט ידיה
במשיחא דיי וזכא :
ואמר דוד קיים הוא יי אלהין מן
קדם יי יתמחי או יומיה ימטי וימות
או בקרבא ייחות ויתקטיל :
חס לי מן קדם יי מלאושטא ידי
במשיחא דיי וכען סב ית מורניתא
די איסדוהי וית מנא דמיא וניזיל
לנא : ונסיב דוד ית מורניתא
וית מנא דמי מאיסדי שאול ואזלו
להון ולית דחזי ולית דידע ולית
דמיתער ארי כולהון דמכין ארי
שינא תקיפא מן קדם יי נפלת
עליהון : ועבר דוד עיברא וקם
על ריש טורא מרחיק סגי אתרא
ביניהון : וקרא דוד לעמא
ולאבנר בר נר למימר הלא תעני
אבנר ואתיב אבנר ואמר מן דין
דקרי בריש מלכא :
ואמר דוד לאבנר הלא גבר גיבר
את ומן כוותך בישראל ולמא לא
נטרתא על ריבונך מלכא ארי
אתא חד מן עמא לחבלא ית מלכא
ריבונך : לא תקין פיתגמא הדין
די עבדתא קיים הוא יי ארי גברין
חייבי קטול אתון דלא נטרתון
על ריבונכון על משיחא דיי וכען
חזי אן מורניתא דמלכא וית מנא
דמיא דאיסדוהי ואשתמודע שאול
ית קלא דדוד ואמר הקלך דין ברי
דוד ואמר דוד קלי ריבוני מלכא :

רלבג

ויאמר למה זה אדני רדף אחרי עבדו
כי מה עשיתי ומה בידי רעה : ועתה
ישמע נא אדני המלך את דברי
עבדו אם יהוה הסיתך בי ירח מנחה
ואם בני האדם ארורים הם לפני
יהוה כי גרשוני היום מהסתפח
בנחלת יהוה לאמר לך עבד אלהים
אחרים : ועתה אל יפל דמי ארצה
מנגד פני יהוה כי יצא מלך ישראל
לבקש את פרעש אחד כאשר ירדף
הקרא בהרים : ויאמר שאול
חטאתי שוב בני דוד כי לא ארע
לך עוד תחת אשר יקרה נפשי
בעיניך היום הזה הנה הסכלתי
ואשגה הרבה מאד : ויען דוד ויאמר
הנה החנית המלך ויעבר אחד
מהנערים ויקחה : ויהוה ישיב לאיש
את צדקתו ואת אמנתו אשר נתנך
יהוה היום ביד ולא אביתי לשלח
ידי במשיח יהוה : והנה כאשר גדלה
נפשך היום הזה בעיני כן תגדל
נפשי בעיני יהוה ויצלני מכל צרה
: ויאמר שאול אל דוד ברוך אתה
בני דוד גם עשה תעשה וגם יכל
תוכל וילך דוד לדרכו ושאול שב
למקומו : ויאמר דוד
אל לבו עתה אספה יום אחד ביד
שאול אין לי טוב כי המלט אמלט
אל ארץ פלשתים ונואש ממני
שאול לבקשני עוד בכל גבול
ישראל ונמלטתי מידו : ויקם דוד
ויעבר הוא ושש מאות איש אשר
עמו אל אכיש בן מעוך מלך גת :
וישב דוד עם אכיש בגת הוא ואנשיו
איש וביתו דוד ושתי נשיו אחינעם
היזרעאלית ואביגיל אשת נבל
הכרמלית : ויגד לשאול כי ברח
דוד גת ולא יוסף עוד לבקשו :
ויאמר
דוד אל אכיש אם נא מצאתי חן
בעיניך יתנו לי מקום באחת ערי
השדה ואשבה שם ולמה ישב
עבדך בעיר הממלכה עמך :

ואמר למא דנן ריבוני רדיף
בתר עבדיה ארי מה עבדית ומה
בידי חובא וכען ישמע כען ריבוני
מלכא ית פתגמי עבדיה אם מן
קדם יי איתגרית בי יקביל קורבני
ברעוא ואם בני אנשא ליטין אינון
קדם יי ארי תריכוני יומא דין
מלמידר באחסנת עמא דיי למימר
איזיל דוד ביני עממיא פלחי
טעותא : וכען לא יתשד דמי
לארעא מן קדם מימרא דיי ארי
נפק מלכא דישראל למבעי ית
חלש חד כמא דמתרדיף קוריאה
בטוריא : ואמר שאול חבית
תוב ברי דוד ארי לא אבאיש לך
עוד חלף דיקרת נפשי בעינך
יומא הדין הא איסתכלית
ואיטפשית סגי לחדא : ואתיב
דוד ואמר הא מורניתא דמלכא
ויעיבר חד מעולימיא ויסבה :
ויי יתיב לגבר ית זכותיה וית
קושטיה דמסרך יי יומא דין בידי
ולא אביתי לאושטא ידי במשיחא
דיי והא כמא דיקרת נפשך יומא
דין בעיני כן תיקר נפשי קדם יי
וישזבינני מכל עקא : ואמר
שאול לדוד בריך את ברי דוד אף
ממלך תמלוך ואף אצלחא תצלח
ואזל דוד לאורחיה ושאול תב
לאתריה : ואמר
דוד בלביה דילמא אתמסיר יומא
חד בידא דשאול לית לי מדעם
דטב ארי אשתזבא אשתזיב לארע
פלשתאי ויינוח מני שאול למבעני
עוד בכל תחום ארעא דישראל
ואשתזיב מן ידיה : וקם דוד ועבר
הוא ושית מאה גברא דעימיה לות
אכיש בר מעוך מלכא דגת : ויתיב
דוד עם אכיש בגת הוא וגברוהי
גבר ואנש ביתיה דוד ותרתין
נשוהי אחינועם דמיזרעאל ואביגיל
אתת נבל דמכרמלא : ואיתחוא
לשאול ארי ערק דוד לגת ולא
אוסיף עוד למבעוהי :
ואמר דוד
לאכיש אם כען אשכחית רחמין
בעינך יתנון לי אתר בחדא מן
קירוי חקלא ואיתיב תמן ולמא
יתיב עבדך בקרית מלכות עמך :

וַיִּתֶּן־לוֹ אָכִישׁ בַּיּוֹם הַהוּא אֶת־צִקְלָג לָכֵן הָיְתָה צִקְלַג לְמַלְכֵי יְהוּדָה עַד הַיּוֹם הַזֶּה׃ וַיְהִי מִסְפַּר הַיָּמִים אֲשֶׁר־יָשַׁב דָּוִד בִּשְׂדֵה פְלִשְׁתִּים יָמִים וְאַרְבָּעָה חֳדָשִׁים׃ וַיַּעַל דָּוִד וַאֲנָשָׁיו וַיִּפְשְׁטוּ אֶל־הַגְּשׁוּרִי וְהַגִּרְזִי וְהָעֲמָלֵקִי כִּי הֵנָּה יֹשְׁבוֹת הָאָרֶץ אֲשֶׁר מֵעוֹלָם בּוֹאֲךָ שׁוּרָה וְעַד־אֶרֶץ מִצְרָיִם׃ וְהִכָּה דָוִד אֶת־הָאָרֶץ וְלֹא יְחַיֶּה אִישׁ וְאִשָּׁה וְלָקַח צֹאן וּבָקָר וַחֲמֹרִים וּגְמַלִּים וּבְגָדִים וַיָּשָׁב וַיָּבֹא אֶל־אָכִישׁ׃ וַיֹּאמֶר אָכִישׁ אַל־פְּשַׁטְתֶּם הַיּוֹם וַיֹּאמֶר דָּוִד עַל־נֶגֶב יְהוּדָה וְעַל־נֶגֶב הַיְּרַחְמְאֵלִי וְאֶל־נֶגֶב הַקֵּינִי׃ וְאִישׁ וְאִשָּׁה לֹא־יְחַיֶּה דָוִד לְהָבִיא גַת לֵאמֹר פֶּן־יַגִּדוּ עָלֵינוּ לֵאמֹר כֹּה־עָשָׂה דָוִד וְכֹה מִשְׁפָּטוֹ כָּל־הַיָּמִים אֲשֶׁר יָשַׁב בִּשְׂדֵה פְלִשְׁתִּים׃ וַיַּאֲמֵן אָכִישׁ בְּדָוִד לֵאמֹר הַבְאֵשׁ הִבְאִישׁ בְּעַמּוֹ בְיִשְׂרָאֵל וְהָיָה לִי לְעֶבֶד עוֹלָם׃

כח וַיְהִי בַּיָּמִים הָהֵם וַיִּקְבְּצוּ פְלִשְׁתִּים אֶת־מַחֲנֵיהֶם לַצָּבָא לְהִלָּחֵם בְּיִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר אָכִישׁ אֶל־דָּוִד יָדֹעַ תֵּדַע כִּי אִתִּי תֵּצֵא בַמַּחֲנֶה אַתָּה וַאֲנָשֶׁיךָ׃ וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל־אָכִישׁ לָכֵן אַתָּה תֵדַע אֵת אֲשֶׁר־יַעֲשֶׂה עַבְדֶּךָ וַיֹּאמֶר אָכִישׁ אֶל־דָּוִד לָכֵן שֹׁמֵר לְרֹאשִׁי אֲשִׂימְךָ כָּל־הַיָּמִים׃ וּשְׁמוּאֵל מֵת וַיִּסְפְּדוּ־לוֹ כָּל־יִשְׂרָאֵל וַיִּקְבְּרֻהוּ בָרָמָה וּבְעִירוֹ וְשָׁאוּל הֵסִיר הָאֹבוֹת וְאֶת־הַיִּדְּעֹנִים מֵהָאָרֶץ׃ וַיִּקָּבְצוּ פְלִשְׁתִּים וַיָּבֹאוּ וַיַּחֲנוּ בְשׁוּנֵם וַיִּקְבֹּץ שָׁאוּל אֶת־כָּל־יִשְׂרָאֵל וַיַּחֲנוּ בַּגִּלְבֹּעַ׃

רלבג

וַיַּרְא שָׁאוּל אֶת־מַחֲנֵה פְלִשְׁתִּים וַיִּרָא וַיֶּחֱרַד לִבּוֹ מְאֹד׃ וַיִּשְׁאַל שָׁאוּל בַּיהוָה וְלֹא עָנָהוּ יְהוָה גַּם בַּחֲלֹמוֹת גַּם בָּאוּרִים גַּם בַּנְּבִיאִם׃ וַיֹּאמֶר שָׁאוּל לַעֲבָדָיו בַּקְּשׁוּ־לִי אֵשֶׁת בַּעֲלַת־אוֹב וְאֵלְכָה אֵלֶיהָ וְאֶדְרְשָׁה־בָּהּ וַיֹּאמְרוּ עֲבָדָיו אֵלָיו הִנֵּה אֵשֶׁת בַּעֲלַת־אוֹב בְּעֵין דּוֹר׃ וַיִּתְחַפֵּשׂ שָׁאוּל וַיִּלְבַּשׁ בְּגָדִים אֲחֵרִים וַיֵּלֶךְ הוּא וּשְׁנֵי אֲנָשִׁים עִמּוֹ וַיָּבֹאוּ אֶל־הָאִשָּׁה לָיְלָה וַיֹּאמֶר קָסֳמִי־נָא לִי בָּאוֹב וְהַעֲלִי לִי אֵת אֲשֶׁר־אֹמַר אֵלָיִךְ׃ וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה אֵלָיו הִנֵּה אַתָּה יָדַעְתָּ אֵת אֲשֶׁר־עָשָׂה שָׁאוּל אֲשֶׁר הִכְרִית אֶת־הָאֹבוֹת וְאֶת־הַיִּדְּעֹנִי מִן־הָאָרֶץ וְלָמָה אַתָּה מִתְנַקֵּשׁ בְּנַפְשִׁי לַהֲמִיתֵנִי׃ וַיִּשָּׁבַע לָהּ שָׁאוּל בַּיהוָה לֵאמֹר חַי־יְהוָה אִם־יִקְּרֵךְ עָוֺן בַּדָּבָר הַזֶּה׃ וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה אֶת־מִי אַעֲלֶה־לָּךְ וַיֹּאמֶר אֶת־שְׁמוּאֵל הַעֲלִי־לִי׃ וַתֵּרֶא הָאִשָּׁה אֶת־שְׁמוּאֵל וַתִּזְעַק בְּקוֹל גָּדוֹל וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה אֶל־שָׁאוּל לֵאמֹר לָמָּה רִמִּיתָנִי וְאַתָּה שָׁאוּל׃ וַיֹּאמֶר לָהּ הַמֶּלֶךְ אַל־תִּירְאִי כִּי מָה רָאִית וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה אֶל־שָׁאוּל אֱלֹהִים רָאִיתִי עֹלִים מִן־הָאָרֶץ׃ וַיֹּאמֶר לָהּ מַה־תָּאֳרוֹ וַתֹּאמֶר אִישׁ זָקֵן עֹלֶה

רלבג

והוא עטה מעיל וידע שאול כי שמואל הוא ויקד אפים ארצה וישתחו: ויאמר שמואל אל שאול למה הרגזתני להעלות אתי ויאמר שאול צר לי מאד ופלשתים נלחמים בי ואלהים סר מעלי ולא ענני עוד גם ביד הנביאים גם בחלמות ואקראה לך להודיעני מה אעשה: ויאמר שמואל ולמה תשאלני ויהוה סר מעליך ויהי ערך: ויעש יהוה לו כאשר דבר בידי ויקרע יהוה את הממלכה מידך ויתנה לרעך לדוד: כאשר לא שמעת בקול יהוה ולא עשית חרון אפו בעמלק על כן הדבר הזה עשה לך יהוה היום הזה: ויתן יהוה גם את ישראל עמך ביד פלשתים ומחר אתה ובניך עמי גם את מחנה ישראל יתן יהוה ביד פלשתים: וימהר שאול ויפל מלא קומתו ארצה וירא מאד מדברי שמואל גם כח לא היה בו כי לא אכל לחם כל היום וכל הלילה: ותבוא האשה אל שאול ותרא כי נבהל מאד ותאמר אליו הנה שמעה שפחתך בקולך ואשים נפשי בכפי ואשמע את דבריך אשר דברת אלי: ועתה שמע נא גם אתה בקול שפחתך ואשמה לפניך פת לחם ואכול ויהי בך כח כי תלך בדרך: וימאן ויאמר לא אכל ויפרצו בו עבדיו וגם האשה וישמע לקלם ויקם מהארץ וישב אל המטה: ולאשה עגל מרבק בבית ותמהר ותזבחהו ותקח קמח ותלש

והוא עטיף מעילא וידע שאול ארי שמואל הוא וכרע על אפוהי על ארעא וסגיד: ואמר שמואל לשאול למה אזעתני לאסקא יתי ואמר שאול עקת לי לחדא ופלשתאי מגיחין קרבא בי ומימרא דיי רחיק יתי ולא קביל צלותי עוד אף ביד ספריא אף בחלמיא וקרית לך להודעותני מה אעביד: ואמר שמואל ולמה את שאיל יתי ומימרא דיי רחיק יתך והוה בסעדיה דגברא די את בעיל דבביה: ועבד יי ליה כמא דמליל בידי ואעדי יי ית מלכותא מינך ויהבה לחברך לדוד: כמא דלא קבילתא במימרא דיי ולא עבדתא תקוף רוגזיה בעמלק על כן פתגמא הדין עבד לך יי יומא הדין: וימסר יי אף ית ישראל עמך בידא דפלשתאי ומחר את ובנך עמי אף ית משריתא דישראל ימסר יי בידא דפלשתאי: ואוחי שאול ונפל מלי קומתיה לארעא ודחיל לחדא מפתגמי שמואל אף חילא לא הוה ביה ארי לא אכל לחמא כל יומא וכל ליליא: ואתת אתתא לות שאול וחזת ארי אתבהיל לחדא ואמרת ליה הא קבילת אמתך מנך ומסרית נפשי כעל גב לאתקטלא ושמעית ית פתגמך דמלילתא עמי: וכען קביל כען אף את למימר אמתך ואשוי קדמך פתא דלחמא ואכול ויהי בך חילא ארי תיזיל באורחא: וסריב ואמר לא איכול ואתקיפו ביה עבדוהי ואף אתתא וקביל למימרהון וקם מארעא ויתיב על ערסא: ולאתתא עיגל פטים בביתא ואוחיאת ונכסתיה ונסיבת קמחא ולשת

ותאפהו מצות: ותגש לפני שאול ולפני עבדיו ויאכלו ויקמו וילכו בלילה ההוא:

כט ויקבצו פלשתים את כל מחניהם אפקה וישראל חנים בעין אשר ביזרעאל: וסרני פלשתים עברים למאות ולאלפים ודוד ואנשיו עברים באחרנה עם אכיש: ויאמרו שרי פלשתים מה העברים האלה ויאמר אכיש אל שרי פלשתים הלוא זה דוד עבד שאול מלך ישראל אשר היה אתי זה ימים או זה שנים ולא מצאתי בו מאומה מיום נפלו עד היום הזה: ויקצפו עליו שרי פלשתים ויאמרו לו שרי פלשתים השב את האיש וישב אל מקומו אשר הפקדתו שם ולא ירד עמנו במלחמה ולא יהיה לנו לשטן במלחמה ובמה יתרצה זה אל אדניו הלוא בראשי האנשים ההם: הלוא זה דוד אשר יענו לו במחלות לאמר הכה שאול באלפו ודוד ברבבתו: ויקרא אכיש אל דוד ויאמר אליו חי יהוה כי ישר אתה וטוב בעיני צאתך ובאך אתי במחנה כי לא מצאתי בך רעה מיום באך אלי עד היום הזה ובעיני הסרנים לא טוב אתה: ועתה שוב ולך בשלום ולא תעשה רע בעיני סרני פלשתים: ויאמר דוד אל אכיש כי מה עשיתי ומה מצאת בעבדך מיום אשר הייתי לפניך עד היום הזה כי לא אבוא ונלחמתי באיבי אדני המלך:

ואפיתיה פטיר: וקריבת קדם שאול וקדם עבדוהי ואכלו וקמו ואזלו בליליא ההוא:

וכנשו פלשתאי ית כל משריתהון לאפק וישראל שרן בעינא די ביזרעאל: וטורני פלשתאי עברין למאון ולאלפין ודוד וגברוהי עברין בבתריתא עם אכיש: ואמרו רברבי פלשתאי מה יהודאי האילן ואמר אכיש לרברבי פלשתאי הלא דין דוד עבדא דשאול מלכא דישראל דהוה עמי דנן יומין או דנן שנין ולא אשכחית ביה מדעם ביש מיומא דאתפרש לותי עד יומא הדין: ורגיזו עלוהי רברבי פלשתאי ואמרו ליה רברבי פלישתאי אתיב ית גברא ויתוב לאתריה דמניתיה תמן ולא יחות עמנא בקרבא ולא יהי לשטן בקרבא ובמה יתרעי דין לות ריבוניה הלא ברישי גבריא האינון: הלא דין דוד דמשמעין ליה בחינגיא למימר קטל שאול באלפין ודוד בריבבן: וקרא אכיש לדוד ואמר ליה קים הוא יי ארי כשר את ותקן בעיני מפקך ומעלך עמי במשריתא ארי לא אשכחית בך מדעם ביש מיומא דאתיתא לותי עד יומא הדין ובעיני טורניא לא תקין את: וכען תוב ואיזיל בשלם ולא תעביד ביש בעיני טורני פלשתאי: ואמר דוד לאכיש ארי מה עבדית ומה אשכחתא בעבדך מיומא דהויתי משמש קדמך עד יומא הדין ארי לא איתי ואגיח קרבא בשנאי רבוני מלכא:

רש"י

רלב"ג

ויתנו לו פלח דבלה ושני צמקים ויאכל ותשב רוחו אליו כי לא אכל לחם ולא שתה מים שלשה ימים ושלשה לילות: ויאמר לו דוד למי אתה ואי מזה אתה ויאמר נער מצרי אנכי עבד לאיש עמלקי ויעזבני אדני כי חליתי היום שלשה: אנחנו פשטנו נגב הכרתי ועל אשר ליהודה ועל נגב כלב ואת צקלג שרפנו באש: ויאמר אליו דוד התורדני אל הגדוד הזה ויאמר השבעה לי באלהים אם תמיתני ואם תסגרני ביד אדני ואורדך אל הגדוד הזה: וירדהו והנה נטשים על פני כל הארץ אכלים ושתים וחגגים בכל השלל הגדול אשר לקחו מארץ פלשתים ומארץ יהודה: ויכם דוד מהנשף ועד הערב למחרתם ולא נמלט מהם איש כי אם ארבע מאות איש נער אשר רכבו על הגמלים וינסו: ויצל דוד את כל אשר לקחו עמלק ואת שתי נשיו הציל דוד: ולא נעדר להם מן הקטן ועד הגדול ועד בנים ובנות ומשלל ועד כל אשר לקחו להם הכל השיב דוד: ויקח דוד את כל הצאן והבקר נהגו לפני המקנה ההוא ויאמרו זה שלל דוד: ויבא דוד אל מאתים האנשים אשר פגרו מלכת אחרי דוד וישיבם בנחל הבשור ויצאו לקראת דוד ולקראת העם אשר אתו ויגש דוד את העם וישאל להם לשלום: ויען כל איש רע ובליעל מהאנשים אשר הלכו עם דוד ויאמרו יען אשר לא הלכו עמי לא נתן להם מהשלל אשר הצלנו כי אם איש את אשתו ואת בניו וינהגו וילכו: ויאמר דוד לא תעשו כן אחי את אשר נתן יהוה לנו וישמר אתנו ויתן את הגדוד הבא עלינו בידנו: ומי ישמע לכם לדבר הזה כי כחלק הירד במלחמה וכחלק הישב על הכלים

רש"י

רלב"ג

ויען אכיש ויאמר אל דוד ידעתי כי טוב אתה בעיני כמלאך אלהים אך שרי פלשתים אמרו לא יעלה עמנו במלחמה: ועתה השכם בבקר ועבדי אדניך אשר באו אתך והשכמתם בבקר ואור לכם ולכו: וישכם דוד הוא ואנשיו ללכת בבקר לשוב אל ארץ פלשתים ופלשתים עלו יזרעאל:

ויהי בבא דוד ואנשיו צקלג ביום השלישי ועמלקי פשטו אל נגב ואל צקלג ויכו את צקלג וישרפו אתה באש: וישבו את הנשים אשר בה מקטן ועד גדול לא המיתו איש וינהגו וילכו לדרכם: ויבא דוד ואנשיו אל העיר והנה שרופה באש ונשיהם ובניהם ובנתיהם נשבו: וישא דוד והעם אשר אתו את קולם ויבכו עד אשר אין בהם כח לבכות: ושתי נשי דוד נשבו אחינעם היזרעלית ואביגיל אשת נבל הכרמלי: ותצר לדוד מאד כי אמרו העם לסקלו כי מרה נפש כל העם איש על בנו ועל בנתיו ויתחזק דוד ביהוה אלהיו: ויאמר דוד אל אביתר הכהן בן אחימלך הגישה נא לי האפוד ויגש אביתר את האפוד אל דוד: וישאל דוד ביהוה לאמר ארדף אחרי הגדוד הזה האשגנו ויאמר לו רדף כי השג תשיג והצל תציל: וילך דוד הוא ושש מאות איש אשר אתו ויבאו עד נחל הבשור והנותרים עמדו: וירדף דוד הוא וארבע מאות איש ויעמדו מאתים איש אשר פגרו מעבר את נחל הבשור: וימצאו איש מצרי בשדה ויקחו אתו אל דוד ויתנו לו לחם ויאכל וישקהו מים:

יחדו יחלקו: ויהי מהיום ההוא ומעלה וישמה לחק ולמשפט לישראל עד היום הזה: ויבא דוד אל צקלג וישלח מהשלל לזקני יהודה לרעהו לאמר הנה לכם ברכה משלל איבי יהוה: לאשר בבית אל ולאשר ברמות נגב ולאשר ביתר: ולאשר בערער ולאשר בשפמות ולאשר באשתמע: ולאשר ברכל ולאשר בערי הירחמאלי ולאשר בערי הקיני: ולאשר בחרמה ולאשר בכור עשן ולאשר בעתך: ולאשר בחברון ולכל המקמות אשר התהלך שם דוד הוא ואנשיו:

לא
ופלשתים נלחמים בישראל וינסו אנשי ישראל מפני פלשתים ויפלו חללים בהר הגלבע: וידבקו פלשתים את שאול ואת בניו ויכו פלשתים את יהונתן ואת אבינדב ואת מלכי שוע בני שאול: ותכבד המלחמה אל שאול וימצאהו המורים אנשים בקשת ויחל מאד מהמורים: ויאמר שאול לנשא כליו שלף חרבך ודקרני בה פן יבואו הערלים האלה ודקרני והתעללו בי ולא אבה נשא כליו כי ירא מאד ויקח שאול את החרב ויפל עליה: וירא נשא כליו כי מת שאול ויפל גם הוא על חרבו וימת עמו: וימת שאול ושלשת בניו ונשא כליו גם כל אנשיו ביום ההוא יחדו: ויראו אנשי ישראל אשר בעבר העמק ואשר בעבר הירדן כי נסו אנשי ישראל וכי מתו שאול ובניו ויעזבו את הערים וינסו ויבאו פלשתים וישבו בהן: ויהי ממחרת ויבאו פלשתים לפשט את החללים וימצאו את שאול ואת שלשת בניו נפלים בהר הגלבע: ויכרתו את ראשו ויפשטו
[illegible] ארץ פלשתים סביב לבשר בית עצביהם ואת העם:

רשי

מהיום ההוא ומעלה. לא כאמר והלאה אלא ומעלה כבר הנהיג. אברהם בחוק זה בלמדי רק אשר אכלו הנערי וגו׳ הם היושבי׳ על הכלי׳ וחלק האכמי׳ ההולכים למלחמה בבר אמי׳ רבה: לרעהו. לאוהביו: אשר התהלך שם דוד. שהיו מחבאים אותו מפני שאול ופלשתים כלחמים בים׳. כאדם האומר כחזור לענין ראשון: וימצאו

וישימו את כליו בית עשתרות ואת גויתו תקעו בחומת בית שן: וישמעו אליו ישבי יבש גלעד את אשר עשו פלשתים לשאול: ויקומו כל איש חיל וילכו כל הלילה ויקחו את גוית שאול ואת גוית בניו מחומת בית שן ויבאו יבשה וישרפו אתם שם: ויקחו את עצמתיהם ויקברו תחת האשל ביבשה ויצמו שבעת ימים:

א
ויהי אחרי מות שאול ודוד שב מהכות את העמלק וישב דוד בצקלג ימים שנים: ויהי ביום השלישי והנה איש בא מן המחנה מעם שאול ובגדיו קרעים ואדמה על ראשו ויהי בבאו אל דוד ויפל ארצה וישתחו: ויאמר לו דוד אי מזה תבוא ויאמר אליו ממחנה ישראל נמלטתי: ויאמר אליו דוד מה היה הדבר הגד נא לי ויאמר אשר נס העם מן המלחמה וגם הרבה נפל מן העם וימתו וגם שאול ויהונתן בנו מתו: ויאמר דוד אל הנער המגיד לו איך ידעת כי מת שאול ויהונתן בנו: ויאמר הנער המגיד לו נקרא נקריתי בהר הגלבע והנה שאול נשען על חניתו והנה הרכב ובעלי הפרשים הדבקהו: ויפן אחריו ויראני ויקרא אלי ואמר הנני: ויאמר לי מי אתה ויאמר אליו עמלקי אנכי: ויאמר אלי עמד נא עלי ומתתני כי אחזני השבץ כי כל עוד נפשי בי: ואעמד עליו ואמתתהו כי ידעתי כי לא יחיה אחרי נפלו ואקח הנזר אשר על ראשו ואצעדה אשר על זרעו ואביאם אל אדני הנה: ויחזק דוד בבגדו ויקרעם וגם כל האנשים אשר אתו:

לאחד ולאחד ז׳ פתחין וסי׳ נמסר בסדר תבא: ויקונן ג׳ וסי׳ על שאול ועל יהונתן. ויקנן המלך אל אבנר. ויקנן ירמיהו על יאשיהו: כ״ג פסוקים בקריאה ריש ומציעתא אל אל וסי׳ אל תפנו אל האובות ואל הידעונים. אל תגידו בגת אל תבשרו. אל תירא כי עמך אני. אל תיראו מפני חיל הכשדים. אל תאמנו ברע. אל

וַיִּסְפְּדוּ וַיִּבְכּוּ וַיָּצֻמוּ עַד־הָעָרֶב עַל־
שָׁאוּל וְעַל־יְהוֹנָתָן בְּנוֹ וְעַל־עַם יְהוָה
וְעַל־בֵּית יִשְׂרָאֵל כִּי נָפְלוּ בֶּחָרֶב׃
וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל־הַנַּעַר
הַמַּגִּיד לוֹ אֵי מִזֶּה אָתָּה וַיֹּאמֶר בֶּן־
אִישׁ גֵּר עֲמָלֵקִי אָנֹכִי׃ וַיֹּאמֶר אֵלָיו
דָּוִד אֵיךְ לֹא יָרֵאתָ לִשְׁלֹחַ יָדְךָ לְשַׁחֵת
אֶת־מְשִׁיחַ יְהוָה׃ וַיִּקְרָא דָוִד לְאַחַד
מֵהַנְּעָרִים וַיֹּאמֶר גַּשׁ פְּגַע־בּוֹ וַיַּכֵּהוּ
וַיָּמֹת׃ וַיֹּאמֶר אֵלָיו דָּוִד דָּמְךָ עַל־
רֹאשֶׁךָ כִּי פִיךָ עָנָה בְךָ לֵאמֹר אָנֹכִי
מֹתַתִּי אֶת־מְשִׁיחַ יְהוָה׃
וַיְקֹנֵן דָּוִד אֶת־הַקִּינָה הַזֹּאת
עַל־שָׁאוּל וְעַל־יְהוֹנָתָן בְּנוֹ׃ וַיֹּאמֶר
לְלַמֵּד בְּנֵי־יְהוּדָה קָשֶׁת הִנֵּה כְתוּבָה
עַל־סֵפֶר הַיָּשָׁר׃ הַצְּבִי יִשְׂרָאֵל עַל־
בָּמוֹתֶיךָ חָלָל אֵיךְ נָפְלוּ גִבּוֹרִים׃
אַל־תַּגִּידוּ בְגַת אַל־תְּבַשְּׂרוּ בְּחוּצֹת
אַשְׁקְלוֹן פֶּן־תִּשְׂמַחְנָה בְּנוֹת פ
פְּלִשְׁתִּים פֶּן־תַּעֲלֹזְנָה בְּנוֹת הָעֲרֵלִים׃
הָרֵי בַגִּלְבֹּעַ אַל־טַל וְאַל־
מָטָר עֲלֵיכֶם וּשְׂדֵי תְרוּמֹת כִּי
שָׁם נִגְעַל מָגֵן גִּבּוֹרִים מָגֵן שָׁאוּל

וּסְפַדוּ וּבְכוֹ וְצָמוּ עַד רַמְשָׁא עַל
שָׁאוּל וְעַל יְהוֹנָתָן בְּרֵיהּ וְעַל עַמָּא
דַיְיָ וְעַל בֵּית יִשְׂרָאֵל אֲרֵי אִתְקְטָלוּ
בְחַרְבָּא׃ וַאֲמַר דָּוִד
לְעוּלֵימָא דִמְחַוֵּי לֵיהּ אֵי מִדֵּין אַתְּ
וַאֲמַר בַּר גְּבַר גִּיּוֹר עֲמַלְקָאָה אֲנָא׃
וַאֲמַר לֵיהּ דָּוִד אֵיכְדֵין לָא
דְחֵילְתָּא לְאוֹשָׁטָא יְדָךְ לְחַבָּלָא יַת
מְשִׁיחָא דַיְיָ׃ וּקְרָא דָוִד לְחַד
מֵעוּלֵימַיָּא וַאֲמַר קְרַב שְׁלוֹט בֵּיהּ
וּמְחָהִי וְקַטְלֵיהּ׃ וַאֲמַר לֵיהּ דָּוִד
חוֹבַת קְטוֹלָךְ תְּהֵי בְרֵישָׁךְ אֲרֵי
פוּמָךְ אַסְהִיד בָּךְ לְמֵימַר אֲנָא
קַטֵּילִית יַת מְשִׁיחָא דַיְיָ׃
וְאִלָּא דָוִד יַת אִילְיָא הָדֵין עַל שָׁאוּל
וְעַל יְהוֹנָתָן בְּרֵיהּ׃ וַאֲמַר לְאַלָּפָא
בְנֵי יְהוּדָה מֵיגַר בְּקַשְׁתָּא הָא הִיא
כְתִיבָא עַל סִפְרָא דְאוֹרַיְתָא׃
אִתְעַתַּדְתּוּן יִשְׂרָאֵל עַל בֵּית
תּוּקְפֵיכוֹן אִתְרְמִיתוּן קְטִילִין
אֵיכְדֵין אִתְקְטָלוּ גִיבָּרַיָּא׃ לָא
תְחַוּוֹן בְּגַת לָא תְבַסְּרוּן בְּשׁוּקֵי
אַשְׁקְלוֹן דִּילְמָא יַחְדְּיָן בְּנַת פ
פְּלִשְׁתָּאֵי דִּילְמָא יְדוּצוּן בְּנַת עֲרֵלַיָּא׃
טוּרֵי גִלְבּוֹעַ לָא יֵחוֹת עֲלֵיכוֹן טַלָּא
וּמִטְרָא לָא תְהֵי בְכוֹן עֲלָלָא כְמִסַּת
דְיַעַבְרוּן מִינֵיהּ חַלְתָּא אֲרֵי תַמָּן
אִתְבָּרוּ תְרֵיסֵי גִיבָּרַיָּא תְּרֵיס דְשָׁאוּל

תגעו במשיחי דתהלים׳ וחברו דד״ה. רגל גאוה. לחית נפש תורך. אל תתן׳׳ מאויי רשע. אל תשליכני מלפניך. אל תשליכני לעת זקנה. אל תהדר. אל תהדר במרעים. אל תזכרו ראשונות. אל תארב. אל למלכים. אל תבהל מפניו תלך. אל תבהל על פיך. אל יבושו בי. אל יאמרו בלבכם. אל תצאי השדה. אל תסג גבול עולם: תרומות ג׳ בקריאה ב׳ חס׳ וא׳ מ״ל וסי׳ כל תרומת הקדשים אשר ירימו. הרי בגלבע אל טל. ואיש תרומת יהרסנה. ושדי מ״ל. וסי׳ כל טוריא דמלכא. אנ״ך:

רשי

אין שכם במיתתך אלא לעצמך: ... מעתה שנפלו גיבורי ישראל בריכים ... הלא היא כתובה על ספר בראשית ... והיכן רמיזה ידך בעורף אויביך איזו היא מלחמה שמכוין בה ידו כנגד פרחתו שהוא מול עורפו הוי אומר זה קשת: הצבי ישראל על במותיך חלל. מצבן של ישראל על תוקף מעוזכם כ כפלתם חללים כן ת תירגם יונתן: הרי בגלבוע. ההרים שבגלבוע: ושדי תרומות. לא תהי בכון עללא כמיסת דיעבדון מיניה חלתא: כי שם נגעל מגן גיבורים. מגני עור היו להם וכשיוצאין למלחמה מושחין אותן בשמן כדי שיהא כלי זיין המכה עליו מחליק כמה דאת אמר קומו השרים משחו מגן וכאן כך היה מקונן הקינה שם נגעל מגן גבורים פלט מושכו ולא נדבק בו ונעשה כאילו לא נמשח בשמן יכל הגעלה לשון דבר הפולט מה שנותנין בו כמו שורו עבר ולא יגעיל: לא

רלבג

על שאול ועל יהונתן ...

קלו ד׳ בטעם בקוף וסי׳ נמסר בסדר נח: ברוכי׳ ג׳ בקריא׳ ב׳ מלאי׳ וחד חס׳ וסי׳ ברוכי׳ אתם לי׳׳ כי חמלתם. ברוכי׳ אתם לי׳׳ אשר עשיתם חסד. ברוכים אתם לי׳׳ עשה שמים וארץ. דיבש חס׳: וגם אנכי ה׳ בקריא׳ וסימני׳ נמסר בסדר וירא: והיו ו׳ בקריא׳ וסי׳ התחזקו והיו לאנשים פלשתים. תחזקנה ידיכם והיו לבני חיל. וחקפו הלוים

בְּלִי מָשִׁיחַ בַּשָּׁמֶן׃ מִדַּם חֲלָלִים
מֵחֵלֶב גִּבּוֹרִים קֶשֶׁת יְהוֹנָתָן לֹא
נָשׂוֹג אָחוֹר וְחֶרֶב שָׁאוּל לֹא תָשׁוּב
רֵיקָם׃ שָׁאוּל וִיהוֹנָתָן הַנֶּאֱהָבִים
וְהַנְּעִימִם בְּחַיֵּיהֶם וּבְמוֹתָם לֹא
נִפְרָדוּ מִנְּשָׁרִים קַלּוּ מֵאֲרָיוֹת גָּבֵרוּ׃
בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל אֶל־שָׁאוּל בְּכֶינָה
הַמַּלְבִּשְׁכֶם שָׁנִי עִם־עֲדָנִים הַמַּעֲלֶה
עֲדִי זָהָב עַל לְבוּשְׁכֶן׃ אֵיךְ נָפְלוּ
גִבֹּרִים בְּתוֹךְ הַמִּלְחָמָה יְהוֹנָתָן עַל־
בָּמוֹתֶיךָ חָלָל׃ צַר־לִי עָלֶיךָ אָחִי
יְהוֹנָתָן נָעַמְתָּ לִּי מְאֹד נִפְלְאַתָה
אַהֲבָתְךָ לִי מֵאַהֲבַת נָשִׁים׃ אֵיךְ נָפְלוּ
גִבּוֹרִים וַיֹּאבְדוּ כְּלֵי מִלְחָמָה׃

דְּמָשִׁיחַ כִּדְבִמְשִׁחָא׃ מִדַּם קְטִילִין
מִתְּרַב גִּיבָּרִין גִּירֵי קַשְׁתָּא דִיהוֹנָתָן
לָא מִסְתַּחֲרִין לַאֲחוֹרָא וְחַרְבָּא
דְשָׁאוּל לָא תַיְיבָא רֵיקָן׃ שָׁאוּל
וִיהוֹנָתָן דְּרְחִימִין וַחֲבִיבִין בְּחַיֵּיהוֹן
וּבְמוֹתְהוֹן לָא אִתְפָּרָשׁוּ מֵעִמְהוֹן
מִנִּשְׁרַיָּא קַלִּילִין מֵאַרְיְוָתָא גִיבָּרִין
׃ בְּנַת יִשְׂרָאֵל עַל שָׁאוּל בְּכָאָה
דַּהֲוָה מַלְבִּישׁ לְכוֹן לְבוּשֵׁי צִבְעוֹנִין
וּמוֹבִיל לְכוֹן תַּפְנוּקִין וּמַסִּיק ת
תִּקּוּנֵי דְהַבָא עַל לְבוּשְׁכוֹן׃
אֵיכְדֵין אִתְקְטָלוּ גִיבָּרַיָּא בְּגוֹ
קְרָבָא יְהוֹנָתָן עַל בֵּית תּוּקְפָּךְ
אִתְקְטֵילְתָּא׃ עָקַת לִי עֲלָךְ אָחִי
יְהוֹנָתָן חֲבִיבַת לִי לַחֲדָא מַפְרְשָׁא
רְחִמְתָּךְ לִי מֵרְחִמַת תַּרְתֵּין נְשִׁין׃
אֵיכְדֵין אִתְקְטָלוּ גִיבָּרַיָּא וְאָבָדוּ
מָנֵי קְרָבָא׃

את המלך סביב דד״ה. נוזו מתוך בכל. והקפתם על המלך סביב דמלכים. עזבו ערים ושכנו בסלע:

רשי

לא נסוג אחור. לא היה רגיל להיות נסוג אחור: מנשרים קלו. לעשות רצון בוראם: המלבישכם שני עם עדנים. דהוה מלביש לכון לבושי צבעונין ומוביל לכון תפנוקין: על במותיך חלל. על בית תוקפך איתקטלתא: כלי מלחמה. שאול ויהונתן שהיו כלי זיין של ישראל: לקח

רלבג

והנה התחיל לספר מגן שאול ואמ׳ שהוא בלתי משוח בשמן ואולם אמ׳ זה לפי מה שאחשוב כי מגן אשר לא ימשחו בו כי אם לעתים רחוקי׳ יצטרך למשחו בשמן וכן ה

והוא דבק בה' הלא תראה כי שמואל עם גודל מעלתו ירא שיהרגהו שאול ולקח עצות איך ימלט מזה במה שאמר איך אלך ושמע שאול והרגני ולא נסמך על הנס אף על פי שהיה הולך במצות הש"י כי רצון השם ית' שישתדל האדם בסבות הראויות בהצלתו כי המופת לא יעשהו הש"י כי אם במקומות ההכרחיים ולזה אמרו ז"ל למען יברכך יי' אלהיך יכול בטל ת"ל בכל אשר תעשה וכבר הרחבנו המאמר בזה בבאורנו לדברי התורה ובספר מלחמות יי' :

השישה עשר הוא להודיע כי לא אשר יראה האדם הוא האמת כי ישי לא חשב שיהיה ראוי למלוך בנו קטן ולזה לא הביאו הביתה להעבירו לפני שמואל והוא אשר בחרו השם לבד ולזה אמר אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה :

השבעה עשר הוא להודיע שהוא ראוי למי שימלוך שיהיה תארו נאות לאדנות כדי שיחזו עיני כל איש ביפיו ויהיה מפני זה נכבד בעיניהם ויאהבוהו ויכנעו לעבדתו ואילו היה מאום בעיניהם ימאסוהו ולא ייראו ממנו ותפסד הכונה אשר בעבורה היתה המלוכה ולזה ספר בשאול שכבר היה משכמו ומעלה גבוה מכל העם וספר בדוד שכבר היה אדמוני עם יפה עינים וטוב רואי ולזה היה תארו נאות לאדנות :

השמנה עשר הוא להודיע הרושם הנפלא שיקח האדם בהפך ענינו ש שיהיה מלך כ"ש בהמשחו על יד נביא הלא תראה כי שאול תכף שנמשח למלך נהפך לאיש אחר וכן הענין בדוד שכבר ספר ואמר ותצלח רוח יי' אל דוד מהיום ההוא ומעלה וזה דבר ראוי לפי שרשי התורה כי פעלות המלך מסודרות באופן מה מהש"י ולזה אמר שלמה פלגי מים לב מלך ביד יי' על כל אשר יחפוץ יטנו כי אין מן הראוי שיהיה בבחירת המלך להשחית עמו אם ירצה כי גבוה מעל גבוה שומר :

התשעה עשר הוא להודיע איך עמקו מחשבות השם שסבב בהבאתו רוח רעה על שאול שיתקרב דוד למלכות והיה זה סבה להביא עליו המלוכה בקלות מצד מה שראו ישראל טוב הצלחת דוד במלחמות ובכל עניניו ולזה היה הוא המוציא והמביא את ישראל גם בהיות שאול מלך :

העשרים הוא להודיע כי מברכת האיש המוטב מהש"י יתברך אדניו כי רצון האיש המשרת ותשוקתו הוא שיתברך אדניו ומזה הצד תבא הברכה לאדון מצד המשרת ולזה ספר בענין שאול כשהיתה רוח אלהים רעה מבעתתו כי דוד הוא מוטב מהש"י ולזה יתכן שבסבתו תסור מעל שאול זאת הרעה ולזה ספרו מענין דוד עם היותו יודע לנגן שהוא איש מצליח והש"י עמו :

העשרים ואחד הוא להודיע שאין ראוי לבא לפני המלכים והסגנים בידים ריקניות ולזה ספר ששלח ישי לשאול ביד דוד בנו חמור לחם ונאד יין וגדי עזים ולזה באתה התורה לפרסם לאנשי ממשלת השם עליהם שבבואם לראות פניו לא יבאו בידים ריקניות אמר ית' לא יראו את פני יי' ריקם :

העשרים ושנים הוא להודיע שהשולח מנחה אל המלכים אין ראוי שיבזבז בה מאד ממונו למען תהיה מנחה ראויה אל המלך אבל יספיק שתהיה המנחה מאד ראויה ביחס אל הנותן ולזה ספר ענין זאת המנחה שהיתה קטנת השיעור ביחס אל המלך וכן תמצא ביעקב ששלח ביד בניו למצרי' לאדני הארץ מנחה מעוטה אך היתה מהמשובחים שבמיני' ואם היה בזה תועלת אחר גם כן כמו שבארנו שם בבאורנו לדברי התור' :

העשרים ושלשה הוא להודיע שאין ראוי לאדם שיסמך על כחו וגבורתו כי לא בכח יגבר איש אך מיי' מצעדי הנכוח כוננו הלא תראה כי גלית הפלשתי עם רוב גבורתו וחוזק כלי מלחמתו נפל בעזר השם ביד דוד שהיה נער ובזולת כלי מלחמה :

העשרים וארבעה הוא להודיע עוצם אבירות לב דוד וקנאתו ליי' על דבר גלית ואיך שם נפשו בכפו לנקום את נקמת יי' כי זאת התכונה ראוי שתהיה לשלם :

העשרים וחמשה הוא להודיע כי הבוטח ביי' ישוגב ולזה תמצא כי כששמע שאול עוצם בטחון דוד ביי' בטח שינצח דוד הפלשתי ולזה אמר לו שאול לך ויי' יהיה עמך :

העשרים וששה הוא להודיע שעם הבטחון בש"י ראוי לעשות מה שאפשר שיגיע בו התכלית המכוון ביותר שלם שאפשר ולזה תמצא שהשתדל שאול שילבש דוד כלי המלחמ' באופן ראוי להלחם עמו וגם דוד הסכים בזה עד שראה כי לא יועילו לו כי לא נסה ללכת באלה וההשתמשות באותם הכלים יצטרך להרגל ולזה לקח דוד מה שנסה ללכת בו עם שיתכן לו בו יותר להכות את גלית מרחוק עם שכבר שם ביי' מבטחו שיהיה לו לעזר בהכאת גלית :

העשרים ושבעה הוא להודיע כי להמון קצת השפעה אלהית בידיעת העתידו' וזה אמנם יהיה במה שיסכימו בו רבים מהדברים העתידים ולזה תמצא שכבר התפעל שאול זה האופן מההפעלות מדברי הנשים שהיו אומרות באלו השירים שירה מה שכבר תהיה לדוד המלוכה והוא אמרם הכה שאול באלפיו ודוד ברבבותיו ולזה לא הוכיחן שאול על זה המאמר אבל היה שונא את דוד ואורב לו להפילו בדרך שלא יעשוק המלוכה ממנו ומזרעו והנה זאת המדרגה מההודעה יקראו רז"ל בת קול ואחשוב שהיא חלק מה מהקסם השלם ומהיותר נורק ממנו וזה יתבאר עם קצת עיון ממה שבארנו בספר מלחמות יי' מענין הקסם :

העשרים ושמנה הוא להודיע כי אשר יאהב יי' יוכיח כי הוא הנאהב והנשמר הלא תראה איך היה מצליח דוד בכל עניניו ואיך שמרהו הש"י מכל מה שחשב להפילו בו שאול מהרע לא הועילו לשאול בתחבולותיו :

העשרים ותשעה הוא להודיע כי עצת יי' היא תקום עד שכל מה שיעשהו האדם לחלוק עליה יהיה כלי להגעתה ולזה תמצא שכמעט כל מה שעשה שאול כנגד דוד היה כלי אל שתהיה לדוד המלוכה בקלות יותר כי מה ששמהו לשר אלף יוצא ובא לפני העם היה סבה אל שאהבו אותו מאד כל ישר' ויהודה בראותם טוב הצלחתו וזה היה סבה אל שהגיע אל דוד המלוכה בקלות במעט סבה אחרי מות איש בושת בן שאול כמו שנתבאר שם ואין ספק במה שחשב להפילו ביד פלשתי' כי כבר נתברר ממנו טוב הצלחתו של דוד על אויביו והנה מה שהרג שאול נוב עיר הכהנים בעבור דוד היה גם כן סבה להוסיף שמירה לדוד כי זה היה סבה שבא אביתר הכהן לדוד עם האורים והתמים והיה דוד נשאל ביי' בכל מעשיו ולשאול לא היה דרך אל שיהיה נשאל ביי' וכן מה שהוכרח דוד לברוח מפני שאול ולבא בארץ פלשתים כי מפני זה נשתלשל הענין שהיה לדוד צקלג והיו נלחמים תמיד דוד ואנשיו עם אויבי יי' והיה דוד שולח מהשלל לישרא' והנה המלחמות ההם היו כלי להגיע לדוד המלוכה כי אז נתברר לישראל טוב הצלחתו עד שבמתי מעט נכה רבים ושאול וזרעו נפלו ביד פלשתים עד היות יד כל ישרא' עמו וכן מה שנתן מיכל בתו לדוד לאשה להפילו ביד פלשתים היה כלי ל מה שנשמר דוד משפול ביד שאול כמו שנתבאר בזה הספור · וראוי לכל אדם להתנהג במדת הענוה והשפלות הלא תראה כי דוד היה משפיל עצמו מאד ואומר שאינו ראוי לקחת בת מלך ואע"פ שכבר היתה לו מן הדין מפני הכותו את גלית והנה טען תחלה מפני שפלות מדרגתו ושפלות משפחתו ואחר זה טען שכבר היותו עני ולא יוכל לתת מהר ומתן לבת המלך לפי הראוי לה :

השלשים הוא להודיע שאין ראוי לאדם שיהיה מסרב מאד במה שיבקשו ממנו הגדולים ולזה תמצא כי דוד היה מסרב תחלה לקחת את בת המלך מצד מה שזכר שהוא בלתי ראוי לה וכאשר ראה שעם כל זה היה חפץ המלך שיתחתן בו נתרצה להתחתן בו והראה לשאול טוב הצלחתו עד כי הביא לו מאתים ערלות פלשתים תחת מה ששאל כדי שיתרצה בו שאול יותר :

השלשים ואחד הוא להודיע שראוי למי שיבקש תכלית מה שלא יקצר בהגעתו בכל הסבות אשר ישלם בהם התכלית ההוא ביותר שלם שבפנים' ולזה תמצא שלא הספיק במיכל מה שהורידה דוד בעד החלון כדי שימלט מיד אביה כשיברח כי אולי יכוה המלך וירדפוהו וימצאוהו אבל חברה אל זה סבות אחרות והם שכבר שמה התרפים אל המטה וכביר העזים מראשותיו כדי שכשיבאו עבדי שאול אליה תוכל לומר להם כי חולה הוא ויניחוהו זמן מה או אולי יתפייס שאול בזה ולא ישתדל עוד להרגו כי אז יראה כי אזלת יד ואולי יי' יגפנו או אולי יתחרט שאול על החמה הזאת ויניחהו ובין כך ובין כך יהיה פנאי לדוד לברוח ולהרחיק מהמקום ההוא בדרך שלא יפול ביד שאול ויכלא ולזאת הסבה גם כן תמצא שלא הספיק ליהונתן במה שרצה לגלות לדוד אם דעת אביו להמיתו אלא אם לא שיחקה עמו הענין ואחר כך יגלהו לדוד כי אולי לא ימצא דרך שיוכל לדבר בסוד עם דוד להודיע אליו תשובת אביו לו ולזה תמצא כי בפעם הראשונה יעץ יהונתן לדוד שיסתר בשדה אחד וישתדל יהונתן לדבר עם אביו בשדה ההוא בעצמו מענין דוד לבקש מלפניו כי לא ימיתהו בדרך שיוכל דוד לשמוע הדברים ההם ואם לא יוכל לדבר עמו במקום שישמע דוד דבריהם יקל ליהונתן ללכת במקו' שנסתר בו דוד להסך את רגליו ואז יודיע לדוד כל כונת אביו ובפעם שנית לא הספיק ליהונתן זה כי ראה שאם היה אמת מה שספר לו דוד לא יוכל יהונתן לבטוח שלא יהרוג שאול כשיבטיח אותו שלא יהרגהו כי כבר הבטיחו על זה הענין תחלה ולזה התחכם יהונתן למצוא דרך יוכל בה להודיע לדוד כוונת אביו מה היא ולזה עשה התחבולה מענין יריית החצים אשר יתבאר לנערו אם יצטרך דוד לברוח ולמלט את נפשו אם לא כי אולי לא ימצא דרך יוכל להודיע לדוד כוונת שאול אביו מה היא ולזה עשה התחבולה מענין לבא אל דוד לדבר עמו מזה הענין ולזאת הסבה גם כן תמצא שהעלי' דוד היותו בורח גם מאחימלך הכהן ואע"פ ששאל לו באלהים אם יצליח דרכו כי אולי אם יגלה לו זה יהיה סבה שיפול דוד ביד המלך ולזאת הסבה לא לקח דוד עמו אחד מאנשיו בבריחו :

השלשים ושנים והוא במצות והוא שאע"פ שכל מצוה נדחית מפני פקוח נפש הנה אם לא היה מפני הדחות המצוה סבה בעצמותה להציל העובר עליה מן הסכנה אע"פ שתהיה סבה לה במקרה אין ראוי לדחותה בזה האופן ולזה לא התיר אחימלך לדוד ולנעריו לאכל לחם קדש בטומאה כמו שבארנו במה שקדם :

השלשים ושלשה הוא להודיע כי ראוי לאדם שיעשה כל התחבולות שאפשר להציל עצמו ולזה תמצא שהתהולל דוד ביד עבדי אכיש מלך גת והוריד רירו על זקנו כדי שיחשבו שכבר נשתגע ולא יחשדוהו כמרגל גם לא ישתדלו לתפשו מפני היותו שר וגדול בישראל כי יחשבו בראותם שגעונותיו של סכלותו נטרד ממעלתו ולזה היה סבה אל שיציל דוד נפשו מיד אכיש מלך גת ועבדיו :

השלשים וארבעה הוא לבאר שכבר נתקיים יעוד הש' לבית עלי

עלי בהריגת נוב עיר הכהנים עם שזה היה כלי שסרה הכהונה הגדולה מבית עלי כי לא נשאר מזרעו כי אם אביתר ובו סרה הכהונה מבית עלי ונתנה לצדוק כמו שנתבאר בספר מלכי' ולזה לא מצאנו שנענש שאול בהריגת נוב עיר הכהנים ואף על פי שלא היתה שם סבה תביא להרגם בזה האופן כי גם אחימלך לא חטא כנגד שאול כמו שספר לו כ"ש שלא חטאו לו כל בית אביו שהרג עמו ולזה תמצא שלא נזכר זה החטא עם החטאים שזכר שחטא בהם שאול כי יי' הסיתהו בו לקיים ייעודו :

השלשים וחמשה הוא להודיע עוצם קנאת דוד בעושי החמס עד שעם היותו ירא מאד מפני שאול התעורר להציל יושבי קעילה מיד שוסיהם כי זאת התכונה ראוי שתהיה לשלם ולמנהיג :

השלשים וששה הוא להודיע עוצם השגחת השם באוהביו וזה שכאשר היה שאול ואנשיו עוטרים אל דוד ואל אנשיו לתפשם תכף סבב השם שהוכרח שאול לסור מעל דוד למלט הארץ מיד פלשתים ואחר זה כאשר ירדפו שאול סבב הש"י שנפל ביד דוד בדרך שהיה דוד יכול להזיק לו וזה היה בהיות שאול במערה ואחרי כן בהיותו שוכב ישן במעגל :

השלשים ושבעה הוא להודיע שראוי לאדם שלא יהיה דוחק את השעה אבל ימתין העת הראוי ולזה תמצא שאף על פי שכבר נפל שאול ביד דוד והיה רודפו לא הסכים דוד להרגו אבל קוה שאיש אחר יקום נקמתו ממנו או הש"י או יבא יומו למות וימלוך דוד :

השלשים ושמנה הוא להודיע שראוי למי שהיה חושק תכלית מה שלא ישתדל בהגעתו במה שאפשר שיקר' לו ממנו נזק ולזה תמצא כי דוד אע"פ שהיה מותר לו להרוג שאול כי כבר היה רודפו והיה זה כלי אל שתהיה המלוכה לדוד לא הסכים בהריגתו פן יהיה זה מביא האנשים להקל בהריגת המלכים ויביא זה להגיע נזק לדוד או לזרעו כי כבר משחו השם ית' למלך על ישראל על יד שמואל כנביאו ולזאת הסבה הרג דוד האיש העמלקי באמרו שכבר הרג שאול והרג הורגי איש בשת בן שאול :

השלשים ותשעה הוא להודיע שאין ראוי שיתנהג האדם במדת הכילות והכלביות ר"ל ההדמות לתמונת הכלב שלא יניח שאר הכלבים להשאר בבית אשר הוא בו פן ימעיטו מזונו הלא תראה מה שקרה לנבל מעוצם הכילות שהיה לו אשר כמעט היה סבה לאסוף נפשו ונפש ביתו לולי היתה חכמת אביגיל :

הארבעים הוא להודיע שראוי למי שיפחד מיד מי שתקיף ממנו לפייסו ברבוי הדורון כמו שעשה יעקב לפייס עשו וכן עשתה אביגיל לפייס דוד כי הפליגה מאד בזה הדורון מפני ידיעתה חוזק הכעס שהיה ראוי שיהיה לדוד על דבר בעלה כי הוא שלם לו רעה תחת טובה וחרפו וגדפו מאד ולזה אמרה אכפר' פניו במנחה הגדולה הזאת ואחר כן אבקש ממנו זה דרך תחנה ובקשה :

הארבעים ואחד הוא להודיע שמי שירצה לפייס מי שתקיף ממנו לעת כעסו חזק ראוי לו שיתחיל דבריו בדרך מן הפיוס שיתרצה הכועס להטות אזניו אל דבריו ושיסדר דבריו באופן מן החכמה שתשלם לו ההצלה מהרע שחשב לעשות לו הכועס עליו ולזה התחילה אביגיל דבריה בזה האופן שהיא אמרה שבה העון הזה כדי שיתפייס דוד קצת פיוס בהודאתה זאת שהודית שחטאה לו כי מודה ועוזב ירוחם ואחר כן בארה לו שאין ראוי שיתפעל כל זה ההפעלות על איש פחות כנבל אם הטיח דברים כנגדו כי רוע תכונת לבו ופחיתותו סבבו זה והנה היה בזה המאמר מהפיוס לדוד מה שלא יעלם ואחר זה התנצלה לדוד ובארה לו שלא היה לה אשם בזה ונשבעה בש"י כדי שיאמי' לדבריה יותר והנה היה מהחכמה עוד בדבריה אלה שהיא לא רצתה להראות לדוד שתירא ממנו שישחית נבל וביתו אבל הניחה הענין דרך הנחה שהשם ית' שמר דוד מעשות זה החטא ר"ל שיבא בדמים לשפך דם חנם ולהראות שהוא סומך על גבורתו בדרך שתושיע ידו לו לפי מחשבתו כי זה על האמת חטא עצום ונכלל עוד מהפיוס בדבריה אשר זכרה מרדפו דוד דרך כלל שהש"י יקלע נפשם בכף הקלע ונפש דוד תהיה צרורה בצרור החיים עם הש"י לפי שלא תמצא הרעה מימיו וכאילו הזהירה בזה עוד דוד שלא יאבד ממנו המלוכה שנתן לו הש"י מפני חטא כזה כמו שעשה שאול שהסיר ממנו המלוכה מפני החטאים שחטא כמו שנזכר במה שקדם ולהראות עוד שהיא לא היתה יראה מדוד שיעשה זה הרע שאלה ממנו שיזכור לה זה החסד שעשתה לו בעת שייטיב יי' לו והיתה לו המלוכה כי אז תהיה לאל ידו לשלם לה גמול כעל כל אשר גמלתהו ולזה נתן דוד תודה לש"י אשר שלחה לפניו למנעו מזה החטא וברך טוב טעמה כי כבר סדרה דבריה בתכלית השלמות כמו שבארנו :

הארבעים ושנים הוא להודיע שאין ראוי לאדם שיסמך על הנס אף על פי שרואה תמיד עיני אלהיו בו לשמרו אבל ראוי שיתרחק מן הסכנה לפי מה שאפשר ולזה ספר שברח דוד בארץ פלשתים מפני ראותו שאי אפשר שתשלם לו השמירה בארץ ישראל בזולת סכנה כי תמיד היה שאול רודפו :

הארבעים ושלשה הוא להודיע עוצם אהבת דוד עמו כי גם בעת שברח מארץ ישראל והיה בארץ פלשתים היה נלחם מלחמות יי' בשונאי ישראל והיה מכלה אותם לא יחיה איש מהם והיה מחכמת דוד שעשה הענין באופן שחשב אכיש כי דוד היה רודף ישראל והורגם ובזה בטח בו יותר לחשבו כי הבאיש הבאיש בעמו ישראל ולזאת הסבה השתדל דוד שלא ישב את אכיש בעיר המלוכה :

הארבעים וארבעה והוא בדעות והוא להודיע כי הודעת העתידות תגיע לאדם מצד ההשגחה האלהית ולזה ספר שלחטאת שאול לא ענהו יי' אפי' על יד אחד מבני הנביאים וכ"ש שלא ענהו בחלומות הצודקים ולא באורים כי אף על פי שנודה שהיו שם אורים ותמים הנה לא היה שם כהן ראוי שיהיו נשאלים באורים ותמים כי כבר המית שאול השלמים מהכהנים אשר היתה להם הכהונה הגדולה בהרגו נוב עיר הכהנים ולא היה שם כהן גדול כ"ש שלא היה שם כהן גדול שרוח הקדש שורה עליו שיתכן שיהיו נשאלים באורים ותמים ולזאת הסבה תמצא שלחטאת יהונתן בעברו על שבועת אביו לא ענה הש"י אל שאול בהיותו נשאל באורים ותמים ושאול הרגיש אז כי החטא גרם לו שלא יעננו יי' ולזה חקר על פי הגורל במה היתה החטאת הזאת היום ומזה המקום התבאר שהוא אפשר שיעלים הש"י מהנביא קצת העתידות מצד האנשים אשר יקחו תועלת בהודעה ההיא :

הארבעים וחמשה הוא להודיע איך שלם השם ית' לשאול את גמולו הוא הרג נוב עיר הכהנים ובא עת שהרגום במה שנפקד ממנו בהריגתם עד שהוכרח לנטות אחר הדברים הפחותים והם האובות אחר שכבר הרחיקם ובערם מן הארץ למען תגיע לו איזו הודעה בענין המלחמה :

הארבעים וששה הוא להודיע שאין ראוי שיתחבר האדם עם הרשעים הלא תראה כי בהתחבר דוד עם פלשתים למלחמה פרץ הש"י מעשיו והיה זה סבה אל שנשרפה צקלג ונשבו הנשי' והטף אשר בה והנה להשגחה על דוד סבב הש"י שלא הסכימו סרני פלשתים שילך אתם דוד במלחמ' כי יראו פן יעשה תחבולה להפילם ביד שאול למען יתרצה בזה אל אדניו והיה זה סבה אל שהציל דוד כל אשר לקח עמלק ממנו ולקח מהם שלל רב והנה היה בזה הישרה אל שתגיע המלוכה לדוד בראות ישראל הצלחתו כמו שזכרנו במה שקדם :

הארבעים ושבעה הוא להודיע שראוי לאדם שישלח לחמו על פני המים להיטיב לדלים הרעבים כי בזה מקנין התכונה הטובה בענין החמלה מה שלא יעלם עם שכבר יקרה שיגיע לנותן מהמקבל גמול טוב על זה הלא תראה כי דוד בחמלתו על האיש המצרי שמצאוהו בדרך רעב וצמא האכילהו והשקהו ונתן לו פלח דבלה ושני צמוקים והיה זה סבה אל שהורהו מקום הגדוד שפשטו על צקלג והיה זה סבה אל שהציל דוד כל אשר לקחו עמלק :

הארבעים ושמנה הוא להודיע שאין ראוי שיבטח האדם על מי שאינו מעמו הלא תראה כי הנער המצרי שהיה עבד לאיש עמלקי היה נקל בעיניו להפיל אדניו ביד דוד אחר שנשבע לו דוד שלא יסגירנו ביד אדניו ולזאת הסבה ג"כ לא הסכימו סרני פלשתי' לבטוח בדוד :

הארבעים ותשעה הוא להודיע שאין ראוי לאדם שיהיה אכזרי למשרתיו ועבדיו לעזוב אותם כשיחלו אבל ראוי שישתדל ברפואתם ובשמירתם כחזקת היד הלא תראה מה שקרה לזה האיש העמלקי בעבור עזבו הנער המצרי בחלותו :

החמשים הוא להודיע כי בתחבולות יעשו להם החכמים מלחמה ולזה השתדל דוד לבא אל הגדוד תכף בעמדם בטח עד שנפלו בידם כלם זולתי מתי מעט שרכבו על הגמלים וינוסו :

החמשים ואחד הוא להודיע שראוי למושל למשוך לב העם אליו בדרך שיאהבוהו וגם בעת שיחטאו לו יראה להם שאין בלבו עליהם דבר כי בזה יקח הנפשות וימשכם לעבודתו הלא תראה כי דוד הקדים לשאול בשלום מאתים האנשים אשר פגרו מעבור את נחל הבשור להראות להם שאין בלבו עליהם דבר ואף על פי שלא הסכימו ללכת עמו להלחם עם הגדוד אשר השחית צקלג ולא די לו בזה אבל הסכים גם כן שיקחו מן השלל חלקם ולזאת הסבה גם כן שלח דוד מהשלל לזקני יהודה עם שכבר נתפרסם להם בזה טוב הצלחתו והיתה בזה הישרה נפלאה להגיע המלוכ' לדוד :

החמשים ושנים הוא להודיע איך הפליג הש"י אשר לו נתכנו עלילו' להמציא הסבות שיגיעו דוד אל שתהיה לו המלוכה בקלות כמו שגזרה חכמתו ורצונו כי אם היה נהרג שאול לבדו הנה לחוזק אהבת דוד אל יהונתן לא היה יכול להסכים בעצמו לעסוק המלכה ממנו ולזה מת יהונתן עמו וכבר נפלו גם כן עמו קצת ישרא' להראות להם אי זה הבדל יש בין דוד לשאול כי שאול עם היותו מלך נפל הוא ועמו ביד פלשתים ודוד נצח במתי מעט עם רב כי זה ממה שישיר ישראל אל שיתנו לדוד המלוכה :

החמשים ושלשה הוא להודיע שאין ראוי לאדם שישמח בנפול אויבו אבל ראוי שיהיה חרד בנפילת שר וגדול ויזכור כי כבר יתכן שיקרה לו כך ולזה תמצא שקרע דוד את בגדיו ויספוד ויבכה וצם עד הערב על שאול תחלה להיותו היותר נכבד ואחר זה על יהונתן ואחר על עם יי' שהם בית ישראל ויקונן על שאול ועל יהונתן קינה נפלאה :

החמשים וארבעה הוא להודיע שראוי לאדם שילמד דעת ממה שיסכיל זולתו ולזה תמצא כי מפני שראה דוד שנפלו שאול ובניו על יד המורים אמר ללמד את בני יהודה קשת כי הוא כלי נפלא מאד בענין המלחמה :

ויהי

שר צבא ג׳ דסמיכי וס׳ ואבנר בן נר שר

ב וַיְהִי אַחֲרֵי־כֵן וַיִּשְׁאַל דָּוִד בַּיהוָה לֵאמֹר הַאֶעֱלֶה בְּאַחַת עָרֵי יְהוּדָה וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלָיו עֲלֵה וַיֹּאמֶר דָּוִד אָנָה אֶעֱלֶה וַיֹּאמֶר חֶבְרֹנָה׃ וַיַּעַל שָׁם דָּוִד וְגַם שְׁתֵּי נָשָׁיו אֲחִינֹעַם הַיִּזְרְעֵלִית וַאֲבִיגַיִל אֵשֶׁת נָבָל הַכַּרְמְלִי׃ וַאֲנָשָׁיו אֲשֶׁר־עִמּוֹ הֶעֱלָה דָוִד אִישׁ וּבֵיתוֹ וַיֵּשְׁבוּ בְּעָרֵי חֶבְרוֹן׃ וַיָּבֹאוּ אַנְשֵׁי יְהוּדָה וַיִּמְשְׁחוּ־שָׁם אֶת־דָּוִד לְמֶלֶךְ עַל־בֵּית יְהוּדָה וַיַּגִּדוּ לְדָוִד לֵאמֹר אַנְשֵׁי יָבֵישׁ גִּלְעָד אֲשֶׁר קָבְרוּ אֶת־שָׁאוּל׃ וַיִּשְׁלַח דָּוִד מַלְאָכִים אֶל־אַנְשֵׁי יָבֵישׁ גִּלְעָד וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם בְּרֻכִים אַתֶּם לַיהוָה אֲשֶׁר עֲשִׂיתֶם הַחֶסֶד הַזֶּה עִם־אֲדֹנֵיכֶם עִם־שָׁאוּל וַתִּקְבְּרוּ אֹתוֹ׃ וְעַתָּה יַעַשׂ־יְהוָה עִמָּכֶם חֶסֶד וֶאֱמֶת וְגַם אָנֹכִי אֶעֱשֶׂה אִתְּכֶם הַטּוֹבָה הַזֹּאת אֲשֶׁר עֲשִׂיתֶם הַדָּבָר הַזֶּה׃ וְעַתָּה תֶּחֱזַקְנָה יְדֵיכֶם וִהְיוּ לִבְנֵי־חַיִל כִּי־מֵת אֲדֹנֵיכֶם שָׁאוּל וְגַם־אֹתִי מָשְׁחוּ בֵית־יְהוּדָה לְמֶלֶךְ עֲלֵיהֶם׃ וְאַבְנֵר בֶּן־נֵר שַׂר־צָבָא אֲשֶׁר לְשָׁאוּל לָקַח אֶת־אִישׁ בֹּשֶׁת בֶּן־שָׁאוּל וַיַּעֲבִרֵהוּ מַחֲנָיִם׃ וַיַּמְלִכֵהוּ אֶל־הַגִּלְעָד וְאֶל־הָאֲשׁוּרִי וְאֶל־יִזְרְעֶאל וְעַל־אֶפְרַיִם וְעַל־בִּנְיָמִן וְעַל־יִשְׂרָאֵל כֻּלֹּה׃ בֶּן־אַרְבָּעִים שָׁנָה אִישׁ־בֹּשֶׁת בֶּן־שָׁאוּל בְּמָלְכוֹ עַל־יִשְׂרָאֵל וּשְׁתַּיִם שָׁנִים מָלָךְ אַךְ בֵּית יְהוּדָה הָיוּ אַחֲרֵי דָוִד׃ וַיְהִי מִסְפַּר הַיָּמִים אֲשֶׁר הָיָה דָוִד מֶלֶךְ בְּחֶבְרוֹן עַל־בֵּית יְהוּדָה שֶׁבַע שָׁנִים וְשִׁשָּׁה חֳדָשִׁים׃ וַיֵּצֵא אַבְנֵר בֶּן־נֵר וְעַבְדֵי אִישׁ־בֹּשֶׁת בֶּן־שָׁאוּל מִמַּחֲנַיִם גִּבְעוֹנָה׃ וְיוֹאָב בֶּן־צְרוּיָה וְעַבְדֵי דָוִד יָצְאוּ וַיִּפְגְּשׁוּם עַל־בְּרֵכַת גִּבְעוֹן יַחְדָּו וַיֵּשְׁבוּ אֵלֶּה עַל־הַבְּרֵכָה מִזֶּה וְאֵלֶּה עַל־הַבְּרֵכָה מִזֶּה׃

וַהֲוָה בָּתַר כֵּן וּשְׁאִיל דָּוִד בְּמֵימְרָא דַייָ לְמֵימַר הַאֵיסַק בַּחֲדָא מִקִּרְוַיָּא דְבֵית יְהוּדָה וַאֲמַר יְיָ לֵיהּ סַק וַאֲמַר דָּוִד לְאָן אֶסַּק וַאֲמַר לְחֶבְרוֹן׃ וּסְלֵיק תַּמָּן דָּוִד וְאַף תַּרְתֵּין נְשׁוֹהִי אֲחִינוֹעַם דְּמִיזְרְעֶאל וַאֲבִיגַיִל אִיתַּת נָבָל דְּמִכַּרְמְלָא׃ וְגֻבְרוֹהִי דְעִמֵּיהּ אַסֵּיק דָּוִד גְּבַר וֶאֱנָשׁ בֵּיתֵיהּ וִיתִיבוּ בְּקִרְוֵי חֶבְרוֹן׃ וַאֲתוֹ גֻּבְרֵי שִׁבְטָא יְהוּדָה וּמְשַׁחוּ תַמָּן יָת דָּוִד לְמֶהֱוֵי מַלְכָּא עַל דְּבֵית יְהוּדָה וְחַוִּיאוּ לְדָוִד לְמֵימַר גֻּבְרֵי יָבֵישׁ גִּלְעָד דִּקְבָרוּ יָת שָׁאוּל׃ וּשְׁלַח דָּוִד אִזְגַּדִּין לְוָת אֱנָשֵׁי יָבֵשׁ גִּלְעָד וַאֲמַר לְהוֹן בְּרִיכִין אַתּוּן קֳדָם יְיָ דַּעֲבַדְתּוּן חִסְדָּא הָדֵין עִם רִבּוֹנְכוֹן עִם שָׁאוּל וּקְבַרְתּוּן יָתֵיהּ׃ וּכְעַן יַעֲבֵד יְיָ עִמְּכוֹן טֵיבוּ וּקְשׁוֹט וְאַף אֲנָא אַעֲבֵיד עִמְּכוֹן טַבְתָא הָדָא דַּעֲבַדְתּוּן פִּתְגָּמָא הָדֵין׃ וּכְעַן יִתְקְפָן יְדֵיכוֹן וַהֲווֹ לְגֻבְרִין גִּבָּרִין אֲרֵי מִית רִבּוֹנְכוֹן שָׁאוּל וְאַף יָתִי מְשַׁחוּ דְּבֵית יְהוּדָה לְמֶהֱוֵי מַלְכָּא עֲלֵיהוֹן׃ וְאַבְנֵר בַּר נֵר רַב חֵילָא דִי לְשָׁאוּל דְּבַר יָת אִישׁ בּוֹשֶׁת בַּר שָׁאוּל וְאַעֲבְרֵיהּ לְמַחֲנַיִם׃ וְאַמְלְכֵיהּ עַל דְּבֵית גִּלְעָד וְעַל דְּבֵית אָשֵׁר וְעַל דְּבֵית יִזְרְעֶאל וְעַל דְּבֵית אֶפְרַיִם וְעַל דְּבֵית בִּנְיָמִין וְעַל דְּבֵית יִשְׂרָאֵל כּוּלְּהוֹן׃ בַּר אַרְבְּעִין שְׁנִין אִישׁ בּוֹשֶׁת בַּר שָׁאוּל כַּד מְלַךְ עַל יִשְׂרָאֵל וְתַרְתֵּין שְׁנִין מְלַךְ בְּרַם דְּבֵית יְהוּדָה הֲווֹ בָּתַר דָּוִד׃ וַהֲוָה מִנְיַן יוֹמַיָּא דַּהֲוָה דָּוִד מַלְכָּא בְּחֶבְרוֹן עַל דְּבֵית יְהוּדָה שְׁבַע שְׁנִין וְשִׁתָּא יַרְחִין׃ וּנְפַק אַבְנֵר בַּר נֵר וְעַבְדֵי אִישׁ בּוֹשֶׁת בַּר שָׁאוּל מִמַּחֲנַיִם לְגִבְעוֹן׃ וְיוֹאָב בַּר צְרוּיָה וְעַבְדֵי דָוִד נְפַקוּ וְעַרְעוּנוּן עַל בְּרֵיכְתָא דְּבְגִבְעוֹן כַּחֲדָא וּשְׁרוֹ אִלֵּין עַל בְּרֵיכְתָא מִכָּא וְאִלֵּין עַל בְּרֵיכְתָא מִכָּא׃

צבא אשר לשאול. ולעמשא תמרו. את עמרי שר צבא. ושאר שר צבא בשוא תחת הצד״יק: כלו ג׳ כתיב ה׳ בסוף וס׳ וימלכהו אל הגלעד. לכן איליל מואב. בחצותיו חגרו שק. וכל ירמיה ויחזקאל ותריסר במארה אתם נארים:

יקמו ז׳ חס׳ בקריא׳ וס׳ כמס׳ רבתא: האתה זה ד׳ בקריאה וס׳ האתה זה בני עשו ויאמר אני. האתה זה עשה אל. האתה זה עבר ישר׳. האתה זה אדני אליהו: וקח י״ג בקריאה וס׳ נמסר בסדר קרח: לולא ד׳ כתיב א׳ בקריאה וסימ׳ כי לולא התמהמהנו כי עתה. לולא חרשתם בעגלתי. לולא דברת כי אז. לולא האמנתי לראות:

וַיֹּאמֶר אַבְנֵר אֶל־יוֹאָב יָקוּמוּ נָא הַנְּעָרִים וִישַׂחֲקוּ לְפָנֵינוּ וַיֹּאמֶר יוֹאָב יָקֻמוּ׃ וַיָּקֻמוּ וַיַּעַבְרוּ בְמִסְפָּר שְׁנֵים עָשָׂר לְבִנְיָמִן וּלְאִישׁ בֹּשֶׁת בֶּן־שָׁאוּל וּשְׁנֵים עָשָׂר מֵעַבְדֵי דָוִד׃ וַיַּחֲזִקוּ אִישׁ בְּרֹאשׁ רֵעֵהוּ וְחַרְבּוֹ בְּצַד רֵעֵהוּ וַיִּפְּלוּ יַחְדָּו וַיִּקְרָא לַמָּקוֹם הַהוּא חֶלְקַת הַצֻּרִים אֲשֶׁר בְּגִבְעוֹן׃ וַתְּהִי הַמִּלְחָמָה קָשָׁה עַד־מְאֹד בַּיּוֹם הַהוּא וַיִּנָּגֶף אַבְנֵר וְאַנְשֵׁי יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי עַבְדֵי דָוִד׃ וַיִּהְיוּ שָׁם שְׁלֹשָׁה בְּנֵי צְרוּיָה יוֹאָב וַאֲבִישַׁי וַעֲשָׂהאֵל וַעֲשָׂהאֵל קַל בְּרַגְלָיו כְּאַחַד הַצְּבָיִם אֲשֶׁר בַּשָּׂדֶה׃ וַיִּרְדֹּף עֲשָׂהאֵל אַחֲרֵי אַבְנֵר וְלֹא־נָטָה לָלֶכֶת עַל־הַיָּמִין וְעַל־הַשְּׂמֹאול מֵאַחֲרֵי אַבְנֵר׃ וַיִּפֶן אַבְנֵר אַחֲרָיו וַיֹּאמֶר הַאַתָּה זֶה עֲשָׂהאֵל וַיֹּאמֶר אָנֹכִי׃ וַיֹּאמֶר לוֹ אַבְנֵר נְטֵה לְךָ עַל־יְמִינְךָ אוֹ עַל־שְׂמֹאלֶךָ וֶאֱחֹז לְךָ אֶחָד מֵהַנְּעָרִים וְקַח־לְךָ אֶת־חֲלִצָתוֹ וְלֹא־אָבָה עֲשָׂהאֵל לָסוּר מֵאַחֲרָיו׃ וַיֹּסֶף עוֹד אַבְנֵר לֵאמֹר אֶל־עֲשָׂהאֵל סוּר לְךָ מֵאַחֲרָי לָמָּה אַכֶּכָּה אַרְצָה וְאֵיךְ אֶשָּׂא פָנַי אֶל־יוֹאָב אָחִיךָ׃ וַיְמָאֵן לָסוּר וַיַּכֵּהוּ אַבְנֵר בְּאַחֲרֵי הַחֲנִית אֶל־הַחֹמֶשׁ וַתֵּצֵא הַחֲנִית מֵאַחֲרָיו וַיִּפָּל־שָׁם וַיָּמָת תַּחְתָּו וַיְהִי כָּל־הַבָּא אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־נָפַל שָׁם עֲשָׂהאֵל וַיָּמֹת וַיַּעֲמֹדוּ׃ וַיִּרְדְּפוּ יוֹאָב וַאֲבִישַׁי אַחֲרֵי אַבְנֵר וְהַשֶּׁמֶשׁ בָּאָה וְהֵמָּה בָּאוּ עַד־גִּבְעַת אַמָּה אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי־גִיחַ דֶּרֶךְ מִדְבַּר גִּבְעוֹן׃ וַיִּתְקַבְּצוּ בְנֵי־בִנְיָמִן אַחֲרֵי אַבְנֵר וַיִּהְיוּ לַאֲגֻדָּה אֶחָת וַיַּעַמְדוּ עַל רֹאשׁ־גִּבְעָה אֶחָת׃ וַיִּקְרָא אַבְנֵר אֶל־יוֹאָב וַיֹּאמֶר הֲלָנֶצַח תֹּאכַל חֶרֶב הֲלוֹא יָדַעְתָּה כִּי־מָרָה תִהְיֶה בָּאַחֲרוֹנָה וְעַד־מָתַי לֹא־תֹאמַר לָעָם לָשׁוּב מֵאַחֲרֵי אֲחֵיהֶם׃ וַיֹּאמֶר יוֹאָב חַי הָאֱלֹהִים כִּי לוּלֵא דִּבַּרְתָּ כִּי אָז מֵהַבֹּקֶר נַעֲלָה הָעָם אִישׁ מֵאַחֲרֵי אָחִיו׃

וַאֲמַר אַבְנֵר לְיוֹאָב יְקוּמוּן כְּעַן עוּלֵימַיָּא וְיִתְחַיְכוּן קֳדָמָנָא וַאֲמַר יוֹאָב יְקוּמוּן׃ וְקָמוּ וַעֲבָרוּ בְּמִנְיָן תְּרֵי עֲשַׂר מִדְּבֵית בִּנְיָמִן וּמִדְּאִישׁ בֹּשֶׁת בַּר שָׁאוּל וּתְרֵי עֲשַׂר מֵעַבְדֵי דָוִד׃ וְאִתְקִיפוּ גְּבַר בְּרֵישׁ חַבְרֵיהּ וְחַרְבֵּיהּ בִּסְטַר חַבְרֵיהּ וּנְפַלוּ כַּחֲדָא וּקְרָא לְאַתְרָא הַהוּא אַחְסָנַת קְטִילַיָּא דִּי בְגִבְעוֹן׃ וַהֲוָת קְרָבָא תַּקִּיף עַד לַחֲדָא בְּיוֹמָא הַהוּא וְאִתְּבַר אַבְנֵר וֶאֱנָשֵׁי יִשְׂרָאֵל קֳדָם עַבְדֵי דָוִד׃ וַהֲווֹ תַמָּן תְּלָתָא בְּנֵי צְרוּיָה יוֹאָב וַאֲבִישַׁי וַעֲשָׂהאֵל וַעֲשָׂהאֵל קְלִיל בְּרִיגְלוֹהִי כַּחֲדָא מִן טַבְיַיָּא דִּי בְחַקְלָא׃ וּרְדַף עֲשָׂהאֵל בָּתַר אַבְנֵר וְלָא אִתְפְּנֵי לְמֵיזַל עַל יַמִּינָא אוֹ עַל סְמָלָא מִבָּתַר אַבְנֵר׃ וְאִתְפְּנֵי אַבְנֵר בַּתְרוֹהִי וַאֲמַר הַאַתְּ דֵּין עֲשָׂהאֵל וַאֲמַר אֲנָא׃ וַאֲמַר לֵיהּ אַבְנֵר אִתְפְּנֵי לָךְ עַל יְמִינָךְ אוֹ עַל סְמָלָךְ וְאֵיחוּד לָךְ חַד מֵעוּלֵימַיָּא וְסַב לָךְ יָת זַרְזֵיהּ וְלָא אֲבָה עֲשָׂהאֵל לְמִיזַר מִבַּתְרוֹהִי׃ וְאוֹסִיף עוֹד אַבְנֵר לְמֵימַר לַעֲשָׂהאֵל זוּר לָךְ מִבַּתְרַי לְמָא אֶקְטְלִינָךְ וְאִירְמֵינָךְ לְאַרְעָא וְאֵיכְדֵין אֶזְקוֹף אַפַּי וְאֶתְחֲמֵי לְיוֹאָב אֲחוּךְ׃ וְלָא אֲבָא לְמִיזַר וּמְחָהִי אַבְנֵר בְּאַחוֹרֵי מוּרְנִיתָא בִּסְטַר יַרְכֵיהּ וּנְפַקַת מוּרְנִיתָא מֵאֲחוֹרוֹהִי וּנְפַל תַּמָּן וּמִית בְּאַתְרֵיהּ וַהֲוָה כָּל דְּאָתֵי לְאַתְרָא דִּנְפַל תַּמָּן עֲשָׂהאֵל וּמִית וְקַיְימִין׃ וּרְדַפוּ יוֹאָב וַאֲבִישַׁי בָּתַר אַבְנֵר וְשִׁמְשָׁא עָלַת וְאִנּוּן מְטוֹ עַד גִּבְעַת אַמְּתָא דִּי עַל אַפֵּי גִיחַ אוֹרַח מַדְבְּרָא דְגִבְעוֹן׃ וְאִתְכְּנִישׁוּ בְנֵי בִנְיָמִן בָּתַר אַבְנֵר וַהֲווֹ לְסִיעָא חַד וְקָמוּ עַל רֵישׁ רָמְתָא חֲדָא׃ וּקְרָא אַבְנֵר לְיוֹאָב וַאֲמַר הֲלָא פְרַשׁ תִּקְטוֹל חַרְבָּא הֲלָא יְדַעְתָּא אֲרֵי מְרִירָא תְּהֵי בְּסוֹפָא וְעַד אֵימָתַי לָא תֵימַר לְעַמָּא לְמִתַּב מִבָּתַר אֲחֵיהוֹן׃ וַאֲמַר יוֹאָב קַיָּים הוּא יְיָ אֲרֵי אִילּוּלְפוֹן מַלֵּילְתָּא אֲרֵי בְּכֵין פּוֹן מֵעִידָן צַפְרָא אִסְתַּלַּק עַמָּא גְּבַר מִבָּתַר אֲחוּהִי׃

רלב״ג

והנה הקל אבנר בהריגת הנערי׳ והיה לאולו מרה כנגד מרה והו׳ שאבנר נפל בחרב בסוף הענין. והנה היה רודף עשהאל אחר אבנר להרגו במלחמ׳ כי הוא היה ברחם והמכשיב לאיש בשת ובנפלו תגיע המלוכה לדוד בקלו׳ וכבר אמר לו אבנר שיסור מאחריו ויטהו לו על יד ימינו או על שמאלו ויאחז אחד מהנערים ויקח לו את חליצתו כי היה קשה בעיני אבנר להמית את עשהאל ובראותו כי לא סר מרדוף אחריו הכהו אבנר באחרי החנית אל החומש והוא מקום שהכה החרש בו ימות בקלות והוא המקום שמרה וכבר תלוי׳ בו כמו שפירשו רז״ל והנה היה בחנית ההוא חץ תמשי בדריו כדי שיוכל להכות בו לפניו ולאחריו. והנה דקר אותו בחנית ההוא עד שיצאה החנית מאחריו ויפל שם ומת במקומו או יהיה הרצון באמרו אל החומש כנגד הלב והוא מענין וחמושים עלו בני ישרא׳ והרצון בו חמושים מכלי זין וכן הלב כלי זין האדם כי ממנו תולדת החיים הטבעי שהוא מורכב מכלות האדם שיעור הזמן שאפשר בו שיחיה. והנה היו רודפים יואב ואבישי אחיו אחרי אבנר שהרג עשהאל אחיהם והעריבה השמש ונתחזק אבנר עם בני בנימין שהתקבצו אליו והיה גם כן עמהם במקום חזק כי היו על ראש גבעה אחת אז קרא אבנר אל יואב שיסירו מרדוף איש אחיו כי אם יכהו או יכוחו כבר תהיה מרה באחרונה כמו שנתבאר מענין מלחמת השבטים עם בנימין על דבר פילגש בגבעה ועננו יואב כי אבנר היה סבת המלחמה במה שאמר יקומו הנערים וישחקו לפנינו:

וַיִּתְקַע יוֹאָב בַּשּׁוֹפָר וַיַּעַמְדוּ כָּל־הָעָם וְלֹא־יִרְדְּפוּ עוֹד אַחֲרֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא־יָסְפוּ עוֹד לְהִלָּחֵם׃ וְאַבְנֵר וַאֲנָשָׁיו הָלְכוּ בָּעֲרָבָה כֹּל הַלַּיְלָה הַהוּא וַיַּעַבְרוּ אֶת־הַיַּרְדֵּן וַיֵּלְכוּ כָּל־הַבִּתְרוֹן וַיָּבֹאוּ מַחֲנָיִם׃ וְיוֹאָב שָׁב מֵאַחֲרֵי אַבְנֵר וַיִּקְבֹּץ אֶת־כָּל־הָעָם וַיִּפָּקְדוּ מֵעַבְדֵי דָוִד תִּשְׁעָה־עָשָׂר אִישׁ וַעֲשָׂהאֵל׃ וְעַבְדֵי דָוִד הִכּוּ מִבִּנְיָמִן וּבְאַנְשֵׁי אַבְנֵר שְׁלֹשׁ־מֵאוֹת וְשִׁשִּׁים אִישׁ מֵתוּ׃ וַיִּשְׂאוּ אֶת־עֲשָׂהאֵל וַיִּקְבְּרֻהוּ בְּקֶבֶר אָבִיו אֲשֶׁר בֵּית לָחֶם וַיֵּלְכוּ כָל־הַלַּיְלָה יוֹאָב וַאֲנָשָׁיו וַיֵּאֹר לָהֶם בְּחֶבְרוֹן׃

ג וַתְּהִי הַמִּלְחָמָה אֲרֻכָּה בֵּין בֵּית שָׁאוּל וּבֵין בֵּית דָּוִד וְדָוִד הֹלֵךְ וְחָזֵק וּבֵית שָׁאוּל הֹלְכִים וְדַלִּים׃
וַיִּוָּלְדוּ לְדָוִד בָּנִים בְּחֶבְרוֹן וַיְהִי בְכוֹרוֹ אַמְנוֹן לַאֲחִינֹעַם הַיִּזְרְעֵאלִת׃ וּמִשְׁנֵהוּ כִלְאָב לַאֲבִיגַל אֵשֶׁת נָבָל הַכַּרְמְלִי וְהַשְּׁלִשִׁי אַבְשָׁלוֹם בֶּן־מַעֲכָה בַּת־תַּלְמַי מֶלֶךְ גְּשׁוּר׃ וְהָרְבִיעִי אֲדֹנִיָּה בֶן־חַגִּית וְהַחֲמִישִׁי שְׁפַטְיָה בֶן־אֲבִיטָל׃ וְהַשִּׁשִּׁי יִתְרְעָם לְעֶגְלָה אֵשֶׁת דָּוִד אֵלֶּה יֻלְּדוּ לְדָוִד בְּחֶבְרוֹן׃ וַיְהִי בִּהְיוֹת הַמִּלְחָמָה בֵּין בֵּית שָׁאוּל וּבֵין בֵּית דָּוִד וְאַבְנֵר הָיָה מִתְחַזֵּק בְּבֵית שָׁאוּל׃ וּלְשָׁאוּל פִּלֶגֶשׁ וּשְׁמָהּ רִצְפָּה בַת־אַיָּה וַיֹּאמֶר אֶל־אַבְנֵר מַדּוּעַ בָּאתָה אֶל־פִּילֶגֶשׁ אָבִי׃

רלבג

וַיִּחַר לְאַבְנֵר מְאֹד עַל־דִּבְרֵי אִישׁ־בֹּשֶׁת וַיֹּאמֶר הֲרֹאשׁ כֶּלֶב אָנֹכִי אֲשֶׁר לִיהוּדָה הַיּוֹם אֶעֱשֶׂה־חֶסֶד עִם־בֵּית שָׁאוּל אָבִיךָ אֶל־אֶחָיו וְאֶל־מֵרֵעֵהוּ וְלֹא הִמְצִיתִךָ בְּיַד־דָּוִד וַתִּפְקֹד עָלַי עֲוֺן הָאִשָּׁה הַיּוֹם׃ כֹּה־יַעֲשֶׂה אֱלֹהִים לְאַבְנֵר וְכֹה יֹסִיף לוֹ כִּי כַּאֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה לְדָוִד כִּי־כֵן אֶעֱשֶׂה־לּוֹ׃ לְהַעֲבִיר הַמַּמְלָכָה מִבֵּית שָׁאוּל וּלְהָקִים אֶת־כִּסֵּא דָוִד עַל־יִשְׂרָאֵל וְעַל־יְהוּדָה מִדָּן וְעַד־בְּאֵר שָׁבַע׃ וְלֹא־יָכֹל עוֹד לְהָשִׁיב אֶת־אַבְנֵר דָּבָר מִיִּרְאָתוֹ אֹתוֹ׃
וַיִּשְׁלַח אַבְנֵר מַלְאָכִים אֶל־דָּוִד תַּחְתָּו לֵאמֹר לְמִי־אָרֶץ לֵאמֹר כָּרְתָה בְרִיתְךָ אִתִּי וְהִנֵּה יָדִי עִמָּךְ לְהָסֵב אֵלֶיךָ אֶת־כָּל־יִשְׂרָאֵל׃ וַיֹּאמֶר טוֹב אֲנִי אֶכְרֹת אִתְּךָ בְּרִית אַךְ דָּבָר אֶחָד אָנֹכִי שֹׁאֵל מֵאִתְּךָ לֵאמֹר לֹא־תִרְאֶה אֶת־פָּנַי כִּי אִם־לִפְנֵי הֱבִיאֲךָ אֵת מִיכַל בַּת־שָׁאוּל בְּבֹאֲךָ לִרְאוֹת אֶת־פָּנָי׃
וַיִּשְׁלַח דָּוִד מַלְאָכִים אֶל־אִישׁ־בֹּשֶׁת בֶּן־שָׁאוּל לֵאמֹר תְּנָה אֶת־אִשְׁתִּי אֶת־מִיכַל אֲשֶׁר אֵרַשְׂתִּי לִי בְּמֵאָה עָרְלוֹת פְּלִשְׁתִּים׃ וַיִּשְׁלַח אִישׁ בֹּשֶׁת וַיִּקָּחֶהָ מֵעִם אִישׁ מֵעִם פַּלְטִיאֵל בֶּן־לָוִשׁ׃ וַיֵּלֶךְ אִתָּהּ אִישָׁהּ הָלוֹךְ וּבָכֹה אַחֲרֶיהָ עַד־בַּחֻרִים וַיֹּאמֶר אֵלָיו אַבְנֵר לֵךְ שׁוּב וַיָּשֹׁב׃ וּדְבַר־אַבְנֵר הָיָה עִם־זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר גַּם־תְּמוֹל גַּם־שִׁלְשֹׁם הֱיִיתֶם מְבַקְשִׁים אֶת־דָּוִד לְמֶלֶךְ עֲלֵיכֶם׃ וְעַתָּה עֲשׂוּ כִּי יְהוָה אָמַר אֶל־דָּוִד לֵאמֹר בְּיַד דָּוִד עַבְדִּי הוֹשִׁיעַ אֶת־עַמִּי יִשְׂרָאֵל מִיַּד פְּלִשְׁתִּים וּמִיַּד כָּל־אֹיְבֵיהֶם׃
וַיְדַבֵּר גַּם־אַבְנֵר בְּאָזְנֵי בִנְיָמִין וַיֵּלֶךְ גַּם־אַבְנֵר לְדַבֵּר בְּאָזְנֵי דָוִד בְּחֶבְרוֹן אֵת כָּל־אֲשֶׁר־טוֹב בְּעֵינֵי יִשְׂרָאֵל וּבְעֵינֵי כָּל־בֵּית בִּנְיָמִן׃

רלבג

אקומה ג׳ בקריאה וסי׳ אקומה וידברו בי · אקומה ואלכה ואקבצה · אקומה נא ואסובבה בעיר בשוקים ׃
ידעת את י״ב פסוקים את את ואת את וסי׳ ויגרש את האדם וישכן מקדם לגן · ואלה תולדת תרח תרח הוליד
את אברם · וישא את עיניו וירא את הנשים · אלה תולדת יעקב יוסף בן שבע · והוצאתם את שניהם אל

רשי

ויבא אבנר אל דוד חברון ואתו עשרים אנשים ויעש דוד לאבנר ולאנשים אשר אתו משתה ׃ ויאמר אבנר אל דוד אקומה ואלכה ואקבצה אל אדני המלך את כל ישראל ויכרתו אתך ברית ומלכת בכל אשר תאוה נפשך וישלח דוד את אבנר וילך בשלום ׃ והנה עבדי דוד ויואב בא מהגדוד ושלל רב עמם הביאו ואבנר איננו עם דוד בחברון כי שלחו וילך בשלום ׃ ויואב וכל הצבא אשר אתו באו ויגדו ליואב לאמר בא אבנר בן נר אל המלך וישלחהו וילך בשלום ׃ ויבא יואב אל המלך ויאמר מה עשיתה הנה בא אבנר אליך למה זה שלחתו וילך הלוך ׃ ידעת את אבנר בן נר כי לפתתך בא ולדעת את מוצאך ואת מבואך ולדעת את כל אשר אתה עשה ׃ ויצא יואב מעם דוד וישלח מלאכים אחרי אבנר וישבו אתו מבור הסרה ודוד לא ידע ׃ וישב אבנר חברון ויטהו יואב אל תוך השער לדבר אתו בשלי ויכהו שם החמש וימת בדם עשהאל אחיו ׃ וישמע דוד מאחרי כן ויאמר נקי אנכי וממלכתי מעם יהוה עד עולם מדמי אבנר בן נר ׃ יחלו על ראש יואב ואל כל בית אביו ואל יכרת מבית יואב זב ומצרע ומחזיק בפלך ונפל בחרב וחסר לחם ׃ ויואב ואבישי אחיו

ואתא אבנר לות דוד לחברון ועמיה עסרין גבריא ועבד דוד לאבנר ולגבריא דעמיה משתיא ׃ ואמר אבנר לדוד איקום ואיזיל ואכנוש לות ריבוני מלכא ית כל ישראל ויגזרון עמך קיים ותמלוך בכל דרעוא נפשך ושלח דוד ית אבנר ואזל בשלם ׃ והא עבדי דוד ויואב אתא מזימשריתא ועדאה סגיאה עמהון איתיאו ואבנר ליתוהי עם דוד בחברון ארי שלחיה ואזל בשלם ׃ ויואב וכל חילא דעמיה אתו וחויאו ליואב למימר אתא אבנר בר נר לות מלכא ושלחיה ואזל בשלם ׃ ואתא יואב לות מלכא ואמר מה עבדתא הא אתא אבנר לותך למה דנן שלחתיה ואזל מיזל ׃ ידעתא ית אבנר בר נר ארי לאטעיותך אתא ולמידע ית סיפקך וית מיעלך ולמידע ית כל דאת עביד ׃ ונפק יואב מן קדם דוד ושלח איזגדין בתר אבנר ואתיבו יתיה מגובא דסירת ודוד לא ידע ׃ ותב אבנר לחברון ואפניה יואב לגו תרעא למללא עמיה בשליא ומחהי תמן בסטר ירכיה ומית בדמא דעשהאל אחוהי ׃ ושמע דוד מבתר כן ואמר זכאי אנא ומלכותי מן קדם יי עד עלמא מדמא דאבנר בר נר ׃ יחולון על ריש דיואב ועל כל בית אבוהי ולא יפסוק מבית יואב דאיב וסגיר ומתקיף באבר ומתקטיל בחרבא וחסיר מזון ׃ ויואב ואבישי אחוהי

רלבג

שער העיר · ויראו אתו העם ויהללו את · ידעת את אבנר בן נר כי לפתתך · ומלך ארם דמלכים · ויבנו
את במות הבעל · וישב ישמעאל · ושברתי את זרועותיו · ובי יעשה הנשיא נדבה ׃ ולדעת ה׳ בקריא׳ וסי׳
ידעת את אבנר בן נר ב׳ בפסוק · כי שמך נקרא · וחברו · ולדעת רשע כסל ׃

אחיהם ד׳ בקריא׳ וסי׳ נמסר בספר שפטים סימן ט׳ ׃ יסיף י״ד חס׳ ו״ו וסי׳ ארבעים יכנו ב׳ בו · כה יעשה יי׳ ליהונתן ·
לאויבי דוד · כה יעשה אלהים לאבנר · וישבע דוד לאמר · קינת אבנר · והבאתו אלי ולא יוסיף לגעת בך ·
הלעולמים יזנח יי׳ · יסיף לך לשון רמיה · וטהר ידים יסיף אמץ · ומתק שפתים · לב חכם ישכיל · כי

הרגו לאבנר על אשר המית את עשהאל אחיהם בגבעון במלחמה ׃ ויאמר דוד אל יואב ואל כל העם אשר אתו קרעו בגדיכם וחגרו שקים וספדו לפני אבנר והמלך דוד הלך אחרי המטה ׃ ויקברו את אבנר בחברון וישא המלך את קולו ויבך אל קבר אבנר ויבכו כל העם ׃ ויקנן המלך אל אבנר ויאמר הכמות נבל ימות אבנר ׃ ידך לא אסרות ורגליך לא לנחשתים הגשו כנפול לפני בני עולה נפלת ויספו כל העם לבכות עליו ׃ ויבא כל העם להברות את דוד לחם בעוד היום וישבע דוד לאמר כה יעשה לי אלהים וכה יסיף כי אם לפני בוא השמש אטעם לחם או כל מאומה ׃ וכל העם הכירו וייטב בעיניהם ככל אשר עשה המלך בעיני כל העם טוב ׃ וידעו כל העם וכל ישראל ביום ההוא כי לא היתה מהמלך להמית את אבנר בן נר ׃ ויאמר המלך אל עבדיו הלוא תדעו כי שר וגדול נפל היום הזה בישראל ׃ ואנכי היום רך ומשוח מלך והאנשים האלה בני צרויה קשים ממני ישלם יהוה לעשה הרעה כרעתו ׃
ד וישמע בן שאול כי מת אבנר בחברון וירפו ידיו וכל ישראל נבהלו ׃ ושני אנשים שרי גדודים היו בן שאול שם האחד בענה ושם השני רכב בני רמון הבארתי מבני בנימן

קטלו לאבנר על דקטל ית עשהאל אחוהון בגבעון בקרבא ׃ ואמר דוד ליואב ולכל עמא דעמיה בזעו לבושכון ואסרו סקין וספדו קדם אבנר ומלכא דוד אזיל בתר ערסא ׃ וקברו ית אבנר בחברון וארים מלכא ית קליה ובכא על קבורא דאבנר ובכו כל עמא ׃ ואלא מלכא על אבנר ואמר הכמימת רשיען ימות אבנר ׃ ידך לא אסירן ורגלך לא לזקין דינחש איתקרבו כמפל קדם גברי רשיעין נפלתא ואוסיפו כל עמא למבכי עלוהי ׃ ואתא כל עמא לאוברא ית דוד לחמא עד דיומא קיים וקיים דוד למימר כדין יעביד לי יי וכדין יוסיף אילהן קדם מיעל שמשא אטעום לחמא או כל מדעם ׃ וכל עמא אשתמודעו ושפר בעיניהון ככל דעבד מלכא בעיני כל עמא טב ׃ וידעו כל עמא וכל ישראל ביומא ההוא ארי לא הות בעצת מלכא למקטל ית אבנר בר נר ׃ ואמר מלכא לעבדוהי הלא תדעון ארי רב ושליט נפל יומא הדין בישראל ׃ ואנא יומא דין הדיוט ומרבי למלכא וגבריא האילין בני צרויה קשן מיני ישלם יי לעבדי בישתא כבישתיה ׃ ושמע בר שאול ארי מית אבנר בחברון ואיתרשלא ידוהי וכל ישראל אתבהילו ׃ ותרין גברין רבני רישי משרין הוו עם בר שאול שום חד בענה ושום תנינא רכב בני רמון דמבארות מבני בנימן א

רלבג

יסיף על חטאתו · הן יסיף רעים רבים ׃

כי גם בארות תחשב על בנימן. כמו אל בנימן וכן ותתפלל על יי׳ כמו אל יי׳ על ספן הסופר כמו אל ומה שאמר כי גם בארות והנה בארות נחשבת בתוך ערי בנימן אם כן מה הוא גם אולי היתה על הגבול והיו חושבים בני אדם כי איננה לבנימן הודיע כי גם היא תחשב לבנימן וכל זה להודיע כי משבט בנימן היה שהיה משבט שאול יבאו לו מכלים ביתו וממלכתו ומה שספר גם כן הנה ענין מפיבשת בן יהונתן להודיע כי במות איש בשת לא נשאר לבית שאול יורש עצר וראוי למלכות כי מפיבשת בן יהונתן נפל ונעשה נכה רגלים ולשאול לא נשאר כי אם בני רצפה הפלגש: כחם היום. בכ״ף: את משכב הצהרים. ת׳ שנת מלכיא כלומר כי מנהג המלכים לישן בצהרים: ויבאו הבית. נראה כי אחר שהכוהו ויבאו להם חזרו לבית להסיר את ראשו להביאו לדוד כי הם הרגוהו כי חשבו למצוא חן בעיני דוד בזה הדבר: והרגוהו. והוא לא הרגו אלא

החשב ג׳ בקריא׳ וסי׳ לכנעני החשב. כי גם בארות. צדקה תחשב לו: שמעת ג׳ חס׳ בליש׳ בקריא וסי׳ כבוא שמעת שאול ויהונתן. מי האמין לשמעתינו. ושמעות יבהלוהו ממזרח: כחם ד׳ בקריא׳ וסי׳ נמסר בריש סדר וירא: והנה ג׳ בקריאה וסי׳ והנה באו תוך הבית׳ והנה אמרות הסיתוך. והנה בשבר הלבנה: חברונה

רשי

כי גם בארת תחשב על בנימן:
ויברחו הבארתים גתימה ויהיו שם
גרים עד היום הזה:
וליהונתן בן שאול בן נכה רגלים
בן חמש שנים היה בבא שמעת
שאול ויהונתן מיזרעאל ותשאהו
אמנתו ותנס ויהי בחפזה לנוס ויפל
ויפסח ושמו מפיבשת: וילכו בני
רמון הבארתי רכב ובענה ויבאו
כחם היום אל בית איש בשת והוא
שכב את משכב הצהרים: והנה
באו עד תוך הבית לקחי חטים
ויכהו אל החמש ורכב ובענה אחיו
נמלטו: ויבאו הבית והוא שכב
על מטתו בחדר משכבו ויכהו
וימתהו ויסירו את ראשו ויקחו את
ראשו וילכו דרך הערבה כל הלילה
: ויבאו את ראש איש בשת אל
דוד חברון ויאמרו אל המלך הנה
ראש איש בשת בן שאול איבך
אשר בקש את נפשך ויתן יהוה
לאדני המלך נקמות היום הזה
משאול ומזרעו: ויען דוד את
רכב ואת בענה אחיו בני רמון
הבארתי ויאמר להם חי יהוה אשר
פדה את נפשי מכל צרה: כי
המגיד לי לאמר הנה מת שאול
והוא היה כמבשר בעיניו ואחזה
בו ואהרגהו בצקלג אשר לתתי לו
בשרה: אף כי אנשים רשעים
הרגו את איש צדיק בביתו על
משכבו ועתה הלוא אבקש את דמו
מידכם ובערתי אתכם מן הארץ:
ויצו דוד את הנערים ויהרגום
ויקצצו את ידיהם ואת רגליהם
ויתלו על הברכה בחברון ואת ראש
איש בשת לקחו ויקברו בקבר
אבנר בחברון:
ה ויבאו כל שבטי ישראל אל
דוד חברונה ויאמרו לאמר הננו
עצמך ובשרך אנחנו:

ארי אף בארות מתחשבא על
דבית בנימן: וערקו אינש בארות
לגיתים והוו תמן דיירין עד יומא
הדין: וליהונתן בר
שאול ברא לקי בתרין ריגלוהי
בר חמש שנין הוה כד אתת
בסורת שאול ויהונתן מיזרעאל
ונטלתיה תורבנתיה ואפכת והות
באיתבעיותה למערק ונפל וחגר
ושמיה מפיבושת: ואזלו בני
רמון דמבארות רכב ובענה ואתו
כמיחם יומא לבית איש בושת
והוא שכיב ית שנת מלכיא:
ואינון אתו עד גו ביתא כזבני חיטין
ומחוהי בסטר ירכיה ורכב ובענה
אחוהי אישתיזבו: ואתו לביתא
והוא שכיב על ערסיה באידרון
בית משכביה ומחוהי וקטלוהי
ואעדיאו ית רישיה ונסיבו ית
רישיה ואזלו באורח מישרא כל
ליליא: ואיתיאו ית ריש איש
בושת לות דוד לחברון ואמרו
למלכא הא ריש איש בושת בר
שאול בעיל דבבך דבעא למקטלך
ועבד יי לריבוני מלכא פורענותא
יומא הדין משאול ומזרעיה:
ואתיב דוד ית רכב וית בענה
אחוהי בני רמון דמבארות ואמר
להון קיים הוא יי דיפרק ית נפשי
מכל עקא: ארי דחוי לי למימר
הא מית שאול והוא הוה כמבסר
בעיני נפשיה ואחדית ביה וקטלתיה
בצקלג דהוה מדמי למיתן ליה
מתנא בסורתיה: אף ארי גברין
רשיעיא קטלו ית גבר זכאי בביתיה
על שיוויה וכען הלא אתבע ית
דמיה מידכון ואפלי יתכון מן
ארעא: ופקיד דוד ית עולימיא
וקטלינון וקציצו ית ידיהון וית
ריגלהון וצלבו על בריכת בחברון
וית ריש איש בושת נסיבו וקברו
בקברא דאבנר בחברון:
ואתו כל שבטיא דישראל
לות דוד לחברון ואמרו למימר
הא אנא קריבך ובישרך אנחנא:

רלבג

ס׳ בקריא׳ וס׳ נמסר ביהושע סימן י׳: ויאמרו לאמר ג׳ דסמי׳ וסי׳ נמסר בסדר בשלח:

ג׳ מלין קדמיתא נסיב מן תניתא וס׳ היותה מוציא והמבי. ידעת שחר מקומו. ומתחתה לשבות האלה: היבסי ה׳ חס׳ בליש׳ בקריאה וס׳ וילך המלך ואנשיו. כל מכה יבסי ויגע בצנור. עלה הקם ליי׳ מזבח. וישלח ידו המלאך. כי יעלה דוד להקים מזבח ליי׳ דדה: מצדה ד׳ חס׳ ו׳ בליש׳ בקריאה וס׳ וישב דוד במצדה.

גם אתמול גם שלשום בהיות שאול
מלך עלינו אתה הייתה מוציא
והמבי את ישראל
ויאמר יהוה לך אתה תרעה את עמי
את ישראל ואתה תהיה לנגיד על
ישראל: ויבאו כל זקני ישראל
אל המלך חברונה ויכרת להם
המלך דוד ברית בחברון לפני יהוה
וימשחו את דוד למלך על ישראל:
בן שלשים שנה
דוד במלכו ארבעים שנה מלך:
בחברון מלך על יהודה שבע שנים
וששה חדשים ובירושלם מלך
שלשים ושלש שנה על כל ישראל
ויהודה: וילך המלך ואנשיו
ירושלם אל היבסי יושב הארץ
ויאמר לדוד לאמר לא תבוא הנה
כי אם הסירך העורים והפסחים
לאמר לא יבוא דוד הנה: וילכד דוד
את מצדת ציון היא עיר דוד: ויאמר
דוד ביום ההוא כל מכה יבסי ויגע
בצנור ואת הפסחים ואת העורים

אף מאתמלי אף מדקמוהי כד הוות
שאול מלכא עלנא את הויתא
נפיק ועליל בריש ישראל ואמר יי
לך את תפרנס ית עמי ית ישראל
ואת תהוי למלכא על ישראל:
ואתו כל סבי ישראל לות מלכא
בחברון וגזר להון מלכא דוד קיים
בחברון קדם יי ומשחו ית דוד
למהוי מלכא על ישראל:
בר תלתין שנין דוד כד
מלך ארבעין שנין מלך:
בחברון מלך על דבית יהודה
שבע שנין ושיתא ירחין ובירושלם
מלך תלתין ותלת שנין על כל
ישראל ויהודה: ואזל מלכא
וגברוהי לירושלם לות יבוסאה
יתבי ארעא ואמרו לדוד למימר
לא תעול הלכא אלהן באעדיותך
חטאיא וחייביא דאמרין לא יעול
דויד הלכא: ואחד דויד ית
חקרא דציון היא קרתא דדויד:
ואמר דויד ביומא ההוא כל
דקטל יבוסאה וישרי למכבש
כרכא וית חטאיא וית חייביא

וילכד דוד את מצדת ציון. וחברו דדה. סלעי ומצדתי דשמואל:

רלבג

שנואי נפש דוד · לפי שבזוהו בהם שאמרו שהם ימנעוהו שלא ילכוד את המצודה · ואמר כל מכה ולא אמר מי יעשה נו וכמוהו כל הורג קין ובדברי הימים מפרש כל
מכה יבוסי בראשונה יהיה לראש ולשר ויעל יואב בראשונה ויהי לראש · ובמדרש כל מכה יבוסי ויגע בצנור כל ... שהיה ... יבוסי היה נוגע בצנור כלומר לא היו כולים
לכבשם אם לא היו מגיעים בצנור והוא המקום הגבוה במגדל מה עשו הביאו אילן של ברוש וכפפו אותו וקפץ יואב ועלה בראש החומה ובקשו להורגו והיה גבור חיל
ונלחם כנגדם ובאו גבורי ישראל ועזרוהו · ובמדרש אחר כתוב כן מה עשה יואב הלך והביא ברוש אחר רענן וקבעו בצד החומה וכפף ראשו שהיה רך ואחז בו דוד וקפץ
יואב על ראשו של דוד ונתלה בברוש ודלג על החומה וזהו שאמר דוד יהלמני צדיק חסד שמן ראש אל יניא ראשי מה עשה הקב"ה קצר את החומה עד שעלה דוד אחריו שנאמ' ובאלהי אדלג שור: על כן יאמרו · כי מהיום ההוא ואילך לא יבא עור ופסח אל הבית הזה היא מצודת ציון לבזיון אותן העורי' והפסחי' ולזכרון לדורות היאך לכדה דוד: מן המלוא וביתה · מן המלוא ולפנים ומלוא הוא מקום סמוך לחומה ואותו המקו' היתה רחבה להאסף העם שם לפיכך נקרא מלוא כמו קראו מלאו ואמרו האספו ובואו ומתנו ולפנים בנה ובדברי הימים אומר כי יואב בנה שאר העיר: הלוך וגדול · שכיהם מקור: ויי' אלהי צבאות עמו · טעם הספור הזה כי בעזרתו היה מנצח כל החיילות בכל אשר יצא כי יי' עמו שהוא אדון צבאו' מעלה וצבאות מטה: וחרשי אבן קיר · לבנות קיר ות"י ונגרין דאומנין למיקץ אעין ואבנין ואורדיכלין דאומנין בבניין כותלין: וכי נשא · מבניין כיעל הנרוש הקב"ה נשא מלכותו כיון שמלך צור שלא לו כל זה ידע כי מיי' היתה לו זאת בעבור עמו ישר' להיות להם רועה טוב: ויקח דוד עוד פלגשים ונשים · אמרו רבו' ז"ל פלגשים בלא כתובה ובלא קדושין נשים בכתובה וקדושין ואף על פי שיש מחלוקת בזה בירושלמי שאמרו שם איזו היא אשה ואיזו היא פלגש ר' מאיר אומר אשה יש לה כתובה פלגש אין לה כתובה וחכמים אומרים אחד זו ואחד זו יש להם כתובה אלא אשה יש לה כתובה ותנאי כתובה פלגש יש לה כתוב. ואין לה תנאי כתובה אע"פ כן סוגיית התלמוד כר' מאיר וקבלו רז"ל כי שמנה עשרה נשים היו לו לדוד בין נשים ובין פלגשים ודרשו לא ירבה לו נשים יותר מן שמנה עשרה וסמכו זה אחר הקבלה מפסוק ואוסיפה לך כהנה ו

וביתה ב' קמץ הפנימית ׃ ומלוא ׃ ופלשתים ח' וסי' נמסר בהאי סיפרא בחלק א' סימן י"ז ׃ פרצים ה' וסי' ויבא דוד בבעל פרצים ויכם ב' בפסוק · כי כהר פרצים יקום · ויעלו בבעל פרצים ב' בפסוק דה"ה · וא' ופרצים תצאנה דעמוס ׃

שְׂנֻאֵ֖י נֶ֣פֶשׁ דָּוִ֑ד עַל־כֵּן֙ יֹֽאמְר֔וּ עִוֵּ֣ר
וּפִסֵּ֔חַ לֹ֥א יָב֖וֹא אֶל־הַבָּֽיִת׃ וַיֵּ֤שֶׁב
דָּוִד֙ בַּמְּצֻדָ֔ה וַיִּקְרָא־לָ֖הּ עִ֣יר דָּוִ֑ד וַיִּ֤בֶן
דָּוִד֙ סָבִ֔יב מִן־הַמִּלּ֖וֹא וָבָֽיְתָה׃
וַיֵּ֥לֶךְ דָּוִ֖ד הָל֣וֹךְ וְגָד֑וֹל וַיהוָ֛ה אֱלֹהֵ֥י
[illegible]ת עִמּֽוֹ׃
וַיִּשְׁלַח֩ חִירָ֨ם מֶֽלֶךְ־צֹ֤ר מַלְאָכִים֙ אֶל־
דָּוִ֔ד וַעֲצֵ֣י אֲרָזִ֔ים וְחָרָשֵׁ֣י עֵ֔ץ וְחָרָשֵׁ֖י
אֶ֣בֶן קִ֑יר וַיִּבְנוּ־בַ֖יִת [illegible] וַיֵּ֣דַע
דָּוִ֔ד כִּֽי־הֱכִינ֧וֹ [illegible] הַלְמָ֖לֶךְ עַל־יִשְׂרָאֵ֑ל
וְכִי֙ נִשֵּׂ֣א מַמְלַכְתּ֔וֹ בַּעֲב֖וּר עַמּ֥וֹ
יִשְׂרָאֵֽל׃ וַיִּקַּ֨ח דָּוִ֜ד
ע֨וֹד פִּלַגְשִׁ֤ים וְנָשִׁים֙ מִיר֣וּשָׁלִַ֔ם אַחֲרֵ֖י
בֹּא֣וֹ מֵחֶבְר֑וֹן וַיִּוָּלְד֥וּ ע֛וֹד לְדָוִ֖ד
וָבָנֽוֹת׃ וְאֵ֗לֶּה שְׁמ֛וֹת הַיִּלֹּדִ֥ים ל֖וֹ
בִּירוּשָׁלִָ֑ם שַׁמּ֣וּעַ וְשׁוֹבָ֔ב וְנָתָ֖ן
וּשְׁלֹמֹֽה׃ וְיִבְחָ֥ר וֶאֱלִישׁ֖וּעַ וְנֶ֥פֶג
וְיָפִֽיעַ׃ וֶאֱלִישָׁמָ֥ע וְאֶלְיָדָ֖ע וֶאֱלִיפָֽלֶט׃
וַיִּשְׁמְע֣וּ פְלִשְׁתִּ֗ים
כִּֽי־מָשְׁח֨וּ אֶת־דָּוִ֤ד לְמֶ֙לֶךְ֙ עַל־יִשְׂרָאֵ֔ל
וַיַּעֲל֥וּ כָל־פְּלִשְׁתִּ֖ים לְבַקֵּ֣שׁ אֶת־דָּוִ֑ד
וַיִּשְׁמַ֣ע דָּוִ֔ד וַיֵּ֖רֶד אֶל־הַמְּצוּדָֽה׃
וּפְלִשְׁתִּ֖ים בָּ֑אוּ וַיִּנָּטְשׁ֖וּ בְּעֵ֥מֶק רְפָאִֽים׃
וַיִּשְׁאַ֨ל דָּוִ֤ד בַּֽיהוָה֙ לֵאמֹ֔ר הַאֶעֱלֶה֙
אֶל־פְּלִשְׁתִּ֔ים הֲתִתְּנֵ֖ם בְּיָדִ֑י
וַיֹּ֨אמֶר יְהוָ֤ה אֶל־דָּוִד֙
עֲלֵ֔ה כִּֽי־נָתֹ֥ן אֶתֵּ֛ן אֶת־הַפְּלִשְׁתִּ֖ים
בְּיָדֶֽךָ׃ וַיָּבֹ֨א דָוִ֜ד בְּבַֽעַל־פְּרָצִ֗ים
וַיַּכֵּ֥ם שָׁם֙ דָּוִ֔ד וַיֹּ֗אמֶר פָּרַ֨ץ יְהוָ֧ה אֶת־
אֹיְבַ֛י לְפָנַ֖י כְּפֶ֣רֶץ מָ֑יִם עַל־כֵּ֗ן קָרָ֛א
שֵֽׁם־הַמָּק֥וֹם הַה֖וּא בַּ֥עַל פְּרָצִֽים׃
וַיַּעַזְבוּ־שָׁ֖ם אֶת־עֲצַבֵּיהֶ֑ם

רְחִיקָא נַפְשָׁא דְדָוִד עַל כֵּן יֵימְרוּן
חַטָאַיָא וְחַיָבַיָא לָא יֵעֲלוּן לְבֵיתָא׃
וִיתֵיב דָוִד בְּחַקְרָא וּקְרָא לַהּ קַרְתָּא
דְדָוִד וּבְנָא דָוִד סְחוֹר סְחוֹר מִן
מַלְיָיתָא וּלְגָיו׃ וַאֲזַל דָוִד אָזֵיל וּסְגֵי
וּמֵימְרָא דַיְיָ אֱלָהָא צְבָאוֹת בְּסַעֲדֵיהּ׃
וּשְׁלַח חִירָם מַלְכָּא
דְצוֹר אִזְגַדִין לְוַת דָוִד וְאָעֵי אַרְזִין
וְנַגָרִין דְאוּמָנִין לְמִיקַץ אָעִין וְאַבְנֵי
וְאַרְדִיכְלִין דְאוּמָנִין בְּבִנְיַן כּוּתְלִין
וּבְנוֹ בֵיתָא לְדָוִד׃ וִידַע דָוִד אֲרֵי
אַתְקְנֵיהּ יְיָ לְמֶהֱוֵי מַלְכָּא עַל יִשְׂרָאֵל
וַאֲרֵי מְנַטְלָא מַלְכוּתֵיהּ בְּדִיל עַמֵיהּ
יִשְׂרָאֵל׃ וּנְסִיב דָוִד
עוֹד לְחֵינָן וּנְשִׁין מִירוּשְׁלֶם בָּתַר
דְאָתָא מֵחֶבְרוֹן וְאִתְיְלִידוּ עוֹד לְדָוִד
בְּנִין וּבְנָן׃ וְאִלֵין שְׁמָהַת
דְאִתְיְלִידוּ לֵיהּ בִּירוּשְׁלֶם שַׁמוּעַ
וְשׁוֹבָב וְנָתָן וּשְׁלֹמֹה׃ וְיִבְחַר
וֶאֱלִישׁוּעַ וְנֶפֶג וְיָפִיעַ׃ וֶאֱלִישָׁמָע
וְאֶלְיָדָע וֶאֱלִיפָלֶט׃
וּשְׁמַעוּ פְלִשְׁתָּאֵי אֲרֵי מְשָׁחוּ יַת דָוִד
לְמֶהֱוֵי מַלְכָּא עַל יִשְׂרָאֵל וּסְלִיקוּ
כָּל פְּלִשְׁתָּאֵי לְמִבְעֵי יַת דָוִד וּשְׁמַע
דָוִד וּנְחַת לְחַקְרָא׃ וּפְלִשְׁתָּאֵי
אֲתוֹ וְאִתְרַטִישׁוּ בְּמֵישַׁר גִיבָּרַיָא׃
וּשְׁאֵיל דָוִד בְּמֵימְרָא דַיְיָ לְמֵימַר
הַאִיסַק עַל פְּלִשְׁתָּאֵי הֲתִמְסְרִינוּן
בִּידִי וַאֲמַר יְיָ לְדָוִד
סַק אֲרֵי מִמְסַר אֶמְסַר יַת פְּלִשְׁתָּאֵי
בִּידָךְ׃ וַאֲתָא דָוִד בְּמֵישַׁר
פְּרָצִים וּמְחָנוּן תַמָן דָוִד וַאֲמַר
תְּבַר יְיָ יַת בַּעֲלֵי דְבָבַי קֳדָמַי כְּתִיבּוּר
מָאן דַחֲסַף דְמַלֵי מַיָן עַל כֵּן קְרָא
שְׁמֵיהּ דְאַתְרָא הַהוּא מֵישַׁר פְּרָצִים
וּשְׁבַקוּ תַמָן יַת טַעֲוָתְהוֹן׃

רשי

מן המלוא וביתה · היקף חומה נמוכה וממלאין אותה עפר וגבוה הרבה בתחילה ומשפעו והולך לכל רוחו הוא קרוי מלוא ועליו בנה דוד בתים ואותו המלוא היה סביב למצודה: וידע דוד · בראותו כל מעשיו מצליחין ומלכי האומות שולחין לו מנחה: [illegible] בעל [illegible] כפרץ [illegible] כמים הפורצים [illegible] החפה: ויפשם

רלבג

וישב דוד במצודה [illegible] סביבה לחזק העיר ההיא [illegible] המים כמו שעושין האנשים היום לחזק העיירות שלא יכבשו האנשים בקלות ולזה נקרא המקום ההוא מלוא · והנה בנה דוד [illegible] והיתה [illegible] בכל הבנינים אשר בעיר ההיא כמנהגו · וזכר כי מפני שידע דוד כי הכינו יי' למלך על כל ישראל וכי נשא השם ממלכתו בעבור עמו ישראל ר"ל מאהבתו אותם הנה לקח עוד דוד פילגשים ונשים

[illegible] ושלם והוליד בנים ובנות ואחשוב שעשה זה כדי שיהיה בהם אחר יהיה ראוי
למלוך על זה העם הקדוש ויהיה כאהב לשי' · והנה זכר שכבר כאשר אספו פלשתים
לבקש דוד ושאל דוד את פני יי' ונלחם בהם והכניעם וקרא שם המקום אשר הכם
בו בעל פרצי' כדי להזכיר הכם וזכר שכבר עזבו שם עצביהם ושרפום דוד ואנשיו
שלא יהנו האנשים בהם כמו שצותה התורה · עוד

כהנה וכהנה והם י"ב ועוד כהנה והם י"ח [illegible]
הבריכם לומר כי עגלה זו מיכל ובכלל השם שהיו לו בחברון היא והנה שבאו
שם נשים בחברון קודם בואו לירושלם ואומר ויקח דוד עוד פלגשים ונשים
מירושלם ומצאנו בברחו מפני אבשלום שהניח עשר פלגשים לשמור את הבית
אם כן שתים נשים לבד לקח בירושלם ועשר פלגשים ואחת משתי הנשים שלקח
בירושלם היתה בת שבע: הילודים · תואר בשקל גבורים וכל אלה בני נשים היו
כמו שאומר בדברי הימים לבד בני הפלגשים: שמוע · הוא שמעה הנזכר בדברי
הימים בבני הפלגשים · ואלישוע הוא אלישמע הנזכר שם ונזכר שם אליפלט אחר ונזכר גם כן נגה שלא נזכר הנה ואפשר כי שנים אלו מתו בלא זכר לפיכך לא זכר
אותם הנה לפי שאמר שם כל בני דוד לפיכך זכרם כלם: לבקש את דוד · להלחם עמו ואז עשה דוד מזמור למה רגשו גוים לפי שנתקבצו כל פלשתים כמו שנאמר ויעלו
כל פלשתים: וירד אל המצודה · מגדל חזק ואמר וירד כי מקום המגדל היה שפל מירושלם וכשבא דוד מירושלם אל המצודה היה יורד ומה שאמר האעלה אל פלשתים
והם היו בעמק רפאים נראה כי פלשתים היו באותו מקום הנקרא בעל פרצים אלא שהיו חיל רב מאד כמו שאמר כל פלשתים ונתפשטו עד עמק רפאים ואותו מקום בעל
פרצים היה גבוה ממקום המצודה שירד שם דוד בתחלה וכן אמר בדברי הימים ויעלו בבעל פרצים וכן אמר בספר ישעיה כי כהר פרצים יקום יי' ועל מלחמה זו אמר ·
ושם בינו"יה שאל ביי' ועלה בבעל פרצים להלחם בפלשתים ושם הכה אותם: פרץ יי' את אויבי לפני כפרץ מים · כלומר מיי' היתה זאת כי אני במעט עם הכיתי עם
רב כזה אלא שהאל פרץ אותם לפניתי' ת"י תבר יי' ית בעלי דבבי קדמי כמה דמתבר מאן דחסף דמלי מיין ולפי הפשט כפרץ ששוטף המים בבוא שטף מים שפורצין
הגדר: בעל פרצים · ת"י מישר פרצים וכן תרגם בעל גד מישר גד: ויפשם